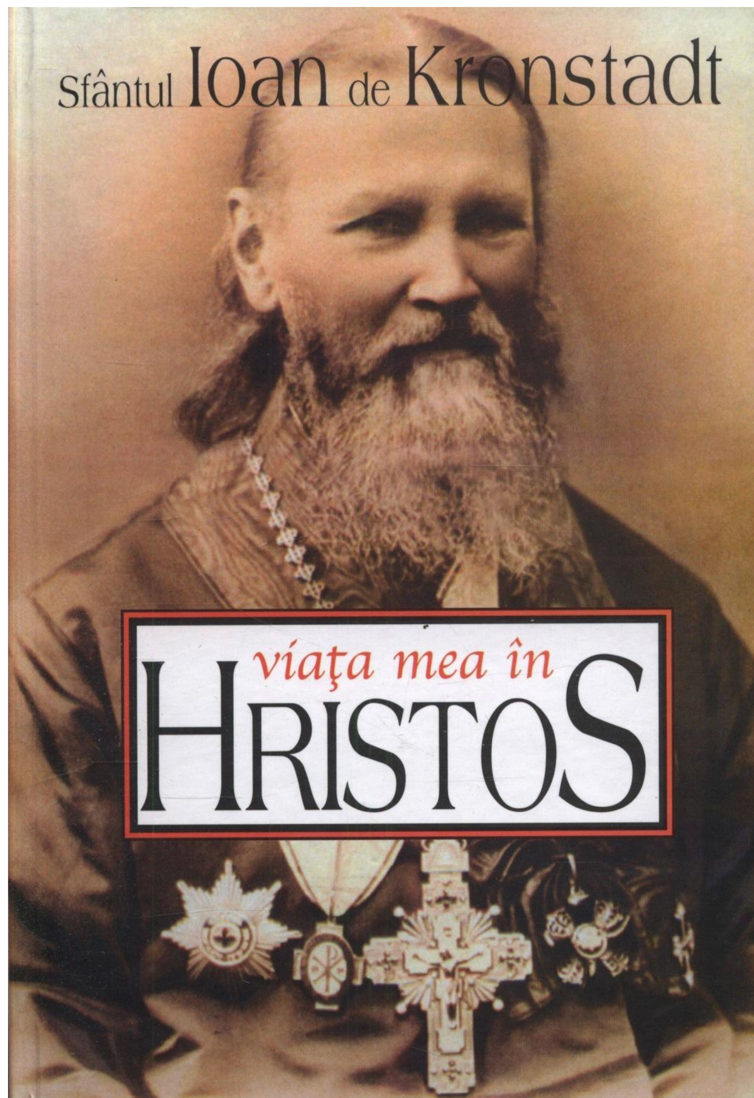
Sfântul Ioan de Kronstadt - Viaţa mea în Hristos

https://drive.google.com/file/d/1lMMlHuq9X7S66opPT63I3tAYRSjtDqdY/view?usp=sharing

Index

În româneşte de Boris Buzilă
Tipărită cu binecuvântarea prea fericitului părinte Teoctist, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Traducerea a fost făcută după originalul în limba rusă: Moia jizn' vo Hriste. Izdanie knigoprodavţa A.D. Stupina, Moskva, 1899.
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României, Viaţa mea în Hristos/ Sfântul Ioan de Kronstadt; în româneşte de Boris Buzilă. - Bucureşti: Editura Sophia, 2005
ISBN 973-7623-06-1
I. Buzilă, Boris (trad.)

Cuvântul lui Dumnezeu trăieşte în veac şi rămâne mereu viu şi lucrător

Descoperitu-mi-ai, Doamne, cu aspra de măsură, adevărul Tău şi dreptatea Ta. Dezvăluitu-mi-ai, prin cunoaşterea ştiinţelor, întreaga bogăţie a credinţei, a naturii şi a minţii omeneşti. Cunoscut-am cuvântul Tău, cuvânt de iubire care „pătrunde până la despărţitura sufletului şi duhului" (Evrei 4, 12); învăţat-am legile care guvernează raţiunea omului, aspiraţia lui spre înţelepciune, alcătuirea şi frumuseţea vorbirii; pătruns-am, pe cât mi-a fost cu putinţă, tainele şi rânduielile firii, infinitul întocmirii lumii, legile devenirii ei; cunosc din cine este alcătuită populaţia pământului; am cunoştinţă despre diferite popoare şi despre oamenii de seamă care s-au succedat în lume şi despre faptele lor. Am învăţat câte ceva din marea ştiinţă a cunoaşterii de sine şi a căilor pe care ne putem apropia de Tine; într-un cuvânt, am ajuns să cunosc o mulţime de lucruri, „descoperitu-mi-s-au destule din cunoştinţele omeneşti" (Sirah 3, 22). Voi mai cunoaşte multe şi de-acum încolo.

Am o mulţime de cărţi, pe tot felul de subiecte, le citesc şi le recitesc, dar nu mă satur cu ele. Mai jinduiesc cu duhul după cunoaştere, inima mea nu-şi află încă mulţumire, nu încetează să flămânzească, toate cunoştinţele agonisite cu mintea nu i-au adus încă deplina, fericita, mulţumire de sine. Sătura-se-va, oare, vreodată? Sătura-se-va, „când se va arăta slava Ta" (Psalmul 16, 15); până atunci însă, nu mă voi sătura.

Cuvântat-a Mântuitorul: „Oricine bea din apa aceasta (cea a cunoaşterii lumeşti) va înseta iarăşi. Dar cel ce va bea din apa pe care i-o voi da Eu nu va înseta în veac, căci apa pe care i-o voi da Eu se va face în el izvor de apă curgătoare spre viaţa veşnică" (Ioan 4, 13-14).

Vă puteţi da seama singuri că omul nu moare nicicând cu cuvântul; el rămâne nemuritor prin cuvânt, vorbeşte şi după moarte. Eu voi muri, dar voi vorbi şi după moartea mea. Câte cuvinte nemuritoare viază printre oameni, cele pe care le-au lăsat după ei morţii, de multă vreme duşi dintre noi, cuvinte care continuă să trăiască, uneori pe buzele unui întreg popor! Câtă vitalitate cuprinde în sine cuvântul, fie acesta şi omenesc! ***Cu atât mai vârtos cuvântul lui Dumnezeu; el***

trăieşte din veac în veac şi rămâne mereu viu şi lucrător. Ele ne pot curăţa de păcate, ne dau linişte sufletească, ne pot duce la unirea cu Dumnezeu, la dobândirea conştiinţei de fii ai lui Dumnezeu, ne dau îndrăznire înaintea Domnului.

Iată deci că avem de ce să ţinem postul şi de ce să ne spovedim cu inima curată! Lucrând acestea, cu bună-credinţă, căpăta-vom nepreţuită răsplată. Câţi dintre noi nutresc oare sentimentul dragostei filiale faţă de Dumnezeu? Câţi dintre noi oare L-ar putea chema pe Dumnezeu, Tată ceresc, zicând-I cu îndrăznire fără de osândă Tatăl nostru! Oare nu se întâmplă tocmai altminteri: din inimile noastre nu se înalţă glas de fii, fiindcă sunt înăbuşite de deşertăciunile acestei lumi, nu se pot dezlega de lucrurile şi desfătările ei? Cerescul Tată nu este oare departe de inimile noastre? Oare nu s-ar cuveni să ni-L închipuim mai degrabă pe Dumnezeu ca pe Cel ce ar trebui să ne pedepsească, deoarece L-am părăsit, ducându-ne într-o ţară îndepărtată? Aşa ar trebui să fie, fiindcă toţi merităm dreapta-I mânie şi pedeapsă pentru păcatele noastre, dar cu totul minunat este că El se arată faţă de noi îndelung-răbdător, că nu ne taie, ca pe smochinul neroditor. Să ne grăbim cu pocăinţă şi cu lacrimi a-L ruga să ne fie milostiv. Să ne regăsim pe noi înşine, să ne privim cu asprime inima şi să-i descoperim necurăţia, din pricina multor gunoaie care nu lasă să intre în ea darul dumnezeiesc; să recunoaştem că suntem morţi cu duhul.

Domnul cel iubitor este aici, lângă mine. Cum aş putea să îngădui să-mi pătrundă în inimă o umbră de răutate? Să piară din mine toată răutatea, umple-se inima mea de mireasma cea bună a nerăutăţii. Învingă-te pe tine iubirea lui Dumnezeu, diavole, cel plin de răutate, cel ce ne îndemni pe noi, cei răi după firea căzută, către tot răul. Nimic nu poate ucide mai repede şi trupul, şi sufletul ca răutatea; ea lasă în urmă pârjol, striveşte, chinuie. Nimeni dintre cei legaţi de răutate să nu cuteze a se apropia de altarul Dumnezeului iubirii.

Atunci când ne rugăm se cade să ne luăm în stăpânire inima şi s-o întoarcem spre Domnul. Să facem ca să nu fie rece, vicleană, prefăcută, făţarnică. Altminteri ce folos ar mai avea rugăciunea noastră, postul?

Părea-ne-va bine oare să-L auzim pe Domnul rostind cu mânie: „poporul acesta Mă cinsteşte cu buzele, dar inima lor este departe de Mine“ (Matei 15,8)?

Să nu stăm în biserică slăbănogiţi cu duhul, să fim fiecare cu duh arzător, lucrând Domnului. Chiar şi oamenii pun puţin preţ pe serviciile făcute cu răceală, în virtutea obişnuinţei. Iar Dumnezeu vrea de la noi tocmai inima: „Dă-mi, fiule, mie

inima ta“ (Pilde 23, 26). Fiindcă nimic nu este mai de preţ în om decât inima, e viaţa lui şi chiar mai mult: inima înseamnă omul însuşi. De aceea cine nu se roagă şi nu-I slujeşte lui Dumnezeu cu inima, acela ar putea chiar nici să nu se roage, fiindcă aşa se roagă doar cu trupul, cel care, el singur, fără suflet este ca şi cum ar fi pământ. Ţineţi minte că, atunci când vă rugaţi, staţi în faţa lui Dumnezeu, Cel ce cuprinde întreaga raţiune. De aceea şi rugăciunea voastră trebuie să fie toată, ca să spunem aşa, duh şi raţiune.

Sfinţii lui Dumnezeu trăiesc şi după moarte. Deseori aud în biserici cum cântă Maica lui Dumnezeu acea minunată cântare a Sa, care ne pătrunde inima şi pe care a alcătuit-o în casa mătuşii sale Elisabeta, după primirea veştii celei bune de la Arhanghelul. Aud, iată, şi cântarea lui Moise, şi a lui Zaharia, tatăl înaintemergătorului, a Anei, mama proorocului Samuil, cântarea celor trei tineri, cântarea lui Marianii. Şi câţi alţi cântăreţi din Noul Testament nu desfătează până azi auzul întregii Biserici a lui Dumnezeu? Dar slujbele divine? Dar Tainele? Dar sfintele rânduieli? Al cărui duh lucrează în ele, aducând umilinţă în inimile noastre? Al lui Dumnezeu, al sfinţilor lui Dumnezeu. Iată, dacă vreţi, dovada că sufletul omului nu moare. Luaţi aminte cum aceşti oameni, care, şi după ce au murit, ne îndrumă, de dincolo de moarte, vieţile noastre. Au murit, dar nu încetează să cuvânteze, să ne înveţe, să ne călăuzească, să ne emoţioneze!

După cum trupul nu poate trăi fără să respire, iar fără respiraţie omul nu poate să trăiască, tot aşa fără respiraţia (suflarea) Duhului lui Dumnezeu, sufletul omului nu poate duce o viaţă adevărată. Ceea ce este aerul pentru corp, aceea este Duhul lui Dumnezeu pentru suflet. Aerul închipuie, într-un fel, Duhul lui Dumnezeu. „Duhul, unde va/ voieşte/ suflă“ (Ioan 3, 8, apud Biblia de la 1688).

Atunci când vă simţiţi ispitit de păcat, gândiţi-vă îndată că păcatul îl mânie mult pe Domnul, Care urăşte fărădelegea. „Că Tu eşti Dumnezeu, Care nu voieşti fărădelegea” (Psalmul 5, 4). Ca să înţelegeţi mai bine aceasta, închipuiţi-vă un tată drept, sever, care îşi iubeşte familia, care caută prin toate mijloacele să-şi crească copiii cinstiţi şi cu deprinderi alese şi care doreşte să le răsplătească buna purtare cu bogăţiile sale cele mai mari, pregătite anume pentru ei cu imense strădanii, şi care, cu toate acestea, îşi dă seama, cu o nemărginită amărăciune, că copiii nu răspund iubirii tatălui lor cu propria lor iubire, nu iau în seamă moştenirea pe care le-a pregătit-o tatăl cu atâta dragoste, trăiesc în desfrânare, se îndreaptă orbeşte spre pieire. Căci fiecare păcat înseamnă - luaţi aminte - moarte pentru suflet (Iacov 1, 5 şi celelalte), fiindcă ucide sufletul, ne face robi diavolului, ucigaşi de oameni şi, cu cât stăruim mai mult în păcat, cu atât mai grea ne este întoarcerea la calea cea bună, cu atât mai sigură pieirea. Feriţi-vă, din toată inima, de tot păcatul.

Când ţi se va apleca inima spre gânduri viclene şi când vicleanul va începe să-i dea târcoale ca să o cucerească, pentru a o face să se clintească de pe temelia credinţei, atunci spune-ţi în sinea ta: ştiu cât sunt de sărac cu sufletul şi că fără credinţă nimic nu însemn; spune-ţi: sunt atât de fără putere, încât nu trăiesc decât prin numele lui Hristos, prin El îmi aflu liniştea, prin El mă înveselesc, prin El mă împart cu inima; fără de El sunt mort cu sufletul, mă cuprinde neliniştea, inima mi se frânge; fără Crucea Domnului aş fi căzut de mult jertfă celei mai cumplite amărăciuni şi deznădejdi. Hristos mă ţine în viaţă, El este crucea şi liniştea mea.

Ne putem bucura de raţiune deoarece există o raţiune nemărginită, după cum putem inspira aerul fiindcă există un spaţiu aerian nemărginit. De aceea şi numim inspiraţie toate gândurile luminoase despre un lucru sau altul. Gândirea noastră decurge necontenit în condiţiile existenţei unui Duh gânditor nemărginit. Iată de ce spun Apostolii: „Nu că de la noi înşine suntem destoinici să cugetăm ceva ca de la noi înşine, ci destoinicia noastră este de la Dumnezeu” (2 Corinteni 3, 5). Iată de ce Mântuitorul nostru spune: „Nu vă îngrijiţi cum sau ce veţi vorbi, căci se va da vouă în ceasul acela ce să vorbiţi” (Matei 10, 19). Bagă de seamă, gândul, şi chiar cuvântul (inspiraţia) ne vin din afară. Aceasta se întâmplă deopotrivă, când ne este dat darul de Sus şi când suntem la nevoie. Atunci însă când ne aflăm într-o stare obişnuită, toate gândurile luminoase ne vin de la îngerul păzitor şi de la Duhul lui Dumnezeu. Şi dimpotrivă, gândurile impure, întunecate, ne vin de la fiinţa noastră căzută şi de la diavolul, care ne stă totdeauna în preajmă.

Cum trebuie să se poarte creştinul? Dumnezeu însuşi „este Cel ce lucrează în noi” (Filipeni 2, 13). Tot ce există în lume ni se arată a sta sub imperiul raţiunii, atât în ceea ce priveşte modul general în care este alcătuită lumea văzută, cât şi în particular: pe pământ, în mişcarea şi în existenţa globului pământesc, în modul cum sunt distribuite stihiile, cele ale luminii, aerului, apei, pământului, focului (în manifestările sale ascunse), celelalte stihii aflându-se dispersate în toate vieţuitoarele, câte există: în păsări, în peşti, în gadini, în fiare şi în oameni. în alcătuirea lor înţeleaptă şi judicioasă, în calităţile, năravurile şi obişnuinţele lor. În plante, în modul cum sunt ele întocmite şi cum se nutresc etc. într-un cuvânt, vedem pretutindeni domnia raţiunii, până şi în pietrele cele neînsufleţite şi în firele de nisip.

Slujitorilor ai lui Dumnezeu, preoţilor! învăţaţi-vă să preschimbaţi, prin puterea mângâietoare a credinţei, sălaşul durerii, pe care suferă creştinul, într-un sălaş al bucuriei; învăţaţi-vă să faceţi din cineva care se consideră pe sine cel mai nefericit dintre oameni, cel mai fericit om de pe pământ, convingeţi-1 că, „fiind pedepsit cu

puţin, mare răsplată va primi" (înţelepciunea lui Solomon 3, 5). Atunci veţi fi prietenii oamenilor, îngeri-mângâietori, organe ale Duhului-Mângâietor.

De nu veţi ţine aprins în inimă focul credinţei, putea-se-va stinge cu totul in tine credinta; creştinismul ar putea să dispară din tine cu totul, cu toate Tainele (sacramentele) sale. Vrăjmaşul tocmai către aceasta se străduieşte, să ni se stingă în inimă flacăra credinţei, să dăm uitării adevărurile creştinismului. Aşa se explică de ce există creştini doar cu numele, iar cu fapta sunt păgâni sadea.

Să nu vă treacă prin minte că credinţa nu ne-ar aduce roade şi nouă, păstorilor, că îi slujim lui Dumnezeu cu făţărnicie. Nu! Noi suntem cei ce dobândim folos din milele lui Dumnezeu în primul rând şi mai mult decât toţi, şi ştim, din experienţă, ce înseamnă pentru noi Domnul, cu Tainele Sale, Preacurata Sa Maică şi sfinţii Săi.

De pildă, atunci când ne împărtăşim cu de viaţă făcătoarele Taine ale Trupului şi Sângelui Domnului simţim adesea asupra noastră înşine puterea lor de viaţă făcătoare, cereştile daruri, de pace şi bucurie întru Duhul Sfânt. Ştim că un împărat pământesc nu va fi în stare să-l înveselească cu o milostivitoare privire pe ultimul dintre supuşii săi, aşa cum ne bucură şi ne înveseleşte privirea binevestitoare a Stăpânului nostru ceresc şi dumnezeieştile Sale Taine. Am fi cum nu se poate mai nerecunoscători faţă de Domnul nostru şi am vădi o inimă de piatră dacă n-am înălţa grai spre slava de viaţă dătătoarelor Taine înaintea celor care îl iubesc pe Dumnezeu, dacă nu am prea mări minunile Sale, cele care se săvârşesc în inima noastră la fiecare dumnezeiască Liturghie! Tot noi suntem aceia care simţim deseori asupra noastră nebiruita, nepătrunsa, dumnezeiasca putere a de viaţă făcătoarei Cruci a Domnului, cu care izgonim din inimă patimile, deznădejdea, meschinăria, spaima şi toate uneltirile diavoleşti. Ea este prietena şi binefăcătoarea noastră. Aceasta o spunem cu sinceritate, cunoscând tot adevărul şi toată puterea cuvintelor noastre.

Ai vrea să atingi cele cu neputinţă de atins. De ce nu înţelegi oare că te împiedică amărăciunile care te macină şi îţi omoară sufletul şi nu poţi găsi mijloacele de a le înlătura lipsindu-te de ajutorul Domnului. Învaţă-ţi inima cum să se elibereze de amărăciuni, cum să-şi găsească liniştea şi abia atunci, dacă vei simţi nevoia, cugetă la cele de neatins. „Dacă nu puteţi să faceţi nici cel mai mic lucru, de ce vă îngrijiţi de celelalte?" (Luca 12, 26).

Fă-ţi timp să te întrebi mai des: cărei înţelepciuni datorezi alcătuirea perfectă a corpului tău; ce îl ţine constant în viaţă şi îl direcţionează? Cine a statornicit legile

intelectului, cele ce se manifestă până astăzi la toţi oamenii? Cine a înscris în inimile oamenilor legea conştiinţei, cea care lucrează în noi întru răsplătirea binelui şi osândirea răului? Dumnezeule Atotputernic, preaînţelept şi Atotbun! Tu ţii mereu mâna Ta ocrotitoare asupra mea, păcătosul, şi nu există clipă în care bunătatea Ta să mă fi părăsit! Fă-mă să-Ţi pot săruta mereu, cu credinţă vie, dreapta Ta. De ce-ar trebui oare să caut undeva departe semnele bunătăţii, înţelepciunii şi atotputerniciei Tale?! Mă bucur nespus că le pot găsi, mai evident ca oriunde, în mine însumi. Eu sunt un miracol al bunătăţii lui Dumnezeu, al înţelepciunii şi atotputerniciei Sale. Eu cuprind în mine un întreg univers. Sufletul meu este o expresie a lumii nevăzute, trupul, o expresie a lumii văzute.

Fraţilor! Care este scopul vieţii noastre pe pământ? Acela ca, după ce am fost supuşi la tot felul de necazuri şi răutăţi pe pământ şi după ce am sporit, puţin câte puţin, în virtute cu ajutorul harului pe care l-am primit prin Taine, să adormim, în ceasul morţii, în Domnul, găsind în El odihnă sufletului nostru. De aceea cântăm: „Odihneşte, Doamne, sufletul adormitului robului Tău“. Odihna pe care i-o dorim adormitului este o încununare a tuturor dorinţelor şi pentru aceasta ne rugăm lui Dumnezeu. Atunci nu este oare lipsit de raţiune să ne întristăm atât când moare cineva? „Veniţi la mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi“ (Matei 11, 28), zice Domnul. Răposaţii noştri, cei ce s-au săvârşit creştineşte, răspund chemării Domnului şi îşi găsesc odihna. Atunci de ce să ne întristăm?

Cei ce se străduiesc să ducă o viaţă duhovnicească trebuie să poarte necontenit cea mai anevoioasă şi mai subtilă luptă: lupta duhovnicească cu gândurile. Li se cere să aibă în fiece moment ochi treaz şi limpede pentru a ţine sub supraveghere toate gândurile care trec prin suflet şi care ar putea veni de la cel viclean, ca să le poată respinge. Inima acelora trebuie să fie mereu pătrunsă de credinţă arzătoare, de smerenie şi dragoste. Altminteri viclenia diavolească ar putea pătrunde lesne în ea, iar după viclenie, slăbirea credinţei sau chiar necredinţa. Apoi, tot răul, de care nu se vor putea izbăvi curând, oricâte lacrimi ar vărsa. Iată de ce nu trebuie să-ţi laşi inima să se răcească; mai cu seamă în timpul rugăciunii caută să te ţii deoparte cu orice chip de nepăsarea cea rece. Se întâmplă adesea ca buzele să se roage, dar inima să fie cuprinsă de vicleană puţină credinţă, sau chiar de necredinţă. Omul pare aproape de Domnul cu buzele, dar cu inima este departe de El. în timp ce noi ne rugăm însă, vicleanul diavol recurge la toate mijloacele, pe care de cele mai multe ori nici măcar nu le observăm, pentru a ne răci inima şi a ne-o atrage spre viclenie. Roagă-te şi fii tare! Întăreşte-ţi inima!

Dacă vrei să ceri, rugându-te lui Dumnezeu, ceva bun şi de folos, se cuvine să te pregăteşti înainte de a te ruga, ţinând puternică, neclintită credinţa şi să iei din vreme măsuri împotriva îndoielii şi necredinţei. Căci rău îţi va fi dacă în timpul rugăciunii inima va slăbi în credinţă, nerămânând statornică în ea. Atunci nici să nu-ţi treacă prin minte că vei primi de la Dumnezeu ce-ai cerut, îndoindu-te că ţi se va da, fiindcă L-ai jignit pe Dumnezeu; iar Dumnezeu îl lipseşte de dar pe cel ce îi aduce jignire. „Toate câte veţi cere - zice Domnul - rugându-vă cu credinţă veţi primi“ (Matei 21, 22). Aceasta înseamnă că ceea ce se cere fără credinţă sau cu îndoială nu se primeşte. Şi se mai spune încă: „dacă veţi avea credinţă şi nu vă veţi îndoi“ (Matei 21,21), veţi putea mişca şi munţii din loc. înseamnă că cine se îndo-ieşte şi nu are credinţă nu va putea face aceasta. „Să ceară (tot omul) cu credinţă, fără să aibă nici o îndoială - spune apostolul Iacov... Să nu gândească omul acela că va lua ceva de la Dumnezeu. Bărbatul îndoielnic este nestatornic în toate căile sale“ (Iacov 1, 6-8).

Inima care se îndoieşte că Dumnezeu i-ar putea da ceea ce cere îşi primeşte pedeapsa, se simte chinuită şi apăsată de îndoială. Să nu-L mânii pe atotputernicul Dumnezeu nici cu o umbră de îndoială, mai cu seamă atunci când ştii că ai simţit nu o dată asu-pră-ţi atotputernicia Lui. îndoiala este hulă împotriva lui Dumnezeu, o minciună fără ruşine a inimii, expresie ea însăşi a duhului minciunii care s-a oploşit în inimă, luând locul Duhului adevărului. Teme-te şi fereşte-te de ea ca de un şarpe veninos - sau mai bine zis, n-o lua în seamă, nu-i da nici cea mai mică atenţie. Ţine minte că, atunci când I te rogi, Dumnezeu aşteaptă de la tine un răspuns afirmativ la întrebarea pe care ţi-o pune înlăuntrul tău; „Crezi că pot să fac Eu aceasta?" Iar tu trebuie să răspunzi din adâncul inimii; „Da, Doamne!" (Matei 9, 28). Şi fi-va atunci după credinţa ta.

Te mai pot ajuta să-ţi înfrângi îndoiala sau necredinţa şi următoarele raţionamente; îi cer lui Dumnezeu:

1) ceva ce există, nu ceea ce ar putea ţine doar de domeniul imaginarului, al fantasticului; ceva ce există şi a primit viaţă de la Dumnezeu, „căci fără El nimic nu s-a făcut, din ce s-a făcut" (Ioan 1, 3). Aceasta înseamnă că nimic nu există fără El, în tot ce există şi totul, fie că a luat fiinţă de la El, fie că fiinţează cu îngăduinţa Lui sau se face prin făpturile cărora El le-a dat însuşiri şi putere de a face, şi că în tot ce există, El, Domnul, este Stăpân atotputernic. Şi nu numai atât. El „cheamă la fiinţă cele ce încă nu sunt" (Romani 4, 17). înseamnă că dacă aş cere şi ceea ce nu este încă, El mi l-ar putea da, făcându-1.

2) Pot să cer ceea ce este cu putinţă, ştiind că pentru Dumnezeu este cu putinţă ceea ce oamenilor le este cu neputinţă. Înseamnă că nici în această privinţă nu mi se pun oprelişti. Fiindcă Dumnezeu ar putea face pentru mine chiar şi ceea ce, după mintea mea, ar fi cu neputinţă. Nenorocirea vine însă de-acolo de unde în credinţa noastră se amestecă o judecată mioapă, care, asemenea unui păianjen, prinde adevărul în plasa raţionamentelor, concluziilor şi analogiilor sale. Credinţa îmbrăţişează şi percepe dintr-o dată, în timp ce raţionamentul ajunge la adevăr pe căi ocolitoare. Credinţa este un mod de comunicare între un suflet şi altul; raţionamentul este o comunicare la nivelul intelectului sau pur şi simplu la un nivel material. Unul este duh, celălalt, trup.

Tot ceea ce înseamnă fericirea sufletului, adică ceea ce reprezintă adevărata viaţă, pacea şi bucuria sufletului, vine de la Dumnezeu! Am simţit-o din experienţă. Îmi spune inima. Tu, Duhule Sfânt, eşti comoara fericiţilor!

Păstrează numele lui Hristos în inimă, teme-te să nu-1 pierzi, cu El pacea îţi va sălăşlui în inimă. Dacă îl vei pierde, îţi va fi greu să o iei de la început, strădania de a ţi-1 lega din nou de inimă, după ce ai căzut, va fi foarte mare şi mulţi plătesc pentru aceasta plângând cu amar. Ţine-te de Hristos, cu toată puterea, însuşeşte-ţi-L, nu pierde sfânta îndrăznire în faţa Lui.

Priveşti icoana Mântuitorului şi vezi că El se uită la tine cu ochi plini de negrăită lumină. Această privire este imaginea iconică a faptului că El ne vede cu ochii Săi, mai străluminoşi decât soarele, că ne vede gândurile, ne aude suspinele şi dorinţele inimii noastre. Icoana este un chip care înfăţişează în trăsături şi semne simbolice ceea ce nu poate fi redat prin linii şi forme şi nici tradus în simboluri, putând fi perceput doar prin credinţă. Crede, aşadar, că Mântuitorul veghează mereu asupra ta, că ne cuprinde pe toţi într-o singură privire, ca-n palmă, cu toate gândurile, necazurile, suspinele noastre, în orice împrejurare ne-am afla. „Iată, te-am însemnat în palmele Mele; zidurile tale sunt întotdeauna înaintea ochilor mei“ (Isaia 49, 16), spune Domnul. Câtă mângâiere şi câtă viaţă cuprind aceste cuvinte ale Atotputernicului proniator! Să ne rugăm, deci, în faţa icoanei Mântuitorului, ca şi cum ne-am afla înaintea Lui însuşi. În ea se arată Iubitorul de oameni prin harul Său, iar ochii zugrăviţi pe ea ne privesc, fiindcă „ochii Domnului sunt pretutindeni" (Pilde 15, 3), deci şi pe icoană, şi cu urechile zugrăvite pe ea ne ascultă cu adevărat. Luaţi aminte că aceşti ochi sunt ochi dumnezeieşti şi aceste urechi sunt urechile lui Dumnezeu, pretutindeni prezent.

În toate scrierile pătrunse de gânduri şi intenţii bune poţi cinsti lumina lui Hristos „care luminează pe tot omul, care vine în lume" (Ioan 1, 9). Citeşte-le cu dragoste,

mulţumind dătătorului de lumină Hristos, Care revarsă din belşug lumina Sa asupra tuturor celor râvnitori.

Oriunde m-aş găsi, de îndată ce îmi ridic din întristarea mea ochiul inimii către Dumnezeu, Iubitorul de oameni răspunde neîntârziat credinţei şi rugăciunii mele şi tristeţea mea se risipeşte îndată. El îmi stă aproape în toată vremea şi în tot ceasul. Atâta doar că nu-L văd, dar cu inima îl simt puternic. Tristeţea este moartea inimii, ea înseamnă şi căderea de la Dumnezeu. Când ţi-e inima largă, când domneşte în ea pacea şi când credinţa în El îţi este vie, înţelegi cum nu se poate mai limpede că Domnul se află necontenit lângă tine, că viază înlăuntrul tău. Ce mijlocitor dintre sfinţi sau ce înger ne-ar putea da izbăvire de păcate şi de necazuri? Nimeni, decât singur Dumnezeu. O ştiu din proprie experienţă.

Am putea vedea clt de rodnică este rugăciunea noastri măsurând-o cu o măsură omenească, şi anume prin calitatea raporturilor noastre cu cei din jur. Cum ne purtăm faţă de oameni? Uneori, când le exprimăm cererile, laudele, mulţumirile sau îi ajutăm în vreun fel, o facem rece, fără inimă, din datorie sau din politeţe. Alteori cu căldură, din inimă, cu dragoste; uneori făţarnic, alteori sincer. Şi faţă de Dumnezeu procedăm în chip diferit. Şi nu trebuie să fie aşa. Lui Dumnezeu se cuvine să-I aducem întotdeauna, din toată inima, şi mărire, şi mulţumire, iar cererile pe care le facem să fie tot aşa. Orice facem înaintea Lui trebuie făcut din toată inima. Să-L iubim mereu din toată inima şi să ne punem nădejdea în El.

Credinţa în existenţa lui Dumnezau este strâns legată de credinţa în existenţa propriului nostru suflet, ca parte a universului spiritual. Pentru un suflet binecredincios, existenţa lui Dumnezeu este tot atât de evidentă ca şi propria-i existenţă. Fiecare gând, bun sau rău, fiecare dorinţă, intenţie şi cuvânt sau faptă fac să se producă anumite schimbări în inimă: spre linişte sau spre nelinişte, spre bucurie sau spre întristare, acestea toate fiind determinate de acţiunea pe care o exercită asupra inimii Dumnezeul duhurilor şi a tot trupul, cel care se reflectă într-un suflet binecredincios, întocmai ca Soarele într-un strop de apă. Cu cât este mai curată picătura, cu atât mai bună şi mai desluşită este imaginea reflectată; cu cât este mai tulbure, cu atât este mai neclară, iar atunci când sufletul se află într-o stare de necurăţie şi întunecare extreme, nu se mai reflectă nimic, sufletul rămânând cufundat în beznă duhovnicească şi în totală insensibilitate. Un asemenea om are ochi, dar nu vede, are urechi, dar nu aude.

Domnul Dumnezeu mai poate fi, în raport cu sufletul nostru, precum aerul faţă de mercurul termometrului, cu singura deosebire că dilatarea sau contracţia, urcarea sau coborârea mercurului se produc în urma schimbărilor din atmosferă, iar în

cazul nostru Dumnezeu rămâne neschimbat, etern, mereu bun şi drept. Dar sufletul se schimbă în raporturile cu Dumnezeu, suportă mutaţii în sine însuşi. În sensul că atunci când se apropie de Dumnezeu cu credinţă şi cu fapte bune capătă îndată amploare, dobândeşte pacea inimii, după cum atunci când se îndepărtează de Dumnezeu, prin puţină credinţă, neîncredere în adevărul dumnezeiesc şi prin fărădelege, se chirceşte îndată, suferă de nelinişte şi apăsare.

Vicleanul diavol caută să ne împrăştie rugăciunea cum ai împrăştia o mână de nisip, după cum şi cuvântul ei l-ar dori să fie tot ca nisipul, neînchegat, fără vlagă, adică lipsit de văpaia inimii.

De asemenea, rugăciunea poate fi ca o casă construită pe nisip sau ca o casă construită pe stâncă. Construiesc pe nisip cei ce se roagă fără credinţă, împrăştiat, cu răceală. O asemenea rugăciune se risipeşte de la sine şi nu-i aduce nici un folos rugătorului. Construiesc pe stâncă cei care, atât timp cât durează rugăciunea, ţin ochii aţintiţi spre Dumnezeu, rugându-I-se aşa cum s-ar ruga unei persoane vii, vorbindu-I faţă către faţă.

Cuvintele de mântuire, scrierile Sfinţilor Părinţi, rugăciunile şi mai cu seamă cuvintele Cuvântului Ipostatic însuşi sunt cu adevărat apă vie. Apa este curgătoare, cuvântul curge şi el ca apa. Apa împrospătează şi dă viaţă trupului; cuvintele de mântuire dau viaţă, umplu sufletul de pace şi bucurie sau de umilinţă şi zdrobire a inimii, pentru păcate.

Nutrim speranţa că vom obţine ceea ce cerem când ne rugăm, bizuindu-ne pe credinţa în bunătatea şi îndurarea lui Dumnezeu, fiindcă este Dumnezeul milelor, al îndurărilor şi al iubirii de oameni, aducându-ne prin aceasta aminte nenumărate exemple prin care Dumnezeu şi-a arătat bunătatea şi mila, atât asupra altora (potrivit Sfintei Scripturi şi vieţilor sfinţilor), cât şi asupra noastră. Pentru ca rugăciunea să dea roadă, se cuvine ca rugătorul să creadă cu tărie, din toată inima, că a obţinut deja de la Dumnezeu cele cerute. Deseori obţinem, rugându-ne, ceea ce cerem, îndeosebi în cazul cererilor făcute pentru mântuirea sufletului nostru. Îndeplinirea acestor cereri trebuie atribuită neapărat lui Dumnezeu, harului Său, nu întâmplării.

Dar există oare loc pentru întâmplare în împărăţia lui Dumnezeu Cel Atotputernic? Nimic nu se poate face, cu adevărat, fără voia Sa, „fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut“ (Ioan 1, 3).

Mulţi nu se roagă având impresia că n-au primit nimic de la Dumnezeu din cele ce I-au cerut, sau consideră rugăciunea o inutilitate. Ei zic că, oricum, Dumnezeu ştie tot, ne cunoaşte dinainte cererile, uitând ceea ce s-a spus: „Cereţi şi vi se va da; căutaţi şi veţi afla; bateţi şi vi se va deschide" (Matei 7, 7). Avem nevoie de cereri (rugăciuni) tocmai pentru ca să ni se întărească credinţa, fiindcă prin credinţă ne mântuim. „Căci în har sunteţi mântuiţi prin credinţă" (Efeseni 2, 8). „O, femeie, mare este credinţa ta!" (Matei 15, 28). Mântuitorul a pus-o pe acea femeie să se roage stăruitor pentru a-i trezi credinţa şi a i-o întări.

Asemenea oameni nu văd că le lipseşte credinţa - avuţia cea mai de preţ a creştinului, de care are nevoie aşa cum are nevoie de viaţă - că fac mărturie mincinoasă înaintea lui Dumnezeu prin necredinţă, că au devenit copiii diavolului, care nu sunt vrednici de milele lui Dumnezeu, că alunecă spre pierzare. Trebuie ca în timpul rugăciunii inima să ardă de dorinţa dobândirii de bunuri duhovniceşti, de dragoste faţă de Dumnezeu, pe care inima să o simtă deplin, înţelegând nemărginita Lui bunătate faţă de neamul omenesc, voinţa Sa de a ne asculta rugăciunile cu părintească dragoste. „Deci dacă voi, răi fiind, ştiţi să daţi daruri bune fiilor voştri, cu cât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri va da cele bune celor care cer de la El?“ (Matei 7, 11).

Dumnezeu, Cel ce este Adevărul etern, nu rabdă să ne ştie îndoindu-ne de adevăr nici o clipită. Dumnezeu, Cel ce este bunătatea veşnică, „voieşte ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină“ (Timotei 2, 4). Se cuvine ca şi noi, fiii lui Dumnezeu Celui bun fiind, să dorim tuturor din toată inima, chiar şi vrăjmaşilor noştri, mântuire şi să ne îngrijim de aceasta.
Ai grijă toată viaţa de inima ta, caută spre ea şi ascult-o, încearcă să descoperi ce o împiedică să se unească cu Dumnezeu, izvorul a toată fericirea. Va fi aceasta ştiinţa ştiinţelor, cu ajutorul lui Dumnezeu vei putea lesne descoperi ce te desparte de Dumnezeu şi ce te apropie şi te uneşte cu El. Despre aceasta poate depune mărturie inima însăşi, atât cea aflată în legătură cu Dumnezeu, cât şi cea care s-a rupt de El. Diavolului îi convine cel mai mult să se interpună între inima noastră şi Dumnezeu. El ne îndepărtează de Dumnezeu, prin patimi şi prin pofte trupeşti sau prin goana după lux şi după onoruri în viaţă.

Oare ce este de mirare în faptul că însuşi Dumnezeu-Cuvântul, Făcătorul tuturor văzutelor şi nevăzutelor, preface pâinea şi vinul în preacuratul său Trup şi preacuratul său Sânge? în acestea - în pâine şi vin - nu se întrupează din nou Fiul lui Dumnezeu, deoarece El s-a întrupat o dată şi este de ajuns pentru toate veacurile, ci se întrupează acea fire omenească pe care şi-a asumat-o o dată Hristos, într-un chip care se aseamănă cu minunea înmulţirii celor cinci pâini, din

care s-au hrănit mii de oameni. Natura ascunde o mulţime de taine, pe care mintea mea nu le poate pătrunde. Şi deşi aparent, ele par lesne de înţeles, fiecare lucru are enigmele sale. Asemenea şi taina de viaţă dătătorului Trup şi Sânge rămâne pentru mine de neînţeles: Cum se prefac pâinea şi vinul în Trupul şi Sângele Domnului? Dar deşi eu n-o pot pătrunde, această taină are o existenţă reală. Creatorul meu (eu nefiind decât lucrarea mâinilor Sale, făcută din carne şi sânge peste care Domnul a suflat duh), Dumnezeu Cel preaînţelept, a Cărui putere este nemărginită, păstrează multe taine. Eu însumi sunt pentru mine o taină, ca şi creaţie a mâinilor Sale. Pentru sufletul meu există Duhul Domnului. Pentru sufletul şi trupul meu există Trupul şi Sângele Domnului.

După cum sufletul ne pune în mişcare trupul, tot aşa şi Dumnezeu pune în mişcare Universul, lumile toate, fără a fi cuprins în ele. Sufletul umple trupul, iar „duhul lui Dumnezeu umple lumea“ (înţelepciunea lui Solomon 1,7); sufletul se cuprinde în trup, fără a fi „blocat“ de el într-un singur loc. fiindcă se poate deplasa oriunde; Duhul Domnului nu stă cuprins în lume, nu se închide în lume, ca sufletul în trup.
Hristos, atunci când credinţa ni-L aduce în inimă, face să se sălăşluiască în ea pacea şi bucuria. Nu în zadar se spune despre Dumnezeu: „Sfânt eşti şi cu sfinţii sălăşluieşti".

Nu căuta la frumuseţea chipului, ci la aceea a sufletului omului; nu lua în seamă haina (trupul este o haină vremelnică), ci vezi ce anume îmbracă ea; nu te lăsa sedus de o casă arătoasă, ci află mai întâi cine stă în ea şi ce fel de om, este. Altminteri vei batjocori chipul lui Dumnezeu, îl vei înjosi pe împărat, ploconindu-te în faţa robului Său, nedându-I împăratului nici cea mai mică parte din cinstea ce i se cuvine. Aşijderea, nu sta să admiri cât de frumos e tipărită cartea, ci caută să-i descoperi spiritul; căci altminteri înjoseşti duhul şi înalţi trupul, fiindcă litera tipărită e trupul, iar cuprinsul cărţii, duhul. Nu te lăsa vrăjit de armonia sunetelor scoase de instrumente şi de voci omeneşti, ci caută să descoperi efectul acestora asupra sufletului sau, cu alte cuvinte, care este spiritul lor. Dacă acea muzică îţi aduce în suflet o stare de linişte, de înţelepciune, de sfinţenie, ascult-o, nutreşte-ţi sufletul cu ea. Iar dacă prin ea îţi pătrund în suflet patimi, nu o mai asculta, ţine-te deoparte de trupul şi de spiritul acelei muzici.

Fiinţa lăuntrică a omului, liberă de zădărniciile acestei lumi, de bezna în care o ţine firea cea trupească, nelegată în vreun fel de ispitele celui rău, pare a se bucura de o libertate mai mare dimineaţa, îndată după trezirea din somn; atunci ea arată precum peştele care se aruncă uneori vesel deasupra luciului apei. În restul timpului ea pare să stea într-o umbră aproape compauâ, ca legată la ochi, ceea ce o împiedică să vadă adevărata ordine a lucrurilor duhovniceşti şi a celor ce sunt percepute prin

simţuri. Prindeţi orele de dimineaţă, bucuraţi-vă de ele, acestea arată a fi ca ale unei vieţi noi, care s-a primenit în timpul somnului. Ele preînchipuie într-un fel acea stare când vom fi cu toţii înnoiţi, în dimineaţa de obşte a neînseratei zile a învierii, când ne vom dezlega de trupul cel muritor.

Chiar şi atunci când se roagă, omul nu este fiu al libertăţii, ci, în cea mai mare parte, robul necesităţii şi datoriei. Uitaţi-vă la oricare om, chiar şi la un preot. Oare mulţi dintre cei ce se roagă o fac cu inimă slobodă şi deschisă, cu credinţă vie şi cu dragoste?

În timpul rugăciunii trecem uneori prin clipe de beznă ucigătoare şi de strângere de inimă, care vin de la necredinţa inimii (necredinţa este beznă). În aceste momente, nu slăbi în duh; gândeşte-te că, dacă s-a stins în tine lumina dumnezeiască, ea rămâne mereu, în toată strălucirea şi grandoarea ei, în Dumnezeu, în Biserica Lui, cea cerească şi cea pământească, în universul material, în care se face văzută „veşnica Lui putere şi dumnezeire" (Romani 1, 20). Să nu crezi că adevărul a slăbit. Adevărul nu slăbeşte niciodată, fiindcă el este Dumnezeu însuşi şi tot ce există îşi are în El izvor şi temelie. Numai inima ta cea slabă, păcătoasă şi întunecată poate cădea din adevăr, fiindcă, uneori, nu este în stare să suporte lumina acestuia şi să-i cuprindă în ea curăţia. Nu o va putea face decât atunci când se va curăţi sau va fi curăţită de păcat, acesta fiind cauza primordială a întunericului duhovnicesc. Că este aşa ai putea să-ţi dai seama observându-te pe tine însuţi. Atunci când lumina credinţei sau a adevărului dumnezeiesc trăieşte în inima ta, ea se simte cuprinsă de linişte, de forţă, de vitalitate; când se lipseşte de acestea, devine neliniştită şi neputincioasă, ca o trestie bătută de vânt, sleită de orice viaţă. Nu te lăsa cuprins de această beznă diavolească. Izgoneşte-o din inimă cu semnul de viaţă dătătoarei Cruci.

Nu pregeta a te ruga din inimă, chiar şi la capătul unei zile de muncă istovitoare. Nu fi nerâvnitor în sfânta rugăciune, spuneţi-o toată Domnului, din tot sufletul, ţinând seama că este lucrare închinată Domnului. Dacă ai intrat în horă, joacă. „Dacă ai pus mâna pe plug, nu te mai uita îndărăt" (Luca 9, 62). O rugăciune care nu e făcută din inimă, nerâvnitoare, nu te va lăsa să dormi (dacă te afli asupra nopţii) până când nu-ţi vei plânge păcatul înaintea lui Dumnezeu. Dar aceasta nu se întâmplă cu toţi, ci doar cu cei îmbunătăţiţi. Ia aminte, nu pune mai presus de Dumnezeu propriul tău trup, nu te deda odihnei trupeşti neglijând cele duhovniceşti. Oricare rânduială de rugăciune îţi vei fi ales, îndeplineşte-ţi-o conştiincios (dacă ţi-ai ales rugăciuni mai lungi, du-le până la capăt, cum se cuvine; pe cele scurte, de asemenea). Tot ce faci, fă din toată inima. Lucrând cele ale Domnului, să nu-ţi fie inima îndoită, ca şi cum o jumătate i-ar aparţine lui

Dumnezeu, iar cealaltă trupului tău. Domnul Dumnezeu nu-ţi va răbda viclenia, cruţarea de sine. Te va da diavolului şi acela va face ca inima ta să nu mai cunoască pacea, fiindcă ai fost nerâvnitor faţă de Cel ce este adevărata pace a inimii tale şi Care va face întotdeauna toate spre folosul tău, pentru a-ţi ţine inima aproape de El. Fiindcă orice rugăciune nesinceră îndepărtează inima de Dumnezeu şi o face să se îndrepte împotriva omului însuşi. Şi dimpotrivă, orice rugăciune sinceră apropie inima de Dumnezeu şi îl face pe om supus Lui. Deci crede ceea ce spui; de te vei grăbi să dai gata mai repede rugăciunea, pentru a te bucura mai curând de odihna trupului, vei pierde, deopotrivă, odihna trupească şi pacea sufletească. Şi, vai! cu ce chinuri, sudoare şi lacrimi se dobândeşte apropierea inimii de Dumnezeu!

Am putea face, oare, chiar din rugăciunea noastră (neglijenţă) un mijloc de a ne îndepărta de Dumnezeu şi Lui să nu-i pese de aceasta? Fiindcă lui Dumnezeu îi este milă de noi şi ţine seamă de strădaniile noastre de mai demult. El vrea - iată - să ne determine cu orice chip să ne întoarcem din nou la Dânsul şi să o facem din toată inima. Vrea să fim mereu ai Lui.

Nici o mişcare a minţii şi a inimii mele nu se poate produce fără ştirea lui Dumnezeu, Cel ce este pretutindeni. Orice efect are o cauză, orice sfârşit are un început. După cuvântul Apostolului: „Nu ca de la noi înşine suntem destoinici să cugetăm ceva ca de la noi înşine, ci destoinicia noastră este de la Dumnezeu" (2 Corinteni 3,5). Viu este Dumnezeu, viu este şi sufletul meu!

Aşa cum curge timpul fără să se oprească, şi trupul meu, atâta vreme cât este în viaţă, se schimbă mereu şi se trece, precum şi lumea întreagă se trece - după cum arată modul cum evoluează - de parcă s-ar grăbi spre un sfârşit prestabilit, asemenea unei jucării puse în mişcare de un resort. Unde s-ar putea afla ceva stabil? Stabil este ceea ce pune în mişcare şi direcţionează totul spre un ţel anumit. Stabilă, neschimbătoare, este cauza primordială a tot ceea ce este creat şi întocmit şi care, ea însăşi, nu este creată şi de aceea nu este trecătoare, ci veşnică. Neschimbătoare sunt şi spiritele îngerilor şi oamenilor, create după chipul cauzei primordiale. Restul - baloane de săpun! Prin aceasta nu subapreciez creaţia, vreau doar să o pun în raport cu Creatorul şi cu fericitele duhuri.

Preţuieşte după vrednicie cea mai mare minune a lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu celui viu, cea care se vădeşte în împărtăşirea cu Dumnezeieştile Sale Taine. Ce fel de minune este aceasta? Cea care dă pace şi înzdrăvenire inimii celei mortificate de păcat, minunea care se arată după o deasă împărtăşire, primită după ce ai trăit un

timp în nelinişte şi moarte spirituală. Să nu reduci împărtăşania la o deprindere oarecare, la ceva obişnuit şi fără importanţă. Dacă vei gândi aşa, dacă vei înclina către o asemenea concepţie, îţi vei atrage mânia lui Dumnezeu şi nu vei mai simţi după cuminecare că ai gustat pace şi viaţă. Purtând o vie recunoştinţă, pornită din adâncul inimii, acestor daruri dătătoare de viaţă, vei dobândi de la Domnul viaţă, iar credinţa îţi va spori mereu şi mereu. Spaimele şi neliniştile vin din necredinţă. După ceea ce simţi în timp ce primeşti Sfânta împărtăşanie, poţi fi sigur că necredinţa te face să rămâi departe de acea viaţă care îţi stă înainte în Sfântul Potir.

Caută să nu le iei în consideraţie. O, credinţă! Tu însăţi eşti minunea noastră, mântuirea noastră! „Credinţa ta te-a mântuit" (Marcu 5, 34). Credinţa vie în adevărul lui Dumnezeu ne face să plecăm întotdeauna de la Domnul în pace. Şi, dimpotrivă, necredinţa nu ne aduce niciodată pace. Şi - vai! -sSatana îşi face deseori apariţia după o nevrednică împărtăşire cu Sfintele Taine, încercând în tot chipul să ne semene în inimă minciuna sa, adică necredinţa, fiindcă necredinţa este tot una cu minciuna.

Ucigaş de oameni fiind de când lumea, diavolul caută şi acum prin orice mijloace să-l ucidă pe om, cu minciuna şi cu tot felul de uneltiri. Când se strecoară în inimă sub forma necredinţei sau a vreunei patimi, nu va înceta să-şi descopere mai târziu adevărata faţă şi anume prin neîndurare şi răutate. Atunci când ţi-ai dat seama că a intrat în tine, de cele mai multe ori nu vei reuşi să-l scoţi dintr-o dată. Aceasta fiindcă diavolul caută să blocheze toate căile prin care ar putea fi scos din inimă şi face aceasta cu ajutorul necredinţei, al cruzimii şi al altor mijioace care îi stau la îndemână.

Zadarnic te zvârcoleşti în mine, arhanghele căzut! Eu sunt robul Domnului meu Iisus Hristos. Tu, cel ce te-ai înălţat cândva cu trufie, te înjoseşti acum luptându-te atât de cumplit cu mine, cel slab! Aşa să-i spui în gând duhului celui rău, care îţi stă ca un pietroi pe inimă şi care te îndeamnă la tot răul. Duhului celui trufaş aceste cuvinte îi cad ca un bici de foc; ruşinat de tăria şi de înţelepciunea ta duhovnicească, el va fugi de tine. Îţi vei da seama îndată de aceasta, vei vedea şi simţi săvârşindu-se în tine schimbări minunate; nu vei mai simţi apăsându-ţi inima povara ucigătoare de suflet; ţi se va părea că ai devenit uşor ca fulgul şi te vei convinge, din proprie experienţă, că există duhuri ale răului, cele de sub cer, care caută mereu să ne ducă spre pierzare, folosindu-se de otrava gândurilor negre şi ticăloase, cele care ne înveninează inima, căznindu-se să nimicească dragostea de oameni şi dorinţa de a intra în comuniune unii cu alţii.

Toate nenorocirile mi se întâmplă în minte şi în inimă, astfel încât ele nesimţite, mai cu seamă atunci când te superi şi îţi ieşi din fire pe alţii, din cele mai neînsemnate motive.

Minunata lucrare a Sfintei şi de viaţă dătătoarei Cruci asupra sufletului nostru atins de otrava răului arată în chipul cel mai limpede următoarele:
1) că avem un suflet, fiinţă spirituală, şi lucrul acesta este în afara oricărei îndoieli;
2) că există spirite rele care acţionează ucigător asupra sufletului nostru;
3) că îl avem pe Dumnezeul şi Domnul nostru Iisus Hristos mereu cu noi, prin dumnezeirea Sa, şi că
4) El ne-a adus prin Cruce, prin patimile, răstignirea şi moartea Sa mântuirea, că a surpat prin Cruce puterea diavolului.

Iată câte dovezi desprindem spre folosul credinţei noastre din minunata lucrare a de viaţă dătătoarei Cruci asupra noastră.

Cei ce trăiesc viaţă duhovnicească văd cu ochii inimii cum unelteşte diavolul, cum îi călăuzesc pe oameni îngerii păzitori, cum îngăduie Domnul, prin putere Sa, să fim supuşi ispitelor şi cum ne aduce mângâiere.

Pentru a petrece ziua toată sfântă, în pace, fără de păcat, există un singur mijloc: cea mai sinceră şi cea mai fierbinte rugăciune, dimineaţa, îndată ce ne-am sculat din somn. Ea ni-L aduce pe Hristos în noi, împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, şi în acest chip dă sufletului tărie pentru a ţine piept asalturilor răului. Dar pentru aceasta trebuie să ne păzim inima.

Uneori, când amărăciunea îţi cuprinde sufletul, ajungi să-ţi doreşti moartea. Să mori e lesne şi nici nu trebuie să aştepţi prea multă vreme. Dar oare eşti pregătit pentru moarte? Fiindcă nu se poate să nu ştii că după ce vei muri vei fi supus judecăţii, după cum ţi-ai trăit viaţa (Evrei 9,27). Nu eşti pregătit de moarte şi, dacă ar fi să mori acum, a-i începe să tremuri din toate mădularele. Nu-ţi bate gura degeaba, nu mai spune „mai bine ar fi să mor“, mai curând spune: „cum să mă pregătesc creştineşte de moarte, cu credinţă, cu fapte bune, îndurând cu inimă uşoară toate necazurile şi amărăciunile ce se vor abate asupra mea, ca să pot primi moartea fără frică, neînfruntat, cu pace, nu ca pe o teribilă lege a firii, ci ca pe o părintească chemare a părintelui ceresc Cel fără de moarte în împărăţia cea fără de sfârşit, făcută unui sfânt, unui fericit?"

Adu-ţi aminte de acel bătrân care ducea în spate o povară grea şi care, nemaivoind să trăiască, a chemat moartea. Aceasta, ascultându-1, i-a ieşit în cale, dar bătrânul,

speriindu-se, nu şi-a mai dorit moartea, preferând să-şi poarte mai departe povara cea grea.

Văd în închipuire, cu ochii inimii, cum inima mea îl inspiră pe Hristos în sine, cum Acela pătrunde în ea, aducându-i, dintr-o dată, pace şi dulceaţă. Nu mă voi lipsi de Tine, Iubitorule de oameni, Tu care eşti respiraţia şi bucuria mea! Bolnav sunt fără Tine.

Putem, oare, să ne rugăm mai repede fără a dăuna în vreun fel asupra rugăciunii? Pot să o facă cei ce au deprins rugăciunea lăuntrică, cea din inimă curată. Se cuvine ca în timpul rugăciunii inima să dorească sincer ceea ce cere; să se pătrundă de adevărul cuvintelor rostite, iar pentru o inimă curată acestea vin de la sine. Ea se poate ruga şi mai repede, dar numai cu evlavie, deoarece graba ca atare nu poate vătăma rugăciunea, adevărul (sinceritatea) ei. Dar cei ce n-au ajuns să se roage cu toată inima trebuie să se roage fără grabă, aşteptând ca fiecare cuvânt al rugăciunii să-şi găsească ecou corespunzător în inimă. Dar cel ce nu a deprins practica rugăciunii contemplative nu poate obţine cu uşurinţă aceasta. Iată de ce pentru unii ca aceştia trebuie să devină regulă obligatorie rostirea rară a cuvintelor rugăciunii. Aşteaptă ca fiecare cuvânt să-ţi trezească în inimă propriul său ecou.

În inima omului se produce fie apropierea de Dumnezeu, fie îndepărtarea de El şi, în acelaşi timp, pace şi bucurie sau tulburare, spaimă, apăsare, viaţă sau moarte duhovnicească. De cele mai multe ori apropierea se produce când avem necazuri şi când doar Domnul, spre Care ne îndreptăm cu toată inima, ne poate izbăvi de ele. Aşa ni se apropie inima de El. Îndepărtarea survine atunci când nu ducem lipsă de nimic, când ne bucurăm de belşugul bunurilor pământeşti, care îl fac să se trufească pe omul vechi, trupesc. Inima omului pierde credinţa şi îl uită pe Dumnezeu, Judecătorul şi Binefăcătorul său, tocmai atunci când omul devine avid de bogăţie, de slavă, de faimă şi când le-a obţinut pe acestea. Atunci uită de nemurirea sufletului, uită datoria de a-L iubi din toată inima pe Dumnezeu, pe fiecare om, ca pe sine însuşi.

Aşa cum un om rău, când vine să-i ceară ceva unui om bun, blând şi smerit, pentru a-şi asigura succesul cererii, caută el însuşi să se asemene aceluia, tot astfel şi creştinul, când vine să se roage Domnului, sau preacuratei sale Maici, sau îngerilor şi sfinţilor, pentru succesul rugăciunii sale trebuie să se asemene, pe cât îi este cu putinţă, Domnului însuşi, Preacuratei Sale Maici, îngerilor sau sfinţilor. Iată în ce constă secretul ca rugăciunea noastră să-şi atingă scopul şi să fie grabnic auzită.

Dumnezeu, Cel în trei ipostasuri, mă vede şi mă aude. Este convingerea care îmi însufleţeşte inima cu prisosinţă, mi-o umple de pace şi bucurie. Mă vede şi Maica Dumnezeu-Cuvântului, îmi aude rugăciunile şi suspinele către Ea şi aceasta este tot o convingere mângâietoare, care se confirmă necontenit în fapt. Umbla-voi întotdeauna, simţind pretutindeni prezenţa şi ochiul lui Dumnezeu.
Dovadă hotărâtoare că diavolul există în lume o reprezintă faptul că oamenii nu simt, sau simt într-o prea mică măsură (deşi unii încearcă să simtă) mila lui Dumnezeu în făptură, puterea Lui proniatoare şi răscumpărătoare. Există deci şi cel ce se împotriveşte din răsputeri la tot ce e bun şi drept.

Unirea cu Dumnezeu este ţelul de căpetenie al vieţii noastre, iar păcatul se opune acestuia, la modul absolut. De aceea, fugiţi de păcat ca de cel mai cumplit vrăjmaş, ca de cel ce ucide sufletul, pentru că o viaţă fără Dumnezeu înseamnă moarte. Să ne pătrundem de menirea noastră, să ţinem minte mereu că obştescul nostru stăpân ne cheamă să ne unim cu El.

Un creştin trebuie să aibă mai întâi de toate inimă curată, pentru a-L putea vedea pe Dumnezeu, aşa cum ni se arată El, cu dragostea pe care ne-o poartă şi cu toate desăvârşirile Sale; cu frumuseţea îngerilor, cu toată slava Stăpânei noastre - frumuseţea sufletului şi măreţia Ei de Maică a lui Dumnezeu, cu frumuseţea sufletului sfinţilor lui Dumnezeu şi cu dragostea pe care o nutresc ei faţă de noi. Trebuie să-i vedem aşa cum sunt ei înşişi, trebuie să vedem şi să pătrundem adevărurile credinţei creştine cu toate tainele ei, să le percepem măreţia, să cunoaştem, de asemenea, starea sufletelor noastre şi îndeosebi să ne cunoaştem păcatele. O inimă necurată, închinată spre dobândirea celor pământeşti, nutrind în sine pofte ale trupului, pofte ale ochiului şi poftirea faimei pârmânteşti nu poate vedea şi cunoaşte nimic din toate cele de care am vorbit mai înainte.

Rugăciunea este înălţarea minţii şi a inimii către Dumnezeu. Este limpede aşadar că nu se poate ruga cel ale cărui minte şi inimă sunt legate strâns de ceva pământesc - bani sau onoruri - sau a cărui inimă stă în robia unor patimi - ură, invidie. Aceasta pentru că patimile de cele mai multe ori înlănţuie inima, după cum Dumnezeu o lărgeşte, dăruindu-i adevărata libertate.

Este mai presus de orice închipuire cum se uneşte Hristos însuşi cu semnul Crucii, dându-i minunata putere de a stârpi patimile, de a-i izgoni pe demoni, de a da împăcare sufletelor zbuciumate. După cum tot mai presus de închipuire este şi atunci când Duhul Domnului nostru Iisus Hristos se uneşte cu pâinea şi vinul, prefăcându-le în trup şi sânge şi când ne curăţeşte desăvârşit sufletul de păcate, aducându-i pace cerească şi linişte, făcându-1 bun, blând, smerit, plin de credinţă

pornită din inimă şi de nădăjduire. Aceasta se explică în parte prin aceea că Duhul Domnului nostru Iisus Hristos cel atotputernic şi atotziditor este pretutindeni şi că pretutindeni El poate „să cheme la fiinţă cele ce încă nu sunt“ (Romani 4, 17), cu atât mai mult să facă altceva din ceea ce este. Şi pentru ca o inimă puţin credincioasă să nu-şi închipuie că Crucea sau numele lui Hristos lucrează de la sine, şi nu prin Hristos, nici singură Crucea, nici chemarea numelui lui Hristos nu vor face minuni atunci când creştinul nu îl va vedea cu ochii inimii sau ai credinţei pe Hristos Domnul şi nu va crede din inimă tot ce a săvârşit El pentru mântuirea noastră.

“Iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârşitul veacului" (Matei 28, 20). Aşadar Stăpâne, Tu eşti cu noi în toate zilele; nu trăim nici o zi fără Tine, fără prezenţa Ta. O, cât de real şi cât de esenţial sălăşluieşti Tu în Sfintele Taine! Tu iei, Stăpâne, la fiecare Liturghie un trup întru totul asemănător cu al nostru, în afară de păcat, şi ne hrăneşti cu Trupul Tău dătător de viaţă. Prin Sfintele Taine eşti întreg în noi, Trupul Tău se uneşte cu trupul nostru şi Duhul Tău se uneşte cu sufletul nostru. Percepem, simţim această unire dătătoare de viaţă, liniştitoare şi dulce. Simţim că, unindu-ne cu Tine în Sfânta Euharistie, devenim acelaşi Duh cu Tine, după cum s-a spus: „Cel ce se alipeşte de Domnul este un duh cu El“ (1 Corinteni 6, 17). Ne facem asemenea Ţie, buni, blânzi şi smeriţi, după cum ai zis despre Tine însuţi: „Că sunt blând şi smerit cu inima" (Matei 11, 29).

Este adevărat că adesea trupul nostru cel viclean şi nevăzător sau stăpânul veacului acestuia care sălăşluieşte în păcătosul nostru trup ne şopteşte că în Sfintele Taine se află doar pâine şi vin, nu însuşi Trupul, şi însuşi Sângele Domnului, chemând în ajutor, ca pe nişte martori vicleni, simţurile văzului, gustului şi mirosului. Noi însă nu dăm ascultare clevetirilor celui rău şi cugetăm după cum urmează: la Tine, Doamne, totul este cu putinţă; Tu creezi trupurile oamenilor, animalelor, peştilor, păsărilor, reptilelor, ale tuturor făpturilor. N-ai putea oare Tu, Care „pretutindenea eşti şi toate le împlineşti", să-Ţi creezi propriul Tău trup? Oare ce sculptor, lucrând statui pentru alţii, n-ar fi în stare să-şi facă propria sa statuie? Şi nu numai atât. Tu eşti Cel ce poţi preface un obiect neînsufleţit într-o fiinţă vie, precum toiagul lui Moise într-un şarpe, nimic nu este la Tine cu neputinţă. Oare nu-Ţi poţi face Ţie însuţi Trup din pâine şi vin, acestea fiind atât de apropiate trupului nostru şi care, întrebuinţate ca hrană şi băutură, se prefac în carnea şi sângele nostru? Tu faci în aşa chip încât credinţa noastră să nu ne fie pusă la încercare mai mult decât am putea suporta; Tu nu prefaci un bulgăre de pământ în preacuratul Tău Trup şi preacuratul Tău Sânge, ci pâinea cea albă moale, curată şi plăcută la gust; nu faci Sângele Tău din apă, ci din vin, care seamănă la culoare cu sângele (vinul care e numit în Scriptură sângele strugurelui (Sirah 50, 17), plăcut la gust şi care veseleşte

inima omului. Tu cunoşti neputinţa noastră, slaba noastră credinţă şi de aceea ai binevoit să Te foloseşti, în Taina Trupului şi Sângelui Tău, de acele elemente care se potriveau cel mai bine. Să credem deci cu tărie că sub aparenţa pâinii şi vinului ne împărtăşim cu adevăratul Trup şi adevăratul Sânge ale lui Hristos şi că, în Taina împărtăşaniei, Domnul va fi cu noi „în toate zilele, până la sfârşitul veacului" (Matei 28, 20).

Am putea spune că sufletul nostru este o reflectare a chipului lui Dumnezeu. Cu cât aceasta este mai fidelă şi mai clară, cu atât sufletul ne este mai luminos şi mai liniştit. Cu cât Dumnezeu ni se reflectă în suflet într-o mai mică măsură, cu atât el este mai întunecat şi mai neliniştit. Şi fiindcă la noi sufletul e totuna cu inima, se cuvine ca în ea să se reflecte, prin simţăminte, prin recunoştinţa noastră, adevărurile dumnezeieşti şi să lipsească cu desăvârşire tot ceea ce ar putea reflecta minciuna. ***Simte dragostea lui Dumnezeu în preacuratele Taine, simte adevărul tuturor rugăciunilor; inima noastră e ca o oglindă.*** Adevărul trebuie să ni se reflecte deplin şi exact în inimă, precum obiectele lumii exterioare într-o oglindă obişnuită. Bine, cum nu se poate mai bine, să faci fapte bune. Omul bun este îi cucereşte fără să vrea cu frumuseţea sa. Luaţi aminte şi cum vorbeşte: răspândeşte şi mai mult bună mireasmă. Parcă v-aţi afla faţă către faţă cu sufletul lui, topiţi de dulceaţa unei dulci convorbiri.

Dragostea aduce linişte şi destinde în chip plăcut inima, o însufleţeşte, în timp ce ura o chirceşte chinuitor şi o tulbură. Cine urăşte pe alţii, acela se chinuie şi se tiranizează pe sine; e prostul proştilor.

Când trupul vă este atins distrugător de vreo boală, nu cârtiţi împotriva lui Dumnezeu ci mai bine spune-ţi: ”Domnul a dat, Domnul a luat, fie numele Domnului binecuvântat.” (Iov 1,21) V-aţi obişnuit să vă consideraţi trupul ca pe o proprietate inalienabilă şi nu este deloc aşa, fiindcă trupul vostru este templu al lui Dumnezeu.

Exista, oare, o mai înaltă slujire decât cea preoţească? Preotul vorbeşte mereu cu Domnul şi Acela îi răspunde; la orice ierurgie, la orice rugăciune, Domnul dă un răspuns. Putea-va oare preotul, atunci când este asaltat de patimi, să nu-şi aducă aminte că patimile sunt josnice, necurate, mai cu seamă pentru un preot, că nu trebuie să le lase să pătrundă în inimă, acolo unde trebuie să sălăşluiască deplin doar Iisus Hristos? Preotul nu este om, ci înger. Toate cele lumeşti trebuie să le lase deoparte în urma sa.

Doamne Iisuse! îmbrăca-se-vor preoţii Tăi cu dreptate (Psalmul 131,9), pentru a nu uita niciodată înalta lor chemare şi pentru a nu se lăsa prinşi în capcanele lumii acesteia şi ale diavolului, pentru a îndepărta de la inimile lor grijile veacului şi înşelăciunea bogăţiei şi poftele după celelalte care pătrund în inima lor (cf. Marcu 4, 19).

Multe şi felurite sunt căile prin care diavolul ne pătrunde în suflet, îndepărtându-1 de Dumnezeu şi căutând să ne subjuge cu întreaga-i fiinţă întunecată, plină de ură şi ucigătoare. Orice mişcare a patimilor devine pentru el o cale de acces şi nu scapă nici cea mai mică ocazie ca să o folosească. Şi căile Duhului Sfânt sunt de asemenea multe şi felurite: calea credinţei sincere, a inimii smerite, a iubirii din toată inima de Dumnezeu şi de semeni ş.a. Nenorocirea este că ucigătorul de oameni caută prin toate mijloacele să pună stavilă acestor căi. Cea mai obişnuită cale pe care ne putem întoarce la Dumnezeu, noi păcătoşii, cei ce L-am părăsit, ducându-ne într-o ţară îndepărtată, este aceea a trecerii prin grele suferinţe şi a plângerii cu lacrimi amare. Şi Sfânta Scriptură, şi experienţa arată că, pentru a se apropia de Dumnezeu, păcătosul trebuie să sufere, să se tânguiască, să verse lacrimi, să-şi vindece inima de făţărnicie. „Pătrundeţi-vă de durere. întristaţi-vă şi vă jeliţi” (Iacov 4,9). Lacrimile au puterea să ne cureţe întinăciunea inimii, iar suferinţele ne sunt de trebuinţă fiindcă prin ele scad, mântuitor, pornirile păcătoase ale inimii. O inimă întoarsă spre sine poate vărsa mai lesne lacrimi de pocăinţă.

Oamenii au căzut în necredinţă fiindcă s-au lipsit de duhul rugăciunii

Când diavolul ni se află în inimă, simţim ceva ca o greutate ucigătoare, neobişnuită, o pară de foc în piept şi în inimă; sufletul simte că ceva îl strânge şi că se întunecă; totul ne irită; simţim repulsie faţă de orice faptă bună; interpretăm anapoda orice cuvânt şi orice gest ale altora faţă de noi, vedem în ele porniri împotriva noastră, făcute cu rea intenţie, o lezare a onoarei şi de aceea nutrim faţă de ei ură adâncă, ucigaşă, gând de mânie şi răzbunare. „După roadele lor îi veţi cunoaşte" (Matei 7, 20). Sunt zile când duhul rău mă tulbură şi pe mine.

Oamenii au căzut în necredinţă fiindcă s-au lipsit cu totul de duhul rugăciunii sau fiindcă nu-1 au şi nu l-au avut niciodată. Într-un cuvânt, pentru că nu se roagă. De aceea inima unor asemenea oameni devine câmpul în care poate lucra în voie Stăpânul lumii acesteia, diavolul. El este şi stăpânul lor. Aceştia nu s-au rugat şi nu se roagă Domnului să coboare asupra lor rouă harului dumnezeiesc (iar de darurile Domnului au parte doar cei ce le cer). Inimile întinate după fire, lipsite de rouă însufleţitoare a Duhului Sfânt se usucă şi astfel, pălite de o teribilă arşiţă, cad, până la urmă, mistuite de flăcările infernale ale necredinţei şi ale patimilor de tot felul, diavolul neştiind să facă altceva decât să aţâţe patimile, cele care întreţin acest foc grozav; el saltă de bucurie văzând cum pier nefericitele suflete, cele răscumpărate cu sângele Domnului, al Celui ce i-a surpat puterea.

O rugăciune de dimineaţă. ***Dumnezeule! Făcătorule şi Stăpâne al lumii, caută cu milostivire în ceasul acesta al dimineţii asupra făpturii Tale împodobită cu dumnezeiescul Tău chip. Fă ca ochiul Tău să mă înviorеze şi să vină lumina Ta cea mai strălucitoare decât Soarele în bezna sufletului meu, cel ticăloşit de păcat. Ia de la mine întristarea şi lenea, dăruieşte-mi veselie şi vigoare sufletească, pentru ca inima mea să slăvească cu bucurie bunătatea şi sfinţenia Ta, nemărginita-Ţi măreţie, desăvârşirile Tale fără de sfârşit, în toată vremea şi în tot locul. Că Tu eşti Făcătorul meu şi Stăpânul vieţii mele, Doamne, şi Ţie se cuvine slavă de la toate făpturile Tale raţionale, în tot ceasul, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.***

Din clipa când omul, prin propria-i voinţă, a căzut de la Dumnezeu, el care fusese cândva o vieţuitoare de pe lângă casă, dar care s-a sălbăticit, hălăduind prin păduri de nepătruns, el priveşte fără chef către locul vieţuirii sale de odinioară, preferând întunericul pădurii, adică al lumii acesteia, luminii vechiului loc, adică raiului dumnezeiesc. Îi vine greu să se unească cu Dumnezeu, iar atunci când reuşeşte să o facă, cade adeseori de la Dumnezeu, îi este greu să creadă sincer în Dumnezeu şi în

toate câte El i le-a descoperit, nu se îngrijeşte să păstreze în suflet nestrămutat cerescul dar al credinţei.

Dacă Dumnezeu poartă de grijă, cu înţelepciunea Sa proniatoare, firului de iarbă, florii sau frunzei unui copac, lăsa-ne-va oare pe noi în părăsire? Convinge-te, din toată inima, omule, că însuşi Domnul Dumnezeu, în a Sa iconomie, se îngrijeşte de toată făptura Sa, până la cea mai de pe urmă. Înţelege că lângă fiecare făptură stă nevăzut Creatorul. După cuvintele Mântuitorului, Dumnezeu îmbracă iarba câmpului (Matei 6, 30), hrăneşte păsările cerului (Matei 6, 26). Cu ce nu ne înveseleşte Domnul pe noi, făpturile Sale? Chiar şi cu flori. Ca o gingaşă mamă, cu puterea Sa atot- fiitoare şi cu înţelepciunea Sa, în fiecare primăvară face să crească pentru noi, din nimic, superba vegetaţie. Să ne desfătăm cu ea şi să nu uităm a prea- slăvi bunătatea Creatorului, Părintele nostru ceresc; să răspundem iubirii Sale cu inimile noastre iubitoare.

Cine nu crede în Dumnezeu, Cel ce ne scapă din situaţiile cele mai grele, cine se arată neîncrezător şi slab de fire, acela nu vrea să dea slavă lui Dumnezeu, şi-L închipuie că nu veghează, ci doarme, că nu este nici atotputernic, nici bun, acela minte faţă de Dumnezeul Adevărului şi prin aceasta cade în cumplit păcat. Cu deosebire, nu pot fi scuzate neîncrederea şi scepticismul acestora după ce au văzut oameni care s-au învrednicit să primească nu o dată ajutor minunat de la Dumnezeu-Mântuitorul. O, câte păcate mă apasă!

Dumnezeu Cel nevăzut şi atoatefăcător vine în atingere la modul sensibil cu sufletul meu nevăzut, care, în urma acestei atingeri, se umple de o minunată linişte şi de o bucurie cerească. Dovezi despre prezenţa lui Dumnezeu nu-mi aduc ochii (ca în cazul obiectelor obişnuite ale existenţei), nici urechile pe calea cuvintelor şi sunetelor vocii, nu acestea fac să ajungă la mine „semnale" de la Cel de necuprins; mi le aduce sufletul, care ca să zic aşa, se pătrunde de Dumnezeu.

Atunci când se tulbură şi îţi umple inima de deznădejde răutatea oamenilor, adu-ţi aminte că Domnul Dumnezeu Cel atotputernic şi atotdrept te iubeşte nemărginit şi că El rabdă o vreme răutatea oamenilor, dar când vine timpul, o pedepseşte după merit. Tu nu eşti în stare să dispui, aşa cum ai dori, de tine, de gura ta, de un singur mădular al trupului tău. Ţinând seama de aceasta, gândeşte-te cum este Cel ce conduce întreg universul, ţinându-1 într-o asemenea, minunată, extraordinară ordine, Cel ce stăpâneşte tot neamul omenesc cel cuprins de răutate şi desmăţare, oamenii fiind gata oricând să se nimicească unii pe alţii, dar în acelaşi timp având parte, sub stăpânirea Lui, mai mult de bucurii decât de supărări. Cât de atot-

puternic şi de preaînţelept este Domnul, Cel ce cârmuieşte peste o asemenea imensă şi felurită multitudine! Bizuie-te pe ajutorul Său la modul absolut.

Când este vorba de dumnezeieştile Taine nu sta să te întrebi: oare cum se întâmplă? Nu-ţi este cunoscut cum a făcut Dumnezeu lumea din nimic şi nici în această privinţă nu poţi şi nu trebuie să ştii ceea ce face Dumnezeu în chip tainic. Taina lui Dumnezeu trebuie să rămână pentru tine taină, fiindcă tu nu eşti Dumnezeu, nu poţi cunoaşte tot ceea ce cunoaşte Dumnezeu Cel atotputernic, a Cărui înţelepciune este nesfârşită. Tu eşti lucrul mâinilor Lui, neînsemnata lui creatură. Ţine minte că a fost o vreme când nu exista nimic şi că după aceea tot ce există până astăzi a fost creat din nimic de Cuvântul lui Dumnezeu: „Fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut” (Ioan 1,3).

Predaţi-vă, rugătorilor, lui Dumnezeu inima, acea inimă iubitoare, sinceră, cu care vă iubiţi părinţii, binefăcătorii, prietenii, cea în care simţiţi dulceaţa iubirii curate, neprefăcute.

Uneori, în timpul unei rugăciuni îndelungate, abia dacă ajung să fie plăcute lui Dumnezeu câteva minute, cele ce sunt rugăciune sinceră şi adevărată slujire lui Dumnezeu. ***Principalul într-o rugăciune este apropierea inimii de Dumnezeu, cea care dă mărturie despre dulcea prezenţă a lui Dumnezeu în inimă.***

Fie după cum Eu voiesc, nu după cum voieşti tu. Acesta este glasul Stăpânului Dumnezeu, pe care îl aude mereu sufletul nostru căzut în păcat şi care nu vrea să iasă din starea de întristare pe care i-o dă păcatul. Fie aşa cum Eu voiesc: sau te pocăieşti din adâncul inimii, pe măsura păcatului săvârşit şi te întorci la calea vieţii, cea pe care ţi-am arătat-o Eu, sau supune-te unei pedepse, pe măsura păcatului, aşa cum ţi-o va da dreapta Mea judecată. Altminteri, păcatul pe care l-ai săvârşit te va chinui, ca unul ce este o abatere de la poruncile Mele. Sufletul nostru îşi va afla liniştea numai atunci când va face în mod real şi din adâncul inimii dovadă de pocăinţă, pe măsura păcatului săvârşit, sau va suporta pedeapsa dumnezeiască corespunzătoare.

O, stăpânire atotputernică şi atotdreaptă a Dumnezeului nostru, cea care cârmuieşti în chip nevăzut nevăzutele noastre suflete, Ţie se cuvine toată mărirea! Slavă Ţie, Doamne, Mântuitorul nostru! Facă-se voia Ta!

Cât de repede şi de uşor ne poate mântui Domnul nostru! într-o clipită, pe neaşteptate, pe nebăgate în seamă. Adesea am fost în timpul zilei un mare păcătos, iar seara, după rugăciune, am mers la culcare îndreptat şi mai alb decât zăpada,

prin darul Sfântului Duh, cu inima plină de dulceaţă şi de o adâncă pace. Cât de uşor îi este Domnului să ne mântuiască,

În seara vieţii noastre, în amurgul zilelor noastre! Mântuieşte-mă, mântuieşte-mă, o, Preabunule Doamne, primeşte-mă în cereasca Ta împărăţie. Totul îţi este cu putinţă. Sluga „pentru stăpânul său stă sau cade. Dar va sta, căci Domnul are putere ca să-l facă să stea“ (Romani 14, 4).

Ceea ce este de cea mai mare importanţă şi reprezintă elementul vital pentru orice făptură, aceea s-a ascuns de către Creator în adâncul făpturii. Putem observa aceasta pretutindeni. Bunăoară la om. Sufletul este aşezat în chiar mijlocul făpturii sale, în inimă, de aceea se şi spune adesea în loc de suflet - inimă şi în loc de inimă - suflet. „Mâhnit e duhul în mine şi inima mea încremenită înlăuntrul meu“ (Psalmul 142, 4); „Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule, şi duh drept înnoieşte întru cele dinlăuntru ale mele“ (Psalmul 50, 11).

Dumnezeul nostru este Dumnezeul milei, îndurărilor şi al iubirii de oameni (Psalmul 102, 8 ş.a.), şi nu Dumnezeul chinurilor şi al pedepselor. Chinurile vin ca o consecinţă a păcatului, ele fiind şi partea acelor fiinţe fără trup care l-au părăsit pe Dumnezeu. De aceea, dacă te căieşti, sincer, din inimă, poţi crede că vina pentru chinurile şi suferinţele tale o poartă păcatul şi diavolul, dar nu numai acestea, ci şi tu însuţi, fiindcă diavolul nu ţi-ar fi putut face nici un rău dacă n-ar fi găsit ceva în tine de care să se agaţe.

Sunt un Dumnezeu zelos... (Ieşirea 20, 5). „Nu voi da nimănui slava Mea"‘ (Isaia 42, 8). Aceste cuvinte ale Domnului slavei devin o realitate atunci când slava lui Dumnezeu, care lucrează în mine prin Sfintele Daruri, o atribui, în sinea mea, altcuiva, sau la altceva, neaducându-I Lui recunoştinţă, din toată inima. Atunci devine Domnul zelos pe slava Tainelor Sale, întotdeauna minunate, dătătoare de viaţă. Şi atunci sufletul meu va fi pedepsit prin dreapta Sa Judecată, cu toiag părintesc. Atunci aude el desluşit cuvintele Domnului: „Nu voi da nimănui slava Mea“. „Pentru că nu-mi dai Mie slava care mi se cuvine, cea pe care o vezi tu însuţi atât de limpede în Tainele Mele, lovi-voi lăuntrul tău cu toiagul dreptăţii Mele şi prin aceasta te voi face să ştii şi să crezi că nu voi da slava Mea altcuiva niciodată. Eu îţi curăţ păcatele şi îţi fac sufletul mai alb decât zăpada, cu Sângele Meu. Îţi aduc în suflet pace şi bucurie. Te încălzesc şi te alint ca o mamă pe pruncul său, pun în tine blândeţea şi smerenia Mea. Umplu de dragoste inima ta. Te prefac, îţi dau o altă înfăţişare, spre propria-ţi uimire, ca să te faci om nou, duhovnicesc, şi cui altuia i-aş putea da slava faptelor Mele? Fiindcă Eu rămân

veşnic neschimbat: „Dumnezeu nu este ca omul, ca să-L minţi, nici ca fiul omului ca să-i pară rău“ (Numeri 23, 19).

Dumnezeu Cel nevăzut lucrează asupra sufletului meu, ca şi când ar fi văzut şi ca şi cum s-ar afla aievea în faţa mea, cunoscându-mi tot ce gândesc şi tot ce simt: orice lene ascunsă şi orice îndărătnicie, orice patimă îşi primeşte întotdeauna pedeapsa cuvenită. În general, dacă dispoziţia mea lăuntrică nu este vrednică de Dumnezeu, de sfinţenia Lui, inima se simte pedepsită ca de un foc dogoritor, iar atunci când sunt vrednic mă simt vesel şi liniştit.

Orice s-ar spune, omul devine uneori din cale-afară de supărăcios şi de rău nu fiindcă e în firea lui să fie aşa, ci fiindcă diavolul s-a străduit din răsputeri să-l facă aşa. Observaţi-vă pe voi înşivă, observaţi-i şi pe alţii atunci când devin irascibili şi răi, când voi înşivă şi ei aţi fi fost în stare să faceţi una cu pământul pe cineva care vă duşmăneşte în mod real sau numai vi s-a părut că o face. Comparaţi această stare cu liniştea care vă cuprinde şi îi cuprinde şi pe alţii (uneori foarte repede, prin lucrarea îngerului păzitor), blândeţea, bunătatea de caracter care reapar la propria voastră persoană sau la alţii, trecerea de la o anumită stare la contrariul ei. Vă veţi spune în sine: acesta pare un alt om, nu seamănă cu cel care cu puţin timp în urmă era plină de mânie şi răutate. Acest om este cel „din care ieşiseră demonii... şezând jos, la picioarele lui Iisus“ (Luca 8, 35) (adică blând şi smerit), cuminţit şi întreg la minte. Oare să nu se mai afle în el nici urmă din vechea răutate şi din nebunia de mai înainte? Unii tăgăduiesc existenţa duhurilor rele. Dar asemenea cazuri precum cele de mai sus din viaţa unor oameni arată limpede că ele există. Dacă fiecare efect are propria sa cauză şi dacă pomul se cunoaşte după roade, cum ar putea să nu se vadă în cineva, care este cuprins de o furie dementă, duhul rău care lucrează în el şi care nu se poate manifesta decât într-un mod care îi este întru totul propriu. Poate cineva să nu recunoască în dezlănţuirea de ură a cuiva pe începătorul a toată răutatea? Mai mult decât atât, omul care s-a molipsit de ţâfnă şi iritare şi care emană ură simte desluşit în piept prezenţa unei forţe malefice; ea îi produce în suflet o cu totul altă stare decât aceea de care vorbeşte Mântuitorul, referindu-se la prezenţa Sa: „Căci jugul Meu e bun şi povara Mea este uşoară" (Matei 11, 30). Când este prezent cel rău, te simţi îngrozitor, simţi o apăsare trupească şi sufletească.

Cea mai frecventă cerere care se face în biserică prin glasurile preoţilor, citeţilor, cântăreţilor este să fie miluiţi. Ce înseamnă aceasta? ***Înseamnă că toţi cei ce ne aflăm în biserică merităm pedeapsa dumnezeiască şi că primul lucru de care trebuie să ne aducem aminte când venim la biserică este că suntem păcătoşi şi că ne-am înfăţişat înaintea Domnului cerului şi pământului, Făcătorul şi***

Binefăcătorul nostru, Cel pe Care îl mâniem în fiecare zi şi în fiecare ceas cu fărădelegile noastre, ca să-i cerem milă, fiecare pentru sine şi - în duhul iubirii creştine - şi pentru alţii. Rugăciunile pentru miluire pot fi mari sau mici, precum şi de cerere stăruitoare. Întrucât în biserică nu se rosteşte nici un cuvânt de prisos, în timpul ecteniei cererii stăruitoare se cuvine să ne rugăm cu şi mai multă tărie lui Dumnezeu, din adâncul sufletului, cu zdrobire de inimă, după cum se spune şi la începutul acestei ectenii: „Să zicem toţi din tot sufletul şi din tot cugetul nostru, să zicem". În acest timp trebuie să lăsăm deoparte răceala şi neatenţia inimii şi, arzând de duhul smereniei, stând numai ochi şi urechi, să înălţăm către Creator cea mai fierbinte rugăciune ca să ne miluiască pe noi, păcătoşii. Dar ce observăm în timpul ecteniei cererii stăruitoare şi al celei mari, în timp ce liturghisesc sfinţiţii slujitori şi cântă cântăreţii: ca de obicei, rugătorii sunt neatenţi şi indiferenţi.

Atât după o împărtăşire nevrednică, cât şi după o rugăciune nevrednică şi rece, sufletul boleşte. Înseamnă că Domnul nu ne-a intrat în inimi, că L-am jignit cu necredinţa şi răceala inimii noastre şi că îngăduie duhurilor rele să ni se cuibărească în inimă, ca să ne facă să simţim deosebirea dintre jugul Său şi cel al vrăjmaşului.

Ce adevăr înspăimântător! Păcătoşii care nu se căiesc pierd după moarte orice posibilitate de a se achimba în bine, adică rămân mereu pradă chinurilor veşnice. Păcatul înseamnă chin. Cum s-ar putea demonstra aceasta? În modul cel mai distinct prin starea în care se află unii păcătoşi şi prin caracteristicile păcatului însuşi: de a-1 ţine pe om în prinsoare şi de a-i bloca toate căile de ieşire din el. Cine nu ştie oare cât de greu îi vine păcătosului, atunci când este lipsit de un anume dar de la Dumnezeu, să părăsească calea păcatului pe care a îndrăgit-o atât şi să aleagă calea virtuţii?! Cât de adânc îşi slobozeşte păcatul rădăcinile în inima păcătosului şi în toată făptura lui, cum îi impune acestuia propria sa viziune, denaturată, asupra lucrurilor, înfăţişându-le pe cele mai rele dintre ele într-o lumină ispititoare. Ştim de asemenea că de cele mai multe ori păcătoşii nu se gândesc să se îndrepte, nu se socotesc pe sine mari păcătoşi, lăsându-se orbiţi de trufie şi egoism. Şi chiar atunci când se consideră păcătoşi, cad în acea deznădejde ce vine de la iad, care le învăluie mintea ca o pâclă înăbuşitoare şi le înrăieşte inima. Dacă n-ar lucra în el harul dumnezeiesc, nici un păcătos nu s-ar întoarce la Dumnezeu, deoarece păcatul are însuşirea de a ne întuneca mintea şi de a ne lega de mâini şi de picioare. Dar timpul şi locul când putem primi lucrarea harului este doar în această viaţă. După moarte, numai rugăciunile Bisericii, cele făcute pentru păcătoşii care s-au căit, pot lucra asupra acelor suflete care se arată primitoare harului, luminii faptelor bune, cea pe care au dus-o cu ei dincolo, suflete peste care poate să coboare harul

lui Dumnezeu sau să lucreze cucernicele rugăciuni ale Bisericii. Neîndoielnic, păcătoşii care nu se căiesc rămân fiii pierzării.

Ce-mi spune propria-mi experienţă atunci când mă aflu prins de păcat? Mi se întâmplă uneori să mă chinuiesc ziua întreagă şi să nu mă pot înălţa cu inimă curată, fiindcă păcatul mă înrăieşte, mă face să nu mă pot bucura de milostivirea lui Dumnezeu; mă pârjolesc ca în foc, dar rămân de bunăvoie în el, fiindcă păcatul mi-a legat puterea. Mă simt ca şi cum aş fi înlănţuit în mine însumi, nu sunt în stare să mă pot întoarce către Dumnezeu, până când, văzându-mi neputinţa şi smerenia, lacrimile mele, El nu se va milostivi de mine şi îmi va trimite harul Său. Nu zadarnic omul predat păcatului este numit legat cu legăturile întunericului (2 Petru 2, 4).

Viaţa ta sufletească se împarte în mod distinct în două stări, între care există o profundă deosebire. O stare este aceea care înseamnă pace, bucurie, inimă largă şi deschisă; o alta e cea în care domină suferinţa, spaima, iar sufletul se simte în strâmtorare. Cea dintâi stare este rezultatul acordului desăvârşit dintre suflet şi legile Creatorului. La originea celei de-a doua stări stă încălcarea sfintelor sale porunci. Pot observa şi observ realmente cum începe o stare sau alta. Presimt şi pe una, şi pe cealaltă. Ştiu ce se întâmplă întotdeauna: dacă stârpeşti de la început sămânţa născătoare de suferinţă şi strâmtorare, stârpeşti şi roadele ei, adică suferinţa şi strâmtorarea sufletului.

Sau nu vă cunoaşteţi voi singuri bine că Hristos Iisus este întru voi ,, Afară dacă nu sunteţi netrebnici" (2 Corinteni 13, 5). Cu adevărat, Hristos trăieşte în mine. De fapt, până acum am fost netrebnic; nu mi-a trecut prin minte şi n-am ştiut bine că Domnul este în mine. El, Cel Atotsfânt, Se arată atât de prevenitor faţă de mine şi faţă de cea mai mică scădere a inimii mele. El deşteaptă în mine hotărârea de a-mi elibera sufletul de cel mai neînsemnat germene al păcatului, care ar putea să încolţească. Dar - vai! - Satana mă pândeşte la tot pasul, gata să mă înghită, mă dispută cu Domnul.

Roagă-te pentru iertarea păcatelor altora aşa cum te rogi pentru iertarea propriilor tale greşeli atunci când, cu sufletul copleşit de durere şi apăsare, simţi în tine nevoia să te rogi lui Dumnezeu, cu zdrobire de inimă, cu sinceritate, cu lacrimi, cerându-i milostivire. Roagă-te pentru mântuirea altora întocmai cum te rogi pentru a ta. Dacă vei izbuti să faci aceasta şi îţi va intra în obişnuinţă, vei primi de la Domnul belşug de daruri duhovniceşti, darurile Duhului Sfânt, care iubeşte sufletele celor ce arată compătimire faţă de mântuirea altora, deoarece El însuşi, Duhul Sfânt, doreşte în tot chipul mântuirea noastră a tuturor, numai să o dorim şi

noi să nu fim învârtoşaţi la inimă. „însuşi Duhul se roagă pentru noi cu suspine negrăite" (Romani 8, 26).

Deseori auzim din gura altora sau citim în cărţi scrise de alţii unele lucruri pe care Dumnezeu ni le-a împărtăşit şi nouă, pe care le-am păstrat în minte şi în inimă sau către care am năzuit. Altfel spus, ne descoperim adesea altora unele dintre cele mai scumpe gânduri şi ne vine să credem că ne-au fost luate, că noi le-am gândit prima dată şi că ne aparţin numai nouă. Convingeri egoiste! Fiindcă Domnul raţiunii este Unul, Duhul Său este Unul, Care lucrează în toţi cei ce caută adevărul. Şi oare nu tot Unul este Luminătorul nostru, „Care luminează pe tot omul care vine în lume“ (Ioan 1,9)? Slavă Dumnezeului unic, slavă Celui ce ne iubeşte pe toţi şi ne împarte, prisositor, darurile Sale duhovniceşti şi trupeşti! Slavă Celui ce nu caută la faţa omului şi Care îşi deschide taina iubirii Sale, a atotputerniciei, a înţelepciunii, cea descoperită pruncilor (Luca 10, 21).

Sfinţii lui Dumnezeu stau aproape de inimile credincioşilor şi, asemeni celor mai buni şi mai apropiaţi prieteni, sunt gata să sară grabnic în ajutorul celor credincioşi şi cucernici, care îi cheamă cu credinţă şi dragoste. La ajutătorii pământeşti trebuie, de cele mai multe ori, să apelezi insistent şi să le aştepţi uneori răspunsul vreme îndelungată, în timp ce după ajutătorii cereşti nu trebuie să umbli şi nici să le aştepţi multă vreme răspunsul. Credinţa rugătorului poate să şi-i aducă într-o clipă în inimă, ei ne pot da neîntârziat, după credinţă, ajutorul cerut, cel duhovnicesc, se înţelege. O spun din experienţă.

Am în vedere cazurile frecvente când s-a obţinut izbăvire de nevoi şi supărări sufleteşti, chemându-se ca mijlocitori şi apărători sfinţii, şi mai cu seamă mijlocirea Stăpânei noastre Născătoarea de Dumnezeu. S-ar putea ca unii să-mi spună că în asemenea cazuri a lucrat pur şi simplu credinţa, sau convingerea nestrămutată, decisă, a omului că va fi izbăvit de necazuri, deci nu mijlocirea sfiinţilor înaintea lui Dumnezeu. Nu este aşa. Din ce-ar putea rezulta ceea ce susţin? Din faptul că, dacă nu voi chema cu o rugăciune pornită din inimă sfinţii pe care îi ştiu (fără a le acorda numai acestora atenţie), dacă nu-i voi vedea cu ochii inimii, nu mă voi alege cu nici un ajutor, oricâtă încredere aş avea că pot să mă mântuiesc şi fără ajutorul lor. Eu simt limpede că am primit ajutor prin mijlocirea sfinţilor pe care i-am invocat, în virtutea credinţei mele vii, a încrederii pe care o am faţă de ei. Aceasta se întâmplă întocmai ca în ordinea obişnuită a lucrurilor pământeşti. Mai întâi îmi văd ajutătorii prin credinţă pornită din inimă, apoi, după ce i-am văzut, îi rog tot din inimă şi fără a-i vedea cu ochii trupului, ci fiind convins în sine de prezenţa lor. Apoi, obţinând ajutor nevăzut, fără a-mi da seama cum, dar simţindu-1 cu sufletul, primesc o dată cu aceasta şi convingerea neclintită

că acest ajutor vine de la ei, nu de la altcineva, aşa cum bolnavul vindecat de un anumit doctor este convins că acel doctor l-a făcut sănătos şi că nu s-a însănătoşit de la sine, ci ajutat de acel doctor. Totul se produce atât de simplu, trebuie doar să ai ochi să vezi.

Sunt om, în mine lucrează necontenit mila, dreptatea şi adevărul lui Dumnezeu. Dumnezeu mă miluieşte şi îmi dă linişte. O dată mă pedepseşte şi mă ceartă cu necazuri, pentru acele porniri ale sufletului care îi sunt potrivnice. E plin pământul de oameni asemeni mie. Deci şi în ei Domnul îşi arată mila Sa, adevărul şi dreptatea Sa, ca şi în mine. Dumnezeu lucrează toate în toţi (1 Corinteni 12, 6).

Să nu creadă cineva că păcatul e ceva lipsit de importanţă. Nu, păcatul este un rău teribil, el ucide sufletul şi acum, şi în veacul ce va să vină. În veacul viitor păcătosul va fi legat de mâini şi de picioare (din punct de vedere al sufletului) şi va fi aruncat în întunericul cel mai dinafară, după cum cuvântează Mântuitorul: „Legaţi-l de picioare şi de mâini şi aruncaţi-l în întunericul cel mai dinafară” (Matei 22, 13). Aceasta înseamnă că el şi-a pierdut cu desăvârşire posibilitatea de a-şi folosi liber capacităţile spirituale, care au fost create anume pentru o activitate liberă, suferind prin aceasta un ucigător blocaj al oricărei activităţi îndreptate spre săvârşirea binelui. Păcătosul îşi recunoaşte o anumită putere a sufletului, dar în acelaşi timp simte că ea îi este legată în lanţuri ce nu pot fi rupte. „Cel fără de lege este prins în lanţurile fărădelegilor lui şi de funiile păcatelor lui este înfăşurat” (Pilde 5,22). Adăugaţi la acestea îngrozitoarele chinuri care vin de la păcatele însele, de la conştiinţa nechibzuinţei de care s-a făcut vinovat în timpul vieţii, de la convingerea de a-L fi mâniat pe Creator. Şi în veacul nostru păcatul înlănţuie şi ucide sufletul.

Oare cine dintre oamenii cu frică de Dumnezeu nu ştie ce durere şi ce apăsare cuprinde sufletul, ce foc chinuitor pârjoleşte rărunchii celui ce cade în păcat? Înlănţuind şi ucigând sufletul vremelnic, păcatul poate să-l ucidă pentru totdeauna dacă nu ne căim din toată inima pentru păcatele şi fărădelegile noastre. Iată, deci, demonstraţia pe viu a faptului că păcatul poate ucide sufletul şi vremelnic, dar şi veşnic. Dacă cineva dintre oamenii cu frică de Dumnezeu s-ar întâmpla să meargă la culcare fără să se căiască de vreun păcat sau de unele păcate săvârşite în timpul zilei şi care i-au chinuit sufletul, omul acela se va chinui toată noaptea, până când nu se va căi din toată inima că a păcătuit (ştiu din experienţă). Chinul păcatului îl va face să nu se bucure de dulceaţa somnului, fiindcă îşi va simţi sufletul apăsat, legat cu funiile păcatului.

Să presupunem şi că cineva s-a dus să se culce după ce va fi săvârşit un păcat oarecare, torturat de conştiinţa acelui păcat şi că îl va lovi în timpul nopţii moartea. E limpede că sufletul aceluia se va muta în celălalt veac în chinuri şi, fiindcă după moarte nu există pocăinţă, el se va chinui acolo pe măsura păcatelor săvârşite. Despre aceasta aduce mărturie şi Sfânta Scriptură (Matei 25, 46; Romani 2, 6, 9; 2 Corinteni 5, 10 ş.a.).

Poartă-ţi de grijă, fii atent la patimile tale, îndeosebi atunci când eşti la tine acasă, unde ele ies nestânjenite la vedere, precum cârtiţele când se simt neameninţate. Când nu suntem în mediul nostru de acasă, patimile caută de obicei să se ascundă sub o mască mai respectabilă, iar acolo nu mai avem posibilitatea să punem pe fugă aceste cârtiţe negre care sapă la temelia integrităţii noastre sufleteşti.

În sufletul unui om evlavios, cu frică de Dumnezeu se stabileşte pe nevăzute o comuniune sufletească cu Dumnezeu. Asemenea unui tată sau unui preceptor sever, Dumnezeu fie că ne încuviinţează, fie că ne condamnă gândurile, dorinţele, intenţiile. Ne spune: asta e bine! sau: asta e rău!, ne răsplăteşte pentru ceea ce am făcut bine, ne pedepseşte pentru ceea ce am făcut rău. Toate acestea sufletul le simte îndată.

Începe să ţii poruncile, mai întâi cele care se referă la lucrurile mici, ca să le poţi ţine şi pe cele care se referă la lucrurile mari. Lucrurile mici duc întotdeauna la lucrurile mari. Începe cel puţin să ţii porunca postului de miercuri şi vineri, sau porunca a zecea din Decalog, în care se vorbeşte de gândurile şi poftele rele, şi vei putea ţine toate poruncile, iar cine este necredincios în cele mici rămâne necredincios şi în cele mari.

Omule, cel ce ţi-ai legat toate visele de viaţa cea stricăcioasă şi care nu te gândeşti la viaţa cerească, cea fără de sfârşit! Cugetă ce înseamnă viaţa ta vremelnică. Este o continuă acumulare de combustibil (am în vedere hrana) pentru ca focul vieţii noastre să nu se stingă şi să nu scadă, pentru ca şi casa noastră (adică trupul) să aibă căldură şi pentru ca viaţa trecătoare a trupului nostru să fie menţinută cu acele substanţe nutritive provenite din organismul altor fiinţe vii, cărora li s-a luat viaţa pentru a da viaţă propriului nostru trup. În realitate, viaţa ta, omule, nu-i decât o efemeră pânză de păianjen. Pentru a o face trainică, îi dai tainul de două ori pe zi (adică prinzi putere de două ori pe zi cu mâncare şi băutură), şi în fiecare noapte îţi zăvorăşti sufletul în trup, ţinând închise simţurile trupeşti aşa cum ai trage obloanele, pentru ca sufletul să nu se afle în afara trupului, ci ca să-l încălzească şi să-l ţină viu. Viaţa nu-i decât o pânză de păianjen şi ce uşor se rupe! Smereşte-te şi fii evlavios în faţa vieţii celei fără de sfârşit.

Adevărul este în egală măsură o temelie şi un element diversificator a tot ce este creat atât pentru propriile noastre fapte, cele dinlăuntru şi cele dinafară, cât şi pentru tot ce există şi, în special, temelia rugăciunii. Fie ca toată viaţa să ţi se întemeieze pe adevăr, toate faptele, toate gândurile şi toate dorinţele.

Străduiţi-vă să petreceţi măcar o zi ţinând poruncile lui Dumnezeu şi vă veţi da seama singuri. Vă va spune inima ce bine este să faceţi voia lui Dumnezeu (iar pentru noi, a face voia lui Dumnezeu înseamnă viaţă, înseamnă fericire veşnică). Iubiţi pe Domnul din toată inima, măcar aşa cum vă iubiţi rudele şi binefăcătorii; preţuiţi, pe cât vă stă cu putinţă, dragostea şi bunăvoinţa pe care vi le arată, marile şi nenumăratele Sale binefaceri (căutaţi să pătrundeţi acestea cu inima: cum v-a trezit la viaţă, făcându-vă părtaşi tuturor bunătăţilor, cum vă rabdă, la nesfârşit, păcatele, cum vi le iartă, la nesfârşit, aşteptându-vă pocăinţa cea din toată inima, în puterea pătimirii pe Cruce şi a morţii Fiului lui Dumnezeu, cel Unul-Născut; amintiţi-vă de fericirea cea veşnică pe care v-a făgăduit-o dacă îi rămâneţi credincioşi). Apoi, iubiţi pe fiecare om ca pe voi înşivă, adică nu-i refuzaţi nimic din ceea ce faceţi pentru voi, alungaţi-vă din inimă orice amintire a răului pe care vi l-au făcut alţii, după cum şi voi aţi vrea ca alţii să uite răul pe care l-aţi făcut voi lor; să nu nutriţi voi înşivă gânduri necinstite şi ticăloase şi nici să nu le atribuiţi altora; consideraţi-i şi pe alţii bine intenţionaţi, aşa cum vă consideraţi voi înşivă, faceţi altora ceea ce faceţi pentru voi, sau cel puţin nu le faceţi ceea ce nici vouă nu vă faceţi, şi veţi vedea ce mare linişte şi fericire vă va cuprinde inima. Vă veţi afla în Rai înainte de a cunoaşte Raiul, vă veţi afla în ceruri înainte de a cunoaşte Raiul, în raiul de pe pământ. „împărăţia lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru” (Luca 17, 21), zice Domnul. „Cel ce rămâne în iubire rămâne în Dumnezeu şi Dumnezeu rămâne întru el“ (Ioan 4, 16), zice Apostolul.

Închină-te lui Dumnezeu în duh şi adevăr.

⇒ *Zici, bunăoară, după cum se cuvine, sfinţească-se numele Tău. Doreşti, oare, într-adevăr să se sfinţească numele Domnului prin faptele cele bune ale oamenilor şi ale tale însuţi?*

⇒ *Spui vie împărăţia Ta. Doreşti, oare, cu adevărat să vină împărăţia lui Dumnezeu, te doreşti pe tine locaş al Duhului lui Dumnezeu şi nu locaş al păcatului? Nu cumva îţi este mai dragă vieţuirea în păcat?*

⇒ *Spui Facă-se voia Ta, precum în cer, aşa şi pe pământ. Nu cumva cauţi să faci voia ta mai mult decât voia lui Dumnezeu? Nu-i aşa?*

⇒ *Zici: Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi. Nu cumva în inimă spui altceva: n-am nevoie să-ţi cer Ţie, Doamne; am destulă pâine, să ţi-o ceară săracii; sau, din lăcomie, îţi doreşti multe, nu te mulţumeşti cu*

puţin, ori cu ceea ce primeşti de la Dumnezeu? Nu mulţumim pentru ceea ce avem şi pentru ce trebuie să mulţumim.

⇒ *Te rogi la Dumnezeu, zicând: Şi ne iartă nouă greşelile noastre precum şi noi iertăm greşiţilor noştri. Nu cumva mintea te duce la altceva: eu nu sunt Dumnezeu ştie ce mare păcătos; nu sunt mai rău decât alţii şi n-aş avea nevoie să cer să-mi fie iertate datoriile sau păcatele?*

⇒ *Atunci când te rogi, nu o faci cumva purtând nemulţumire sau mânie împotriva cuiva şi în felul acesta rugăciunea ta către Dumnezeu este obraznic de mincinoasă? Zici: şi nu ne duce pe noi în ispită, în timp ce tinzi tu însuţi către ispita tuturor păcatelor? Zici: ci ne izbăveşte de cel viclean; dar oare nu trăieşti tu însuţi în cârdăşie cu cel viclean, sau cu tot răul, al cărui începător este diavolul? Ia aminte, să nu spună limba ceea ce nu spune inima. Nu-l minţi pe Domnul când te rogi. Ţine minte aceasta, ori de câte ori spui Rugăciunea Domnească sau alte rugăciuni, ai grijă să nu zică gura ceea ce nu zice inima.*

Cu cât inima este mai curată, cu atât este mai largă şi mai primitoare, cu atât primeşte mai mult pe cei cărora le poartă dragoste. Cu cât este mai păcătoasă, cu atât devine mai strâmtă şi mai puţin în stare să-i cuprindă în sine pe cei pe care îi iubeşte, ajungând în cele din urmă să se iubească numai pe sine şi, chiar aşa, să o facă în chip mincinos. Fiindcă ne iubim pe noi înşine în obiecte care nu aduc nici un folos sufletului nemuritor: iubim aurul şi argintul, desfrânarea, beţia şi altele asemenea.

Dacă Domnul dă dătătoarei de viaţă Cruci o putere de neînchipuit, nebiruită, dumnezeiască, să ne mai mirăm că poate da putere de neînchipuit şi propriei noastre naturi, pentru a o face să se nască din nou, prin prea cinstitele, înfricoşătoarele şi de viaţă făcătoarele Taine ale Trupului şi Sângelui Său? O, cât de măreţ eşti, Doamne! Şi cât de minunate lucrurile Tale! Nemărginită este puterea Ta! Orice atinge puterea şi harul Tău devine de la sine de viaţă dătător.

Dacă vrei să îndrepţi neajunsurile unuia, nu încerca să o faci bizuindu-te pe propriile tale mijloace. Bunele noastre intenţii pot cădea adesea chiar din pricina noastră, a unor patimi cum ar fi trufia şi a răutăţii ce vine din ea. „Aruncă spre Domnul grija ta“ (Psalmul 54, 25), roagă-te Celui ce cearcă inimile şi rărunchii (cf. Psalmul 7, 9), din toată inima, pentru ca El însuşi să lumineze mintea şi inima omului. Dacă va vedea că rugăciunea ta este plină de iubire şi porneşte din toată inima, va îndeplini, de bună seamă, dorinţa inimii tale şi vei vedea îndată schimbare la cel pentru care te rogi. Aceasta este schimbarea dreptei Celui Preaînalt (Psalmul 76, 10).

Cine dă culorile cele mai delicate şi care se potrivesc cel mai bine, cine dă formă perfectă şi chip ales celor fără de chip, materiei amorfe a pământului, cine dă florilor forme fără seamăn? ***Atoatefăcătorule, dă-ne nouă să putem săruta în florile pământului înţelepciunea, bunătatea şi atotputernicia Ta!***

Deosebeşte în tine Duhul dătător de viaţă şi duhul care ucide sufle tul. Când nutreşti în suflet gânduri bune îţi este bine şi uşor. Atunci simţi în inimă linişte şi bucurie şi ai în tine duh bun, Duhul cel Sfânt; atunci însă când eşti frământat de intenţii rele sau de porniri ticăloase ale inimii, ţi-e rău, te simţi împovărat; această tulburare lăuntrică îţi arată că ai în tine duh rău, duh viclean. Când duhul viclean se află în noi, simţim o strângere de inimă şi o nelinişte şi de cele mai multe ori o mare greutate de a ajunge cu inima la Domnul, fiindcă duhul cel rău leagă sufletul şi nu-l lasă să se înalţe la Dumnezeu. Duhul viclean este duhul îndoielii, necredinţei, patimilor, strâmtorării, întristării, neliniştii; duhul cel bun este duhul credinţei care nu se îndoieşte, duhul virtuţii, al libertăţii sufleteşti şi al lărgimii, duhul păcii şi al bucuriei. După aceste semne cunoaşte când ai în tine Duhul lui Dumnezeu şi când ai duhul rău; înalţă-te cât poţi de des cu inimă recunoscătoare către Duhul Atotsfânt, Cel ce te luminează şi te însufleţeşte, şi fugi din răsputeri de îndoială, de necredinţă şi de patimi, cele prin care ne pătrunde în suflet şarpele răutăţii, furul şi ucigătorul de suflete.

Apar uneori şi în viaţa creştinilor râvnitori clipe când se îndepărtează de Dumnezeu, momente de beznă diavolească şi atunci omul strigă către Dumnezeu din adâncul inimii: de ce m-ai îndepărtat, Doamne - Lumină netrecătoare - de la faţa Ta? Fiindcă năpustitu-s-a asupra mea străina beznă a celui blestemat şi rău, satana; sufletul mi se înăbuşă în întunericul chinuitor cel care mă face să simt caznele împărăţiei întunericului - iadul. Întoarce-mă. Mântuitorule, la lumina poruncilor Tale, îndreaptă calea sufletului meu, mă rog Ţie din inimă.

Dacă nu vei cunoaşte din proprie experienţă cum lucrează asupra ta după cuviinţă binefacerile care îţi vin de la Duhul cel bun. De nu cunoşti duhul cel ucigător, nu vei cunoaşte nici Duhul cel dătător de viaţă. Numai în măsura în care ne dăm seama de contrastul dintre bine şi rău, dintre viaţă şi moarte, putem cunoaşte desluşit binele şi răul; dacă n-ai fost supus necazurilor, primejdiei de moarte trupească şi sufletească, inima ta nu-L va cunoaşte pe Mântuitorul, dătătorul de viaţă. Cel ce ne poate izbăvi de necazuri şi de moartea sufletului.

O, Iisuse! Tu eşti mângâierea, viaţa, pacea şi sporirea întru bucurie a inimilor noastre! Slavă lui Dumnezeu Cel Preaînţelept şi Atotbun, Cel ce îngăduie duhului

răului şi morţii să ne ispitească şi să ne chinuie! Altminteri cum am mai putea preţui mângâierile harului, ale Duhului mângâietor şi dătător de viaţă?

Domnul Dumnezeu, Cel ce e însuşi Viaţă şi viaţă prisositoare, din vecie - cum spune Sfântul Grigorie Teologul - a lucrat şi lucrează prin trei Persoane şi s-a statornicit în acestea trei, adică: Dumnezeu este Tatăl, Cuvântul şi Duhul.

Mă întrebi cum pot fi în Dumnezeu trei Persoane? Îţi răspund, nu înţeleg, dar ştiu că aşa trebuie să fie şi că nu se poate altfel.

Mă mai întrebi: ***de ce se numeşte a treia Persoană a lui Dumnezeu Duhul şi de ce trebuie să fie o Persoană aparte, atâta timp cât şi fără Aceasta Dumnezeu este Duh?*** Îţi răspund. Duhul lui Dumnezeu este numit duh în raport cu făptura. Domnul a suflat Duhul Său ipostatic şi a făcut să apară prin voinţa Sa - a Duhului de viaţă făcător, un număr infinit de duhuri: „cu duhul gurii Lui, toată puterea lor“ (Psalmul 32, 6). A suflat şi asupra neamului omenesc „şi s-a făcut omul fiinţă vie“ (Facerea 2, 7) şi din această suflare se nasc până astăzi oamenii şi se vor naşte până la sfârşitul veacului, după poruncă: „creşteţi şi vă înmulţiţi" (Facerea 1, 28). Dacă Domnul a creat prin Duhul Său atâtea fiinţe care reprezintă fiecare o identitate, o persoană, ar putea oare să nu fie El însuşi o Persoană sau o Fiinţă care, ca şi persoană, să-l fi putut crea pe Duhul lui Dumnezeu însuşi? Duhul suflă unde voieşte (Ioan 3, 8).

Ţineţi seama deci: Duhul se numeşte Duh ca ipostas al Dumnezeirii. Dacă există o infinitate de duhuri create ca tot atâtea persoane, ar putea oare Dumnezeu însuşi să rămână fără Duh, fără a fi Persoană de sine stătătoare, ipostatică? Dar Fiul, înţelepciunea Tatălui cea vie, lucrătoare, nu trebuie să se afle în Dumnezeu ca Persoană? Ia aminte la tine. Eşti o fiinţă creată; ai fost înzestrat cu o inteligenţă pe care ţi-o admiră mulţi, faci adesea lucruri pe drept cuvânt minunate şi primeşti laude ca autor al acelor lucruri. Şi totuşi, nu eşti decât o făptură neînsemnată şi neputincioasă. Stai deci şi judecă: ar putea oare să nu existe în Dumnezeu înţelepciunea, inteligenţa unei persoane, ar putea oare Dumnezeu să nu fie creator, să nu aibă înţelepciunea Sa lucrătoare şi care există prin sine? Priveşte la toate câte există în lume, cât de înţelept sunt alcătuite. Cum se vădeşte în toate o inteligenţă fără de asemănare; cât de înţelept sunt gândite toate cu o nemaipomenită exactitate şi cu o acurateţe fără de cusur. Oare nu se vede în toate acestea înţelepciunea unui Dumnezeu Personal? Cum ar fi putut crea Dumnezeu multitudinea de persoane, fiinţe vii, raţionale, fără să fie El însuşi Persoană, izvorând din Sine o înţelepciune „personală". Putea fi oare altfel? Dacă da, s-ar fi potrivit oare cu perfecţiunea absolută a Creatorului? Deci, în Dumnezeu nu poate să nu existe o inteligenţă

ipostatică, personală, sau un Cuvânt ipostatic al Tatălui, precum şi Duhul de viaţă făcător, Care purcede de la Tatăl şi sălăşluieşte în Fiul. Răsuflarea ta („duhul") este materială, impersonală; „răsuflarea" (duhul) lui Dumnezeu - Cel ce este Viaţa însăşi - este Duhul personal, El nu se risipeşte, rămâne întreg şi dă viaţă.

Nefireasca dominaţie a cărnii asupra spiritului se explică printer altele şi prin aceea că spiritul pare a fi „îngropat" în carne, legat de aceasta. Aceasta iese în evidenţă îndeosebi în raport cu slujirea lui Dumnezeu. Omul pare a se apropia de Dumnezeu mai mult cu gura, cu trupul, fals, nu I se închină în duh şi adevăr. Într-adevăr, trăim adesea ca şi cum n-ar exista în noi spirit, suprema treaptă a desfrânării vădindu-se în om atunci când spiritul este sufocat cu totul şi când omul rămâne doar trup şi nimic altceva. „Nu va rămâne Duhul Meu pururea în oamenii aceştia pentru că sunt numai trup" (Facerea 6, 3).

Priviţi cu atenţie în ce chip îl cinstesc oamenii pe Dumnezeu: veţi constata că trupul încearcă să o ia înaintea spiritului. La sfinţi se vede că spiritul precumpăneşte asupra trupului, fiindcă aceştia trăiesc cu spiritul, nu văd în lume nimic altceva decât spirit, înţelepciunea, atotputernicia şi bunătatea lui Dumnezeu vădindu-se în toate. în orice fenomen, în orice lucru văd pecetea spiritului. La oameni există o preponderenţă considerabilă a trupului asupra spiritului şi ea apare în faptul că ei recunosc doar cele ce pot fi percepute prin simţuri, nu văd - cum se spune - mai departe de lungul nasului; omul simţurilor, omul trupesc vede lumea aproape ca şi fiinţele necuvântătoare, iraţionale; îl lasă rece înţelepciunea, puterea pururea fiitoare, bunătatea Creatorului. Citeşte Cartea Sfântă şi vede în ea numai buchea. Când se roagă, mintea îi zburdă, trecând mecanic peste cuvintele rugăciunii, nu le pătrunde sensul, ignoră arta rugăciunii în duh şi adevăr. Trupul predomină şi sistemul de învăţământ. (Nicăieri nu se învaţă în şcoală ceea ce reprezintă lucrul de căpetenie al practicii creştine: cum să ne rugăm; se învaţă oare undeva cum să-L vedem pe Dumnezeu?)

Trupul va continua să domine lumea până la sfârşitul veacului, astfel încât „Domnul când va veni - să judece lumea - va găsi oare credinţă pe pământ?“ (Luca 18, 8), ca şi la oamenii lumii celei dintâi (necredinţa este isprava trupului).

Dumnezeu se bucură atunci când omul descoperă lucrarea Sa în inima lui, fiindcă El este lumina şi adevărul. Diavolul se teme grozav de aceasta, fiindcă el este întuneric şi minciună. Iar întunericul nu se arată la lumină, pentru a nu i se putea descoperi faptele. Diavolul este puternic doar atunci când se foloseşte de întuneric, de înşelăciune, de minciună. Dă-i în vileag minciuna, scoate-i-o la lumină şi el va dispărea îndată. Diavolul îl atrage pe om în toate patimile prin înşelăciune; prin

înşelăciune îi adoarme pe oameni, îi face să nu vadă lucrurile în adevărata lor lumină. Peste multe lucruri stă pusă acoperitoarea diavolului.

De ce oare sufletul păcătos nu primeşte iertare de păcate decât dacă recunoaşte, în adâncul inimii, cât sunt ele de iraţionale, de primejdioase şi de mincinoase? Fiindcă inima înseamnă sufletul. Aşa cum, atunci când a săvârşit păcatul, omului i s-a părut plăcut şi „respectabil", tot aşa atunci când se căieşte de păcat, trebuie să-l recunoască vătămător şi cu totul mincinos. Iar căinţa, atunci când are loc, aduce durere inimii, după cum şi pofta păcatului provoacă durere în inimă.

Să nu te tulbure ura care clocoteşte în tine şi care tinde să dea pe dinafară în vorbe de mânie; porunceşte-i mai bine să tacă şi să moară. Altminteri, obişnuindu-se să vadă că i te supui şi că poate să se reverse nestăvilit din gura ta, te va lua în stăpânire. întocmai ca apa oprită de un dig de pământ care, când găseşte o spărtură, o lărgeşte tot mai mult, căutând să răzbească prin ea; dacă nu o astupăm deloc, sau o astupăm de mântuială, în cele din urmă, slăbind preocuparea noastră de a drege digul şi după asalturile repetate ale apei, aceasta nu încetează să-şi facă loc, din ce în ce mai insistent, încât până la urmă devine foarte greu, dacă nu imposibil, să fie zăgăzuită. Aşa şi cu ura care se strecoară în sufletul omului: dacă îi îngăduim să răzbească afară, o dată, de două, de trei ori, va începe să se reverse din ce în ce mai tare şi, în cele din urmă, va rupe zăgazul şi va inunda. Ţine seama că apele răutăţii stau adunate în suflet, după cuvântul Psalmistului: „au intrat ape până la sufletul meu" (Psalmul 68, 1).

De vei păcătui înaintea lui Dumnezeu şi păcatele te vor chinui, te vor arde, grăbeşte-te să cauţi unica jertfă, veşnică şi vie, pentru iertarea păcatelor şi mărturiseşte-ţi păcatele înaintea Celui ce s-a dat pe Sine jertfă. Altminteri nu vei mai primi mântuire de nicăieri. Să nu crezi că te vei putea mântui singur.

Domnul ar fi putut să-şi facă trup Sieşi din tot universul, cer şi pământ sau dacă n-ar fi creat lumea, putea să facă în locul ei un templu al trupului Său. Numai pentru tine însă a binevoit să se facă pe Sine trup, asemenea trupului tău, ca să te mântuiască şi, după ce a creat lumea din nimic, să facă, dintr-o infimă cantitate de materii, trupul Său, pentru a te aduce la viaţă, lăsând lumea aşa cum a creat-o. O, câtă bunătate şi milosârdie dumnezeiască! „Suntem mădulare ale trupului Lui şi din carnea Lui şi din oasele Lui“ (Efeseni 5, 30).

Lumea ca şi creaţie a Dumnezeului Celui Viu şi Preaînţelept este plină de viaţă. Pretutindeni şi în toate este viaţă şi înţelepciune, în toate vedem o expresie a inteligenţei, atât în mare, cât şi în mic, în întreg şi în parte. Lumea este asemenea

unei cărţi de învăţătură, deşi nu poţi învăţa din ea cunoaşterea de Dumnezeu atât de limpede cum ne învaţă Revelaţia dumnezeiască. Înainte să fi existat lumea a fost numai Dumnezeu, Cel Viu şi nemărginit. Când lumea a fost adusă la fiinţă din nefiinţă, este de înţeles că Dumnezeu n-a devenit mărginit; întreaga plenitudine a vieţii şi nemărginirea au rămas în El, dar această plenitudine şi nemărginire s-a vădit şi în creaturi, în cele vii şi organice, care sunt de o infinită multitudine, înzestrate toate cu viaţă.

Despre caracterul limitat al lumii şi îndeosebi al omului: lumea dă un punct de sprijin făpturilor corporale, ca să nu se risipească în nemărginire.

Cuvântul lui Dumnezeu scris vorbeşte mai adevărat şi mai clar despre lume decât lumea însăşi şi decât cuvintele omeneşti despre lume. Cuvântul naturii este închis în ea şi nu poate exprima nimic desluşit, de la sine, rămânând literă moartă, fără glas. „Unde erai tu - omule - când am întemeiat pământul?" (Iov 38, 4). Erai, oare, lângă Dumnezeu când a întocmit universul? „Cine a căutat în adânc Duhul Domnului şi cine L-a sfătuit pe El“ (Isaia 40, 13)? Voi, geologilor, vă lăudaţi că aţi descoperit gândul Domnului în scoarţa pământului şi susţineţi aceasta în pofida Sfintei Cărţi a Facerii. Daţi mai multă crezare buchiilor moarte ale straturilor solului, ale pământului neînsufleţit decât cuvintelor, de Dumnezeu inspirate, ale marelui prooroc şi văzător de Dumnezeu Moise.

Îmi spui că nu poţi pricepe cum se întâmplă că ne ascultă sfinţii din ceruri când ne rugăm lor. Dar cum se face că razele Soarelui se revarsă peste noi pretutindeni şi că luminează peste tot pământul? În universul spiritual sfinţii sunt ceea ce sunt razele soarelui în universul material. Dumnezeu este Soarele veşnic, dătător de viaţă, sfinţii sunt razele acestui Soare al raţiunii. După cum ochii Domnului privesc fără încetare pe pământ şi asupra fiilor pământului, tot astfel şi ochii sfinţilor; ei nu pot să nu se îndrepte într-acolo unde se îndreaptă vederea pronietoare a Domnului făpturilor şi unde sunt şi comorile lor (trupurile lor, faptele lor, locurile lor sfinte şi cinstitorii lor). „Căci unde este comoara ta, acolo va fi şi inima ta“ (Matei 6, 21). Ştii că inima poate vedea repede, departe şi limpede (îndeosebi cele ale lumii spirituale). Poţi observa aceasta mai cu seamă în cele duhovniceşti, unde multe lucruri nu pot fi percepute decât prin credinţă (prin „văzul" inimii). Inima este ochiul fiinţei noastre. Cu cât este mai curată, cu atât vede mai departe, mai repede şi mai clar. ***La sfinţii lui Dumnezeu ochiul duhovnicesc a atins încă din timpul vieţii suprema treaptă de curăţie accesibilă omului, iar după moarte, când s-au unit cu Dumnezeu, capacitatea lor de a vedea s-a limpezit şi mai mult, a devenit mai cuprinzătoare, prin har dumnezeiesc. De aceea sfinţii văd foarte desluşit, cuprinzător şi departe. Văd***

trebuinţele noastre duhovniceşti. Îi văd şi îi aud pe toţi cei ce îi cheamă, din toată inima, adică pe cei ai căror ochi lăuntrici sunt îndreptaţi către ei şi pe care nici îndoiala, nici necredinţa nu-i deznădăjduieşte şi nu-i întunecă atunci când îi cheamă pe sfinţi, când privirile rugătorilor întâlnesc - ca să spunem aşa - privirile celor la care se roagă. Este o vedere mistică!

Cine a dobândit o asemenea experienţă mă poate înţelege. Aşa se explică de ce comunicarea cu sfinţii se face atât de lesne. Trebuie numai să cureţi ochiul inimii, să-l întorci neclintit spre sfântul pe care îl cunoşti, să ceri ceea ce vrei să-i ceri şi ţi se va da.

Ce este însă Domnul in raport cu vederea? Totul în El este vedere, sfinţenie, cunoştinţă. De El este plin cerul şi pământul, tot locul, El vede tot şi pretutindeni. „Ochii Domnului sunt pretutindeni, veghind asupra celor buni şi a celor răi“ (Pildele lui Solomon 15, 3).

Credinţa din toată inima în lumea spirituală, mai cu seamă în Soarele spiritual, Cel ce înţelepţeşte şi însufleţeşte totul, bucură, dă viaţă sufletului celui cu o conştiinţă neprihănită. ***Prin credinţă, trebuie să ajungem să vedem cu inima. Aceasta înseamnă că sufletul trebuie să atingă o treaptă de sensibilitate mai presus de cea trupească, de cea a fiinţei noastre întunecate şi să pătrundă cu vederea inimii, cea mai curată cu putinţă, în lumea spirituală. Acolo se va simţi bine, va avea parte de viaţă adevărată, de linişte şi de bucurie.*** O ştiu din experienţă.

Dacă Domnul n-ar fi iubitor de oameni şi îndelung-răbdător, ar fi putut oare să îndure nechibzuitele defăimări pe care I le aducem? S-ar mai fi întrupat oare, ar mai fi pătimit, ar mai fi murit pentru noi, ne-ar mai fi dat Preacuratul Său Trup şi Preacuratul Său Sânge, către care îngerii privesc cu frică şi cu cutremur? Ne-ar mai fi izbăvit, oare, de păcate şi de moartea sufletului, aşa cum de nenumărate ori o face? Poate că ar fi spus atunci, chinuiţi-vă dacă sunteţi atât de răi, nu vă voi mai izbăvi, după ce în atâtea rânduri v-am dat izbăvire. Aşa însă, El îndură toată mulţimea nenumărată a defăimărilor noastre, aşteptând să ne întoarcem la El. Dă slavă iubirii Sale şi îndelungii Sale răbdări! Închipuie-ţi ce-ar fi dacă nu L-am avea pe Domnul, dacă ne-am lipsi de a Sa mântuire! Sufletul ni se cuprinde de frică şi cutremur. Dar pe păcătoşii care nu se căiesc îi ajunge, în cele din urmă, cu adevărat mânia lui Dumnezeu, „în ziua mâniei şi a arătării dreptei judecăţi a lui Dumnezeu“ (Romani 2, 5).

Atunci când vii să te rogi împărătesei, Maicii lui Dumnezeu, crede cu tărie, înainte de rugăciune, că nu te vei întoarce de la ea fără a primi milostivire. Aşa este şi aşa

se cuvine să gândeşti şi să crezi despre Dânsa. Fiindcă este Maica Atotmilostivă a Atotmilostivului Dumnezeu-Cuvântul şi despre milele sale nemăsurate şi fără de număr mărturisesc toate veacurile şi toate Bisericile creştine. Ea este, cu adevărat, „noian de milostivire şi de binefaceri , aşa cum aflăm spus în Canonul Odighitriei (Canon, cântarea 5, vers 1). De aceea, a nu veni cu încredere când te rogi către Dânsa ar fi o sminteală şi o necuviinţă, neîncrederea i-ar defăima bunătatea, aşa cum este defăimată bunătatea lui Dumnezeu când nu nădăjduieşti că vei obţine ceea ce ceri atunci când I te rogi. Oare cum alergi să ceri mila unei persoane sus-puse şi bogate, milă pe care toţi i-o cunosc şi pe care şi-a arătat-o în nenumărate rânduri? De obicei, fiind ferm convisă şi cu speranţă vie că vei obţine de la ea ceea ce vrei. Aşa se cuvine să fii şi când te rogi: să nu te îndoieşti şi să nu şovăi.

Aşa cum mama îşi învaţă copilul să meargă, ne învaţă şi Domnul să credem în El cu credinţă vie. Mama îşi pune copilul pe picioare, îl lasă să stea aşa, se îndepărtează de el, apoi îl cheamă să vină la ea. Rămânând singur, fără sprijinul mamei, copilul începe să plângă, vrea să se ducă la ea, dar nu încearcă, de frică să facă primii paşi, până când se hotărăşte să păşească şi cade. Întocmai ca o mamă, Domnul îl învaţă pe creştin să creadă în El, credinţa fiind ca şi mersul (credinţa - cale duhovnicească). Credinţa noastră este firavă, lipsită de experienţă, întocmai ca un copil care învaţă să meargă. Domnul ne lipseşte de sprijinul Său, lăsându-ne pe seama diavolului sau a feluritelor necazuri şi supărări. Ceva mai târziu însă, când avem mare nevoie de ajutor ca să scăpăm de ele (când nu simţim nevoia mântuirii nu suntem gata să mergem la El), parcă ne-ar îndemna să ne îndreptăm către El (şi trebuie, într-adevăr, să o facem) după ajutor.

Creştinul îşi dă silinţa să facă aceasta, drumul ochilor minţii (aşa cum copilul îşi dă drumul la picioare), încearcă să-l vadă cu ei pe Domnul, dar inima care nu este obişnuită să-l „vadă“ pe Dumnezeu se teme să-şi facă curaj, se împiedică şi cade. Vrăjmaşul şi stricăciunea păcatului pe care o avem de la naştere închid ochii inimii care încerca să vadă, ţinându-1 pe om departe de Dumnezeu, făcându-1 să nu poată înainta. Domnul îi este totuşi aproape, gata să-l aducă la sine, să-l cuprindă chiar şi în braţe, numai să vină la El cu credinţă; şi atunci când, străduindu-te, reuşeşti să-L vezi pe Domnul cu ochii inimii, El îţi întinde o mână de ajutor, ca şi cum te-ar lua în braţe şi ţi-ar alunga vrăjmaşii. Atunci simte creştinul îmbrăţişarea Mântuitorului însuşi. Slavă bunătăţii şi înţelepciunii Tale, Doamne!

Aşa cum, atunci când eşti strâmtorat de diavolul şi de toate necazurile, trebuie să vezi îndată că înaintea ta stă Sânul iubitor de oameni al Mântuitorului tău, caută cu îndrăznire la acest Sân părintesc, ca la o nesecată comoară de bunătate şi dărnicie şi roagă-te Domnului, din toată inima, ca să ne facă şi pe noi părtaşi acestui nesecat

izvor de bunătate şi ajutorare duhovnicească şi îndată ţi se va da ceea ce ceri. Principalul este să ai credinţă sau vedere a inimii către Domnul şi speranţă că vei primi de la El ceea ce îi ceri, ca de la un Atot- bun. Aşa este! Experienţa ne-o arată. Aşa ne învaţă şi Dumnezeu, adică să recunoaştem că fără El suntem de o neputinţă morală fără seamăn şi, cu zdrobire de inimă, să menţinem duhul nostru într-o necontenită dispoziţie rugătoare.

Creştinul nu are nici un temei să ţină în inimă ură împotriva cuiva, ura fiind lucrul diavolului. Creştinul se cuvine să ţină în inimă numai dragoste. Şi fiindcă dragostea nu gândeşte răul, nu trebuie să poarte gând rău împotriva nimănui. Când nu am nici o dovadă în această privinţă, nu se cuvine să gândesc despre altul că e rău, trufaş sau altcumva. Să cred, bunăoară, că dacă îi voi arăta respect, el va cădea în trufie, sau dacă îi voi trece cu vederea o jignire, mă va jigni din nou sau îşi va bate joc de mine. Trebuie să nu lăsăm răul să se cuibărească în noi sub nici o formă. Iar răul pe care îl face ura poate fi, de cele mai multe ori, lesne descoperit.

Pacea şi belşugul de viaţă pe care le simte inima după împărtăşanie este cel mai mare şi mai de preţ dar pe care ni-1 face Domnul nostru Iisus Hristos, unul mai presus de toate darurile, luate împreună, de care se poate bucura trupul. Fără pace sufletească - atunci când inima este chinuită şi strâmtorată - omul nu se poate folosi de nici un bun, fie el material sau spiritual, nu-1 încearcă nici o bucurie dintre acelea care vin de la sentimentul adevărului, binelui şi frumosului. Aceasta fiindcă i-a fost strivit şi ucis nucleul central al vieţii - inima, adică omul cel dinlăuntru.

Uneşte-ţi sufletul cu Dumnezeu prin credinţă izvorâtă din inimă şi vei putea face tot ce doreşti. Poartă război cu tine vrăjmaşii nevăzuţi, puternici şi neadormiţi? Îi vei învinge! Sau vrăjmaşii din afară, văzuţi? Îi vei birui şi pe aceia! Te hărţuiesc patimile? Le vei înlătura. Te copleşesc supărările?'Le vei depăşi. Ai slăbit cu duhul? Vei dobândi tărie. În toate vei obţine biruinţă prin credinţă, te vei învrednici şi de Împărăţia Cerurilor. În viaţa pământească credinţa este supremul bine. Ea îl uneşte pe om cu Dumnezeu, iar când se află în om, îl face puternic, de nebiruit. „Cel ce se alipeşte de Domnul este un duh cu El“ (1 Corintenl 6, 17).

Datu-ne-a Domnul din bunătatea Sa, deşi nu ne-am arătat vrednici de ea, să vedem soarele şi să ne bucurăm de razele lui. Lumina soarelui sa-ţi fie chezăşie, dar mai cu seamă lumina lină a Sfintei slave a Tatălui ceresc, a Fiului Său, Unul-Născut, cea care ne-a fost dată nouă, şi Duhul dragostei dat inimilor noastre.
Ce văd când privesc lumea creată de Dumnezeu? Văd cât este de vastă, văd pretutindeni, în regnul animal, viaţa pulsând vioi printre patrupede, printre reptile,

insecte şi păsări şi printre peşti. Te întrebi de ce viaţa oamenilor este atât de tristă, strâmtorată, plină de amărăciuni, mai cu seamă a celor înclinaţi spre evlavie. Domnul a răspândit peste tot, din belşug, viaţă, mulţumire, bucurie şi toate făpturile, în afară de om, îl preaslăvesc pe Creator vesele, bucurându-se de viaţă. Oare de ce viaţa omului se desfăşoară cu totul altfel decât a celorlalte făpturi? Nu este oare şi el zidirea Aceluiaşi Demiurg? Explicaţia e simplă. Viaţa noastră este otrăvită fie de noi înşine, prin păcat, fie de vrăjmaşul cel fără de trup, acesta „ocupându-se" mai cu seamă de cei ce vor să ducă o viaţă mai râvnitoare. Viaţa omului, a creştinului adevărat, aparţine viitorului, veacului ce va să vină. Acolo îl aşteaptă toate bucuriile, deplina fericire. Aici pe pământ nu este decât un surghiunit, care îşi ispăşeşte pedeapsa. Uneori natura toată i se ridică împotrivă, din cauza păcatelor, ca să nu mai vorbin de duşmanul său învederat, diavolul, care „umblă răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită" (1 Petru 5, 8). Aşa că nu mă tulbur când văd peste tot în lume bucurie şi mulţumire, chiar dacă de multe ori n-am de ce să mă bucur şi privesc cu mâhnire la creaturile lui Dumnezeu care se bucură în tot largul. Mi s-a pus la spate, pentru păcatele mele, un gâde care nu mă părăseşte o clipă şi nu încetează să mă lovească. Dar îmi va veni şi mie cândva vremea să mă bucur; nu aici însă, ci în lumea de dincolo.

Fie ca masa ta să fie întinsă asemenea mesei Domnului! Zgârcitul este vrăjmaşul Domnului!

Privesc lumea, aşa cum a zidit-o Dumnezeu, descoperind pretutindeni neasemuita dărnicie a Creatorului, vădită şi în felul cum a înzestrat natura. Pământul, cât este de întins, pare o masă pregătită pentru cel mai bogat, mai îmbelşugat şi mai variat ospăţ, aşa cum numai cel mai iubitor şi mai generos amfitrion putea să o pregătească. Adâncurile apelor oferă de asemenea omului hrană din belşug. Şi ce să mai vorbim despre animalele patrupede, despre păsări. Ele îi pun omului la îndemână, cu aceeaşi generozitate, hrană şi îmbrăcăminte. Nenumărate sunt darurile Domnului. Priviţi numai câte nu ne oferă pământul vara şi toamna? Cuvine-se ca tot creştinul şi mai ales preotul să imite dărnicia lui Dumnezeu! Fie ca masa ta să fie întinsă asemenea mesei Domnului! Zgârcitul este vrăjmaşul Domnului.

Pomul cu rădăcini bine înfipte în pământ creşte şi aduce roadă. Sufletul omului, care s-a legat prin credinţă şi dragoste de Domnul, slobozind rădăcini duhovniceşti, creşte, sporeşte şi rodeşte virtuţile plăcute lui Dumnezeu, cele care dau viaţă sufletului şi îl fac să trăiască acum şi în veacul de apoi. Pomul smuls din pământ cu tot cu rădăcini nu mai are viaţă, aceasta venindu-i prin rădăcini din pământ. Aşijderea şi ***sufletul omului care a pierdut credinţa şi iubirea de Dumnezeu şi care nu vieţuieşte în Dumnezeu, Cel care îi dă viaţă: el moare duhovniceşte. Ceea ce este pământul pentru plante este Dumnezeu pentru suflet.***

Pentru ca să nu fii mereu robul patimilor şi al diavolului, trebuie să ai un ţel pe care să-l urmăreşti necontenit, străduindu-te să-l atingi, biruind în numele Domnului tot ce ţi-ar putea sta în cale. Care ar putea fi acest ţel? ***Împărăţia Cerurilor, dumnezeiescul locaş al slavei cereşti, pregătit credincioşilor de la întemeierea lumii. Dar, fiindcă orice ţintă poate fi atinsă numai prin anumite mijloace, trebuie să ţi le asiguri pe acestea. Care ar putea fi ele? Credinţa, nădejdea şi dragostea. Dar mai cu seamă dragostea. Crede, nădăjduieşte, iubeşte - mai cu seamă iubeşte - fără să ţii seama de nici un fel de obstacole; iubeşte pe Dumnezeu mai presus de toate şi pe oricare dintre semenii tăi ca pe tine însuţi. Dacă nu te simţi atât de puternic ca să poţi ţine în inimă aceste nepreţuite comori ale spiritului, îngenunchează mai des înaintea Dumnezeului iubirii, cere, caută, bate la uşă şi vei primi, vei afla, ţi se va deschide (Matei 7, 7-8), căci Cel ce a făgăduit aceasta adevăr a grăit. Fie că mergi, fie că eşti aşezat sau culcat, sau stai de vorbă, sau lucrezi, roagă-te în toată vremea şi din toată inima, ca să ai parte de credinţă şi iubire. Încă n-ai cerut aşa cum s-ar fi cuvenit să ceri, cu***

înflăcărare şi statornicie; ţi-a lipsit hotărârea nestrămutată de a le obţine. De acum încolo spune: aşa voi face!

Când diavolul îţi va ridica oprelişti în calea ce duce către Dumnezeu - îndoială şi necredinţă în inimă, ură chiar şi faţă de persoane care merită, necondiţionat, respect şi dragoste, precum şi alte patimi, nu te lăsa tulburat de ele. Dar ţine seama că ele sunt fumul şi duhoarea vrăjmaşului şi că nu se pot risipi decât cu semnul Domnului nostru Iisus Hristos.

Ce trebuie să ne preocupe în primul rând în educarea tinerilor? Să-i facem să li se „lumineze ochii inimii” (Efeseni 1, 18). N-aţi observat că inima este cea dintâi care reacţionează în trupul omului şi care ne face să acumulăm cele mai multe cunoştinţe, în măsura în care anumite adevăruri (idei) sunt descoperite mai întâi de ochii inimii şi după aceea de o cunoaştere raţională? Fiindcă în dobândirea cunoştinţelor se întâmplă aşa: inima vede dintr-o ochire, instantaneu, integral; apoi acest act unic de cuprindere cu „ochii inimii este transmis minţii, unde va fi descompus, segmentat. Cauză şi efect. Ceea ce inima a „văzut", mintea analizează. Ideea aparţine inimii, nu minţii, omului lăuntric, nu celui din afară. De aceea este atât de important să lucreze ochii inimii în dobândirea de cunoştinţe, dar mai ales în cunoaşterea adevărurilor de credinţă şi a regulilor morale.

Viaţa viitoare înseamnă desăvârşita curăţie a inimii, obţinută, puţin câte puţin, încă de aici, de pe pământ, deşi de cele mai multe ori inima se strânge şi se închide în sine, se întunecă de păcat şi de suflarea diavolească; uneori însă, prin lucrarea harului dumnezeiesc, se limpezeşte, se curăţă, vede pe Dumnezeu, se uneşte cu Acela, în mod real, în rugăciune şi în Taina Sfintei împărtăşanii.

Cum prâznuim sărbătorile? Prăznuim, de obicei, fie un eveniment (când se cuvine să ne pătrundem de importanţa lui, să-i înţelegem rostul, să ne dăm seama ce roadă poate aduce credincioşilor), fie o persoană, de pildă Domnul nostru Iisus Hristos, Maica Domnului, îngerii şi sfinţii (pentru a ne desluşi relaţia dintre acea persoană cu Dumnezeu şi cu omenirea, înrâurirea binefăcătoare pe care o poate avea asupra Bisericii lui Dumnezeu, în special). Se cuvine să pătrundem în istoricul eve-nimentului sau al persoanei, să ne apropiem inima de acel eveniment sau de acea persoană, făcându-ni-le ca şi ale noastre. Altminteri, sărbătoarea nu va fi deplină şi nici plăcută lui Dumnezeu. Sărbătorile trebuie să lucreze asupra vieţii noastre, să ne însufleţească şi să ne încălzească credinţa (cea din inimă) în bunătăţile duhovniceşti viitoare, să cultive pornirile bune, evlavioase. Dar, de cele mai multe ori, noi le petrecem în păcat, le întâmpinăm cu o nechibzuită necredinţă, cu inimă rece, nepregătiţi

pentru înţelegerea măreţelor binefaceri pe care ni le-a dat Dumnezeu prin prăznuirea unei persoane sau a unui eveniment.

Porţi întotdeauna în suflet destul rău, dar fereşte-te cum spune proverbul „să scoţi la masă tot ce ai în cuptor". Unuia Dumnezeu, Cel ce cunoaşte toate cele tainice şi ascunse, să-i fie cunoscute şi întinăciunile tale, oamenilor nu le da în vileag, nu-i umple de miasmele răului care mocneşte în tine, ţine-ţi închis „cuptorul". Fumul răului ţine-1 în tine, lasă-1 să moară acolo. Recunoaşte-ţi necazul numai în faţa lui Dumnezeu; că sufletul ţi-e plin de răutate, iar viaţa aproape un iad. Oamenilor arată-le o faţă luminoasă, blândă. Crezi că lor le pasă de nebunia ta? Sau mergi şi spune-ţi boala duhovnicului, sau unui prieten, ei îţi vor înţelege situaţia, te vor sfătui, te vor susţine.

Uitându-te la cer, zăreşte cu mintea în înaltul lui pe Iisus Domnul, unde i-a apărut întâiului mucenic Ştefan şi lui Saul, şi roagă-te Lui de mântuire. Nu trebuie să credem însă că prin arătarea Domnului atunci s-ar fi deschis cerul ca să-i poată vedea pe cei doi prin acea deschidere. Să fim convinşi că Domnul ne vede mereu pe toţi din cer; ne vede faptele, cuvintele, gândurile, intenţiile, după cum tu însuţi te vei fi convins după multe experienţe, atunci când ţi-ai îndreptat ochii spre Domnul şi ai primit de la Dânsul mare şi minunat ajutor. Înseamnă că doar în anumite împrejurări, precum cele despre care am vorbit, se arată pe Sine din ceruri.

Căderea în păcat este pentru suflet pagubă şi nebunie. Fiindcă omul păcătos se dispreţuieşte pe sine şi se îndepărtează de ceilalţi, fiindcă tensiunea pe care o are în inimă şi viermele care îi roade sufletul îl fac să suporte greu o societate care nu răspunde modului său de viaţă. Păcătosul se simte stingherit oricât ar fi lumea de largă, fiindcă lumea este opera lui Dumnezeu cel Atotsfânt şi Drept, iar păcătosul care nu ţine poruncile lui Dumnezeu, poruncile iubirii şi păcii, apare printre făpturile lui Dumnezeu ca o fiinţă monstruoasă, care nu şi-ar avea locul în lume. Iată de ce nu se simte în largul său; i se pare că e mereu urmărit: de Dumnezeu, de propria-i conştiinţă, de întreaga Creaţie.

Cui aduc oare suferinţă îndoiala, necredinţa, hula? Celui căruia i se adresează, adică celui pe care îl acuzi că se îndoieşte, că nu crede, că huleşte, sau celui care într-adevăr se îndoieşte, nu crede, huleşte? Fireşte, acestuia din urmă. Când face aceste învinuiri, el tremură de frică, deşi n-ar trebui să se teamă (Psalmul 13, 5), îl chinuie îndoiala, necredinţa, hula. Obsesia agoniei sale spirituale rămâne neschimbată, ea îl domină, crede că îşi va putea face o părere mai bună despre sine, care să-i aducă linişte sufletească. Dar nu va ajunge la linişte decât prin căinţă şi după ce va părăsi vechile, falsele idei legate de această deprindere, începând să

gândească altfel, în spiritul adevărului şi al bunelor intenţii. De aceea, nu trebuie să ne îndoim sau să ne revoltăm şi cu atât mai puţin să cădem în descurajare şi deprimare atunci când ne rugăm sau în altă vreme, când ne vin gânduri de îndoială, necredinţă, hulă. Pentru că aceasta este o ispită diavolească.

Răutatea sau orice altă patimă care intră în inimă caută, în virtutea „legii" răului, cea care acţionează automat, să se „verse" pe dinafară. De aceea se spune de obicei despre un om rău sau mânios că şi-a vărsat răutatea sau mânia asupra altuia sau a altceva. Partea cea mai proastă a răului este că el nu rămâne doar în inimă, ci caută să se răspândească, să dea pe dinafară. De aici vedem că pricinuitorul răului are putere mare şi „lucrează" pe un teren vast. „Lumea întreagă zace sub puterea celui rău" (1 Ioan 5, 19).

După cum aburii sau gazele, atunci când se adună într-o cantitate mai mare intr-un anume loc, caută să răzbească afară, tot aşa şi patimile, ca o suflare a duhului răului, atunci când umplu inima omului, caută să se reverse şi trec dintr-un om în altul, îmbolnăvind cu duhoarea lor sufletele altora.

Dumnezeu ne-a dat viaţă, cel mai mare dar al bunătăţii Sale; după ce am căzut de la El, căzând şi din viaţă în moarte, Dumnezeu ne-a dat pe Fiul Său, pentru a ne naşte din nou, pentru a trăi o nouă viaţă. Faţă de aceste două mari daruri, cât de mici par toate celelalte, pe care I le cerem când ne rugăm şi pe care aşteptăm să le primim la primul cuvânt sincer de mărturisire a credinţei dacă ele ne sunt intr-adevăr necesare! Şi cât suntem de vinovaţi atunci când ne îndoim că ni le va da Dumnezeu, prin rugăciune! Domnul ne-a îndemnat limpede: „Cereţi şi vi se va da!“ (Matei 7, 7).

Aici pe pământ, într-o lume a deşertăciunilor, într-o lume adulterină şi păcătoasă, moliile şi rugina, cele văzute numai cu gândul, sapă şi fură comoara sufletului (Matei 6, 19). Care este remediul cel mai sigur împotriva acestei continue degradări prin păcat, împotriva moliilor spiritualei Rugăciuni de iertarea păcatelor şi credinţă. Credinţa dă viaţă, învie sufletul istovit şi ademenit de pofte, stârpeşte moliile gândurilor păcătoase. Ea le este lor bici pedepsitor, iar nouă, izvor de putere, de viaţă, de mântuire. Slavă Domnului pentru toate!

Rugăciunea ne apără şi ne izbăveşte de păcat. Credinţa face casă bună cu rugăciunea, fiindcă prin rugăciune trăim împreună cu Domnul, Care le-a făgăduit celor ce cer cu credinţă toate bunătăţile: „Cereţi şi vi se va da, căutaţi şi veţi afla, bateţi şi vi se va deschide. Că oricine cere ia, cel care caută află şi celui care bate i se va deschide” (Matei 7, 7-8). Slavă cuvintelor Tale cuprinzătoare a tot adevărul,

Doamne! Dă tuturor celor care îţi cer prin mine, nevrednicul, bunătăţi felurite, cele pe care şi le doreşte inima lor! Amin, aşa să fie!

Dacă vrei ca Domnul să-ţi creadă „din inimă” rugăciunea, străduieşte-te din tot sufletul ca tot ceea ce vorbeşti şi faci faţă de oameni să fie cu sinceritate, nu fii niciodată nesincer cu ei. Când vei fi faţă de oameni încrezător şi cu inima deschisă, Domnul te va face să fii sincer şi cu inima deschisă şi în rugăciune către Dumnezeu. Celui ce nu arată oamenilor o inimă deschisă nici Domnul nu-i acceptă deschis rugăciunea, făcându-1 pe acela să simtă că, întrucât este nesincer faţă de oameni, nu poate fi cu desăvârşire sincer nici faţă de Dumnezeu, fără să nu-1 mustre conştiinţa.

Omule vătămat de patimi, ce-ţi mai trebuie? Zici ca să ai zile, să trăieşti. ***Pentru ce te zbaţi?*** Pentru ca să trăieşti. ***Dar oare viaţa pe care o trăieşti este ea cea adevărată?*** Inteligenţa şi experienţa te-ar putea îndemna să spui că nu. Spune-mi din ce se alcătuieşte viaţa. Eu ştiu - îmi spune experienţa şi raţiunea - că din credinţă, nădejde si dragoste. Viaţa sufletului este Dumnezeu, credinţa vie în El, dragostea faţă de El, dragostea faţă de aproapele, acestea dau inimii şi linişte, şi largheţe fără ele sunt un osândit al păcatului, un rob nevolnic al patimilor. Viaţa mi se scurge în tristeţe şi strâmtorare.

Îmi găsesc pace în Hristos şi cu Hristos; cum să nu cred că după moarte mă aşteaptă pacea veşnică în Hristos, liniştea de după lupta cu vrăjmaşii de pe pământ? Şi aici îmi este greu fără Hristos mă chinui. Cum să nu cred că şi dincolo îmi va fi mai greu şi mai chinuitor fără El, dacă mă va îndepărta pentru totdeauna de la faţa Sa? Starea sufletelor noastre aici preînchipuie viitorul. Acesta va fi o prelungire a -dării noastre lăuntrice de acum, dar într-o formă schimbată, pe o alta treaptă. Pentru cei drepţi schimbarea va însemna plenitudinea slavei veşnice, pentru păcătoşi, plenitudinea chinurilor veşnice.

“Mie a mă lipi de Dumnezeu bine este" (Psalmul-72. 27), spune David, cel ce a gustat din dulceaţa rugăciunii şi a laudei adusă lui Dumnezeu. Acelaşi lucru îl confirmă şi alţii, îl confirm şi eu, păcătosul. Luaţi aminte: încă de aici, de pe pământ, bine este a ne lipi de Dumnezeu (e bine chiar dacă suntem trup păcătos, cu bune, dar şi cu rele în noi). Cât de bine va fi când ne vom uni cu Dumnezeu acolo în cer! Fericirea de a ne lipi de Dumnezeu aici pe pământ este un model şi o chezăşie a fericirii de a ne putea lipi de Dumnezeu după moarte în veşnicie. ***Vezi cât de bun, de milostiv şi de drept este Creatorul?*** Pentru a te face să crezi în fericirea viitoare, cea care îţi va fi dată prin unirea cu El, te face să guşti din arvuna acelei fericiri aici pe pământ, atunci când cazi înaintea lui Dumnezeu cu tot

sufletul. Da! Sufletul meu nevăzut îşi află cu adevărat pacea în Dumnezeu Cel nevăzut. Înseamnă că, la despărţirea de trup, cu atât mai mult îşi va găsi pace în El.

Sufletul este puternic, de aceea şi poate „ţine“ greutatea trupului, acesta însă este neputincios. Îl poate doborî lesne materia, chiar dacă este de o obârşie cu el. Prin comparaţie, şi Dumnezeu, Care este duh ţine tot universul, ca şi când n-ar fi, „cu cuvântul puterii Sale“ (Evrei 1. 3) iar sufletul omului, cu binecuvântată de Dumnezeu uşurinţă îşi poate supune trupul său, ba chiar şi pe al altora, cu duhul (precum vedem că fac sfinţii). El face ca, în timpul rugăciunii, cuvintele acestea să se prefacă lesne în duh. Omul trupesc însă se supune la fiecare pas materiei trupului şi se împiedică în litera rugăciunii, nefiind în stare să o prefacă în duh, fiind ei însuşi doar trup. Duhul sfânt şi curat al rugăciunii nu poate fi pătruns de duhul necurat, captiv al trupului.

Din pricina păcatului, omul piere fără contenire şi are nevoie de un Mântuitor statornic, de fiecare zi. Acesta este Mântuitorul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Roagă-te de mântuire, dinlăuntrul tău, numai Lui, fă-o cu credinţă vie, limpede văzătoare şi Acela te va mântui. Aşa m-a mântuit şi pe mine în chip minunat, de nenumărate ori. Mântuirea pe care am primit-o a fost tot atât de vădită ca şi cum m-aş fi găsit în temniţă şi mi-ar fi venit un izbăvitor să mă scoată de acolo.

Preotul trebuie să experieze singur şi puterea credinţei, şi dulceaţa rugăciunii, şi iertarea greşelilor, chiar şi atunci când aceasta nu reuşeşte, şi necazurile sufleteşti, când vin, şi mângâierile binefăcătoare, pentru ca atunci când se roagă lui Dumnezeu pentru credincioşi să poată spune: „Dă-le, Doamne, binele pe care mi-1 dai mereu mie, nevrednicului". Toate să le ceară din proprie experienţă.

“I-a căzut cu tronc la inimă", se spune când în relaţia dintre două persoane, situate pe trepte diferite, una - cea mai puternică - oferă protecţie celei mai slabe. Cel ce s-a învrednicit de protecţia celui mai mare, căzându-i aceluia cu tronc la inimă, îşi dă seama de aceasta şi, prin reciprocitate, caută să-i fie aproape de inimă. Aşa se întâmplă şi între Dumnezeu şi cei ce îl slujesc din toată inima: inima acestora este întotdeauna aproape de Dumnezeu şi Dumnezeu este aproape de inima lor. Aşa trebuie să se întâmple ori de câte ori se roagă creştinul. Să fim aproape de Dumnezeu cu inima când ne rugăm. Aceleaşi relaţii bune, sincere, pe care căutăm să le avem cu oamenii, se cuvine să le avem şi cu Dumnezeu.

Să nu uiţi niciodată că umbli în faţa Dulcelui Iisus. Spune-ţi mai des: vreau să trăiesc în aşa fel încât de viaţa mea să se bucure Cel ce este iubirea mea, Cel ce S-a

răstignit pentru mine pe cruce. Iată de ce, umblând pe calea vieţii, îmi voi lua, înainte de toate, drept tovarăşă de drum iubirea cea sfântă, cea care mă face să-i cuprind în inimă pe toţi oamenii, cea care doreşte mântuirea tuturor, cea care se bucură cu cei ce se bucură şi plânge cu cei ce plâng. Aceasta mai cu seamă va mângâia pe Mângâietorul meu, Hristos.

Părinţi şi educatori! Nu treceţi cu vederea capriciile copiilor, feriţi-i cu toată grija de ele, fiindcă altminteri ei vor uita cât de curând preţul dragostei pe care le-o purtaţi, inima li se va îmbolnăvi de răutate, vor pierde de timpuriu sfânta, sincera, fierbintea dragoste a inimii, iar la maturitate se vor jeli amarnic şi vă vor învinui că în tinereţea lor nu le-aţi purtat de grijă aşa cum s-ar fi cuvenit, că aţi cedat capriciilor inimii lor. Capriciul este germenele stricăciunii (corupţiei), rugina inimii, molia care roade iubirea, sămânţa răului, necuviinţă în faţa lui Dumnezeu.

Taina curăţirii de păcate se săvârşeşte îndeosebi în biserică. Mergi cu evlavie spre locul unde se face curăţirea de întinăciunea ta sufletească, unde te împaci cu Dumnezeu, unde sufletul tău dobândeşte viaţă adevărată. De câte ori nu mi-a dat Domnul aici curăţire de păcatele mele, fără de care n-aş fi putut gusta darurile lui Dumnezeu! Darul cel mai de preţ este viaţa, darurile păcii şi bucuriei, bunătăţile materiale! Slavă Ţie, Iisuse, Fiul lui Dumnezeu! Tu eşti „jertfă de ispăşire pentru păcatele noastre, dar nu numai pentru ale noastre, ci pentru ale lumii întregi” (I Ioan 2, 2).

Nimic nu este mai schimbător decât materia. Ea se transformă în milioane de feluri, pe cale naturală, sau după legile Creatorului. Ca să nu mai vorbim de transformările miraculoase, de pildă: focul în rouă, apa în sânge, apa în vin, toiagul în şarpe; omul însuşi transformă materia în mii de feluri. Ce-am putea spune atunci de Atotfăcătorul Dumnezeu? Schimbarea este o calitate a materiei. Dumnezeu nu i-a dat spiritului raţional această calitate şi nu i-o va da niciodată. Calitatea de căpetenie a sufletului este că rămâne neschimbat. Dar spiritul raţional cel creat are însuşirea de a se desăvârşi în lucrarea binelui. Triumful spiritului asupra materiei constă în faptul că spiritul o transformă în mii de feluri.

Luaţi seama, de pildă, cum transformă el materia în regnul vegetal, cât de infinit variate sunt formele plantelor care cresc toate din acelaşi pământ, aceeaşi lumină solară, acelaşi aer, aceeaşi apă, acelaşi sol. Dar corpurile animalelor cât sunt de variate! Schimbarea este, aşadar, o calitate a materiei; lumea în toată varietatea sa a fost creată în funcţie de aceasta. Slavă Atotputernicului Creator, Unul, Cel neschimbat în veci! Dacă materia nu s-ar schimba, atunci Dumnezeu nu ar fi

Atotputernic. Slavă naturii spirituale! Fie ca ea să supună întotdeauna natura materială. ***Roagă-te lui Dumnezeu să rămâi neschimbat în săvârşirea binelui.***

De ce oare nu uităm niciodată defăimările care ne vin de la oameni, ne mâniem pe ei şi îi duşmănim, dar uităm repede cele mai rele, mai nocive şi mai îndărătnice defăimări ce ne vin de la diavolul, deşi suntem victima acestora de o mie de ori pe zi, în timp ce ţinem minte, şi nu doar o singură zi, jignirea pe care ne-a adus-o o persoană oarecare? Aceasta este o ispită diavolească (diavolul ştie cum să ne înşele şi o face cu abilitate; atunci când ne defăimează în vreun fel, o face sub masca propriului nostru egoism, ca şi când ar vrea mai întâi să ne facă pe plac, folosindu-se de o pornire pătimaşă a noastră, pentru ca mai pe urmă să ne lovească de moarte şi să ne facă să plătim amarnic iraţionalul, nerodul nostru egoism). Jignirile care ne vin de la alţii diavolul caută de fiecare dată să le umfle de o sută de ori, înfăţişându-ni-le într-o lumină mincinoasă. Şi aici nu face decât să se ascundă în spatele egoismului nostru, ca şi când ne-ar pizmui pentru bunăstarea noastră, pe care alţii ar vrea, chipurile, să ne-o distrugă, defăimându-ne.

Asupra mea lucrează două forţe cu desăvârşire opuse: forţa binelui şi forţa răului, una care dă viaţă, alta care ucide. Fiind amândouă de ordin spiritual, ele sunt nevăzute. Atunci când mă rog în deplină libertate şi cu inimă deschisă, forţa binelui izgoneşte forţa răului, a cărei putere stă doar în răul care zace ascuns în mine. Ca să poţi ţine piept asalturilor necurmate ale duhului răului trebuie să ai mereu în inimă rugăciunea lui Iisus: „Iisuse, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă!“ împotriva celui nevăzut (diavolul) - Dumnezeu Cel nevăzut! Împotriva celui puternic Cel Atotputernic!

Dacă oamenii, fiinţe slabe, repede trecătoare, muritoare, fac atâtea , fapte mari şi minunate, graţie talentului şi însuşirilor cu care i-a înzestrat Dumnezeu; dacă uneori milioane de oameni se supun unui singur om, de ce nu s-ar cuveni oare să ne supunem cuvântului Celui ce îi aduce la viaţă pe toţi oamenii? Ţineţi minte cuvintele sutaşului; „Eu - spunea el - sunt om pus sub stăpânire, având sub mine ostaşi şi zic acestuia: Du-te, şi se duce, şi altuia: Vino, şi vine, şi slugii mele: Fă aceasta, şi face“ (Luca 7, 8). Mai departe, dacă multe animale sunt înzestrate cu priceperea de a face lucruri uimitoare, pe care nici omul nu le poate face - animale pe care le călcăm în picioare, care sunt atât de neînsemnate şi de firave, ce n-ar putea face Atotfăcătorul, Cel care ne-a înzestrat din belşug cu tot felul de priceperi, îndemânări şi posibilităţi? Dacă nişte plante neînsufleţite, care astăzi sunt şi mâine se aruncă în cuptor (cf. Matei 6, 30), se alcătuiesc după cuvântul Lui în forme atât de frumoase şi de gingaşe, dacă vedem toată materia supunându-se cuvântului Lui, voinţei Sale de a se transforma la infinit (prin mijlocirea a numai cinci stihii), cine

oare, văzând toate acestea, ar mai sta să ceară dovezi ale Atotputerniciei Sale? Minunate sunt lucrurile Tale, Doamne, la fiecare pas şi în fiecare clipă! Umpli cerul şi pământul de slava înţelepciunii Tale, a bunătăţii Tale, a atotputerniciei Tale! Tu nu eşti numai Demiurgul cel mai înţelept, Cel ce Te arăţi necontenit ca Demiurg înţelept; Tu ai dat şi făpturilor Tale însuşirea de a crea, şi ele creează, prin puterea pe care le-a dat-o slava Ta, lucruri minunate şi de folos! O, Doamne, în câtă frumuseţe Te-ai îmbrăcat!

Ce mult ne-am înjosit pe noi înşine, natura noastră, prin păcate. Dar cât de mult ne preţuieşti, Doamne, şi pe ce înaltă treaptă ne vede ochiul Tău! Pentru noi, Dumnezeu nu L-a cruţat pe Fiul Său. L-a făcut să ia trupul nostru, firea noastră, pentru a ne mântui. Ne-a pregătit, încă de la întocmirea lumii, împărăţie veşnică; de întoarcerea noastră se bucură îngerii cei buni după fire. Iar noi ce facem? Nici măcar nu vrem să ştim de toate acestea, ne înjosim din ce în ce mai rău, ne distrugem sufletul cu tot felul de vicii şi împătimindu-ne de toate cele ale lumii. Nespus de trist este să vezi aşa omul, făptură creată după chipul lui Dumnezeu, îndeosebi creştinul, cel ce s-a învrednicit de o asemenea înaltă chemare, pe care Dumnezeu îl cinsteşte atât de mult, dăruindu-1 cu toate bunătăţile.

Rugăciunea silită naşte făţărnicie, îl face pe om incapabil de orice reflecţie, apatic faţă de toate, chiar şi faţă de îndeplinirea obligaţiilor sale. Aceasta ar trebui să-i facă pe toţi cei ce se roagă aşa să-şi îndrepte modul de a se ruga. Trebuie să ne rugăm cu drag, cu vigoare, din inimă. Nu din cauza supărărilor şi necazurilor şi nici din obligaţie căci Dumnezeu iubeşte pe cel care dă cu voie bună (2 Corinteni 9, 1).

În toate trupurile binecinstitorilor creştini, care sunt temple nezidite de mână omenească, se află o lumină raţională sufletul, care vine de la Soarele raţiunii supreme – Dumnezeu Cel ce se face văzut în lume ca şi sufletul în trup. Îmi dau seama când îmi pătrunde în suflet Soarele cunoştinţei - Dumnezeu; atunci mă simt. uşor, simt căldură, şi lumină; simt şi când se îndepărtează de mine, lăsând în urmă întuneric şi suferinţă. Aşa cum, în universul material, atunci când soarele se acoperă sau se îndepărtează, vine întunericul, şi în universul spiritual întunericul vine o dată cu îndepărtarea de suflet a Soarelui care luminează mintea şi când El este acoperit de o negură blestemată. Aşa cum în universul material rămâne întotdeauna o urmă de lumină şi după apusul soarelui, fiind acela de o incomparabilă imensitate, tot aşa şi în suflet rămâne o urmă de lumină şi după îndepărtarea Soarelui duhovnicesc, fiindcă Acela este pretutindeni şi fiindcă stăpânul întunericului nu este din cale-afară de puternic şi fără îngăduinţă în Dumnezeu, nu ne

poate întuneci sufletul cu totul. Trebuie totuşi să ne ferim, pentru ca aşa cum a spus Mântuitorul, să nu ne cuprindă cu desăvârşire întunericul (cf. Ioan 12. 35).
această scurtă rugăciune doxologică: .. ***”Slavă Ţie, Doamne, Iisuse Hristoase, Fiule Unule-Născut din Tatăl Cel fără de început, Cel ce Tu singur vindeci toată neputinţa şi toată boala în oameni şi Care m-ai miluit şi pe mine păcătosul, izbăvindu-mă de boala mea, neîngăduindu-i să se înrăutăţească şi să mă dea morţii pentru păcatele mele. Dăruieşte-mi Stăpâne, de-acum înainte puterea de a face cu tărie voia Ta, pentru mântuirea blestematului meu suflet şi întru slava Ta, cu Ce! fără de început al Tău Părinte şi cu Cel de o fiinţă cu Tine Sfântul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin“.***

Ce înseamnă o inimă curată? O inimă blândă, smerită, nevicleană, simplă, încrezătoare, nemincinoasă, nesuspicioasă, bună, care nu ştie de răutate, de lăcomie, de invidie, de desfrânare.

Suflete al meu! Ţine minte că ai o demnitate cerească nu da atenţie lucrurilor stricăcioase şi derizorii, respectă şi demnitatea cerească a altora şi nu cuteza să-i deifămezi pentru cine ştie ce lucru stricăcios.

Iubeşte din toată inima tot Ceea ce este ceresc şi spiritual, dispreţuieşte ceea ce este pământesc şi material, ţine minte cuvintele Mântuitorului “Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi” o mare înţelepciune a credinţei noastre creştine se cuprinde în aceste cuvinte. Adu-ţi aminte cum Însuşi Domnul a dat prin viaţa Sa exemple de negriji faţă de cele ale gurii mulţumindu-se doar cu ceea ce I se aducea de bunăvoie: „Mâncarea Mea este să fac voia Celui ce M-a trimis pe Mine“ (Ioan 4, 34).

Îţi urăşti vrăjmaşul? Eşti un prost! De ce? Fiindcă atunci când te prigoneşte vrăjmaşul, tu însuţi te prigoneşti în suflet. Fiindcă, spune-mi: nu este, oare, o prigoană asupra ta însuţi, o cumplită prigoană, să te chinuie ura pe care i-o porţi vrăjmaşului? Iubeşte-ţi vrăjmaşul şi vei fi înţelept. O, dacă ai şti ce triumf este şi ce fericire aduce iubirea şi facerea de bine faţă de vrăjmaşi! În acest chip Fiul lui Dumnezeu, în acest chip Dumnezeu, Cel în Sfânta Treime, a triumfat şi triumfă prin iubirea Lui asupra neamului omenesc cel nerecunoscător şi învechit în răutăţi; în acest chip au triumfat sfinţii lui Dumnezeu asupra vrăjmaşilor lor, iubindu-i şi făcându-le bine.

Nu dispera luptându-te cu vrăjmaşul cel fără de trup; slăveşte-L pe Domnul când te afli în mare strâmtorare şi suferinţă, Cel ce te-a învrednicit să înduri pentru El război cu şarpele cel perfid, defăimat fiind de el pentru Domnul în fiecare ceas.

Fiindcă dacă nu ai fi dus o viaţă cinstită şi nu te-ai fi străduit să te uneşti cu Dumnezeu, vrăjmaşul n-ar fi tăbărât pe tine, nu te-ar fi chinuit.

Slavă Ţie, Mântuitorule Atotputernice! Slavă Ţie, Mântuitorule, Puterea cea Atotfiitoare! Slavă Ţie, sânul părintesc cel atotprimitor şi atotmilostiv! Slavă Ţie, urechea cea pretutindeni deschisă, care aude rugăciunea mea, blestematul, miluindu-mă şi izbăvindu-mă de păcate! Slavă Ţie, ochiul cel prea luminos, care mă vezi mereu cu iubire şi care îmi pătrunzi tainele! Slavă Ţie, slavă Ţie, slavă Ţie, preadulce Iisuse, Mântuitorul meu!

Rugăciunea pornită din inimă îi este de trebuinţă omului fiindcă lumina minţii noastre nu răzbeşte departe şi nu poate cuprinde în sine prea mult din lumina supremei înţelepciuni; Domnul Dumnezeu este Lumina cea nemărginită şi în lume se vădeşte noianul înţelepciunii şi atotputerniciei Sale, în timp ce în noi nu se află, ca să spun aşa, decât un strop infim din puterea şi înţelepciunea Sa, fiindcă doar atât ni s-a dat să avem în trupul nostru supus putreziciunii.

Pământul este stabil şi rigid, deşi se mişcă în jurul soarelui cu o mare viteză; apa este fluidă şi fluentă; aerul este mai „fluid", mai subtil şi mai „fluent" şi se poate deplasa cu o mare rapiditate când se pun în mişcare curenţii atmosferici; lumina este şi mai sensibilă, se deplasează cu o şi mai mare viteză decât apa şi aerul, poate parcurge în spaţiu, într-o secundă, distanţe inimaginabile. Dacă lumina are o atât de mare mobilitate, putând parcurge spaţii imense într-o durată de timp absolut neglijabilă, cum ar trebui să fie spiritul creat, cât de uşor şi de rapid şi, în sfârşit, cum trebuie să fie spiritul cel necreat, Duhul Sfânt, Domnul însuşi? Poate fi oare comensurabil?

Dacă lumina se răspândeşte cu o iuţeală uluitoare, cât de repede trebuie să se răspândească în spiritele raţionale create Lumina cea necreată, Izvorul oricărei lumini şi a toată făptura. În sfârşit, cum cuprinde ea - Lumina cea atotfăcătoare - toate făpturile Sale, noianul de lumi? Slavă Ţie, Lumină nematerială, necreată, care luminează pe tot omul care vine în lume (Ioan 1,9)!

Majoritatea oamenilor poartă de bunăvoie în inimă o povară satanică, dar s-au obişnuit într-atât cu ea, încât de cele mai multe ori n-o simt şi chiar şi-o sporesc, fără să-şi dea seama. De altfel, vrăjmaşul cel rău le înzeceşte acea povară şi atunci cei ce o poartă încep să fie cuprinşi de o teribilă deprimare, de spaimă, cârtesc, iau în deşert numele lui Dumnezeu. Cele mai obişnuite mijloace prin care oamenii veacului acesta îşi alungă „aleanul” sunt petrecerile, jocul de cărţi, dansurile, teatrul. Dar, după ce recurg la aceste mijloace, plictisul lâncezeala inimii sporesc.

Dacă oamenii aceştia au norocul să se îndrepte spre Dumnezeu, inima li se despovărează, încep să-şi dea seama limpede cât de apăsată le era ea mai înainte, cât de mare era greutatea care o strivea, deşi de cele mai multe ori ei nu-şi dădeau seama. Cât de mulţi sunt oamenii care L-au părăsit pe Dumnezeu, s-au îndepărtat de „izvorul apei celei vii“ (...) şi „şi-au săpat fântâni sparte, care nu pot ţine apa“ (Ieremia 2, 13)? Foarte multe asemenea fântâni sparte se întâlnesc la oameni, aproape câte una de fiecare. Fântânile sparte sunt inimile noastre, patimile noastre.

Când descoperi la aproapele tău neajunsuri şi patimi, roagă-te pentru el. Roagă-te pentru toţi, chiar şi pentru vrăjmaşii tăi.

- ⇒ *Dacă vezi că fratele tău e trufaş şi îndărătnic, că te tratează cu dispreţ pe tine şi pe alţii, roagă-te pentru el, să-i lumineze Dumnezeu mintea şi să-i încălzească inima cu văpaia harului său. Spune aşa: „Doamne, învaţă-1 pe robul Tău, cel căzut în diavolească trufie, blândeţea şi smerenia, scoate din inima lui întunericul, povara mândriei drăceşti”.*
- ⇒ *Dacă vezi un om pornit spre răutate, roagă-te astfel: „Doamne, întoarce spre bunătate cu harul Tău pe acest rob al Tău”.*
- ⇒ *Dacă este iubitor de arginţi şi lacom, spune: „Doamne, comoara noastră nestricăcioasă, bogăţia noastră cea nesfârşită! Fă ca robul Tău acesta, creat după chipul şi asemănarea Ta, să cunoască cât de amăgitoare este bogăţia şi că zădărniciile lumii sunt umbră şi vis. Căci zilele omului sunt ca iarba sau ca firul de păianjen şi Tu singur eşti bogăţia, pacea si bucuria noastră”.*
- ⇒ *Când vezi un om invidios, roagă-te: „Doamne, luminează mintea şi inima robului Tău acesta întru cunoaşterea marilor, nenumăratelor şi nepătrunselor Tale daruri, pe care le-a primit din dărnicia Ta nesecată. Orbit fiind de patima sa, a uitat de Tine şi de bogatele Tale daruri, socotindu-se pe sine sărac şi uitându-se cu gând pizmaş la bunătăţile pe care le-ai dat robilor Tăi; o, negrăitul nostru Binefăcător, Cel ce tuturor cu prisosinţă dăruieşti, uneori nu după meritul fiecăruia, dar întotdeauna după voia Ta; ridică mult milostive Stăpâne vălul diavolului de pe ochii inimii robului Tău şi dă-i Lui zdrobire de inimă, lacrimi de pocăinţă şi de mulţumire, ca să nu se bucure pentru el diavolul, cel ce l-a supus voii sale şi să nu-1 mai poată smulge din mâinile Tale“.*
- ⇒ *Când vezi un om beat, spune în inima ta: „Doamne, caută cu milostivire la robul Tău, cel ispitit de poftele pântecelui şi de desfătările trupeşti, fă-1 să înţeleagă dulceaţa înfrânării şi postului, a roadelor duhovniceşti care vin de la ele“.*

⇒ *Când vezi pe unul împătimit de lăcomia mâncării şi care îşi află în ea fericirea, spune: „Doamne, Tu, Care eşti dulcea noastră hrană, Care nu se sfârşeşte nicicând şi care ţine de foame spre viaţă veşnică, curăţă pe robul Tău acesta de întinăciunea lăcomiei, cea care pe toate le supune cărnii şi care îndepărtează de Duhul Tău, dă-i lui să cunoască dulceaţa hranei Tale celei dătătoare de viaţă - Trupul şi Sângele Tău, precum şi cuvântul Tău cel sfânt, viu şi lucrător”.*

În acest chip sau în altul roagă-te pentru toţi păcătoşii şi nu cuteza a dispreţui pe nimeni din pricina păcatului său sau să-i porţi gând de răzbunare. Fiindcă aşa făcând, plăgile păcătoşilor mai tare se vor obrinti. Caută să îndrepţi cu sfat, cu mustrare şi cu pedeapsă care să slujească drept mijloc de stârpire a răului, sau de înfrânare a lui în limitele moderaţiei.

Simţim lucrând în inimă două forţe potrivnice, dintre care una se opune cu înverşunare celeilalte şi care, atunci când pătrunde în inimă, silnic sau prin vicleşug, aduce primejdie de moarte. Cealaltă, pe care înţelepciunea o face să se simtă batjocorită de orice întinăciune, se îndepărtează în linişte când inima este atinsă de cea mai mică necurăţie. Una ucide, cealaltă aduce desfătare vieţii şi bucurie inimii. Prezenţa acestor două forţe în mine mă poate lesne convinge că există, neîndoielnic, diavolul, întotdeauna ucigător de oameni, şi Hristos, dintotdeauna Dătătorul de viaţă şi Mântuitorul nostru. Unul este întuneric şi moarte, Altul lumină şi viaţă. De aceea, iubitorule de Dumnezeu, dacă ţi se întâmplă vreodată să-ţi descoperi în minte şi în inimă întuneric absolut, mâhnire, urât, strâmtorare şi necredinţă, unite într-o putere care se împotriveşte cu tărie credinţei în Dumnezeu, să ştii că a intrat în tine o forţă diavolească, potrivnică lui Hristos. Ea este întunecată şi ucigătoare, se strecoară în inimă prin vreun păcat al aceleia şi de cele mai multe ori ne împiedică să-L chemăm pe Hristos, să-i chemăm pe sfinţi, ascunzându-ni-i în bezna necredinţei. De ce face aşa? Pentru ca să ne tortureze sufletul, fiindcă diavolul ştie că credinţa ne scapă de uneltirile lui. Dar prin aceasta ne şi oferă dovada existenţei celeilalte forţe puternice, care îi stă împotrivă, cea a lui Hristos Dumnezeu, de la care diavolul caută să ne abată prin ticăloşia necredinţei, forţă care, prin credinţa noastră, poate să biruie puterea celui rău şi să o ţină „la păstrare, sub întuneric, în lanţuri veşnice, spre judecata zilei celei mari“ (Iuda 1, 6). De aceea trebuie să ne străduim din răsputeri şi cu credinţă să-L chemăm pe Hristos - Mântuitorul.

Se cuvine ca fiecare creştin să-şi facă obicei din a veni grabnic înaintea lui Dumnezeu, cu rugăciuni de cerere, pentru toate (asemenea unui neputincios la Izvorul a toată puterea şi a tot binele). „Intru toate prin închinăciune şi prin rugă cu

mulţumire, cererile voastre să fie arătate lui Dumnezeu” (Filipeni 4, 6). „Daţi mulţumire pentru toate“ (1 Tesaloniceni 5, 18). Daţi slavă precum îngerii care strigă „Aliluia”.

Cel mai mare dar al lui Dumnezeu, de care avem cel mai mult nevoie şi pe care ne învrednicim a-1 primi des de la Dumnezeu, prin rugăciunile noastre, este pacea inimii, după cum cuvântează Mântuitorul: „Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi” (Matei 11,28). Iar atunci când dobândiţi pacea, bucuraţi-vă, socotiţi-vă bogaţi, îndestulaţi cu de toate.

Să nu uite nimeni că este al lui Dumnezeu cu sufletul şi cu trupul, că depinde de Acela în toate clipele vieţii şi în toate cerinţele sufletului şi trupului. De aceea să se îndrepte către Dumnezeu ori de câte ori sufletul şi trupul simt o anumită nevoie, când existenţa trupească sau sufletească îi este stânjenită în vreun fel, când îl doboară deznădejdea (bolile sufletului) sau patimile (bolile trupului), când îl ameninţă nestatornicia stihiilor (focul, apa, aerul, furtunile), când pune început vreunui lucru. Să-şi aducă aminte atunci de unicul Demiurg, Care a făcut totul din nefiinţă şi Care a dat făpturilor Sale puteri de tot felul, pentru a face multe şi felurite treburi.

Orice ideal, orice gând pozitiv presupune existenţa în noi a unui principiu pozitiv, unul care să se identifice cu o sfântă convingere a sufletului nostru. Aceasta, de bună seamă, fiindcă în străfundul fiinţei noastre par a fi ascunse toate formele de manifestare ale binelui, pe care ne străduim să le readucem în inimă ca pe unele care au aparţinut cândva acesteia. Cât adevăr cuprind cuvintele Apostolului: „Ce ai pe care să nu-1 fi primit? (orice gând bun, toate darurile naturale), iar dacă l-ai primit, de ce te făleşti, ca şi cum nu l-ai fi primit? (1 Corinteni 4, 7).

Observăm în noi înşine cum luptă credinţa cu necredinţa, forţa binelui cu forţa răului, iar în lume duhul Bisericii cu duhul lumii. În lume veţi distinge, în ordinea spiritului, două poziţii opuse: una a luminii, cealaltă a întunericului, una a binelui, alta a răului, una a religiozităţii, duhovniciei, alta a necredinţei şi secularismului. De unde se trage aceasta? Din lupta celor două puteri opuse: puterea lui Dumnezeu şi puterea diavolului. Dumnezeu lucrează în aceia dintre fiii Săi care îi arată ascultare; diavolul, în fiii neascultării („Duhul care lucrează în fiii neascultării”, cf. Efeseni 2, 2). Şi eu simt în mine adesea lupta dintre cele două tendinţe opuse. Uneori, când încep să mă rog, puterea cea rea mă apasă chinuitor, îmi împovărează inima, ca să nu mă pot înălţa cu ea către Dumnezeu.

Cu cât sunt mai sigure şi mai solide mijloacele care mă leagă de Dumnezeu (rugăciunea şi pocăinţa), cu atât mai aprig se înverşunează împotriva lor, folosindu-se de tertipuri distrugătoare, vrăjmaşul lui Dumnezeu şi al nostru. Nimic nu lasă să-i treacă nefolosit: nici lenea noastră trupească, nici slăbiciunea sufletului, atracţia acestuia către bunuri şi preocupări pământeşti, nici îndoiala, căreia îi cădem victimă toţi, puţina credinţă sau necredinţa, gândurile spurcate, viclene sau hulitoare, apăsarea sufletească, întunecarea minţii, toate sunt îndreptate împotriva celor neatenţi la uneltirile vrăjmaşului, pentru a face să ne poticnim pe drumul rugăciunii, când urcăm pe scara care ne duce la Dumnezeu. De aceea sunt atât de puţini rugătorii sinceri, râvnitori, de aceea sunt atât de rari cei ce ţin post pentru a se pregăti pentru spovedanie şi împărtăşanie. Poate că n-ar posti nici jumătate dintre cei ce postesc astăzi la noi dacă legile statului (de atunci - n.tr.) nu i-ar obliga pe toţi să se spovedească şi să se împărtăşească o dată pe an. Toţi cunoaştem aceasta din experienţă.

Sufletul nostru, cel în care ne stă puterea, rămâne nevăzut. Şi „sufletul" animalelor este invizibil. Există şi în plante un suflu dătător de viaţă care rămâne imperceptibil ochiului. Existenţa şi mişcarea întregii lumi materiale sunt date de o forţă nevăzută („legile naturii”). În locaşurile cele din înalturi există forţe cereşti pure, străine de orice materialitate. Tot ce fiinţează în cer şi pe pământ, în cele înalte şi în cele de jos, ţine de o forţă atotputernică, una care produce energie în cer şi pe pământ. Să laude puterile toate Puterea Unică, cea în trei Persoane, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfân¬tului Duh! Iar fiii pământului să o prea slăvească, ştiind că în ea lucrează îndeosebi puterea iubirii, cea care împarte pretutindeni viaţă şi fericire.

Multă vreme nu mi-am dat seama destul de limpede ce mare nevoie are sufletul să primească tărie de la Duhul Sfânt. Acum Multmilostivul m-a făcut să cunosc valoarea acesteia. ***Fiecare moment al existenţei noastre cere ajutorul Duhului Sfânt; nu ne putem lipsi de el, aşa cum nu ne putem lipsi de respiraţie. Ne trebuie când ne rugăm, ne trebuie toată viaţa. Fără întărire de la Duhul Sfânt, sufletul nostru ar aluneca mereu spre tot răul, deci spre moarte duhovnicească. Ar slăbi mereu, s-ar arăta cu totul neputincios când răul ar căuta să intre în inimă, nu ar mai putea face binele. Fără întărire de la Duhul Sfânt simţi cum răul îţi ia în stăpânire inima, ameninţând-o în fiecare clipă să dispară în bezna fărădelegii. Fiind supusă unor asemenea încercări, se cuvine ca inima să stea pe o temelie de piatră rezistentă. Acesta este Duhul Sfânt.***

- ✓ *El ne dă tărie, iar când ne rugăm ne întăreşte credinţa şi nădejdea că vom obţine ceea ce cerem.*
- ✓ *El ne înflăcărează sufletul cu iubire de Dumnezeu;*

- ✓ *El ne aduce în suflet gânduri sfinte, care ne întăresc mintea şi inima.*
- ✓ *Dacă omul depune o muncă oarecare, El îi sădeşte în inimă conştiinţa importanţei şi necesităţii acelei munci şi-i dă răbdare neclintită, prin care să îndepărteze de la sine toate greutăţile.*
- ✓ *El inspiră omului, în raporturile sale cu semenii, de orice condiţie şi de orice sex, respectul faţă de persoana umană, oricare ar fi ea, ca una ce a fost creată după chipul lui Dumnezeu şi răscumpărată cu sângele lui Hristos Domnul.*
- ✓ *El fereşte inima şi atenţia omului de atracţia pe care o pot exercita uneori asupra sa o ţinută a corpului şi o îmbrăcăminte necuviincioasă, de la orice vulgaritate în vorbire şi comportament. Duhul Sfânt ne uneşte pe toţi în iubire, ca fii ai Părintelui Ceresc, şi ne învaţă să ne rugăm întru Iisus Hristos: „Tatăl nostru, Care eşti în ceruri".*

Închipuiţi-vă că vedeţi lumina cea nepătrunsă, din care a purces lumina soarelui, a lunii, a stelelor; că vedeţi acea Dragoste nemărginită, cea care L-a trimis în lume pe Fiul Său Unul-Născut, „ca să mântuiască prin El lumea" (Ioan 3, 17) de chinurile veşnice, că vedeţi Frumuseţea cea dintru început, din Care odrăsleşte toată frumuseţea şi diversitatea lumii: diversitatea şi frumuseţea vegetaţiei, a mineralelor, cetaceelor, peştilor, păsărilor, animalelor, toată frumuseţea oamenilor.

Închipuiţi-vă că îl vedeţi pe Creatorul cerului şi pământului, Care este tot numai iubire, strălucind de lumina nepătrunsă a desăvârşirilor Sale. Ce veţi simţi atunci? Fiindcă credinţa creştină ne pregăteşte pe toţi pentru o asemenea viziune. Luaţi aminte la lumea vegetală; ce desluşim limpede în ea?
1) Că în structura tuturor plantelor se vădeşte o inteligenţă de supremă înţelepciune;
2) o forţă care susţine şi revigorează viaţa şi care face ca toate părţile componente ale plantei să se afle într-o relaţie organică;
3) puterea absolută a infinitei înţelepciuni care face să se transforme de la sine materia amorfă, supunând-o, firesc, nemărginitelor Sale planuri şi scopuri. „Că m-ai veselit, Doamne, între făpturile Tale" (Psalmul 91, 4). „Minunată este ştiinţa Ta, mai presus de mine" (Psalmul 138, 6).

Aşa cum obiectele de pe pământ situate la o distanţă mai mare nu pot fi văzute de departe, oricât de mari ar fi ele, dacă nu se reflectă în ele soarele şi devin vizibile numai când se întâmplă aceasta, chiar şi în cazul celor ceva mai mici, la fel se întâmplă şi cu oamenii. Cei în care nu-şi află oglindire, în toate desăvârşirile Sale, Dumnezeu, Soarele Dreptăţii, nu pot fi observaţi decât de la mică distanţă şi de către foarte puţină lume. Când se reflectă în ei Soarele Dreptăţii, devin vizibili

tuturor, de departe. Aceşti oameni (sfinţii), din orice loc şi din orice timp, se bucură de obştească laudă, unii dintre ei strălucind ca soarele, alţii ca luna, alţii ca stelele.

Privind făpturile pe care le-a creat Dumnezeu, nesfârşita lor multitudine, mă văd pe mine ridicat deasupra tuturor, prin chip şi asemănare cu Dumnezeu, prin raţiune şi prin libertate, prin capacitatea de a percepe cu mintea toata creaţia şi de a mă minuna de chipul cum se vădeşte în ea mâna Creatorului preaînţelep şi atotbun. Cu câtă evlavie se cuvine să stau înaintea Creatorului meu? Şi câtă cinstire trebuie să dau celor ce m-au adus la viaţă, tatăl şi mama mea? Ei mi-au dat fiinţă în timp, pentru timp şi pentru eternitate. M-au adus, prin voinţa lui Dumnezeu, în pântecele maicii mele şi în frumuseţea fără seamăn a lumii, pentru ca la vremea rânduită. Creatorul să mă ducă în frumuseţea cerească, cea fără de seamăn.

Statul sau societatea, oricare ar fi ea, este întocmai ca un trup însufleţit. Ca şi intr-un trup, toate mădularele în ansamblu şi fiecare în parte sunt aşezate de Dumnezeu la locul ce li se cuvine şi în corpul unei societăţi. Dumnezeu aşază pe fiecare la locul cuvenit, cu toate că şi preocupările fiecăruia determină locui ocupat în societate.

Observăm cu toţii că lumina se revarsă asupra pământului din cer, fiindcă soarele, luna, stelele dau lumină din sistemul solar. Aceasta învederează că şi lumina cea raţională, necreată. Dumnezeu, sălăşluieşte cu deosebire în cer, de la Acela venind toată lumina, şi cea materială, şi cea spirituală, lumina minţii şi a inimii. „Cuvântul era Lumina cea adevărată care luminează pe tot omul care vine in lume" (Ioan 1. 9). „Dumnezeu este iubire" (I loan 4, 16). Gândurile, simţămintele, impulsurile inimii care tind să spulbere iubirea şi să cultive ura vin de la diavolul. Scrie-ţi aceasta în inimă şi caută să păstrezi cu orice preţ dragostea. Căutaţi dragostea (1 Corinteni 14, 1)! Ţine minte: fă tot ceea ce se împotriveşte omului trupesc, vechi, păcătos; pune-te toată viaţa de-a curmezişul faptelor rele. Acesta să-ţi fie scopul vieţii şi o dată cu el, dobândirea slavei întru Hristos. „Cei ce sunt ai lui Hristos Iisus şi-au răstignit trupul, împreună cu patimile şi cu poftele" (Galateni 5, 24). Înscrie-ţi în inimă şi următorul adevăr: un singur lucru este vrednic de ura noastră: păcatul sau viciul. Faţă de oameni să ai numai iubire. Porunca Împăratului ceresc sună limpede: „Să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi" (Matei 22, 39).

Dacă atunci când te rogi inima îţi este cuprinsă de descurajare şi tristeţe, să ştii că aceasta vine de la diavolul, care văzându-te că te rogi, încearcă cu orice chip să te facă sa te poticneşti. Ţine-te tare, bărbăteşte, cu gândul la Dumnezeu. Îndepărtează de la tine aceste stări ucigătoare. Ia seama: când diavolul nu reuşeşte să te facă

hulitor de Dumnezeu cu mintea, caută de cele mai multe ori să te facă hulitor cu inima. ***Cum adică poate fi hulit Atotputernicul Dumnezeu cu inima?*** Prin îndoială, necredinţă, descurajare, făcându- te să nu rabzi pedepsele pe care ţi le trimite, să cârteşti. Toate acestea sunt patimi. Făcându-te neîncrezător în dreptatea şi bunătatea lui Dumnezeu, vrăjmaşul te face să huleşti dreptatea, bunătatea şi atotputernicia Lui. Prin descurajare, huleşti mai cu seamă bunătatea lui Dumnezeu. Prin dezlănţuirea patimilor sale, omul huleşte pronia dumnezeiască atotbună şi adevărul dumnezeiesc.

Un adevăr pe care caută să-l înscrii în minte şi în inimă. Nevăzutul joacă primul rol pretutindeni în lume, în toate fiinţele. Când nevăzutul părăseşte fiinţa, aceasta nu mai există, moare, întrucât, atunci când a rămas doar partea vizibilă, fără cea invizibilă, aceea nu mai înseamnă decât un pumn de ţărână. Eu şi toţi oamenii trăim graţie unui principiu nevăzut.

Oamenilor care se cufundă în bezna necunoaşterii lui Dumnezeu, a necunoaşterii de sine, a necunoaşterii vrăjmaşilor mântuirii lor le poate fi lesne prădată casa sufletului, zestrea ei de cuget.

Când i se spune omului lăuntric: „Deşteaptă-te cel ce dormi şi te scoală din morţi“ (Efeseni 5, 14), se înţelege prin aceasta somnul sufletului, mult asemănător somnului trupesc. Ca şi atunci când cântăm: „Suflete al meu, scoală, pentru ce dormi?“ se înţelege chiar somnul sufletului, aici nu mai vorbim la figurat. Când trupul doarme, intri într-o anumită inerţie şi insensibilitate. Tot aşa şi sufletul, atunci când este cufundat în somnul păcatului, devine inert, fără pic de vlagă şi total insensibil faţă de credinţă, nădejde şi dragoste. Spune-i, de pildă, că Fiul lui Dumnezeu a coborât pe pământ pentru tine şi S-a făcut om pentru a te izbăvi de moartea veşnică, explică-i învăţătura Sa mântuitoare, vorbeşte-i de minunile şi patimile Sale, de moartea pe cruce, de înviere şi de înălţarea Sa la cer, despre a doua venire; va rămâne cu totul opac, nu va simţi binefacerile lui Dumnezeu, va continua să doarmă, nepăsător faţă de credinţă, nădejde, dragoste. Nu-i va păsa nici de Dreptul Judecător, nici de chinurile care îl aşteaptă în viaţa viitoare, nici de viermii neadormiţi, nici de focul cel veşnic. Doarme, nu aude, nu simte! Este interesant de observat că şi somnul trupesc începe cu aţipirea inimii. Omul, când doarme, ţine ochii închişi, nu vede, urechile nu aud. Sufletul cufundat în somnul păcatului aşijderea. Dar sufetul trebuie să-şi ţină ochii mereu deschişi - ochii inimii - chiar şi în timpul somnului: „de dormit, dormeam, dar inima îmi veghea" (Cântarea Cântărilor 5, 2).

Nu puteţi să nu observaţi că toată puterea vă stă în inimă. O „inimă uşoară" dă omului senzaţia de bine. Când îi este „greu la inimă", se simte rău de tot. O „inimă uşoară" poate fi „obţinută" însă numai prin credinţă şi mai cu seamă în Biserică, locul prin excelenţă al credinţei. Aici îl simţim pe Dumnezeu, prin harul curăţitor pe care ni-l coboară în inimi şi prin jugul uşor pe care ni-l aşază pe umeri. Iată marele secret, pe care ar trebui să-l cunoască toţi. Cu inimă uşoară, omul poate să alerge, să joace. De aceea David „sălta jucând înaintea chivotului" (cf. Paralipomena 13, 8).

Când eşti vorbit de rău şi când defăimările te tulbură şi fac să ţi se strângă inima, înseamnă că eşti stăpânit de mândrie şi că trebuie, fără a mai sta pe gânduri, să calci peste ea, să ţi-o scoţi din inimă. Împunsăturile rău-voitoare să nu te scoată din fire, nu ţine ură faţă de cei ce te urăsc sau te defăimează, iubeşte-i ca pe nişte doctori pe care ţi i-a trimis Dumnezeu ca să te înţelepţească şi să te înveţe smerenia; roagă-te pentru ei lui Dumnezeu; „Binecuvântaţi pe cei ce vă blestemă" (Matei 5, 44). Spune-ţi: ei nu mă vorbesc de rău pe mine, ci patima mea; nu lovesc în mine, ci în şarpele care şi-a făcut cuib în inima mea şi care o face să mă doară atunci când sunt vorbit de rău. Mă mângâi cu gândul că oameni buni îl vor scoate de-acolo cu vorbele lor usturătoare şi astfel inima n-o să mă mai doară. Mulţumeşte lui Dumnezeu pentru defăimările care îţi vin din afară. Celor ce le rabdă aici nu i se vor pune în seamă în veacul viitor. „Fărădelegea sa a fost ispăşită" (Isaia 40, 2). ***„Doamne, revarsă pacea peste noi, căci toate lucrurile noastre pentru noi le-ai făcut" (Isaia 26, 12).***

Când te rogi de iertarea păcatelor, întăreşte-te în credinţă, pune-ţi nădejdea în milosârdia lui Dumnezeu, Care este gata oricând să ne ierte păcatele dacă ne rugăm cu sinceritate; fereşte-ţi inima să nu cadă în deznădejde şi în deprimare şi să verşi din această pricină lacrimi silite. Ce sunt păcatele tale, oricare ar fi ele, înaintea milosârdiei lui Dumnezeu? Dacă te vei căi cu sinceritate, ierta-ţi-se-vor toate. Deseori se întâmplă ca omul să se roage fără a nutri în inimă speranţa că îi vor fi iertate păcatele, considerându-şi-le oarecum mai prejos de milosârdia lui Dumnezeu. De aceea nici nu primeşte iertare, deşi varsă lacrimi silite, şi se îndepărtează de Domnul cel darnic cu tristeţe şi strângere de inimă, aşa cum şi merită. „Toate câte cereţi rugându-vă, să credeţi că le-aţi primit şi le veţi avea" (Marcu 11, 24). Neîncrederea faţă de ceea ce ai putea primi de la Dumnezeu atunci când I-ai cerut este blasfemie înaintea lui Dumnezeu.
Atunci când pui la îndoială ceea ce este adevărat şi sfânt, mintea ţi se întunecă, inima neîncrezătoare ţi se strânge şi se umple de spaimă. O credinţă sinceră şi neclintită aduce însă bucurie, linişte, te face să te desfăşori în tot largul în viaţă, iar mintea ţi se luminează, devenind departe văzătoare. Oare aceasta nu arată cât se

poate de clar că adevărul triumfă asupra inimii zdruncinate de necredinţă? Nu demonstrează cum se poate înşela inima? Atunci când suferă, punând la îndoială adevărul şi sfinţenia, inima scoate la iveală faptul că nu crede în adevăr şi sfinţenie. Când pune la îndoială adevărul, inima moare de la sine, vrând să spulbere prin scepticism ceea ce nu poate fi spulberat. O inimă deschisă, animată de neclintită şi curată convingere, întăreşte adevărul de credinţă, obiectul credinţei fiind şi cel ce transmite energie inimii, o regenerează şi o fortifică. Atunci când este îmbolnăvită de păcat, inima nu poate deveni o păstrătoare validă a vieţii, fiindcă păcatul înseamnă moarte, nu viaţă. Atunci plenitudinea vieţii se află în afara noastră. Dar în măsura în care ni se transmite viaţă spirituală nevăzută, după cât de mare este credinţa noastră, devenim şi noi în chip nevăzut parte din viaţa (existenţa) lui Dumnezeu. Calea pe care ne vine această viaţă este credinţa vie, sinceră în Dumnezeu. Dacă este lipsită de credinţă, este firesc ca inima să se simtă strâmtorată, tristă, asemenea unei vieţi frustrate şi chircite. Dar credinţa trebuie să implice şi un acord între activitatea noastră spirituală şi obiectul credinţei, ca pe o condiţie esenţialmente morală.

Căci dorinţa cărnii este moarte, dar dorinţa Duhului este viaţă şi pace (Romani 8, 6). Ar putea exista cineva care să nu fie de acord cu cuvintele Apostolului? Dorinţa cărnii este într-adevăr moarte. Apropie-te, omule iubitor de arginţi şi de avuţie, invidios, egoist, trufaş, dornic de onoruri, lasă-ne să te privim, să-ţi vedem faptele! Dezvăluie-ne, dacă vrei, gândurile inimii! Ne vom convinge, din exemplul tău, că „dorinţa cărnii" este moarte. Viaţa pe care o duci nu este viaţă adevărată, eşti mort cu duhul, în libertate aflându-te eşti captiv înlăuntrul tău; având minte eşti fără de minte, fiindcă „lumina care este în tine este întuneric" (Matei 6, 23). Dumnezeu ţi-a dat inimă capabilă să se desfăteze cu simţămintele adevărului, sfinţeniei, binelui şi frumosului; tu însă, prin dorinţa cărnii, ai strivit în ea sentimentele şi pornirile nobile; eşti ca şi mort, „nu ai viaţă în tine" (Ioan 6, 53). Dar dorinţa Duhului este viaţă şi pace. Tot creştinul care îşi trăieşte viaţa cu credinţă, care îşi înfrânează patimile şi căruia îi stă gândul la „câte sunt adevărate, câte sunt de cinste, câte sunt curate, câte sunt vrednice de iubit, câte sunt cu nume bun", la „orice virtute şi la orice laudă" (cf. Filipeni 4, 8), să vină la noi şi să ne spună ce simte în suflet „dorind cele ale Duhului". Eu - va spune acela - simt în inimă mereu „pace şi bucurie în Duhul Sfânt" (Romani 14, 17). Îmi simt inima largă, simt viaţă prisositoare, dispreţuiesc tot ce ţine de dorinţa cărnii, mă minunez cum se face că are atâta putere asupra omului trupesc, mă îndeletnicesc neîncetat cu contemplarea bunătăţilor cereşti, duhovniceşti, nevăzute, pregătite celor ce-L iubesc pe Dumnezeu.

Pe mulţi dintre noi ne duce - vai! - în ispită darul libertăţii, care i-a fost dat de Dumnezeu omului, posibilitatea de a alege între bine şi rău, iar după căderea noastră în păcat, înclinarea mai mult spre rău decât spre bine. Creatorului I se găseşte chiar şi o vină: oare de ce nu ne va fi creat Dumnezeu astfel încât să nu facem răul şi să nu cădem în el? Alţii atribuie vătămarea omului prin păcat naturii imperfecte a omului. În acest caz, se face abstracţie de Dumnezeu, întreg universul, cu tot ce se întâmplă şi se află în el, fiind considerat ca o realitate impersonală, dependentă, neliberă, din care ar face parte şi omul. Iată unde vă poate duce îndepărtarea de Biserică, în ce ignoranţă crasă aţi căzut, fricoşilor! Nu cunoaşteţi ceea ce ştiu pe de rost şi copiii; îl faceţi „vinovat" pe Creator. Dar cu ce este El vinovat că voi, neascultându-I glasul, dedându-vă la rele şi făcându-vă nerecunoscători, aţi folosit în sens negativ supremul dar al bunătăţii, înţelepciunii şi atotputerniciei Sale, care este libertatea raţională, ea însăşi calitate inseparabilă a Chipului lui Dumnezeu? Tocmai de aceea, nu s-ar cuveni, oare, cu atât mai vârtos să-i recunoaşteţi bunătatea de a ne fi oferit acest dar neţinând seama de ingratitudinea celor ce l-au primit, pentru ca bunătatea Sa să strălucească mai puternic decât soarele? Şi nu şi-a învederat Dumnezeu în fapt nemăsurata-I iubire şi infinita-I înţelepciune atunci când după ce ne-a dăruit libertatea şi după ce am căzut în păcat, îndepărtându-ne de El şi fiind ameninţaţi de moartea duhovnicească. L-a trimis în lume pe Fiul Său, Unul Născut, Cel de o fiinţă cu Sine, ca să ia „asemănarea chipului omului celui stricăcios" (Romani 1.23). dându-L pe Acela pătimirii şi morţii penţiu noi/ După toate acestea, cine ar mai cuteza să-L ,,învinuiască‘“ pe Creator că ne-a dăruit libertatea? „Dumnezeu se vădeşte întru adevărul Său, pe când tot omul întru minciună" (Romani 3. 4) Mântuieşte-te singur, luptă, învinge, dar nu cugeta la cele ce nu se cuvin cugetate şi nu zice despre Creator că nu este bun şi înţelept. Nu-L huli pe Atotbunul Dumnezeu.

De-a lungul întregii noastre vieţi ni se înfruntă în trup două principii: al vieţii şi al morţii, al binelui şi al păcatului, al sănătăţii şi al bolii. Principiul morţii luptă vreme îndelungată cu principiul vieţii (vitalităţii), prevalând în cele din urmă asupra principiului vieţii. Fiindcă trupul nostru, stricăcios şi robit păcatului, nu are de la sine principiul vieţii, acesta fiindu-i dat de suflet, cel care, prin păcat, conţine el însuşi într-o măsură apreciabilă principiul morţii, fiind prea slab ca să se opună singur acestuia. Afară de aceasta, omul lăuntric se înnoieşte pe măsură ce se degradează omul cel din afară. Un duh viguros, mereu lucrător, ajunge până la urmă prin propriile eforturi, să surpe trupul cel slab şi stricăcios. În afară de aceasta, bolile trupeşti ereditare ajung să se agraveze cu timpul, distrugând şi ele organismul omului. Astfel, viaţa omului pe pământ nu este decât o moarte treptată, de fiecare zi. Dar patimile? Cât de mult ne ruinează şi ele sănătatea? Dar necumpătarea, folosirea nechibzuită a hranei, băuturii, somnului, distracţiilor? Cât de

mult şubrezesc şi acestea trupul: Aşadar, dacă trupul ni se distruge mereu şi se îndreaptă în mod evident spre sfârşit, să-l dispreţuim ca pe ceva trecător şi să ne apropiem oricât de mult şi cu cea mai mare tărie de sufletul nepieritor. Trupul este un prieten infidel şi vremelnic.

Avem un barometru care ne grăieşte şi care arată cum urcă şi coboară nivelul vieţii noastre duhovniceşti. Acesta este inima. Am putea-o numi şi busolă, după care ne călăuzim când navigăm pe marea vieţii. Ea ne arată încotro mergem: spre Răsăritul cel duhovnicesc, Care este Hristos sau spre apus, adică spre întunecata împărăţie a morţii, cea a diavolului. Caută cu luare aminte la această busolă, să nu te înşele; să-ţi arate calea cea dreaptâ. „Dacă inima noastră nu ne osândeşte, avem îndrăznire către Dumnezeu" (1 loan 3, 21), adică ne îndreptăm spre Răsărit.

Arată ca nişte credincioşi puternici, dar inima lor doarme şi n-au habar ce le zice gura

Ce va iubi omul, încotro se va îndrepta, aceea va găsi.

- ⇒ *Va iubi cele pământeşti, pe acelea le va găsi şi ele i se vor aşeza în inimă şi îi vor transmite aceluia natura lor pământească, legându-se de ea.*
- ⇒ *Va iubi cele cereşti, pe acelea le va găsi, îi vor intra în inimă şi o vor face să bată viguros pentru viaţă.*

Inima nu trebuie să se lege de cele pământeşti, fiindcă acestea, când nu sunt folosite cu măsură şi când dau în patimi, sunt ale duhului răului, potrivnicul cel mai înverşunat al lui Dumnezeu.

Când Dumnezeu se va afla în toate gândurile, dorinţele, intenţiile, cuvintele şi faptele omului, atunci înseamnă că va veni în om împărăţia lui Dumnezeu. Omul îl va vedea în toate pe Dumnezeu, în lumea ideilor, în lumea faptelor, în lumea materială. I se va descoperi omului atunci, în chipul cel mai limpede, omniprezenţa lui Dumnezeu şi cea mai curată frică de Dumnezeu îşi va găsi sălaş în inima lui. În fiecare clipă va căuta să placă Domnului şi tot în fiecare clipă se va teme să nu greşească cu nimic înaintea Domnului - Cel ce va sta de-a dreapta lui (v. Psalmul 15, 8). Vie împărăţia Ta!

Pune-te mai des la încercare, omule. Caută să vezi încotro ţi se îndreaptă ochii inimii: spre Dumnezeu, spre veacul ce va să vină, spre seninele, fericitele, purtătoare de lumină puteri cereşti şi spre sfinţii care sălăşluiesc în ceruri sau spre lume, spre bunurile pământeşti: mâncare, băutură, îmbrăcăminte, casă, spre oamenii păcătoşi şi spre zadarnicele lor îndeletniciri? O, dacă ochii noştri s-ar îndrepta mereu spre Dumnezeu! Fiindcă noi ne ridicăm ochii spre Dumnezeu numai când ne împresoară necazurile şi nevoile; când nu ducem lipsă de nimic privirile noastre se îndreaptă spre lume şi spre lucrurile ei zadarnice. ***Vei spune: ce m-ar putea face să stau mereu cu ochii inimii spre Dumnezeu?*** Adânca pace şi liniştea inimii, lumina minţii tale, sfânta râvnă a voinţei tale şi izbăvirea de toate cursele vrăjmaşului. „Ochii mei sunt pururea către Dumnezeu" - spunea David Proorocul şi arăta şi de ce: „El va scoate din laţ picioarele mele“ (Psalmul 24, 16). Dumnezeu va grăi pace peste poporul Său „şi peste cei ce îşi întorc inima spre Dânsul" (Psalmul 24,8-9).

Când ai îndoieli dacă un anumit eveniment sau o anumită persoană despre care se vorbeşte în Sfânta Scriptură au existat cu adevărat, adu-ţi aminte că, după cuvântul Apostolului, „toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu" (2 Timotei 3, 16).

Aceasta înseamnă că tot ce scrie în ea este adevărat, nu există în ea persoane închipuite, fabule sau poveşti: deşi există parabole, istorisirea nu se face la persoana întâi. Cuvântul lui Dumnezeu alcătuieşte un singur adevăr, integral, nedespărţit, iar dacă tu crezi că o singură relatare, un singur cuvânt sau o singură zicere sunt neadevărate, greşeşti faţă de adevărul întregii Sfinte Scripturi. Iar adevărul ei primordial este Dumnezeu însuşi: „Eu sunt Adevărul" (cf. Ioan 14, 6), spune Domnul; „Cuvântul Tău este adevărul" (Ioan 17, 17), spune lui Dumnezeu-Tatăl Iisus Hristos . De aceea trebuie să consideri toată Sfânta Scriptură adevărată; ceea ce se spune în ea aşa a şi fost sau este.

Nu-ţi lăsa inima pradă unor porniri sumbre şi duşmănoase împotriva aproapelui tău, caută să ţi le stăpâneşti şi să ţi le scoţi din inimă cu puterea credinţei şi cu lumina minţii sănătoase şi vei avea linişte în suflet. „Eu întru nerăutate am umblat" (Psalmul 25, 1). Asemenea porniri apar adeseori în străfundul inimii care nu s-a obişnuit să le stăpânească şi cel ce le are va fi mereu mohorât, dus pe gânduri, greu se va suporta pe sine, greu îl vor suporta şi alţii. Atunci când îţi vin, caută să-ţi impui o altă stare sufletească, fii vesel, fă glume nevinovate şi pornirile rele se vor risipi ca fumul. Cunosc din experienţă.

Firea noastră vătămată de păcat îşi dă uneori în petec cu nişte ciudăţenii brutale: îi urâm pe cei ce ne fac binele, plătindu-le faptele bune cu răutate. O, cât de ne-primitoare şi avară ne este inima faţă de dragoste şi faţă de milă şi cât de egoistă! Vrăjmaşul râde de noi în hohote, el fiind acela care vrea să nu se mai facă fapte bune. Dar iubirea noastră trebuie să fie cu atât mai mare cu cât celui căruia îi faci bine se arată mai nerecunoscător, ştiind că milostenia pe care o faci îţi va fi ţie chezăşie a milostivirii pe care ţi-o va da Dumnezeu.

Atunci când cerem Domnului, sau Preacuratei Sale Maici, sau îngerilor, sau sfinţilor, trebuie să avem şi noi credinţa sutaşului din Capernaum (Luca 7, 6 ş.u.). El era convins că aşa cum îl ascultă pe el ostaşii şi nu ies din cuvântul lui, cu atât mai vârtos se va îndeplini cuvântul Domnului atotbun, adică cererea sa. Dacă nişte făpturi cu o putere limitată au dus la îndeplinire ceea ce li s-a cerut, cum să nu poată îndeplini însuşi Stăpânul nostru cel atotputernic cererile robilor Săi, ale celor ce aleargă la Dânsul cu credinţă şi speranţă? Şi oare nu ne vor satisface cererile, dacă le vom face cu credinţă, nădejde şi dragoste, şi slujitorii Domnului, cei tari în fapte bune şi în mijlociri înaintea lui Dumnezeu, Preacurata Maică a lui Dumnezeu, îngerii, sfinţii? Cred şi eu precum sutaşul că, dacă voi cere cum se cuvine şi ce se cuvine unui sfânt, îmi va da; sau „vino în ajutorul meu", va veni, „fă aceasta" şi va face. Iată credinţa simplă şi puternică pe care trebuie să o avem.

Orice gând sau idee falsă poartă în ea însăşi dovada falsităţii sale, o dovadă din care putem înţelege cât de ucigătoare este ea pentru suflet; „Căci dorinţa cărnii este moarte” (Romani 8, 6). În aceeaşi măsură gândurile şi ideile adevărate cuprind în ele dovada adevărului lor. Ea arată cât de întremătoare este acea idee pentru inimă. „Dorinţa Duhului este viaţă şi pace“, spune Apostolul (Romani 8, 6).

Şi prin sufletul Tău va trece sabie, ca să se descopere gândurile din „multe inimi" (Luca 2, 35). Aceste cuvinte au fost spuse Maicii Domnuîui şi s-au adeverit întocmai, dar se potrivesc şi altora, oamenilor buni şi evlavioşi; şi prin sufletul lor trece sabie, atunci când li se descoperă ce ţin în inimă unii oameni din preajma lor. Cu alte cuvinte, Domnul ne scoate uneori în cale oameni care ascund multă răutate în inimile lor, dar pe care nu o arată, uneori aceasta ieşind singură la iveală, atunci când veninul dinlăuntru dă pe dinafară; când încep să vorbească, răul le curge din gură ca un torent murdar sau chiar ca un uriaş râu de necurăţenii. Încep să facă fapte care întinează numele de om şi abia atunci află lumea cum erau de fapt aceşti oameni, consideraţi mai înainte deştepţi, instruiţi, respectabili.

Vie împărăţia Ta, adică împărăţia vieţii, fiindcă acum continuăm să trăim în împărăţia morţii, aflată în cea mai mare parte sub domnia stăpânului morţii - diavolul. Cum ar putea veni în oameni împărăţia Domnului încă din această viaţă? Prin pocăinţa cea din toată inima. „Pocăiţi-vă că s-a apropiat Împărăţia Cerurilor" (Matei 3, 21). Înceteze necredinciosul să mai dea sfaturile sale, părăsească iubitorul de arginţi iubirea de arginţi, înşelătorul - înşelăciunile, beţivul - beţia, mâncăul - ghiftuiala, curvarul - curvia, trufaşul - trufia, iubitorul de slavă deşartă - slava deşartă, pizmaşul - pizma, lacomul - lăcomia, nerăbdătorul şi grăbitul - nerăbdarea şi graba şi să înveţe toţi lucrarea iubirii creştine. Şi mai cu seamă „Cei tari şi puternici să poarte slăbiciunile celor neputincioşi" (Romani 15, 1).

Rugăciunea exterioară se face, de cele mai multe ori, pe seama rugăciunii celei dinlăuntru. Adică dacă mă rog cu gura sau citind, multe lucruri nu mi se aşază în inimă, cad în duplicitate. Spun una cu gura şi alta cu inima. Gura spune adevărul, iar starea inimii nu mi se acordă câtuşi de puţin cu cuvintele rugăciunii. Dar ***atunci când mă rog, în sinea mea, cu inima, nu mai dau atenţie cuvintelor pe care le spun, îmi adun inima în conţinutul rugăciunii, în puterea ei, învăţându-mi-o treptat să-şi însuşească adevărul, eu însumi intrând cu toată fiinţa în acea stare sufletească în care au fost scrise cuvintele rugăciunii. În felul acesta încep, câte puţin, să mă rog în duh şi adevăr, după cuvântul Adevărului veşnic. „Duh este Dumnezeu şi cei ce I se închină trebuie să I se închine în duh şi adevăr" (Ioan 4, 24).*** Când omul se roagă „pe dinafară", cu glas tare, nu este în stare de cele mai

multe ori să observe miş-cările inimii, care sunt foarte repezi, astfel încât este constrâns să rămână doar la zicerea rugăciunii, adică la învelişul sonor al cuvintelor. În acest fel mulţi citeţi, citind cu grăbire, nu reuşesc să treacă dincolo de o rugăciune cu totul înşelătoare. Parcă se roagă doar buzele, arată ca nişte credincioşi cucernici, dar inima lor doarme şi n-are habar ce zice gura. Aceasta se întâmplă din pricina grabei şi a faptului că nu cugetă la ceea ce spun. Se cuvine să ne rugăm pentru ei, aşa cum şi ei se roagă pentru noi. Să ne rugăm pentru ca vorbele pe care le spun să le ajungă în inimă şi să le-o încălzească. Ei se roagă pentru noi cu cuvintele Sfinţilor Părinţi, să ne rugăm şi noi pentru ei!

Păcătuim cu gândul, cu cuvântul, cu fapta. Pentru ca să ne facem icoane curate ale Sfintei Treimi, trebuie să ne străduim ca gândurile, cuvintele şi faptele noastre să fie sfinte. În raport cu Dumnezeirea, gândul corespunde Tatălui, cuvântul - Fiului, faptele - Duhului Sfânt, Care pe toate le împlineşte. Creştinul nu trebuie să considere că păcatele cu gândul pot fi trecute cu vederea, fiindcă ceea ce ne poate face plăcuţi lui Dumnezeu se cuprinde, după cum învaţă Sfântul Macarie egipteanul, în gânduri. Gândurile pun început la toate, din ele vin cuvintele şi faptele. Cuvintele pot aduce har în sufletele ascultătorilor, sau pot rămâne deşarte sau slujind altora drept ispită, corupând gândurile şi faptele acelora, faptele, cu atât mai mult, fiindcă cel mai cu spor lucrează asupra oamenilor exemplul, atrăgându-i să-l urmeze.

Domnul tău este iubire. Iubeşte-L şi tu pe Dânsul şi în persoana Sa pe toţi oamenii, ca pe fraţi întru Hristos.

- ⇒ *Domnul tău este flacără, nu fi rece la inimă, fii şi tu flacără de credinţă şi dragoste.*
- ⇒ *Domnul tău este Lumină; nu umbla în întuneric, nu fă nimic cu mintea întunecată, necugetând şi neînţelegând, fără credinţă.*
- ⇒ *Domnul tău este Dumnezeul milelor şi al îndurărilor: fii şi tu pentru semenii tăi izvor de milă şi îndurare. De vei fi aşa, te vei învrednici de mântuire şi de slavă veşnică.*

Cine citeşte rugăciunile în grabă, fără să le pătrundă cu inima şi fără participare, doborât de lene şi de un trup care trage la somn, acela nu slujeşte lui Dumnezeu, ci propriului său trup, hulindu-L astfel pe Dumnezeu prin lipsă de consideraţie şi printr-o inimă nepăsătoare faţă de rugăciune. „Bun este Dumnezeu şi cei ce I se închină trebuie să I se închine în duh şi adevăr“ (Ioan 4, 24), adică fără făţărnicie. Oricât de leneş şi de slăbănogit te-ai simţi cu trupul, oricât te-ar trage el spre somn, stăpâneşte-te, nu-ţi precupeţi eforturile, nu te cruţa pe tine în defavoarea lui Dumnezeu, stai drept înaintea Lui pentru ca darul pe care i-L aduci să fie desăvârşit: inima.

Cerurile spun slava lui Dumnezeu şi facerea mâinilor Lui o vesteşte tăria. Ziua zilei spune cuvânt şi noaptea nopţii vesteşte (Psalmul 18, 1-2). Acest mesaj fără cuvinte, dar atât de grăitor, pe care ni-1 transmit cerurile despre cum le-a creat Atotputernicul Dumnezeu a ajuns până la noi şi el „vorbeşte şi este înţeles în toate limbile. După ce Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat, vorbesc acum despre slava iubirii lui Dumnezeu pentru neamul omenesc şi despre slava creaţiei, Evanghelia şi Sfânta Biserică, vorbesc şi ne învaţă prin glasul propovăduitorilor Evangheliei, al celor ce săvârşesc Sfintele Taine şi rugăciuni - păstori duhovniceşti, citeţi, cântăreţi - prin dangătul clopotelor, ţinând seama însă şi de „predica" pe care o „rosteşte" cerul cu luminătorii săi. Propovăduirea prin viu glas este însă mai vie, mai pătrunzătoare, poate convinge mai bine. Tot pământul, întreaga lui viaţă, spune slava lui Dumnezeu.

Indiferent de treaba în care am putea fi prinşi, acasă sau la serviciu, să nu uităm că puterea, lumina, izbânda ne vin toate de la Hristos şi de la Sfânta Sa Cruce. De aceea să nu pregetăm a-L chema pe Domnul înainte de a începe orice lucru: Iisuse, ajută-mă! Iisuse, luminează-mă! Astfel ne va fi susţinută şi încălzită în inimi credinţa vie şi nădejdea în Hristos, ale Căruia sunt puterea şi slava în vecii vecilor.

Ia seama, creştine, păstrează mereu în inimă credinţa în Cel ce îţi este ţie viaţă nevăzută, pace, lumină, putere, respiraţie, adică Iisus Hristos. Să nu dai ascultare inimii atunci când se îngraşă, se întunecă, îşi pierde credinţa, se răceşte de prea multă mâncare şi băutură şi din pricina distracţiilor lumeşti. Când inima îşi cedează locul minţii, adică atunci când vei pune mai mult la treabă mintea, neîngrijindu-te de inimă, îţi vei mări şi perfecţiona năvodul, lăsându-1 pe pescar în nelucrare şi sărăcie. Fiindcă inima ar putea fi asemuită cu un pescar, iar mintea cu un năvod. Când te bucuri de tihnă şi trăieşti pe picior mare şi în desfătări, toate patimile şi deprinderile rele ţi se trezesc în trup; când eşti strâmtorat, apăsat de lipsuri şi necazuri, trupul slăbeşte şi o dată cu el toate patimile. Iată de ce înţelepciunea şi bunătatea Tatălui ceresc ne supune uneori şi trupul şi sufletul la încercări grele şi la boli şi iată de ce bolile şi supărările trebuie îndurate cu răbdare şi, mai mult decât atât, ele trebuie să ne bucure mai mult decât atunci când avem parte de linişte sufletească, suntem sănătoşi şi ne merg toate din plin. Fiindcă, de bună seamă, sufletul omului se află într-o stare mult mai rea atunci când nu trece prin supărări sau prin boli ale trupului şi mai cu seamă când omul nu mai ştie ce să facă cu averea. Pe nesimţite îi cresc în inimă păcate şi patimi de tot felul, ducându-1 la moarte veşnică.

Nu uita că Domnul se află în fiecare creştin. Când aproapele tău vine la tine, arată-i de fiecare dată cel mai mare respect, fiindcă în el este Domnul, Care de multe ori

îşi face cunoscută prin el şi voia Sa: „Dumnezeu este Cel ce lucrează în noi, şi ca să voim, şi ca să săvârşim" (voia Lui; cf. Filipeni 2, 13). Să nu regreţi când faci ceva bun pentru aproapele, consideră că ai făcut pentru Domnul, cu atât mai mult cu cât nu ştii niciodată în care dintre cei ce vin la tine este Domnul. Fii faţă de toţi nepărtinitor, bun, sincer, plin de bunăvoinţă. Ţine minte că Domnul vorbeşte uneori şi prin necredincioşi, le deschide acelora inimile spre noi, cum s-a întâmplat în Egipt cu mai-marele temniţei, a cărui inimă a fost îndreptată de Domnul către Iosif (Facerea 39, 21).

Îmi găsesc liniştea inimii în cele de sus, spirituale, nu în cele de jos, materiale. ***Dă-mi Doamne, mereu, înţelepciunea cea de sus, îndepărtează de la mine înţelepciunea cea de jos. În bunătatea Ta îmi pun nădejdea!*** „Ridicat-am ochii mei la munţi, de unde va veni ajutorul meu“ (Psalmul 120, 1).

Aşa cum vorbirea dezvăluie gândul şi inima omului (confirmând existenţa unei inteligenţe nevăzute, stăpână pe sine, creatoare) şi prin cuvinte care îi învederează inteligenţa omul emite şi suflare de duh, într-un chip oarecum asemănător, Cuvântul lui Dumnezeu ni-L descoperă pe Tatăl, inteligenţa atotcreatoare, şi prin Cuvânt purcede din Tatăl şi Se arată veşnic oamenilor Duhul Sfânt, Făcătorul de viaţă, Cel care este puterea Celui de Sus („Cu puterea Celui Preaînalt te va umbri“ - Luca 1, 35). Putem înţelege de aici şi cuvintele Mântuitorului: „Nimeni nu cunoaşte pe Fiul, decât numai Tatăl, nici pe Tatăl nu-L cunoaşte nimeni, decât numai Fiul şi cel căruia va voi Fiul să-i descopere" (Matei 11, 27). Ai văzut? Numai Fiul îl descoperă lumii pe Tatăl, aşa cum cuvântul nostru descoperă ceea ce mintea păstrează tainic în suflet. Vezi ce strânsă unitate există între Tatăl şi Fiul? Şi fiecare persoană a Sfintei Treimi are propria sa autoritate şi, ca să spunem aşa, lucrează pe propriul său „teren". De aceea Mântuitorul le spune ucenicilor: „Căci dacă nu Mă voi duce, Mângâietorul nu va veni la voi, iar dacă Mă voi duce, îl voi trimite la voi" (Ioan 16, 7). Slavă Ţie, Fiul lui Dumnezeu, Care ne dezvălui nouă taina Preasfintei Treimi - Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt! Cuvântul Tău este adevăr, trăim prin cuvintele Tale toţi laolaltă şi fiecare în parte. Ele sunt dulceaţa noastră, pacea noastră, viaţa noastră, îndeosebi cuvintele despre Duhul Mângâietor.

Fii neclintit în convingere atunci când chemi pe Mângâietorul, Duhul Adevărului; îl cunoşti prea bine. îl chemi atât de des, la Sfintele Daruri, când, răspunzând rugăciunilor tale, El le preface negreşit, neîntârziat şi de fiecare dată în Trupul şi Sângele Domnului, iar tu guşti de nenumărate ori roadele dumnezeieştii Sale lucrări.

Să păstrăm cu cea mai mare grijă în modestul vas al inimii noastre comoara Duhului Sfânt. „Râuri de apă vie vor curge din pântecele lui" (Ioan 7, 38). Să ne ţinem inima trează, blândă, să nu ne lăsăm cuprinşi de mânie, de iubire de sine, să nu ne legăm de cele pământeşti, să ne ferim de poftele cele necurate ale trupului. Altminteri, nepreţuita comoară a Duhului Sfânt se va lua de la noi într-o clipă. Îndată ne vor dispărea din inimi pacea şi bucuria, acea neobişnuită, îngerească stare de uşurătate a inimii, cea care vine din libertatea inimii şi a minţii. Vor dispărea şi acele râuri de apă vie care curgeau până nu demult, stropindu-ne din belşug ţarina sufletului. Sufletul va fi cuprins de un foc străin, care îl va pârjoli chinuitor pe dinăuntru, lipsindu-1 de pace şi de bucurie, îl va umple de amărăciune, făcându-1 să se simtă stingher, să cadă în ursuzenie şi blasfemie. Şi astfel, frapant şi brusc, ajung să ia fiinţă şi să se schimbe una cu alta, în fiinţa noastră, fie împărăţia lui Dumnezeu, fie împărăţia vrăjmaşului, când împărăţia vieţii, când împărăţia morţii! Creştinul vede cu ochii lăuntrici dreptatea şi sfinţenia lui Dumnezeu şi se minunează. Vede şi se miră şi de veghea necurmată a vrăjmaşului, care nu-1 scapă din ochi şi care umblă mereu, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită (cf. 1 Petru 5, 8).

Dumnezeu-Tatăl este viaţă; Dumnezeu-Fiul este viaţă; Dumnezeu- Duhul Sfânt este viaţă. Sfânta Treime este viaţă. Viaţă este în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. De îl va respinge inima ta pe Tatăl, respinge-va însăşi viaţa ei. De îl vei respinge pe Fiul, respinge-vei propria ta viaţă; de îl vei respinge pe Duhul Sfânt, respinge-vei şi prin aceasta propria ta viaţă. Din pricina îndoielii tale, chiar aşa se va întâmpla: moartea inimii, suferinţă, o chinuitoare strâmtorare. Dumnezeu însă va rămâne Dumnezeul vieţii, Cel în trei Persoane. Vei îndepărta de la tine îndoiala, dacă vei recunoaşte pe toate cele trei Persoane ca fiind Dumnezeu şi lucrând şi asupra vieţii tale şi atunci inima ţi se va însufleţi din nou; Dumnezeu, Cel căruia ne închinăm în Treime, fi-va în ea.

Când citeşti sau asculţi citindu-se din cărţile sfinte, cinsteşte din toată inima în cei ce le-au scris chipul Dumnezeu-Cuvântului, sau pe însuşi Dumnezeu Cuvântul, Care se vesteşte în ele. Când citeşti cărţi cu conţinut spiritual sau profan, nu uita că omul este chip al lui Dumnezeu şi chipul lui Dumnezeu se arată în gândurile, cuvintele şi duhul lui. Învaţă-te să priveşti întotdeauna la fiecare om cu mult respect, ca la chipul lui Dumnezeu, mai cu seamă când acela vorbeşte despre Dumnezeu. O, atunci el devine dumnezeiesc! Obişnuindu-ne prea mult cu oamenii, cunoscându-i din viaţa de fiecare zi, familiarizaţi cu darul vorbirii, al nostru şi al altora, am ajuns să nu-1 preţuim cum se cuvine, iar uneori chiar să-l dispreţuim, mai cu seamă la alţii. Şi aşa, diavolul, folosindu-se de egoisnul şi indiferenţa noastră, huleşte chipul lui Dumnezeu din om. Smerească-ni-se inima în tot felul şi

gândurilor trufaşe să le punem stavilă, pentru a nu ajunge şi noi asemenea celor ce au trăit pe vremea proorocilor şi care nu vedeau în aceştia decât nişte cântăreţi cu dulce glas şi nimic mai mult. Refuzau să le îndeplinească poruncile, ba chiar îi şi urmăreau, dispreţuiau, bătându-i şi chiar ucigându-i. Să nu gândim precum aceia, care credeau că proorocii nu pot fi bine primiţi în patria lor (cf. Luca 4, 24). Oricât de mic şi de neînsemnat ar fi omul în aparenţă, cinsteşte în el chipul lui Dumnezeu, îndeosebi când vorbeşte cu dragoste şi în primul rând când cuvântează despre iubire şi face fapte de iubire.

Să presupunem că ai scris o carte despre Sfânta Treime şi că ai tipărit-o într-o mie de exemplare sau chiar în mai multe, câte vei fi dorit. Şi toate sunt scrise nu doar în spiritul tău, irepetabil, dar şi cu aceleaşi cuvinte şi construcţii de fraze. Aşa se întâmplă şi cu jertfa Trupului şi Sângelui lui Hristos. Ea se aduce pretutindeni, în nenumărate biserici şi pe toate altarele acestora lucrează una şi aceeaşi Sfântă Treime, în toate agneţele este Acelaşi Hristos şi Duhul Său (ca şi într-o carte, din multe altele, cuprinsul său), pretutindeni se vede aceeaşi forţă a jertfei şi putem deduce de aici că această Taină, cea mai sfântă din câte există, este ca şi o singură carte sfântă a iubirii lui Dumnezeu pentru neamul omenesc, în nenumărate exemplare, răspândite pretutindeni în una şi aceeaşi formă, cu unul şi acelaşi Duh, Care sălăşluieşte în ea, Duhul acelei Iubiri care a luat asupra Sa păcatele lumii, Duhul lui Hristos. Şi încă o comparaţie.

Să ne gândim la multitudinea fiinţelor omeneşti de pe pământ, fiecare cu persoana sa. Toţi au aceeaşi formă a trupului, toţi au suflet, cu o seamă de aptitudini, diversificate însă în funcţie de persoană şi toţi au un nume comun: sunt oameni; toţi ca unul şi toţi din aceeaşi obârşie, creaţi de Dumnezeu-Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, iar mai apoi dintr-o singură pereche. Aşa se explică, printre altele, de ce legea lui Dumnezeu ne porunceşte să ne iubim unii pe alţii ca pe noi înşine, deoarece suntem toţi de aceeaşi fire. Vedem, aşadar, multe chipuri, dar ele sunt una, legate prin aceeaşi natură a sufletului şi trupului. Aşijderea şi Domnul, în Sfintele Sale Taine, dătătoare de viaţă, oriunde s-ar aduce jertfă acestea. El este acelaşi, unicul şi nedespărţitul Creator, „Care a făcut dintr-un sânge tot neamul omenesc" (Faptele Apostolilor 17, 26). Prin Duhul Său unic, Care viază în Sfânta Taină a Trupului şi Sângelui Său, care se săvârşeşte în toate bisericile, El vrea să ne unească cu Sine pe noi cei ce ne-am făcut, prin păcat, supuşi diavolului, despărţindu-ne de Domnul; vrea să stârpească şi să cureţe din noi toate cele ce ne despart de El şi cele ce ne fac să fim şi între noi despărţiţi. „Ca toţi să fie una, după cum Tu, Părinte întru Mine şi Eu întru Tine, aşa şi aceştia în Noi să fie una“ (Ioan 17, 21). Spre această ţintă ne duce Sfânta împărtăşanie.

Ce poate fi de mirare în faptul că pâinea şi vinul se prefac în Trupul şi Sângele lui Hristos şi că în ele sălăşluieşte Hristos, precum sufletul în trup? Poate fi oare de mirare că diavolul îşi face cuib într-un neînsemnat embrion (inima) al pruncului şi, pe măsură ce acesta creşte şi se întăreşte în trup, se va descoperi la maturitate că îl are oploşit şi ascuns în inimă pe diavolul? O, ce nesfârşită bunătate şi înţelepciune arată Domnul, dăruind-ne preacuratele Taine ale Trupului şi Sângelui Său pe care creştinul le primeşte în inima sa! Luaţi seama, în inimă, acolo unde îşi face cuib diavolul, cel care are stăpânirea păcatului şi a morţii (cf. Evrei 2, 14). Ele ni se dau ca un antidot desăvârşit, ca un dar de viaţă şi sfinţenie, de izgonire a păcatului şi a morţii! Aşa cum este în afară de orice îndoială că diavolul şi tot păcatul îşi fac cuib adesea în inima noastră, neîndoielnic este şi că în noi Se sălăşluieşte Hristos, Dătătorul de viaţă, sfinţirea noastră.

Ar putea fi Domnul nostru mai slab decât diavolul? Diavolul există şi lucrează în inima noastră prin aceea că noi ne legăm de lucruri pământeşti. Şi cum ar putea Hristos să ne rămână în afară şi să nu intre în ea prin credinţa şi pocăinţa noastră, de vreme ce inima ne-a fost creată de Dânsul anume ca să fie templu al lui Dumnezeu? Cum să nu intre Hristos în inimile noastre chiar cu Trupul şi Sângele Său, pe măsura sporirii noastre duhovniceşti, şi să nu intre sub forma unor substanţe materiale pe care să le primească trupul? Şi încă ceva. Dacă diavolului i s-a dat să insufle duh chipului fiarei (cf. Apocalipsa 13, 15), de ce nu s-ar putea sălăşlui Hristos în chipul pâinii şi vinului şi nu le-ar face pe acestea ale Sale, ca trup şi ca sânge?

Putem aprinde cu o lentilă o bucată de lemn, de hârtie sau de alt material lesne inflamabil, atunci când asupra obiectului respectiv focalizăm într-un punct razele soarelui, obţinând pe acel obiect un fel de soare în miniatură. Aşa se întâmplă şi când ne rugăm, sufletul ni se înfierbântă, se înviorează, se aprinde de la Soarele raţiunii - Dumnezeu, când aşezăm propria noastră raţiune, asemenea unei lentile focalizatoare, deasupra inimii - nucleul spiritual al întregii noastre existenţe, făcând să „vină“ acolo Soarele raţiunii, ca să lucreze asupra inimii cu toată simplitatea şi puterea Sa. O putem aduce în acelaşi chip acolo şi pe Maica Domnului, îi putem aduce pe îngeri şi pe sfinţi. Icoana lor poate să apară în inimă, aşa cum este, cu toată puterea şi sfinţenia, pentru ca inima să ia de la dânşii cât mai multă şi mai deplină lumină, să se aprindă de prisositoarea lor iubire ca de la un izvor de foc; vei primi de la dânşii în inimă curăţie, sfinţenie, bunătate, putere şi inima se va purifica de la sine, întărindu-se în credinţă şi dragoste şi, cu cât mai mult, mai hotărât şi mai statornic îţi vei îndrepta inima către Dumnezeu şi către sfinţii Lui, cu atât se va lumina, se va curăţa şi se va umple de viaţă mai mult.

Dacă atunci când te adresezi unui sfânt te îndoieşti că îţi este aproape, sau că îţi poate asculta rugăciunea şi simţi că îţi stă inima în cumpănă, opreşte-te, sau mai bine caută, cu ajutorul Domnului nostru Iisus Hristos, să-l îndepărtezi de la tine îndată pe clevetitorul (diavolul) care şi-a făcut cuib în inima ta. Dacă îl chemi pe un sfânt cu convingere, cunoscând că îţi este aproape întru Duhul Sfânt şi că îţi ascultă rugăciunea, îndată te vei simţi uşurat. Dacă în timp ce te rogi simţi în inimă o apăsare şi o sfârşeală, să ştii că acestea vin din lipsă de sinceritate, din falsitatea şi viclenia ei, întocmai ca atunci când într-o convorbire obişnuită cu cineva nu ne simţim în apele noastre şi vorbim nesincer, fals, nu din inimă. „Greu îţi este să loveşti în ţepuşă cu piciorul" (Faptele Apostolilor 26, 14). Fii cu inima deschisă în orice timp şi în orice loc şi vei avea, în orice timp şi în orice loc, pace în inimă. Dar mai cu seamă fii sincer când vorbeşti cu Dumnezeu şi cu sfinţii Săi; căci „Duhul este adevărul" (1 Ioan 5, 6).

Fiecare cuvânt, când te rogi, rosteşte-1 din inimă, ca să simţi puterea cuprinsă în el. Fă-o ca şi cum ai lua o doctorie, ştiind că are o acţiune vindecătoare, prin puterea pe care i-a dat-o Cel de Sus. Atunci când medicamentul îşi pierde puterea vindecătoare, nu mai rămâne în el decât gustul amar. Aşa se întâmplă şi cu rugăciunea, dacă o reducem la rostirea unor cuvinte fără vlagă şi al căror adevăr nu-1 simţim cu inima. O asemenea rugăciune va rămâne fără nici un folos, fiindcă rugăciunea adevărată şi lucrătoare trebuie făcută în duh şi adevăr. Cuvintele rugăciunii se aseamănă cu medicamentele, în sensul că fiecare dintre ele posedă însuşiri caracteristice şi dau efecte ce le sunt proprii, toate la un loc constituind mijloace de tratare a organismului. Aşa cum farmaciştii ţin la calităţile şi efectele unor substanţe, pe care le combină după o anumită reţetă, conservând cu grijă medicamentele în recipiente speciale, din sticlă sau din alte materiale, tot aşa trebuie să păstrăm şi noi în inimă, cu grijă, fiecare cuvânt cu însuşirile lui, ca într-un vas şi să le rostim astfel încât să-şi pună în valoare puterea.

Când te rogi, închipuie-ţi că toată făptura nu înseamnă nimic înaintea lui Dumnezeu. Iar pe Acela vezi-L prezent pretutindeni, în tot ce există, asemenea unui strop de apă vie, dând viaţă şi mişcare la toate.

Rugăciunea creştinului, cel ce nu este pe pământ decât un pribeag şi un venetic, este veriga de aur care îl leagă de universul spiritual, căruia aparţine, şi mai cu seamă de Dumnezeu, Izvorul vieţii. Sufletul care e de la Dumnezeu, către El trebuie să tindă mereu, prin rugăciune. Rugăciunea aduce mare folos rugătorului. Ea dă linişte sufletului şi trupului. Ea nu aduce linişte doar sufletului celui ce se roagă („Eu vă voi odihni pe voi" - Matei 11, 28), dar deseori şi sufletelor

strămoşilor, părinţilor şi fraţilor noştri care s-au pristăvit. Vedeţi cât de mare este puterea rugăciunii?

După cum fumul de la un copac care arde urcă în aer, aşa urcă şi sufletul dintr-un trup mistuit de putreziciune. Conştiinţa omului este vocea lui Dumnezeu Cel Atotprezent care vorbeşte în inimile oamenilor. Cel Atoatefăcător şi Cel ce este, Domnul, ne cunoaşte pe toţi ca şi pe Sine, cu gândurile, intenţiile, cuvintele şi faptele noastre, cele prezente, trecute şi viitoare. Oricât de mult mi-aş lăsa gândurile şi imaginaţia să alerge în viitor, ştiu că Dumnezeu întotdeauna mi le va devansa, le va cunoaşte înaintea mea şi la capătul acestei alergări va fi întotdeauna El, după cum El mă urmăreşte în toate drumurile mele: „Ochii Lui sunt deschişi asupra tuturor căilor fiilor oamenilor" (Ieremia 32, 19). „Unde mă voi duce de la Duhul Tău şi de la faţa Ta unde voi fugi?" (Psalmul 138, 7).

Iată, avem înaintea noastră un om viu: ochii săi ne privesc ţintă, urechile sunt gata să ne asculte, stă în faţa noastră cu trupul şi cu sufletul. Nu-i vedem încă gândurile, dorinţele, intenţiile, deşi sufletul lui nu încetează nici o clipă să gândească, să trăiască, la modul care îi este propriu. Natura văzută, lumea lui Dumnezeu, în toată splendoarea ei, stă în acelaşi chip în faţa şi în preajma noastră. Pretutindeni vedem în ea viaţă, armonie şi ordine, mişcare, dar nu-L vedem pe Făptuitorul vieţii şi al ordinii, nu-L vedem pe Artist, deşi Acela este pretutindeni în toată vremea şi în tot locul, precum sufletul în trup, cu toate că nu stă numai în această lume. Nu este clipă în care El, cu Duh Atotputernic, Preaînţelept, Atotbun, Atotvăzător şi Atotprezent, să nu gândească la făpturile Sale, să nu reverse asupra lor bunătatea şi înţelepciunea Sa. Nu este clipă în care El să nu adauge ceva lucrării Sale prea înţelepte şi atotputernice, fiindcă Dumnezeu este Fiinţa prin excelenţă şi infinit lucrătoare. Aşa ni se arată lumea; să căutăm să vedem în ea pretutindeni, în primul rând, pe Cel ce este pretutindeni, pe Cel ce lucrează în tot locul, pe toate le împlineşte şi le orânduieşte.

Conştiinţa fiecărui om este o rază de lumină, venită de la soarele duhovnicesc, Dumnezeu, Unul, Cel ce luminează pe toţi prin conştiinţa noastră, Dumnezeu domneşte peste toţi, ca un împărat Drept şi Atotputernic. Şi ce puternic lucrează stăpânirea Lui prin conştiinţă? Nimeni nu este în stare să reducă la tăcere cu totul glasul conştiinţei! Ea vorbeşte fiecăruia, fără să facă hatârul nimănui, ca şi cum ar vorbi Dumnezeu însuşi! Conştiinţa noastră ne aşază pe toţi înaintea lui Dumnezeu ca pe un singur om. De aceea Decalogul este astfel alcătuit încât pare a se adresa unui singur om: „Eu sunt Domnul Dumnezeul tău, să nu ai alţi dumnezei afară de Mine... să nu-ţi faci chip cioplit... să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deşert... Adu-ţi aminte de ziua odihnei... Cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta... Să

nu ucizi... Să nu fii desfrânat... Să nu furi... Să nu mărturiseşti strâmb împotriva aproapelui tău... Să nu doreşti..." (Ieşirea 20, 1-17). Sau: „Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta... şi pe aproapele tău ca pe tine însuţi" (cf. Marcu 12, 30-31). Aceasta fiindcă el este tot una cu eu.

Silindu-vă să păziţi unitatea Duhului, întru legătura păcii (Efeseni 4, J 3). Cât de importantă este această poruncă! Ea trebuie negreşit ţinută: a păzi unitatea Duhului. Fiul lui Dumnezeu aceasta a dorit-o şi o doreşte mereu, s-a rugat şi se roagă pentru ea Tatălui: „Părinte Sfinte! Păzeşte-i în numele Tău - S-a rugat Domnul pentru ucenicii Săi - în care Mi i-ai dat ca să fie una, precum suntem şi Noi". „Dar nu numai pentru aceasta Mă rog, ci şi pentru cei ce vor crede în Mine, prin cuvântul lor. Ca toţi să fie una, după cum Tu, Părinte, întru Mine şi Eu întru Tine, aşa şi aceştia în Noi să fie una, ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis“ (Ioan 17, 11, 20-21).

Vezi, oare, că unitatea noastră, după duh şi după viaţă, demonstrează cu tărie şi dumnezeirea întemeietorului credinţei noastre, Iisus Hristos Domnul? Cel ce doreşte să-i unească pe toţi, să fie toţi ca un singur suflet, nu poate fi decât Cel ce a ieşit din unicul Dumnezeu, Cel ce însuşi a creat şi a unit tot şi Care vrea să-i aducă la unitate, la Sine, prin credinţă şi ascultare, pe toţi cei ce s-au desprins din unitatea ascultării. învăţătorii care nu vin de la Dumnezeu, care n-au fost nici chemaţi, nici trimişi de El („N-am trimis Eu pe proorocii aceştia, ci au alergat ei singuri” - Ieremia 23, 21; „Nimeni nu-şi ia singur cinstea aceasta, ci dacă este chemat de Dumnezeu, după cum şi Aaron“ - Evrei 5, 4) aduc de obicei dezbinare în comunităţi, dezacorduri şi prin aceasta se dau în vileag că nu sunt de la Dumnezeu. Ca Luther, ca unii care lucrează pentru dezbinarea Bisericii, ca ereticii. Ei au scindat Biserica lui Dumnezeu cea unică, au despărţit ceea ce este de nedespărţit, acea unitate în multitudine, unită sub singurul Cap al Bisericii, Care este Hristos, însufleţită de Duhul lui Dumnezeu Cel Unul şi prin aceasta s-au dat de gol ca unelte ale diavolului, care chiar aceasta doreşte: să dezbine, să irosească, să risipească oile Domnului. „Lupul răpeşte şi risipeşte oile“ (cf. Ioan 10, 12). Slavă credinţei creştine ortodoxe! Adevăratele ei roade se vădesc prin unirea credincioşilor între ei, prin dragoste, împărtăşindu-şi reciproc bunuri spirituale şi materiale. Cu cât se îndepărtează creştinii de duhul credinţei, cu atât mai mult se separă unii de alţii prin egoism, cu atât mai mult se închid în sine şi cu atât mai puţin se bucură împreună de bunuri spirituale şi materiale; în special de cele materiale care le sunt necesare, cu atât mai mult seacă în ei dragostea şi cu atât mai vârtos suferă toată omenirea. Adevăratul creştinism luptă ca şi aici pe pământ să fie propăşire, fiindcă acesta îi priveşte pe creştini ca pe un singur trup, ale cărui mădulare pot fi de neam nobil, sau fără nobleţea pe care o dă locul sau funcţia în

societate, mai viguroase sau mai slabe, mai bogate sau mai sărace, iar Duhul lui Dumnezeu lucrează în toţi deopotrivă, lucrează şi în sufletele celor puternici şi înstăriţi pentru ca aceştia să vină în ajutorul celor slabi şi lipsiţi prin punerea laolaltă a bunurilor spirituale şi materiale. „Iar inima şi sufletul mulţimii celor ce au crezut erau una“ (Faptele Apostolilor 4, 32).

Creştinii n-ar trebui să cunoască, nici măcar după nume, discordia, ura, vrăjmăşia. Poate să existe, oare, ură între creştini? Pretutindeni în alcătuirea lumii vedem iubire, simţim mireasma iubirii; Dumnezeul nostru este Dumnezeul iubirii, împărăţia Sa este împărăţia iubirii. Din iubire El n-a cruţat pe Fiul Său, Unul-Născut, ci L-a dat morţii, pentru ca prin El viaţă să avem (cf. 1 Ioan 4, 9). Acasă întâlneşti dragoste la toţi ai tăi (fiindcă au primit la Botez şi la Mirungere pecetea semnului lui Hristos, Crucea, şi fiindcă poartă cruce şi fiindcă gustă cu tine în Biserică cina dragostei). În Biserică afli pretutindeni simbolurile iubirii: cruci, închinare cu semnul Crucii, sfinţi care au bineplăcut lui Dumnezeu iubindu-L şi iubindu-şi aproapele, aflăm însăşi întruchiparea iubirii. Iubirea este pretutindeni în cer şi pe pământ. Asemenea lui Dumnezeu, ea aduce pace şi desfătează inima, în timp ce ura ucide şi sufletul, şi trupul. Caută şi tu mereu şi oriunde să descoperi dragostea! Cum să nu iubeşti când auzi pretutindeni vorbind dragostea şi când singur diavolul, ucigaşul oamenilor, este ură veşnică!

El care pe însuşi Fiul Său nu L-a cruţat.... cum nu ne va da oare toate împreună cu El?“ (Romani 8, 32). Ceea ce a fost lucrul cel mai de seamă ni s-a dat, tot restul din ceea ce cerem înseamnă infinit mai puţin decât Fiul lui Dumnezeu. De aceea, cu bună nădăjduire, putem cere de la Dumnezeu totul, în numele lui Iisus Hristos, toate bunătăţile pe care ni le putem închipui. „Şi orice veţi cere întru numele Meu, aceea voi face, ca să fie slăvit Tatăl întru Fiul“ (Ioan 14, 13). Ceri iertare păcatelor şi odihna sufletelor adormiţilor? „El este jertfa de ispăşire pentru păcatele lumii întregi” (1 Ioan 2, 2). „Sângele Lui ne curăşeşte pe noi de păcat” (1 Ioan 1, 7). El le poate ierta şi adormiţilor noştri toată greşeala, cu cuvântul, cu fapta sau cu gândul; El este „învierea şi viaţa şi odihna adormiţilor robilor Săi”. Ceri pentru cei vii şi pentru tine? „Cereţi ceea ce voiţi - zice Domnul - şi se va da vouă” (Ioan 15, 7).

Aşa cum cunoaşte Domnul numărul stelelor cerului, tot aşa îl cunoaşte şi pe cel al îngerilor din cer şi numărul gândurilor lor; aşa cum cunoaşte Domnul numărul firelor de nisip de pe malul mării şi al puzderiei de făpturi de pe tot întinsul pământului, cu mădularele lor, cu părţile care le alcătuiesc, de la cele mai mari până la cele mai mărunte; aşa cum cunoaşte numărul atomilor tuturor stihiilor, în infinita lor infinitate, tot aşa cunoaşte şi numărul neamului omenesc, care a fost, este şi va fi, numărul gândurilor tuturor oamenilor care au fost, sunt şi vor fi,

numărul tuturor pornirilor inimilor lor, al cuvintelor şi al faptelor lor. După cum în natura văzută şi sensibilă nimic nu poate fi ascuns şi nici un atom nu se pierde, fiindcă fără ştiinţa şi voia lui Dumnezeu nimic nu se poate distruge din ceea ce a chemat El la viaţă, tot aşa şi în natura spirituală lui Dumnezeu nu-i scapă nici un gând, nici o intenţie, nici o mişcare a inimii, dorinţă sau faptă. În vistieriile Sale totul se păstrează, ştiindu-se şi numărul şi măsura, cantitatea şi calitatea, în ce grad şi la ce intensitate se manifestă lucrurile, şi cele bune, şi cele rele, gândurile, dorinţele, cuvintele, faptele, mărturisite sau ispăşite şi îndreptate în viaţă. Numărul atomilor pământului, al atomilor făpturilor de pe pământ stă în echilibru perfect cu numărul gândurilor şi mişcărilor sufletului omenesc. Dacă ceea ce este creat şi nu are viaţă de la sine nu se distruge, cum ar putea fi distrus ceva căruia Dumnezeu i-a dat capacitatea de a crea, ceea ce este viu prin excelenţă, adică mintea, cea care înveşmântează în cuvinte pe însuşi făcătorul ei, sufletul? Aşa ceva nu este cu putinţă. Pregătiţi-vă, muritorilor, să daţi răspuns. La judecată vă vor aştepta toate gândurile, dorinţele, cuvintele voastre, faptele bune şi faptele rele, nemărturisite sau neîndreptate, acestea din urmă, prin fapte bune. De toate vei da socoteală înaintea lui Dumnezeu. Doamne, Cel ce ne ţii la Sânul Tău părintesc!, „Să nu intri la judecată cu robul Tău“ (Psalmul 142, 2). „De Te vei uita la fărădelegi, Doamne, Doamne, cine va suferi?" (Psalmul 129, 3).

Luminătorul cel mai mai mare, soarele, se reflectă în infinitatea celor mai mici corpuri de pe pământ, în nenumărata lor multitudine; şi chipul omului se reflectă în minuscula pupilă a ochiului. Tot astfel Soarele raţiunii - Hristos, capătă chip în fiinţe minuscule - oamenii - în infinita lor multitudine şi, tot aşa, în cele mai mici particule din Trupul şi Sângele Său, fiindcă viaţa primordială şi veşnică este simplă (necompusă) şi unică. Soarele se reflectă într-o multitudine de corpuri, mari şi mici, luminează tot pământul, îl cuprinde cu razele sale. Aşijderea şi Domnul.

Acelaşi vânt, o dată dezlănţuit, poate să bată în multe locuri; asemenea şi Duhul lui Dumnezeu, Unul şi acelaşi, poate să „bată" cu putere şi tărie în soboarele îngereşti cele fără de număr şi în toţi oamenii sfinţi. „Vântul suflă unde voieşte şi tu auzi glasul lui" (Ioan 3, 8).

Domnul păzeşte - nu numai - toate oasele (Psalmul 33, 19), dar şi chipurile sfinţilor Săi, făcându-le să nu se dea putreziciunii, negrijii şi să nu rămână multă vreme ascunse, scoţându-le la vedere în chip minunat, după cum aflăm din descrierile descoperirilor de icoane făcătoare de minuni, îndeosebi cele ale Maicii Domnului Preacurata, Stăpâna noastră. Iată cât de mult preţuieşte Domnul chipul omului, îndeosebi al omului sfânt, vas ales al harului. Prin icoane, Domnul face minuni, revarsă puteri nevăzute de vindecare şi mângâiere.

Dumnezeu este mai mare decât inima noastră şi ştie toate (Ioan 3, 20). Ochiul lăuntric ne face să cunoaştem şi să vedem cele mai mici mişcări ale inimii, toate gândurile, dorinţele, intenţiile, în general, tot ce ni se petrece în suflet. Dar Dumnezeu este „mai mare decât inima". El se află în noi şi în preajma noastră şi pretutindeni, în tot locul, ca un unic atotvăzător ochi spiritual, şi numai o palidă comparaţie L-ar putea asemui cu ochiul inimii noastre. El ştie tot ce se află în noi mai bine de o mie de ori decât ştim noi înşine, ştie tot despre fiecare om şi despre fiecare înger, şi în toate puterile cereşti şi în fiecare făptură însufleţită sau neînsufleţită vede ca-n palmă; vede înlăuntrul nostru şi al tuturor făpturilor ceea ce este caracteristic fiecăreia, ca un Atotfăcător şi Proniator, Care ţine totul în viaţă şi în putere.

După cum în Iisus Hristos sălăşluieşte în trup întreaga plenitudine a Dumnezeirii (cf. Coloseni 2, 9), întocmai este şi cu dătătoarele de viaţă Taine ale Trupului şi Sângelui Său. Într-un trup omenesc, oricât ar fi de firav, sălăşluieşte întreaga plinătate a Dumnezeirii celei nevăzute şi necuprinse; în micul agneţ (pâine), în cea mai infimă particulă a sa, se află întreaga plinătate dumnezeiască. Slavă atot-puterniciei şi bunătăţii Tale Doamne!

Aşa cum soarele, deşi rămâne întotdeauna pe cer, atinge pământul pe toată suprafaţa sa cu razele sale, ca şi când l-ar mângâia cu mii de mâini, transmiţându-se tuturor organismelor vii, pătrunzându-le (soarele pătrunde în corpuri cu razele sale), încălzindu-le, însufleţindu-le, împrumutându-le căldura sa, trecând prin corpurile transparente, penetrabile sau reflectându-şi strălucirea în transparenţa lor, iar celor impenetrabile, solide, opace dându-le doar căldură, întocmai şi Soarele raţiunii - Dumnezeu, deşi rămâne mai cu seamă în cer, îşi transmite razele întregii făpturi raţionale, îngerilor şi oamenilor, pătrunzând în fiinţa lor spirituală, sfinţindu-i, întărindu-i, făcându-i să crească aşa cum pătrund razele soarelui organismele animale şi vegetale, dându-le viaţă, făcându-le să se dezvolte. După cum soarele, aflat într-un singur loc pe cer, luminează întreg pământul, făcându-i să primească lumină şi pe cei buni, şi pe cei răi, fiinţele şi lucrurile, tot aşa şi Domnul, luminează pe toţi oamenii cu lumina Sa ipostatică, El fiind Lumina cea adevărată „care luminează pe tot omul care vine în lume“ (Ioan 1, 9).

Cei care începeţi să lucraţi Domnului prin rugăciune se cuvine să vă asemănaţi Lui. Să fiţi blânzi, smeriţi, cu inimă curată, sufletul vostru să nu ţină viclenie, să nu fiţi făţarnici, nici nepăsători. Străduiţi-vă să aveţi Duhul Lui, fiindcă, „Dacă nu are cineva Duhul lui Hristos, acela nu este al Lui“ (Romani 8, 9). Iar Domnul doreşte să găsească în noi cele ce îi sunt asemenea, sau apropiate, pe care să altoiască harul Său. Ţineţi seama că nici un cuvânt de rugăciune nu va

fi zadarnic dacă îl veţi spune din inimă. Domnul aude şi „cântăreşte" fiecare cuvânt. Uneori ni se pare că ne batem gura degeaba, că suntem glasul ce strigă în pustie. Nu este aşa! Să fim convinşi de un lucru: că atunci când ne rugăm, Domnul ne va putea înţelege, aşa cum înţeleg, să zicem, cuvintele rugăciunilor rugătorii desăvârşiţi, fiindcă omul este chipul lui Dumnezeu. Ca orice dorinţă a inimii, fie că este sau nu exprimată în cuvinte, Domnul răspunde.

Când mă împărtăşesc cu Sfintele dătătoarele de viaţă Taine cu credinţă neîndoielnică, îl primesc în chip sensibil pe Hristos cel Atotprezent. Cum anume? Iată cum. Cu fiecare părticică de Trup şi cu fiecare strop de Sânge il primesc pe Hristos întreg, văzând astfel cu ochii inimii că El este, în unul şi acelaşi timp, în toate particulele de pâine şi în toţi stropii de vin, oricâţi ar fi aceştia, până la infinit.

În acelaşi chip, Domnul se află în oricare biserică, în Sfintele Taine şi în fiecare părticică a lor, oricât de minusculă. Şi întrucât biserici ortodoxe se află în toată lumea, Domnul participă nu doar cu dumnezeirea Sa, ci şi cu sufletul şi trupul Său pretutindeni pe pământ intrând în comuniune cu credincioşii nedespărţit, făcându-i să se bucure de roade desfătătoare: curăţirea de păcate, sfinţirea trupurilor creştinilor, dreptate, pace şi bucurie întru Duhul Sfânt, unirea tuturor cu Sine cu Tatăl şi cu Duhul Său Sfânt. Şi încă mai ştim că Hristos Domnul intră şi se sălăşluieşte în sufletele credincioşilor împreună cu al Său Părinte si cu Duhul Sfânt şi prin rugăciunea sârguitoare. Aflându-se pretutindeni în lumea materială, dând viaţa tuturor lucrurilor care o compun, împreună şi fiecăruia în parte, Domnul este, cu atât mai mult, prezent în oameni, mai cu seamă în creştini; trăieşte în ei. „Au nu ştiţi că trupurile voastre sunt mădularele lui Hristos”. (1 Corinteni 6, 15). „Sau nu vă cunoaşteţi voi singuri bine că Hristos Iisus este întru voi?“ (II Corinteni 13, 5).

Neamul omenesc este măreţul arbore sădit de Dumnezeu şi crescut pe pământ, ale cărui ramuri îl acoperă pe tot întinsul lui. Dumnezeu, cu neasemuita Sa înţelepciune şi bunătate, a altoit pe bătrâna, uscata tulpină a lui Adam cel căzut o tulpină tânără, viguroasă - pe Iisus Hristos Domnul, din care îşi trag începutul creştinii, ca ramură a aceluiaşi arbore. În arbori aflăm viaţă pământească, vegetală. în neamul creştinesc - viaţa lui Hristos, cerească, duhovnicească. Calităţile şi potenţialul spiritual al adevăraţilor creştini trebuie considerate ca fiind ale lui Hristos însuşi. Gândul lui Hristos îl avem (cf. 1 Corinteni 2, 11), spune Apostolul despre adevăraţii creştini. În acelaşi sens trebuie privite şi virtuţile, ca roade ale harului lui Hristos. Creştinii care nu vieţuiesc creştineşte sunt ramuri uscate pe tulpina care vine de la Hristos. Şi „orice mlădiţă care nu aduce roadă întru Mine El (Tatăl) o taie şi o aruncă în foc“ (cf. Ioan 15, 2 şi 6). Păgânii sunt o ramură nerenăscută (prin botez - n.tr.), neînsufleţită, rămasă pe tulpina uscată a lui Adam.

Prin credinţă, vor deveni şi ei un altoi pe o ramură vie sănătoasă pe trupul Bisericii, al lui Hristos.

Ale cui sunt frunzele copacilor? Ale lui Dumnezeu. Ale cui sunt gândurile bune care îţi vin în minte? Ale lui Dumnezeu. Cine a dat copacilor, pomilor, însuşirea de a se forma şi creşte în ei o parte lemnoasă, de a se forma şi dezvolta în ei frunze, flori şi roade? Dumnezeu le-a dat-o. Cine te-a înzestrat cu darul gândirii şi al vorbirii? Dumnezeu. Folosesc oare arborii şi pomii însuşirile pe care le au de la Dumnezeu spre dauna lor? Nu. ***Foloseşte oare omul însuşirile şi puterile ce i-au fost date de Dumnezeu spre dauna lui?*** Da, foloseşte.

- ⇒ *Abuzează de mintea, cea dată de la Dumnezeu pentru cunoaşterea lui Dumnezeu şi a adevărurilor Sale,*
- ⇒ *abuzează de inima, creată de Dumnezeu pentru a iubi pe Dumnezeu şi pe aproapele, pentru a simţi comunicarea cu Dumnezeu;*
- ⇒ *abuzează, în sfârşit, de liberul arbitru, care i-a fost dat omului pentru continua sa desăvârşire şi pentru a cultiva virtuţile.*

În trupul nostru, în manifestările sale fireşti, lucrează Dumnezeu, susţinându-1, nutrindu-1, crescându-1, în firul de iarbă, într-o plantă sau într-un animal lucrează de asemenea El; firul de iarbă „îl îmbracă" (Luca 12, 28), planta o creşte, o împodobeşte cu frunze şi flori, o face să rodească, pe animale le nutreşte şi le creşte. Noi înşine nu putem face nimic în propriul nostru trup, nici cu o jumătate de iotă, cum se spune; nu putem face „un fir de păr alb sau negru" (Matei 5, 36). Domnul ni Se descoperă în macrocosmos şi în microcosmos, nu cunoaşte limite, nici într-unul, nici în altul, există tot în toate, neîmpărţit şi mai presus de toate.

Se pot oare lipsi frunzele de copac, iar copacul să se lipsească de pământ, de aer, de apă şi de căldură? Nici sufletul nu poate exista fără Dumnezeu, fără Fiul Său, fără Duhul Său. Dumnezeu îmi este viaţă, lumină, putere, apă, hrană. El mă poartă aşa cum o mamă îşi poartă în braţe pruncul. Şi chiar mai mult: mă poartă pe mine, îmi poartă sufletul şi trupul. El este în mine, aş zice chiar se „dizolvă" în mine, se face una cu mine.

Când vă rugaţi la Dumnezeu, ţineţi minte că este în trei Persoane. Şi fiindcă este, deopotrivă, Persoană şi Persoane, are la infinit toate perfecţiunile pe care ne închipuim că le-ar putea avea un om care a atins culmea perfecţiunii. De pildă, Preasfânta Fecioară Maria, Sfântul Nicolae făcătorul de minuni, Sfântul Ioan Gură de Aur, Apostolii, Proorocii cei plini de Duhul lui Dumnezeu. Omul este făcut după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. După un chip care a atins desăvârşirea îţi poţi da seama, într-o anumită măsură, cum „arată" „Prototipul" - Dumnezeu. Tot

ceea ce există mai bun în om, tot ceea ce atrage mai mult ochiul şi inima vine de la Dumnezeu- Tatăl, de la Fiul Său, de la Duhul Său.

Iată, de pildă, Sfântul Nicolae a arătat şi arată compasiune şi milosârdie oamenilor prin harul primit de la Dumnezeu. În trecut, ca şi acum, şi-a aplecat urechea cu bunăvoinţă către cei ce l-au chemat întru ajutorare, fiindcă prin harul lui Dumnezeu şi-a păstrat şi îşi păstrează aceeaşi inimă iubitoare. ***Cum ar putea să nu fie Domnul însuşi nemilosârdnic?*** Dragostea Lui este infinit mai mare decât aceea a sfinţilor Lui, Sfântul Nicolae, Sfântul Apostol Pavel de pildă. Şi ce imensă iubire de oameni încălzeşte la sânul său Apostolul Pavel! Iată ce-i spune unui stăpân despre sluga sa: „Pe acesta ţi l-am trimis, pe el însuşi, adică inima mea; primeşte-l“ (Filimon 12). Câtă dragoste încape în aceste cuvinte! Ca de altfel în toate epistolele sale. „Inima noastră s-a lărgit - le scrie corintenilor - în inima noastră nu sunteţi la strâmtoare” (2 Corinteni 6, 11-12). Într-o altă epistolă, Apostolul a înfăţişat ce este dragostea dumnezeiască. Citind această descriere, simţi că Apostolul a îndeplinit el însuşi, cu fapta, ceea ce a scris despre dragoste. Dar de unde îi vine această dragoste unui apostol care mai înainte Îl prigonise şi Îl batjocorise pe Hristos, care umbla prin case căutând bărbaţi şi femei, dintre cei ce urmau calea lui Hristos, pentru a-i arunca, fără milă, în temniţă (Faptele Apostolilor 9, 1-2)? De la Domnul, Izvorul iubirii. El este veşnica şi nemărginita iubire care cuprinde toate făpturile.

Ca şi Treime, Dumnezeu este o singură Fiinţă în Trei Persoane. Aşa trebuie să fim şi noi, oricât de mulţi, o singură persoană. Dumnezeu este simplu (necompus), şi noi trebuie să fim aşa, cu toţii una: o singură minte, o singură voinţă, o singură inimă, o singură „bunătate", fără nici cel mai mic amestec de răutate, într-un cuvânt, iubire pură, aşa cum Dumnezeu este iubire. „Ca să fie una, precum noi suntem" (Ioan 17, 22).

Oamenii şi îngerii Domnului sunt suflări ale lui Dumnezeu; de aceea se şi numesc îngerii duhuri sau totuna, suflare a lui Dumnezeu, iar duhurile oamenilor suflete, fiindcă provin din suflarea dumnezeiască şi răsuflă prin Dumnezeu. „Prin Sfântul Duh - cântăm noi - tot sufletul viază şi cu curăţie se înalţă". Dar şi celelalte făpturi sunt suflare a lui Dumnezeu: „Toată suflarea să laude pe Domnul" (Psalmul 150, 6), fiindcă şi ele sunt din Duhul lui Dumnezeu, deşi nu se bucură de raţiune şi de libertate. De aceea trebuie să avem grijă de orice făptură, să nu o batem, să nu o chinuim. „Să nu legi gura boului care treieră" (1 Corinteni 9, 9).

Dumnezeu este Duh, fiinţă simplă (pură, necompusă). Prin ce se vădeşte duhul? Prin gând, cuvânt şi faptă. De aceea Domnul, ca Fiinţă pură, necompusă, nu se alcătuieşte din câteva sau dintr-o multitudine de gânduri, cuvinte sau fapte. El se

cuprinde întreg într-o singură idee simplă, Dumnezeu este Treime, sau numai dintr-un singur cuvânt: Treimea sau Trei Persoane unite. Dumnezeu se află întreg în tot ce există, străbate peste tot, umple totul cu Sine.

De pildă, când citiţi o rugăciune: El este întreg, tot, în fiecare cuvânt, trece prin fiecare cuvânt, ca un foc sacru. Oricine poate să o simtă dacă se va ruga cu inimă deschisă, sârguitor, cu credinţă şi dragoste. El se află cu deosebire în numele care I se atribuie: Tatăl, Fiul, Duhul Sfânt, sau Sfânta Treime, sau Domnul Dumnezeu, Domnul Savaot, Iisus Hristos Domnul, Fiul lui Dumnezeu, Duhul Sfânt, împărate Ceresc, Mângâietorule, Duhul Adevărului şi în alte numiri. Îngerii şi sfinţii cu numele lor ne sunt de asemenea apropiaţi, ne stau aproape de inimă, după cum apropiate le sunt şi lor numele noastre şi credinţa noastră. Fiindcă şi ei sunt suflare a lui Dumnezeu şi „un duh cu El" (1 Corinteni 6, 17).

Oare sfinţii pe care îi chemăm în ajutor se roagă pentru noi? Se roagă. Dacă eu, om păcătos, lipsit de căldură sufletească, hain şi răuvoitor, uneori mă rog pentru alţii, fie că aşteaptă sau nu să mă rog pentru ei, şi o fac cu credinţă, pomenindu-i cu răbdare, după numele fiecăruia, deşi nu întotdeauna din toată inima, sfinţii, oamenii lui Dumnezeu, atât de iubitori faţă de fraţii lor de pe pământ, să nu se roage oare pentru mine şi pentru noi, atunci când îi chemăm cu credinţă, nădejde şi dragoste? Se roagă pentru sufletele noastre, ca nişte grabnici ajutători şi rugători, ne spune Sfânta Biserică, Maica noastră, cea de Dumnezeu insuflată. ***Aşadar, roagă-te, fără a te îndoi, sfinţilor, oamenii lui Dumnezeu, cere-le să mijlocească pentru tine înaintea Lui. Te vor auzi, în Duhul Sfânt, atunci când te vei ruga, din suflet, cu duh curat, fiindcă atunci când te rogi nefăţarnic ai în tine suflare de la Duhul Sfânt, Care este Duhul Adevărului şi al sincerităţii, Care este El însuşi Adevărul şi Sinceritatea. În oamenii sfinţi şi în noi lucrează acelaşi Duh Sfânt. Sfinţirea sfinţilor se face de la Duhul Sfânt, Cel ce veşnic viază în ei.***

Doamne, a Cărui dragoste pentru noi depăşeşte la infinit dragostea oricărui tată, a oricărei mame, a celei mai iubitoare soţii, miluieşte-ne!

Născătoare de Dumnezeu, Stăpâna noastră! Tu, a cărei dragoste pentru neamul omenesc nu poate fi măsurată cu aceea a nici unei mame de pe pământ, a nici unei soţii, ia aminte la rugăciunile noastre şi ne mântuieşte. Ca să te pomenim din adâncul inimii! Ca să ne rugăm Ţie cu sârguinţă! Ca să alergăm sub acoperământul Tău grabnic, nepregetând, neşovăielnic.

Ne rugăm Maicii lui Dumnezeu celei Preabune şi fără de prihană şi ea se roagă pentru noi. O preaslăvim pe cea care este mai presus de orice slavă şi ea ne

pregăteşte nouă slavă veşnică. Îi spunem adeseori: „Bucură-te!“, iar Ea îl roagă pe Fiul Său, Dumnezeu: Fiul meu prea iubit, pentru că îmi dau bineţe, zicându-mi „Bucură-te!“, dă-le lor bucurie veşnică!

Să crezi neclintit, cu aceeaşi convingere cu care ştii că te vede tatăl tău, când sunteţi faţă către faţă, sau oricare altă persoană, că te vede Dumnezeu. Singura deosebire este că Tatălui ceresc nu-I scapă nimic din vedere, ştie ce ţii în tine, ce ai pe suflet, ştie tot despre toate făpturile, despre îngeri, despre sfinţi, despre noi păcătoşii, despre orice fiinţă, vede tot dintr-o dată, aşa cum luminează dintr-o dată razele soarelui, „ochii Domnului fiind de zece mii de ori mai luminoşi decât soarele” (Sirah 24, 27). A ţi-L reprezenta într-o asemenea imagine vie pe Domnul îţi aduce în suflet pace şi bucurie. A pune la îndoială prezenţa Sa ne tulbură sufletul, ni-1 umple de mâhnire şi apăsare. O rugăciune izvorâtă din inimă este ea însăşi izvor de pace; o rugăciune indiferentă, superficială, neatentă înveninează inima.

Iisus Hristos cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt sunt un zăcământ de iubire de oameni prea puţin cercetat. În el se află belşug de milosârdie pentru toţi cei ce vin înaintea lui Dumnezeu cu credinţă, cu nădejde, cu inimă zdrobită, pentru toate fărădelegile lor, pentru supărările pe care le-au pricinuit Domnului, Stăpânul şi Binefăcătorul nostru.

Dumnezeu este mai aproape de noi decât ar fi putut şi poate să fie oricine şi orice în orice loc în oricare timp. Îmi este mai aproape decât îmbrăcămintea, decât aerul, decât lumina, mai aproape decât mama, tatăl, soţia, fiul, fiica, prietenul. Trăiesc prin El cu sufletul şi cu trupul. Respir prin El, gândesc prin El, simt, înţeleg, vorbesc, îmi fac planuri, iau iniţiative. „Căci în El trăim şi ne mişcăm şi suntem“ (Faptele Apostolilor 17, 28). „Căci Dumnezeu este Cel ce lucrează în noi, şi ca să voim, şi ca să săvârşim, după a Lui bunăvoinţă” (Filipeni 2. 13). De aceea trebuie să ni-L închipuim întotdeauna pe Dumnezeu stând aievea în faţa noastră, şi să nu ne clintim, şi să nu păcătuim, să stăm în aşa chip încât nimeni şi nimic să nu ni-L scoată din gând şi din inimă, să nu ni-L ascundă; nici o patimă, oricare ar fi ea; pentru mâncare, băutură, bani, haine, locuinţă şi fala ei, pentru anumite persoane, pentru nici un fel de distracţii lumeşti şi jocuri. Nimic din toate acestea să nu ni-L ia pe Preadulcele, Preaiubitul nostru Stăpân, să fim ai Lui în fiecare ceas şi în fiecare minut, nedespărţiţi de El, aşa cum şi El este nedespărţit de noi, păzindu-ne şi îngrijindu-Se de noi necontenit. Când cad în păcat, sau când fac o patimă pentru ceva sau pentru cineva, ştiu că El se îndepărtează de mine, nu în spaţiu, fiindcă El cuprinde totul în fiece clipă, ci fiindcă eu m-am îndepărtat de Dânsul cu inima, mi-

am întors faţa de la El, m-am lipsit de harul Său, de sălăşluirea Sa în inima mea; fiindcă atunci îl am în mine pe vrăjmaşul Său - diavolul.

Aşa cum în mări, în lacuri sau în râuri fiecare particulă de apă se află în combinaţie cu alte particule şi este înconjurată de acelea; aşa cum în aer fiecare particulă de aer este înconjurată de altele şi se combină cu acelea, şi noi, fiii pământului, suntem înconjuraţi din toate părţile de Dumnezeu, iar cei mai curaţi dintre noi, sau pe cale de a se curăţi, sunt în unire cu El, aflându-se pretutindeni în El. Noi toţi, pământenii, suntem întocmai ca apa, ca aerul, ca un arbore rămuros, alcătuind un întreg, uneori însă dezmembrat, din pricina invidiei diavolului, a egoismului, enervării, duşmăniei, dihoniei, trufiei, ereziilor şi dezbinărilor, pizmei, avariţiei, izolaţionismului, răutăţii, vrăjitoriei şi atâtor altor patimi. Pe de altă parte, diavolul şi îngerii lui stau toţi laolaltă, asemenea unei ape tulburi, stătute, otrăvite, sau ca aerul încins, asfixiant, ucigător. Ei ne stau jur-împrejur, se căznesc să ne pătrundă în suflet, atunci când acesta nu-şi poartă de grijă şi se lasă pradă patimilor, ca să-l întunece, să-l tulbure, să-l pârjolească, să-l chinuie în tot chipul. Întocmai ca atunci când, ieşind uneori la aer curat, plăcut mirositor, nimeriţi dintr-o dată lângă o groapă de gunoi sau de scârnă, de unde exală cele mai neplăcute miasme şi vă grăbiţi să treceţi cât mai repede de locul acela, ca să respiraţi din nou aer într-un spaţiu neviciat. Aşa se întâmplă cu duhoarea diavolească. Însuşi Domnul numeşte văzduhul şi apa întunecatelor oştiri diavoleşti atunci când vorbeşte despre asaltul stihiilor asupra sufletului omului: „A căzut ploaia, au venit râurile mari, au suflat vânturile şi au bătut în casa aceea, dar ea n-a căzut, fiindcă era întemeiată pe stâncă" (Matei 7, 25).

Cei cu puţină credinţă, sau cu totul necredincioşi, cei ce urăsc oamenii sunt şi cei mai nefericiţi

Se spune: dacă nu m-aş fi uitat, nu aş fi căzut în ispită, dacă n-aş fi auzit, nici inima nu m-ar fi durut, dacă n-aş fi gustat, nu mi s-ar fi trezit pofta. Luaţi seama câte ispite ne vin de la văz, de la auz, de la gust. Cât de mulţi oameni au suferit şi suferă fiindcă, neavând o neşovăielnică aplecare a inimii către virtuţi, au privit fără precauţie, cu ochi necurat; au ascultat cu urechi neobişnuite să despartă binele de rău; au gustat cu poftă lacomă. Simţurile trupului, care este lacom, iubitor de păcat, când nu este înfrânat de raţiune şi de ţinerea poruncilor dumnezeieşti, i-au atras pe oameni în tot felul de patimi, le-au întunecat mintea şi inima, aducându-i acesteia din urmă nelinişte, i-au făcut neliberi şi nevolnici, robi ai simţurilor. Cât de prevăzători trebuie să fim când privim, auzim, gustăm, mirosim, pipăim, sau, mai bine zis, cât de mult trebuie să ne păzim inima, pentru a nu se furişa în ea, ca prin nişte ferestre deschise, păcatul şi însăşi cauza păcatului, care este diavolul. Să nu ne întunece sufletul - acea pasăre cerească - să nu ni-1 răpună cu săgeţile sale otrăvite, ucigaşe.

Sufletul îl primeşte în sine pe Domnul prin dătătoarele de viaţăTaine, cu gând de credinţă şi cu inimă convinsă că în Taine este prezent cu adevărat însuşi Domnul şi că trupul nostru îl primeşte în gură şi în măruntaiele sale. Atunci când sufletul îl primeşte pe Domnul cu nezdruncinată credinţă, Domnul pătrunde îndată în el ca o esenţă curată; intră în tot trupul, umplând toate mădularele, aşa cum a umplut şi sufletul în virtutea atotplinătăţii Sale.

Creştinului îi sunt de trebuinţă în toată viaţa încercările, ca nişte mijloace de verificare a stării sale sufleteşti. Şi fiindcă viaţa noastră, dacă o comparăm cu interiorul unei case, se umple de necurăţenii, trebuie negreşit să deretecăm în ea, să ştergem lucrurile de praf. Aşa cum pentru verificarea anumitor obiecte - de argint, de pildă - trebuie să avem instrumente speciale, tot aşa pentru a ne verifica şi pune la încercare sufletul avem nevoie de cei din jurul nostru, care, cu voie sau fără voie, prin faptele lor în raport cu noi, să ne demonstreze nouă înşine şi celorlalţi în ce măsură ţinem sau nu poruncile lui Dumnezeu, date nouă prin Sfânta Evanghelie, dacă trăim în duh, zăgăzuim cele ale cărnii, sau dacă trăim cu trupul, supunându-ne ca nişte robi cărnii, patimilor, gândurilor trupeşti. Aflând că nu trăim după voia lui Dumnezeu, după poruncile dulcelui nostru Mântuitor, ci după voia noastră oarbă şi păcătoasă, să căutăm a ne îndrepta cu grăbire şi a urma îndată cu sârguinţă poruncile dumnezeieştii Evanghelii.

Trupul nostru trăieşte prin stihiile din care este alcătuit, asimilând neîncetat apă, aer, substanţe organice. Sufletul nostru asimilează neîncetat, pentru a-şi susţine viaţa, viaţă din Dumnezeu, Cel în Trei ipostasuri; o face prin raţiune, prin înclinări şi dorinţe pozitive ale inimii şi voinţei, prin statornicie în bine. După cum trupul, dacă nu asimilează elementele din care a fost compus dintru început, nu poate trăi, moare, tot aşa şi sufletul, dacă nu se nutreşte cu rugăciune, cu gânduri, simţăminte şi fapte bune, moare. După cum partea materială a fiinţei noastre se poate dezvolta atât timp cât primeşte o hrană corespunzătoare, iar dacă în mâncare, în băutură sau în aerul pe care îl respiră nimereşte o otravă sau un microb, trupul se îmbolnăveşte şi poate chiar să şi moară dacă nu primeşte la timp ajutor, tot aşa şi în fiinţa noastră spirituală totul poate decurge bine până când apare diavolul. Sufletul se îmbolnăveşte, cuprins parcă de paralizie, are nevoie de un grabnic ajutor de la Doctorul ceresc, Dumnezeul duhurilor, ajutor care nu poate fi obţinut decât prin rugăciunea credinţei. (Uneltirilor diavoleşti din sufletul omului li se aseamănă otrăvurile care pătrund în corp; numai că otrava materială arareori se întâmplă să ne intre în corp, în timp ce uneltirile diavolului ne stau mereu în preajmă.) După cum alimentarea şi susţinerea vieţii trupului nostru sunt asigurate de mediul în care trăim şi de unde ne vin lumina, apa, hrana, aerul - acesta fiind elementul esenţial al vieţii, cel care ne însoţeşte mereu, după cum şi apa o avem la îndemână, şi vegetaţia şi lumea animalelor, din care ne hrănim, tot aşa şi sufletul are la îndemână, din belşug, elemente care să-i susţină viaţa, să-i dea tărie duhovnicească, să-l adape, să-l îmbrace în Dumnezeu, Cel în Trei Persoane. Aflându-Se întreg, în orice loc, asemenea aerului sau luminii raţiunii, Domnul este gata, în fiecare clipă a vieţii noastre, dacă sufletul nostru are credinţă şi o predispoziţie permanent rugătoare, să ne susţină puterile sufletului, prin harul Său atotlucrător, El fiind pentru noi lumina nestinsă a minţii şi inimii, aerul pe care îl respiră sufletul, hrana care îl nutreşte şi îl întăreşte, căldura dătătoare de viaţă care îl încălzeşte, îmbrăcămintea cu care îşi acoperă goliciunea păcatului, dar se şi împodobeşte, ca într-o porfiră împărătească. Este îmbrăcămintea îndreptăţirii lui Hristos.

În fiecare moment al existenţei sale, omul se mişcă în două medii, în cel material şi în cel spiritual, de unde primeşte toate; unul îi susţine natura materială, celălalt, natura spirituală. Un mediu este cel al naturii văzute, celălalt, infinit, al Duhului lui Dumnezeu ipostatic, care se află pretutindeni, este mai presus de toate şi le conţine pe toate, El însuşi neavând nici o limită. Prin sine însuşi, omul este atât de neînsemnat şi neputincios, încât primeşte toate cele de trebuinţă numai din afară. El singur nu reprezintă nimic. Şi aşa cum trupul îi este menţinut în viaţă de aer, de mâncare şi băutură, tot aşa şi viaţa sufletului se menţine prin rugăciune, citirea cuvântului lui Dumnezeu, Sfintele Taine.

Pe de altă parte, aşa cum în creaţia Atotbunului şi Atotputernicului Dumnezeu există loc şi pentru duhurile rele, şi locul lor este tocmai în aer şi pe pământ, şi cum omul dintru început a fost atins de rău, şi fiindcă aceste duhuri au fost şi vor rămâne până la sfârşitul veacului împreună cu neamul omenesc, de aceea ele intră - ca să spunem aşa - în componenţa mediului care ne înconjoară şi în care trăim. Oamenii sunt fiinţe libere, dar şi fiinţe căzute, deşi restaurate prin Fiul lui Dumnezeu şi aşezate în har prin credinţă liberă, prin întoarcere pozitivă către Dumnezeu şi către faptele bune. Ei trebuie, prin rugăciune neîncetată către Dumnezeu, să se ferească de forţele potrivnice, cele care poartă război în sufletul nostru, care vor să ne înrobească şi să ne facă asemenea lor după duh. Trebuie să ne păzim cât putem mai mult, pentru ca prin duhul şi prin faptele noastre să nu ne dăm duhurilor rele, celor de sub cer. Pentru ca ele să nu fie suflare a sufletului nostru, luând locul lui Dumnezeu, pentru ca răul din care este alcătuită natura lor să nu devină propria noastră natură. De altfel, trebuie să ne aducem mereu aminte că ele sunt mai mult în noi decât în lume, dar că Dumnezeu are asupra lor deplină autoritate şi le îngăduie să lucreze în lume pentru dezmeticirea şi îndreptarea oamenilor, în limitele adevărului, bunătăţii şi înţelepciunii Sale.

Sunt însă oameni care îl au pe diavolul în îmbrăcăminte, în mâncare şi în băutură, după cum creştinii adevăraţi se îmbracă întru Hristos şi se hrănesc cu Trupul şi cu Sângele Lui. Pretutindeni în lume există o dualitate a contrariilor: unul împotriva altuia; sufletul se luptă cu trupul, binele cu răul. Satana îşi are slugile şi ajutoarele sale pentru a-şi răspândi domnia în lume. Domnul îi are pe îngeri, pe care îi dă fiecărui creştin drept paznic şi drept călăuză spre fericita împărăţie a lui Hristos.

Cel ce nu crede că Dumnezeu este pretutindeni prezent cleveteşte în gândurile sale şi în inima sa stăpânirea Dumnezeirii, neatribuindu-I nici măcar acea însuşire pe care o are aerul de a fi pretutindeni. Oare Cel ce a creat aerul nu poate fi pretutindeni? O dovadă puternică a faptului că Dumnezeu este pretutindeni o constituie însăşi necredinţa în omniprezenţa Lui sau orice păcat în general: fiindcă atunci când îi lipseşte credinţa, inima mea este strâmtorată, suportă parcă un fel de contracţie, se simte apăsată şi chinuită, iar mintea mi se întunecă, sunt cuprins tot de întristare. ***Atunci însă când există credinţa vie că Dumnezeu este pretutindeni, în orice loc, şi ca atare că este întotdeauna cu mine şi în mine, inima mea este largă, liberă, uşoară, vioaie, mintea e luminată - sunt într-o stare de bucurie. Astfel, însuşi lucrul care mă ucide slujeşte drept dovadă izbitoare a faptului de a cărui existenţă mă îndoiesc. Necredinţa mă torturează fiindcă ea este clevetire a inimii mele sau a duhului rău împotriva lui Dumnezeu, Care este viaţa mea.*** Tăgăduirea gândită a Înseşi-Vieţii de către sufletul meu liber este, în chip firesc şi pe bună dreptate, moarte pentru el. Dumnezeu este Fiinţă gândită/inteligibilă,

sufletul meu este de asemenea fiinţă gândită/inteligibilă de la Gânditul/Inteligibilul primordial: de aceea şi comuniunea mea cu Dumnezeu se face prin gând, prin credinţa inimii, această credinţă nefiind altceva decât gândul viu şi limpede că Dumnezeu este în orice loc. Când nu am acest gând înseamnă că în mine este gândul contrar, negator. Când dispare principiul în virtutea căruia sufletul meu se uneşte cu Dumnezeu, dispare pentru mine şi adevărata viaţă, rămânând în locul ei doar o nălucă exterioară, o viaţă falsă, redusă la nivelul animalităţii.

Din veacul viitor vor exista trepte diferite de fericire, dar şi de cazne. O putem demonstra şi prin starea sufletească de astăzi a diferitelor persoane, sau a aceleiaşi persoane în diferite momente şi situaţii. Cu cât este omul mai bun, mai comunicativ, cu atât este mai fericit sufleteşte; cu cât este mai viclean, mai rău, mai egoist, cu atât devine mai nefericit. Cu cât este mai puternică în om credinţa şi dragostea, cu atât se simte mai fericit. Cu cât mai mult îi slăbesc acestea, cu atât se simte mai rău. Cei cu puţină credinţă sau cu totul necredincioşi, cei ce urăsc oamenii sunt şi cei mai nefericiţi. Cugetând la aceasta, gândeşte-te şi la caznele din veacul viitor.

Iubeşte pe tot omul, oricât ar fi de păcătos. Păcatele sunt păcate, dar în fiecare om rămâne neclintită temelia şi aceea este chipul lui Dumnezeu. Metehnele unor oameni sar în ochi: sunt răi, trufaşi, invidioşi, zgârciţi, lacomi, iubitori de arginţi, dar gândeşte-te că ai şi tu destule răutăţi, poate că mai multe decât alţii. Cel puţin în privinţa păcatului, oamenii sunt egali. S-a spus. „Toţi au păcătuit şi sunt lipsiţi de slava lui Dumnezeu” (Romani 3, 22). Toţi suntem vinovaţi înaintea lui Dumnezeu şi tuturor ne este de trebuinţă milosârdia Sa. De aceea, să ne iubim unii pe alţii şi să-i iertăm pe semenii noştri în ceea ce au greşit faţă de noi, pentru ca şi „Tatăl nostru cel ceresc să ne ierte greşelile noastre” (cf. Matei 6, 14). Deci ***caută să iubeşti şi să cinsteşti din toată inima, în fiecare om, chipul lui Dumnezeu, neluându-i în seamă păcatele; singur Dumnezeu este fără de păcat. Şi vezi cât de mult ne iubeşte Dumnezeu, câte a făcut şi face pentru noi, pedepsindu-ne cu milostivire şi miluindu-ne cu bunătate şi prisosinţă. Dar trebuie să-l cinsteşti pe om şi pentru că se poate îndrepta oricând.***

Unii dintre aşa-zişii progresişti văd în Biserică un duşman. Dar dacă este cineva prisositor iubitoare, binevoitoare şi înţeleaptă faţă de oameni (după Dumnezeu), aceea este Biserica. În Biserică aflăm, ca într-o comoară, tot ce se potriveşte mai bine firii noastre şi îi este mai de folos, după cum în Sfânta Evanghelie aflăm cuvintele vieţii veşnice. ***Biserica este mama întregii omeniri, cea cu adevărată credinţă în Hristos, prietena cea mai fidelă a credinciosului. Ea vibrează şi răspunde la toate cerinţele esenţiale ale trupului şi sufletului creştinului, ca o***

călăuză şi o ajutătoare activă, prin puterea Domnului nostru Iisus Hristos şi a Sfântului Duh, prin care tot sufletul viază.

Despre rugăciunea de laudă. Când îţi îndrepţi privirile spre cerul înstelat, sufletul se înalţă de la sine în rugăciune de laudă. Dar se avântă şi mai mult în rugăciune doxologică atunci când, privind stelele şi cerul, creaţii ale lui Dumnezeu, se gândeşte şi la lucrarea proniatoare a lui Dumnezeu în raport cu oamenii: că le poartă o nemărginită dragoste, că se îngrijeşte de fericirea lor veşnică, că nu L-a cruţat nici pe Fiul Său, Unul- Născut pentru mântuirea noastră şi pentru odihna de care vom avea parte în Împărăţia Cerurilor. Nu poţi să nu-L prea măreşti pe Dumnezeu dacă îţi aduci aminte că ai fost creat din nimic, că ai fost juruit, nu după vrednicie, fericirii veşnice, încă de la facerea lumii, dacă îţi aminteşti de harul pe care ţi-1 dă Dumnezeu pentru mântuire de-a lungul întregii vieţi, ci de nemăsurata mulţime de păcate pe care ţi le iartă, şi nu o dată, nici de două ori, de nenumărate ori, de mulţimea darurilor naturale de care te bucuri, de la sănătatea trupului până la aerul pe care îl respiri şi la apa pe care o bei. Începi fără să-ţi dai seama să zici rugăciune de laudă, când te minunezi văzând pe pământ infinita diversitate a creaţiei - regnul animal, regnul vegetal, regnul mineral. Ce înţeleaptă alcătuire în mic şi în mare! Fără să vrei lauzi pe Domnul, zicând: „Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate cu înţelepciune le-ai făcut!" (Psalmul 103, 25). Slavă Ţie, Doamne, Atotfăcătorule!

Dacă Biserica a alcătuit şi a transmis spre folosinţă obştească rugăciunile şi cântările închinate lui Dumnezeu, Cel în Trei Persoane, şi sfinţilor Săi, înseamnă că Dumnezeu ne aude rugăciunile şi se află mereu lângă cei ce se roagă. Dar cei mai mulţi oameni se roagă de parcă Dumnezeu n-ar fi cu ei, sau nu i-ar asculta. ***Să-i acordăm Domnului măcar acea puţină atenţie pe care o acordă părinţii buni copiilor atunci când aceştia îi roagă ceva, măcar acea grijulie şi îndatoritoare iubire arătată de aceştia copiilor lor.*** Aşa ne învaţă Domnul însuşi: „Dacă voi, răi fiind, ştiţi să daţi daruri bune fiilor voştri, cu cât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri va da cele bune celor care cer de la El“ (Matei 7, 11). Deci şi cererile noastre vor fi împlinite dacă ne vom ruga din toată inima. Aşa este. Ştiu din zilnică experienţă.

Când ţi se va isca în inimă ură împotriva cuiva, fii sigur că este de la diavolul. Îndepărtează-1 de la tine cu asprime, pe el şi isprava sa, şi te va lăsa în pace, iar pornirea care ţi s-a iscat uit-o ca şi cum n-a fost a ta. Mi s-a întâmplat şi mie. Nenorocirea este că diavolul ne dă iluzia că suntem cu totul răspunzători de faptele noastre, îşi ascunde în noi capul şi coada, iar noi suntem convinşi că facem ce se cuvine, ne batem pentru un lucru diavolesc, ca şi cum ar fi chiar al nostru şi ar fi şi

drept. Deşi orice justificare a patimilor nu-i decât minciună şi este potrivnică lui Dumnezeu, să te conduci după acelaşi principiu, în raport cu alţii, când vezi că cineva se înverşunează cu ură împotriva ta; să nu consideri că ceea ce face face de la el, nu! El nu este decât victima părintelui răului, diavolul, şi nu şi-a dat seama la timp de viclenia aceluia, lăsându-se amăgit de el. Roagă-te să-l lase în pace şi pe el vrăjmaşul şi să-i lumineze Domnul ochii inimii, întunecaţi de suflarea otrăvitoare, ucigaşă a duhului răutăţii. Roagă-te din inimă lui Dumnezeu pentru toţi oamenii vătămaţi de patimi; în ei lucrează diavolul.

Prin structura lor duhovnicească, patimile sunt molipsitoare. Iată, de pildă, răutatea neexprimată în cuvinte, care n-a apucat să treacă la fapte, care rămâne ascunsă în inimi şi se reflectă într-o mică măsură pe faţă şi în ochi. Chiar şi numai prin aceasta, ea se transmite sufletului celui pe care îl urăşte şi poate fi observată şi de alţii. Când mă tulbură o patimă, tulburarea mea face să vibreze şi inima altuia, se creează un fel de flux afectiv, un curent impur care pleacă dintr-un anumit recipient sufletesc spre altul. Iar dacă stârpeşti patima rea pe care o ai faţă de aproapele, se va stârpi şi în sufletul aceluia. Te vei linişti, vă veţi găsi liniştea amândoi. Ce strânsă legătură există între suflete! Cât de adevărate sunt cuvintele Apostolului: „Unul altuia suntem mădulare'4 (Efeseni 4, 35)! Sau: „Un trup suntem, cei mulţi“ (1 Corinteni 10, 17); „Şi a făcut dintr-un sânge tot neamul omenesc” (Faptele Apostolilor 17, 26). Iată de ce porunca dumnezeiască ne cere: „Să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi” (Matei 22, 39). Pe o reciprocitate afectivă sau pe înţelegere reciprocă se bazează şi succesul sau insuccesul predicatorilor. Dacă predicatorul nu vorbeşte din inimă, este făţarnic, ascultătorii, printr-un simţ lăuntric, percep discrepanţa dintre cuvintele aceluia şi ceea ce este în inima şi în viaţa lui şi atunci cuvântul nu mai are forţa pe care ar fi putut-o avea dacă s-ar fi vorbit din toată inima şi, mai ales, dacă cuvintele ar fi avut acoperire în fapte. ***Există un sistem de comunicare foarte strâns între sufletele oamenilor. De aceea dispoziţiile sufleteşti bune, cordiale, cinstite se comunică lesne şi altora şi mai cu seamă exemplul faptelor bune.***

Omul fiind alcătuit din suflet şi din trup, în funcţie de aceasta şi mijloacele de întreţinere a vieţii sunt de două feluri: materiale şi spirituale. Aerul, alimentele, băutura, lumina, căldura întreţin existenţa materială. Rugăciunea (asemenea aerului), citirea cuvântului lui Dumnezeu, dătătoarele de viaţă Taine, meditaţiile pioase întreţin existenţa spirituală.

Ştii din viaţă că gândul poate să se înalţe de oriunde, că nici un fel de ziduri nu-i pot aţine zborul. Într-o clipită poate să se avânte din odaia în care te afli, să zboare pe deasupra norilor, dintr-o parte a lumii într-alta, dintr-un oraş într-altul, dintr-o

ţară într-alta. Iar sufletul, acest nucleu gânditor, este chip al lui Dumnezeu, minusculă icoană a nemărginitului Duh al lui Dumnezeu. Dacă gândul nu-ţi poate fi oprit între patru pereţi, nu-l stinghereşte nici spaţiul, nici timpul, cine sau ce l-ar putea opri pe Dumnezeu, Cel care a creat toate câte sunt? Ar putea oare să-I stea în cale pereţii, să-I impună limite spaţiul şi timpul, oricât ar fi ele de infinite, după măsura noastră omenească? Stăpânirea Sa se întinde peste tot locul! Ochiul Său vede tot şi pe toţi. Pe cei ce se ascund în locuri tainice - în creierul munţilor sau în cetăţi inaccesibile - El îi vede ca-n palmă. Uneori Domnul îşi ascunde faţa de la tine, de parcă ar vrea să te lase în beznă sufletească, să te chinui în ea, ca să nu uiţi niciodată lumina lui Dumnezeu, cea prin care şi sufletul tău viază şi că dacă Dumnezeu îşi va întoarce faţa de la tine şi îl va lua de la tine pe Duhul Sfânt, atunci vei rămâne definitiv în bezna iadului, în chinurile iadului, şi vei cunoaşte, fie şi într-o mică măsură, ce va însemna cândva pentru tine iadul.

Să crezi şi să îţi aminteşti cu tărie că în tine sunt doi oameni. Pe de o parte omul vechi, trupesc, bolnav de patimi, cedând ispitelor diavolului, umblând după cele trupeşti şi vieţuind doar în trup; acestuia să nu-i facem pe plac, să rezistăm pornirilor sale păcătoase, să-l lăsăm să moară cu încetul; pe de altă parte, omul duhovnicesc, omul lui Hristos, cel nou, sănătos, care îl caută pe Hristos în toate, care trăieşte în Hristos, care nu cedează poftelor lumeşti şi care găseşte în Hristos pace şi viaţă; care vrea să-L aibă pe Hristos în această viaţă şi nu râvneşte la nici una din bucuriile acesteia, mulţumindu-se cu cele pe care le primeşte de la Hristos. Dacă pretenţiile omului trupesc nu trebuie luate în seamă, fiindcă a face pofta lor înseamnă moartea sufletului, cerinţele omului duhovnicesc trebuie împlinite prin toate mijloacele, fiindcă ele duc la viaţa cea adevărată, veşnică. Tot creştinul să cunoască aceasta şi să făptuiască potrivit celor cunoscute.

Nu deznădăjdui atunci când deasupra sufletului ţi se adună norii iadului, unul mai negru decât altul, când răutatea drăcească, îndoiala, invidia, cârteala prind rădăcini în suflet. Fii convins că apariţia norilor negri la orizontul conştiinţei tale este inevitabilă, dar nu se întâmplă mereu şi nu poate dura prea mult, întocmai cum se întâmplă în natură cu norii de vreme urâtă; vor apărea şi vor trece, sufletul şi mintea ţi se vor însenina. Apariţia norilor care întunecă lumina zilei este un fenomen natural obişnuit, dar aceşti nori sunt intodeauna nestatornici, trec repede şi, după ce au trecut, se luminează, soarele străluceşte din nou, cu şi mai mare putere.

Ce minunată făptură este omul! Ia seama: în ceea ce a făcut din ţărână Dumnezeu a pus suflare de viaţă şi, ca să se deosebească de alte fiinţe, i-a dat însuşi chipul Său. Câtă înţelepciune, frumuseţe şi armonie arată felul în care este alcătuit trupul

omului; câtă înţelepciune, câtă dragoste - altminteri spus, câtă asemănare cu Dumnezeu poate vădi omul însuşi în viaţă, ca stăpân al pământului, după cum stă scris: „Să facem om, după chipul şi asemănarea Noastră, ca să stăpânească (...) tot pământul” (Facerea 1, 26). Dar pentru ca, omule, să nu te laşi cuprins de trufie, ia aminte ce ţi s-ar putea întâmpla dacă chipul lui Dumnezeu pe care îl porţi în tine nu-1 vei mai avea. Atunci nu vei mai fi nici tu, vei dispărea pentru lumea aceasta. Templul duhului tău îşi va pierde podoabele, frumuseţea se va da pământului şi se va preface în pământul din care a fost luat, va deveni parte a acestuia. Ce minunată făptură este omul! Domnul a pus în ţărână în chip minunat Chipul Său - duh nemuritor. Pătrunde-te, creştine, încă mai mult de înţelepciunea atotputernică şi bunătatea Creatorului - Duhul Său preacurat şi dătător de viaţă preface pâinea şi vinul pe care ţi le oferă în Preacuratul Trup şi Preacuratul Sânge al lui Hristos-Dumnezeu. Şi aceasta pentru ce o face? Pentru ca să te cureţe de păcate pe tine, păcătosul, să te sfinţească şi, aşa sfinţit, să te unească cu Sine şi după ce te-a unit să te îndumnezeiască, să-ţi dea ţie fericire şi viaţă veşnică. O, mare e bunătatea, înţelepciunea şi atotputernicia Domnului.

Aţi observat cu cât respect, supunere, corectitudine se poartă subalternii faţă de superiorii lor, aceasta întâmplându-se în toate stările şi condiţiile, ca un mod al celor „mici“ de a-şi face datoria faţă de „cei mari“. Dar aţi văzut câtă supunere se arată şi ce protocol riguros se aplică la Curtea Ţarului? Acestea pot deveni modele de comportament în raport cu Creatorul; purtarea corectă faţă de Aceasta, supunerea faţă de poruncile Sale dau scop şi fericire vieţii.

Uneori avem impresia că ne rugăm sârguitor, dar rugăciunea noastră nu aduce inimii roadele păcii şi ale bucuriei întru Duhul Sfânt. De ce, oare? Fiindcă rugându-ne numai cu rugăciuni gata scrise, nu ne căim cu sinceritate greşelile făcute în timpul zilei, prin care ne-am întinat inima - templul lui Hristos - şi l-am mâniat pe Domnul. Dacă ne vom aduce aminte de ele, căindu-ne din toată inima şi osândindu-ne fără părtinire, în aceeaşi clipă ni se va umple inima de „pacea lui Dumnezeu, care covârşeşte orice minte“ (Filipeni 4, 7). Rugăciunile bisericeşti enumeră greşelile, dar nu pe toate, şi deseori nu găsim în această enumerare păcatele în care am căzut. Pe acestea trebuie să ni le spunem noi înşine, când ne rugăm, conştienţi de gravitatea lor, cu smerenie şi inimă zdrobită. De aceea, în rugăciunile de seară, atunci când se numesc păcatele, apare deseori cuvântul sau, „sau altceva rău am făcut“, adică ni se lasă libera voinţă de a pomeni pe lângă păcatele specificate şi altele.

Credinţa noastră şi Biserica pot fi asemănate unei sfinte maici, plină de înţelepciune dumnezeiască, bucurându-se de cea mai aleasă cinstire, o „bătrână”

duhovniceşte îmbunătăţită, neclintită în credinţă, neatinsă însă de bătrâneţe, cu o inimă în care pulsează mereu duh tânăr, viguros şi care nu încetează să-i însufleţească pe fidelii săi învăţăcei. După cum în faţa marilor „bătrâni" îmbunătăţiţi, trăitori duhovniceşte, ne înfăţişăm întotdeauna cu cel mai adânc respect, cinstindu-le părul cărunt şi înţelepciunea - rod al experienţei - preţuindu-le fiecare cuvânt şi căutând a-i da viaţă, tot aşa trebuie să acordăm o cinstire deosebită Bisericii, să stăm cucernici înaintea sfinţeniei, vechimii, neclintitei sale tării, înaintea înţelepciunii celei de la Dumnezeu, a experienţei duhovniceşti, a poruncilor sale mântuitoare de suflet, a rânduielilor şi slujbelor divine, a Tainelor şi ierurgiilor ei. Cum să nu cinstim, fie şi numai pentru faptul că în sânul său s-au mântuit atâţia şi atâţia, cei pe care i-a mutat la loc de veşnică odihnă şi bucurie şi pe care nu i-a dat uitării nici după ce s-au săvârşit, rostindu-le numele până astăzi, spre laudă veşnică şi spre proslăvirea faptelor lor, ca pe credincioşi fii ai săi. Unde v-aţi putea găsi un prieten mai apropiat, o mamă mai gingaşă? Aşadar, alipiţi-vă, creştini, cu toată inima de Biserica lui Hristos, statorniciţi-vă în ea neclintit, până la capătul vieţii vremelnice, arătaţi-vă râvnitori în îndeplinirea poruncilor şi rânduielilor sale, ca să vă găsiţi în ea mântuire veşnică întru Hristos Iisus Domnul.

După prea înţeleapta rânduială dumnezeiască, în această lume există (una) ia locul altuia (alteia): necinste-cinste; sărăcie-bogăţie; sănătate-boală. Înainte ca Dumnezeu să ne facă parte din darurile Sale bogate, poate veni un timp de sărăcie, bogaţii se pot bucura de toate pentru ca apoi să piardă totul, ne bucurăm de cinstire după ce mai întâi am fost defăimaţi, suntem trataţi cu onoruri după ce am fost umiliţi; acestea se întâmplă pentru a ne învăţa să preţuim darurile care ne vin de la Dumnezeu şi să nu cădem în trufie atunci când ne simţim fericiţi, ştiind că n-am dobândit această stare prin meritul nostru, ci prin dar de la Dumnezeu.

Inima trebuie trezită mereu pentru rugăciune, altminteri se va usca de tot. Dragoste de Dumnezeu, sinceritate, firesc, iată calităţile de care nu trebuie să se lipsească rugăciunea. Să ne rugăm în duh, fiindcă Dumnezeu nu este trup, ci duh. Să ne rugăm adevărat, nu făţarnic, fiindcă Dumnezeu este Adevărul. Tot aşa şi în rugăciunile către sfinţi. Să nu-i chemăm doar cu gura, fiindcă ei nu mai au gură, nu mai au glas, nu mai au nimic din cele ale trupului, ci cu inima, cu suflet fierbinte şi atunci ne vor auzi, fiindcă ceea ce se aseamănă se adună. Nu carnea şi sângele vor moşteni împărăţia lui Dumnezeu, ci duhul curat, arzând de iubire de Dumnezeu.
Duhul să nu-l stingeţi (1 Tesaloniceni 5, 19), spune cuvântul lui Dumnezeu. Ţine minte că orice creştin, şi îndeosebi preotul, trebuie să fie şi un educator. Mai cu seamă noi, preoţii, în timpul înaltei slujiri înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor trebuie să fim mereu cu duh arzător. Ce mult am fi putut face pentru Dumnezeu, pentru oameni, pentru noi înşine dacă ne-am fi săvârşit întotdeauna lucrarea cu

credinţă, cu dragoste, cu osârdie, cu ardoare, cu energie şi cât de puţină şi de uscată ne este ea atunci când ne-o facem apatic, nerâvnitor, cu răceală, fără pic de strădanie şi de energie! Serios răspuns va trebui să dăm cândva lui Dumnezeu pentru ceea ce am făcut pentru noi şi pentru cei încredinţaţi nouă.

Fiţi cu luare-aminte ce veţi face atunci când un sărac care are nevoie de ajutor va veni să vi-1 ceară. Vrăjmaşul va face atunci tot ce îi va sta în putinţă ca să vi se răcească inima, să cadă în indiferenţă şi chiar în dispreţ faţă de cel în suferinţă. Căutaţi să vă scoateţi din inimă aceste porniri necreştineşti şi neomeneşti; treziţi-i inimii sentimente de dragoste compătimitoare faţă de acel om, seamănul vostru, faţă de acel mădular al lui Hristos şi al vostru: „Căci unul altuia suntem mădulare” (Efeseni 4, 25), faţă de acel templu al Duhului Sfânt, pentru ca să vă iubească şi pe voi Hristos. Şi îndepliniţi-i cererea omului în suferinţă, care a venit după ajutor. „Celui care cere de la tine, dă-i; şi de la cel ce voieşte să se împrumute de la tine, nu întoarce faţa ta" (Matei 5, 42).

Cuvintele rugăciunii trebuie rostite cu convingere, din toată inima. Când vă rugaţi seara, nu uitaţi să arătaţi, în rugăciunea către Duhul Sfânt, cu toată sinceritatea şi cu zdrobire de inimă, păcatele în care aţi căzut în timpul zilei. Prin câteva clipe de pocăinţă fierbinte, Duhul Sfânt vă va curăţi de toată întinăciunea, mai albi decât zăpada vă va albi, din ochi vă vor picura lacrimi de curăţie a inimii, acoperiţi veţi fi cu haina adevărului lui Hristos, uniţi cu El, cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt.

A fi sărac cu duhul înseamnă să te consideri pe tine însuţi ca şi cum n-ai fi, iar pe Dumnezeu singur fiitor; înseamnă să preţuieşti cuvintele Sale mai presus de orice pe lume şi să nu precupeţeşti nimic pentru a le duce la îndeplinire fie şi cu preţul vieţii; înseamnă să respecţi întru totul voinţa lui Dumnezeu, atât în ceea ce te priveşte, cât şi în privinţa altora, iar de voinţa ta să nu ţii seama.

⇒ *Cel sărac cu duhul doreşte şi afirmă din toată inima: „Sfinţească-Se numele Tău, vie împărăţia Ta, facă-Se voia Ta, precum în cer aşa şi pe pământ“. Zicând aceasta, el se face pe sine dispărut, vrând să vadă pe Dumnezeu pretutindeni şi în toate, în sine şi în alţii. „Ale Tale să fie toate, Doamne, nu ale mele!“ Doreşte să vadă sfinţenia lui Dumnezeu în sine şi în alţii, împărăţia Sa, de asemenea, voia Sa; să-L vadă pe unicul Dumnezeu umplând inimile oamenilor, aşa cum se cade, fiindcă El singur este Cel ce este, bun şi desăvârşit întru toate, Creatorul a toate, iar diavolul şi slugile lui, oamenii care se împotrivesc lui Dumnezeu, sunt asemenea unor furi în împărăţia lui Dumnezeu.*

⇒ *Pentru cel sărac cu duhul, lumea întreagă nu înseamnă nimic. El îl vede pretutindeni doar pe Dumnezeu, Cel ce dă viaţă tuturor şi împărăţeşte peste toate. Pentru el nu există loc în care să nu se afle Dumnezeu şi nu trece o clipă fără Dumnezeu - pretutindeni şi în orice timp el este cu Dumnezeu şi i se pare că se află numai cu El.*

⇒ *Cel sărac cu duhul nu se gândeşte şi nu cutează să atingă cu mintea cele ce nu pot fi atinse, să pătrundă tainele lui Dumnezeu, nu se avântă în filosofie înaltă, el crede doar în cuvântul Domnului, cel dătător de viaţă, cunoscând că fiecare cuvânt al Său este adevăr, duh şi viaţă veşnică, crezând de asemenea şi în cuvântul Bisericii Lui, cea călăuzită neîncetat de Duhul Sfânt către tot adevărul. Crede întocmai ca un copil care ascultă de cuvântul tatălui sau al mamei sale, fără să ceară dovezi, bizuindu-se pe aceste adevăruri la modul absolut.*

⇒ *Cel sărac cu duhul se consideră cel din urmă dintre păcătoşi şi mai păcătos decât toţi, lăsându-se nesocotit, neluat în seamă de toţi.*

Cât de real şi de viu şi L-au închipuit pe Dumnezeu sfinţii cei ce au alcătuit rugăciuni, prin Duhul Sfânt, pentru a ne fi călăuză şi nouă. Cu câtă înfiorare se rugau, dar şi cu câtă dragoste şi speranţă! În rugăciunile lor fiecare cuvânt parcă rosteşte: „Dumnezeu este cu noi!“ Dumnezeu este şi cu voi, ne ascultă fiecare cuvânt, ne vede fiecare gând, fiecare dorinţă, nu trece cu vederea lacrimile noastre, nici un strop de lacrimă.

Ni se întâmplă, uneori, în timpul rugăciunii, acasă sau la biserică, să ne cuprindă un fel de slăbiciune a sufletului şi a trupului; sufletul ni se face atunci neputincios, rece, neroditor, ca un templu păgân pustiu şi deşert. Dar îndată ce ne încordăm inima într-o rugăciune sinceră, îndreptându-ne-o către Dumnezeu împreună cu mintea, cu credinţă vie, îndată sufletul prinde viaţă, se încălzeşte, devine roditor. Şi ne cuprinde, deodată, o stare de pace, de uşurătate, de umilinţă, un foc lăuntric sfânt şi încep să ne picure din ochi lacrimi şi să ne pară rău din tot cugetul că l-am mâniat pe Stăpânul cel Preabun cu păcatele noastre. Câtă lumină în inimă şi în minte, ce bogat şuvoi de apă vie ne inundă inima, putând să se reverse de acolo, nestânjenit, în cuvinte rostite sau scrise cu condeiul sau cu creionul pe hârtie! Pustiul din suflet începe să înflorească precum un crin o dată cu venirea Domnului în inimă. De ce oare nu ne îndreptăm mai des inimile spre Domnul? Câtă pace şi câtă linişte ne pregăteşte Domnul în locaşurile Sale! „Cât este de mare mulţimea bunătăţii Tale Doamne, pe care ai gătit-o celor ce se tem de Tine” (Psalmul 30, 20)

Păsările care trăiesc sub cerul liber sunt isteţe şi prevăzătoare şi nu se dau prinse. Când unele ca acestea văd pe careva apropiindu-se de ele cu gândul de a le înhăţa,

ţâşnesc îndată în sus, dacă se află pe pământ, şi în felul acesta scapă. Şi creştinul trebuie să fie ager şi prevăzător să nu-şi lase prins sufletul de vânătorul cel nevăzut. Sufletul este ca şi pasărea cerului; diavolul este vânătorul cel rău, care caută să prindă suflete. Aşa cum pasărea cerului, avântându-se în zbor spre cele înalte, scapă de vânător şi noi, când ne vedem duşmanul - pe diavolul care ne vrea sufletul luat în captivitate prin fel de fel de momeli pământeşti - trebuie să ne desprindem îndată de acestea să nu ne lăsăm prinşi de ele nici o clipă, să zburăm cu gândul către cele înalte, la Iisus Hristos Domnul şi Mântuitorul nostru, pentru ca în acest chip să scăpăm mai lesne de cursele vânătorului.

Un mijloc de a obţine succes în orice treabă bună. Când îţi faci acasă rugăciunea de seară sau de dimineaţă, sau la biserică în timpul slujbei să ai în inimă preocupare pentru săvârşirea acestei lucrări şi dorinţa fierbinte de a o isprăvi, spre slava lui Dumnezeu. Domnul şi Preacurata Sa Maică te vor lumina, negreşit, îţi vor aduce în minte gândul cel mai bun pentru a realiza ce ţi-ai propus. Dacă vrei să scrii o predică sau un cuvânt de folos şi stai în cumpănă în privinţa subiectului, înseamnă că inima îţi tânjeşte după apa cea vie şi trebuie să te îngrijeşti să-i potoleşti setea, prin rugăciune sinceră către Domnul şi Maica Domnului, şi ţi se va arăta, negreşit, subiectul „cuvântului” şi planul lui, mintea şi inima ţi se vor lumina de viziunea clara a tuturor aspectelor subiectului.

Mulţumeşte-I în fiecare zi lui Dumnezeu, din toată inima, pentru că ţi-a dat viaţa după chipul şi asemănarea Lui, viaţa raţională şi libera viaţă fără de moarte. Mulţumeşte-I cu deosebire că te-a făcut să te naşti din nou, după ce căzuseşi în moarte veşnică şi te-a adus la viaţă nu printr-un simplu gest al Atotputerniciei Sale, deşi aşa ceva nu ar fi corespuns dreptei Sale judecăţi ci dându-L drept răscumpărător pentru noi pe Fiul Său Unul-Născut Care a pătimit şi a murit pentru mântuirea noastră. Mai mulţumeşte-I că, după ce cazi în păcat cu voie şi de la viaţă la moarte de nenumărate ori pe zi, te aduce din nou la viaţă ori de câte ori spui: „Tată am greşit la cer şi înaintea Ta!“ (Luca 15, 18). Mulţumeşte-I şi pentru că atunci când eşti lovit năprasnic de boli prevestitoare de moarte trupească, te izbăveşte deseori de ele, îţi îndreaptă greşelile şi nu te lipseşte de viaţa pământească, ştiind că ţii la ea şi că nu eşti pregătit încă pentru viaţa cea veşnică.
Mulţumeşte-I pentru toate mijloacele de întreţinere a vieţii, pentru toate bucuriile şi supărările pe care ţi le aduce viaţa, fiindcă toate îţi vin de la El, Părintele Atotbun, toate pornesc şi sunt egal împărţite de la Izvorul atotdătător şi primordial al vieţii.

Nobil şi mare la suflet este acela care de bunăvoie şi cu mărinimie îşi împarte darurile, bucurându-se că poate face bine şi aduce mulţumire tuturor, fără a-i sta gândul la vreo răsplată. Nobil şi mare la suflet este acela care nu se înfumurează

niciodată faţă de cei care obişnuiesc să-l caute şi să se bucure de dărnicia lui, nu-i subapreciază în nici un chip, nu-i umileşte sub nici o formă, nici măcar în gând, privindu-i ca şi cum i-ar vedea prima dată, sau chiar mult mai respectuos. Fiindcă de obicei ne dăm ifose faţă de cei care au devenit „ai noştri" şi faţă de cele ce s-au făcut „ale noastre" şi nu renunţăm la ele în ruptul capului. Deseori îl situăm pe om mai prejos decât de un obiect la care ţinem foarte mult sau decât un animal favorit.

Este foarte bine să spunem când ne rugăm şi cuvinte de la noi înşine, pline de credinţă fierbinte şi dragoste pentru Domnul. Să nu vorbim cu Domnul cu cuvinte străine, să nu rămânem mereu nevârstnici în credinţă şi nădejde, ci să arătăm că ştim să gândim cu capul nostru, să rostim din inimă propriul nostru cuvânt de recunoştinţă, fiindcă folosind doar cuvinte străine, ne obişnuim cu ele şi ne răcim. Şi nici nu putem să ne închipuim cât de binevoitor ni se va arăta Domnul când vom veni cu cuvinte de rugăciune găsite de noi înşine, izvorâte dintr-o inimă plină de credinţă, iubitoare şi recunoscătoare. Vom spune numai că sufletul care înalţă spre Dumnezeu propriile sale cuvinte cunoaşte un fior de bucurie, se învăpăiază, capătă vigoare, iradiază de fericire. Vei spune doar câteva cuvinte, dar vei gusta fericirea pe care n-ai putea-o simţi nici după cele mai lungi şi mai mişcătoare rugăciuni scrise de alţii, dacă le rosteşti doar din obişnuinţă, nesincer.

Când îi ceri oarece Domnului, închipuie-ţi îndată cu ochii minţii cum ţi se va da darul la care râvneşti de binefăcătoarea şi generoasa dreaptă a lui Dumnezeu, mâna care din belşugul dumnezeiesc a împărţit şi împarte tuturor, şi nu sta să te întrebi nici o clipă dacă vei primi sau nu cele cerute, considerând acest gând nebunie, precum a celui despre care a scris proorocul că zice în inima lui „nu este Dumnezeu" (Psalmul 13, 1). Aşa cum, adresând o cerere de ajutor unui om bun şi generos, ne şi închipuim dinainte mâna care ne va da cele cerute, fiindcă după pilda Părintelui Atotbun, şi binefăcătorii de pe pământ sunt buni şi mărinimoşi şi ne dau îndată ceea ce am cerut, după cum s-a spus: „Cine este omul acela între voi care, de va cere fiul său pâine, oare el îi va da piatră? Sau de-i va cere peşte, oare el îi va da şarpe? Deci, dacă voi, răi fiind, ştiţi să daţi lucruri bune fiilor voştri, cu cât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri va da cele bune celor ce cer de la El?" (Matei 7, 9-11).

Când vei simţi în inimă vreo toană sau vreun semn de necredinţă faţă de vreunul dintre obiectele credinţei, să ştii că ţi-a intrat în inimă diavolul şi îşi bate joc de ignoranţa, slăbiciunea şi nestatornicia credinţei tale. Osândeşte-ţi neîntârziat şi sincer această pornire nechibzuită, orbirea, păcătoasa inconsecvenţă în credinţă şi nerecunoştinţa faţă de Dumnezeu, faţă de lumina pe care ai simţit-o în inimă mai înainte şi faţă de binefacerile de care te-ai învrednicit până atunci, prin credinţă,

prin acele obiecte (icoane, moaşte) pe care acum inima ta dintr-o încăpăţânată orbire le respinge sau nu crede în ele aşa cum crezuse mai demult. Dacă vei face aceasta, Dumnezeu te va ierta, îţi va trece sfârşeala şi te vei simţi uşurat. Scăpa-vei de mâna duşmanului! El încearcă şi în privinţa credinţei să ne încurce cu minciunile lui.

Omul cel nou (înnoit) îşi găseşte satisfacţie în ascultare; omul cel vechi arată mereu împotrivire şi nesupunere. Facă-se voia Ta, Doamne! Consider drept o expresie a voinţei Tale toate câte îmi cer să fac autorităţile cele de deasupra mea, tot ceea ce fac alţii cu mine (şi rabd), tot ceea ce mi se întâmplă. Fiindcă nimic nu se întâmplă fără Tine, Doamne!

Dumnezeu este Fiinţa spirituală de la Care vin toate şi fără de Care nimic nu poate fi conceput, Cea în care persistă ceea ce a fost dintru început şi ceea ce continuă, Cea prin care prinde viaţă şi se ţine totul; Care stă mai presus de infinitatea spaţiului şi timpului; Care nu are un început şi nu va avea un sfârşit, în faţa Căreia totul este ca şi cum n-ar fi, Care este pretutindeni, Care ţine în viaţă, prin puterea Sa, tot ce există, Care este în tot locul, chiar şi în cea mai inimaginabilă linie a spaţiului şi Care singură ţine nemărginirea spaţiului; într-un cuvânt, Dumnezeu este Cel ce este!

Dacă vreun frate din preajma ta face în timpul slujbei ceva incorect sau nu îndeajuns de râvnitor, nu-ţi ieşi din fire nici înlăuntrul tău, nici în afară. Nu te porni împotrivă-i, trece-i, mărinimos, cu vederea greşeala, aducându-ţi aminte că şi tu eşti om, supus tuturor neputinţelor, că Dumnezeu este îndelung-răbdător şi multmilostiv şi că te-a iertat de nenumărate ori aşa cum a iertat şi iartă toate fărădelegile noastre. Ţine minte cuvintele Rugăciunii Domneşti: „Şi ne iartă nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri”. Aceste cuvinte trebuie să ne reamintească mereu că noi înşine suntem în orice vreme mari „datornici” şi mari „greşiţi” înaintea lui Dumnezeu şi, ţinând minte aceasta, să ne smerim până în adâncul inimii şi să nu fim atât de aspri cu greşelile fraţilor, fiind şi ei neputincioşi, ca şi noi, şi aşa cum nu ne judecăm pe noi înşine cu asprime, să nu-i judecăm nici pe ei, fiindcă aceşti fraţi ai noştri sunt mădularele noastre, cum le suntem şi noi lor. Iritarea nervoasă, atunci când se iscă, vine de la necunoaşterea de sine, de la trufie şi de la faptul că nu ţinem seama cât de vătămată este propria noastră natură şi că nu L-am cunoscut îndeajuns pe blândul şi smeritul Iisus.

Domnul ne încearcă în felurite chipuri, prin pornirile păcătoase ale inimii noastre. Pe unul (pe zgârcit) îl încearcă prin pierderea banilor şi a averii, sau a unei anumite părţi din proprietate, lăsându-i pe hoţi să fure, pe tâlhari să jefuiască; pe unii îi

cearcă cu incendii, pe alţii cu inundaţii, pe alţii cu falimentarea afacerilor sau cu boală; pe unii cu pierderea soţiei, surorilor, prietenului sau prietenei, pe alţii cu defăimarea, pe toţi ne încearcă cu de toate, fiecăruia ne scoate la iveală părţile slabe, bolnave ale inimii, învăţându-ne cum să ne îndreptăm. Multora face să ne treacă prin suflet sabie, „ca să se descopere gândurile din multe inimi“ (Luca 2, 35). De aceea, oricât de mare ar fi paguba ce ţi s-ar face în ceea ce este al tău, fii convins că a fost voia lui Dumnezeu şi spune: „Domnul a dat, Domnul a luat; fie numele Domnului binecuvântat" (Iov 1,21).

De ce oare ajunge uneori omul într-o asemenea stare de furie, încât se aprinde din te miri ce, vorbeşte repezit, precipitat şi incoerent, îşi frânge mâinile, îşi rupe părul din cap sau neînfrânându-şi mânia, sare la bătaie, rupe şi sparge nebuneşte tot ce îi cade în mâini, mai făcând şi alte fapte asemenea, pe care doar un nebun sau un apucat le poate isca? E limpede că fiindcă îi lucrează în inimă duhuri ale răului, cele de sub cer, care împing omul spre tot răul şi care poartă gând de răutate şi gând ucigaş împotriva tuturor. De ce oare se întâmplă în lume sinucideri de tot felul, aşa cum se întâmplă şi crime? Fiindcă în inimile sinucigaşilor şi criminalilor lucrează cel dintâi şi cel mai autentic sinucigaş: diavolul. De aceea Mântuitorul Hristos şi credinţa creştină ne dau poruncă să fim blânzi şi smeriţi, aceste însuşiri neîngăduind duhurilor răutăţii şi trufiei, care caută moartea fiecăruia şi a tuturor, să lucreze în inimă. Domnul spune: „învăţaţi-vă de la Mine că sunt blând şi smerit cu inima" (Matei 11, 29). Mânia omului este o meteahnă teribilă, împotriva firii. Ea se iscă adesea în inimă din cele mai neînsemnate motive, din pricina egoismului, trufiei, care îşi fac loc în inimă. Să nu uităm că „mânia omului nu lucrează dreptatea lui Dumnezeu" (Iacov 1, 20).

Pentru cel ce crede cu adevărat în Dumnezeu, orice lucru din câte există pe pământ şi în toate lumile vizibile parcă n-ar fi, dispare; nu există nici măcar un singur punct sau o singură linie imaginară în spaţiu fără Dumnezeu; pretutindeni îi apare în minte o singură, infinită Fiinţă - Dumnezeu. Îşi închipuie că ori de câte ori trage aer în piept îl respiră pe Dumnezeu; pentru el, Domnul este pretutindeni şi este totul, făpturile parcă n-ar fi şi el însuşi dispare, imaginar, pentru a-i face loc să lucreze în sine Unicului Dumnezeu.

Uneori, când de-abia ai început să simţi desfătare de la Domnul, diavolul vine şi îţi pricinuieşte el însuşi sau prin alţii o mare supărare. Aceasta este soarta celor ce în această viaţă lucrează cele ale Domnului. De pildă, te-ai umplut de bucurie şi de linişte stând în faţa Sfântului Potir şi, după ce ai terminat slujba, vine peste tine o încercare ca de foc şi o dată cu ea o mare supărare. Chiar şi când stai în faţa Sfântulu Potir, diavolul cauta să uneltească împotriva ta, te tulbură cu fel de fel de

gânduri, cu care vrând-nevrând, trebuie să te lupţi - de fapt să te lupţi cu el - vrei să rămâi cât mai mult cu Domnul, dar vrăjmaşul nu te lasă. Atâta timp cât bântuie în noi patimile şi mai viază omul cel vechi în noi, va mai trebui să îndurăm multe supărări şi încercări ale vieţii în lupta omului vechi cu cel nou.

Mare mângâiere şi linişte şi nemăsurată speranţă dau rugătorilor aceste atât de convingătoare cuvinte ale Domnului: " Cereţi şi vi se va da…" şi mai departe: " Cine este acela dintre voi care, de va cere fiul său pâine, oare îi va da piatră?" (Matei 7, 7-9). Dacă îmi vor cere ceva unii şi eu, rău fiind, din cauza naturii mele stricăcioase, voi lua totuşi în seamă cererile acelora, fiindcă cuvintele lor mi-au întors inima spre milostivire şi ajutor, iar mâna spre dare, nu vor mişca oare cuvintele mele, cererile mele sincere pe Domnul, Iubitorul de oameni, ca să-mi dea ajutor şi milostenie mie, cel ce, păcătos fiind, sunt totuşi o creaţie a mâinilor Sale? Dacă părinţii trupeşti de pe pământ sunt buni, Părintele Ceresc nu poate fi decât infinit mai bun. Dacă eu sunt bun, Dumnezeu-Izvorul tututror bunătăţilor nu poate fi decât infinit mai bun. "Dacă voi, răi fiind, ştiţi să daţi daruri bune fiilor voştri, cu atât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri va da cele bune celor ce cer de la El" (Matei 7,11). Întăreşte-te în credinţa şi în speranţa în Dumnezeu, luând drept pildă purtarea părinţilor pământeşti faţă de copiii lor. Doar suntem toţi copii ai Tatălui ceresc, după adevăr, Tatăl tuturor făpturilor.

Când simţi că nu mai ai pace în inimă din pricina vreunei atracţii pentru ceva ce ţine de viaţa de fiecare zi şi că această atracţie te tulbură şi te înrăieşte, pune îndată strajă inima şi nu o lăsa aprinsă de foc diavolesc. Roagă-te din inimă şi întăreşte-ţi inima pătimaşă şi nerăbdătoare cu putere de la Dumnezeu. Fii convins că aprinderea către rău a inimii este opera diavolului, vrăjmaşul poartă război înverşunat împotriva inimii, luându-şi drept aliat pântecele sătul. Ştiu din experienţă!

Când te duci în vizită, la vreo rudă sau la vreun prieten, nu te duce cu gândul să bei şi să mănânci bine acolo, ci pentru a purta o discuţie prietenească şi pentru ca prin acea discuţie afectuoasă, cu adevărat prietenească, să-ţi revigorezi sufletul apăsat prea mult de grijile vieţii şi pentru a vă mângâia unii pe alţii prin aceaşi credinţă.
" Nu caut ale voastre, ci pe voi" (2 Corinteni 12,14) zice Apostolul.

Dragostea - se spne - nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr (I Corinteni 13,6). Ni se întâmplă uneori să vedem fapte nedrepte şi păcătoase ale unor oameni sau să auzim de ele şi atunci ne încearcă şi pe noi un nărav păcătos, ele ne provoacă bucurie, pe care ne-o exteriorizăm, fără ruşine cu râsete smintite. Este rău, nu este creştineşte, este împotriva lui Dumnezeu ceea ce facem! Aceasta înseamnă că avem o inimă lipsită de dragoste creştinească faţă de semeni. Fiindcă

dragostea “ nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr”. Să nu mai facem niciodată aşa, ca să nu fim osândiţi şi noi o dată cu cei ce fac fărădelegea.

Nu te lăsa cuprins de răutate, nu purta gând de răzbunare sau dorinţă de a ucide nici măcar faţă de animale, pentru ca vrăjmaşul să nu dea morţii duhovniceşti propriul tău suflet, el fiind cel ce îţi inspiră răutate şi faţă de făpturile ne-cuvântătoare, făcând aşa pentru a te obişnui să porţi gând de ură şi de răzbunare şi împotriva oamenilor. Nu uita că animalele au fost aduse la viaţă tot de bunătatea lui Dumnezeu, pentru ca şi ele să guste, cât pot, în scurta lor viaţă, bucuriile existenţei. Bun este Domnul cu toţi (Psalmul 144, 9). Nu le bate, dacă nu te ascultă sau dacă din joacă vor fi vătămat cu ceva lucrurile tale. Fericit cel ce arată milă şi dobitoacelor.

Când îmi împărăţeşte în inimă pacea gândurilor sfinte, atunci ştiu că sălăşluieşte în mine, cu adevărat, Domnul păcii, Iisus Hristos, cu Tatăl şi cu Sfântul Duh şi trebuie să mă umplu sârguitor de recunoştinţă faţă de începătorul lumii şi să mă străduiesc din răsputeri să păstrez în mine această pace rugătoare a inimii şi acea distanţare de orice păcat dinlăuntrul meu sau din afară.

Mângâietorul, Duhul Sfânt, Care umple tot universul, trece prin toţi credincioşii, prin cei blânzi, smeriţi, buni, prin sufletele omeneşti simple, vieţuind în ele, înviorându-le şi întărindu-le. El se face un duh cu ele şi devine pentru ele totul: lumină, putere, pace, bucurie, spor în lucru; îndeosebi prin cei cu viaţă evlavioasă, cărora le aduce tot binele. „Răzbate prin toate duhurile isteţe, curate" (cf. înţelepciunea lui Solomon 7, 23). „Toţi de la un Duh ne-am adăpat" (1 Corinteni 12,13). Toţi oamenii evlavioşi de acolo s-au adăpat, sunt îmbibaţi de Duhul dumnezeiesc ca un burete.

Mergând în pădure, în grădină sau pe o pajişte şi văzând tinerele mlădiţe ale plantelor, roadele pomilor, diversitatea florilor de câmp, priveşte vegetaţia cea lăsată de Dumnezeu în întregul ei, ca pe o lecţie de la care să tragi învăţăminte. Fiecare arbore, cu fiecare an, se avântă în sus, prin puterea ce i-a fost dată de la Dumnezeu, nu se întâmplă niciodată să nu crească; luând pildă, spune-ţi: şi eu trebuie să cresc negreşit, să mă înalţ moral mai sus, spre mai bine, spre desăvârşire, cu fiecare zi şi cu fiecare an, trebuie să mă avânt spre Împărăţia Cerurilor, spre Tatăl ceresc, prin puterea Domnului meu Iisus Hristos şi prin Duhul Său, Care viază şi lucrează în mine. După cum o pajişte se împodobeşte cu mulţime de flori, tot aşa şi pajiştea sufletului meu trebuie să se înfrumuseţeze cu toate florile virtuţilor. După cum pomii dau în floare şi apoi rodesc, şi sufletul meu trebuie să aducă roade de credinţă şi de fapte bune.

Fereşte-te să nu ţi se transforme necesitatea de a te hrăni într-o patimă trupească; nu ceda poftelor trupului, nu-i căuta trupului în coarne, punându-1 prin aceasta mai presus de suflet. Altminteri, când va trebui să te ocupi de el, de pildă să te rogi sau să compui o scriere spiritual-morală, îţi vei da seama cât de mult a pus stăpânire trupul pe suflet şi cum l-a legat de mâini şi de picioare, i-a retezat tot avântul, nu-1 lasă să se ridice şi să-şi intre în forţă. Sufletul care rămâne înrobit de trup este neputincios.

Dragostea de Dumnezeu şi de semeni se deschide şi se arată cu deosebire în toată curăţia, tăria şi statornicia atunci când împotriva ei se ridică o forţă potrivnică (diavolească), care s-a aprins şi care lucrează în inima noastră, umplând de ură, adversitate, dispreţ, vrăjmăşie, când această putere potrivnică se înverşunează, căutând să ne smulgă din rădăcini - ca să spunem aşa - inima. Atunci iubirea din ea capătă tărie, iar omul caută prin toate mijloacele să se împotrivească forţei adverse, iubirea lui se purifică, se înalţă şi se întăreşte în lupta cu duşmanul. Drept răsplată pentru acest război necurmat de apărare a dragostei de Dumnezeu şi de semeni, pentru această luptă nevăzută cu duhurile răului cele de sub cer, purtată cu înflăcărare, tenacitate şi statornicie, Stăpânul împleteşte cereşti cununi de biruinţă ostaşilor iubirii de Dumnezeu şi de semeni.

Cu prisosinţă merită mii de asemenea cununi sfinţii nevoitori, cei pe care îi numim preacuvioşi părinţi, care, din dragoste de Dumnezeu, au părăsit lumea şi toate ale ei, aşezându-se în pustie, în locuri cu totul nelocuite şi acolo, închizându-se în chilii, au petrecut toată viaţa cu gândul la Dumnezeu, în rugăciune, tăindu-şi voinţa, postind, priveghind, muncind şi lucrând virtutea pentru Dumnezeu, îndurând toată viaţa năvala puterilor vrăjmaşe, care au încercat în tot chipul să le zdruncine credinţa şi nădejdea în Dumnezeu şi mai cu seamă iubirea ce i-o purtau.

A te lupta, din iubire de Dumnezeu, cu propriul tău trup şi cu diavolul, un duşman atât de viclean, de puternic şi de rău, nu doar câteva ceasuri, zile sau luni, ci foarte mulţi ani, uneori şaizeci sau şaptezeci, ce cununi ar putea răsplăti aceasta? Şi ce reprezentăm, faţă de aceşti nevoitori, noi, oamenii care trăim în lume şi care nu suntem supuşi unor atacuri atât de dese şi unor înfrângeri atât de dureroase ale trupului? Ce sunt, în comparaţie cu sfinţii nevoitori, mirenii, cei ce trăiesc după cum le e voia, în lux, în plăceri de tot felul, căzuţi pradă trufiei, iubirii de onoruri, zavistiei, urii, zgârceniei, irascibilităţii, mâniei, răzbunării, desfătărilor, curviei, beţiei, tuturor viciilor posibile, chiar dacă nu toate adunate în acelaşi om? Aceştia se predau de vii, fără împotrivire, voinţei diavolului şi de aceea el nici nu se osteneşte să poarte război cu ei, îi lasă într-ale lor, ştiindu-i prinşi de multă vreme în plasele sale, ca într-o linişte şi uitare de sine de dinainte de moarte.

Ţine minte această zicere din Sfânta Scriptură: „Nu te lăsa biruit de rău, ci biruieşte răul cu binele" (Romani 12, 21). De se poartă careva cu tine cu grosolănie, te întărâtă, te tratează cu dispreţ şi răutate, nu-i plăti cu aceeaşi monedă, fii calm, blând, delicat, respectuos şi iubitor faţă de cei care se poartă nedemn cu tine. Dacă îţi vei ieşi din fire şi le vei vorbi tu însuţi agitat, grosolan, dispreţuitor, adică fără pic de dragoste, atunci, neîndoielnic, tu vei fi cel învins şi cei ce te-au jignit îţi vor spune pe drept: „Doctore, vindecă-te pe tine însuţi" (Luca 4, 23). Sau: „De ce vezi paiul din ochiul fratelui tău şi bârna din ochiul tău nu o iei în seamă? Scoate mai întâi bârna din ochiul tău" (Matei 7, 3, 5).

Să nu te miri dacă grosolăniile defăimătorilor tăi nu vor înceta, ba dimpotrivă, se vor înteţi, fiindcă, descoperindu-ţi slăbiciunea, vor căuta să te întărâte intenţionat. „Nu te lăsa biruit de rău, ci biruieşte răul cu binele" (Romani 12, 21). Arată-i celui ce te-a jignit că s-a jignit pe sine, că nu tu ai fost cel ofensat, fie-ţi sincer milă de el, fiindcă cedează atât de uşor patimilor, fiindcă are un suflet bolnav, cu atât mai mult poartă-te cu el blând şi iubitor, cu cât este el mai grobian şi mai dornic să te irite, cu cât te urăşte mai mult şi aşa îl vei birui, cu siguranţă.

Binele este întotdeauna mai puternic decât răul şi tocmai de aceea învinge mereu. Mai ţine minte şi că toţi suntem neputincioşi, că cedăm cu uşurinţă patimilor şi de aceea fii blând şi prevenitor cu cei ce greşesc faţă de tine, cunoscând că şi tu greşeşti adesea faţă de alţii, poate că mai mult decât cel ce ţi-a greşit ţie. Iartă datoriile datornicilor tăi pentru ca să ţi le ierte şi ţie pe ale tale Tatăl ceresc, fii mereu calm, ridică-te deasupra lucrurilor mărunte, nu fi bănuitor, fii tare cu duhul, simplu şi bun la inimă. Aşa îţi vei înfrânge mereu duşmanii. „Cel ce ceartă pe batjocoritor îşi atrage dispreţul... Nu certa pe cel batjocoritor ca să nu te urască... Dă sfat celui înţelept şi el se va face şi mai înţelept..." (Pilde 9, 7, 8, 9).

Uneori perfidia diavolului se arată în noi sub forma indiferenţei; vedem păcatul sau viciul într-un semen al nostru sau în societate, dar inima rămâne nepăsătoare, rece, lipsită de voinţă, sau, mai bine zis, cuprinsă de o ruşinoasă laşitate, care nu ne lasă să ne pronunţăm ferm, să veştejim cu cuvântul fărădelegea, să apucăm taurul (păcătosului) de coarne.
Hristoase împărate, dă-i inimii mele râvnă apostolească şi focul Duhului Sfânt, pentru ca să am curajul să mă ridic întotdeauna împotriva a tot ce înseamnă neruşinare, mai ales împotriva celor de la care s-au molipsit şi alţii de vicii şi să nu cruţ pe nimeni, în scopul mântuirii lor şi a altora din poporul Tău, ca să nu cadă şi aceia în ispită, văzând cum se răspândeşte viciul, şi să nu devină ei înşişi victimele acestuia!

„Iar cine va sminti pe unul dintre aceştia mici care cred în Mine, mai bine i-ar fi lui să i se atârne de gât o piatră de moară şi să fie afundat în adâncul mării" (Matei 18, 6).

De-ţi va trece cândva prin minte gândul nechibzuit de a-ţi face „bilanţul" faptelor bune, caută îndată să-ţi opreşti această pornire greşită, făcându-ţi mai degrabă socoteala păcatelor în care cazi neîncetat şi a nenumăratelor ocazii când L-ai jignit pe Stăpânul Cel Preabun şi Preaînţelept şi le vei găsi mai multe decât nisipul mării, faptele bune fiind în comparaţie cu ele ca şi inexistente.

Când inima îţi este atinsă de avariţie, zi în sinea ta: „Viaţa mea este Hristos, Cel ce pe toţi îi iubeşte; El este bogăţia mea neistovită, hrana mea nesfârşită, băutura mea nesecată. Trupul nostru, lovit de orbire sufletească, visează mereu să-şi găsească viaţa în mâncare, în bani, îi vrăjmăşeşte pe cei ce îl lipsesc de mijloacele materiale de susţinere a vieţii. Tu însă fii neclintit în convingerea că nu banii, nu mâncarea înseamnă viaţă, ci dragostea reciprocă în dragoste faţă de Dumnezeu. Nu uita că Dumnezeu este Dragoste, Cel ce a unit toate fiinţele prin porunca iubirii şi Care, din unirea iubirii, a făcut să apară viaţa.

Când te rogi, ţine această pravilă: că e mai bine să zici cinci cuvinte din inimă, decât zece mii de cuvinte numai cu gura. Dacă simţi că inima ţi s-a răcit şi că n-are chef să se roage, opreşte-te, încălzeşte-ţi inima în vreun fel, de pildă aducându-ţi aminte cât eşti de ticălos, mizerabil, sărac şi orb sufleteşte, sau gândeşte-te la nemăsuratele binefaceri de care ai parte tu şi neamul omenesc, şi mai cu seamă creştinii, în fiecare zi de la Dumnezeu, şi apoi roagă-te fără grabă, simţit, cu căldură; chiar dacă nu vei reuşi să citeşti toate rugăciunile în timpul pe care îl ai la îndemână, nu va fi nici o nenorocire; în schimb, vei dobândi un nemăsurat mai mare folos rugându-te fără grabă, cu căldură, decât dacă te vei ruga la repezeală, citind toate rugăciunile fără participare. „Vreau să grăiesc cinci cuvinte cu mintea mea (...) decât zeci de mii de cuvinte într-o limbă străină" (1 Corinteni 14, 19). Se înţelege de la sine că n-ar fi rău dacă am putea grăi când ne rugăm şi zeci de mii de cuvinte. Domnul nu-i părăseşte pe cei ce ostenesc pentru El, pe cei ce stăruie în rugăciune înaintea Lui; căci cu măsura cu care ei au măsurat, El le măsoară strădania, răsplătindu-le din belşug cuvintele spuse cu sinceritate, trimiţându-le în suflete belşug de lumină şi de căldură duhovnicească, pace şi bucurie. Bine este să ne rugăm îndelung şi neîncetat, dar „nu toţi pricep cuvântul acesta, ci aceia cărora le este dat". „Cine poate să înţeleagă să înţeleagă (Matei 19, 11-12). Cei ce nu se pot ruga îndelung să se roage cu rugăciuni scurte, dar cu duh fierbinte.

În minunea perpetuă a prefacerii pâinii şi vinului cu adevărat în Trupul „ Sângele lui Hristos şi în unirea celui ce le primeşte cu Dumnezeu văd minunea perpetuă a trezirii omului la viaţă prin suflare dumnezeiască şi crearea lui ca fiinţă vie. „Şi s-a făcut - spune Scriptura - omul fiinţă vie“ (Facerea 2, 7). Iar pe Sfânta Masă pâinea şi vinul devin prin prefacere nu doar fiinţă vie, ci şi duh dătător de viaţă (1 Corinteni 15, 45). Şi acestea se întâmplă sub ochii mei! Şi le simt cu sufletul şi cu trupul, le simt vii. Dumnezeule! Ce taine înfricoşătoare săvârşeşti! La ce negrăită taină m-ai făcut martor şi părtaş! Slavă Ţie, Creatorul meu! Slavă Ţie, Făcătorul Trupului şi Sângelui lui Hristos!

Şi sfinţii lui Dumnezeu s-au simţit uneori cuprinşi de deznădejdea şi urâtul diavolesc. Ce să mai zicem de noi, păcătoşii! Pe noi - o, vai! - diavolul ne înveninează deseori, învârtoşându-ne inima, înjosindu-ne-o, pradă celui mai cumplit urât. Să ne îndreptăm necontenit spre Domnul, să fim cu Dânsul în fiece minut, pentru ca răul şi urâtul vrăjmaşului să nu ne doboare. Există un mijloc de a te izbăvi de urâtul vrăjmaşului, acesta fiind calea cea largă a lumii. Ajunge să te dedai plăcerilor lumeşti şi urâtul te va părăsi cel puţin cât vor dura aceste plăceri, pe urmă te vei înfunda tot mai mult în ele, nu vei mai fi în stare să te lipseşti de ele, vei începe să crezi că doar în ele îţi poţi găsi bucuria şi desfătarea. Ferească Dumnezeu pe tot creştinul să-şi găsească în aşa ceva mijlocul de a scăpa de urâtul diavolesc! Tu preferă să mergi pe calea cea strâmtă, să rabzi urâtul şi să cauţi cât poţi de des izbăvire la Iisus Hristos Domnul, Cel ce veseleşte pe toţi cei ce lucrează prin El pentru mântuire, nu te du pe calea cea largă şi netedă a lumii, nu căuta acolo scăparea de duhul urâtului, plătind-o cu preţul plăcerilor lumeşti. Folosindu-se de duhul urâtului, vrăjmaşul i-a făcut pe mulţi să părăsească calea cea îngustă, mântuitoare, şi să alerge la calea cea largă şi netedă care duce la pieire.

Învaţă să învingi răul cu binele, răutatea cu bunătatea, cu blândeţea, cu smerenia

Te rogi. Iată, rugăciunea curge frumos, simţi înlăuntrul tău că Dumnezeu ţi-o ascultă cu bunăvoinţă; mintea ţi-e liniştită, inima uşoară şi bucuroasă; spre sfârşitul rugăciunii însă, simţi parcă o mică slăbiciune în minte şi în inimă, care ajunge ca o apăsare şi ca un foc mistuitor, rugăciunea ajunge să ţi se pară din cale-afară de grea şi încerci chiar faţă de ea ceva ca o repulsie, deşi până atunci ţi se părea uşoară şi atrăgătoare. Nu cădea în deznădejde, prietene! Acestea sunt uneltiri ale diavolului, căruia îi place să- şi bată joc de noi, mai cu seamă când suntem către sfârşitul unei preocupări evlavioase, ca sa cădem în deprimare şi să considerăm pierdere de vreme toată lucrarea sfantă de mai înainte. Învaţă din aceasta să nu ţi se stingă duhul înainte de terminarea rugăciunii, nici măcar o clipă, roagă-te în duh si adevăr, neslăbit, şi nu te arăta slugarnic, cu nici un cuvânt, faţă de Domnul când e rogi, adică nici un cuvânt din câte le vei spune să nu fie prefăcut, făţarnic; să-ţi fie toată rugăciunea o expresie a adevărului, o trâmbiţă a Duhului Sfânt. Nici un cuvant să nu se pună în slujba minciunii vrăjmaşului, să nu fie o unealtă a aceluia. Roagă-te cu osârdie lui Dumnezeu să-ţi despovăreze sufletul de apăsarea vrăjmaşului, să-ţi stingă focul lui mistuitor din inimă, recunoscându-ţi înaintea lui Dumnezeu din toată inima vina de a te fi rugat făţarnic şi vei primi uşurare şi pace.

Ceea ce faci şi grăieşti, fă fără grabă în linişte Vei avea timp. Vrăjmaşul are obiceiul să grăbească şi să agite, fiindcă in grabă şi agitaţie lucrurile îşi pierd raţiunea.

Tatăl nostru! Vie împărăţia Ta! Domnul împărăţeşte pretutindeni, peste tot in lumea văzută (Se află în tot locul) şi în soboarele îngereşti. Împărăţeşte cu nemărginita Sa putere şi cu dreptate asupra duhurilor rele şi asupra oamenilor răi sau care fac fărădelegi; pe unii dintre ei îi va ţine legaţi in întunericul cel veşnic la marea zi a judecăţii, pe alţii îi pedepseşte în felurite chipuri chiar în această viaţă şi îi va pedepsi cu foc veşnic şi în viaţa viitoare. Dar El, fiind Adevărul, nu împărăţeşte asupra dracilor si a oamenilor necinstiţi cu adevărul Său, fiindcă în aceştia zace minciuna! Nu împărăţeşte cu dragostea Sa, fiindcă în ei stă răutatea; în oamenii necinstiţi nu împărăţeşte cu credinţa, cu nădejdea, cu dragostea, nu împărăteşte în ei prin îndeplinirea întocmai a poruncilor Sale. „Şi pentru ce Mă chemaţi: Doamne Doamne şi nu faceţi ce vă spun?“ (Luca 6, 64). „Păziţi poruncile Mele“ (Ioan 14, 15).

Împărăţind în cele mai neînsemnate mişcări fireşti ale trupului şi sufletului meu (de pildă în cuvânt), fiindcă trupul meu se supune poruncilor Sale şi atunci când mănâncă, şi atunci când doarme, când creşte, când umblă, gândeşte şi vorbeşte,

toate se alcătuiesc şi se mişcă după poruncile Lui. În inima mea însă nu împărăţeşte întotdeauna, în pornirile şi predispoziţiile ei, în liberul meu arbitru. Mă simt atras deseori spre rău, fac rău când ar trebui să fac bine. Prin aceasta mă împotrivesc poruncilor Sale. Sunt nu arareori puţin credincios sau necredincios, egoist, orgolios, dispreţuitor faţă de alţii, invidios, zgârcit, iubitor de agonisire, iubitor de arginţi, înclinat spre desfrânare, gata să cedez oricărei pofte păcătoase, iubitor de slavă de la oameni, nerăbdător, supărăcios, leneş, nu fac sau fac foarte puţine fapte bune şi pe acelea silit de împrejurări, nu dintr-o pornire sau dorinţă sinceră, nu sufăr cu cei ce suferă ca şi cu mădulare ale trupului unic al Bisericii, într-un cuvânt, nu împărăţeşte în mine Domnul prin gândurile, simţămintele şi faptele credinţei, nădejdii şi dragostei.

Trebuie să ne rugăm pentru ca inima noastră să capete convingerea statornică şi fermă că totul - sufletele şi trupurile noastre, când se simt bine şi când nu se simt bine, în toate împrejurările vieţii - vine de la Dumnezeu, de la puterea Sa, nu de la natură, nu de la întâmplare, nu de la noi înşine. Dacă vei înceta să te rogi lui Dumnezeu, inima îl va uita curând pe Binefăcătorul, Creatorul şi Domnul său şi uitându-L vei cădea în tot răul. Vezi, aşadar, că rugăciunea îţi aduce un folos esenţial.

Însuşirile omului, atât cele de ordin spiritual, cât şi cele fizice, se desăvârşesc, sporesc şi se fortifică prin exerciţiu. Exersează-te mai des în scris, în cusut, în croşetat şi astfel vei putea „să-ţi faci mâna“: vei scrie, vei coase, vei croşeta mai bine. Exersează mai mult în compunerea de texte, vei compune mai uşor şi mai bine; exersează în săvârşirea de fapte bune sau în stăvilirea patimilor şi ispitelor şi vei reuşi, cu timpul, să faci binele lesne şi cu plăcere, iar patimile le vei învinge cu uşurinţă, ajutat de harul dumnezeiesc atotlucrător. Dar dacă vei înceta să mai scrii, să coşi, să croşetezi sau dacă faci lucrurile acestea foarte rar, vei scrie, vei coase şi vei croşeta prost; nu vei mai compune nimic, sau foarte rar, lăsându-te absorbit de grijile materiale ale vieţii şi vei ajunge să nu poţi lega nici câteva cuvinte, mai ales în cele duhovniceşti. Când ţi se va da să scrii ceva, vei munci ca un rob în Egipt! Tot aşa, dacă nu te mai rogi, sau te rogi rar, rugăciunea ţi se va părea grea şi o vei face fără plăcere; dacă vei înceta lupta cu patimile, sau o vei rări din cale-afară şi o vei slăbi, îţi va veni foarte greu să le mai ţii piept şi te vor birui ele pe tine. Din pricina lor, nu vei mai avea linişte, viaţa îţi va fi otrăvită dacă te vei dezvăţa să lupţi împotriva acestor haini adversari, care sunt „de-ai casei“, stau înlăuntrul tău, îşi fac cuib în inima ta. Activitatea, munca sunt condiţii indispensabile ale vieţii. O viaţă inactivă nu este viaţă, e o monstruozitate, o umbră de viaţă! De aceea omul trebuie să-şi impună să lupte mereu, îndârjit, cu trândăvia trupească. Dumnezeu să apere pe tot creştinul de lene! „Iar cei ce sunt ai lui Hristos şi-au răstignit trupul

împreună cu patimile şi cu poftele" (Galateni 5, 24), adică firea cea leneşă, rea, iubitoare de păcat. „Căci tot celui ce are i se va da şi-i va prisosi, iar de la cel ce n-are i se va lua“ (Matei 25, 29).

Omul înrăit, care se înverşunează împotriva cuiva, este un om bolnav. Are nevoie să i se oblojească inima şi nu cu altceva decât cu iubire; trebuie tratat cu grijă, cu vorbe de mângâiere şi dragoste. Dacă ura lui nu este adânc înrădăcinată, fiind numai o izbucnire de moment, veţi vedea cum gingăşia şi dragostea noastră îi vor înmuia inima, îi vor topi gheaţa răutăţii, binele va învinge răul. Pentru ca binele să învingă răul, creştinul trebuie să fie întotdeauna bun şi înţelept.

Dacă te jigneşte cineva, nu-i purta gând rău. Dacă cel ce te-a jignit îţi va arăta apoi o faţă prietenoasă şi îţi va vorbi, nu-ţi întoarce inima spre rău, ci vorbeşte cu el politicos şi cu blândeţe, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic între voi; învaţă să învingi răul cu binele, răutatea cu bunătatea, cu blândeţea, cu smerenia. Nu-i spune în gând celui ce te-a defăimat: tu vorbeşti cu mine după ce m-ai jignit, nu te simţi răspunzător cu nimic de aceasta, deci nu te socotesc vrednic să stai de vorbă cu mine; te resping, te dispreţuiesc, ca să simţi că m-ai ofensat... Nu fi mândru, răzbunător, nu-i vorbi aşa, ca să nu-1 mânii pe Dumnezeu cu inima ta împietrită.

Înaintea lui Dumnezeu întreaga lume materială este ca şi când n-ar fi; fiinţele însufleţite, precum îngerii şi oamenii, aşijderea. Dar au existenţă durabilă acele făpturi care sunt aproape de Dumnezeu, având chipul şi asemănarea Lui. Celelalte făpturi se trec precum umbra. „Cerul şi pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece“ (Matei 24, 35).

Să nu uităm nici o clipă că diavolul caută mereu să ne aducă în suflet gunoaie drăceşti, dintre cele care nu ne prisosesc şi sunt uneori atât de mărunte şi de amestecate, încât nici nu ne dăm seama de ele. Spune-mi, oare nu este un gunoi care întunecă ochiul inimii, sau mândria, nerăbdarea, irascibilitatea sau dorinţa de a acapara totul, avariţia, iubirea de înavuţire, aghirofilia, vorbele agresive şi ofensatoare la adresa cuiva, urâtul şi deznădejdea, invidia, îndoiala, puţina credinţă sau necredinţa în adevărurile revelate, înfumurarea, nerâvna spre rugăciune şi spre fapta cea bună, faţă de îndatoririle slujbei tale; spune-mi sincer, din inimă, nu sunt acestea toate gunoi diavolesc şi beznă venită din iad? Cu credinţă şi cu nădejde în Domnul, cu perpetuă trezvie şi luare-aminte de sine, Dumnezeu te va ajuta să te poţi feri de gunoaiele şi întunericul iadului. „Cel ce s-a născut din Dumnezeu se păzeşte pe sine şi cel rău nu se atinge de el“ (Ioan 5, 18).

Toată fericirea şi toată nefericirea mea stă în gândurile şi în pornirile inimii. Dacă gândurile şi pornirile inimii îmi sunt de acord cu adevărul dumnezeiesc sau cu voinţa lui Dumnezeu, atunci sunt liniştit, plin de lumină duhovnicească, de bucurie, de fericire. Dacă nu, sunt neliniştit, sufletul îmi este cuprins de o beznă nepătrunsă, de apăsare şi de urât. Dacă gândurilor şi pornirilor mincinoase, potrivnice lui Dumnezeu, le iau locul altele, adevărate, plăcute lui Dumnezeu, atunci mă simt din nou împăcat şi fericit.

Aproapele meu este o fiinţă asemenea mie, om ca şi mine, tot chip al lui Dumnezeu. Şi fiindcă este întocmai ca mine, trebuie să-l iubesc ca pe mine însumi. „Să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi" (Matei 22, 39). Trebuie să-l consideri carne din carnea ta şi sânge din sângele tău, să i te adresezi cu dragoste, blând, afectuos, iertându-i greşelile, aşa cum ai vrea să ţi le ierte şi pe ale tale, aşa cum aştepţi şi de la alţii iertare şi înţelegere pentru neputinţele tale. Adică sau să te faci că nu le vezi, sau spune-i-le cu blândeţe, delicat, amabil, cu bunăvoinţă.

Pentru ca, primind Sfintele, dătătoarele de viaţă Taine cu credinţă nestrămutată să poţi birui uneltirile şi clevetirile diavolului, spune-ţi în minte că ceea ce ai primit din Sfântul Potir este Cel ce este singur Fiitor. Cu asemenea gânduri şi convingeri în inimă, primind Sfintele Taine, te vei linişti îndată, te vei înveseli, vei căpăta vigoare şi inima îţi va spune că în tine sălăşluieşte cu adevărat Domnul şi tu în Domnul. Din experienţă.

Când te rogi Stăpânei Doamne, Maicii lui Dumnezeu, o numeşti ocean de bunătate şi de binefaceri. Caută să fii şi tu după puteri, bun şi mărinimos cu cei ce au nevoie de bunătatea şi mărinimia ta. Nu fi rău cu ei, nu-i dispreţui, ci dimpotrivă, iubeşte-i cu cât au mai multă nevoie de tine. Judecă-le limpede şi sănătos, după Evanghelie, situaţia, pune-te mai des în locul lor şi Stăpâna îşi va spori milele faţă de tine.

Fiecare cuvânt cu puterea lui. Unele dau viaţă, altele pot ucide sufletul: pe-al tău, pe-al aproapelui tău. De aceea s-a spus: „Vorba voastră să fie întotdeauna plăcută, dreasă cu sare" (Coloseni 4, 16). „Din gura voastră să nu iasă nici un cuvânt rău, ci numai ce este bun, spre zidirea cea de trebuinţă, ca să dea har celor ce ascultă" (Efeseni 4, 29).

Vrăjmaşul cel rău intră în inima omului o dată cu îmbuibarea şi beţia. Dacă eşti cu luare-aminte, poţi să-ţi dai seama că aşa este. Iată de ce, pe măsură ce omul capătă obişnuinţa băuturii, îi sporeşte grozav şi atracţia spre ea (sporeşte şi puterea vrăjmaşului asupra omului). Se observă la beţivi o seducţie irezistibilă a acestei patimi, pe care caută cu orice preţ să şi-o satisfacă, ceva ca o pornire lăuntrică spre

păcat, spre vrăjmaşul intrat în inima acestor nefericiţi. Cum poate fi izgonit demonul beţiei? Cu post şi rugăciune. Vrăjmaşul intră în oameni atunci când s-au dedat unui mod de viaţă exclusiv trupesc, satisfacerii pântecelui, şi fiindcă nu se roagă. De ieşit, nu poate ieşi decât atunci când se folosesc mijloace opuse: postul şi rugăciunea.

Ce mi s-ar fi întâmplat dacă nu mi s-ar fi dat, dintru început, harul dumnezeiesc, dacă el nu ne-ar cuprinde fiinţa deodată, neaşteptat, după ce am săvârşit atâtea păcate, şi dacă nu ne-ar îndemna spre pocăinţă, cu lacrimi? Ce s-ar întâmpla dacă ar trebui să ne dobândim pocăinţa numai cu propriile noastre eforturi? Ticăloşii de noi, ce puţini ar fi cei în stare să se elibereze de povara păcatelor, fiindcă, îndeobşte, firea noastră este leneşă, nedeprinsă cu munca stăruitoare, mai cu seamă în viaţa duhovnicească. Şi fără ajutor, fără o considerabilă înlesnire şi uşurare a nevoinţelor duhovniceşti, am fi renunţat la ele, am fi părăsit lucrarea mântuirii. Acum însă Dumnezeu cel preaînţelept, Părintele cel binevoitor fie că ne uşurează şi ne îndulceşte povara noastră duhovnicească, fie că ne-o îngreuiază, pentru a ne pune la încercare, pentru a ne învăţa răbdarea şi pentru a face să se istovească trupul cel viclean şi aplecat spre pieire, alternând cu înţelepciune o situaţie cu alta. Astfel, putem lucra mereu pentru mântuire, cu ajutorul lui Dumnezeu, fără un efort deosebit şi deseori cu bucurie.

Cât de trist este să vezi cum îi dijmuieşte vrăjmaşul pe creştini în zilele de sărbători ale Domnului, silindu-i la plata unui greu tribut şi cu cât este mai importantă sărbătoarea, cu atât este mai mare birul plătit de creştini diavolului, fiindcă ce vedem că se întâmplă de sărbători? Trândăvie, destrăbălare, beţie, desfrâu, bătăi, hoţii, distracţii uşuratice. Dumnezeule! Toate ca să-i facă pe plac trupului! Ce sârguincioasă slujire diavolului! Te întrebi: sunt aceştia creştini răscumpăraţi cu cinstitul sânge al Fiului lui Dumnezeu? Trăim oare într-o eră creştină sau într-una păgână? Aceştia să fie oare cei care se mai şi împărtăşesc cu dătătoarele de viaţă Taine? Aceştia să fie cei ce vin la biserică şi se roagă, împreună cu tine, Domnului? Dacă sunt ei, atunci de ce au mai venit la biserică? Se vede că din simplă obişnuinţă, nu fiindcă i-ar fi îndemnat inima, recunoscătoare către Mântuitorul Hristos. Se vede treaba că nu s-au rugat lui Dumnezeu, nu şi-au apropiat inimile de El, şi-au apropiat numai buzele, nu s-au lăsat pătrunşi de duhul sărbătorii, fiindcă nu înţeleg, în general, sensul şi scopul sărbătorilor creştine, nu participă la ele aşa cum participă - să zicem - copiii la sărbătorile de familie pe care le pun la cale părinţii. Ce copii răi şi cu o mamă atât de bună, de iubitoare, de sfântă - Biserica! Mama e sfântă, copiii sunt păcătoşi. Mamă duhovnicească, copii trupeşti. Mamă cerească, părinţi pământeşti. Mama vrea să le dea în locul bunătăţilor vremelnice, stricăcioase, bunătăţile cele veşnice, duhovniceşti, dar copiii le resping, umblând

după desfătări lumeşti, trecătoare, păcătoase. Totuşi, printre beţivi şi printre cei dedaţi viciilor îi întâlneşti de sărbători mai mult pe cei ce nu vin la biserică (care n-au habar ce sărbătoare este, nu s-au gândit nicicând la ea). Aceştia au o singură sărbătoare, cea a trupului. Până când, oare, noi, preoţii nu ne vom ridica împotriva celor ce pângăresc sărbătorile Domnului? Care dintre preoţii lui Dumnezeu se va arăta râvnitor ca Ilie, sau ca Isaia, sau ca Ieremia, ca să se ridice cu puterea Duhului Sfânt împotriva tuturor fărădelegilor care se fac în noul Israel, ca să-şi închine toată puterea, toată viaţa, preamăririi lui Dumnezeu şi ca să stârpească dintre creştini aceste necuviinţe? ***Când vom sfinţi, Doamne, după cuviinţă, sfinţenia sărbătorilor Tale? Când vom aduce mângâiere Sfintei noastre Maici - Biserica, supunându-ne rânduielilor sale? Când ne vom umple de duhul ei? Până când vom începe în duh prăznuirea marilor, mântuitoarelor evenimente ale credinţei dreptmăritoare, ca să o încheiem apoi în trup?***

Până când va mai râde vrăjmaşul de mădularele lui Hristos, care sunt creştinii? Până când adepţii altor credinţe şi confesiuni ne vor arăta cu degetul, spunând: uitaţi-vă la creştinii cei ce se numesc pravoslavnici, cum trăiesc? Ce credinţă poartă ei în inimă? Ce cunoştinţe au despre credinţă? Ce preoţi au? Ce prost îi învaţă pe ei cele ale credinţei, cât de puţin le explică sărbătorile, cu ce scop au fost stabilite, ce reprezintă! Cât de puţin îi învaţă să trăiască după credinţă! Dumnezeule! Câte reproşuri se aduc credinţei noastre dreptmăritoare şi nouă, preoţilor? Sau poate că noi, păstorii, suntem învinuiţi pe drept. Poate că în faptul că creştinii nu ţin sărbătorile după cuviinţă avem şi noi o mare parte de vină. Poate că fiindcă nu-i mustrăm, nu-i oprim, nu-i rugăm, cu îndelungă-răbdare şi cu învăţături, cum să petreacă sărbătorile şi, în general, cum să trăiască creştineşte. Le vorbim prea puţin despre trândăvie, despre beţie, despre desfrânare. Nu tunăm în biserică cu cuvântul lui Dumnezeu împotriva acestor vicii care au pus teribilă stăpânire pe creştini. Nu obişnuim să-i pedepsim îndepărtându-i de la Sfântul Potir pe cei cunoscuţi ca beţivi şi ca desfrânaţi şi prin aceasta facem să se răspândească din ce în ce mai mult viciile. Persoanelor care merită o severă pedeapsă bisericească, atunci când vin la spovadă le dăm epitimii prea uşoare şi nici nu le urmărim cum se cuvine dacă sunt ţinute sau nu. Dumnezeule al dreptăţii! Şi păstorii, şi turma se arată înaintea Ta ca unii lipsiţi de răspundere. Dintre noi, „toţi s-au abătut, împreună netrebnici s-au făcut. Nu este cine să facă binele, nici măcar unul nu este“ (Romani 3, 12). Ce se va întâmpla, până la urmă, dacă această dezordine în viaţa noastră se va menţine? Pământul este cuprins din ce în ce mai mult de nelegiuire. Împărăţia vrăjmaşului se lăţeşte mereu, împărăţia Ta se micşorează. Puţini sunt aleşii Tăi, cei cărora le stai în inimă, mulţi sunt robii diavolului, în ale căror inimi s-a furişat ca un fur cel mai mare ucigaş de oameni. Ce vei face cu noi, Doamne? Sângele Legii Tale strigă din pământ, iar glasul

binevestitor al Evangheliei Tale nu va pătrunde în inimile creştinilor. Poruncile tale sunt uitate, rânduielile bisericeşti nesocotite, ce vei face cu noi, Doamne? Trimite-ne, Doamne, lucrători plini de râvnă în via Ta, care să nu caute ale lor (cf. 1 Corinteni 13, 5), ci să caute mai întâi pe Hristosul Tău. Dă-le lor râvna proorocilor, puterea şi înţelepciunea apostolilor, ca să lucreze zi şi noapte pe ogorul inimilor omeneşti.

Îi auzim pe unii spunând: rugăciunea ne oboseşte repede. De ce oare? Fiindcă nu-L aveţi în faţa ochilor minţii pe Domnul ca şi când ar fi aievea. Priviţi-L mereu cu ochii minţii şi ai inimii şi atunci veţi putea sta la rugăciune toată noaptea şi nu veţi osteni. Ce spun, o noapte! Veţi fi în stare să staţi trei zile şi trei nopţi la rând şi nu veţi obosi. Aduceţi-vă aminte de stâlpnici. Ei au stat mulţi ani la rând pe un stâlp, cu duh rugător, învingându-şi trupul, cel care, ca şi trupul tău, trăgea spre lenevie. Iar ţie ţi se par grele cateva ceasuri de rugăciune, poate chiar unul singur!

Dragostea nu gândeşte răul (1 Corinteni 13. 5). A gândi răul este ceva diavolesc. Gândeşte răul diavolul din om şi nu omul. De aceea să nu ţii în inimă nici un rău, nu-1 gândi împotriva aproapelui tău, ca să nu te faci una cu diavolul. „Biruieşte răul cu binele“ (Romani 12, 21) Răul pe care îl vezi, sau care crezi că este aşa în aceasta să ţi se cuprindă înţelepciunea duhovnicească şi fapta de desăvârşire, în duhul iubirii creştine.

Tatăl nostru care eşti în ceruri! Ce privelişte duhovnicească sublimă, emoţionantă ni se arată atunci când aceste cuvinte răsună într-o imensă mulţime de oameni, adunaţi într-o biserică, sau numai în cercul familiei, sau strânşi împreună, elevi sau ostaşi, şi când sunt rostite din suflet cu adevărat dintr-o inimă şi dintr-un gând! Ce privelişte sublimă când vezi că aceste cuvinte sunt confirmate de însăşi viaţa oamenilor, atunci când împărtăşesc unii faţă de alţii simţăminte de dragoste frăţească, trăind în pace, cei tineri ascultând de cei bătrâni, cei mai slabi la minte de cei mai destepti, dându-şi unii altora cele cuvenite, respectându-se reciproc: „în cinste unii altora dându-şi întâietate“ (cf. Romani 12, 10). Ce privelişte, cu adevărat cerească atunci când o familie numeroasă, avându-i strânşi împreună pe mulţi dintre cei de-un neam, se aşază la masă şi îi vei auzi pe toţi zicând, într-o inimă şi într-un glas: „Tatăl nostru!“, mărturisind pe Tatăl ceresc, Cel unul, împăratul Atotsfânt, cu dorinţa ca să se facă voia Sa precum în cer, aşa şi pe pământ, mărturisindu-L pe Cel ce pe toţi ne ţine! Ce sublimă privelişte când stăpânul casei nu-şi revendică sieşi bunătăţile oferite, mâncarea şi băutura, ci le atribuie lui Dumnezeu, considerând că toţi trebuie să se bucure de darurile Lui; când, comparându-se cu toţi ceilalţi, pare a fi el însuşi cel ospătat, nu cel ce ospătează. Dar ce privelişte fără seamăn şi aducătoare de linişte ar fi dacă tot

pământul, toate popoarele ar rosti într-un gând şi într-o inimă, ridicându-şi privirile către Tatăl nostru Care eşti în ceruri, sfinţească-se numele Tău - şi să fim si noi sfinţiţi Vie împăraţia Ta, cum a fost dintru început, înainte de căderea în păcat: Facă-se voia Ta - voia cea bună şi desăvârşită, precum în cer, aşa şi pe pământ veşnică, şi să nu împărăţească samavolnicia; pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi... şi ne iartă nouă greşelile noastre... şi celelalte. Ce-ar fi dacă toţi ar gândi şi ar voi aşa! Dar veni-va vremea când toţi cei ce vieţuiesc pe pământ vor fi o turmă şi un păstor (Ioan 10, 16).

Mintea îngerilor nu poate înţelege minunea: cât de bun, de înţelept, de atotputernic ni S-a arătat Dumnezeu prin întruparea Sa din Preasfânta Fecioară Maria. „Toată firea îngerească s-a minunat de lucrul cel mare al întrupării Tale; că pe Cel neapropiat, ca Dumnezeu, L-au văzut om apropiat tuturor, petrecând împreună cu noi“ (Acatistul Buneivestiri, Condac 9)

Slavă bunătăţii Tale! Slavă binefacerilor Tale! Slavă înţelepciunii Tale! Slavă puterii Tale! Prin întruparea Sa, Domnul ne-a învăţat Tainele credinţei, care nu fuseseră cunoscute decât, poate, într-o mică măsură în Vechiul Testament. Prin întruparea Sa, noi păcătoşii, cei supuşi blestemului, ne-am învrednicit de Preacuratul Său Trup şi Preacuratul Său Sânge, pentru a ne uni cu El şi a fi fiinţial cu El, după cum şi El este în noi. Prin întruparea Lui, Preasfânta Fecioară Născătoare de Dumnezeu ni s-a făcut puternică mijlocitoare către tot binele la Dumnezeu şi acoperământ împotriva păcatelor, necazurilor şi supărărilor, care se roagă pentru noi ziua şi noaptea, Împărăteasa şi Stăpâna noastră. Puterii sale neputându-i face faţă vrăjmaşii văzuţi şi nevăzuţi, ea s-a făcut şi însăşi Maica noastră, după har, potrivit cuvintelor Domnului, Care pe Cruce răstignit fiind, a zis către ucenicul Său Ioan: „Iată mama ta“. Iar Dânsei: „Iată fiul tău“ (Ioan 19, 26, 27). Slavă binefacerilor Tale, Doamne!

Cât de mult ne înjosim sufletul nemuritor, cel după asemănarea lui Dumnezeu, împătimindu-ne de cele ce se strică şi se sting repede, de strălucirea trecătoare a aurului şi argintului îndepărtându-ne privirea de la lumina cea de Sus, veşnică, aducătoare de bucurie, împătimindu-ne de desfătările trupeşti, repede trecătoare, vătămătoare, care slăbesc sufletul şi trupul şi abătându-ne privirea de la dulceaţa veşnică, duhovnicească şi de la dulcea priveliște a vederii de Dumnezeu şi îndreptându-ne-o către slava lumească cea deşartă, ne luăm ochii de la slava chemării de Sus, de la cinstea dată fiilor lui Dumnezeu, moştenitorii veşnicei Sale împărăţii.

Bunul cel mai de preţ în această viaţă şi în cea viitoare este Dumnezeu, Cel veşnic viu, atotdesăvârşit, atotfericitor. Cei ce au agonisit acest Bun, cei care îl au în suflet sunt cei mai fericiţi oameni. Tot restul, cele pământeşti, cele ale vieţii socotite drept bunuri nu sunt decât deşertăciuni, vid. Toate cele pe care le am lângă mine sau pe mine, nu mă exprimă, nu mă recunosc în ele. Chiar şi trupul meu, cel în care sunt îmbrăcat şi din care sunt alcătuit, părţile existenţei mele pământeşti, nu sunt, propriu zis, eul meu.

Ce vor să spună aceste cuvinte: „A cărui laudă nu vine de la oameni, ci de la Dumnezeu14 (Romani 2, 29)? Cui i se adresează această laudă? Celui care lucrează Domnului înlăuntrul său, în inima sa, celui care face tot lucrul său după cum îi spune conştiinţa şi care impune preţ pe părerile oamenilor şi nici pe slava care vine de la oameni. Noi însă aşteptăm slavă de la oameni, nu de la Dumnezeu, Care este Dumnezeul slavei. Umblăm după decoraţii pământeşti, cruci, ordine...

De ce oare i-a apărut Sfânta Cruce pe cer împăratului Constantin? Drept semn că prin Cruce s-a proslăvit Domnul însuşi şi apostolii şi toată ceata mucenicilor, că Crucea este biruinţa cea nebiruită şi că, după cum diavolul a fost zdrobit prin Cruce, tot astfel vor fi zdrobiţi şi vrăjmaşii Crucii lui Hristos sau ai creştinilor. Că în prigonitorii creştinilor lucrează diavolul, cel care trebuie înfrânt prin Cruce; că creştinii prigoniţi sunt mădulare ale lui Hristos, ostaşii lui Hristos, aflaţi mereu sub paza lui Hristos Dumnezeu şi a Crucii Sale.

Iată că te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuieşti (Ioan 5,14). Experienţa arată că păcatele şi patimile distrug sănătatea sufletului şi trupului, iar biruinţa asupra păcatelor aduce în suflet linişte cerească şi sănătate trupească. Răpune hidra cea cu multe capete a păcatului şi vei fi sănătos. Păstrează-ţi liniştea sufletească, nu te agita, nu te tulbura de nimic din cele ce ţi-ar putea sta împotrivă: necazuri, nedreptăţi, nereguli, şi te vei bucura mereu de sănătate sufletească şi trupească. Neliniştile, tulburările, focul patimilor de tot felul nasc în noi mulţime de boli sufleteşti şi trupeşti.

Pentru a-i conduce pe alţii, trebuie mai întâi să înveţi să te conduci pe tine. Pentru a-i învăţa pe alţii, trebuie mai întâi să acumulezi tu însuţi cunoştinţe. Dacă nu ştiu să mă conduc pe mine însumi, dacă îmi lipseşte duhul stăpânirii de sine, al blândeţii, sfinţeniei, iubirii şi adevărului, voi fi un prost conducător. Când patimile îşi fac mendrele în mine, mai bine să nu mă apuc să-i conduc pe alţii, ca să nu le provoc un mare rău şi să nu mi-1 provoc nici mie.

Domnul îmi este viaţă în moarte, putere în neputinţă, lumină în întuneric, bucurie în tristeţe, curaj în laşitate, linişte în tulburare, mă ascultă când mă rog, mă slăveşte când sunt ponegrit, mă izbăveşte cu cinste când sunt defăimat. Mă ajută şi mă mântuieşte cu puterea Sa, în chip minunat, mă scoate din necazuri, din strâmtorări, din patimi trecătoare. Când înalţ către El strigare de izbăvire, duşmanii nevăzuţi mă părăsesc degrabă, după ce mi-au întinat cele dinlăuntrul meu şi simt atunci lucrând asupra mea dreapta Dumnezeului şi Mântuitorului meu. Mărire şi mulţumire Păstorului şi Luminătorului sufletului meu.

Când te rogi împovărat de multe păcate şi cuprins de deznădejde, începe-ţi rugăciunea cu convingere, cu duh arzător, adu-ţi aminte că însuşi Duhul lui Dumnezeu ajută neputinţelor noastre, mijloceşte pentru noi „cu suspine negrăite” (Romani 8, 26). De îţi vei aduce aminte cu credinţă de lucrarea Duhului lui Dumnezeu în noi, atunci îţi vor picura din ochi lacrimi de umilinţă şi vei simţi în inimă pace, dulceaţă, dreptate şi bucurie în Duhul Sfânt“ (Romani 14, 17). Şi striga-vei, cuvântând cu inima, Avva, Părinte!

Omniprezenţa lui Dumnezeu se vădeşte în spaţiu şi în mintea noastră, adică Dumnezeu este pretutindeni în raport cu spaţiul şi în raport cu gândirea noastră. Oriunde m-aş duce, cu trupul sau cu mintea, îl voi întâlni pe Dumnezeu, pretutindeni Dumnezeu îmi va ieşi în cale.

Când ne rugăm trebuie să credem în aşa măsură în forţa cuvintelor rugăciunii, încât cuvintele să nu fie rupte de acţiunea pe care o exprimă. Să credem că fiecare cuvânt atrage după sine îndată acţiunea căreia îi dă expresie, asa cum corpul este însoţit întotdeauna de umbra sa. Şi aşa cum cuvintele şi faptele Domnului sunt întotdeauna nedespărţite. „Că El a zis şi s-au făcut. El a poruncit şi s-au zidit" (Psalmul 149, 5). Şi tu să crezi tot aşa. Ce-ai spus când te-ai rugat şi ce ai cerut aceea va fi. Tu ai adus laudă lui Dumnezeu şi EI ţi-a primit lauda ta; i-ai mulţumit şi Ţi-a primit mulţumirea, întru miros de bună mireasmă duhovnicească. Nenorocirea e că avem puţină credinţă şi despărţim cuvântul de faptă, precum trupul de suflet, forma de conţinut, umbra de corp, rămânem când ne rugăm ceea ce suntem şi în viaţă: oameni „fireşti care nu au Duhul" (Iuda 1,19). De aceea şi sunt neroditoare rugăciunile noastre.

Stă scris despre templu: „Şi vor fi ochii şi inima Mea acolo în toate zilele" (3 Regi 9, 3). Acolo, adică îndreptaţi îndeosebi asupra inimilor celor ce se află şi se roagă în el, fiindcă Cel de Sus nu locuieşte în temple făcute de mâna omului. Câtă bucurie ne dau aceste cuvinte ale înţeleptului Solomon! În templul lui Dumnezeu, ochii stăpânului sunt îndreptaţi asupra fiecăruia dintre noi, inima lui aşijderea!

Putea-vom oare să cerem o şi mai mare apropiere? Asupra mea este îndreptată însăşi inima Stăpânului. ***Uneori stai faţă către faţă cu cineva, vorbeşti cu el, dar inima lui nu este îndreptată spre tine, ocupată fiind de altcineva sau cu altceva. Aici însă inima lui Dumnezeu e îndreptată spre tine, toată iubirea, bunătatea, mărinimia Sa, toate sunt gata să se reverse spre tine, după cum îţi este credinţa.***

Când îi chemăm pe sfinţi rugându-ne şi le rostim numele. înseamnă că ni-i apropiem de inimă. Cere-le atunci cu credinţă să-ţi fie rugători şi mijlocitori şi îţi vor asculta rugăciunea şi o vor înfăţişa îndată stăpânului, ca unui Atotputernic şi Atotprezent. Când la Proscomidie chemi, rugându-te, pe Iisus Hristos Domnul, pe Preacurata Sa Maică, pe sfinţi, sau îi pomeneşti pe vii şi pe morţi, atunci părticica pe care o scoţi reprezintă pe Domnul sau pe Preacurata Sa Maică, sau pe vreun sfânt, sau pe mai mulţi sfinţi împreună, pe viii şi pe morţii pe care îi pomeneşti, gândul îndreptat spre ei o dată cu rostirea numelui reprezintă, „ţine locul" sufletului lor, al fiinţei invocate sau pomenite. Astfel sunt aduse în mic pe buzele şi în inima noastră fiinţe din lumea de dincolo, de Sus, şi aceasta se face prin credinţă, prin Duhul Sfânt, Cel Care pretutindenea este şi pe toate le împlineşte.

Când mă rog, cred cu tărie că:
1) Dumnezeu Unicul este Cel ce este şi pe toate le împlineşte, prin urmare stă şi la dreapta mea.
2) Că eu sunt chipul Său.
3) Că El este ocean de bunătate şi
4) Izvorul a toată binefacerea şi că El însuşi m-a împuternicit să mă rog Lui.

După cum pietrele, sau bucăţile de lemn, sau alte corpuri aruncate în sus cad inevitabil pe pământ sau în apă, în funcţie de locul de unde sunt aruncate, tot aşa şi cuvintele rugăciunii ajung negreşit la Dumnezeu dacă sunt spuse din inimă; atunci când sunt spuse făţarnic, cad peste şerpii întunericului, în oceanul minciunii - diavolul - cel ce este fiinţa minciunii.

Când te rogi, trebuie să-ţi închipui întreaga creaţie ca şi cum n-ar însemna nimic înaintea lui Dumnezeu, iar pe Unul-Dumnezeu- Totul, Cel ce pe toate le ţine, Care există şi lucrează pretutindeni, dând viaţă la toate.

Domnul umple întreaga creaţie, cea care este în faţa Sa, „ca picătura de rouă, cea de dimineaţă, care se pogoară pe pământ” (înţelepciunea lui Solomon 11, 22), Care o ţine cu dreapta Sa, până la cel din urmă firicel de iarbă şi de praf, nefăcând nici o deosebire între lucrurile mari şi cele mici, fiinţează în infinit, umplând totul la

modul absolut, ca şi cum totul n-ar fi decât vid, El fiind existenţa unică; de aceea S-a şi numit pe Sine Cel ce este (Ieşirea 3, 14): „Eu sunt cel ce sunt“.

Oricare particulă a universului, cât ar fi ea de mică şi de neînsemnată, prin faptul că are o existenţă proprie aduce dovada că Dumnezeu, Cel ce pe toate le săvârşeşte şi le ţine, există. Ar fi oare cu putinţă să existe materia şi să nu existe Dumnezeu, Creatorul a toate? Nu! Fără El nu poate să existe nimic, fără prezenţa şi susţinerea lui Dumnezeu, n-ar putea exista, dacă ar fi să rămână singur, nici măcar un firicel de praf. „Fără El nimic nu s-a făcut, din ce s-a făcut“ (Ioan 1, 3).

Într-o anumită măsură, ne putem da seama încă din această viaţă de cele ce vor deveni realitate în viaţa viitoare; că, unindu-ne atunci pe deplin cu Dumnezeu, vom avea parte de un izvor de veşnică lumină, pace, bucurie şi fericire. Când ne rugăm, când sufletul nostru stă întors tot către Dumnezeu, unindu-ne cu El, ne simţim minunat, liniştiţi, uşuraţi, veseli, întocmai copiilor la sânul mamei. Sau, mai desluşit vorbind, atât de bine, încât nu mai avem cuvinte să spunem cum. „Bine este ca noi să fim aici“ (Luca 9, 33). Nevoieşte-te, deci, neslăbit, ca să te învredniceşti de fericirea cea fără de sfârşit ce va să vină şi pe care ai şi început să o cunoşti în parte, din experienţă, încă din viaţa aceasta. Dar ia seama: „Căci vedem acum ca prin oglindă, în ghicitură, iar atunci, faţă către faţă; acum cunosc în parte, dar atunci voi cunoaşte pe deplin" (1 Corinteni 13, 12). Cum ne va fi oare când ne vom uni cu adevărat cu Dumnezeu, când închipuirile şi umbrele, oglinda şi ghicitura nu vor mai fi şi când va veni împărăţia adevărului şi a cunoaşterii desăvârşite? Să nu încetăm nici o clipă lupta pentru dobândirea fericirii celei viitoare, pentru viitoarea noastră unire cu Dumnezeu.

Vedeţi cât de puternic strălucesc soarele şi stelele? „Atunci cei drepţi vor străluci ca soarele" (Matei 13, 43), de la lumina cea dinlăuntru, nematerială a lui Dumnezeu. Când îngerii îşi fac apariţia pe pământ, sunt aproape de fiecare dată înconjuraţi de lumină. Tindeţi către această lumină, părăsiţi cele ale întunericului. Putem să ne înălţăm fiinţa, făcându-ne părtaşi cu Fiinţa divină; căci Dumnezeu este lumină necreată, mai presus de orice lumină creată.

Omule! Când mă uit la tine, cunoscându-ţi simţurile şi trupul tău, când îmi amintesc de ziua în care te-ai născut şi de zilele care au urmat, din copilărie până când te-ai făcut bărbat deplin şi până în ziua de azi, pentru ca mai apoi să mă ducă gândul la ziua morţii tale şi pe urmă la veşnicia care ţi-a fost hărăzită, de la facerea lumii, nu ştiu de ce să mă minunez mai întâi: de nimicnicia ta sau de atotputernicia şi bunătatea Creatorului, Care a binevoit să-ţi dea viaţă şi Care îţi îmbracă trupul stricăcios şi muritor în nemurire! Mirarea mea sporeşte când văd cum ţie, celui ce

eşti trup şi sânge, Domnul Dumnezeu, împăratul Cel veşnic, îţi dă să guşti din Trupul şi Sângele Lui, fiindcă El, în zilele când se afla în trup omenesc, S-a făcut părtaş trupului şi sângelui nostru (cf. Evrei 2, 14), ca să te facă pe tine veşnic viu.

Omul care moare rămâne o fiinţă vie. „Dumnezeu (...) nu este Dumnezeu al morţilor, ci al viilor, care toţi trăiesc în El“ (Luca 20, 38). Sufletul omului pluteşte nevăzut lângă trup, în locurile unde i-a fost drag să petreacă. Dacă omul a murit în păcat, sufletul nu poate să se dezlege de legăturile sale cu păcatul şi are mare nevoie de rugăciunile celor rămaşi în viaţă, îndeosebi cele ale Bisericii, Mireasa cea prea sfântă a lui Hristos. Să ne rugăm din toată inima pentru răposaţi. Le poate fi de un imens ajutor, mai mult decât oricare, venit de la cei vii.

Când Domnul priveşte cu milostivire la fiii pământului cu ochii naturii, cu „ochii" unui timp senin, limpede, deschis, ne simţim cu toţii în largul nostru, uşori şi veseli. Când atmosfera este curată, aer ne pătrunde binefăcător în suflete şi în trupuri; când atmosfera devine rece, umedă, apăsătoare, simţim ceva ca o povară, pe suflet şi pe trup, mulţi ne îmbolnăvim, pe mulţi ne răpune aleanul şi urâtul. Este modul prin care natura influenţează puternic şi irezistibil starea oamenilor. Şi este interesant de observat că cine este legat mai puţin de poftele şi desfătările vieţii, cine nu s-a făcut rob pântecelui, cine este mai cumpătat la mâncare şi la băutură, faţă de acela natura pare să se arate mai binevoitoare, nu-l apasă sau o face într-o mai mică măsură decât în cazul celor deveniţi sclavii firii şi trupului. O, cât de limpede ni se arată că adevărata noastră viaţă este în Domnul, nu în cele materiale; cât de clar vedem că Domnul „lucrează toate în toţi" (1 Corinteni 12, 6). în atmosferă El este respiraţia noastră; în mâncare, ne satură, în băutură, ne ogoieşte setea; El ne îmbracă, ne adăposteşte, ne încălzeşte şi ne linişteşte; ne aduce linişte şi în somn; îl regăsim în cuvântul curat, învăţătoresc, înţelept şi ziditor, în dragostea unora faţă de alţii.

Doamne, Stăpâne, Făcătorul şi Binefăcătorul nostru! Dă-ne ca în fiecare clipă a vieţii noastre să ne amintim de Tine, că prin Tine „trăim şi ne mişcăm şi suntem“ (Faptele Apostolilor 17, 28), că viaţa ne-a fost dată de Tine, respiraţia, totul!

Dar să ţinem minte, dacă în toate cele de care am vorbit până acum nu vom ţine seama de poruncile şi rânduielile lăsate de la Dumnezeu, El ne va fi şi pedeapsa noastră. Pedepsi-ne-va cu atmosfera, cu mâncarea, cu băutura, nu ne vom mai sătura, nu ne vom mai astâmpăra setea, ne va face să ne scârbim de mâncare şi de băutură sau să ne îmbolnăvim de ele. Aşa cum se întâmplă când cuiva nu-i mai prieşte mâncarea, când i se urăşte de îmbrăcăminte şi de casă, când nu-şi mai

găseşte liniştea nici în somn, când vorbele lui nu mai au nici o legătură între ele, când are parte de dragoste nestatornică, chinuitoare şi pârjolitoare. Se vădeşte că pedepsele ne vin chiar din pornirile noastre păcătoase. „Prin ceea ce păcătuieşte cineva, prin aceea se pedepseşte" (înţelepciunea lui Solomon 11, 16).

Adevărul şi darul mântuitor al sfintei noastre credinţe se vădeşte limpede în faptul că nici o Taină şi nici o rugăciune făcută cu convingere nu rămân zadarnice, ci ne aduc din cer o putere care se arată în sufletele şi trupurile noastre, care ne curăţă de păcate, ne linişteşte sufletul, după cuvântul Mântuitorului: „Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi“ (Matei 11, 28), şi care ne scapă de supărările inimii şi de bolile trupeşti. Niciodată nu ne rugăm zadarnic Domnului sau Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, sau îngerilor, sau sfinţilor, ci toate cele cerute spre mântuire le primim. Necontenit coboară spre noi din cer puteri vindecătoare şi ajutor de tot felul. Domnul este Stăpânul tuturor puterilor celor ce ar putea să lucreze în noi, este Domnul milei şi al mântuirii. Iar Preacurata Maică a lui Dumnezeu, Pururea Fecioară, din care S-a întrupat Dumnezeu-Cuvântul, urmează întocmai cuvântul Fiului şi Dumnezeului său, rugându-se pentru noi, arătând necontenit credincioşilor puterea sa. Simţind asupra noastră, neîncetat, puterile mântuitoare ale Maicii lui Dumnezeu, zicem către dânsa: „Nu vom tăcea, Născătoare de Dumnezeu, pururea a spune puterile tale noi, nevrednicii. Că de nu ai fi stat tu înainte, rugându-te, cine ne-ar fi izbăvit pe noi din atâtea nevoi?". Sau: „Arată-ţi mereu către noi puterea ta". Alergăm la dânsa la toată supărarea, nevoia şi încercarea. Aşijderea şi la sfinţi, şi la îngeri, când îi chemăm, ne ascultă şi prin har dumnezeiesc ne ajută.

Omul trupesc nu poate să înţeleagă fericirea sufletească pe care o dau rugăciunea şi faptele bune; nu-şi poate închipui, câtuşi de puţin, nici fericirea din veacul ce va să vină. El nu cunoaşte decât cele pământeşti şi nimic mai mult decât fericirea trupească, bunătăţile cereşti părându-i-se simple produse ale imaginaţiei. Omul duhovnicesc cunoaşte însă din experienţă proprie ce înseamnă fericirea unui suflet făcător de bine şi pregustă de timpuriu cu inima fericirea viitoare.

Cu cât este omul mai sporit în viaţa duhovnicească, cu atât mai mult se pătrunde de duh. începe să vadă pretutindeni pe Dumnezeu, pretutindeni manifestările puterii şi măreţiei Sale, şi pe sine însuşi se vede mereu şi în tot locul în Dumnezeu şi cu Dumnezeu, se simte atârnând de El până şi în cele mai mărunte situaţii. Cu cât trăieşte omul mai mult o viaţă trupească, cu atât mai mult devine cu totul om trupesc, nu-L vede în nimic şi nicăieri pe Dumnezeu, nici măcar în cele mai minunate manifestări ale puterii Sale dumnezeieşti; în toate şi peste tot vede doar

trup, materie, amăgindu-se în sine că Dumnezeu nu stă înaintea ochilor săi (cf. Psalmul 35, 2).

Domnul este numit, şi aşa şi este, Păstorul cel bun (Ioan 10, 11). Dacă te vei lăsa condus, şi vei fi convins că aşa trebuie să faci, vei înţelege cu inima că, aşa cum păstorul sârguincios îşi paşte turma în pădure, dar nu o lasă să se rătăcească în ea, ci are grijă să ţină oile împreună, tot aşa şi Domnul ne paşte sufletele, nelăsându-le să rătăcească în minciună şi în păcate, adunându-le pe calea virtuţilor, păzindu-le să nu le fure sau să le răzleţească lupul cel fără de trup.

Deoarece diavolul, prin firea lui, ar putea să-mi pătrundă cât ai clipi din ochi şi dintr-o singură mişcare în inimă, trebuie să fiu gata şi eu să-l resping tot atât de repede, cu un singur cuvânt, spus din inimă, care să cuprindă în sine toată puterea adevărului, asemenea unui antidot împotriva minciunii vrăjmaşului. În acest sens spunea Mântuitorul „fiţi dar înţelepţi ca şerpii" (Matei 10, 16), deci aşa cum şarpele fără trup ne atacă fulgerător, cu precizie, cu diavolească iscusinţă, alegându-şi întotdeauna momentul când ne poate ataca şi doborî mai uşor, descoperindu-ne mai întâi părţile şi deprinderile cele mai slabe, pentru ca atacul să-şi atingă în cea mai mare parte scopul. În acelaşi timp, Domnul adaugă: „şi nevinovaţi ca porumbeii", adică simpli (modeşti) şi buni. De la şerpi putem lua doar înţelepciunea (isteţimea); inima să ne rămână simplă, curată, neatinsă de stricăciune; fiţi blânzi şi smeriţi ca Mine, ne îndeamnă Mântuitorul, nu vă lăsaţi cuprinşi de mânie şi de irascibilitate: „Căci mânia omului nu lucrează dreptatea lui Dumnezeu" (Iacov 1, 20). Să ne păstrăm curaţi, neatinşi de nici o întinăciune a trupului şi duhului.

Sufletul nostru ca fiinţă spirituală activă nu poate să rămână în nelucrare. Sau face binele, sau face răul, una din două. Sau creşte în el grâu, sau creşte neghină. Dar, fiindcă orice bine vine de la Dumnezeu, iar ***mijlocul de a primi orice bine de la Dumnezeu este rugăciunea, numai cei ce se roagă cu osârdie, din adâncul sufletului, sincer, primesc de la Domnul har pentru facerea binelui şi, în primul rând, harul credinţei. Cei care nu se roagă este firesc să rămână fără daruri duhovniceşti, lipsindu-se de bunăvoie de ele, din negrijă şi din răceala sufletului. Şi aşa cum în inimile celor ce se roagă cu sârguinţă şi lucrează Domnului creşte grâul pornirilor, intenţiilor şi faptelor bune, tot aşa şi în inimile celor ce nu se roagă creşte neghina tuturor răutăţilor, care înăbuşă puţinul bine care a mai rămas de la harul Botezului, Mirungerii şi apoi al Pocăinţei şi împărtăşaniei.*** De aceea trebuie să arătăm cea mai mare grijă holdei inimii noastre, ca să nu crească în ea neghina răului: lenea, huzurul, luxul, necredinţa, iubirea de avuţie, zgârcenia, invidia, ura şi celelalte. Să ne plivim în fiecare zi holda inimii, măcar la rugăciunea

de seară şi de dimineaţă. Să o împrospătăm cu suspine mântuitoare şi cu lacrimi, precum ploaia cea timpurie, de dimineaţă, şi ploaia cea târzie, de seară. Şi să mai facem şi altceva: să punem în brazda inimii noastre seminţele virtuţilor - credinţa, nădejdea în Dumnezeu şi iubirea de Dumnezeu şi de aproapele; să o îngrăşăm, să o fertilizăm cu rugăciune, cu răbdare, cu fapte bune şi să nu rămânem nici măcar un ceas în trândăvie şi nelucrare, căci atunci când trândăvim şi nu facem nimic, duşmanul se arată foarte sârguitor în a-şi semăna neghina. „Dar pe când oamenii dormeau, a venit vrăjmaşul (...) a semănat neghină printre grâu şi s-a dus“ (Matei 13, 25). Trebuie, de asemenea, să nu uităm că faptele bune nu se pot face fără efort şi uneori se fac chiar din obligaţie; după cum căderea noastră în păcat nu poate fi ispăşită şi nici împărăţia lui Dumnezeu „cucerită" decât „prin străduinţă şi cei ce se silesc pun mâna pe ea“ (Matei 11, 12). ***De ce oare calea cea strâmtă şi poarta îngustă duc spre viaţă? Cine strâmtează calea celor aleşi? Cine îngustează poarta?*** Lumea strâmtează calea aleşilor, diavolul o strâmtează, trupul o strâmtează. Acesta din urmă ne îngustează calea spre Împărăţia Cerurilor.

Domnul m-a adus, cu sufletul şi cu trupul, din nefiinţă la fiinţă. El este atotputernic! Cum să nu cred în atotputernicia Sa? Aş putea oare eu, cel adus de la nefiinţă la fiinţă, să cred că există ceva care să-I fie cu neputinţă? Există, oare, pentru Dumnezeu, în lume, ceva mai de preţ decât mine - omul? Dacă Domnul a adus din nefiinţă la fiinţă sufletele îngerilor şi sufletele oamenilor, pot să cred oare că există vreun corp, însufleţit sau neînsufleţit, pe care să nu-1 poată crea Dumnezeu? Mai mult decât atât. Dacă Dumnezeu însuşi S-a făcut trup şi suflet omenesc, neîncetând însă să fie Dumnezeu, poate oare fi ceva care să-I fie cu neputinţă a face? Ar putea exista oare şi altceva, infinit miraculos, precum aceasta? Aşa Şi-a arătat şi îşi arată Dumnezeu atotputernicia.

Dacă îngerii cei fără de trup pot căpăta uneori o corporalitate vizibilă, nu una imaterială, Dumnezeu dându-le o asemenea putinţă, de ce nu şi-ar putea crea Dumnezeu corp Sieşi? Ştim chiar că fiecărei creaturi însufleţite îi este proprie capacitatea de a crea, dată de Dumnezeu, Duhul-Atotfăcător. Dumnezeu, Care a dat naturii legi prin care se poate schimba repede şi uşor, n-ar putea oare transforma, printr-o singură mişcare, orice materie intr-un corp viu? Oare corpurile vii, toate câte sunt, nu sunt compuse din materie amorfă şi neînsufleţită? Care puţin credincios ar putea să se îndoiască, după toate acestea, de prefacerea pâinii şi vinului în Trupul şi Sângele lui Hristos Domnul, în timpul dumnezeieştii Liturghii, după ce El însuşi s-a întrupat pe Sine de la Duhul Sfânt şi din Fecioara Maria?

Ce este mai puternic şi mai neschimbător decât cuvântul? Prin cuvânt a fost creată lumea, prin cuvânt se şi ţine. Dumnezeu „ţine toate cu cuvântul puterii Sale“ (Evrei

1, 3). Şi totuşi, noi păcătoşii ne purtăm faţă de cuvânt atât de superficial şi de neglijent. Există oare ceva pe care să-l tratăm cu mai puţin respect decât cuvântul? Sau ceva care să ne fie mai schimbător? Ce aruncăm din noi, în fiecare clipă, aşa cum am arunca o murdărie, dacă nu cuvântul? ***Ticăloşi suntem noi oamenii! Cât de nepăsători suntem faţă de un giuvaer atât de scump! Nu ţinem seama că printr-un cuvânt ieşit dintr-o inimă credincioasă şi iubitoare putem face minuni în viaţa şi în sufletul nostru, în vieţile şi sufletele semenilor, atunci când ne rugăm, când suntem la slujbele divine, când predicăm, când săvârşim Sfintele Taine! Preţuieşte fiecare cuvânt, creştine, fii cu luare-aminte faţă de el, fii statornic în cuvânt; dă cuvintelor oamenilor sfinţi şi cuvântului lui Dumnezeu încrederea cuvenită cuvântului vieţii. Adu-ţi aminte că cuvântul este început. Cuvântul trebuie respectat şi fiindcă Domnul Cel Atotprezent, Atotfăcător, Unul şi Nedespărţit poate fi într-un singur cuvânt. De aceea se şi spune: „Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deşert" (Ieşirea 20, 7), fiindcă într-un singur nume stă însuşi Domnul Cel ce este, Fiinţa necompusă, simplă, Unul, Cel pretutindeni chemat (invocat).***

De te va lovi vreodată Dumnezeu cu o mare supărare, cu o boală, cu vreun necaz, să nu-ţi pierzi nădejdea; fii sigur că El îţi va trimite şi o bucurie, îţi va da har, pace, putere, bucurie, pe măsura suferinţelor tale. Fiindcă: „îndurat şi milostiv este Domnul, îndelung-răbdător şi multmilostiv. Nu până în sfârşit se va iuţi, nici în veac se va mânia. Nu după păcatele noastre a făcut nouă, nici după fărădelegile noastre a răsplătit nouă" (Psalmul 102, 8, 9, 10).

Privind la Crucea Mântuitorului, gândeşte-te că pe ea a fost răstignită, pentru mântuirea noastră, Iubirea însăşi şi mai cugetă la fericirea cea mare pentru care am fost mântuiţi de Domnul şi la chinurile de care ne-a izbăvit, din ghearele cărei fiare ne-a scos şi cărui Părinte ne-a încredinţat! Ce iubire nemăsurată! Ce răscumpărare nemăsurată! Răscumpărare de ameninţarea chinurilor veşnice! Nemăsurată şi negrăită fericirea cea fără de sfârşit.

Când spunem Tatăl nostru trebuie să fim convinşi şi să nu uităm că Tatăl ceresc nu ne uită şi nu ne va uita niciodată, fiindcă ar putea oare exista un părinte, chiar pământesc, care să-şi uite copiii, care să nu le poarte de grijă? „Mă cheamă pe mine în ziua necazului şi te voi, izbăvi" (Psalmul 49, 16). Zice Domnul: „Ştie doar Tatăl vostru Cel ceresc de ce aveţi nevoie" (cf. Matei 6, 32). Reţine aceste cuvinte în inimă. Nu uita că Tatăl ceresc te înconjoară mereu cu iubire şi te ocroteşte şi de aceea îl şi numim Tatăl nostru. Cuvântul Tată are aici o semnificaţie şi o putere deosebite.

Când zici o rugăciune, zi-o după rânduială, cum scrie la carte, nu sări de la un cuvânt la altul fără să pătrunzi adevărul pe care îl conţine şi fără a-1 simţi cu inima. Străduieşte-te ca lucrarea pe care o faci, cuvintele pe care le spui, să-ţi treacă prin inimă. Uneori însă inima s-ar putea să se împotrivească: din lenevie, dintr-o încremenită insensibilitate faţă de ceea ce citeşti, din îndoială sau din necredinţă, sau de ceva ca o lingoare şi o senzaţie de asfixiere; din neatenţie, din cauză că eşti atras sau preocupat de altceva; sau fiindcă, nu ţi-a ieşit din minte jignirea cuiva, din sete de răzbunare faţă de acela; sau îţi stă gândul la o desfătare lumească, sau la ultimul roman pe care l-ai citit şi, în general, la vreo carte cu conţinut profan; nu fi egoist, caută să-ţi învingi pornirile nesăbuite ale inimii; oferă-I-o lui Dumnezeu, ca pe o ofrandă bineplăcută: „Dă-mi, fiule, inima ta!” (Pilde 23, 26). Atunci rugăciunea ta te va face de-un neam cu Dumnezeu, te va uni cu El şi cu cerul întreg şi te vei umple de Duh şi de roadele Lui: adevăr, pace, bucurie, dragoste, în-delungă-răbdare, inimă zdrobită.

Ai vrea să isprăveşti mai repede pravila de rugăciune, ca să dai odihnă trupului ostenit? Roagă-te din inimă şi vei avea parte de cel mai liniştit somn, mai profund şi mai sănătos. Nu te grăbi, rugându-te oricum. Cu preţul unei jumătăţi de oră de rugăciune vei câştiga trei ore de somn sănătos. Când lucrezi sau eşti la serviciu, te grăbeşti? Trezeşte-te mai devreme, nu lenevi în pat, roagă-te sârguitor şi vei avea parte de linişte, energie şi succes în tot ce vei face peste zi.

Te doare inima din pricina grijilor vieţii? Înfrânează-ţi-o. Să-i fie ei comoară Dumnezeu, nu deşertăciunile vieţii. Învaţ-o să se lege mai mult de Dumnezeu, prin rugăciune, decât de zădărniciile lumii acesteia. Ca să nu te ruşinezi în zilele bolii tale şi în ceasul morţii, precum cel bogat în averi lumeşti şi sărac în credinţă, nădejde şi dragoste. Dacă nu te vei ruga aşa cum am spus, nu vei spori în viaţă, în credinţă, în înţelepciune duhovnicească.

Iisus Hristos Domnul n-avea unde să-Şi plece capul în timpul vieţii Sale pământeşti (Matei 8, 20), avea însă viaţă în Sine şi viaţă pentru toţi (Ioan 3, 36; 5, 26; 11, 25; 14, 6). Bogaţii îşi construiesc palate somptuoase, trăiesc în ele, dar - vai! - în ciuda ambianţei strălucitoare în care se mişcă, nu au în inimă viaţă adevărată şi nici cu deşertăciunile lor nu se pot desfăta. Se plictisesc, se sufocă în palatele lor somptuoase, încât mulţi bogaţi şi dregători de seamă ar schimba oricând palatul cu bordeiul săracului, numai să dobândească liniştea inimii.

Poţi bineplăcea lui Dumnezeu întru totul printr-o desăvârşită despătimire, ţinându-ţi trupul bine strâns în frâu; de pildă, când ţi-e lene şi tragi la somn în timpul

rugăciunii, fă în aşa chip încât să nu cedezi acestor porniri, arătând astfel că îţi poţi stăpâni trupul. De o asemenea stare s-au învrednicit mucenicii şi asceţii.

La sfârşitul rugăciunilor de dimineaţă şi de seară pe care le faci acasă, cheamă-ţi în ajutor sfinţii: patriarhii, proorocii, apostolii, slujitorii altarului, ierarhi şi preoţi, mucenicii, mărturisitorii, cuvioşii, asceţii, doctorii fără de arginţi. Văzând în ei exemple de lucrare a tuturor virtuţilor, caută să le urmezi tu însuţi pilda.

- ✓ *De la patriarhi învaţă credinţa şi încrederea, întocmai ca acelea ale copiilor faţă de părinţi, ascultarea faţă de Domnul.*
- ✓ *De la prooroci şi apostoli, râvna lor întru mărirea lui Dumnezeu şi pentru mântuirea sufletelor omeneşti;*
- ✓ *de la sfinţii slujitori ai altarului, râvna în propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu şi în alcătuirea de scrieri duhovniceşti chemate să preaslăvească numele lui Dumnezeu, să întărească credinţa, nădejdea şi dragostea în creştini.*
- ✓ *De la mucenici şi mărturisitori - tăria în apărarea credinţei şi demnitatea trăirii lor în faţa necredincioşilor şi a celor deprinşi să vieţuiască în necinste;*
- ✓ *de la asceţi - răstignirea trupului, cu toate poftele şi patimile lui, rugăciunea şi cugetarea la Dumnezeu;*
- ✓ *de la doctorii fără de arginţi - neagonisirea şi ajutorarea fără răsplată a celor nevoiaşi.*

Când trupul se află în largul său, bucurându-se de tihnă şi desfătare, toate poftele şi deprinderile rele se trezesc în el; când este strâmtorat, istovit, când nu-şi mai poate satisface poftele şi patimile, acestea slăbesc şi până la urmă pier. Iată de ce înţelepciunea şi bunătatea Tatălui ceresc fac ca să fim încercaţi sufleteşte şi trupeşte de supărări şi boli. Iată de ce acestea trebuie nu doar răbdate fără crâcnire, ci să ne şi bucurăm de ele mai mult decât de stările de linişte sufletească, de libertate şi sănătate trupească. Fiindcă, neîndoielnic, este mai rea starea sufletească a aceluia care nu a trecut prin supărări sau prin boli trupeşti, mai cu seamă când trăieşte în belşug pământesc, nedându-şi seama că inima îi odrăsleşte păcate şi patimi de tot felul, supunându-1 morţii spirituale.

Daţi atenţie copiilor, smulgeţi-le din inimă neghina păcatelor, a gândurilor viclene, urâte, hulitoare, a deprinderilor, pornirilor, patimilor păcătoase; vrăjmaşul şi trupul nostru cel păcătos nu cruţă nici copiii; în copii există germenii tuturor păcatelor; arătaţi copiilor cât sunt de vătămătoare patimile în viaţa omului, nu le ascundeţi, pentru ca, ignorând existenţa lor şi neînţelegând despre ce este vorba, să nu se

dedea la deprinderi şi patimi, care pot să crească în ei şi să dea rezultate când copiii vor ajunge la maturitate.

Omul trupesc, în toată viaţa lui, urmează o direcţie trupească, preocupările lui sunt trupeşti, scopul pe care îl urmăreşte este trupesc. Rugăciunea îi este trupească, modul cum învaţă el însuşi şi cum îi învaţă pe alţii este trupesc, scrisul şi compunerea de cărţi sunt trupeşti. Toată viaţa, la fiecare pas şi cu fiecare cuvânt spus, reflectă o existenţă „trupească". Cel mai mult se manifestă viaţa cea după trup în pântece. Acolo este şi tronul şi tribuna omului care trăieşte doar cu trupul. Pe măsură ce omul, cu ajutorul lui Dumnezeu, se îndepărtează de viaţa cea după trup, el începe să-şi ţină la distanţă pântecele, îşi schimbă regimul alimentar, încetează să mai trăiască doar pentru nesătula burtă. Puţin câte puţin, în inima lui se înstăpânesc credinţa, nădejdea şi dragostea. Locul mâncării prisositoare, al băuturii, îmbrăcăminţii şi locuinţei luxoase îl iau gândul la Dumnezeu, la suflet, la viaţa veşnică, la chinurile veşnice. În locul iubirii de arginţi, de mâncare, de băutură de haine şi locuinţe luxoase vine iubirea de Dumnezeu şi de oameni, de împreunăşederea cu îngerii şi cu sfinţii în ceruri. Şi tot în loc de mâncare şi băutură vine setea de carte ziditoare, de ascultare a cuvântului lui Dumnezeu şi a sfintelor slujbe. Mai înainte îi ţinea de duşmani pe cei ce se împotriveau în vreun fel bunăstării sale aparente, exterioare; acum dărâmă el însuşi acea formă de bunăstare şi îi iubeşte şi pe cei ce i-o dărâmă. Înainte dormea peste măsură, găsindu-şi mulţumire în somn; acum doarme puţin şi se lipseşte cu bună ştiinţă de un somn dulce; înainte îşi proteja cât putea mai mult trupul, acum şi-l şubrezeşte, ca să poată fi înfrânt în războiul necurmat cu duhul.

Când îl vezi pe câte unul, silit de diavolul, că-şi ţine inima în prinsoarea vreunui lucru de nimic, având, cum se spune, o idee fixă, care îl face să sufere, să-ţi vorbească de ea până te plictiseşte, nu-ţi ieşi din fire, ci cunoscând că aceasta e o boală sufletească ce vine de la diavolul, fii blând şi calm, îndreaptă-te către Dumnezeu îndată şi citeşte în linişte, cu credinţă nezdruncinată, troparul icoanei celei nefăcute de mână: „Preacuratului Tău chip ne închinăm, Bunule, cerând iertare greşelilor noastre, Hris toase Dumnezeule, Cel ce ai binevoit să Te înalţi cu trupul pe Cruce ca să izbăveşti făptura Ta de chinurile vrăjmaşului; pentru aceasta mulţumire îţi aducem Ţie, Celui ce cu bucurie ne umpli pe toţi, Mântuitorul nostru, Cel ce ai venit să mântuieşti lumea".

Ia seama la tine însuţi. Vrăjmaşul îţi pune la încercare şi răbdarea; el va socoti că a obţinut o dublă victorie dacă îţi vei ieşi din fire. Ştiindu-te victima uneltirilor sale, caută să nu-ţi pese de acestea. Când cineva îşi iese din fire, mai cu seamă o persoană apropiată, e dureros să o vezi cum se poartă şi cum vorbeşte aiurea,

aducând mereu vorba de o pasiune pentru cine ştie ce lucru lumesc. Nu te pierde niciodată cu firea, nu dispera, nu exploda: „ia seama la tine însuţi ca să nu cazi şi tu în ispită“ (Galateni 6, 1). Cheamă-L în ajutor pe Mântuitorul: Mântuitorule! Mântuieşte-mă! Dacă te vei găsi în vreo durere sufletească, nu-L trăda niciodată, nici de vei fi silit de diavolul sau de patimi. Nu uita ce spune însuşi Domnul: „Şi Mă cheamă pe Mine în ziua necazului şi te voi izbăvi şi Mă vei prea slăvi“ (Psalmul 49, 15). Nemărginita putere a lui Dumnezeu este gata să ne vină în orice clipă în ajutor. Dumnezeului puterilor şi al bunătăţii îi este plăcut să-Şi vădească, prin noi, puterea Sa mântuitoare şi să ne izbăvească de vrăjmaşii văzuţi şi nevăzuţi. Cu atât mai de plâns şi mai de compătimit este omul cu cât motivul durerii sale sufleteşti este mai de nimic, fiindcă atunci vei înţelege limpede că diavolul este cauza.

Nicicând nu-ţi vine mai greu să spui, din inimă, facă-se voia Ta, Părinte, ca atunci când te afli într-o mare suferinţă sau eşti lovit de o boală grea, sau când suferi de pe urma nedreptăţii oamenilor, sau a hărţuielilor şi uneltirilor diavolului. Ţi-e foarte greu să spui facă-se voia Ta şi atunci când te-ai făcut tu însuţi vinovat de vreo nenorocire, fiindcă eşti convins atunci că nu voinţa lui Dumnezeu, ci a ta te-a adus în acea situaţie, deşi nimic nu se întâmplă fără voia lui Dumnezeu. ***În general, ne este greu să credem sincer că suferim din voinţa lui Dumnezeu. când inima, credinţa şi experienţa ne spun că Dumnezeu este fericirea noastră: de aceea ne vine greu să spunem, când suntem nefericiţi, facă-se voia Ta.*** Ne întrebăm atunci: oare aceasta să fie voia lui Dumnezeu? Oare de ce ne supune Dumnezeu la chinuri? De ce oare sunt alţii netulburaţi şi fericiţi? Ce-am făcut? Când se vor sfârşi chinuirile noastre? Deşi naturii noastre stricăcioase îi va fi greu să recunoască că trebuie să se supună voinţei lui Dumnezeu, fără de care nu se întâmplă nimic, ea se cuvine să i se plece cu smerenie, să i se supună şi să aducă înaintea Domnului, ca pe cea mai de preţ ofrandă, supunerea din toată inima, nu doar atunci când se bucură de linişte şi fericire, ci şi în tulburare, în suferinţă şi nefericire. Să-şi supună judecata deşartă şi strâmbă desăvârşitei înţelepciuni dumnezeieşti, fiindcă pe cât de departe este cerul de pământ, pe atât de îndepărtate sunt şi gândurile noastre de cele ale lui Dumnezeu. Fiecare om să-l aducă pe „Isaacul“ său - fiul unul-născut, cel iubit, cel făgăduit (căruia i-au fost făgăduite pacea şi fericirea, nu întristarea) - drept jertfă lui Dumnezeu, arătându-I prin aceasta credinţă şi ascultare, ca să se învrednicească de darurile Lui, cele de care s-a folosit şi se va folosi.

Milostenia dată în silă rămâne fără folos

Şi nu ne duce pe noi în ispită. Pentru a înţelege exact aceste cuvinte ale Rugăciunii Domneşti, trebuie să ne reamintim că această rugăciune a fost dată apostolilor, care îl rugaseră pe Domnul să-i înveţe cum să se roage, înainte de pogorârea Sfântului Duh, când satana îi ceruse de la Domnul ca să-i cearnă ca pe grâu. Atunci apostolii mai erau încă slabi în duh şi puteau lesne cădea în ispită (ca Petru); de aceea îi va şi îndemna Domnul să spună ,,Şi nu ne duce pe noi în ispită“. Căci fără punerea la încercare a credinţei, nădejdii şi dragostei noastre, viaţa n-ar fi cu putinţă. Punerea la încercare a comorilor celor mai preţioase ale inimii îi este de trebuinţă omului pentru a se vedea el însuşi pe sine şi a şti cum să se îndrepte. Da, ispitele (încercările) ne sunt necesare pentru ca „să se descopere gândurile din multe inimi" (Luca 2, 35), ca să ni se descopere tăria sau slăbiciunea credinţei, ştiinţa sau neştiinţa, întinăciunea sau curăţia inimii, încrederea în Dumnezeu, sau în cele pământeşti, dragostea de sine sau de ce este stricăcios, sau dragostea de Dumnezeu, înainte de toate.

Când îmi aduc aminte de Fiul lui Dumnezeu, Care a primit în Unimea dumnezeirii Sale firea omenească şi cum trăiesc astăzi cei ce se numesc creştini, mă cuprinde spaima şi jalea; spaima, ştiind că pe cei ce nu se iau ei înşişi în seamă, pe cei nerecunoscători şi înrăiţi îi aşteaptă mânia lui Dumnezeu; jalea, văzând că mulţi creştini, lipsindu-se de bunăvoie de fericirea cea negrăită a vieţii viitoare, se dau pe sine focului şi chinului veşnic.

Cinsteşte cu toată cinstea pe tot omul, îndeosebi pe creştin, deoarece fiindcă orgoliosul se pune întotdeauna pe sine deasupra tuturor, nu-şi poate închipui că ar putea exista oameni care să-l egaleze, cu atât mai puţin să-l depăşească. Pentru el necazul cel mare e concurenţa.

Când citeşti rugăciuni pentru toţi oamenii, fără să te rogi pentru ei din toată inima, simţi o apăsare pe suflet, deoarece rugăciunea nu-ţi este primită de Dumnezeu; când începi să te rogi din inimă pentru toţi oamenii, te simţi îndată uşurat, fiindcă Domnul caută cu milostivire către rugăciunea ta.

Deseori ni se înfig în inimă colţii diavolului. Vei întreba: care colţi? Ai necredinţei, îndoielii, strâmtorării şi ai tuturor patimilor. Uneori diavolul ne supune chinului, făcându-ne să ne suspectăm slugile de infidelitate şi incorectitudine în raport cu bunurile noastre (şi în special cu proviziile). Şi aceasta se întâmplă chiar în timpul când inimile ar trebui să ni se îndrepte spre cele de Sus. Ca să te izbăveşti de astfel de grijii şi preocupări diavoleşti, adu-ţi aminte cuvintele Sfintei Scripturi:

„îngăduinţa voastră să se facă ştiută tuturor oamenilor. Domnul este aproape" (Filipeni 4, 5). Nu vă faceţi griji degeaba. Dumnezeu vă va păzi bunurile; chiar dacă nu veţi fi acasă, El vă va „ţine locul", fiindcă este pretutindeni şi pe toate le împlineşte. El va „vorbi" în conştiinţa servitorilor şi casnicilor voştri, îi va face să-şi scruteze gândurile inimii în toată vremea şi în tot ceasul. Le va şopti înlăuntrul fiinţei lor: să nu furi. Inimile li se vor tulbura şi li se vor umple de spaimă şi de frică la orice intenţie păcătoasă de a-şi însuşi ceva ce nu le aparţine; Domnul îşi va arăta minunata-I putere în ei, nu le va îngădui să vă prade. De altfel, ar trebui să vă obişnuiţi să consideraţi tot ce e pământesc un gunoi şi să nu-i daţi atenţie.

Cuvântul lui Dumnezeu este Creatorul şi Dumnezeul nostru şi orice rostire a Sa este adevăr şi faptă. Nici cuvântul nostru nu trebuie să fie altfel (fiindcă suntem făcuţi după chipul lui Dumnezeu, deci şi cuvântul tuturor fiinţelor cuvântătoare trebuie să fie adevăr şi faptă; precum cuvântul binevestitor al Arhanghelului către Zaharia şi către Fecioara Maria). Cuvântul îngerilor şi sfinţilor a fost întotdeauna aşa. Diavolului însă, după ce a căzut de la Dumnezeu, nu i-au mai rămas de folosit decât umbrele cuvintelor şi ale gândurilor, ele fiind lipsite de adevăr, neexprimând esenţa lucrurilor, fiind doar minciună şi fantasmă. Şi aşa cum fiecare cuvânt al lui Dumnezeu-Cuvântul înseamnă viaţă, tot aşa cuvintele diavolului nu sunt decât minciună şi moarte, întocmai ca şi tatăl lor. Minciuna este de la sine moarte, fiindcă ceea ce a căzut din viaţă în moarte pricinuieşte în mod firesc moartea sufletului.

Nu poţi să nu faci altceva în viaţă decât să mănânci, să bei şi să fumezi, fiindcă viaţa omului nu se reduce la un continuu mâncat, băut şi fumat (deşi există oameni care nu fac decât aşa ceva, mereu). Diavolului i-a reuşit şi această ispravă; prin fumat să transforme viaţa într-o ardere fără folos, iar gura omului, cea menită să aducă mulţumiri şi laude lui Dumnezeu, să o prefacă într-un coş fumegos. Cu cât vei folosi mai puţină mâncare şi băutură, cu atât ţi se va subţia şi uşura sufletul.

Puţin credinciosule! Nu te îndoi de atotputernicia Mea! Eu am creat tot ce înseamnă suflet şi tot ce înseamnă trup. Eu sunt Creatorul, Eu sunt Dumnezeul duhurilor şi al trupurilor. „De la Mine vine suflare de duh şi toată suflarea Eu am făcut-o“ (trimitere eronată: Is. 57, 16 - n. trad.)

Să nu ucizi . De ucis, ucid, printre alţii, şi doctorii cei ce nu pun un diagnostic exact şi îi prescriu bolnavului medicamente contraindicate. Ucid şi cei care refuză să se trateze sau îi refuză vreunui bolnav asistenţa medicală. Ucid şi cei care îi tulbură şi îi agită pe bolnavi, deşi ştiu că prin aceasta le pot provoca moartea, de pildă, făcând aşa cu un bolnav de tuberculoză şi grăbindu-i sfârşitul. Ucid şi cei

care, din zgârcenie sau din alte motive reprobabile, nu-i asigură la timp medicamente unui bolnav sau pâine unui flămând.

De câte ori nu întâlnim oameni cu inimi perverse, denaturate! În timpul oficierii Tainelor stau fără credinţă, insensibili, neputincioşi moral, sau îi umflă râsul, sau se agită, sau tremură de o frică diabolică. Boala vreunuia dintre apropiaţi naşte, de asemenea, în ei nesimţire, ba chiar şi un fel de satisfacţie drăcească: încep să-l considere pe bolnav ca pe o fiinţă inutilă şi să gândească în sinea lor: „dacă moare ăsta, o să mă simt mai în largul meu“, fără să le treacă prin minte că şi ei, ca oricare alţii, pot muri chiar a doua zi şi nimeni nu îi va regreta şi nu îi va compătimi, după cum nici ei nu-l compătimesc pe bolnav acum.

Un om supărăcios şi fără minte, dorind să facă să funcţioneze un obiect sau un aparat oarecare şi nefiind în stare să-l folosească din nepricepere, văzându-se deci în imposibilitatea de a-l utiliza, aşa cum ar fi dorit, de cele mai multe ori se înfurie, îşi iese din fire, aruncă acel obiect sau îl distruge, ca şi când ar fi o fiinţă vie şi s-ar opune intenţiilor sale. Se întâmplă ca ceva să nu meargă, sau să se înţepenească, sau să se rupă, sau să funcţioneze altfel decât se aştepta, sau să nu i se potrivească locul, şi omului i se pare că totul se ridică împotriva lui şi este gata mai-mai să înceapă să plângă de ciudă. Dar dacă în locul nepriceputului vine un meşter, totul intră în normal. De ce? Fiindcă meşterul se apucă de treabă cu cap, raţional, cu pricepere şi cu suflet.

Către ce mă îndreaptă aceste reflecţii, care privesc lucruri atât de obişnuite, modul nostru de a ne purta cu obiectele? Către constatarea că pretutindeni mintea, sau mai exact spus, spiritul raţional al omului, domneşte asupra materiei. Nimic nu se poate face de la sine, fără contribuţia minţii, nici măcar o singură mişcare mecanică corectă. Nici un obiect nu se poate adapta de la sine scopului pentru care a fost creat, deoarece scopul respectiv nu poate fi atins decât urmând anumite reguli, sau prin modalităţi determinate, cunoscute, iar acestea sunt produsul minţii, al inteligenţei.

Iată câteva exemple din univers. De unde provine acea ordine extraordinară care domină materia neînsufleţită şi lumea animalelor necuvântătoare? De unde vine acea frumuseţe fără seamăn, acea minunată transformare a materiei amorfe, lipsite de viaţă, în ceva plin de armonie şi de viaţă? De unde vine acea adaptare perfectă a unor elemente lipsite de viaţă la mii şi mii de scopuri, dintre cele mai diverse, într-un mod atât de raţional şi de simplu, ştiut fiind că prin ele însele acele elemente n-ar putea să-şi „propună" un scop şi nici să-l atingă? Cine este nevăzutul stăpân al tuturor acestor forme ale materiei? Ce Minte îşi vădeşte preaminunata-I

înţelepciune în materia neînsufleţită şi în mulţimea vieţuitoarelor necuvântătoare? Cine este Artistul şi Sculptorul perpetuu, Cel ce îşi realizează opera în mod nevăzut înaintea ochilor noştri? Tu eşti Unul, Doamne, Făcătorul a toate! Ochii inimii mele Te văd în fiecare linie a spaţiului. Tu le-ai făcut şi le faci pe toate, împreună cu Fiul Tău şi cu Duhul Tău cel Sfânt. ***Inima mea Te sărută, oriunde Te-ai afla, şi mă închin Ţie, Te laud, şi Te cânt.***

Cei care dau semenilor lor înfometaţi sau lipsiţi pâine sau bani cu părere de rău, cu ochi viclean şi cu inimă nesătulă, fac ca şi cum ar pune otravă în pâinea pe care le-au dat-o sau în milostenia făcută, deşi otrava rămâne nevăzută, fiind doar una sufletească. ***Dacă dai ceva, trebuie să o faci cu dragoste, cu respect faţă de persoana aproapelui, de bunăvoie, cu bucurie, fiindcă iubirea cere bucurie; te bucuri atunci când ajuţi pe cineva pe care îl iubeşti.*** Milostenia dată în silă nu face doi bani, fiindcă de fapt partea materială a milosteniei nu-ţi aparţine, ea vine de la Dumnezeu, omului îi rămâne doar să o împartă şi să o facă din toată inima. De aceea multe milostenii rămân aproape fără folos, fiindcă au fost date în silă, cu părere de rău, cu lipsă de respect faţă de persoana aproapelui. Cam aşa se întâmplă şi cu cei ce primind musafiri, îi privesc de sus şi cu făţărnicie. O asemenea ospitalitate nu aduce nici un folos. ***Jertfele pe altarul dragostei faţă de aproapele să le aducem din toată inima. Dumnezeu iubeşte pe cel care dă cu voie bună (2 Corinteni 9, 7).***

Să te ferească Dumnezeu dacă îţi va părea rău de vreo danie afierosită Mântuitorului, Preacuratei Sale Maici sau altor sfinţi; în felul acesta vei pune materia mai presus de spirit. Bagă de seamă, să nu-ţi fie dania aceea spre pierzare. Trebuie să fii convins că Domnul sau sfinţii Săi îţi vor da, în locul unor bunuri pieritoare, daruri nestricăcioase, în locul celor vremelnice, cele veşnice, considerând drept daruri duhovniceşti lumina duhovnicească, iertarea păcatelor, darul credinţei vii, al nădejdii nezdruncinate şi al iubirii nefăţarnice, pacea şi bucuria întru Duhul Sfânt, toate acestea stând infinit mai presus decât darurile materiale. Cheltuieşte-ţi cu bucurie agoniseala pentru a face jertfe Domnului şi sfinţilor Săi. Dacă le vei trimite printr-o altă persoană, crede că ele vor ajunge la destinaţie, şi dacă cineva îşi va însuşi dania, Domnul va face ca fapta aceluia să iasă la lumină, încât nimic din obolul tău să nu se înstrăineze, ca să-ţi aducă dar de la Domnul pe măsura credinţei şi mărinimiei inimii tale, fiindcă Dumnezeu este Cel ce dă; dă mai cu seamă celor ce îi aduc ca jertfă darul inimilor lor.

Sfinţii lui Dumnezeu sunt persoane care, prin trăirea lor lăuntrică, apar ca unii ce ascultă de Domnul, Cel ce le cercetează fiinţa şi lucrează în ea, cei ce aduc necontenit laudă şi mulţumire Domnului pentru dulceaţa şi desfătarea pe care le

simt în sine şi pentru bucuria pregustării păcii celei de dinainte de ceruri. „V-aţi întors acum la Păstorul şi Veghetorul sufletelor voastre“ (1 Petru 2, 25).

Domnul a creat materia pentru ca ea să se schimbe şi să se prefacă în fel şi chip, după planul Său. Aceasta este menirea materiei, ca să se vădească prin ea, pentru creaturi şi prin creaturi, înţelepciunea, atotputernicia şi bunătatea lui Dumnezeu, pentru ca prin ea creaturile însufleţite şi mai cu seamă cele raţionale şi îmbrăcate în trup să se facă folositoare.

Vrăjmaşul lucrează ucigător asupra inimii omului, printre altele şi folosindu-se de natură sau de factori exteriori, ca în cazul lui Iov: vântul, apa, focul. Casele iau foc de foarte multe ori în urma uneltirilor vrăjmaşului; navele şi clădirile pot fi înecate sau inundate de apă; vânturile puternice pot dărâma edificii; vrăjmaşul se poate ascunde şi într-o vreme câinoasă, sub forma frigului, umezelii, a unor curenţi atmosferici care influenţează starea sufletului, creându-ne o anume apăsare, tensiune; frigul exterior poate să ne dea o anumită insensibilitate faţă de tot ce este adevărat şi sfânt. O, cât de multe sunt vicleşugurile stăpânului duhurilor celor de sub cer şi ce greu ne vine să le descoperim!

Un om corupt ar vrea să mănânce şi să bea neîncetat, să-şi desfăteze mereu privirea, auzul, mirosul, pipăitul. Oamenii care trăiesc după trup îşi satisfac pornirile şi căutările mâncând zdravăn, bând vârtos, fumând, ducându-se la spectacole sau ascultând muzică, umblând după case arătoase, dându-se în vânt după podoabe strălucitoare. Dar în măsura în care ne face să ne înălţăm către Dumnezeu, împodobirea obiectelor sacre nu numai că nu este un păcat, ci este ceva sfânt şi ziditor, întocmai ca şi cântarea bisericească, mireasma tămâiei, strălucirea şi măreţia bisericilor şi a obiectelor de cult. Toate acestea fiind destinate să slujească preamăririi lui Dumnezeu şi trezirii sentimentelor evlavioase nu ţin de păcat, ci de sfinţenie. în „lume“, fastul este pus în serviciul trupului, al omului corupt, îndepărtându-1 de Dumnezeu.

- ⇒ *inimă coruptă este în căutare de senzaţii trupeşti, impure, în ele îşi găseşte satisfacţia.*
- ⇒ *O minte coruptă caută cunoştinţe (informaţii) care să răspundă curiozităţii sale corupte, găsindu-şi mulţumire în ele;*
- ⇒ *o imaginaţie şi o memorie corupte caută imagini în care să-şi găsească satisfacţie.*

Toate acestea dau imaginea omului vechi, fiind fapte de om vechi. Noi creştinii însă suntem „făptură nouă“ (2 Corinteni 5, 17), sau „seminţie aleasă" (1 Petru 2, 9),

oameni noi, îmbrăcaţi în omul cel nou, cel după Dumnezeu, „zidit întru dreptate şi în sfinţenia adevărului" (Efeseni 4, 24). Trebuie să ne dezbrăcăm de omul vechi şi de poftele lui, cele pe care le-am amintit mai înainte, să ne împotrivim dorinţelor şi poftelor lui.

Când citeşti în auzul poporului credincios rugăciuni foarte lungi, după tipic, atunci vrăjmaşul îţi strecoară îndoială în inimă, făcând să-ţi îngheţe cuvântul pe buze la gândul că poporul nu înţelege multe cuvinte şi că citirea unor asemenea rugăciuni este pierdere de vreme. Ce prostie! Nu este oare Duhul Sfânt învăţător a tot adevărul? Ar putea El oare rămâne fără rost şi să nu lucreze spre luminare în inimile oamenilor? Nu ţi s-a întâmplat chiar ţie să ţi se lumineze inima de la Duhul Sfânt? Tu însuţi nu pricepeai tâlcul unor cuvinte şi expresii, până când, dintr-o dată, Duhul Sfânt ţi-a deschis mintea către acele neînţelese până atunci cuvinte şi expresii, această luminoasă deschidere fiind dintr-o dată inimii tale spre învăţătură. Fii convins că se poate întâmpla tot aşa şi cu alţii. Citeşte deci tot cu neclintită convingere, nu te îndoi. Dumnezeu va face ca aceste seminţe să crească şi să rodească.

Te rogi, îţi strâmtorezi vrăjmaşul şi spiritual, şi fizic; vrei să scrii o predică, aşa cum îţi cere datoria, trebuie să-ţi învingi lenea, să o faci să se simtă „strâmtorată". Peste tot întâmpini o limită, sau ceva care te obligă să strâmtezi şi să îngustezi ceva, de la tine sau de la alţii. Fumul iadului îţi întunecă şi îţi „strânge" sufletul, chiar şi atunci când îţi stă înainte sfânta şi înfricoşătoarea Jertfă, când te împărtăşeşti cu ea şi când săvârşeşti toate Tainele. Cu cât este mai mare şi mai importantă lucrarea sfântă pe care o faci, cu atât mai puternic şi mai înverşunat este asaltul vrăjmaşului.

Dumnezeu izvorăşte bunătate, asemenea unui mir nesecat. Lumea spirituală este o revărsare a acestei Bunătăţi, asemenea unui ocean de mir binemirositor. Aş putea oare să nu sper că Bunătatea absolută nu-mi va da şi mie tot binele? Revărsatu-S-a Domnul ca un mir, întru Bunătate în toată făptura, fără a Se istovi câtuşi de puţin.

În ajunul marilor sărbători trebuie să fii cum nu se poate mai atent cu tine însuţi. Vrăjmaşul caută din vreme să-ţi răcească inima faţă de evenimentul care face obiectul sărbătorii, astfel încât să nu o poţi cinsti din toată inima, cugetând la semnificaţia ei. Vrăjmaşul lucrează în noi fie prin timpul de afară, fie prin mâncarea şi băutura din acele zile, fie direct, trimiţând asupra noastră săgeţi otrăvite, cu care ne străpunge inima şi care îl pot zdruncina puternic pe tot omul, dându-i gânduri viclene, infame, hulitoare şi o repulsie sufletească faţă de

„obiectul" sărbătorii. Îndepărtează vrăjmaşul cu rugăciune şi meditaţii la cele de Sus.

Dacă, în timp ce te rogi, vrăjmaşul îţi va trezi o straşnică poftă de mâncare, caută să ţi-o reprimi, ca pe o pornire trupească, nervoasă, întăreşte-ţi inima în rugăciune, înflăcărează-ţi-o cu credinţă şi cu dragoste şi, în loc de răspuns, spune-i ispititorului cuvintele Domnului: „Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu" (Matei 4, 4). Rugăciunea îmi ţine de cea mai aleasă hrană, îmi întăreşte şi îmi luminează sufletul şi trupul. Când începe a se ruga, omul trebuie să se smerească, să-şi scoată din inimă mândria şi orice altă deşertăciune lumească, să aducă în ea credinţă vie şi neşovăielnică.

Când te rogi, ia aminte la tine, pentru ca să te rogi cu fiinţa lăuntrică, nu cu cea din afară. Chiar dacă eşti fără de măsură de păcătos, roagă-te. Nu lua în seamă aprinderea, viclenia, deznădejdea diavolească. Încearcă să previi şi să învingi uneltirile diavolului. Adu-ţi aminte că Mântuitorul este ocean de milosârdie şi iubire de oameni. Diavolul însă ţi-L va înfăţişa pe Domnul înfricoşător şi nemilostiv, pornit să-ţi respingă rugăciunea şi pocăinţa. Tu aminteşte-ţi cuvintele Mântuitorului care ne dau speranţă şi curaj: „pe cel ce vine la Mine nu-1 voi scoate afară" (Ioan 6, 37). Şi: „Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi" - adică purtând povara vicleşugurilor şi defăimărilor diavoleşti - „şi Eu vă voi odihni pe voi" (Matei 11, 28).

O rugăciune pornită din inimă, cu lacrimi, curăţă de păcate, dar nu numai atât. Ea vindecă bolile şi neputinţele sufleteşti, înnoieşte toată fiinţa omului, îl face să renască, aş spune (ştiu din experienţă). O, ce dar nepreţuit este rugăciunea! Slavă Ţie, Părinte al îndurărilor şi Dumnezeule a toată mângâierea! Slavă Ţie, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, Cel ce ne-ai fost dat mijlocitor spre nesfârşita iertare a păcatelor! Slavă Ţie, Duhule Atotsfânt, Cel ce te rogi pentru noi cu „suspine negrăite" (Romani 8,26) , Care ne dai nouă rugăciune fierbinte, cu lacrimi şi cu suspine, care să ne încălzească sufletul răcit, să ne dea umilinţă şi părere de rău pentru păcatele noastre, să ne cureţe şi să ne sfinţească, să ne întărească, să ne liniştească şi să ne înnoiască! Slavă Ţie, Treime Sfântă fără de început, făcătoare-de viaţă, în veci binecuvântată de toată făptura raţională!

Prin rugăciune plină de credinţă poţi dobândi de la Dumnezeu Cel Atotbun şi Atotdarnic toate bunătăţile duhovniceşti, precum şi pe cele materiale necesare, cu condiţia să crezi sincer că le vei primi şi să te rogi fierbinte. Şi câte rugăciuni frumoase nu ne pune pe buze Biserica! Unele prin care ne putem lesne învrednici de mila lui Dumnezeu şi de toată darea cea bună. Vrăjmaşul, cunoscând bunătatea

lui Dumnezeu şi puterea rugăciunii, caută prin toate mijloacele să ne abată de la rugăciune sau să ne împrăştie mintea în timp ce ne rugăm, să ne împingă spre patimile şi atracţiile vieţii, să ne facă să ne grăbim, să ne agite etc.

Nu vrei să te rogi pentru cineva pe care îl urăşti sau îl dispeţuieşti? Dar tocmai fiindcă nu vrei să o faci, roagă-te. Trebuie să mergi la Doctor, fiindcă eşti bolnav, sufletul îţi este bolnav de ură şi de trufie. Roagă-te Domnului, Celui ce nu ştie de ură, să te înveţe cum să nu urăşti şi cum să rabzi; să te înveţe şi să-ţi dea puterea de a-ţi iubi duşmanii, nu doar pe cei ce îţi sunt binevoitori; să te înveţe să te rogi sincer, pentru cei ce te urăsc, ca şi pentru cei ce îţi sunt cu priinţă.

Cineva, în timp ce se ruga, făcându-se dintr-o dată palid la faţă şi slăbind cu trupul şi cu sufletul, a căutat să-şi revină punându-şi în sine următoarea întrebare: „Suflete, ştii cu cine stai de vorbă?“ Şi, închipuindu-se pe dată stând în faţa Domnului, a reînceput să se roage cu lacrimi de umilinţă. Atenţia i-a revenit, mintea şi inima i s-au luminat, s-a simţit înviorat cu totul. Iată ce înseamnă să fii convins că Domnul îţi stă aievea în faţă şi că tot ce faci, faci în prezenţa Lui. Vorbind în sine, mai departe a spus: „ştii că nu trebuie să fii indiferent şi delăsător atunci când vorbeşti cu superiorii, suflete, ca să nu se simtă jigniţi; îndrăzni-vei oare să fii aşa când vorbeşti cu Dumnezeu?

Vrăjmaşul lucrează adesea prin intermediul oamenilor răi. Prin cei trufaşi - cu umilirea şi dispreţul aproapelui; prin fanatici - cu necredinţa, libera-cugetare, hula împotriva sanctuarelor credinţei; prin dictatori sălbatici - cu tirania şi tortura; prin robii pântecelui - cu ademenirea, lăcomia, ghiftuiala şi beţia (aici „iniţiaţiva“ o are trupul!); prin desfrânaţi - cu aplecarea spre desfrâu şi pierderea dreptei judecăţi; prin hoţi - cu jefuirea bunurilor noastre. Ne supără prin cei ce ne urăsc şi ne pizmuiesc; prin cei împietriţi la inimă ne lipsesc de hrană, îmbrăcăminte, adăpost. Cu îngăduinţa lui Dumnezeu, prin toate cele pământeşti şi prin toţi oamenii, el, „stăpânitorul acestei lumi“ (Ioan 16, 11), stăpânitorul puterilor celor de sub cer, „stăpânitorul întunericului acestui veac“ (Efeseni 6, 12), lucrează asupra neamului omenesc, pentru a-1 înrăi şi a-1 atrage de partea sa, folosindu-se de toate ademenirile şi de toate constrângerile. Dacă Părintele Cel Preaînţelept, Atot-bun şi Atotputernic n-ar veghea neobosit asupra noastră şi n-ar întoarce spre bine nenumăratele tertipuri cu care ne încearcă ispititorul, dacă noi înşine nu ne-am fi purtat de grijă, de mult ticălosul cel fără de trup ar fi pus stăpânire pe lumea întreagă şi n-ar mai fi rămas în ea nici o sământă din care să lăstărească o mlădiţă sfântă şi să rămână aşa (cf. Isaia 6, 13).

Atunci când omul trupesc se simte bine, omului duhovnicesc îi este rău, când omul dinafară înfloreşte omul cel dinăuntru se ofileşte. Aşa se înfruntă în noi omul cel vechi, păcătos, trupesc, cu omul cel nou, al lui Hristos, după har. De aceea Apostolul a şi spus:”omul nostru cel din afară se trece, cel dinlăuntru se înnoieşte, din zi în zi" (2 Corinteni 4,16). Că este aşa, ne dăm seama singuri, din experienţă. Iată de ce creştinul adevărat trebuie să-şi dorească toate cele din afara ale lui, trupeşti, lumeşti, trecute prin grele suferinţe care întăresc sufletul. De crâcnit, nici să nu-i treacă prin minte! cum ai putea crâcni faţă de ceva care îi este de folos sufletului nemuritor, chiar dacă acest folos îţi vine prin mijloace deloc plăcute trupului! Boli, incendii, furtuni, sărăcie, nefericiri, războaie, foamete; toate putând fi pentru suflet binefăcătoare.

Deoarece Dumnezeu este viaţă, iar bolile şi suferinţele sunt abatere de la viaţă, ne este de ajuns să sorbim o singură dată din Izvorul vieţii celei dintru început, să ne „atingem” de El, ca să ne vindecăm, fiindcă Mântuitorul, Care este tuturor viaţă, a vindecat şi vindecă prin simplă atingere. Acelaşi lucru se poate spune şi despre „vindecarea” unor „obiecte” contaminate. Un singur gest, o singură poruncă, un cuvânt al Atotfăcătorului şi Atotziditorului şi ele îşi pot redobândi „sănătatea”: aerul, apa, vegetaţia, animalele.

Odată cu necazurile şi strâmtorările vin peste noi de obicei şi alte încercări. Inima ni se face ca de piatră, sau ca de lemn, insensibilă la tot ceea ce este adevărat, bun şi sfânt. Te trezeşti dintr-o dată ca petrificat, ca un buştean, fără credinţă, incapabil să te rogi, fără speranţă în milosârdia lui Dumnezeu, fără dragoste. Şi ce greu este să fii de piatră sau de lemn, fără credinţă, fără dragoste, când ştii că ai fost creat să crezi, să simţi, să speri, să iubeşti! Şi trebuie să rabzi toate şi să te rogi lui Dumnezeu cu răbdare, ca să-ţi răstoarne piatra nesimţirii de pe uşa mormântului inimii tale, pentru ca să-ţi ia inima de piatră şi să-ţi redea inima de carne. Ce înseamnă un om împietrit sau prefăcut într-un buştean? Arată prezenţa în inima lui a diavolului, care i-a luat-o silnic în stăpânire, din cauza puţinei sale credinţe, făcând-o să respingă orice gând bun, orice credinţă, orice simţământ ales, astfel încât omului să-i fie silă de sine însuşi. Chiar aşa se şi întâmplă cu unii oameni. Ei trebuie să-şi dea seama.

Serviciile civile pe care le prestăm în slujba ţarului şi a patriei ne pot aminti de slujirea de căpetenie, chemată să dureze veşnic, cea cu care Îi suntem datori împăratului ceresc. Lui trebuie să-I slujim, înainte de toate, ca adevăraţi servi ai Săi, pentru creaţie, pentru Răscumpărare şi pentru planul Său proniator. Oare se gândesc la aceasta cei ce-şi slujesc patria pământească? Ar trebui să se gândească. Serviciul nostru cel de pe pământ este unul de încercare şi pregătire a slujirii celei

din ceruri. „Peste puţine ai fost credincioasă, peste multe Te voi pune“ (Matei 25, 21).

Nu fiţi judecători fără cruţare ai celor ce slujesc altarul Domnului şi care cad în greşeală în viaţa de toate zilele, intrând în gâlceavă cu ei înşişi, adică vorbind despre evlavie şi făcând cu totul altceva. Diavolul, ticălosul lor potrivnic, este cel ce îi aduce într-o asemenea contradicţie. El îşi înfige zdravăn colţii în inima lor, îndemnându-i să facă ceea ce n-ar trebui.

Nu ajunge să faci ceva atunci când ai chef, ci mai cu seamă atunci când nu ai chef. Îţi poţi da seama de aceasta gândindu-te la orice lucru din viaţă, dar în mod deosebit la mântuirea sufletului, la rugăciune, la citirea cuvântului lui Dumnezeu şi a cărţilor ziditoare de suflet, la frecventarea slujbelor divine, la faptele bune de orice fel, la predicarea cuvântului lui Dumnezeu. Nu te lăsa pe seama trupului leneş, viclean, păcătos; el trage mereu la repaos şi, după un timp de tihnă şi desfătare, te duce la pieire. Scris este: „în sudoarea feţei tale îţi vei mânca pâinea ta“ (Facerea 3,19). „Talantul ce ţi s-a dat fă-1 lucrător, suflete”, cântă Biserica (în Sfânta şi Marea Marţi, la Utrenie, condac). „Împărăţia Cerurilor se ia prin străduinţă şi cei ce se silesc pun mâna” (Matei 11, 12), spune Domnul şi Mântuitorul nostru.

Când inima ţi se tulbură cu duhul de la vreo patimă, când te-ai lipsit de linişte şi te-ai umplut de zbucium şi când încep să-ţi iasă din gură cuvinte de nemulţumire şi de ură faţă de semeni, nu zăbovi în această atât de păgubitoare stare, ci pleacă-ţi îndată genunchii, mărturisindu-ţi în faţa Duhului Sfânt greşelile, zicând: „întristatu-te-am pe Tine, Duhule Sfinte, cu duhul patimii mele, duh al răutăţii şi ne-supunerii”. Şi apoi, din toată inima, convins că Duhul lui Dumnezeu este pretutindeni, spune rugăciunea către Duhul Sfânt „împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul Adevărului, Care pretutindenea eşti şi toate le împlineşti, Vistierul bunătăţilor şi Dătătorule de viaţă, vino şi te sălăşluieşte în mine şi mă curăţeşte de toată întinăciunea şi mântuieşte, Bunule, sufletul meu pătimaş şi iubitor de desfătări”. Inima ţi se va umple atunci de smerenie, de pace şi de umilinţă. Ţine minte că orice păcat, orice patimă, orice slăbiciune pentru un lucru lumesc, orice mânie, orice pornire duşmănoasă împotriva aproapelui dintr-o pricină lumească este o jignire făcută Duhului Sfânt, Duhului păcii, al dragostei, Duhul Care ne înalţă de la pământ la cer, de la cele văzute la cele nevăzute, de la vremelnicie la eternitate, de la păcat la sfinţenie, de la viciu la virtute. O, Duhule Preasfinte, Călăuzitorule, învăţătorule, Mângâietorule! Apără-ne cu Sfânta, Părinteasca Ta putere! Duhule al Tatălui nostru ceresc, vino, sălăşluieşte-te în noi, învaţă-ne, Duh

părintesc, pentru a ne face cu adevărat neam al Tău, întru Hristos Iisus, Domnul nostru!

Omule! înţelepciunea, bunătatea şi atotputernicia Creatorului, revărsate asupra lumii văzute şi nevăzute, sunt gata să se reverse în nemărginirea lor şi asupra ta dacă te vei strădui să fii un fiu vrednic al Tatălui ceresc, dacă vei ţine porunca iubirii de Dumnezeu şi de semeni. Nevoieşte-te neîncetat, puternic, în fapte de desăvârşire.

Orice om care săvârşeşte un rău, care cedează unei patimi îşi primeşte pedeapsa, în destulă măsură, chiar de la răul pe care l-a făcut, sau de la patima căreia i s-a dedat. Cea mai mare pedeapsă este însă că l-a părăsit pe Dumnezeu şi Dumnezeu l-a părăsit pe el. De aceea, a-i purta gând rău acelui om ar fi o nerozie şi, în cel mai înalt grad, inuman. Ar fi ca şi cum l-ai împinge la fund pe un om care se îneacă, sau l-ai îmbrânci în foc pe unul care a şi fost cuprins de flăcări. Faţă de un asemenea om, care este de fapt un om sfârşit, trebuie să dai dovadă de extremă iubire şi să te rogi sârguitor lui Dumnezeu pentru el, să nu-1 condamni, să nu te bucuri de nenorocirea lui.

Păcatul, ştiind că nu se poate îndreptăţi cu nimic, lucrează prin forţă, prin constrângere, atacând resorturile interioare ale omului, inoculându-i pârjolitoarea sa otravă. Fericit cel care, dispreţuind cele pământeşti, s-a umplut de dragoste dumnezeiască, de dragoste cerească. Dar cât de puţini sunt aceşti oameni printre căzuţii fii ai lui Adam! Cine scapă neatins de focul desfătărilor, al lăcomiei, al măririlor, cine rămâne neatins de el? Şi invers: cine arde de focul dragostei de Dumnezeu şi de semeni? Focul patimilor şi desfătărilor stinge focul iubirii de Dumnezeu, care nu-şi mai găseşte loc. În unii dintre noi, aceste două principii se luptă mereu, schimbându-se din când în când unul în locul altuia. În alţii, nu se duce o asemenea luptă. Focul pământesc îi stăpâneşte, arzându-i cu totul, înăbuşind focul ceresc: în iubitorii de avuţie şi de plăceri, de slavă de la oameni, în beţivi, în escroci, în criminali, în desfrânaţi, în adulterini etc. O, când ni se va aprinde inima, toată, de dragoste pentru Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, Dumnezeirea dătătoare de viaţă, cea în trei ipostasuri, Care ne porunceşte să ţinem poruncile Sale?

De ce oare ne tulburăm, ne chinuim când n-am obţinut ceea ce am fi dorit, sau când am pierdut ceva preţios din ceea ce ne aparţine? Fiindcă am făcut, atât din bunul de preţ după care râvneam, cât şi din cel pe care l-am pierdut, un idol. Şi, făcând aceasta, inima ni s-a îndepărtat de la Domnul, Izvorul de apă vie, singurul Care poate să ne adape inima şi să-i dea linişte. Să ne alipim cu toată inima de Dumnezeu şi atunci pierderile de bunuri pământeşti, aşteptările neîmplinite ale

unora ca acestea, atât de stricăcioase şi de zadarnice - bani, onoruri etc. - nu ne vor mai întrista. Să ne obişnuim să trăim în cele dinlăuntru ale noastre. Atunci ne vom îndrepta gândurile spre cele de Sus, spre răsplata cerească, aceasta fiind singura de dorit, adevărată şi care dă celui care o primeşte adevărata fericire.

Ne încântă şi ne bucură de fiecare dată o vreme plăcută, senină, caldă, ne place să vorbim despre ea. În locaşurile cereşti însă, ale sfinţilor şi îngerilor, lumina, aerul proaspăt, răcoarea sunt neasemuit mai plăcute; de ce oare nu ne prea vine să vorbim despre acele locaşuri, despre viaţa, lumina şi fericirea de dincolo? Soarele revarsă bucurie, viaţă, lumină, dar lumina feţei lui Dumnezeu, cea de care se desfătează îngerii şi sufletele drepţilor, revarsă infinit mai multă bucurie, viaţă, strălucire. Dă-ne, Doamne, să sălăşluim împreună cu sfinţii Tăi, în veşnica Ta slavă! Mântuieşte poporul Tău şi binecuvântează moştenirea Ta, îndreaptă-ne şi înalţă-ne în veci!

Dumnezeu nu-ţi poate da mai mult decât ţi-a dat, fiindcă ţi S-a dat pe Sine, ţi-a dat Trupul şi Sângele Fiului Său. El te-a înfiat (Romani 8, 16) când erai „fiul mâniei“ (Efeseni 2, 3) şi al osândei. Ţi-a dat, cu prisosinţă, tot ce aveai nevoie spre folos firii celei dinafară, nu însă peste măsură de mult, pentru a nu-ţi fi spre vătămare trupului şi sufletului. Dacă aceste bunuri au început să nu-ţi mai fie de folos, fiindcă te-ai legat de ele şi te fac să suferi ca de o patimă care te-a luat în stăpânire, te-au făcut să cazi din iubirea de Dumnezeu şi de aproapele, să-ţi întorci ochii de la cele de Sus către cele de jos, ce crezi că ţi s-ar fi întâmplat dacă ai fi agonisit şi mai multe asemenea bunuri? Te-ai fi înglodat cu totul în mocirla patimilor.

Inima care se consumă din cauza obiectelor de folosinţă zilnică, mai cu seamă atunci când le strângem peste măsură, părăseşte pe Domnul, Izvorul vieţii şi al liniştii, şi de aceea se lipseşte de viaţă, de linişte, de lumină şi de putere. Când începe să se căiască, lăsând deoparte preocuparea deşartă faţă de lucrurile pieritoare şi se întoarce din nou spre nepieritorul Dumnezeu, atunci începe să susure în ea din nou izvorul de apă vie, vin şi se înstăpânesc iarăşi în ea liniştea şi calmul, lumina, puterea, îndrăznirea faţă de Dumnezeu şi de oameni. Trebuie să trăim cu înţelepciune!

Doamne! Cât de mult Te laud, cât de mult Te prea măresc pentru puterea Ta, pentru marile vindecări cu Sfintele Tale Taine, pe care eu, nevrednicul, le-am dat celor ce s-au învrednicit de Taina pocăinţei, Sfintele, Cereştile, dătătoarele de viaţă Tale Taine! Cei pe care i-am cuminecat mi-au dat mărturie de puterea Ta, de bunătatea Ta; vorbesc în auzul tuturor despre cum Ţi-ai pus asupra lor mâna cea făcătoare de minuni, cum i-ai ridicat de pe patul de suferinţă, de pe patul pe care îşi

aşteptau moartea, când nimeni nu mai spera să-i vadă vii. Şi iată că, după împărtăşirea cu Trupul şi Sângele Tău, Dătătorule de viaţă, au prins curând ei înşişi viaţă, s-au vindecat, au simţit asupra lor, chiar în ziua şi în ceasul acela, Dreapta Ta cea dătătoare de viaţă. Eu însă, cel ce am fost martor lucrării Tale, nu Te-am prea mărit până acum în gura mare, spre întărirea credinţei poporului Tău, fiindcă nu Ştiu cum se face ca în fiecare zi mă las prins de alte treburi. Tu însuţi fă-Ţi nume, Doamne, precum Ţi-ai şi făcut; proslăveşte numele şi tainele Tale.

Ce s-ar întâmpla oare, dacă Tu, Doamne Dumnezeul meu, Iisuse Hristoase ai face, să strălucească de lumina dumnezeirii Preacuratele Tale Taine, când se află pe Sfânta Masă, pe Disc, în timpul Sfintei Liturghii sau într-un mic Chivot, atunci când preoţii Tăi le poartă în mâini către un bolnav sau întorcându-se de la el? Toţi cei care s-ar afla pe cale, sau le-ar vedea în casele lor s-ar cutremura de spaimă, ar cădea la pământ fiindcă şi îngerii îşi acoperă feţele de spaima neapropiatei Tale Slave! Mă gândesc însă cu câtă nepăsare privesc unii astăzi aceste Taine, care ne apropie cerul! Cu câtă indiferenţă săvârşesc unii (preoţi) înfricoşătoarea lucrare a Sfintelor Taine!

Renunţă cu desăvârşire la desfătările senzuale, nădăjduind că vei dobândi în locul lor desfătări superioare, duhovniceşti, dumnezeieşti. Fă tot binele în ajutorul aproapelui, cu speranţa că Dumnezeu te va răsplăti cu măsura cu care măsori, cu aceea ţi se va măsura (cf. Matei 7, 2). Că binele pe care l-ai făcut aproapelui ţi se va întoarce, mai devreme sau mai târziu, după cum şi răul făcut ţi se va întoarce, foarte curând sau îndată. Nu uita că suntem toţi un singur trup. „Un trup suntem, cei mulţi" (1 Corinteni 10, 17). Ţine minte că Domnul face la maximum dreptate, până la o iotă.

S -ar mai găsi loc în noi oare pentru lupta cea bună, pentru fapte de desăvârşire, pentru virtuţi dacă cei din preajma noastră nu ne-ar face rău, nu ne-ar nedreptăţi? S-ar mai găsi oare loc pentru răbdarea nedreptăţilor pentru blândeţe, smerenie? Vezi, aşadar, că pentru a ne vădi virtutea şi a dobândi cununa de biruinţă trebuie să trecem prin încercări potrivnice.

Dacă ţi-au greşit sau te-au obijduit vreunii, nu-ti ieşi din fire asupra lor; fereşte-te de patima de a vedea în semenul tău tot felul de păcate, şi de a-l osândi, aşa cum ne stă nouă în obicei. Fiecare va da socoteală înaintea lui Dumnezeu pentru sine însuşi, fiecare are o conştiinţă, fiecare ascultă cuvântul lui Dumnezeu, cunoaşte voia lui Dumnezeu, fie din cărţi, fie din ce află de la alţii. Îndeosebi, nu privi cu duşmănie păcatele celor mai vârstnici, fiindcă nu-i treaba ta să-i judeci. Fiecare

„pentru stăpânul său stă sau cade” (Romani 14, 4). Îndreaptă-ţi propriile păcate, propria-ţi inimă.

De ce a îngăduit Domnul existenţa săracilor? Pentru binele tău, pentru a-ţi putea ispăşi păcatele şi a te curăţa de ele, fiindcă „milostenia va curăţi păcatele“ (Sirah 3, 29). Pentru a ţi-i face pe săraci rugători pentru tine ca Domnul să se milostivească de tine, fiindcă cei milostivi se vor milostivi (Matei 5, 7). ***De ce a îngăduit Domnul să existe în lume săraci?*** Printre altele, fiindcă nici pe tine nu te poate face drept, chiar dacă asta ţi-i dorinţa. Dumnezeu putea să ne facă îndestulaţi în toate şi chiar bogaţi, dar atunci L-am fi uitat cu toţii, ar fi sporit şi mai mult în lume trufia, invidia, răutatea şi celelalte asemenea. Şi cât te-ai mai fi fălit dacă Domnul ar fi făcut să te afli îndată printre drepţii Săi! Dar păcatul te smereşte, arătându-ţi cât eşti de neputincios şi de mârşav şi că ai nevoie mereu de Dumnezeu şi de harul Său. Iar săracul se smereşte prin sărăcie şi prin dependenţa de alţii. Dacă săracii se vor îmbogăţi, mulţi, foarte mulţi dintre ei vor uita de Dumnezeu, îşi vor uita şi binefăcătorii, îşi vor pierde sufletele din pricina luxului lumii acesteia. Iată cât de nocivă este bogăţia şi cum întunecă ea ochii inimii!

Ce mi-a trecut prin minte în timpul unei plimbări, când am admirat un răsărit de lună. Domnul zice: Făcutu-le-am toate câte sunt ca să vă fiu pe plac. V-am creat după chipul şi asemănarea Mea; am pus luminători pentru voi soarele, luna şi stelele; pentru voi am făcut pământul cu toate roadele lui; am răspândit aerul, ca să-l respiraţi; v-am dat focul să vă luminaţi, să vă încălziţi şi să vă gătiţi mâncarea; v-am dat tot felul de bucate gustoase şi băuturi felurite; v-am dat priceperea de a face ţesături de multe feluri, v-am dat şi materiale ca să vă faceţi haine; v-am dat aurul, argintul, arama şi alte metale aflate în măruntaiele pământului ca să faceţi din ele monede şi alte obiecte. V-am adunat într-o societate bine alcătuită, v-am dat împărat, pe potriva inimii Mele, unsul Meu, chipul Meu pe pământ. Vi l-am dat pe Fiul Meu, Unul-Născut, Care s-a dat morţii, după voinţa Sa, pentru a Se face vouă mâncare şi băutură; v-am dat Biserica pământească, de El întemeiată, al cărei Cap este. Ce daţi în schimbul bunătăţilor Mele? Cu ce le răsplătiţi? Cu nerecunoştintă, uitându-Mă, respingându-Mă, nesocotindu-Mi poruncile. „O, neam necredincios şi îndărătnic, până când voi fi cu voi? Până când vă voi suferi pe voi?“ (Matei 17, 17).

Numele Tău, Atotţiitorule, nu-1 spune doar cerul şi pământul, ci întreg neamul omenesc, viaţa fiecărui om; Tu ţii inimile tuturor fiinţelor, nu doar ale oamenilor, ci şi ale vieţuitoarelor necuvântătoare, ale fiecărei păsări, fiecărui peşte, fiecărei insecte, fiecărui vierme sau târâtoare, până la invizibilii infuzori. Slavă Atotputerniciei Tale, Doamne, celei nemărginite! Slavă proniei Tale Atotbune,

Preaînţelepte şi Atotputernice, Stăpâne al cerului şi pământului! Atotputernice Doamne! Tu ţii în mâini şi iadul, şi pe satana, cu hoardele sale fără de număr şi numai cu îngăduinţa Ta, spre a ne pedepsi, satana şi îngerii lui cutează să uneltească împotriva noastră. Ruga-ne-vom Ţie, Mântuitorule, pocăi-ne-vom înaintea Ta fără făţărnicie pentru păcatele noastre, iar Tu, înţelepţindu-ne, îndepărta-vei de la noi vrăjmaşii, zicând: „Ajunge-vă să mai faceţi răutăţi împotriva robilor Mei; ai Mei sunt aceştia iarăşi!“ Dar dacă binefacerile şi milele Tale asupra noastră nu ne vor înţelepţi, ce ne-ar mai rămâne? Ar rămâne pentru noi doar pedepsele, necazurile, strâmtorările, focul; poate că numai aceste rele ne vor înţelepţi pe noi desfrânaţii, iubitorii de cele trupeşti, deşarte, nimic nu ne mai ajunge.

Lumea se află în stare de somnolenţă, a aţipit, doarme în păcat. Dumnezeu o trezeşte din când în când, cu războaie, molime, incendii, furtuni devastatoare, cutremure, inundaţii, secete. Dacă nu ne-ar veni mântuire de la Tine, Doamne, dacă ne-ai lipsi de binefacerile Tale, am arde în focul patimilor noastre, satana ne-ar fi pârjolit şi ne-ar fi prefăcut în scrum cu totul şi n-am mai fi cunoscut în viaţă nici o bucurie. Dacă „Domnul nu ar fi fost în noi, singuri n-am fi putut ţine piept războiului de la diavolul, biruitu-ne-ar potrivnicul” (cf. Antifon, glas 6). Astăzi ne aduce mângâiere mila Ta, bunătatea Ta pe care le-am dobândit prin patimile Tale, prin Sângele Tău, prin moartea Ta pentru noi. Mărire Ţie pentru toate, Iubitorule de oameni! Dar ce se va întâmpla cu creştinii care nu vor să Te cunoască pe Tine, poruncile Tale, învăţăturile Tale? Vai lor!

Cântare îngerească strigăm Ţie, Puternice: „Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Dumnezeule; Pentru Născătoarea de Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi. (Tropar din rugăciunile de dimineaţă). Îl prea măreşti pe Dumnezeu împreuna cu îngerii; stai împreună cu ei, prin harul lui Iisus Hristos Domnul, în acelaşi sobor, în aceeaşi Biserică, în aceeaşi familie a lui Dumnezeu. Dator eşti, preote, să ai şi viaţă îngerească, veghind fără odihnă asupra ta şi a sufletelor care ţi-au fost încredinţate, a turmei duhovniceşti. Dator eşti să-L lauzi necontenit pe Dumnezeu şi să-I mulţumeşti. Dator eşti să tinzi către sfinţenie, să trăieşti în înfrânare şi post, în smerită înţelepciune, ascultare şi răbdare. Aşa să fie, cu harul lui Dumnezeu!

Ce-Ţi voi aduce, Doamne, pentru toate bunătăţile cu care neîncetat mă desfătezi! Numai credinţa mea, fiindcă fapte care să mă susţină nu am, binele pe care l-am făcut înaintea Ta nu înseamnă nimic. Dar şi credinţa mea este tot un dar de la Tine; caută şi primeşte ce-Ţi aduc: ale Tale, dintru ale Tale. „Chipul slavei Tale celei negrăite sunt, deşi port rănile păcatelor. Miluieşte zidirea Ta, Stăpâne, şi o curăţeşte cu îndurarea Ta şi moştenirea cea dorită dăruieşte-mi, făcându-mă pe

mine iarăşi cetăţean al Raiului” (Binecuvântările morţilor, Tropar 4). „Izbăvindu-mă de patimile trupeşti pentru ca, păzindu-mi sufletul de ele, să mă îndrept, să vieţuiesc duhovnicesc, pentru a face întru totul voia Ta, cea înţeleaptă şi lucrătoare.” (A 9-a rugăciune de dimineaţă pe care o citeşte preotul în timpul Ceasurilor).

Doamne! După cum Ţie, Chipului Celui dintru început, îţi este a face ale Tale chipurile noastre a intra şi a vieţui în ele, tot aşa celor făcuţi după chipul Tău le este a tinde cu toată dragostea şi cu toată osârdia către chipul cel dintru început şi a se alipi de El. Dar trupul nostru lacom, iubitor de desfătări, ghiftuit şi îndărătnic ne ţine departe de Tine; avem nevoie de post, de înfrânare, noi însă ne-am împătimit de desfătări. Dă-ne tărie către înfrânare; Nespusa dulceaţă a celor ce văd pururea frumuseţea cea nespusă a slavei Tale (Din rugăciunile de dimineaţă). Dulceaţa pământească se trece toată, fie de la sine, fie din cauza vieţii corupte a omului. Dulceaţa fericirii cereşti nu are sfârşit. Nu face, oare, să dispreţuim dulceaţa lumii vremelnice şi a şi mai vremelnicei noastre vieţi, pentru a iubi, din toată inima, dulceaţa cea duhovnicească, neschimbătoare?

Când îl avem pe Hristos în inimă, aflăm mulţumire în toate. Lucrurile stânjenitoare nu ne mai supără, ci dimpotrivă, începem să le găsim calităţi, amarul ni se pare dulce, sărăcia - bogăţie, foamea - îndestulare, tristeţea - bucurie! Când nu-L are pe Hristos în inimă, omul este mereu nemulţumit, nimic nu-1 mai poate face fericit, nici sănătatea, nici confortul, nici rangurile, nici onorurile, nici distracţiile, nici palatele bogate, nici mesele cu servicii excelente, nici mâncărurile şi băuturile alese, nici îmbrăcămintea făloasă. Nimic. Ce mare nevoie are omul de Hristos. Dătătorul de viaţă şi Mântuitorul sufletelor noastre. Pentru ca Hristos să fie cu noi, să Se sălăşluiască în noi, avem mare nevoie să credem că aşa va fi; să dormim mai puţin, să ne îmbrăcăm mai simplu, să întâmpinăm toate câte ni întâmplă cu calm, răbdători, fără duh de răutate. Diavolul stă mereu la pândă, nu trece clipă să nu vrea să ne piardă sufletul, să ni-1 prindă în cursă, să ne lege de vreun păcat, sau de vreo patimă, să ne ştie înrădăcinaţi cât mai adânc în vreo meteahnă păcătoasă, sau în vreun viciu, pentru a ne îngreuia cât mai mult râvna spre mântuire, ca să ni se răcească sufletul faţă de Dumnezeu, de ceea ce este sfânt, de Biserică, de viaţa veşnică, de oameni.

Dumnezeu m-a creat, m-a adus din nefiinţă la fiinţă; căzut fiind, m-a reînnoit prin patimile şi moartea Sa. M-a curăţat de păcat, m-a înfiat, mi-a făgăduit moştenirea bunătăţilor veşnice; mă luminează cu Evanghelia Sa; mă pedepseşte şi mă răsplăteşte ca un părinte, mă luminează ca soarele; mă îndestulează zilnic cu mâncare şi băutură şi, mai presus de acestea, îmi dă cea mai dulce şi mai

dătătoare de viaţă hrană: Trupul şi Sângele Său; mi-a dat aerul pe care îl respir, dar mai presus de aceasta mi-a dat suflarea Duhului Său Sfânt; mă îmbracă în haine frumoase, dar mai mult decât atât mi se dă El însuşi spre îmbrăcare, după cum stă scris: „Câţi în Hristos v-aţi botezat, în Hristos v-aţi îmbrăcat" (Galateni 3, 27). Îmi oferă odihnă, într-o locuinţă curată şi spaţioasă, făgăduindu-mi o alta, în ceruri, veşnică, luminoasă. Mă încinge cu sănătate şi, încă mai mult, îmi dă cu prisosinţă sănătate sufletească, atunci când mă rog şi cu deosebire, prin Sfintele Taine. Ce să-I dau pentru acestea toate? Şi ce I-aş putea da? Nimic altceva decât să-I păstrez credinţă, după puterile mele, să-I îndeplinesc poruncile, să mă împotrivesc cu neclintită tărie păcatului şi diavolului.

Se cuvine să nu uit niciodată relaţia mea cu Dumnezeu; de la creatură la Creator; ca de la opera de artă la Artist; aceasta pe de-o parte; pe de alta parte: ca de la chip la Arhetip; ca de la copil la Părinte; ca de la mântuit la Mântuitor; ca de la cel ce primeşte binefacerea la Binefăcător; ca de la cel ce se supune legii la Legiuitor; ca de la cel trecut în testament la Testator; ca de la logodnică la Logodnic, ca de la mireasă la Mire, ca de la mădular al cetăţii şi cetăţean al ei la Căpetenia cetăţii, ca de la unul ce suspină după veacul viitor la Părintele acestui veac, ca de la judecat la Judecător.

În tot ce faci şi în toată vremea caută a bineplăcea lui Dumnezeu şi gândeşte-te să-ţi mântuieşti sufletul de păcat şi de diavolul şi să-l predai lui Dumnezeu.

- ⇒ *Ridicându-te din aşternut, fă-ţi Cruce şi zi: „în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh“ şi apoi: „învredniceşte-mă, Doamne, în ziua aceasta, fără de păcat să mă păzesc“ şi „învaţă-mă să fac voia Ta“ (Din doxologia de la Utrenie).*
- ⇒ *Dacă te speli sau te îmbăiezi, zi: „Stropi-mă-vei cu isop, Doamne, şi mă voi curăţi“; „spăla-mă-vei şi mai vârtos decât zăpada mă vei albi“ (Psalmul 50, 9).*
- ⇒ *Când îmbraci rufărie curată, gândeşte-te la curăţia inimii şi roagă pe Domnul, cu inimă curată: „Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule” (Psalmul 50, 11). Iar dacă îmbraci haine noi, gândeşte-te la înnoirea duhului, şi zi: „Şi cu duh stăpânitor mă întăreşte” (Psalmul 50, 12).*
- ⇒ *Iar atunci când te desparţi de o haină veche de care ţi s-a scârbit, gândeşte-te la despărţirea cu scârbă de omul cel vechi, păcătos, pătimaş, trupesc.*
- ⇒ *De mănânci pâinea cu care te hrăneşti zilnic, gândeşte-te la pâinea cea adevărată, cea care dă sufletului viaţă veşnică - Trupul şi Sângele lui Hristos - şi doreşte-o. Caută să te împărtăşeşti cât mai des;*

⇒ *de bei apă sau ceai, sau mied, sau vreo altă băutură, gândeşte-te la băutura cea adevărată, care răcoreşte sufletul de văpaia păcatului, la Preacuratul şi de viaţă dătătorul Sânge al Domnului.*

⇒ *De te odihneşti ziua, gândeşte-te la odihna cea veşnică, pregătită celor ce se nevoiesc pe pământ în lupta cu păcatul, cu duhurile răului, cele de sub cer, cu nedreptăţile, ignoranţa şi grosolănia oamenilor;*

⇒ *dacă te culci pentru somnul de noapte, gândeşte-te la somnul morţii de care, mai devreme sau mai târziu, vom avea parte cu toţii şi la acea înfricoşătoare noapte veşnică la care vor fi osândiţi toţi cei ce nu ajung să se căiască;*

⇒ *de întâmpini în zori ziua, gândeşte-te la lumina cea veşnică, neînserată, de dincolo de ziua cea luminată de soare - ziua Împărăţiei Cerurilor, de care se vor bucura toţi cei ce au bineplăcut lui Dumnezeu sau cei ce s-au căit din toată inima în viaţa aceasta vremelnică.*

⇒ *De pleci la drum, gândeşte-te la drumul duhovnicesc cel drept, în faţa lui Dumnezeu şi zi aşa: „paşii mei îndreptează-i, după cuvântul Tău, şi să nu mă stăpânească nici o fărădelege”* (Psalmul 118, 133).

Orice ai face, fă gândindu-te la Dumnezeu, Creatorul, Cel ce pe toate le-a făcut cu nemărginită înţelepciune, cu bunătatea şi atotputernicia Sa, pe tine creându-te după chipul şi asemănarea Sa; de vei primi bani sau comori deosebite, sau dacă le şi ai, gândeşte-te că nesecata noastră comoară, de la Care ne vin toate comorile sufletului şi trupului, izvorul tuturor bunătăţilor este Dumnezeu; mulţumeşte-I din tot sufletul şi nu-ţi încuia avuţia în tine şi nu-ţi zăvorî inima, nelăsând să intre în ea comoara cea vie şi nepreţuită - Dumnezeu; împarte din avutul tău celor ce au nevoie şi se află în suferinţă, celor mai săraci dintre semenii tăi, săracii pentru aceasta şi fiind lăsaţi în viaţa aceasta, pentru ca prin ei să facem dovada dragostei şi recunoştinţei faţă de Dumnezeu şi să ne învrednicim astfel de răsplata lui Dumnezeu în veşnicie; de vei vedea alba strălucire a argintului, nu te lăsa sedus de ea, ci gândeşte-te că sufletul trebuie să fie alb şi strălucitor, prin fapte bune, întru Hristos; de vei vedea strălucirea aurului, să nu te laşi ademenit de ea, ci ţine minte că sufletul trebuie să-ţi fie asemeni aurului, lămurit prin foc, şi că Domnul doreşte ca tu însuţi să străluceşti ca soarele în veşnica împărăţie a Tatălui Său, ca să vezi neapropiatul Soare al Dreptăţii, Dumnezeu Cel în trei ipostasuri, pe Preasfânta Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea, şi toate puterile cereşti, şi pe toţi sfinţii, în negrăită lumină, pătrunşi de lumina revărsată peste ei şi strălucind de ea.

Ce ţi-aş putea aduce, Doamne, cu ce-aş putea să-Ţi mulţumesc pentru nesfârşitele, neasemuitele daruri date mie şi altora de mila Ta? Fiindcă - iată - nu trece clipă să nu mă învioreze Duhul Tău cel Sfânt şi, iarăşi, nu trece clipă să

nu respir aerul uşor, plăcut, sănătos, întremător, pe care îl reverşi asupra noastră; mă luminez cu lumina Ta, dătătoare de viaţă, spirituală şi materială; de asemenea mă nutresc cu dulcea şi întremătoarea hrană duhovnicească şi băutură - Sfintele Taine ale Trupului şi Sângelui Tău, precum şi cu mâncarea şi băutura de trebuinţă zilnică trupului. Tu mă îmbraci în veşmânt împărătesc, strălucitor şi neînchipuit de frumos, adică cu Tine însuţi, după cuvântul Scripturii: „Câţi în Hristos v-aţi botezat, în Hristos v-aţi îmbrăcat” (Galateni 3, 27). Mă îmbraci şi cu îmbrăcăminte materială, mă cureţi de greşelile mele, mă vindeci, mă cureţi şi de multele şi grozavele mele patimi păcătoase; istovirii sufletului meu dai în schimb puterea bunătăţii, înţelepciunii şi tăriei Tale; mă umpli de Duhul Tău cel Sfânt, Duhul sfinţeniei şi al harului. Aduci sufletului meu adevăr, pace şi bucurie, spaţiu, putere, îndrăznire, bărbăţie, tărie, iar trupului meu îi dăruieşti sănătate nepreţuită; înveţi „mâinile mele la luptă şi degetele mele la război” (Psalmul 143, 1) cu vrăjmaşii nevăzuţi ai mântuirii mele, vrăjmaşii sfinţeniei, puterii şi slavei Tale, cu duhurile răutăţii, cele de sub cer, încununezi cu izbânzi lucrarea pe care o săvârşesc în numele Tău. Pentru toate acestea Îţi mulţumesc, slăvesc şi binecuvântez puterea Ta atotbună, părintească, atotputernică, Dumnezeule, Mântuitorule, Binefăcătorule al nostru. Şi să te cunoască pe Tine tot poporul Tău, aşa cum mi-ai apărut mie, Iubitorule de oameni; să Te cunoască pe Tine, Părintele tuturor şi bunătatea, pronia, înţelepciunea şi puterea Ta şi să Te prea mărească cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

La un creştin, invidia e nebunie curată. Toţi am primit întru Hristos bunătăţi fără seamăn, toţi am fost îndumnezeiţi, ne-am făcut moştenitorii negrăitelor, veşnicelor bunătăţi ale Împărăţiei cereşti. Şi în privinţa bunătăţilor pământeşti ne-a fost făgăduită îndestulare dacă vom căuta adevărul lui Dumnezeu şi Împărăţia lui Dumnezeu. “Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă.“ (Matei 6,33)

Ni s-a poruncit să ne mulţumim cu ce avem şi să nu fim iubitori de arginţi. “Feriţi-vă de iubirea de arginţi şi îndestulaţi-vă cu ceea ce aveţi”. Şi adăugă tot acolo: “Căci Dumnezeu Însuşi a zis: ”Nu te voi lăsa şi nici nu te voi părăsi” (Evrei 13,5).

Nu este oare nebunie ca după toate acestea să fii invidios faţă de aproapele tău, de pildă pe: onorurile de care se bucură, pe avere, pe mesele bogate, pe o îmbrăcăminte luxoasă, pe o femeie frumoasă etc.? Oare acestea toate nu sunt pulbere faţă de cele ce ne-au fost date nouă în chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, după care am fost creaţi faţă de răscumpărarea noastră de către Fiul lu Dumnezeu, izbăvirea de păcat, de blestem şi de moarte, binecuvântarea din nou de la Părintele ceresc şi

prin unirea cu Hristos, fericire veşnică în ceruri? De aceea ***să purtăm iubire unii altora şi bunăvoinţă, să ne mulţumim cu ceea ce avem, să fim prietenoşi, ospitalieri, să-i iubim pe străini şi să iubim sărăcia, iar ca o încununare a virtuţilor să aşezăm smerita înţelepciune, nerăutatea, blândeţea, sfinţenia, să respectăm unii altora chipul lui Dumnezeu din noi, ca mădulare ale lui Hristos-Dumnezeu, ale Trupului Său, să respectăm înfierea dată nouă de Dumnezeu ca şi cetăţeni ai Împărăţiei Cerurilor, împreună vieţuind şi împreună cântând cu îngerii. Ca toţi să fie una (Ioan 17, 22) după cum Dumnezeul nostru cel în Treime închinat este Unul şi inimile noastre le-a creat pentru a fi în unire.***

Prezentul nu este decât umbra viitorului. Lumină este umbra viitoarei negrăitei lumini; dulceţile pământului - umbra palidă a celor din veacul viitor, de o dulceaţă făr de sfârşit. Focul - umbra părelnică a focului gheenei, cel ce îi va pârjoli pe păcătoşi în vecii vecilor, bucuriile curate de pe pământ, umbre ale nespuselor bucurii viitoare, prea frumoasele palate împărăteşti, umbre derizorii ale prea luminoaselor locaşuri ale Raiului, pregătite celor ce Îl iubesc pe Dumnezeu şi Îi îndeplinesc poruncile, făloasele straie ale fiilor şi fiicelor oamenilor nu îngăduie asemănare cu veşmântul de slavă în care se vor îmbrăca cei aleşi, fiindcă îmbrăca-se-vor în Hristos şi “vor străluci ca soarele în împărăţia Tatălui lor“ (Matei 13, 43), după cum a făgăduit cu tărie Mântuitorul.

Aşa cum unui prunc nu-i pasă cum este îmbrăcat, întocmai şi creştinul - prunc întru Hristos - trebuie să nu ia în seamă diversitatea, bogăţia şi eleganţa îmbrăcăminţii pământeşti, considerând drept cea mai aleasă şi mai nepieritoare îmbrăcăminte îmbrăcarea sa întru Hristos, fiindcă patima pentru haine frumoase şi scumpe este proprie oamenilor veacului acestuia sau păgânilor, precum cuvântează Domnul: „După toate acestea - adică după mâncare şi haine alese - se străduiesc neamurile" (Matei 6, 32), fiindcă îmbrăcămintea este unul dintre idolii veacului acestuia. O, cât de superficiali suntem cei chemaţi să „comunicăm" cu Dumnezeu, cărora ne este făgăduită moştenirea bunătăţilor nestricăcioase şi netrecătoare! Cât de confuze sunt noţiunile noastre despre lucrurile stricăcioase şi despre cele nestricăcioase! Cât de nechibzuiţi suntem dând preţ unor lucruri de nimic şi nepreţuind cum se cuvine lucrurile nestricăcioase - sufletul nostru nemuritor, pacea, lumina, îndrăznirea în faţa lui Dumnezeu, lucrurile sfinte, ascultarea, răbdarea, în general toate însuşirile unui creştin adevărat. „Câţi în Hristos v-aţi botezat, în Hristos v-aţi îmbrăcat" (Galateni 3, 27). Trebuie să preţuim bunurile spirituale obţinute prin luptă, iar pe cele materiale, pieritoare, fără folos să le dispreţuim.

Sufletul, cel care mă defineşte ca om, trăieşte numai prin Dumnezeu, iar când se desparte de El, suferă

A nu fi cu luare-aminte faţă de noi înşine este un păcat, unul care îşi pune puternic pecetea asupra noastră. Să nu-1 trecem cu vederea, să ne izbăvim de el prin căinţă. Suntem neatenţi, împrăştiaţi, nu numai acasă, ci şi la biserică. „Simone, Simone, iată satana v-a cerut să vă cearnă ca pe grâu; iar Eu M-am rugat pentru tine să nu piară credinţa ta" (Luca 22 31-32). Vinovat de neluarea-aminte este diavolul şi feluritele noastre înclinaţii vicioase spre cele ale vieţii pământeşti, iar cauza este puţina credinţă. Cum putem să i ne împotrivim? Prin rugăciune sârguitoare.

Unica mea fericire pe pământ îmi este dată de Iisus Hristos Domnul, cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, iar, după Dumnezeu, nu am pe pământ nimic mai scump decât sufletul omului, care preţuieşte mai mult ca orice (şi este firesc să fie aşa). Omul este o fiinţă de inestimabilă valoare. Pentru mântuirea lui, însuşi Dumnezeu a coborât din cer. Domnul îi oferă omului drept hrană şi băutură Preacuratul Său Trup şi Preacuratul Său Sânge (adică pe Sine însuşi, tot) numai ca să fie fericit, numai ca să nu piară. Toate roadele pământului, comorile tuturor celor trei regnuri ale pământului, le-a dat în stăpânirea, in folosinţa şi spre bucuria omului. Prin toate aceste generoase, neasemuite, nemăsurate daruri, Domnul şi-a arătat şi îşi arată nemărginita dragoste faţă de neamul omenesc şi faţă de fiecare om. Să urmăm şi noi pilda dragostei şi îndurărilor lui Dumnezeu să fim pe cât ne este cu putinţă milostivi cu inima şi îndurători „precum Tatăl nostru Cel ceresc milostiv este“ (Luca 6, 36).

În orice parte mi-aş îndrepta ochii inimii - în sinea mea, asupra mea sau în afara mea - descopăr pretutindeni puternice raţiuni pentru a-I aduce Domnului mulţumire şi laudă. Mi se întâmplă mai ales când mă cercetez pe mine însumi şi când ştiu că trebuie să mă înfăţişez Domnului cu cereri, cu mulţumiri şi cu cuvinte de preamărire. Toată puterea inimii, toată lumina ochiului acesteia vin de la Dumnezeu; vigoarea trupului, cele ce susţin şi slujesc existenţa trupească vin de la Dumnezeu. Pretutindeni văd slavă, slava nepereche a Dumnezeului meu, nimic nu aflu în mine cu care să mă laud, ca şi cum mi-ar aparţine. Mărire Celui ce îmi dă tărie! Mărire Celui ce lucrează cu mine şi înlăuntrul meu! Şi fiindcă nimic din ceea ce am nu-mi aparţine ci vine de la Dumnezeu, de la cea mai mică pornire spre bine a inimii până la gândul sfânt şi luminos, fără Dumnezeu eu nefiind decât un nimic, un rău mai rău ca tot răul, sunt mai mult decât îndreptăţit să vin grabnic în faţa lui Dumnezeu cu orice cerere. Dar mai ales mă simt îndemnat să-I mulţumesc pentru Preacuratele şi De viaţă dătătoarele Sale Taine - Trupul şi Sângele Său. Pentru mine, ele înseamnă totul. Preamăresc cu ardoare pe Dumnezeu şi pe Iisus Hristos

Domnul, pentru negrăita Sa iubire faţă de noi smeriţii, iubire ce ni se arată în Sfintele Taine.

Nemăsurată este cinstea de care se bucură omenirea prin faptul că poate să-şi deschidă gura înaintea lui Dumnezeu, să-I vorbească, să-I facă rugăminţi în privinţa nevoilor sale, să-I mulţumească pentru facerile de bine, să-L prea mărească pentru negrăita Sa bunătate şi să fie convinsă că jertfa sa de mulţumire şi de laudă va fi primită de Dumnezeu, că cele mai bune, mai duhovniceşti şi mai mântuitoare cereri pentru sufletele noastre vor fi negreşit satisfăcute. Şi în această privinţă omul este situat nemăsurat mai presus decât toată creatura sensibilă şi însufleţită. Nici unei altei făpturi nu î-a acordat Dumnezeu o asemenea cinste, deşi toate au un mod specific de a-şi exprima necesităţile fireşti, fiindcă scris este: „puii de corb îl cheamă pe El“ (Psalmul 146, 9). Să ne folosim de această înaltă cinste pentru a binemerita noi înşine de la Domnul o şi mai înaltă cinstire, chemarea la cele de Sus. Deplina noastră slavă este acolo în cer; pentru adevăraţii creştini, aici pe pământ încolţesc doar mugurii ei.

Întreaga noastră fiinţă, materială şi spirituală, cu toate cele ce sunt în ea, comunică şi se uneşte cu harul Domnului - unindu-se, chiar, cu însuşi Domnul - cu ajutorul unor elemente palpabile: astfel, pâinea şi vinul se fac Trupul şi Sângele Domnului, fiinţa Sa văzută; Biserica se face casa Sa, pe Sfânta Masă, în altar, stă nevăzut însuşi Domnul, ca un împărat; pe Cruce ni Se arată, într-un fel, cu trupul, răstignit; prin Cruce face minuni, vădindu-ţi prin ea puterea dătătoare de viaţă. Domnul se află în univers ca într-o biserică, întreg, în orice loc, neîngrădit în spaţiu, întotdeauna mai presus de orice spaţiu şi de orice timp.

Vi se pare de necrezut că Domnul poate să ne unească cu Sine, cu puterea Sa, cu harul Său mântuitor, prin elemente materiale? Miraţi-vă mai bine de modul cum a unit Domnul în om chipul Său cel dumnezeisc cu materia, cu pământul, cu pulberea, cum a făcut ca această „pul-bere“ să poată să gândească să vorbească, să răspândească în juru-i buna mireasmă a blândeţii, adevărului, iubirii şi să facă, în comun, atâtea lucruri, pe drept cuvânt minunate. Miraţi-vă cum această „pulbere” închide în sine şi atâtea „suflete" necuvântătoare, fiecare cu modul său de a fi înzestrate cu un fel de intuiţie, care le dă sete de viaţă, putinţa de a se bucura, simţul de autoconservare, priceperea de a-şi obţine hrana, de a-şi asigura cele necesare pentru o existenţă ferită de primejdii, de a-şi creşte progeniturile, de a şti foarte bine cum să se apere. Minunaţi-vă cum toate sau aproape toate corpurile inerte, neînsufleţite sunt legate între ele printr-o forţă insesizabilă, care fie că pune în mişcare mase enorme (precum corpurile cereşti), fie că transformă materia în forme de o frumuseţe desăvârşită, păstrându-le însă aspectul general (vegetaţia!).

Minunează-te că atâta enormă diversitate de forţe a fost creată de Dumnezeu Atotputernicul, El însuşi lucrând prin toate forţele. După cum la Dumnezeu - Cel ce face minuni - totul este minunat, întocmai şi în credinţă, minunat este totul, deşi nevăzut, dar lucrând în mod real.

Cei curaţi cu inima vor vedea pe Dumnezeu (Matei 5, 8), Dumnezeu este ochiul atotvăzător, asemenea soarelui, înzestrat însă cu raţiune, stând deasupra lumii şi pătrunzând cu „ochi" raţional în gândurile şi în inimile oamenilor, luminând toată creatura. Sufletul nostru este ochi din Ochi, vedere din Vedere, lumină din Lumină. După căderea în păcat însă, „ochiul" nostru - sufletul a fost atins de „albeaţa" păcatului. Vindecă-ţi această boală şi vei putea să vezi Soarele raţiunii, Ochiul atotcuprinzător, infinit mai luminos decât soarele de pe cer.

Aşa cum se întâmplă adesea şi în viaţă, când omul una are în inimă şi alta pe buze, arătându-se prin aceasta duplicitar, duplicitatea apare nu arareori şi în timpul rugăciunii în faţa lui Dumnezeu, Cel ce cunoaşte tainele inimilor omeneşti. Spui ceva şi ai altceva în inimă si în gând. Dacă însă, aşa cum se întâmplă mai des, chiar dacă înţelegi rugăciunea şi meditezi asupra ei, dar nu trăieşti cu inima ceea ce citeşti, rămânând cu totul insensibil, nefacând altceva decât să arunci nişte cuvinte în aer, înseamnă că te minţi pe tine, crezând că o asemenea rugăciune ar putea fi plăcută lui Dumnezeu. ***Ce ciudată, păcătoasă, făţărnicie! Rodul şi mărturia căderii noastre. De aici am putea crede că inimii îi stă în obicei să mintă (Tot omul este mincinos - Psalmul 115, 2), atât în rugăciune, cât şi în raporturile cu semenii că este stâlpul minciunii.*** Creştinul trebuie să se folosească de toate mijloacele ca să-şi smulgă din inimă, din rădăcină, orice minciună, punând în loc adevărul curat. Să înceapă cu rugăciunea, fiindcă ea cere mai întâi de toate adevărul, după cuvintele Mântuitorului, Care spune că cine se închină lui Dumnezeu trebuie să se închine în duh şi în adevăr (Ioan 4, 24). Inima să-ţi vorbească cu cuvintele adevărului. Învăţând să spunem adevărul cu inima, în timp ce ne rugăm, nu ne vom mai îngădui să minţim nici în viaţă. Rugăciunea sinceră, sau adevărată, cea care ne curăţă inima de minciună, ne va apăra de minciună şi în relaţiile obişnuite cu oamenii.

Cum am putea învăţa să spunem adevărul în timp ce ne rugăm? Trebuie să aducem fiecare cuvânt al rugăciunii în inimă, să-l aşezăm acolo, să-i simţim cu inima adevărul pe care il cuprinde, să conştientizăm că ceea ce îi cerem lui Dumnezeu ne este absolut necesar, precum şi faptul că inima noastră trebuie să-I mulţumească lui Dumnezeu pentru nenumăratele binefaceri de care ne-a făcut parte, să-I aducă laude pentru măreaţa, preaînţeleapta operă a creaţiei Sale.

Sufletul, cel ce mă defineşte ca om, trăieşte numai prin Dumnezeu, numai în unire cu El. Iar când se desparte de El, suferă. Viaţa sufletului meu se alcătuieşte din lumea capacităţilor mele sufleteşti, toate acestea provenind numai de la Dumnezeu. Există, într-adevăr, şi o „lume“ a trupului, una înşelătoare, preludiul furtunilor care se iscă în suflet. Despre această lume spunea Domnul că „va veni peste ea pieirea“ „şi scăpare nu vor avea" (oamenii) (1 Tesaloniceni 5, 3). Lumea spirituală, cea care provine de la Duhul lui Dumnezeu, se deosebeşte ca de la cer la pământ de lumea „cărnii", a trupului. Este o lume cerească, creată pentru ca să domnească în ea fericirea. Pace vouă, le spunea deseori Domnul ucenicilor Săi, lăsându-le pacea Sa, iar apostolii propovăduiau credincioşilor pacea lui Dumnezeu, le făceau urare să se bucure de pacea lui Dumnezeu ca de bunul de căpetenie, tocmai fiindcă că această pace îi este sufletului nostru viaţă şi mărturiseşte unirea sufletului cu Dumnezeu. Dacă sufletul nu are pace, se tulbură, tulburarea fund proprie tuturor stărilor pătimaşe, ea fiind în acelaşi timp şi o dovadă că în inima noastră lucrează duşmanul mântuirii.

Credinţa este cheia de la comoara lui Dumnezeu. Ea se poate afla într-o inimă simplă, bună, iubitoare. „De poţi crede, toate sunt cu putinţă celui ce crede“ (Marcu 9, 23). Credinţa este vorbire duhovnicească; cu cât i se dezleagă mai uşor limba, cu atât mai bogat ţâşnesc din ea izvoare dumnezeieşti. Când ea se exprimă liber, întocmai ca vorbirea obişnuită, nu va fi afectată de neîncredere şi necredinţă. Dacă te laşi cuprins de necredinţă, comoara bunătăţilor dumnezeieşti rămâne zăvorâtă pentru tine. Cu cât crezi mai tare în atotputernicia lui Dumnezeu şi îţi deschizi mai mult inima, cu atât mai îndurătoare ţi se va deschide şi ţie inima lui Dumnezeu. „Toate câte cereţi, rugându-vă, să credeţi că le-aţi primit şi le veţi avea“ (Marcu 11,24).

Toţi oamenii sunt suflare şi făptură a unicului Dumnezeu, vin de la Dumnezeu şi se vor întoarce la Dumnezeu, ca la obârşia primordială. „Şi ca pulberea să se întoarcă în pământ cum a fost, iar sufletul să se întoarcă la Dumnezeu, Care l-a dat“ (Ecclesiastul 12. 7). Vom fi „părtaşi dumnezeieştii firi, scăpând de stricăciunea poftei celei din lume” (2 Petru 1, 4). Ca unii care se trag dintr-un singur om, este de la sine înţeles că oamenii trebuie să trăiască în iubire reciprocă, având grijă unii de alţii, şi că nu trebuie să-i despartă egoismul, trufia, răutatea, invidia, zgârcenia, incomunicabilitatea, pentru ca toţi să fie una (Ioan 17, 22). Luaţi aminte la furnici cum trăiesc în „prietenie", sau la albine, sau la un stol de porumbei, de stăncuţe, de ciori, de gâşte, de raţe, de lebede, de vrăbii; căutaţi la o turmă de oi sau la o cireadă de vite şi veţi constata acelaşi lucru: un ataşament reciproc. Gândiţi-vă la imensele bancuri în care se adună unele specii de peşti în mări şi în râuri, cărora le place să umble în colonii numeroase, cât de legaţi sunt între ei. Gândeşte-te cu cât zel se

apără, se ajută şi se iubesc între ei şi te vei ruşina faţă de nişte necuvântătoare, tu, care nu trăieşti în iubire şi care faci tot ce îţi stă în putinţă „să nu porţi sarcina" (Galateni 6, 2) altuia.

Dumnezeu îţi este ţie îndelung-răbdător şi milostiv; de aceasta îţi dai seama de mai multe ori pe zi. Fii şi tu îndelung răbdător şi milostiv faţă de fraţii tăi, îndeplinind cuvântul apostolului care, vorbind despre dragoste, pune înainte de toate aceasta „Dragostea îndelung rabdă"; „dragostea este binevoitoare" (1 Corinteni 13, 4). Tu ai vrea ca Domnul să te mângâie cu dragostea Sa; mângâie şi tu inimile altora cu iubire gingaşă şi cu purtare blândă.

Dumnezeu este dragoste, este fiinţa cea mai îndurătoare, mai înţeleaptă şi mai atotputernică. De aceea, cei ce I se roagă să creadă că Stăpânul le va da cele bune şi de folos, aşa cum poate da numai Dragostea şi cum Cel îndurător dă cu toată îndurarea, Cel înţelept cu toată înţelepciunea; cum Cel atotputernic dă când şi unde nici nu te aştepţi.

În timpul serviciilor divine, al celebrării Tainelor şi al rostirii rugăciunilor, fii încrezător precum copiii dau crezare părinţilor. Nu-i uita pe cei ce iţi sunt călăuză: Sfinţii Părinţi - făclii ale lumii, luminaţi de Duhul. Arată-te întocmai ca un copil: simplu, încrezător, nu pune la îndoială cele ale lui Dumnezeu şi vei fi fără grijă. „Nu vă îngrijiţi cum sau ce veţi vorbi, căci se va da vouă în ceasul acela ce să vorbiţi. Fiindcă nu voi sunteti care vorbiţi, ci Duhul Tatălui vostru este Care vorbeşte întru voi“ (Matei 10, 19-20). De multă vreme Domnul v-a scutit de această preocupare, v-a luat această grijă, învăţându-i pe purtătorii de Dumnezeu preoţii, cu Duhul Sfânt cum să cuvânteze Domnului, în timpul serviciilor divine, al săvârşirii Tainelor, în diferite împrejurări ale vieţii unde se cer spuse rugăciuni pentru dobândirea binecuvântării celei de Sus. Ar trebui să ne fie uşor să ne rugăm. Dar vrăjmaşul caută să ne pună piedici. Ce pot însemna însă aceste piedici pentru o inimă statornicită în Dumnezeu? Din păcate, atâta timp cât nu vom în Dumnezeu, cât nu vom avea credinţă nezdruncinată, cât rămânem legaţi de patimile vieţii, cât timp mintea ne va fi orgolioasă şi cârcotaşă, chiar şi în sfânta şi neprihănita lucrare a liturghisirii sau în săvârşirea şi împărtăşirea cu Sfintele Taine diavolul nu va înceta să ne tulbure.

Fii, pe cât îţi este cu putinţă, blând, smerit, poartă-te simplu cu toţi, considerându-te, fără făţărnicie, în privinţa stării duhovniceşti, mai prejos decât toţi, adică cel mai păcătos şi mai neputincios. Spune: dintre păcătoşi, cel dintâi sunt eu. Din trufie se naşte emfaza, modul de a te purta nesincer şi rece cu toţi cei pe care îi consideri inferiori si de la care crezi că nu poţi obţine nici un folos.

Cât de repede suntem gata să facem răul şi cât de anevoie ne îndreptăm către bine!

- ⇒ *Aş vrea să-mi arăt bunătatea faţă de cineva care mi-a făcut un rău şi să mi-o confirm prin fapte, dar înainte de a-mi îndupleca inima spre bine simt că nu mă lasă răutatea din mine, mă străpunge ca o săgeată de foc, îmi pârjoleşte măruntaiele;*
- ⇒ *aş vrea să fiu îngăduitor, dar înainte ca răbdarea şi îngăduinţa să-şi găsească loc în inima mea, mă enervez şi freamăt de nerăbdare;*
- ⇒ *aş vrea să fiu smerit, dar simt că în mine trufia drăcească este în largul ei;*
- ⇒ *aş vrea să fiu politicos, dar când ar trebui să mă arăt astfel, devin grosolan; aş vrea să nu fiu iubitor de arginti, să fiu mărinimos, dar arghirofilia şi zgârcenia apar în mine la cea mai mică ocazie, ca mşte lei flămânzi, care cer de mâncare, mugind înspăimântător.*
- ⇒ *Aş vrea să fiu simplu, încrezător, dar viclenia şi îndoiala îmi rod inima;*
- ⇒ *aş vrea să fiu concentrat in mine însumi, atent, cucernic în a-L sluji pe Atotstăpânitorul, dar superficialitatetea şi „împrăştierea“ inimii mi-au luat-o înainte.*
- ⇒ *Aş vrea să nu mă mai supun patimilor, să mă abţin de la mâncare şi băutura multă si bună, dar când ma aşez la masă, ca un nevolnic ce sunt, îi fac pântecelui hatârul, lăsându-mă prins în plăcuta lui captivitate, mâncând şi bând, cu nepăsare, mai mult decât îmi cere organismul. Lăcomia şi nestăpânirea îmi blochează dorinţa de a fi nepăsător faţă de mâncare şi băutură.*

Sunt asemenea slăbănogului care a zăcut treizeci şi opt de ani şi, ori de câte ori era adus la scăldătoarea oilor, cea care vindeca primul bolnav care se cufunda în ea, după tulburarea apei de către îngerul Domnului, „până venea el, altul se cobora înaintea lui“ (cf. Ioan 5, 7). Atunci când eu, slăbănogit de păcatele mele, îmi adun toate forţele, adunându-mă şi în mine însumi, cu gândul de a mă „cufunda" în Dumnezeu, pentru a mă schimba în bine, vine altul înaintea mea şi-mi strecoară în inimă păcatul, diavolul mi-o ia înainte în propria mea casă, în scăldătoarea inimii mele, neîngăduindu-mi să ajung la Domnul - Izvorul de apă vie - să mă cufund în baia curăţitoare a credinţei, smereniei, zdrobirii inimii şi lacrimilor. Cine mă va vindeca? Unul Iisus Hristos. Când îmi va vedea sincera şi neclintita dorinţă de a-mi vindeca slăbiciunea sufletului, când va auzi cât de fierbinte mă rog pentru aceasta, îmi va spune: „Ia-ţi patul tău şi umblă" (Ioan 5, 8). Şi atunci mă voi scula din patul de boală a sufletului şi voi umbla, adică prin bunătatea Domnului îmi voi putea învinge lenea, patimile, săvârşind apoi toată fapta cea bună.

În timp ce te rogi, păstrează o pătrunsă, chibzuită şi extremă smerenie. Nu uita „cine" vorbeşte şi ce spune, îndeosebi când zici Rugăciunea Domnească - Tatăl nostru. Smerenia împrăştie vicleşugurile vrăjmaşului. O, câtă mândrie zace în noi! „Asta o ştiu" sau „de asta nu am nevoie", „asta nu mă priveşte", „asta e de prisos", „nu mă simt vinovat cu nimic". Ce deştepţi ne credem şi ce siguri pe sine!

Păcatul, patima, diavolul schimbă într-o clipă faţa omului: din una luminoasă în una întunecoasă; din una plină de de bunătate în una crispată de ură. Se poate observa şi aici cât de mult preţuieşte sufletul în cunoaşterea omului. Despre o actriţă se spune că poate să-şi schimbe îndată expresia feţei, că poate realiza treceri extraordinar de rapide de la un sentiment la altul, dându-le expresie prin mimică. Ce-ar fi de mirare în asta? De ce n-ar fi capabil sufletul omului şi de aşa ceva? Înţelegem de aici că sufletul omului poate da feţei îndată o altă expresie, o poate schimba până la a o face de nerecunoscut; să nu poată oare Creatorul să facă tot ceea ce doreşte, din orice materie, ca Unul ce este pretutindeni, pururea-fiitor?

Când te rogi, spune-ţi în inimă aceste cuvinte care să te apere de gânduri şi pasiuni vrăjmaşe: „Doamne, toate vin peste mine!" Aşijderea în toate situaţiile, când te asaltează patimile, când eşti constrâns să plăteşti tribut unor necazuri - boli, supărări, nenorociri, năpaste, spune: „Toate vin peste mine, Doamne, singur nu le pot ţine piept, nici răbda nu pot, nici depăşi sau învinge greutăţile. Puterea îmi vine numai de la Tine".

Căci de cel ce se va ruşina de Mine şi de cuvintele Mele în neamul acesta desfrânat şi păcătos şi Fiul Omului se va ruşina de el“ (Marcu 8. 38). O ruşine vrednică de tot dispreţul! Diavolească! Vine din hăulile întunecimii şi duhorii diavoleşti. Şi ce mulţi sunt cei ce s-au molipsit de ea! Mulţi nu-şi dau seama cât este de amăgitoare şi cad în robia ei, spre pieirea sufletului lor! De pildă, gazetarii, autorii de articole de ziar. Scriu, scriu, nu se mai opresc din scris. Despre ce nu scriu oare? Nimic nu le scapă, se ocupă de toate. Despre Dumnezeu, despre Iisus Hristos Mântuitorul, despre Biserică, despre slujbele şi sărbătorile bisericeşti, despre învierea în trup, despre judecata lui Dumnezeu, despre viaţa de dincolo nimeni nu suflă o vorbă. „Nu e domeniul nostru, nu e treaba noastră! Noi suntem ai lumii, vorbim în numele lumii, de aceea ne şi citeşte şi ne ascultă lumea“. Dacă vom începe să vorbim despre Dumnezeu, n-o să ne mai citească nimeni. În acest chip, scrisul „lumesc" este străin cu desăvârşire de duhul creştin, se ruşinează de duhul lui Hristos.

Diavolul face în aşa fel încât în loc să ne ridicăm împotriva lui, ne îndeamnă mintea să se preocupe de păcatele aproapelui, ca să ne înrăiască şi să ne aţâţe împotriva lui, să ne facă să-l dispreţuim şi să-l duşmănim şi în felul acesta să ne

îndepărtăm nu numai de aproapele nostru, ci şi de Dumnezeu. De aceea se cuvine să dispreţuim păcatele, greşelile semenilor, nu pe cei ce le-au săvârşit, împboldiţi fiind de diavolul, din slăbiciune sau din deprindere proastă. Pe aproapele să-l compătimim, cu blândeţe, cu dragoste, să-i deschidem ochii ca unui uituc, ca unui bolnav, ca unui captiv nevolnic al păcatului. Fiindcă răutatea, dispreţul faţă de aproapele căzut în greşeală nu fac decât să-i agraveze aceluia boala, uitarea, captivitatea spirituală, nu să le diminueze; în acelaşi timp, ne fac şi pe noi obsedaţi, bolnavi, prizonierii propriilor noastre patimi şi ai diavolului - cel vinovat de ele.

Tot păcatul vine de la duhul răutăţii; cel ce se află în păcat este robul păcatului, sfâşiat de păcat, de aceea faţă de cel căzut în păcat fii fără răutate şi nu peste măsură de aspru, cunoscându-i neputinţa. Compătimeşte-1 pe păcătos ca pe un bolnav, ca pe un rătăcit care orbecăie prin întuneric, sau ca pe unul legat cu lanţuri de fier, sau ca pe un smintit, fiindcă toate aceste „definiţii" se potrivesc celui ce a greşit sau greşeşte, aflându-se sub acţiunea patimilor. Omul trebuie păzit prin toate mijloacele să nu-1 atingă văpaia păcatului, să nu-1 întunece, să nu-1 înlănţuie, să nu-1 ducă pe pat de boală.

Ne-am obişnuit într-atât cu lucrarea mâinilor lui Dumnezeu, încât am început să nu o mai preţuim cum se cuvine. Chiar şi pe om - suprema creaţie şi minune a înţelepciunii şi bunătăţii divine - nu-1 preţuim nici pe departe aşa cum s-ar cuveni. Priveşte pe oricare om, fie de-al casei, fie străin, ca pe o noutate perpetuă în lumea lui Dumnezeu şi ca pe cea mai mare minune a înţelepciunii şi bunătăţii divine. Faptul că te-ai obişnuit cu prezenţa lui să nu-ţi fie un motiv de a-1 subaprecia. Respectă-1 şi iubeşte-1 mereu, nestrămutat, ca pe tine însuţi.

În natură adie uneori un vânt căldicel, aromitor, care îţi mângâie şi îţi pătrunde plăcut şi uşor trupul, iar cerul este senin. Alteori bate vântul rece care îţi provoacă o senzaţie de frig şi de apăsare, îţi intră în oase, îţi face o piele de găină şi tot atunci cerul şi pământul se întunecă. Sau, fără nici o adiere de vânt, aerul poate fi cald sau rece, te poate încălzi sau dimpotrivă, să te facă să dârdâi de frig. Aşa se întâmplă şi în viaţa duhovnicească: uneori simţim parcă în suflet o boare lină, plăcută, care ne încălzeşte şi ne înviorează, ne uşurează şi ne linişteşte; alteori, inima ne este cuprinsă de o suflare grea, ucigătoare, iar sufletul ni se cufundă parcă într-o beznă de nepătruns. Cea dintâi stare este de la Duhul lui Dumnezeu, a doua, de la diavolul. Trebuie să ne obişnuim cu amândouă. În primul caz, să nu ne trufim, în al doilea, să nu ne descurajăm, să nu disperăm, să alergăm cu grăbire la Dumnezeu.

Dacă oamenii n-ar fi creaţi după chipul lui Dumnezeu, El nu s-ar fi întrupat din Preacurata Fecioară. O, cât de sus este aşezată fiinţa noastră, şi în creaţie, şi în

iconomia răscumpărării! Prin întruparea Fiului lui Dumnezeu din Preasfânta Fecioară Maria, Dumnezeu s-a unit cu adevărat cu oamenii. „Stăpână, care pe Dumnezeu-Cuvântul cu oamenii, prin slăvită naşterea ta, L-ai unit şi firea cea lepădată a neamului nostru cu cele cereşti ai împreunat-o“ (Rugăciune către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu de la Paverniciţa mare). Slavă ţie, ceea ce te-ai învrednicit de mărire de la toată creatura cea raţională, fiincă ţi-a dat Dumnezeu asemenea curăţie şi asemenea har şi că ai putut, cu bunăvoinţă Dumnezeu-Tatălui şi cu lucrarea Sfântului Duh, să dai trup Fiului lui Dumnezeu. Învredniceşte-ne şi pe noi, Stăpână, să dobândim curăţia sufletului şi trupului, prin împărtăşirea cu Dumnezeieştile Taine ale Trupului şi Sângelui Fiului Tău.

Prin întruparea Sa, Domnul a intrat în cea mai apropiată relaţie cu omul. Ce minune! Dumnezeu însuşi se uneşte cu omul, în aceeaşi persoană! Dumnezeu S-a făcut trup. „Cuvântul S-a făcut trup“ (Ioan 1, 14). Dumnezeu însuşi a mâncat din mâncarea noastră trupească, a băut din băutura noastră, a stat culcat în iesle, a locuit în casă... Cel neîncăput în ceruri a umblat pe pământ, pe apă, în văzduh, a „mers la cer“ (Faptele Apostolilor 1,10), a fost bătut în cuie pe lemn... întreg pământul, apele, aerul au fost sfinţite de Fiul lui Dumnezeu făcut om; de aceea şi iubeşte Domnul pământul, vremelnicul loc de vieţuire a omului, sălaşul neamului omenesc, fiindcă este locul în care a vieţuit El însuşi printre oameni. Dar ***mai dragi ca orice îi sunt oamenii, al căror suflet şi al căror trup le-a primit, unindu-le în persoana Sa şi, cu deosebire, creştinii. El este în ei; ei sunt în El.***

Care este lucrul cel mai de dorit pentru om? Să fugă de păcat, să obţină lăsarea şi iertarea păcatelor, să dobândească sfinţenia. De ce? Pentru că păcatele, cum sunt mândria, purtarea proastă faţă de oameni, neîncrederea răutăcioasă, iubirea de agonisire, avariţia, invidia şi celelalte ne îndepărtează de Dumnezeu, Izvorul vieţii, ne îndepărtează şi de oameni şi ne supun morţii sufleteşti, în timp ce purtarea blândă, smerită, lipsită de răutate faţă de toţi oamenii, chiar şi faţă de vrăjmaşii noştri: sinceritatea, neagonisirea, deprinderea de a ne mulţumi cu puţin şi cu strictul necesar, generozitatea în toate, solicitudinea şi alte purtări şi fapte pozitive ne unesc cu Dumnezeu, izvorul vieţii şi ne fac plăcuţi oamenilor.

Dă-ne, Doamne, să putem evita cu desăvârşire păcatul, să ne obişnuim a face tot lucrul bun cu harul Tău. Fără de Tine, Stăpâne Doamne, nimic bun nu putem face, noi „răi fiind“ (Matei 12, 34).

Dacă cineva ne urăşte, ne priveşte cu invidie, se trufeşte în faţa noastră, nu trebuie să-i răspundem cu ură, cu supărare sau cu trufie, aşa cum obişnuieşte să facă firea noastră coruptă, ci să ne fie milă de acela, ca de unul cuprins de văpaia iadului şi

de moarte sufletească. ***Să ne rugăm pentru el din străfundul inimii, ca să-i împrăştie Domnul bezna din suflet, să-i lumineze inima cu lumina harului Său.*** Patimile ne înnegurează mintea şi din această pricină nu ne mai dăm seama cât sunt de absurde şi de necuviincioase faptele noastre, dar când Domnul ne trimite lumina harului Său, atunci parcă ne trezim din somn şi vedem limpede cât de absurde şi ne-cuviincioase ne sunt gândurile, sentimentele, cuvintele, gesturile. Inima, până atunci învârtoşată, ni se înmoaie, răutatea trece, în locul ei apare bunătatea, gingăşia, solicitudinea. De aceea, după porunca Mântuitorului, trebuie să ne iubim şi vrăjmaşii. „Binecuvântaţi pe cei ce vă blestemă, faceţi bine celor ce vă urăsc (Matei 5, 44), fiindcă şi ei ne sunt fraţi, loviţi de orbire şi de rătăcire.

Viaţa pe care o trăim acum este o viaţă de surghiunit, suntem „în izgonire". Dumnezeu „l-a izgonit pe Adam" (cf. Facerea 3, 23) din „grădina cea din Eden" . Noi toţi trebuie să tindem cât putem mai stăruitor, prin pocăinţă şi prin fapte de desăvârşire, către adevărata noastră patrie. „Dă-ne nouă, Stăpâne, patria dorită, făcându-ne iarăşi locuitori ai Raiului" (Tropar). Viaţa de acum este calea cea strâmtă a supărărilor, lipsurilor, bolilor. Cu cât este ea mai strâmtă, cu atât putem fi mai convinşi şi mai siguri că este adevărata cale pe care trebuie să mergem; cu cât este mai largă, cu atât mai mult ar trebui să fim convinşi că ne apropie de pieire.

Viaţa de acum este un război de fiecare zi, deopotrivă aspru şi amar, cu vrăjmaşii mântuirii noastre, îndeosebi cu duhurile nevăzute, cele de sub cer ale răului, care nu ne dau pace nici măcar o zi, care uneltesc necontenit împotriva noastră, aprinzând în noi pasiuni şi dorinţe, de care vor să ne lege la modul cel mai direct.

Nu uita deci că împotriva noastră se poartă o luptă perpetuă, că în această viaţă care ne este spre pregătirea celei viitoare nu ne este lăsat timp de linişte, de veselie, de distracţie, nici atunci când ne împresoară necazurile, nici atunci când ni se pare că ne bucurăm de linişte şi suntem fericiţi, de pildă, când mergem la teatru, la serate, când ne gătim cu podoabe sau ne îmbrăcăm cu haine frumoase, când cedăm poftelor desfătătoare ale pântecelui, când ne învârtim în dansuri vesele, când umblăm cu echipaje (vehicule) somptuoase etc. Să ştii, omule, că atunci când te bucuri de toate plăcerile vieţii, asupra ta apasă cea mai mare nenorocire. Tu eşti păcătos, eşti vrăjmaşul lui Dumnezeu, eşti în mare primejdie de a-ţi pierde viaţa veşnică, mai cu seamă dacă trăieşti nepăsător, nu faci fapte vrednice de pocăinţă. Asupra ta planează mânia lui Dumnezeu, mai cu seamă dacă nu cauţi să dobândeşti prin rugăciuni de pocăinţă şi prin îndreptare milostivirea Celui pe Care L-ai jignit. Deci ţine minte că pentru tine nu este acum timpul desfătărilor, ci mai degrabă al lacrimilor. Desfătările ar trebui să-ţi fie rare şi mai cu seamă cele pe care ţi le dau credinţa şi sărbătorile duhovniceşti.

Dumnezeu este atotputernica forţă care ţine toate lumile materiale, dar mai presus de aceasta este forţa prea minunată, prea bună şi întru tot dreaptă Care ţine lumea spirituală - îngerii şi oamenii. Sub stăpânirea Sa sunt toate duhurile, pacea şi fericirea lor, ca şi tânjeala şi suferinţa duhurilor rele şi a oamenilor răi.

Uneori, printr-o stare sufletească impură, sumbră, copleşită de răutate Îl hulim pe Dumnezeu. Hulim pe Tatăl, hulim Cuvântul şi pe Duhul Atotsfânt, Mângâietorul. Dimpotrivă, când suntem într-o bună dispoziţie sufletească, capabili să aducem şi altora linişte cu cuvântul, îi slăvim prin aceasta pe Tatăl, pe Fiul şi pe Duhul Sfânt Mângâietorul. "Putem să mângâiem şi noi pe cei care se află în tot necazul, prin mângâierea cu care noi înşine suntem mângâiaţi de Dumnezeu" (2 Corinteni 1.4).

Atotţiitorul Dumnezeu, Atoţiitor înseamnă că cuprinde toată creatura, cea de sus şi cea de jos, cea raţională şi cea care trăieşte la nivelul senzaţiilor şi instinctelor, pe îngeri şi pe oameni, cerul cu toate câte sunt în el, pământul cu toate câte sunt în el, marea cu toate câte sunt în ea; Atotţiitor înseamnă o cuprindere generală şi individuală (particulară) a întregii creaturi şi a fiecăreia dintre componentele sale. Sunt cuprinse, deopotrivă, inima şi mintea omului şi de aceea se spune: „Inima regelui în mâna Domnului" (Pilde 21, 1). De aceea spun apostolii; „Nu că de la noi înşine suntem destoinici să cugetăm ceva de la noi înşine, ci destoinicia noastră este de la Dumnezeu" (2 Corinteni 3, 5). Dacă harul lui Dumnezeu nu va mai fi în inima şi în mintea mea, eu n-aş mai fi decât pulbere dusă de vânt, fără nici o tărie morală, înclinat spre tot răul. Mintea şi inima mi-ar rămâne pustii, meschine, întunecate, neputincioase.

Fecioara Maria este stăpâna multmilostivă a tuturor fiilor şi fiicelor oamenilor. Ea însăşi - fiică a Dumnezeu-Tatălui, Cel ce este iubire, Mamă a Dumnezeu-Cuvântului, iubirea noastră nemărginită, aleasa logodnică a Duhului Sfânt (iubirea cea de o fiinţă cu Tatăl şi cu Cuvântul). Cum să nu alergăm cu grăbire la Stăpâna noastră şi să nu nădăjduim de la Dânsa toate duhovniceştile bunătăţi?

Pune în suflet dorinţa nestrămutată de a urî cât poţi de tare păcatul: cu gândul, cu cuvântul, cu fapta, iar când vei fi ispitit de păcat, împotriveşte-i-te bărbăteşte şi cu ură. Fereşte-te însă ca această ură să se îndrepte spre persoana fratelui tău prin care s-a făcut păcatul. Urăşte păcatul din toată inima, dar pe aproapele compătimeşte-l; caută să-i luminezi mintea, roagă-te pentru el Celui Preaînalt, Care ne vede pe toţi şi Care pune la încercare inimile şi cele dinlăuntru ale noastre. „în lupta voastră cu păcatul nu v-aţi împotrivit încă până la sânge" (Evrei 12, 4). Fără să-ţi înrădăcinezi în inimă ura faţă de păcat, rişti să cazi tu însuţi în el, şi nu o dată. Trebuie să smulgi din rădăcini egoismul: tot păcatul vine de la egoism. Întotdeauna păcatul se

ascunde, ne face să credem că este spre binele nostru, ne făgăduieşte satisfacţii şi linişte. „Rodul pomului este bun de mâncat şi plăcut ochilor la vedere şi vrednic de dorit“ (Facerea 3, 6). Aşa ne apare şi nouă de fiecare dată păcatul.

Dacă îngerii păzitori nu ne-ar ocroti de vicleşugurile răilor demoni, ce des am cădea din păcat în păcat, ce ne-ar mai chinui atunci dracii care îşi găsesc cea mai mare plăcere în a-i chinui pe oameni, ceea ce se întâmplă atunci când Domnul îngăduie îngerului păzitor să se îndepărteze vremelnic de noi, iar dracilor să lucreze cu uneltiri asupra noastră. Da, îngerii “de pace” sunt călăuze de nădejde, păzitorii sufletelor şi trupurilor noastre, mereu lângă noi, atunci când nu-i îndepărtăm din propria noastră voinţă, prin josnice cedări patimilor, prin trufie, îndoială, necredinţă. Uneori îţi pare că simţi aievea cum te acoperă cu aripile slavei lor nemateriale, doar că nu-i vezi. Gândurile, intenţiile şi faptele bune vin de la ei.

D eseori vrăjmaşul ne otrăveşte şi ne arde sufletul cu răutatea sa, o otravă care ne poate cuprinde inima ca o cangrenă dacă nu ajungem să o respingem cu sincere rugăciuni de credinţă. Şi Dumnezeu, cu iubirea Sa, ne „îmbolnăveşte” inimile, dar intr-alt chip: uşor, dulce, nu arde, ci încălzeşte şi înviorează.

Despre pocăinţă. Pocăinţa trebuie să fie sinceră şi absolut liberă, să nu fie constrânsă nici de timp, nici de rutină, nici de persoana celui ce primeşte spovedania. Altminteri n-ar fi pocăinţă. S-a spus: „Pocăiţi-vă, că s-a apropiat Împărăţia Cerurilor“ (Matei 4, 17). S-a apropiat înseamnă că a venit ea însăşi, nu trebuie să umbli să o cauţi; ea te caută, caută libera noastră opţiune, adică: să ne pocăim din toată inima şi cu zdrobire de inimă. „Erau botezaţi - se spune despre cei ce primeau botezul de la Ioan - mărturisindu-şi păcatele“ (Matei 3, 6). Adică ei înşişi îşi recunoşteau păcatele. Şi fiindcă rugăciunea este, în primul rând, pocăinţă şi cerere de iertare a păcatelor, şi ea trebuie să fie negreşit sinceră şi cu desăvârşire liberă, nu în silă, nu impusă, nu făcută din deprindere sau din inerţie. Rugăciunea de prea mărire şi de recunoştinţă aşa trebuie să fie. Recunoştinţa presupune în sufletul celui care s-a bucurat de darul cel de Sus o deplină libertate, simţământul viu al gratitudinii care să se reverse de la sine pe buze: „Din prisosul inimii grăieşte gura“ (Matei 12, 34). Rugăciunea de laudă (doxologică) presupune în omul care contemplă lucrarea de infinită bunătate, înţelepciune, atotputernicie a lui Dumnezeu în lumea morală şi materială, uimire entuziastă şi, în consecinţă, trebuie să fie ceva absolut liber şi raţional. In general, rugăciunea trebuie să fie liberă şi o deplin conştientă „descărcare” a sufletului omului în faţa lui Dumnezeu. „înaintea lui Dumnezeu îmi descarc sufletul” (Rugăciunea Anei, mama lui Samuel).

Pentru ca rugăciunea noastră să fie mai curată şi mai fierbinte, Domnul îi îngăduie diavolului să ne ardă chinuitor măruntaiele, pentru ca, simţind în noi o văpaie străină şi suferind de ea, să ne străduim să aprindem în inimă, prin smerită rugăciune, focul lui Dumnezeu, focul Duhului Sfânt care ne însufleţeşte inimile.

Dumnezeu îi îngăduie vrăjmaşului să ne ispitească pentru a ne pune la încercare, ca să sporim în putere duhovnicească în lupta cu vrăjmaşul şi pentru ca să putem vedea noi înşine mai bine către ce înclină inima noastră: către răbdare, credinţă, nădejde, dragoste, în general către virtute, sau către irascibilitate, puţină credinţă, cârteală, hulă, răutate, deznădejde. De aceea nu trebuie să cădem pradă disperării, ci să suportăm deschis şi cu răbdare atunci când sufletul ne este cuprins de beznă, când pătrunde în inimă un foc care ne istoveşte, împingându-ne spre nerăbdare şi răutate. Să îndurăm necazurile şi strâmtorările, ştiind că acestea ne sunt necesare în ordinea vieţii duhovniceşti şi că prin ele Domnul ne încearcă să vadă dacă nu defăimăm calea cea adevărată, cea a sfintei credinţe şi a virtuţii, sau dacă ne lăsăm ademeniţi, mergând pe calea celui viclean. Suntem liberi şi trebuie să ne întărim în credinţă şi în fapte bune, gata să „ne dăm şi sufletul" pentru a urma calea cea adevărată. Şi cum am putea-o face dacă n-am fi puşi la încercare?

Diavolul poate să vatăme şi inima preoţilor: cu lenevie, conformism şi sterilitate, făcându-i să nu propovăduiască credincioşilor adevărurile Evangheliei, ne-explicându-le ce înseamnă a face voia Domnului. Tot el lucrează uneori în timpul rugăciunii în inimă, supunându-şi-o prin indiferenţă, astfel încât rugăciunea să nu mai fie sinceră, ci făcută de mântuială. De asemenea, face ca inima să nu mai fie în stare să contemple în timp ce se roagă măreţia desăvârşirilor lui Dumnezeu, măreţia Maicii Domnului, a sfinţilor îngeri, a sfinţilor - oamenii lui Dumnezeu. Diavolul este asemenea unui spin rău, care caută mereu şi în orice loc să înţepe ochiul inimii, să-l întunece, să-l facă să nu mai poată vedea; este ca o pulbere otrăvită care pluteşte necontenit în aerul minţii noastre, aşezându-se vătămător pe inimă, devorând-o şi întinând-o. Acelaşi lucru îl face şi cu unii profesori de religie, cărora le înfrânge inima, făcându-le-o uscată, sterilă, obtuză, ca să nu mai poată preda tinerelor mlădiţe din via Domnului adevărurile dumnezeieşti, ca să nu se poată adăpa de la Izvorul dătător de viaţă al Evangheliei.

Suntem într-un cerc profan de discuţii. Vorbe, vorbe, vorbe... De cele mai multe ori goale, în care nu se suflă un cuvânt despre Dumnezeu - Tatăl nostru al tuturor - despre dragostea pe care ne-o poartă, despre viaţa viitoare, răsplata cerească; de ce, oare? Pentru că oamenii se ruşinează să aducă vorba despre Dumnezeu. Dar ceea ce uimeşte mai mult este că chiar oamenii care trec drept evlavioşi şi drept „luceferi" în societate arareori vorbesc despre Dumnezeu, despre Mântuitorul

Hristos, despre valoarea timpului, despre înfrânare, judecată, fericirea viitoare sau chinurile veşnice, atât în cercul familiei, cât şi în acela al oamenilor de lume, şi îşi petrec adeseori timpul în discuţii sterile, jocuri de societate, distracţii. Şi aceasta se întâmplă tot pentru că se ruşinează să înceapă o asemenea discuţie, temându-se să nu devină plictisitori sau că nu vor putea să o poarte ei înşişi cu sinceritate. O, lume desfrânată şi păcătoasă! Vai ţie, ce vei face în ziua judecăţii obşteşti, în faţa nemitamicului Judecător! „întru ale Sale a venit, dar ai Săi nu l-au primit" (Ioan 1, 11). Da, Domnul şi Creatorul nostru nu este primit la noi! Nu-L primim în case, nu-L „primim" în discuţii. Sau, iată, cineva citeşte Sfânta Carte sau zice rugăciuni cu glas tare, dar oare de ce o face în silă, fără chef, de parcă i s-ar împletici limba în gură? Nu din prisosul inimii, ci fiindcă se simte stingherit, buzele-i pustii de-abia i se mişcă. De ce oare? Din dispreţul faţă de lecturile duhovniceşti şi faţă de rugăciune, pe care diavolul i l-a sădit în inimă, dintr-o falsă ruşine. O, sărmanii mei oameni! Vă ruşinaţi de ceea ce ar trebui să ţineţi la cea mai mare cinste! O, făpturi nerecunoscătoare, nărăvite! Ce chinuri meritaţi pentru o asemenea purtare?

Când vrăjmaşul nu reuşeşte să-l abată pe creştin de pe calea mântuirii prin supărări, lipsuri, sărăcie şi altele asemenea, prin boli şi necazuri de tot felul, el se aruncă în extrema cealaltă, căutând să o folosească: încearcă să-l facă să apuce altă cale, având o sănătate perfectă, linişte deplină, viaţă de huzur, dar şi o inimă ne-simţitoare, nepăsare sufletească faţă de valorile duhovniceşti şi faţă de comorile vieţii lăuntrice. O, cât de primejdioasă este această a doua stare! Mai periculoasă decât prima, decât atunci când omul este împresurat de supărări, lipsuri, boală. Fiindcă, aflându-ne în cea de-a doua stare, îl uităm repede pe Dumnezeu, încetăm să mai simţim mila Lui, aţipim şi dormim de-a binelea cu duhul. „Dar mirele întârziind, au aţipit toate şi au adormit. Iar la miezul nopţii s-a făcut strigare: Iată, mirele vine! Ieşiţi întru întâmpinarea lui!" (Matei 25, 5-6). Când avem supărări, îl căutăm pe Dumnezeu şi fără să vrem, cerându-I să ne mântuiască, simţim că Dumnezeu este Dumnezeul mântuirii noastre, că El este viaţa, respiraţia, lumina şi tăria noastră. Deci este mai bine pentru un creştin să trăiască în necazuri, oricare ar fi ele.

Rugăciunea este o respiraţie spirituală. Rugându-ne, respirăm cu Duhul Sfânt, „ne rugăm cu Duhul Sfânt" (Iuda 1, 20). Prin toate rugăciunile bisericeşti respiră Duhul Sfânt, asemenea unui aer spiritual şi a unei lumini, foc duhovnicesc, hrană şi îmbrăcăminte duhovnicească.

Duhule Sfinte, noi toţi, creştinii, suntem suflarea Ta, născuţii Tăi; de altfel, şi prin cea dintâi suflare ziditoare în faţa celui dintâi om noi toţi, toate neamurile pământului, suntem suflarea Ta, născuţii Tăi! Miluieşte-ne şi zideşte-ne, Duhule

Sfinte! Risipeşte cu suflarea Ta miasma păcatelor şi patimilor noastre, fă să dispară mirosul cel rău al păcătoaselor deprinderi.

Când te rogi, ţine minte şi crede cu tărie că fiecare gând şi fiecare cuvânt al tău poate să devină, în mod sigur, faptă. „Că la Dumnezeu nimic nu este cu neputinţă” (Luca 1, 37). Că „cel ce se alipeşte de Domnul este un duh cu El“ (1 Corinteni 6, 17). Înseamnă că şi cuvântul Tău nu va rămâne fără folos. „De poţi crede, toate sunt cu putinţă celui ce crede” (Marcu 9, 23). Păzeşte cuvântul; el este de nepreţuit. „Pentru orice cuvânt deşert pe care-1 vor rosti, oamenii vor da socoteală în ziua judecăţii” (Matei 12, 36).

Cuvântul este o expresie a adevărului; este adevărul însuşi, existenţă, faptă. Cuvântul precede oricărei fiinţe, oricărui lucru, ca şi Cauză a existenţei acestora, a trecutului, prezentului şi viitorului lor. „Eu sunt alfa şi omega - zice Domnul Dumnezeu - Cel ce este, Cel ce era şi Cel ce vine, Atotţiitorul” (Apocalipsa 1, 8). Aşa glăsuieşte Cuvântul Atotcreator al Părintelui, în el - în Cuvânt - stă cauza tuturor creaturilor prezente trecute şi viitoare.

De ce dăm o atât de mare şi de evlavioasă cinstire Crucii, de ce vorbim în rugăciuni despre puterea ei, amintind aceasta după ce o invocăm pe Mijlocitoarea noastră înaintea lui Dumnezeu, Preasfânta Fecioară Maria şi puterile cereşti, dar înainte de pomenirea sfinţilor, iar uneori chiar înainte de pomenirea Maicii Domnului şi a puterilor cereşti? Pentru că, după patimile Mântuitorului, Crucea s-a făcut semnul Fiului Omului, adică ea îl „reprezintă" pe Însuşi Cel ce S-a întrupat şi a pătimit pentru mântuirea noastră, Fiul lui Dumnezeu. Hristos S-a adus jertfă pentru păcatele noastre, înaintea Dumnezeu-Tatălui, pe Cruce; pe ea şi prin ea ne-a mântuit de lucrarea vrăjmaşului; de aceea o cinstim cu atât de mare evlavie! Fiindcă le este credincioşilor armă puternică, care îi izbăveşte de toată răutatea, îndeosebi de răutăţile vrăjmaşilor nevăzuţi.

După cum lumina, aerul şi apa stau împreună şi se întrepătrund şi cu toate acestea nu se amestecă, păstrându-şi fiecare calităţile, rămânând, adică, lumina - lumină, aerul - aer, apa - apă, dar având toate aceeaşi esenţă, tot aşa, într-o anumită măsură, şi persoanele Dumnezeieştii Treimi stau întotdeauna împreună, nedespărţite unele de altele: Tatăl în Fiul şi Fiul în Tatăl şi Duhul Sfânt, Care purcede de la Tatăl şi întru Fiul se odihneşte. În acelaşi timp, fiecare Persoană îşi păstrează propriile caracteristici. Dumnezeu-Tatăl este nenăscut, nefăcut şi nu purcede din altcineva. Fiul este născut din Tatăl, Duhul Sfânt purcede de la Tatăl, iar firea celor trei Persoane este aceeaşi: Dumnezeirea, simplă (necompusă). Comparaţia se bazează pe cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos, Care se numeşte pe Sine lumina lumii,

iar despre Duhul Sfânt vorbeşte asemănându-L cu stihia apelor. „Cel ce crede în Mine, precum a zis Scriptura, râuri de apă vie vor curge din pântecele lui. Iar aceasta a zis-o despre Duhul pe Care aveau să-L primească acei ce cred în El (Ioan 7, 38-39). Îl compară, de asemenea, cu aerul sau cu vântul: „Vântul suflă unde voieşte şi tu auzi glasul lui, dar nu ştii de unde vine, nici încotro se duce. Astfel este cu oricine e născut din Duhul“ (Ioan 3, 8). Sfânta Biserică cântă despre Duhul Sfânt: „de suflă Acesta spre cineva după vrednicie, curând îl ridică din cele de pe pământ..." (Rânduiala înmormântării preoţilor şi diaconilor, Antifon I).

Domnul poate da trup oricărei „fiinţe", fie ea animal sau plantă, întocmai cum am îmbrăca noi o haină; ai luat material, l-ai cusut, te-ai îmbrăcat. „M-ai îmbrăcat în piele şi în carne, m-ai ţesut din oase şi din vine" (Iov 10, 11). Şi cât de divers şi de infinit este „materialul" din care Creatorul „coase" îmbrăcăminte, pe multiple şi felurite „croieli", făpturilor Sale: animale, păsări, peşti, insecte, reptile. Iar pe noi, oamenii, îmbrăca-ne-va cândva în lumină şi vom străluci ca soarele în împărăţia Sa! „Stătut-a împărăteasa (...) îmbrăcată în haină aurită şi prea înfrumuseţată" (Psalmul 44, 11). „Atunci cei drepţi vor străluci ca soarele" (Matei 13, 43). Acum însă, suntem îmbrăcaţi în pământ, apă, aer, căldură; îmbrăcămintea noastră aceasta este! Cu câtă înţelepciune şi perfecţiune sunt îmbinate aceste stihii în fiinţa noastră! Nu ne stingheresc, le suportăm uşor, spre folosul nostru. O, prea înţelepte şi atotputernice Artist! Artist Dătător de viaţă, tot ce faci Tu este perfect, fără seamăn de frumos, viu! Tu poţi da viaţă şi pulberii. O pui în mişcare cu puterea Ta!

Lucrul de căpetenie într-o rugăciune şi care trebuie să ne preocupe cel mai mult este credinţa vie, limpede-văzătoare în Domnul. Închipuieşte-ţi-L stând aievea înaintea ta şi în tine şi atunci tot ce îi vei cere lui Iisus Hristos Domnul, prin Duhul Sfânt, ţi se va da. Cere simplu, fără a sta la îndoială, şi Dumnezeu, Cel ce poate săvârşi într-o clipă cele mai mari şi mai uimitoare minuni, după cum şi semnul Crucii are putere uriaşă, va face totul pentru tine. Cere, dar nu numai cele ce-ţi sunt ţie de trebuinţă, cere pentru toţi credincioşii, pentru întreg trupul Bisericii, bunătăţi spirituale şi materiale, nu te izola de ceilalţi credincioşi, ci stai în comuniune duhovnicească cu ei, ca mădular al marelui trup al Bisericii lui Hristos şi ca unul ce iubeşte întru Hristos pe cei dintr-o familie cu el. Tatăl ceresc îţi va da ţie pacea Sa şi îndrăznire către Sine.

Când te rogi, pătrunde cât poţi mai adânc în cuvintele rugăciunii, caută să le simţi cu inima. „Nu-ţi îndepărta mintea de la ele, nu lăsa gândul să-ţi zboare aiurea. Dacă te rogi în timpul slujbelor divine, al săvârşirii Tainelor şi ierurgiilor, în diferite ocazii, „prinde-ţi“ inima cât poţi de tare de cuvintele rugăciunii bisericeşti, cu convingerea că nici unul dintre ele nu este pus acolo

fără rost, fiecare are puterea sa, şi că în fiecare cuvânt Se află însuşi Domnul, Cel în trei ipostasuri, Care pretutindenea este şi pe toate le împlineşte. Cugetă aşa: eu nu sunt nimic, totul vine de la Domnul. Şi încă: Dumnezeu-Cuvântul cuvântează în mine. Nu trebuie să-mi fac nici o grijă. Spus este: „Aruncă spre Domnul grija ta şi El te va hrăni“ (Psalmul 54, 25).

Revistele şi ziarele „profane" le citeşti cu uşurinţă şi cu plăcere şi înclini să dai repede crezare celor citite. Dar dacă iei o publicaţie religioasă, sau o carte, mai cu seamă dintre cele bisericeşti, sau, uneori, când îţi spui rugăciunile, simţi ceva ca o apăsare în inimă, începe să te chinuie neîncrederea şi necredinţa, ai o senzaţie de tulburare sau repulsie. Mulţi vor recunoaşte că este aşa. Oare de ce se întâmplă aşa? Fireşte, nu din cauza conţinutului şi calităţii textului respectiv, ci datorită „calităţii" cititorului, a inimii sale şi - în primul rând - din cauza diavolului, vrăjmaşul oamenilor şi a tot ce este sfânt. El ne ia cuvântul din inimă. Când citim scrieri profane, nu-1 „deranjăm" cu nimic şi nici el pe noi. Îndată ce luăm o carte duhovnicească sau când începem să ne gândim la îndreptarea şi mântuirea noastră, atunci simte că ne împotrivim lui, îl enervăm, îi chinuim răutatea din el şi se porneşte împotriva noastră. Ce trebuie să facem? Să renunţăm la lucrul bun pe care l-am început, la lecturi de folos, la rugăciuni? Nu! Să răbdăm şi prin răbdare ne vom mântui sufletul. „Prin răbdarea voastră veţi dobândi sufletele voastre" (Luca 21, 19), spune Domnul.

Aceasta este valabil şi în raportul teatru-bise-rică sau scenă-cultul divin. Aflându-ne la teatru, cei mai mulţi dintre noi ne simţim satisfăcuţi; la biserică, apăsaţi, plictisiţi. De ce oare? Fiindcă la teatru totul are menirea să ne producă o plăcere senzuală şi prin aceasta diavolul nu se supără, nu se tulbură, ci simte plăcere, după cum el însuşi ne oferă clipe plăcute. În sinea lui gândeşte aşa: „Distraţi-vă, prieteni, distraţi-vă oricum, numai să nu vi se mai ducă gândul la Dumnezeu“. În biserică totul este făcut pentru a stimula credinţa şi frica de Dumnezeu, simţămintele cucernice, pentru a trezi conştiinţa păcatului şi stricăciunii noastre, iar diavolul ne seamănă în inimă îndoiala, deprimarea, descurajarea, gânduri viclene, necurate şi hulitoare, încât omului i se face silă de sine, nu-şi mai află locul, nu este în stare să stea nici măcar o oră, iese afară cât poate de repede. Teatrul şi biserica stau pe poziţii potrivnice. Unul este un templu al lumii acesteia, alta - templul lui Dumnezeu; unul - capiştea diavolului, alta - Biserica lui Dumezeu.

Când ţi se va cere să te rogi pentru izbăvirea cuiva de moarte trupească, de pildă prin înec, prin boală, prin foc sau printr-o altă nenorocire, laudă credinţa celui ce ţi-a cerut aceasta şi zi în sine: „Binecuvântată să-ţi fie credinţa; să dea Domnul

îndeplinire, după credinţa ta, nevrednicei, puţin-credincioasei mele rugăciuni şi să-mi sporească şi mie credinţa".

Ori de câte ori greşeşti împotriva lui Dumnezeu şi a oamenilor înclini să-ţi acorzi lesne iertare şi să te scuzi cu aceeaşi uşurinţă faţă de alţii. Iubeşte-ţi aproapele ca pe tine însuţi, iartă-1 cât poţi de mult: „De câte ori va greşi faţă de mine fratele meu şi-i voi ierta lui? (...) Nu zic ţie până de şapte ori, ci până de şaptezeci de ori câte şapte" (Matei 18, 21-22), spune Domnul. Prin aceasta se şi cunoaşte dragostea. Dar şi aceasta este încă prea puţin: dragostea îşi iubeşte vrăjmaşii, face bine celor ce o urăsc, binecuvântează pe cei ce o blestemă, se roagă pentru cei ce îi fac necazuri (Luca 6, 27-28).

Dumnezeu, Cel ce vede în inimile noastre, cunoscându-ne avariţia, meschinăria, egoismul atunci când s-ar cuveni să dăm ospitalitate sau să facem milostenie unora de la care nu sperăm să obţinem acelaşi lucru, ne-a făgăduit răsplată în ziua Judecăţii nu numai fiindcă am hrănit pe cel flămând, am dat de băut celui însetat, l-am îmbrăcat pe cel gol, am cercetat pe bolnav şi pe întemniţat; a făgăduit răsplată chiar şi celui ce a dat doar un pahar de apă rece unui creştin sau unui necredincios, în numele Domnului. „Şi cel ce va da de băut unuia din aceştia mici (...) adevărat grăiesc vouă, nu va pierde plata sa" (Matei 10, 42). O, mult-dăruitorule Hristoase! Cine nu se va ruşina oare, cunoscând aceasta, de învârtoşarea inimii sale şi de ruşinoasa-i zgârcenie!

Diavolul fiind duh, fiinţă simplă (necompusă), poate să tulbure şi să învenineze sufletul, îndreptând brusc gândul, dintr-o singură mişcare, spre viclenie, îndoială, hulă, nerăbdare, irascibilitate, răutate; printr-o întoarcere de-o clipă a inimii către patimile trupului - concupiscenţă, desfrânare şi altele asemenea, care se pot aprinde dintr-o scânteie. O face cu şiretenia şi viclenia care îi sunt proprii, făcând să se aprindă înlăuntrul omului un foc care îl pârjoleşte cu o intensitate infernală. Trebuie să ne ţinem şi să ne întărim din răsputeri în adevărul dumnezeiesc, respingând din prima clipă minciuna, gândul şi răutatea diavolească. Omul trebuie să fie tot numai atenţie, ochi veşnic treaz, dur diamant în toate ale sale, ferm şi statornic. Slavă biruinţei Tale, Doamne! Fă-mă să pot birui şi eu, cu tăria puterii Tale, pe duşmanii văzuţi şi nevăzuţi, în toate zilele vieţii mele, până la cea din urmă suflare. Amin! ***O, simplitate a credinţei! Nu mă părăsi!***

Nu numai de mâncare, de băutură, de îmbrăcăminte, de o locuinţă frumoasă şi bine orânduită sau de lucrurile din casă nu trebuie să te împătimeşti, dar nici măcar din sănătate şi din propria-ţi viaţă să nu faci o patimă, lăsându-ţi-le mai bine la voia lui Dumnezeu şi zicând: „Căci pentru mine viaţa este Hristos şi moartea un câştig"

(Filipeni 1, 21). „Cel ce îşi urăşte sufletul în lumea aceasta îl va păstra pentru viaţa veşnică" (Ioan 12, 25). Patima pentru viaţa vremelnică, faţă de sănătatea trupească duce la multe abateri de la legea lui Dumnezeu, la concesii pe seama trupului, la neţinerea posturilor, la neîndeplinirea conştiincioasă a îndatoririlor de serviciu, la deprimare, nerăbdare, irascibilitate. Caută să nu adormi niciodată înainte de a-ţi face pravila de seară, să nu-ţi laşi inima momită de o timpurie mergere la culcare, să nu ţi-o împietrească vrăjmaşul, făcând-o insensibilă la rugăciune. „Privegheaţi şi vă rugaţi ca să nu cădeţi în ispită!" (Matei 26, 41). „Fiţi treji, privegheaţi!" (1 Petru 5, 8). „Drept aceea, privegheaţi, că nu ştiţi ziua, nici ceasul când vine Fiul Omului" (Matei 25, 13). „Vegheaţi, dar, că nu ştiţi când va veni stăpânul casei; sau seara, sau la miezul nopţii, sau la cântatul cocoşilor, sau dimineaţa, ca nu cumva, venind fără veste, să vă afle pe voi dormind. Iar ceea ce vă zic vouă, zic tuturor: privegheaţi!" (Marcu 13, 35-37).

Rugaţi-vă, fraţilor, Maicii lui Dumnezeu, ori de câte ori vi se iscă în casă furtuna vrajbei şi răutăţii. Ea este atotbună şi în toate ajutătoare şi poate aduce cum nu se poate mai bine pace în inimile oamenilor. Pacea şi dragostea vin de la Unul Dumnezeu, de la unicul Izvor al său, iar Stăpâna noastră este în Dumnezeu una cu Dumnezeu şi, ca Maică a lui Hristos, Domnul Păcii se sârguieşte şi se roagă pentru pacea a toată lumea şi, mai vârtos, pentru pacea tuturor creştinilor. Ea are puterea cea bună şi, prin vrerea Sa, poate să îndepărteze de la noi duhurile rele, cele de sub cer, care caută neadormit şi stăruitor să semene în oameni răutate şi vrăjmăşie. Ea poate să dea grabnic celor ce vin cu dragoste şi credinţă sub ocrotitorul său acoperământ pace şi dragoste. Sârguiţi-vă şi voi să ţineţi în inimă credinţa şi dragostea, fiindcă, dacă nu vă veţi purta de grijă singuri, nici Maica Domnului nu va mijloci pentru voi la Dumnezeu, nefiind voi vrednici de aceasta. Daţi întotdeauna voi înşivă, cu osârdie şi evlavie, cinstire Maicii Celui Preaînalt. Căci „cuvine-se cu adevărat să o fericim" pe Născătoarea de Dumnezeu, ,,cea pururea fericită şi prea nevinovată", mai presus decât toată făptura, mijlocitoare pentru neamul omenesc. Străduiţi-vă să vă cultivaţi duh de smerenie, fiindcă ea însăşi este smerită ca nimeni altul dintre muritori şi caută cu dragoste numai la cei smeriţi. „Că a căutat - Domnul şi Mântuitorul Său - spre smerenia roabei Sale" (Luca 1, 48), îi spune Elisabetei.

Nu-i îngădui diavolului să-ţi semene în inimă răutate şi vrăjmăşie li împotriva aproapelui; fă ca acestea să nu-şi găsească nicicând cuib în inima ta. Altminteri, de răutatea din tine, chiar dacă nu o vei exprima în cuvinte sau fapte, ci ţi se va citi doar în privire, poate să se molipsească şi sufletul fratelui tău, să aprindă din scânteia urii o flacără grozavă (nimic nu este mai molipsitor decât răutatea; ea îi cuprinde cu uşurinţă pe cei ce au deja în inimă un surplus de răutate neadormită).

Păzeşte-te: „cu măsura cu care măsori ţi se va măsura" (cf. Matei 7, 2). „Căci nu este nimic ascuns care să nu se dea pe faţă şi nimic tainic care să nu se cunoască şi să nu vină la arătare" (Luca 8, 17).

Caută să ai creştinească bună-pricepere, ca să poţi binecuvânta din inimă pe cei ce te blestemă, pentru a bine-plăcea lui Hristos, care spune „binecuvântaţi pe cei ce vă blestemă; iubiţi pe vrăjmaşii voştri" sincer, neluând în seamă vrăjmăşia lor, ci căutând la chipul lui Dumnezeu, după care au fost făcuţi, văzându-vă pe voi înşivă în ei. Faceţi bine celor ce vă urăsc, asemenea Fiului Tatălui ceresc, Care este bun cu cei nemulţumitori şi răi. Fiţi convinşi că răul poate fi învins numai cu binele, fiindcă binele este întotdeauna mai puternic decât răul. Rugaţi-vă pentru cei ce vă fac necazuri, pentru ca prin rugăciunea voastră să se izbăvească şi ei, dacă Dumnezeu va binevoi, de viclenie, de răutate şi de uneltirile diavolului şi vă veţi izbăvi şi voi de necazuri. „Oricui îţi cere, dă-i, şi de la cei care iau lucrurile tale nu cere înapoi" (Luca 6, 27, 28, 30, 35), fiindcă toate sunt ale lui Dumnezeu şi, de va voi Domnul, toate ţi se vor lua. Nu uita că gol ai ieşit din pântecele maicii tale şi gol te vei întoarce în pământ (Iov 1, 21) şi nu vei lua cu tine nimic. Dacă vei trăi aşa, vei agonisi nepreţuită comoară de pace şi de iubire şi vei trăi ani îndelungaţi pe pământ. Căci s-a spus: „Cei blânzi vor moşteni pământul" (Matei 5, 5).

Ochii inimii mele privesc numai la Tine, Stăpâne: cred nestrămutat în Tine. Tu singur ştii ce şi cum să-mi dai. Tu eşti comoara tuturor bunătăţilor, Tu care ai revărsat din belşug bunătăţile Tale asupra tuturor făpturilor, înţelepciunea şi atotputernicia Ta. Şi la Tine caut, Stăpână, apără-mă şi mă miluieşte dintre rău şi bine, ci ca un vrednic şi viteaz ostaş al lui Hristos, începătorul tuturor biruinţelor, luptă-te bărbăteşte cu răul, căutând spre cununa pe care Stăpânul o pregăteşte tuturor celor ce înving răul din lumea aceasta şi din propriul lor trup. „Celui ce biruieşte îi voi da să şadă cu Mine pe scaunul Meu“ (Apocalipsa 3, 21).

Ca să uiţi ura pe care i-o porţi aproapelui şi să-l ierţi din toată inima, adu-ţi aminte că tu însuţi nu eşti străin de ură şi nici de alte patimi. Recunoaşte în neputinţele şi patimile aproapelui propriile tale neputinţe şi patimi. „Iertaţi unul altuia, precum şi Dumnezeu v-a iertat vouă în Hristos“ (Efeseni 4, 32). O, cât sunt de păcătos! Prin păcatele mele, făcutu-m-am urât în faţa lui Dumnezeu, a oamenilor, a mea însumi. Ar putea oare să mă dezguste cineva mai mult decât eu însumi? Cu adevărat, nimeni! Faţă de mine toţi sunt nişte drepţi. Mânia-mă-voi pe mine însumi fără să-mi tremure inima şi socoti-voi iertarea defăimărilor şi greşelilor aproapelui împotriva mea, nevrednicul, drept o fericire fără seamăn, pentru ca şi mie îndelung-răbdătorul, îndurătorul şi milostivul Dumnezeu să-mi ierte măcar unele

greşeli. Să ţin minte că numai aşa mă pot bucura de mila Stăpânului meu, altminteri de ce-aş mai trăi.

Viaţa omului pe pământ este grea, aspră, plină de necazuri şi supărări. Zi de zi, de dimineaţă până seara, trebuie să lupţi din greu cu patimile trupeşti care, la rândul lor, duc război necurmat cu sufletul, să lupţi „împotriva începătoriilor, împotriva stâpâniilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutăţii, care sunt în văzduhuri" (Efeseni 6, 12). Viclenia şi cruzimea acestora sunt de o neînchipuită răutate, dar şi de o drăcească şi neobosită iscusinţă! O, Preadulcele nostru Mântuitor, Cel ce i-ai chemat la tine pe toţi cei osteniţi şi împovăraţi, pentru a-i odihni pe ei! Caută spre noi şi vezi: istovitu-ni-s-au inima şi rărunchii de lupta şi necazurile cele de toate zilele, chinuiţi suntem şi sleiţi de puteri, ne mişcăm de colo-colo ca nişte umbre. Nemiloşii vrăjmaşi nu contenesc să ne împietrească sufletele, caută prin toate mijloacele să ne arunce în bezna deznădejdii. Tinde mâna Ta, Stăpâne, şi ne izbăveşte de uneltirile bătrânului, ucigaşului şarpe. „Dacă voieşte cineva să vină după Mine - zis-ai Tu, Doamne - să se lepede de sine, să-şi ia crucea sa - în fiecare zi - şi să vină după Mine“ (Luca 9, 23). Cine ne pune zilnic pe umeri „crucea" necazurilor şi strâmtorărilor? Omul vechi, omul trupesc şi diavolul, cu neîncetatele sale vicleşuguri.

De vei căuta mereu spre Domnul în timp ce te lupţi cu vreo patimă, sau păcătuieşti, sau te pocăieşti, inima ta zbuciumată va afla linişte şi faţa ţi se va lumina. „Dat-ai veselie în inima mea"; „S-a însemnat peste noi lumina feţei Tale, Doamne” (Psalmul 4, 7, 6). O, cât de mult ne luminăm la faţă atunci când privim cu tăria credinţei şi cu ochii inimii către Domnul inimilor noastre! Cu adevărat, aşa este, când Domnul e cu noi, zicând: „Mă cheamă pe Mine în ziua necazului şi te voi izbăvi” (Psalmul 49,16); „Cu dânsul sunt în necaz, şi-l voi scoate pe el şi-l voi slăvi” (Psalmul 90, 15). O, Doamne, Mult-dăruitorule şi Mult-răbdătorule, Tu, Cel ce ierţi în fiecare zi de şaptezeci de ori câte şapte păcatele şi greşelile noastre, ale celor ce se căiesc şi vin la Tine, cerând iertare cu inimă curată, miluieşte-ne pe noi cei ce Îţi greşim în fiecare zi cu asupra de măsură. Amin.

Pentru cei mai mulţi dintre noi mâncarea şi băutura nu sunt de luat în seamă, intrând în ordinea firească a lucrurilor. Ele capătă însă o cu totul altă importanţă pentru un flămând sau pentru un însetat care duce lipsă de ele. Şi nu este oare nebunie şi nesocotire a legilor dumnezeieşti să nu-i dai unui om - chip al lui Dumnezeu, copărtaş al fiinţei divine pentru care Dumnezeu va fi toate în toţi (1 Corinteni 15, 28), de mâncare, să-ţi pară rău să-i dai mâncare, băutură, haine, casă şi toate cele pământeşti? Pulberea rămâne mereu pulbere; chipul nemuritor al nemuritorului Dumnezeu va sta şi se va cinsti mereu, deasupra tuturor lucrurilor

pământeşti, stricăcioase, repede pieritoare. De aceea să nu ne zgârcim când s-ar cere să ne ajutăm aproapele! Este o cinste fără seamăn să hrăneşti, să îmbraci, să aduci linişte chipului lui Dumnezeu! Preabunule şi Preaîndurătorule Doamne, umple de bunătate şi de mărinimie inimile noastre!

Sfinţii, oamenii lui Dumnezeu au avut „luminaţi ochi ai minţii" (cf. Efeseni 1, 18) şi cu aceşti ochi au putut vedea desluşit de ce are nevoie firea noastră coruptă de păcat, au văzut şi au înţeles limpede pentru ce trebuie să ne rugăm, ce să-I cerem Domnului, pentru ce să-I mulţumim şi să-L slăvim, dându-ne excelente modele de rugăciuni de toate trebuinţele. Cât de frumoase şi de folositoare sunt aceste rugăciuni! Nu cred că am ajuns să le simţim şi să le cunoaştem valoarea, în schimb cunoaştem prea bine preţul mâncării, băuturii, îmbrăcămintei la modă, preţul unei locuinţe gata mobilate, al biletului de intrare la teatru sau la sala de concerte, preţul literaturii profane, al romanelor pline de vorbe pe cât de frumoase, pe atât de goale, dar vai! - mărgăritarele fără seamăn ale rugăciunilor le călcăm în picioare! Şi în timp ce toate cele lumeşti îşi găsesc, de cele mai multe ori, un generos adăpost în inimile noastre, rugăciunile nu-şi află nici cel mai modest locuşor sau nu sunt primite deloc, iar când rugăciunea îşi cere totuşi drepturile şi reuşeşte, într-un fel, să „pună piciorul" în noi, o şi izgonim îndată, ca pe un cerşetor, ca pe cineva care nu are haină de nuntă...

Când te rogi, să nu uiţi niciodată că Domnul dă după inima celui ce cere

Bucură-te ori de câte ori ai ocazia să oferi mângâiere aproapelui, ca un adevărat creştin, care se străduieşte să agonisească cât mai multe fapte bune şi mai cu seamă comori de iubire. Nu te bucura când ţi se dă ţie mângâiere şi iubire, socotindu-te pe bună dreptate nevrednic de acestea. Arată-te iubitor, cu simplitate, dezinteresat, fără gând de viclenie, fără să-ţi faci calcule mărunte, egoiste, ţinând seama că iubirea este Dumnezeu însuşi. Nu uita că Domnul te urmăreşte în toate căile tale, îţi ştie gândurile şi mişcările inimii.

Nu scăpa prilejul să te rogi pentru cineva, atunci când îţi cere, sau îţi cer rudele, prietenii, admiratorii sau cunoştinţele aceluia. Domnul caută cu bunăvoinţă la rugăciunea făcută cu dragoste şi cu îndrăznire. În afară de aceasta, când se roagă pentru alţii, rugătorul îşi face sieşi folos. O asemenea rugăciune curăţă inima, întăreşte credinţa şi speranţa în Dumnezeu, încălzeşte dragostea de Dumnezeu şi de aproapele. Când te rogi, spune: „Doamne! Dacă îţi este cu putinţă, fă asta, sau asta, pentru robul Tău, fă-i lui ceea ce cere, fiindcă numele Tău este Cel bun, Cel atotputernic. „Deci dacă noi, răi fiind, ştim să dăm daruri bune - nu numai celor de-un neam cu noi, ci şi străinilor - cu atât mai mult Tu - Atotputernice - vei da cele bune celor ce cer de la Tine“ (cf. Matei 7, 11).

Slavă Ţie, Doamne, Părintele nostru Preaînţelept, Cel ce îmi pui la încercare iubirea pe care Ţi-o port Ţie şi aproapelui meu! Dacă înţelepciunea şi adevărul Tău vor găsi de cuviinţă să o facă, nu mă lăsa neîncercat nici o singură zi. Aşază-se, întărească-se, curăţă-se şi înalţă-se iubirea pe care Ţi-o port Ţie şi aproapelui, pentru ca să nu mă înfăţişez gol înaintea feţei Tale în ziua Judecăţii.

Dacă eu, om neputincios fiind, pot face orice, în limita posibilităţilor mele, de pildă: vreau să scriu o lucrare - o scriu; vreau să-mi tratez o boală - o tratez, vreau să fac un lucru - îl fac, vreau să construiesc o casă sau o biserică - le construiesc. Sau pot spune cuiva: vino, şi vine, pleacă şi pleacă, fă asta şi face, Dumnezeu Atotputernicul să nu facă, oare, tot ce voieşte? „Dumnezeul nostru este în cer; în cer şi pe pământ toate câte a voit a făcut" (Psalmul 113, 11). Dacă un om ajunge să spună uneori doar două cuvinte ca să se facă una sau alta, chiar dacă nu se face îndată, ci în câtva timp, să nu se facă, oare, îndată tot ceea ce se spune prin cuvântul Creatorului?

Oare să nu ajungă un singur cuvânt al Său, prin care să se facă tot ce voieşte? „El a zis şi s-au făcut, El a poruncit şi s-au zidit“ (Psalmul 148, 5). Nu noi am creat oamenii, dar aceştia pot face, după cuvântul nostru, atâtea. Nu noi am creat atâtea

lucruri, dar lucrurile pot lua mii de forme prin dorinţa şi fapta noastră, servindu-ne la nenumărate utilizări şi distracţii. Noi nu creăm materie, dar facem din materie o seamă de lucruri mari şi mici. Creatorul însuşi pretutindenea este şi pe toate le împlineşte; după cuvântul Lui totul a venit de la inexistenţă la existenţă, prin gândul, voinţa şi cuvântul Lui a fost creată şi există infinita multitudine de lucruri; oare El să nu poată face după cum voieşte? Dacă un om, un doctor, îl poate readuce la viaţă pe un muribund datorită cunoştinţelor şi priceperii sale, modului inteligent cum ştie să trateze boala, oare Creatorul vindecătorilor şi al vindecărilor să nu poată să ne vindece prin voinţa şi cuvântul Său de orice boală? Să nu poată Creatorul ridica pe cineva de pe patul de moarte numai prin cuvântul Său? Să-i dăm slavă, noi, puţin credincioşii, şi să-I spunem din inimă: Toate îţi sunt cu putinţă, Stăpâne, nimic nu-Ţi este cu neputinţă. Amin.

Atotputemice Stăpâne, Cel ce supui voinţei Tale întreaga lume văzută şi nevăzută; dă-mi mie a-Ţi prea mări neîncetat, cu credinţă curată şi neclintită, nemărginita-Ţi putere. Dă-mi mie credinţă neînfruntată, nădejde nestrămutată, dragoste nefăţamică faţă de Tine şi de aproapele meu.

Dumnezeul tău „este mai înainte decât toate şi toate prin El sunt aşezate (Coloseni 1, 17). Aceste cuvinte cuprind în ele o semnificaţie de o nemăsurată măreţie. Ele tâlcuiesc numele Celui ce este, aşa cum a binevoit Domnul să Se numească pe Sine lui Moise. Cel ce este, adică Cel de toate şi prin Care există totul. Aceste cuvinte arată, în acelaşi timp, atotputernicia, nemărginita bunătate si nesecata înţelepciune a Stăpânului şi Dumnezeului nostru. „Mare este Domnul nostru şi mare este tăria Lui şi priceperea Lui nu are hotar" (Psalmul 146, 5).

Tdacă, aflându-te într-un loc cu mai mulţi oameni, faci semn unuia dintre ei să vină la tine şi acela vine, dacă ceri vreunui prieten sau unei persoane oarecare să facă ceva în limita posibilităţilor sale şi ţi se respectă rugămintea întocmai, ba chiar mai mult decât atât, fii convins că aşa se întâmplă şi în Biserica lui Dumnezeu, în vasta casă a Domnului, împărţită în două: Biserica cerească şi Biserica pământească, în care poţi dobândi ajutor duhovnicesc, în sensul că poţi chema orice persoană din Biserica cerească şi vei obţine de la ea tot ce vei cere, din bunătatea şi dragostea aceleia. Ţi se vor da mai cu seamă dintre acele daruri ţinând de împărăţia lui Dumnezeu şi de adevărul Său şi care pot să te pună într-o prielnică şi strânsă comuniune cu Dumnezeu, Izvorul bunătăţii şi al puterii. Sfinţii lui Dumnezeu te pot asculta, întocmai cum te ascultă, în biserică, adunarea credincioşilor când te rogi sau când cuvântezi, fiindcă ei sunt în Duhul Sfânt şi Duhul este pretutindeni şi umple totul.

Egoismul şi trufia ni se descoperă mai cu seamă în nerăbdare şi irascibilitate, atunci când nu suportăm nici cea mai neînsemnată supărare de la alţii, cu sau fără intenţie, sau când ne izbim de vreo piedică, pe drept sau pe nedrept pusă, cu sau fără intenţie, de către oameni sau de către obiectele din jurul nostru. Egoismul şi trufia din noi ar vrea ca totul să le aparţină, să se înconjoare de toate onorurile, comodităţile vieţii acesteia trecătoare; ar vrea ca toţi oamenii - şi imaginaţi-vă până unde merge trufia! - toată natura să se supună voinţei noastre, fără crâcnire şi cât mai repede cu putinţă. În timp ce noi - vai! - suntem foarte înapoiaţi în privinţa credinţei, a faptelor bune, a supunerii faţă de Unicul nostru Stăpân! ***Creştine! Trebuie să fii smerit, blând, îndelung-răbdător şi să nu uiţi niciodată că nu eşti decât putregai, pulbere, nimic, că eşti necurat şi că tot ce e bun în tine este de la Dumnezeu, că viaţa, respiraţia, totul îţi sunt date de Dumnezeu şi că pentru păcatul neascultării şi al neînfrânării trebuie să rabzi, să-ţi răscumperi fericirea cea viitoare din Rai prin îndelungă-răbdare, aceasta fiindu-ne nouă de trebuinţă într-o lume a imperfecţiunilor şi nenumăratelor căderi în păcat ale oamenilor din jurul nostru, din numeroasa familie a omenirii, cea copleşită de păcat. „Purtaţi-vă sarcinile unii altora şi aşa veţi împlini legea lui Hristos“ (Galateni 6, 2). Cine este nerăbdător şi irascibil, acela nu a ajuns să se cunoască pe sine şi să cunoască oamenii şi nu este vrednic să se numească creştin. Spunând aceasta mă judec pe mine însumi, fiindcă eu sunt primul care suferă de nerăbdare şi irascibilitate.***

Viaţa noastră e un joc de copii, nu însă unul nevinovat, ci culpabil fiindcă, deşi avem minte sănătoasă şi ne cunoaştem scopul vieţii, nu dăm importanţă acestui scop, ocupându-ne de lucruri vane si fără noimă. De aceea am spus că viaţa noastră este un nescuzabil joc de copii. Lăcomia ne face să ne pasionăm de mâncare şi băutură, în loc să le folosim pe acestea pentru alimentaţia strict necesară a trupului şi pentru susţinerea vieţii trupeşti, Ne pasionăm de haine, în loc să ne mulţumim a ne acoperi decent trupul, ferindu-1 de acţiunea nocivă a stihiilor; ne pasionăm de argint şi de aur, tezaurizându-le sau folosindu-le drept obiect de lux şi plăcere, în loc să le întrebuinţăm pentru satisfacerea unor necesităţi, iar surplusul să-l dăm săracilor; ne pasionăm de locuinţele noastre şi de mulţimea obiectelor care le împodobesc bogat şi cu fantezie, în loc să ne mulţumim cu un adăpost sigur şi decent şi cu lucrările decente şi strict necesare traiului; ne pasionăm şi de calităţile noastre spirituale; minte, imaginaţie, vorbire, dar le folosim numai pentru slujirea păcatului şi deşertăciunilor lumii acesteia; slujim ceea ce este pământesc şi corupt, în loc să ne punem însuşirile în primul rând în slujba lui Dumnezeu, a cunoaşterii de Dumnezeu, prea înţeleptul Creator a toată făptura, în slujba rugăciunii - rugându-L, cerându-I şi prea mărindu-L pe Dumnezeu pentru a ne arăta unii altora

iubire şi respect; şi numai după aceea, şi doar în parte, pentru a sluji lumea aceasta, cea care va rămâne cândva în urma noastră.

Ne pasionăm de cunoştinţele noastre asupra zădărniciilor lumii şi, pentru a ni le înmulţi, pierdem timpul preţios, care ne este dat pentru a ne pregăti pentru veşnicie. Nu arareori ne „pasionăm” de serviciu, de îndatoririle noastre, dar nu în sensul că ni le-am îndeplini corect, ci dimpotrivă, fără silinţă, superficial, lucrând mai mult în interes personal, pentru a obţine un profit. Ne pasionăm după oameni arătoşi, sau după frumoasele reprezentante ale sexului slab, folosindu-ne de ele în jocul patimilor noastre; ne pasionăm de timp, care trebuie folosit cu înţelepciune, fără a-1 irosi în jocuri şi distracţii; ne pasionăm, în sfârşit, de noi înşine, făcând din noi un fel de idoli, înaintea cărora ne închinăm noi înşine şi pentru care căutăm şi alţi închinători.

Cine ar fi în stare să ne descrie şi să ne deplângă nemernicia, imensa deşertăciune căreia îi slujim, nenorocirea căreia i ne dăruim de bunăvoie? Ce răspuns vom da nemuritorului împărat, lui Hristos, Dumnezeul nostru, Care va veni în slava Tatălui Său să judece viii şi morţii, să dea în vileag tainele inimilor, să primească răspunsul nostru pentru toate câte am făcut şi am zis? Vai nouă! Vai nouă, celor ce purtăm nunele lui Hristos, dar care nu avem nimic în noi din duhul lui Hristos! Care purtăm numele lui Hristos, dar care nu urmăm învăţătura Evangheliei Sale. Vai nouă, „nepăsători la astfel de mântuire” (Evrei 2, 3)! Vai nouă, că nu avem credinţă creştinească, speranţă şi iubire creştinească! Vai nouă, cei ce am iubit veacul acesta făţarnic şi trecător şi care nu ne-am arătat râvnitori să moştenim veacul celălalt, cel ce urmează morţii noastre cu trupul stricăcios, veacul de dincolo de „perdeaua” de carne pe care o vedem acum.

Una dintre carenţele sufleteşti ale omului este inerţia în materie de credinţă şi lenea în cunoaşterea adevărului, mai cu seamă a adevărurilor de credinţă şi adevăratei evlavii. Ce învaţă mai prost şi mai fără tragere de inimă tinerii, adulţii şi chiar bătrânii? Adevărurile credinţei şi adevărata evlavie. Ne-o demonstrează, în nenumărate rânduri, experienţa.

Pentru ca oamenii să se respecte şi să se iubească unii pe alţii şi să nu se lase cuprinşi de trufie, să nu se mai mândrească, Preaînţeleptul Dumnezeu le-a dat diferite calităţi naturale, folositoare, astfel încât să aibă nevoie unul de altul. În acest chip, fiecare dintre noi trebuie să recunoască, vrând-nevrând, că într-o privinţă sau alta este imperfect şi să se smerească înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor.

Doamne, Tu însuţi ai cuvântat cu preacurata Ta gură: „Fiţi desăvârşiţi precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârşit este“ (Matei 5, 48). Vreau să fiu desăvârşit. Dă-mi toată desăvârşirea, fiindcă Tu ai spus: „Fără Mine nu puteţi face nimic” (Ioan 15, 5).

Toate rugăciunile cer fiinţei noastre căzute o mare umilinţă şi sărăcie cu duhul; ele ne cer, de asemenea, să avem convingerea că Domnul este izvorul cel nesecat al desăvârşirii noastre, a tot binele, că El este comoara noastră neistovită. Trebuie ca, rugându-ne, să fim în toată vremea cu adevărat săraci cu duhul. „Fericiţi cei săraci cu duhul” (Matei 5, 3).

Cugetă la măreţia omului: „Dumnezeu rămâne întru el şi el în Dumnezeu” (cf. 1 Ioan 4, 16). Într-un binecredincios creştin nu trăieşte omul, ci însuşi Hristos: „Nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăieşte în mine” (Ga-lateni 2, 20), fiindcă sufletul se face tot al lui Hristos, asemenea fierului aruncat în foc, printre cărbuni aprinşi, care se face una cu cărbunii: foc, lumină, căldură.

Arată-te blând şi paşnic faţă de fratele tău, chiar şi atunci când acesta, prin viclenie sau isteţime, sau în chip brutal, te-a lipsit şi de ultima avere. Poţi demonstra astfel că iubeşti în aproapele tău chipul lui Dumnezeu mai mult decât orice lucru pământesc, stricăcios, că dragostea ta „nu cade niciodată” (1 Corinteni 13, 8); „De la cel care ia lucrurile tale nu cere înapoi” (Luca 6, 30). „Celui ce voieşte să se judece cu tine şi să-ţi ia haina, lasă-i şi cămaşa” (Matei 5, 40). Să nu te facă de ruşine vrăjmaşul fiindcă pui preţ pe cele ce nu sunt decât pulbere - banii, pâinea - mai mult decât pe Dumnezeu, ci să-l faci pe el de ruşine prin nădejdea ta neclintită în Dumnezeu şi în sfântul Său cuvânt. Fiindcă „nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu” (Matei 4, 4). Ia aminte: „cu tot cuvântul”. Fiindcă fiecare cuvânt al lui Dumnezeu-Creatorul are puterea de a te ţine în viaţă, după cum tot un singur cuvânt poate crea şi preschimba viaţa a sute de creaturi. Fiindcă este scris: „Că El a zis şi s-au făcut, El a poruncit şi s-au zidit” (Psalmul 32, 9). S-a zidit creatura. Aşa a trezit Domnul la fiinţă, din nefiinţă, doar prin cuvânt, miriade de oşti cereşti nemuritoare, pe care le- a sfinţit cu Duhul Sfânt, pe care le întăreşte şi le susţine în viaţă. Nu schimba nebuneşte demnitatea sufletului tău nemuritor, punând preţ pe agonisirea zădărniciilor pământeşti. Domnul este nădejdea mea! „Nădejdea mea e Tatăl, scăparea mea e Fiul, acoperământul meu este Duhul Sfânt - Treimea Sfântă”. Şi când te gândeşti că mulţi dintre noi se enervează, îşi ies din fire, când sunt lipsiţi nu de ultimul bănuţ, ci de o infimă parte şi nici pe departe ultima din agoniseala lor! Câtă revoltă, mânie, fiere, reproşuri amare, scandal şi uneori blesteme când ni se întâmplă aşa ceva! Dumnezeule Cel drept! Acest gunoi care se cheamă bani sau aceste nimicuri

de-ale mâncării pot stârni - iată - asemenea furtuni în sufletele creştinilor! Ale noastre, deşi cunoaştem cuvintele Dulcelui nostru Mântuitor: „Nu vă îngrijiţi pentru sufletul vostru ce veţi mânca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veţi îmbrăca (...) Priviţi la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în jitniţe, şi Tatăl vostru cel ceresc le hrăneşte (...) Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă“ (Matei 6, 25-26, 33). Sau: „Viaţa cuiva nu stă în prisosul avuţiilor sale“ (Luca 12, 15).

Până unde am ajuns! Cu ce suntem mai presus de păgâni, cu modul nostru de viaţă? Unde ne este credinţa, nădejdea în Dumnezeu, dragostea de aproapele? Vai, ce trufie diavolească! Ce ruşine! Tată ceresc, Tu, Cel ce ştii ce ne este de trebuinţă mai înainte ca să-Ţi cerem noi (cf. Matei 6, 8), miluieşte-ne pe noi, necredincioşii, nerecunoscătorii, înrăiţii! Am auzit cuvântul Tău milostivitor, Stăpâne: „Nu te voi lăsa, nu te voi părăsi“ (Evrei 13, 5), dar fiind ispitiţi zilnic de bunurile pământeşti, nu-1 luăm în seamă şi nu facem voia Ta.

Nu te teme de sacrificii materiale, teme-te mai degrabă de lipsurile care ţi-ar putea slăbi sufletul. Nu-ţi fie frică, nu te teme, nu te enerva când te vei afla fără bani, fără mâncare, fără băutură, desfătări, îmbrăcăminte, locuinţă, când vei fi nevoit să-ţi sacrifici chiar viaţa! Teme-te când vrăjmaşul îţi lipseşte sufletul de credinţă, nădejde, dragoste de Dumnezeu şi de aproapele, când îţi aprinde în inimă ură, vrăjmăşie, patimă pentru cele pământeşti, trufie şi alte păcate. „Nu vă temeţi de cei ce ucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă” (Matei 10, 28).

Nu eşti acelaşi (Psalmul 101, 28), se spune despre firea neschimbătoare a lui Dumnezeu. O, dacă şi tu, omule, ai rămâne neschimbat, azi, mâine şi poimâine şi aşa mai departe şi nu te-ai preface într-o mie de feluri, ca un caleidoscop! O, dacă ai rămâne şi tu mereu acelaşi, paşnic, bun, simplu, amabil, răbdător, iubitor de muncă, binevoitor, generos! Ai putea fi aşa dacă te-ai ruga cu credinţă pornită din inimă şi cu dragoste de Cel ce este neschimbător: „Eu sunt Domnul şi nu m-am schimbat” (Maleahi 3, 6). „Eu păzesc neplecaţi spre rău pe robii Mei, că Eu sunt izvorul bunătăţii, Care fac bine celor ce după vrednicie slujesc Mie“ (Canonul Arhanghelilor, cântarea 6, tropar 3).

Pacea înseamnă integritate, sănătatea sufletului; a pierde pacea: a pierde sănătatea sufletului.

Arată-te plin de recunoştinţă, din tot sufletul, înaintea Sfintelor Taine şi spune în sinea ta, despre fiecare Taină, sau înainte de a te face ei părtaş: „Este Taina lui Dumnezeu; eu nu sunt decât nevrednicul martor sau părtaş al ei“. Trufaşa noastră

minte ar vrea să cerceteze şi Tainele lui Dumnezeu, iar dacă nu le poate cerceta, le respinge, ca pe ceva ce nu intră în derizoriul său calapod.

Dacă un singur cuvânt, atunci când iese din gura unui suveran pământesc, poate determina mari fapte în ţara aceluia, cuvântul lui făcând să poată începe un lucru şi să fie dus la bun sfârşit, oare cuvântul împăratului a toată făptura, văzută şi nevăzută, al împăratului atotputernic şi preaînţelept nu va putea face orice ar dori? Spune-va ceva şi nu se va face? Spune-va ceva şi nu va fi? O, Tu care poţi săvârşi într-o clipă tot ce voieşti, nu ne lăsa în păcatele noastre şi, mai cu seamă, în necredinţa şi deznădejdea noastră; nu da voie propriilor noastre neputinţe să ne chinuiască, să ne facă ţăndări, ca pe nişte vase deşarte! „Dă-ne nouă tuturor să credem din toată inima în atotputernicia Ta! Să nu ne îndoim că vom primi ceea ce am cerut spre bine!“

Toată materia văzută, cu toate părţile ei, mari, mici, foarte mici, ne spune în fiece clipă că totul a venit de la Domnul şi că există şi se mişcă prin El, prin El capătă viaţă şi se ţine şi în fiecare clipă I se supune.

Cât de otrăvită este şi cât de jos a căzut firea noastră! Satana - de trei ori fie afurisit! - cu otrava sa ne-a împins şi ne împinge în mii de rele! Otrăvuri îmi sunteţi voi, mâncarea şi băutura, cele care ne ispitiţi atât de aprig astăzi! Până când, oare, lăsa-ne-vom ispitiţi de voi, până a ne da de dragul vostru şi viaţa? Până când vom lăsa să ne treacă pe lângă inimă cuvintele Mântuitorului: „Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu” (Matei 4, 4) şi nu le vom face să prindă viaţă? Până când ne vom mai deda lăcomiei, ghiftuielii, beţiei? Ticăloasei zgârcenii? Arghirofiliei? Până când ne vom mai uita la aproapele nostru cu trufie, ură şi răutate din pricina banilor, îmbrăcămintei, locuinţei, mâncării şi băuturii? Mii de înşelăciuni ale satanei vin asupra noastră şi ni se arată sub forma mâncării, băuturii, îmbrăcămintei şi noi continuăm să ne lăsăm prinşi de ele ca de ceva care ne-ar putea aduce folos, le dorim, visăm la ele, fără să ne dăm seama de primejdia pe care o aduc sufletului şi trupului nostru. Nu vă lăsaţi amăgiţi nici o clipă, fraţilor, de vrăjmaşul, atunci când e vorba de mâncare şi băutură, ca şi când ar fi ceva cu totul nevinovat şi cuviincios. „Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă“ (Matei 6, 33). „Cum să nu înţelegeţi că nu despre pâine v-am zis? Ci feriţi-vă de aluatul fariseilor şi al saducheilor“ (Matei 16, 11, Luca 12, 1), acel aluat care înseamnă făţărnicie în cele ale credinţei şi evlaviei. „Lucraţi nu pentru mâncarea cea pieritoare, ci pentru mâncarea ce rămâne spre viaţa veşnică şi pe care o va da vouă Fiul Omului" (Ioan 6, 27). De vi se va cere, daţi până la cel din urmă lucru, după cuvântul Mântuito-

rului: „Celui ce voieşte să se judece cu tine şi să-ţi ia haina lasă-i şi cămaşa” (Matei 5, 40). Adică dă-i si ultimul lucru din ceea ce ai.

“Îşi vor îngrămădi învăţători după poftele lor” (2 Timotei 4, 3). Oare nu asta fac mulţi oameni dintre laici şi chiar multe feţe bisericeşti? Oare nu-şi aleg ei singuri învăţători care să le mângâie auzul? Nu vor să înveţe de la Unicul învăţător - Hristos din Evanghelia Sa, de la Biserica Sa, ci de la jurnaliştii profani, foiletonişti, romancieri, poeţi, actori, spunând: „Ah, cât sunt de atractivi şi de instructivi!” Şi chiar dacă n-o spun direct, în sinea lor zic: nu ne mai trebuie Evanghelia, nici Biserica, cu slujbele şi Tainele ei, cu predicarea cuvântului lui Dumnezeu. Avem doar atâţia învăţători şi cât de morali sunt! Doamne, Iisuse Hristoase, până unde am ajuns! Cuvintele Tale sunt nesocotite.

Nu fi trist şi nu cădea pradă deznădejdii când simţi bântuind în suflet şi dospind ucigător răutatea şi viclenia, nerăbdarea şi hula, sau ceva ca o slăbiciune, de la gândurile necurate şi ticăloase, ci luptă-te cu ele neobosit şi rabdă bărbăteşte, chemându-L din toată inima pe Iisus Domnul, biruitorul iadului. Smereşte-te adânc, recunoscându-te, din toată inima, cel dintâi dintre păcătoşi, nevrednic de copărtăşie cu neamul omenesc şi Domnul, văzându-ţi smerenia şi lupta, te va ajuta. Cheamă grabnic în ajutor pe Ajutătoarea şi Mijlocitoarea, Preasfânta Fecioară, Născătoare de Dumnezeu, spunând după cum urmează: „Vindecă, preacurată, rănile nevindecate ale sufletului meu şi apără-mă de vrăjmaşii care neîncetat se luptă cu mine” (Canonul îngerului păzitor, cântarea a 3-a şi următoarele).

Dacă îl numeşti pe Dumnezeu „Tată” şi ţi-L recunoşti aşa, cu adevărat, trebuie să-ţi pui nădejdea în El, ca în unicul Tată atotbun, atotputernic, preaînţelept, neschimbător în dragoste şi în toate desăvârşirile. Pune-ţi nădejdea în El în privinţa bunurilor vieţii vremelnice, dar mai cu seamă în cele viitoare, de care poţi să te învredniceşti de la Hristos. Întipăreşte-ţi bine în inimă cuvintele: „Dumnezeu îmi este tată! Tatăl nostru Care este în ceruri”! Dar aşa cum prin iubirea Tatălui ceresc te-ai făcut tu însuţi neam al lui Dumnezeu, ca unul ce ai raţiune şi liberă voinţă, trebuie, numaidecât, să-ţi depui toată silinţa pentru a te face părtaş fericirii şi veşnicei moşteniri cereşti. Trebuie să ştii şi să nu uiţi niciodată că eşti fiinţă căzută şi fiindcă atunci când ai căzut ai căzut de bunăvoie, bucurându-te de raţiune şi liber arbitru, tot de bunăvoie, cu raţiune luminată de lumina cuvântului lui Dumnezeu şi de Duhul Sfânt, tot cu liberă voinţă, întărită cu harul Duhului Sfânt întru Iisus Hristos, trebuie să te ridici din cădere şi să mergi fără oprire către viaţa cerească, cea fără de sfârşit, dispreţuind tot ce e pământesc, ca fiind stricăcios şi repede trecător, şi mai cu seamă nu te lega de aur şi argint, de mâncare şi băutură, aceste otrăvuri din pricina cărora neamul omenesc a căzut în hăul răutăţilor.

Mulţumeşte Stăpânei noastre, grabnic ajutătoare, Maicii lui Dumnezeu, Preacuratei, Preabinecuvântatei Fecioare Maria, care, pentru rugăciunile noastre din inimă izvorâte, ne izbăveşte de muncile şi strâmtorările diavoleşti. Caută spre ea, cu ochii inimii, în Duhul Sfânt, Cel ce pretutindenea este şi pe toate le împlineşte, caută ca şi când ţi s-ar afla chiar în inimă şi spune-i: „Grabnic ajutătoare, Stăpână, Născătoare de Dumnezeu Marie, izbăveşte-mă de vrăjmaşul cel ce nicicum nu mă slăbeşte!“ Şi îndată te va izbăvi, pentru credinţa inimii tale, pentru nădejdea pe care şi-a pus-o în ea şi ţi se vor lua strâmtorarea, focul şi întristarea. Trebuie doar să-ţi închipui şi să crezi cu tărie că Duhul Sfânt este pretutindeni, în orice loc, şi că este Fiinţă simplă, că prin El cerul se apropie de noi, „ca-n palmă“, cu toţi îngerii şi sfinţii săi, şi că ajunge doar să chemi din toată inima pe Domnul, sau pe Stăpâna noastră, Născătoarea de Dumnezeu, sau pe un sfânt, să chemi cu credinţă limpede-văzătoare, cu zdrobire de inimă şi cu căinţă pentru păcatele de care ne-a legat vrăjmaşul, sau ne-am legat noi înşine, şi îndată mântuirea va străluci pentru noi.

Minunată mântuire ne vine de la Stăpâna noastră! Ni se revarsă în suflet asemenea unui balsam vindecător, sau ca o adiere de aer înmiresmat şi întremător, sau ca o apă liniştită. Caută numai spre ea, spre bunătatea sa pururea binefăcătoare, cu ochii inimii şi cu speranţă, aşa cum cauţi şi către Domnul sau către sfinţi. Vrăjmaşul se sileşte cu orice chip să ridice un zid de nepătruns, unul înalt şi sumbru între sufletul tău şi Dumnezeu, Născătoarea de Dumnezeu, îngeri şi sfinţi. Nu îngăduie blestematul ochiului inimii nici măcar să-l zărească pe Domnul, să-i zărească pe sfinţii Săi, caută să ne întunece inima, să ne risipească credinţa, să ne simţim strâmtorări înlăuntrul fiinţei noastre şi copleşiţi de tristeţe. Aceasta ar vrea să facă, stă în intenţia lui, dar noi trebuie să răzbim către Dumnezeu, către Maica Domnului, către sfinţii lui Dumnezeu, oricât de înalt şi de nepătruns ar fi acest zid. De vom şti să răzbim, vom fi mântuiţi. „Credinţa ta te-a mântuit” (Matei 9, 22).

Spune-ţi în inimă, din toată... inima: „Domnul înseamnă pentru mine totul; eu singur sunt un nimeni, neputincios, nimic nu pot face. „Fără Mine nu puteţi face nimic” (Ioan 15, 5), spune însuşi Domnul. Eu fiind Acela ce poate face totul şi cu prisosinţă pentru voi. Convinge-te că este aşa în fiecare minut al vieţii în inima ta şi nu pregeta să alergi pentru orice lucru la Domnul, sperând să obţii de la El toate cele bune şi de folos, pentru mântuire şi chiar pentru viaţa vremelnică de-acum.

Dacă Stăpâna noastră Născătoarea de Dumnezeu, în virtutea comuniunii sale cu Dumnezeu şi a pilduitoarei slujiri faţă de Stăpânul tuturor, vine grabnic în ajutorul celor ce i se roagă cu credinţă şi dragoste, izbăvindu-i din toate răutăţile şi dându-le tot ceea ce cer spre mântuire, cu atât mai vârtos va face aceasta Domnul însuşi. Numai să nu fim puţin credincioşi, reci la suflet când venim la El, nesimţitori ca

pietrele, ci să încălzim în noi credinţa în bunătăţile lui Dumnezeu şi recunoştinţa de a le fi primit, cu conştiinţa sinceră a greşelilor noastre şi cu nemărginită dragoste faţă de Mântuitorul nostru, împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, Care ne iubeşte cu dragoste nemăsurată.

Când te rogi Domnului, Maicii lui Dumnezeu, sfinţilor, să nu uiţi niciodată că Domnul dă după inima celui ce cere („Dea ţie Domnul, după inima ta" - Psalmul 19, 4). După cum îţi este inima, aşa îţi va fi darul. Dacă te rogi sincer, cu credinţă, nefăţarnic, din toată inima, atunci ţi se va da dar de la Dumnezeu pe măsura credinţei tale, a „temperaturii" inimii. Şi invers, cu cât îţi este inima mai rece, cu cât se vădeşte mai puţin credincioasă şi mai duplicitară, cu atât îţi va fi rugăciunea mai fără folos, aceasta în cel mai fericit caz, fiindcă o astfel de rugăciune ar putea să-l mânie pe Dumnezeu, Cel ce este Duh şi căruia i se cuvine închinare în duh şi adevăr (Ioan 4, 24, 23). De aceea când chemi pe Domnul, pe Maica Domnului, pe îngeri sau pe sfinţi, cheamă-i din toată inima: de te rogi pentru vii sau pentru morţi, roagă-te cu inimă fierbinte, spunând numele fiecăruia; de te rogi să ţi se dea ţie sau altcuiva vreun dar duhovnicesc, pentru izbăvirea ta sau a altcuiva de vreo nenorocire, de păcate, de patimi, de năravuri păcătoase, roagă-te pentru aceasta din toată inima, dorind din tot sufletul ca tu sau altcineva să căpătaţi darul cerut arătându-te ferm hotărât să părăseşti tu însuţi păcatul, sau dorind ca şi alţii să se lepede de păcate, de patimi, de năravuri rele şi Domnul îţi va da darul după inima ta. „Cereţi ceea ce voiţi şi se va da vouă" (Ioan 15, 7). Vezi, trebuie numaidecât să vrei să obţii ceea ce ceri şi numai aşa vei primi. „Rugaţi-vă unul pentru altul ca să vă vindecaţi" (Iacov 5, 16).

Fi ascultător cu inima la tot lucrul bun, cu cuvântul şi cu fapta, în toată vremea, slujind altora fără nici cea mai mică supărare sau enervare, ţinând minte cuvintele Mântuitorului: „Care dintre voi va vrea să fie mai mare, să fie slujitorul vostru" (Matei 20, 26).

Crede nezdruncinat că Domnul ţi-a dat toate cele de trebuinţă în toată vremea. În timpul rugăciunii El îţi dă putere şi chezăşia împlinirii fiecărui cuvânt, întru Duhul Sfânt; în timpul unei evlavioase „convorbiri", El îţi dă apă vie şi face din cuvintele tale un torent de foc; în toată vremea Domnul înseamnă pentru tine tot binele. Când te afli în preajma Domnului tău, n-ai de ce să fii trist. El te-a „închis" în Sine din toate părţile, îţi pătrunde toată fiinţa, îţi ştie gândurile, nevoile, intenţiile şi dacă vei sta în El cu adevărat, cu credinţă şi cu dragoste, nu va mai pătrunde în tine nici un rău. „îngăduinţa voastră să se faca ştiută tuturor oamenilor. Domnul este aproape" (Filipeni 4, 5).

Dumnezeu, Cel pururea fiitor, atotprezent, simplu (necompus), poate într-o singură clipă să creeze şi să recreeze totul, aşa cum a făcut în minunile din Egipt. Cel simplu le poate face pe toate simplu, Cel atotputernic are puterea să săvârşească toate.

Dintr-un orgoliu de stăpân sau mai exact, dintr-o trufie de om cu bani, sau dintr-o inexplicabilă răutate, deseori nu-i „onorăm“ nici măcar cu o vorbă pe cei ce se hrănesc de pe urma noastră, sau chiar îi tratăm cu ostilitate. Aceasta, în loc să ne smerim înaintea lor, ca nişte slujitori ce le suntem, după cuvântul Domnului: „Care dintre voi va vrea să fie mare, să fie slujitorul vostru” (Matei 20, 26), ştiind că prin aceasta ne sporim şi darul datorat Stăpânului nostru, printr-o slujire sinceră, nefăţarnică, făcută Lui în persoana fraţilor Săi mai mici.

O, Creatorule Cel blând şi smerit cu inima, Dătătorule de viaţă, Răscu-mpărătorule, Cel ce ne dai hrană şi Cel ce ne aperi, Iisuse Doamne, învaţă-ne dragostea, blândeţea şi smerenia Duhului Tău Sfânt şi întăreşte-ne în virtuţile Tale, cele iubitoare, ca să nu se trufească inima noastră de darurile Tale bogate şi să nu ni se pară că hrănim, îndestulăm şi susţinem pe cineva. Fiindcă Tu eşti Cel ce tuturor dai hrană, îndestulare şi susţinere; totul stă sub aripile bunătăţii Tale, îndurărilor şi iubirii Tale de oameni, toţi se îndestulează şi îşi găsesc pacea sub ele, nu sub ale noastre, fiindcă noi înşine avem nevoie să ne găsim adăpost sub umbra aripilor Tale în toate clipele vieţii. Ochii ne sunt aţintiţi spre Tine, Dumnezeul nostru; ochii robului privesc Stăpânul, ochii roabei privesc Stăpâna; îndură-Te spre noi. Amin.

Crede nestrămutat că fiecare cuvânt pe care îl rosteşti, mai cu seamă în timp ce te rogi, poate deveni faptă; ţine minte că Cel ce a făcut să se nască cuvântul este Dumnezeu-Cuvântul, că însuşi Dumnezeul nostru, Cel în Treime prea mărit, Se defineşte prin trei cuvinte: Tatăl, Cuvântul, Sfântul Duh. Că fiecărui cuvânt îi corespunde o existenţă sau altfel spus, fiecare cuvânt poate fi existenţă şi faptă. Faţă de cuvânt, poartă-te cu evlavie şi dă-i preţuire. Ţine minte că precum Cuvântul lui Dumnezeu ipostatic, Fiul lui Dumnezeu, este unit întotdeauna cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, tot aşa şi în cuvântul Sfintei Scripturi, cel al rugăciunilor, al scrierilor Părinţilor înţelepţiţi de Dumnezeu se aflǎ prezenţi Tatăl, graţie omniprezenţei Sale, şi ca Raţiune Supremă, Cuvântul Său lucrător şi Duhul Sfânt, Săvârşitorul. De aceea acolo nici un cuvânt nu este de prisos, ci are, sau ar trebui să aibă, o forţă intrinsecă; vai de cei care vântură cuvinte goale, fiindcă va trebui să dea socoteală pentru ele! „Că la Dumnezeu nu este cu neputinţă tot cuvântul” (Luca 1, 37, după traducerile mai vechi, de ex. Biblia de la 1688 - n. trad.) A-i fi cu putinţă toate este în general o însuşire a cuvântului (dumnezeiesc), exprimată în

forţa sa şi în posibilitatea de a deveni faptă. Aşa ar trebui să fie şi cuvântul de pe buzele oamenilor.

Duhul Sfânt săvârşeşte toate minunile, în El se află cuprinse toate puterile. Prin Duhul Sfânt unora li se dă puterea de a lucra ei înşişi, altora însuşirea de a se bucura de efectele unor puteri. Datoria ta este să cuvântezi cu credinţă; de modul cum va căpăta viaţă cuvântul tău nu trebuie să te îngrijeşti; o va face Duhul Sfânt.

Crede cu tărie că, dacă gândeşti, simţi, vorbeşti, te mişti, acţionezi, este pentru că te afli atunci în Dumnezeu, în chiar sânul Său. „Rămâne întru Mine şi Eu întru el“ (Ioan 6, 56). Dumnezeu te îngrădeşte din toate părţile, pătrunde în tine, te ştie în toate ale tale. „Din faţă şi din spate - spune Proorocul şi împăratul David - m-ai închis pe mine şi ai pus peste mine mâna Ta“ (Psalmul 1, 38 - trimitere eronată în text, neidentificată - n. trad.). Dumnezeu, stă Maica Domnului, stau îngerii, sfinţii. Cine ar putea oare să ne fie mai aproape decât ei? Cu cine ar putea comunica mai lesne creştinii credincioşi decât cu îngerii şi cu sfinţii? Cheamă-i cu credinţă cu nădejde, cu dragoste, ca şi pe Domnul, pe toţi sfinţii Săi, roagă-i să-ţi fie mijlocitori înaintea lui Dumnezeu; cere-le aşa cum ai cere unor oameni vii, aflându-te faţă către faţă cu ei, cere-le îngerilor şi sfinţilor să se roage lui Dumnezeu pentru tine; crede că ei stau faţă către faţă cu inima ta.

Gândeşte-te neîncetat că fără Dumnezeu eşti blestemat, sărac, orb, gol sufleteşte; că Dumnezeu înseamnă pentru tine totul. Îţi este adevăr, lumină, bogăţie, îmbrăcăminte, totul.

Ce înseamnă milosârdia? Milosârdia înseamnă să-ţi iubeşti vrăjmaşii, să binecuvântezi pe cei ce te blestemă, să faci bine celor ce te urăsc şi celor ce îţi fac rău, celor ce te prigonesc, să aperi pe cei prigoniţi.

Dumnezeu este Fiinţa care îşi transmite îndurările şi comunică cu toate creaturile Sale, şi îndeosebi cu cele raţionale, la modul cei mai direct. Dacă aerul şi lumina prin subtilitatea lor se transmit cu uşurinţă celor capabili să comunice cu ele, să le perceapă şi să le asimileze, Stăpânul tuturor, Duhul atotprezent, atotbun, infinit, atotputernic nu poate oare să comunice infinit mai mult decât aceste elemente, de El create, materiale, neînsufleţite, iraţionale? O, cât de lesne comunică Stăpânul cu cei ce cred în El şi Îl caută! „Vântul suflă unde voieşte şi tu auzi glasul lui, dar nu ştii de unde vine” (Ioan 3, 8). Dacă omul, prin natura sa, poate să comunice şi să transmită ceva, Dumnezeu cu atât mai mult! Dacă un tată sau o mamă dau copiilor lor toate cele de trebuinţă, chiar dacă aceşti copii s-ar putea să fie răi după fire, „Cu atât mai mult Tatăl vostru cel din ceruri va da cele bune celor ce cer de la El“

(Matei 7, 11). „Iar facerea de bine şi întrajutorarea nu le daţi uitării, căci astfel de jertfe sunt bineplăcute lui Dumnezeu” (Evrei 13, 16).

Dacă printr-o deasă împărtăşire cu Sfintele Taine, Hristos este în tine, fii şi tu în toate precum Hristos - blând, smerit, îndelung- răbdător, prisositor în dragoste, nu te împătimi de cele pământeşti, cugetă la cele înalte, fii ascultător, înţelept. Caută să ai negreşit în tine Duhul Său; nu fi mândru, nerăbdător, împătimit de cele pământeşti, nici avar, nici iubitor de arginţi.

Caută să-L zăreşti pe Dumnezeu cu ochii inimii şi, în timp ce îl contempli, roagă-L, cere-I tot ce doreşti, în numele lui Iisus Hristos, şi vei primi. Domnul îţi va fi ţie totul, într-o clipită, fiindcă El este Fiinţa simplă (necompusă), mai presus de orice timp şi de orice spaţiu, şi în momentele tale de credinţă neşovăielnică, unindu-ţi inima cu El, săvârşi-va ţie toate cele ce îţi sunt de folos pentru mântuirea ta şi a aproapelui şi vei fi tu însuţi atunci părtaş dumnezeirii, prin comuniune sinceră, adevărată cu ea. „Eu am zis: «dumnezei sunteţi»" (Psalmul 81, 6). Aşa cum între tine şi Dumnezeu nu va fi atunci nici un obstacol, tot aşa nici între cuvintele tale şi îndeplinirea lor nu va fi nici o oprelişte. Ce vei spune se va îndeplini îndată, întocmai ca şi spusele lui Dumnezeu. „Că El a zis şi s-au făcut, El a poruncit şi s-au zidit" (Psalmul 32, 9 şi 148, 6). Aceasta atât în privinţa Tainelor, cât şi în privinţa rugăciunilor duhovniceşti. În general, în Taine se săvârşesc toate graţie harului, sacralităţii cu care este învestit preotul, în numele întâiului, Supremului Sacerdot - Hristos - al Cărui chip îl poartă preotul. De aceea, chiar dacă un preot nu este vrednic de cinul pe care îl poartă, chiar dacă are slăbiciuni omeneşti, chiar dacă este ezitant, puţin credincios sau neîncrezător, totuşi dumnezeiasca Taină se săvârşeşte îndată, într-o clipită.

Dumnezeu-Tatăl lucrează în mintea şi în inima noastră prin Cuvântul Său ipostatic (prin cuvântul nostru, al preoţilor, prin care vorbeşte Duhul Sfânt, Care stă în Cuvântul ipostatic) şi prin cuvântul credinţei, nădejdii, blândeţii, iubirii noastre, cel de pe buzele noastre şi care săvârşeşte într-o clipă, o dată şi pentru totdeauna acele minuni statornicite încă de la întemeierea lumii, ale renaşterii omului întru Hristos, sfinţirii, întăririi, nutririi şi vindecării sale duhovniceşti. Rânduiala pregătirii acestor acte sfinte poate fi mai îndelungată, efectul lor însă se produce îndată, Dumnezeu, Cel ce lucrează prin ele, fiind atotputernic. De pildă, prefacerea pâinii şi vinului în Trupul şi Sângele lui Hristos se face îndată ce au fost rostite aceste cuvinte: „Fă, adică, pâinea aceasta, cinstit Trupul Hristosului Tău, iar ceea ce este în potirul acesta cinstit Sângele Hristosului Tău". După aceste cuvinte şi după binecuvântarea preotului cu mâinile cruciş, pâinea şi vinul se prefac într-o clipă în Trupul şi Sângele lui Hristos, nu însă mai devreme, fiindcă atotputernicia divină

„aşteaptă" cuvântul împreună-lucrător cu Sine al preotului. „Noi împreună-lucrători suntem cu Dumnezeu” (1 Corinteni 3, 9). Binecuvântarea dată cruciş, în numele Domnului, înseamnă că Taina se săvârşeşte prin Duhul Sfânt în numele lui Iisus Hristos şi pentru Iisus Hristos, cu bunăvoinţa Tatălui ceresc.

Robul lui Dumnezeu (preotul) în timpul săvârşirii slujbelor divine şi a Tainelor trebuie să aibă convingere neclintită că tot ceea ce va gândi şi va spune atunci se va îndeplini. Astfel îi va fi lesne Stăpânului nostru să dea răspuns bun cererilor noastre, să facă sau să prefacă ceva după cuvântul nostru. Această convingere trebuie să o aibă în chip firesc, precum ar respira, sau precum ar vedea sau ar auzi ceva. Eu însumi m-am simţit aşa de nenumărate ori. Mi-am dat seama singur că în cuvintele „a zis şi s-a făcut, a poruncit şi s-a zidit" (Psalmul 32, 9) totul este exact, nu există nici o contradicţie. Fie ca această convingere s-o simţi mereu în tine, să-ţi fie precum hrana, băutura, respiraţia.

Pentru credincios, nimic nu este cu neputinţă. O credinţă vie, puternică, poate face într-o clipă cele mai mari minuni. De altminteri, şi fără credinţa noastră sinceră şi fermă se fac minuni. De pildă, minunile Tainelor, fiindcă dumnezeieştile Taine se săvârşesc întotdeauna, chiar dacă noi ne-am arătat puţin credincioşi când le-am săvârşit, sau necredincioşi. „Necredinţa (noastră) nu va nimici credincioşia lui Dumnezeu" (Romani 3, 37). Şi răutatea noastră nu va îndepărta negrăita bunătate şi milostivire dumnezeiască; prostia noastră, înţelepciunea dumnezeiască; neputinţa noastră, atotputernicia dumnezeiască.

Tu, cel ce ai săvârşit toate nedreptăţile, doreşte-ţi fierbinte să înduri de la oameni nedreptatea, pentru ca încă din această viaţă să nu scapi „de judecata lui Dumnezeu" (Romani 2, 3). „Căci cu măsura cu care măsori - cele ale Domnului şi ale aproapelui tău - cu aceea ţi se va măsura" (cf. Matei 7, 2). Ia întotdeauna pildă de la Cel mai Drept dintre drepţi, Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Care, drept întru toate fiind, a suferit toată nedreptatea de la oameni, fiind înălţat pe Cruce şi omorât cu moarte ruşinoasă.

Nu-ţi fie frică şi nu deznădăjdui când te vor urî oamenii, fiindcă ai osândit calea pe care au apucat, ci mai vârtos bucură-te, amintindu-ţi cuvintele Mântuitorului: „Fericiţi veţi fi când oamenii vă vor urî" (Luca 6, 22).

Omul îşi face rost de o casă şi trăieşte în ea; animalul, de un culcuş sau de o vizuină şi se adăposteşte acolo; pasărea de un cuib, în care scoate pui şi îi creşte; albina de un stup cu faguri, unde trăieşte şi face miere; păianjenul îşi ţese pânza, trăieşte în ea şi tot cu ea îşi obţine hrana. Creatorul să nu-Şi facă şi El o casă,

nezidită de mână - Trupul Său -, aşa cum şi-a mai făcut una în pântecele Născătoarei de Dumnezeu şi cum îşi face şi acum temple ale Trupului Său prin dătătoarele de viaţă Taine? Creatorul, Cel ce a orânduit şi orânduieşte neîncetat „case“ materiale pentru toate făpturile sensibile şi duhovniceşte sensibile?

Sfinţenia şi îndeobşte sfinţii sunt izvoare de apă din care se revarsă apă binefăcătoare tuturor credincioşilor. „Apa pe care i-o voi da Eu se va face în el izvor de apă curgătoare spre viaţa veşnică” (Ioan 4, 14).

Cât de curată trebuie să fie gura duhovnicească a preotului care rosteşte atât de des numele atotsfinte ale Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh! Şi mai curată duhovniceşte să-i fie inima, pentru ca să poată pătrunde în ea şi să se facă simţită dulceaţa acestor mărite, prea curate şi vrednice de cinstire nume! O, cât de departe trebuie să stea preotul de desfătările trupeşti, ca să nu devină trup în care nu sălăşluieşte Duhul Sfânt!

Oare preotului i-ar mai putea arde de desfătări trupeşti, de vreme ce i se cuvine a se desfăta neîncetat doar de Domnul şi dacă o va face, îi va mai răspunde Domnul cererilor sale? Oare la desfătări trupeşti i-ar putea sta gândul, ştiind că are atâţia fii sufleteşti, care vin la el cu atâtea neputinţe duhovniceşti sau trupeşti, cărora trebuie să le arate compasiune, să le dea sfaturi sincere şi sănătoase, când ar trebui să se dedice în fiecare zi faptelor de desăvârşire, să se roage cu lacrimi Stăpânului pentru fiii tăi duhovniceşti, să nu se îndepărteze de ei, să-i păzească de lupii cei răpitori şi pentru ca să le dea Domnul sporire în viaţă, în credinţă şi în judecată duhovnicească? Oare i-ar mai putea arde preotului de desfătări trupeşti, ştiind că trebuie să săvârşească des slujbe în biserică şi să stea înaintea prestolului Domnului, ştiind că trebuie să slujească atât de des dumnezeiasca şi prea minunata Liturghie, să fie săvârşitorul şi părtaşul cereştilor, nemuritoarelor, dătătoarelor de viaţă Taine, când trebuie să oficieze de nenumărate ori atâtea alte Taine şi ierurgii? Inima care iubeşte desfătările trupeşti arată necredinţă Domnului: „Nu puteţi sluji lui Dumnezeu şi lui Mamona” (Matei 6, 24).

“După roadele lor îi veţi cunoaşte” (Matei 7, 16). După roadele „ dulci, dătătoare de viaţă şi fericire ale Sfintei Liturghii, ale Preacuratelor Taine ale Trupului şi Sângelui Domnului vei cunoaşte că Liturghia este de la Domnul şi că ea ne umple de Duh dumnezeiesc şi că acest Duh Preasfânt, dătător de viaţă respiră în toate rugăciunile şi în toate rânduielile sfintelor acte liturgice. Liturghia mi se pare asemenea unui pom minunat, plin de viaţă. Cu frunze viguroase! Cu roade bogate! Şi frunzele sunt spre vindecare, nu numai roadele! ***Oare cine nu s-a ales cu bogat folos duhovnicesc, cu pace şi cu dulceaţă în suflet, fie şi numai de la o singură***

participare evlavioasă la dumnezeiasca Liturghie? Roade bune nu dă decât pomul sănătos. Aşa e legea firii.

Una din vicleniile cele mai de temut ale diavolului este slăbirea inimii prin nelucrare şi, o dată cu aceasta, slăbirea puterilor sufleteşti şi trupeşti. Credinţa, nădejdea şi dragostea slăbesc din inimă, omul devine necredincios, ursuz, nesimţitor faţă de Dumnezeu şi de oameni.

Dacă te rogi pentru ceva, trebuie să simţi că acel ceva îţi este de trebuinţă, să crezi sincer că toată darea cea bună vine de la Dumnezeu şi se săvârşeşte prin El, că nimic bun nu vine de la oameni, de la întâmplare, de la împrejurări, nici de la soartă, că Stăpânul îţi cunoaşte şi îţi aude cererea de ajutor la nevoie, după cum îţi cunoaşte fiecare mişcare a gândurilor şi inimii tale, El fiind atotbun, atotputernic, preaînţelept şi că poate într-o clipă, printr-o singură mişcare a gândului Său, prin Fiul şi prin Duhul Său Sfânt, să-ţi dea tot ce îţi este de folos, să primeşti cele ce ai cerut. Omului multe îi sunt cu neputinţă, nu însă şi lui Dumnezeu. „Cele ce sunt cu neputinţă la oameni sunt cu putinţă la Dumnezeu” (Luca 18, 27).

Ce înseamnă să ai nădejde în rugăciune? Înseamnă să crezi că Dumnezeu este de faţă şi că te ascultă, înseamnă că atunci când ceri ceva, să o faci cu frică de Dumnezeu, cu mulţumire şi cu laudă, că nu te îndoieşti, că ai deplină încredere că vei primi sau că ţi se va realiza ceea ce ceri, că Stăpânul ţi-a auzit rugăciunea şi că a primit-o în cerescul Său jertfelnic şi că, răspunzând dorinţei maicii noastre - Biserica, dacă ne rugăm în numele Bisericii - sau în numele nostru, ca un atotbun, prea înţelept şi atotputernic ne va da cele cerute, ba chiar mai mult decât am crezut că vom primi. Dar o inimă împătimită de mâncare şi băutură, lacomă a se ghiftui cu acestea, nu poate nutri o asemenea speranţă, ca şi un suflet în care a intrat ura, vrajba din pricina averilor, iubirea de arginţi, invidia, până când nu va părăsi păcatele şi nu se va îndrepta.

Făcându-ne semnul Crucii, însemnăm cu cele trei degete duse la frunte capătul de sus al Crucii, închipuind pe Tatăl, Care este Raţiunea necreată; capătul de jos al Crucii, pe pântece, închipuind pe Fiul, Cel născut mai înainte de toţi vecii din pântecele Tatălui, şi marginile laterale ale Crucii pe umeri, închipuind Duhul Sfânt, Care este puterea lui Dumnezeu sau „mâna prin care lucrează, după cum s-a spus: „puterea Domnului cui se arată” sau „fie asupra mea mâna Domnului”, adică Duhul Sfânt. Şi înfăţişarea omului ne reaminteşte, într-un fel, de Sfânta Treime. Mintea gânditoare Îl închipuie pe Dumnezeu-Tatăl, inima, cea în care intră şi lucrează mintea, închipuie pe Fiul lui Dumnezeu, suprema înţelepciune ipostatică a lui Dumnezeu, gura prin care vorbesc cele ce stau în minte şi în inimă închipuie pe

Duhul Sfânt. „Şi zicând aceasta, a suflat asupra lor şi le-a zis: «Luaţi Duh Sfânt» (Ioan 20, 22). Când „din inima omului ies cugetele cele rele, desfrânările, hoţiile, uciderile, adulterul, lăcomiile, vicleniile, neruşinarea, ochiul pizmaş, hula“ (Marcu 7, 21-22), toate acestea ies de la duhul cel rău, care şi-a făcut cuib în inima omului. Iar când „omul bun, din comoara cea bună a inimii sale face să iasă bunătăţi”, aceasta închipuie purcederea Duhului Sfânt de la Tatăl, prin Fiul. Cât de măreţ este omul! Nu în zadar s-a scris: „Eu am zis «dumnezei sunteţi şi toţi fii ai celui preaînalt» (Psalmul 81,6). „Dacă i-a numit dumnezei pe aceia către care a fost cuvântul lui Dumnezeu - şi Scriptura nu poate să fie desfiinţată, adică ce s-a spus este adevărat, rămâne neschimbat - despre Cel pe care Tatăl L-a sfinţit şi L-a trimis în lume voi ziceţi: «Tu huleşti, căci am spus Fiul lui Dumnezeu sunt»?" (Ioan 10, 35¬36). O, câtă vrednicie! Ce măreţ ne apare omul! Nu trebuie să-l privim altfel - îndeosebi pe creştin - decât ca pe fiul lui Dumnezeu, aşa să-l considerăm şi să vorbim cu el, ca şi cum am vorbi cu fiul lui Dumnezeu, prin harul lui Hristos Iisus, Domnul nostru.

Cineva care se îmbolnăvise mortal de o peritonită acută zăcea de nouă zile, fără să simtă nici cea mai mică ameliorare, în urma tratamentelor medicale. După ce s-a împărtăşit în dimineaţa celei de-a noua zi cu dătătoarele de viaţă Taine, spre seară s-a simţit sănătos şi s-a sculat de pe patul de suferinţă. S-a împărtăşit cu credinţă nestrămutată. Eu mă rugasem Domnului de vindecarea acelui bolnav. Am zis: „Doamne! Vindecă-1 pe robul Tău de boala lui; vrednic este de aceasta fiindcă arată iubire preoţilor Tăi”. M-am rugat în biserică şi la Sfânta Masă în timpul Liturghiei, spunând rugăciuni şi înaintea Sfintelor Taine. Printre altele, am spus, rugându-mă: „Doamne, Tu care eşti viaţa noastră! După cum mie nu-mi vine nicicum să cred că omul acesta nu se va vindeca, nici Ţie nu-Ţi vine a crede că el nu se va vindeca, fiindcă Tu vindeci orice boală; după cum mie îmi vine uşor a crede în învierea morţilor, întocmai îţi este Ţie să învii orice mort; vindecă-1 pe robul Tău, Vasile, de cumplita lui boală şi nu-1 lăsa să moară, pentru ca soţia şi copiii lui să nu cadă în deznădejde şi ca un Stăpân ascultător şi grabnic ajutător dă-le lor milă. Viaţa lui atârnă de un fir de păr. Slavă atotputerniciei, bunătăţii şi bunăvoinţei Tale de a veni în ajutor, Doamne!.

În câteva minute inima se poate schimba de câteva ori, în bine sau în rău, poate înclina spre credinţă sau spre necredinţă, spre sinceritate sau spre duplicitate, spre dragoste sau spre ură, spre mărinimie sau spre zgârcenie, spre înfrânare sau spre dezmăţ. Câtă nestatornicie! Şi de câtă trezvie şi luare-aminte la sine avem nevoie!

Nu te bucura atunci când, îndestulându-te cu mâncăruri şi băuturi alese şi plăcute, faţa îţi radiază satisfacţie, fiindcă chipul lăuntric al sufletului îţi este în clipa aceea

hidos, ca de mort. Ţi se potrivesc cuvintele Mântuitorului, Care zice: „Semănaţi cu mormintele cele văruite, care pe dinafară se arată frumoase, înăuntru însă sunt pline de oase de mort şi de toată necurăţia" (Matei 23, 27), adică de făţărnicie şi de fărădelege.

De câte ori, o, Stăpâne Doamne Iisuse, înnoitu-mi-ai uşuratica-mi fiinţă putrezită de păcate! De nenumărate ori şi în nemăsurate chipuri! De câte ori nu m-ai izbăvit de focul nedomolit dinlăuntrul meu, cel al patimilor de tot felul, de câte ori nu m-ai scos din prăpastia urâtului şi deznădejdii! De câte ori, doar prin rostirea numelui Tău, cu credinţă, mi-ai înnoit inima secătuită! De câte ori n-ai săvârşit aceasta prin dătătoarele de viaţă Taine! O, Stăpâne, cu adevărat nenumărate şi nemăsurate sunt milele Tale faţă de mine, păcătosul! Ce-ţi voi aduce în loc, sau ce îţi voi da pentru nemăsuratele Tale bunătăţi? Iisuse, viaţa şi uşurarea mea! Să fiu cu luare - aminte când voi umbla pe cărările vieţii în virtutea harului Tău, fiindcă fericiţi sunt cei ce păzesc căile Domnului (Psalmul 118 3; 17, 24), după cum Duhul Sfânt a spus, prin gura părintelui nostru David: strădui-mă-voi să-ţi fiu credincios, smerit, blând, neirascibil, bun, generos, ascultător, neagonisitor de bunuri pământeşti.

Milostenia este bună şi mântuitoare atunci când îi adaugi vindecarea inimii de mândrie, răutate, invidie, lene, lăcomie, curvie, minciună, înşelăciune şi alte asemenea păcate. Dacă însă omul nu se îngrijeşte de îndreptarea inimii, bizuindu-se doar pe milostenie, cu puţin folos se va alege de la ea, fiindcă nu va face altceva decât să adune cu o mână şi să risipească cu alta.

Doi copilaşi, Pavel şi Olga, prin nemărginita milă a Stăpânului nostru şi prin nevrednica mea rugăciune s-au vindecat de duhul slăbiciunii care pusese stăpânire pe ei. Micuţul Pavel s-a însănătoşit în timp ce dormea, micuţa Olga s-a liniştit sufleteşte, iar feţişoara ei întunecată i s-a luminat deodată. De nouă ori m-am dus să mă rog cu îndrăznire şi cu nădejde la Dumnezeu, lângă căpătâiul lor, convins că speranţa nu-mi va fi ruşinată, că „celui care bate i se va deschide” şi că Stăpânul îmi va împlini rugăciunea, fie şi numai pentru stăruinţa mea. Dacă judecătorul nedrept a făcut dreptate până la urmă femeii care îl sâcâia, cu atât mai mult Judecătorul tuturor, mai drept decât toţi drepţii, îmi va îndeplini păcătoasa mea rugăciune pentru acei nevinovaţi copii, va căuta către osteneala mea, către mijlocirea mea, către cuvintele mele rugătoare şi către plecarea genunchilor mei, către îndrăznirea mea şi către speranţa mea în El. Aşa a şi făcut Stăpânul: nu m-a ruşinat pe mine, păcătosul. Când am venit a zecea oară, copiii erau sănătoşi. Am mulţumit Stăpânului şi Maicii Sale, Mijlocitoarea noastră grabnic ajutătoare.

Ca toţi să fie una, după cum Tu, Părinte întru Mine şi Eu, întru Tine, aşa şi aceştia în Noi să fie una“ (Ioan 17, 21). ***Ce ne separă, oare, de Dumnezeu şi de semenii noştri?*** Banii, mâncarea, băutura - această pulbere, această putreziciune, acest gunoi! De ce? Fiindcă ne lipseşte nădejdea vie, cu adevărat creştinească în Dumnezeu. Nu ştim sau uităm că adevărata viaţă a omului este dragostea de Dumnezeu şi de aproapele. Prefăcându-ne viaţa în praf şi reducându-ne-o la cele trecătoare, nu-I dăm Tatălui ceresc mărirea ce I se cuvine prin a ne pune în El toată speranţa şi a-I încredinţa toate păsurile, aşa cum ar trebui să facă fiii Săi întru Hristos. ***„Dacă Tată sunt Eu, unde este slava Mea? Unde este nădejdea în Mine? Unde dragostea voastră faţă de Mine? Unde neimpătimirea de cele pământeşti, stricăcioase, unde dorinţa cu inima fierbinte de a dobândi cele cereşti, duhovniceşti, veşnice?”***

Cât timp trăiesc, trupul îmi aparţine, fiindcă sufletul trăieşte în el. După ce voi muri, trupul nu va mai fi al meu, ci al lui Dumnezeu şi al pământului. „Al Domnului este pământul şi plinirea lui“ (Psalmul 23, 1). „Pământ eşti şi în pământ te vei întoarce" (Facerea 3, 19). „Cel ce mănâncă Trupul Meu şi bea Sângele Meu...“ Din aceste cuvinte înţelegem că Hristos însuşi, întreg, Se află în cele două elemente ale împărtăşaniei - în Trup şi în Sânge; ele sunt „ale Sale" datorită relaţiei nedespărţite pe care o au „cu El" - cu Hristos - aşa cum carnea şi sângele omului se află în raport inseparabil cu sufletul omului care viază în ele, fiindcă sufletul penetrează tot trupul şi tot sângele.

De nenumărate ori am simţit moartea în inimă, fiorul morţii mi-a cutremurat tot trupul şi din toate aceste încercări Domnul m-a izbăvit, m-am învrednicit de nespusa Sa milă, m-a readus la viaţă. O, cât de mare trebuie să fie recunoştinţa mea către Domnul! „Că de nu mi-ar fi ajutat mie Domnul, puţin de nu s-ar fi sălăşluit în iad sufletul meu" (Psalmul 93, 17).

Când este supus unor neputinţe, trupul nostru se întristează, îşi „pierde capul". Când este sănătos şi când se dedă unor desfătări senzuale, nu mai ştie ce să facă de bucurie, sare în sus îşi iese din fire. Să nu luăm în seamă senzaţiile amăgitoare ale trupului, şi să nu ne lăsăm prinşi de “jocurile" şi încântările sale. Să suportăm cu răbdare durerile şi bolile trupeşti, să sporim în duh şi să ne punemn nădejdea în Dumnezeu.

De ce oare atunci când fierbi de nerăbdare dintr-un motiv de cea mai mică importanţă, când te laşi dus de cea mai mică pornire nerăbdătoare, ai şi păcătuit şi ţi-ai şi primit pedeapsa înlăuntrul tău? Şi de ce oare tot aşa, orice mişcare a inimii, fie chiar momentană ,spre păcat se consideră păcat şi îşi primeşte pedeapsa îndată?

Fiindcă neribdarea, ‚în mic" este o arvună a nerăbdării ,,în mare". Se ajunge la o asemenea nerăbdare fiindcă sufletul omului este o substanţă simplă, şi chiar numai o singură, momentană, mişcare a inimii către păcat constituie deja un păcat. Fiindcă orice păcat mic duce la un păcat mare, păcatul ,,mic" trebuie sancţionat întotdeauna la început şi curmat tot atunci. „Peste puţine ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului Tău“ (Matei 25, 21). Şi cât de mare este acest „mult ? „Cele ce ochiul n-a văzut şi urechea n-a auzit şi la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El“ (1 Corinteni 2, 9).

Când te rogi, încearcă să simţi cu inima adevărul sau puterea cuvintelor rugăciunii, nutreşte-te cu ele ca şi cu o hrană nestricăcioasă, adapă-ţi inima cu ele precum cu o rouă, încălzeşte-te cu ele ca şi cu un foc binefăcător. Domnul este pentru mine totul. El îmi dă putere în inimă şi lumină în minte; îmi îndreaptă inima către tot binele, mi-o întăreşte, îmi dă gândul cel bun; El este pacea şi bucuria mea, credinţa, nădejdea şi iubirea mea, este hrana şi băutura mea, îmbrăcămintea, casa. Aşa cum mama înseamnă pentru pruncul ei totul - cu mintea, cu voinţa, cu văzul, cu auzul, cu gustul, cu mirosul, cu pipăitul, cu mâncarea, cu băutura, cu mâinile şi cu picioarele, tot aşa Domnul înseamnă totul pentru mine, când mă predau Lui cu desăvârşire. Dar - vai mie! - cad de la Domnul când intră diavolul în mine şi dacă nu mi-aş îndrepta ochiul inimii spre Domnul, dacă încolţit fiind de vrăjmaşul, nu L-aş chema pe Domnul în ajutor, atunci diavolul ar însemna pentru mine şi este uneori tot răul posibil: şi prin răutate, şi prin urât, şi prin slăbirea interesului pentru bine, şi prin aplecarea spre deznădejde, ură, invidie, avariţie, către gânduri de hulă, viclene, necurate, către dispreţ faţă de orice; într-un cuvânt, diavolul devine atunci mintea mea, voinţa mea, văzul, auzul, gustul, mirosul, pipăitul, mâinile şi picioarele. Să ne punem nădejdea în Domnul! El este Atotţiitorul, Cel nemărginit în sfinţenie, în măreţie, bunătate, milă, îndurare, înţelepciune.

Arătând credinţă la vreme bună, bagă de seamă să nu cazi la vreme rea

Când trupul îţi suferă de vreo boală, ia seama că suferă cel mai înverşunat vrăjmaş al mântuirii tale, căruia, prin boală, îi scad puterile; deci rabdă cu tărie boala, în numele lui Iisus Hnstos Domnul, Care a pătimit pentru noi răstignire pe Cruce şi moarte. Ţine minte că bolile care ne vin sunt pedepse de la Dumnezeu pentru păcate. Ele ne purifică şi ne împacă cu Dumnezeu, ne readuc în iubirea Lui. Scris este: „Dă-ne nouă pacea şi iubirea Ta; toate ni le-ai dat nouă . Nu uita că şi în boală Domnul este cu tine. „Cu Dânsul sunt în necaz“ (Psalmul 90, 15), că boala ţi-a venit după voia Stăpânului, ca o pedeapsă părintească. Arătând credinţă la vreme bună, bagă de seamă să nu cazi la vreme rea, ci ca un mucenic fii statornic în credinţă, nădejde si dragoste.

Dumnezeu este Fiinţă simplă (necompusă) de o perfecţiune absolută. Adică sfinţenia cea mai curată, bunătatea şi adevărul cele mai curate. Pentru a ne afla în unire cu Dumnezeu, pentru a fi într-un duh cu El (fiindcă de la El suntem), trebuie să agonisim, prin harul Său, o desăvârşită simplitate în bine, în sfinţenie, în dragoste. Sfinţii din ceruri, curăţaţi de Duhul Sfânt prin Sângele Fiului lui Dumnezeu, nu au asupra lor nici umbră de păcat. Pentru aceasta s-au şi nevoit în viaţa lor pământească, pentru aceasta şi-au supus trupul la munci, ca să-l cureţe de toată întinăciunea, cea materială şi cea spirituală, pentru a se sfinţi în frica de Dumnezeu, pentru a se uni în veci cu Dumnezeu, Izvorul sfinţeniei. Pentru aceasta există astăzi pe lume Sfânta Biserică, cu toate aşezămintele ei; pentru aceasta există slujbele divine, Tainele, rânduielile bisericeşti. Pentru aceasta au fost rânduite posturile, ca să cureţe şi să sfinţească poporul lui Dumnezeu, ca să-l unească cu El, Fiinţa de la Care ne vine toată fericirea, cea lăudată în Treime: Tatăl, Fiul, Duhul Sfânt.

Îl rogi pe Domnul să te iubească cu iubirea Lui mai puternică decât moartea, să te iubească până la moarte. Ia seama însă: uneori Domnul îţi trimite o cumplită boală, care te apropie de moarte. Nu cârti împotriva Lui, rabdă boala bărbăteşte, mulţumind lui Dumnezeu că te-a încercat astfel, ca un părinte. Asta trebuie să înţelegi când spui că iubirea lui Dumnezeu este tot atât de puternică precum moartea. Oricât de tare ai fi lovit, chiar şi în spasmele morţii, crede că Dumnezeu va putea - dacă va voi - să te izbăvească nu numai de boală, ci şi de moarte, că are această putere. Nu ceda, nu schimba iubirea de Dumnezeu pe iubirea de trupul cel stricăcios, ci dă-ţi trupul, pe de-a-ntregul Domnului, precum Avraam pe fiul său Isaac spre ardere pe rug. încredinţează-te voinţei pedepsitoare a lui Dumnezeu, fără a pierde credinţa în bunătatea Sa, fără a cădea cu duhul, fără ca buzele tale să rostească hulă smintită împotriva lui Dumnezeu, Care te-ar fi osândit, chipurile,

atât de aspru, pe nedrept. Vei aduce astfel o mare jertfă Domnului, ca Avraam, sau ca mucenicii.

Ce îmi dă linişte în minte şi în inimă, ce mă face să scriu, ca să rămână ceva după mine, să-mi dobândesc linişte statornică printre grijile şi deşertăciunile vieţii? Nădejdea creştinească, neştirbită şi vie, în minunata, liniştitoarea putere a acestor cuvinte: Domnul este pentru mine totul! El este comoara mea fără preţ! În orice stare te-ai afla, ea îţi poate da linişte, te poate face bogată şi când eşti sărac, mărinimos şi îndatoritor faţă de oameni, când eşti zgârcit şi ursuz; să te facă să nu deznădăjduieşti când cazi în păcat. Domnul este pentru mine totul! El este credinţa mea, nădejdea, dragostea, tăria, puterea, pacea, bucuria, bogăţia, mâncarea, băutura, îmbrăcămintea, într-un cuvânt - viaţa, toate ale mele. Dacă Domnul, omule, înseamnă pentru tine totul şi tu vei însemna pentru Domnul totul. Şi fiindcă comoara ta este în inima ta, şi Dumnezeu îţi cere să-I dai inima - „Dă-mi, fiule, Mie inima ta“ (Pilde 23, 26). Aceasta înseamnă că, pentru a face să se împlinească voia cea bună şi desăvârşită a lui Dumnezeu, trebuie să renunţi să-ţi faci voia ta cea coruptă, pătimaşă, trufaşă. Uită de voia ta, ţine-te numai de voinţa lui Dumnezeu; spune: „nu precum eu voiesc, ci precum Tu voieşti“.

Creştinul, cel ce săvârşeşte fapte de dreptate, nu are de ce să se laude pe sine, fiindcă el a fost mântuit şi se mântuieşte mereu de tot răul numai prin credinţă şi face fapte de dreptate tot numai prin credinţă. „Căci în har suntem mântuiţi prin credinţă şi aceasta nu e de la voi; este darul lui Dumnezeu; nu din fapte, ca să nu se laude nimeni" (Efeseni 2, 8-9). Pentru ca nimeni să nu se laude cu nimic.

Atât timp cât stăruim în rugăciune sârguitoare, simţim linişte, căldură, ne este sufletul uşor şi plin de lumină, fiindcă suntem cu Dumnezeu şi în Dumnezeu. Când părăsim rugăciunea, au şi început ispitele, tulburările tot felul. O, prea fericitele clipe ale rugăciunii!

Dragostea de Dumnezeu apare şi începe să lucreze în noi atunci când începem să ne iubim aproapele ca pe noi înşine, când pentru el, ca şi chip al lui Dumnezeu, nu ne cruţăm pe noi şi pe cele ale noastre, când ne străduim din răsputeri pentru mântuirea tuturor. Când, pentru a bineplăcea lui Dumnezeu, renunţăm la satisfacerea poftelor pântecelui, la plăcerile trupeşti care mângâie ochiul, când nu-i mai facem pe plac raţiunii celei după trup şi ne supunem Raţiunii divine. „Pentru că cel ce nu iubeşte pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe care nu L-a văzut nu poate să-L iubească" (1 Ioan 4, 20). „Iar cei ce sunt ai lui Hristos Iisus şi-au răstignit trupul, împreună cu patimile şi cu poftele" (Galateni 5, 24).

Cere ce vrei de la Domnul. Dumnezeu-Tatăl trebuie doar să vrea: Fiul Făcător şi Duhul Sfânt Săvârşitor sunt pururea cu El şi în El, precum şi El este în Ei, şi sunt gata întotdeauna să împlinească voinţa Tatălui Atotputernic, Atotbun, fiindcă una sunt cu El după bunătate şi după atotputernicie.

Darurile de la Dumnezeu nu trebuie să le ţii în tine, ci să le reverşi şi asupra altora. Ia exemplu de la natură. Soarele nu ţine în sine lumina, ci o revarsă asupra pământului şi a lumii. Păstorii duhovniceşti, mai cu seamă, nu trebuie să-şi ţină lumina, mai bine zis lumina lui Dumnezeu în sine, ci să reverse din belşug lumina minţii şi a cunoştinţelor şi asupra altora.

Cu ce ne sunt ocupate inimile? Dumnezeu „cearcă inimile şi rărunchii" (Psalmul 7, 10), vede ce avem în inimă, de ce ni s-a legat ea în cea mai mare parte a vieţii. Dacă Domnul ne-ar fi înzestrat cu darul de a privi noi înşine în adâncul inimilor omeneşti, ochii ni s-ar fi întors cu groază de la ele, ca de la o strânsură de necurăţenii: preacurvie, curvie, hoţie, mărturie mincinoasă, hulă, trufie ş.a.m.d. Câte mârşăvii nu am descoperi în ele? Mârşăvia ingratitudinii faţă de Dumnezeu, a uitării de Dumnezeu, necredinţei, puţinei credinţe, ataşamentul orb faţă de cele pământeşti, chiar şi de lucrurile cele mai absurde, ignorarea celor cereşti şi a destinului nostru de după moarte, nepăsare şi dispreţ faţă de Biserică, faţă de slujbe, de rânduieli, de tipic, dispreţ faţă de preoţi, de reprezentanţii credinţei în Biserică şi încă n-ar fi decât o mică parte din mârşăvii.

Crucea nu poate fi concepută şi reprezentată fără dragoste; unde este Crucea, acolo este şi dragostea; în biserică vedem pretutindeni cruci, „portative” sau „aplicate”, pentru a ni se aduce aminte că suntem în biserica Dumnezeului iubirii, Care S-a răstignit pentru noi.

Se spune: dacă n-ai chef, mai bine nu te ruga. Este o cugetare vicleană, după trup. Dacă vei înceta fie şi temporar să te rogi, te vei lepăda cu totul de rugăciune. Trupul asta şi vrea. „Împărăţia Cerului se ia prin străduinţă” (Matei 11, 12). Fără o autoconstrângere spre bine, nu te vei mântui.

În procesul instruirii şi formării omului este deosebit de periculos să se pună accentul doar pe minte şi raţiune şi să nu se dea atenţie inimii. Tocmai acesteia trebuie să i se acorde cea mai mare atenţie. Inima înseamnă viaţă, dar care poate fi o viaţă alterată de păcat. Acest izvor al vieţii trebuie purificat, trebuie aprinsă în el flacăra curată a vieţii, în aşa chip încât să ardă mereu, să nu se stingă şi să dea o direcţie gândurilor, dorinţelor, năzuinţelor omului de-a lungul întregii sale vieţi. Societatea s-a corupt tocmai din cauza carenţelor educaţiei creştine. Ar fi timpul să

înţeleagă creştinii voinţa Domnului: El vrea de la noi inimă curată; „Fericiţi cei curaţi cu inima” (Matei 5, 8). Luaţi aminte la dulcele Său glas din Evanghelie. Adevărata viaţă a inimii noastre este Hristos (Hristos trăieşte în mine - Galateni 2, 20). Învăţaţi din înţelepciunea Apostolului: aceasta este îndatorirea noastră comună, să ni-L aducem pe Hristos în inimă.

Mâinile acestea, cărora le place să primească daruri, se vor pune pe piept şi nu vor mai lua nimic. Picioarele acestea, cărora le place să alerge pe cărările răului şi nu le place să stea la rugăciune, vor fi înţepenite pe vecie şi nu vor mai merge nicăieri. Ochii aceştia, cărora le place să se uite cu jind şi cu pizmă la bunăstarea aproapelui, se vor închide, focul din ei se va stinge pentru totdeauna, nimic nu-i va mai ispiti. Auzul, cel ce se deschide deseori cu plăcere pentru a asculta defăimările, va asurzi şi nu va nai auzi decât trâmbiţele ce vor suna spre învierea morţilor şi atunci se va scula trupul nostru nestricăcios „spre învierea vieţii sau spre învierea osândirii” (Ioan 5, 29). Va rămâne oare ceva din noi viu şi după moarte, ceva de care trebuie să ne îngrijim încă din viaţă? Da, ceea ce numim acum „inimă“, omul lăuntric, sufletul. Lui trebuie să-i dăm cea mai mare atenţie. Curăţaţi-vă inima cât timp sunteţi în viaţă, pentru ca ea, sau sufletul, să-L poată vedea atunci pe Dumnezeu. Daţi trupului şi nevoilor lui atenţia necesară doar susţinerii sale, sănătăţii, unei prezenţe decente. Totul va muri, totul va lua pământul cu sine. Străduiţi-vă să desăvârşiţi acea parte din voi care iubeşte şi care urăşte, care se linişteşte şi care se tulbură, care se bucură şi care se întristează, adică inima, sau omul cel dinlăuntru (cel ce gândeşte, judecă cu mintea).

De-a lungul întregii lor vieţi pământeşti, oamenii caută de toate, numai pe Hristos, Dătătorul de viaţă, nu-L caută şi de aceea viaţa lor sufletească e ca şi inexistentă şi devin robii tuturor patimilor: necredinţa, scepticismul, lăcomia, invidia, ura, goana după onoruri, ghiftuiala cu mâncăruri şi băuturi. Doar spre sfârşitul vieţii încep să-L caute pe Hristos, ducându-se să se împărtăşească, fie din stringentă necesitate, fie dintr-o deprindere împrumutată de la alţii.

O, Hristoase Dumnezeule, Viaţa şi învierea noastră! Cât de mult ne-am dat deşertăciunii şi cât am orbit! Ce-ar fi fost, oare, dacă Te-am fi căutat, dacă nu ne-ai fi lipsit din inimă? Fericirea pe care o gustă cei ce Te au în inimă nu poate fi spusă în cuvinte! Eşti pentru ei hrană săţioasă şi băutură nesecată, îmbrăcăminte strălucitoare şi soare luminos, „pacea lui Dumnezeu care covârşeşte orice minte“ (Filipeni 4, 7) şi bucurie negrăită; totul, totul! Pentru cel ce Te are pe Tine, tot restul, tot ce e pământesc, nu-i decât pulbere şi putregai.

Duhul este Cel ce dă viaţă. Prin Duhul lui Dumnezeu au fost însufleţite făpturile din chiar momentul creaţiei; Fiul lui Dumnezeu a fost copărtaş la creaţie şi Lui i se datorează trecerea făpturilor din nefiinţă la fiinţă. De aceea Trupul şi Sângele lui Hristos se fac, prin Duhul Sfânt, din pâine şi vin, întocmai cum în pântecele Preacuratei Fecioare ele s-au făcut prin Duhul Sfânt din sângele ei. Duhul Sfânt lucrează creator şi în pântecele mamelor. Darurile noastre sufleteşti sunt ale Duhului lui Dumnezeu.

Imperiul vieţii şi imperiul morţii merg unul lângă altul, spun merg, adică nu stau pe loc, fiindcă sunt de ordin spiritual. Mai-marele celui dintâi, adică al imperiului vieţii, este Iisus Hristos şi cine e cu Hristos, acela se află, neîndoielnic, în imperiul vieţii. Căpetenia celui de-al doilea, adică a imperiului morţii, este stăpânitorul puterilor de sub cer şi al duhurilor răului, care i se supun, atât de multe la număr încât îi depăşesc pe toţi oamenii trăitori pe pământ. Ei sunt fiii morţii, supuşii căpeteniei peste cele de sub cer şi aceştia se află într-un necurmat război cu fiii vieţii, adică cu adevăraţii creştini, pe care încearcă prin toate vicleşugurile să-i atragă de partea lor, prin poftele trupului şi ale ochiului, prin fală lumească. Păcatul şi fărădelegea sunt stihia lor şi, prin păcate, dacă nu ne pocăim, trecem într-adevăr de partea lor. Pe oamenii la care păcatul a ajuns să fie o necesitate zilnică, devenind însuşi modul lor de a fi şi care beau fărădelegea aşa cum beau apă, pe aceştia demonii nu-i tulbură. Ei au şi intrat în stăpânirea diavolului, de vreme ce trăiesc neîngrijindu-se de suflet; îndată ce se vor întoarce la Dumnezeu şi îşi vor recunoaşte greşelile, cele cu voie sau fără voie, războiul va izbucni din nou, hoardele demonilor se vor ridica iarăşi la luptă crâncenă. De aici se vede cât ne este de necesar să-L căutăm pe Hristos, ca pe începătorul vieţii, Biruitorul iadului şi al morţii.

Toate necazurile şi suferinţele vin de la puţina credinţă, sau de la vreo patimă care ni s-a cuibărit în suflet, sau de la vreo altă întinăciune, văzută numai de Cel Atotvăzător, şi aceasta e semn că ne-a intrat diavolul în inimă şi că Hristos nu mai este în ea. Hristos este pacea, libertatea sufletului, lumina cea negrăită.

Aerul, suflarea vântului, respiraţia făpturilor în lumea materială, acestea toate corespund duhurilor din lumea spirituală şi însuşi Duhului lui Dumnezeu Cel necreat şi Dătător de viaţă. De aceea Duhul şi-a făcut cândva apariţia ca o „suflare de vânt" (Faptele Apostolilor 2, 2), de aceea şi Mântuitorul aminteşte de suflarea vântului, când vorbeşte de „oricine e născut din Duhul“ (Ioan 3, 7). În multe privinţe lumea materială se aseamănă cu lumea spirituală, fiindcă cea dintâi este o creaţie a Duhului. Ar putea oare Duhul Creator să nu Se arate, parţial, pe Sine şi să

nu creeze analogii în lumea materială, printre creaturile trezite de El la viaţă? Omul este expresia suprem-posibilă a chipului lui Dumnezeu în creatură.

Când sărutăm cu buzele înseamnă că sărutăm şi cu sufletul. Când sărutăm un obiect sfinţit, trebuie să o facem cu buzele, cu inima şi cu sufletul.

Domnul conduce cu înţelepciunea şi cu cuvântul Său lumile materiale; o face puternic, în chip minunat. Ca şi componentele unui trup de animal, arborii, iarba, pietrele se ţin legate în alcătuirea lor, asemenea tuturor corpurilor, graţie forţelor şi legilor care lucrează în ele. Aşa cum sufletul poartă trupul şi îl însufleţeşte, tot astfel şi Dumnezeu „poartă" lumea, însufleţind-o cu Duhul Sfânt. Nu în zadar omul este considerat a fi o lume în mic. În faţa lui Dumnezeu, lumea întreagă este ca o biată pânză de păianjen! O biată pânză de păianjen este şi trupul meu! Şi totuşi, câtă înţelepciune în fiecare atom al materiei şi totul se ţine numai prin înţelepciune, prin legi veşnice, pline de înţelepciune. O, înţelepciune, înţelepciune, cu toată existenţa noastră suntem datori faţă de tine - faţă de bunul tău Pricinuitor! Moartea mea, dezagregarea sau nimicirea fiinţei mele văzute, dovedeşte limpede că nu sunt în faţa Ta, Doamne, decât o pânză de păianjen!

Slavă Tatălui Dătător de viaţă, Fiului Dătător de viaţă, Duhului Sfânt Dătător de viaţă. Slavă lui Dumnezeu, Fiinţă simplă (necompusă) care ne izbăveşte neîncetat de moarte sufletească, moartea care ne vine prin patimi. Slavă ţie Stăpâne, Cel în trei ipostasuri, Care răspunzi la simpla chemare a numelui Tău, luminându-ne chipul mohorât al trupului şi sufletului nostru, dăruindu-ne pacea Ta mai presus de toate cele pământeşti, tot binele şi toată înţelepciunea!

Roagă-te neîncetat, chemând numele Dătătoarei de viaţă Treimi, ca să nu-ţi fie cuprins năpraznic sufletul de vreo patimă, de trufie sau de invidie, de răutate sau de ură, de avariţie sau de arghirofilie, sau de mânie, de lăcomie, de irascibilitate, de cârteală, de înfumurare, de minciună, de clevetire şi de altele asemenea, fiindcă ne mişcăm mereu printre curse, în fiecare ceas, în fiecare minut al vieţii noastre. Ochii inimii să-ţi stea neclintit de strajă, în fiecare ceas, în fiecare minut; inima să-ţi fie mereu trează, ziua şi noaptea, după cum e scris: „De dormit, dormeam, dar inima-mi veghea“ (Cântarea Cântărilor 3, 2).

Trebuie să-ţi iubeşti aproapele cu atât mai mult cu cât ştii că greşeşte împotriva lui Dumnezeu şi a oamenilor, fiindcă atunci el este bolnav, sufletul i se află în necaz, în primejdie. Atunci trebuie să-i arătăm compasiune, să ne rugăm pentru el, să-i oblojim inima spre vindecare, cu un cuvânt de mângâiere, de înţelepţire, de luminare, liniştire, iertare, iubire: „Fiţi buni între voi şi milostivi, iertând unul

altuia, precum şi Dumnezeu v-a iertat vouă în Hristos“ (Efeseni 4, 32). Păcatele şi patimile, ocările şi gâlcevile sunt adevărate boli ale sufletului şi chiar aşa trebuie considerate. Patimile sunt ca un foc grozav, un pârjol sufletesc, care mistuie firea cea dinăuntru a omului, o văpaie ce vine din beznele gheenei. Focul acesta trebuie stins cu apa dragostei, care stinge flăcările răului ce vin de la iad, ale tuturor patimilor. Vai nouă însă dacă nechibzuinţa şi egoismul ne vor face să sporim acest foc cu alte flăcări infernale, adică cu propria noastră răutate şi ursuzenie, ajutând prin aceasta duhurile răutăţii care se străduiesc din răsputeri, în toată vremea, să aprindă alte şi alte focuri în oameni, prin noi şi noi patimi. Noi înşine înteţim focul gheenei şi dacă nu ne pocăim şi nu ne înţelepţim în bine, ci continuăm să ne prostim în rău, vom fi osândiţi laolaltă cu diavolul şi cu îngerii lui la chinuri în iezerul de foc. Să nu lăsăm răul să învingă în noi; să învingem răul cu binele! Blestemaţi suntem noi oamenii! Nu ne-am deprins încă să considerăm fiecare păcat ca pe o năpastă a sufletului, nici să arătăm compătimire sinceră, iubitoare celui lovit de o asemenea năpastă. De ce oare nu fugim de păcat, nu ne ferim de el ca de o otravă, ca de un şarpe veninos, de ce suntem atraşi de el? De ce nu ne este milă de noi înşine când cădem în păcat? De ce nu venim cu lacrimi înaintea Domnului, Creatorul nostru?

Furtuna care ni se stârneşte uneori în suflet, în această viaţă, din pricina patimilor este îngăduită de Dumnezeu tocmai ca să ne facă să urâm din toată inima orice patimă şi să înţelegem că toate cele pământeşti nu valorează nimic, oricât ni s-ar părea ele de preţioase şi de plăcute, şi pentru ca să-L dorim din toată inima pe Unul Dumnezeu, Izvorul liniştii şi al vieţii, şi să ne alipim numai de El, să preţuim mai presus de orice voinţa-I sfântă, pacea şi bucuria Sa.

Din toate părţile, cât timp eşti pe pământ eşti asaltat, înghesuit, silit să te schimbi, într-un fel sau altul: de rude, de prieteni şi cunoştinţe, de avere, de desfătările senzuale de la propriul trup; te pot face să te schimbi şi stihiile naturii: pământul, apa, focul, aerul, lumina. Alipeşte-te de Unul Dumnezeu, „la Care nu este schimbare" (Iacov, 1, 17), Singurul Care este, tot, iubire.

E curios că oamenii supărăcioşi, după agonia unei puternice şi prelungite crize de mânie şi după ce au trecut prin toate chinurile unei asemenea crize, devin blânzi şi smeriţi ca buni de pus la rană! Ceea ce este valabil pentru stările de mânie şi răutate e valabil şi în cazul altor patimi, însuşi Domnul ne-a arătat că patimile se osândesc prin ele înşile, mor de propria lor agonie. Aşa sunt pedepsite trufia, invidia, ura, zgârcenia, arghirofilia. Fiecare patimă îşi este sieşi dascăl şi gâde în tot omul care o suportă.

Căutaţi pacea şi sfinţenia fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul" (Evrei 12, 14). Fereşte-te să tulburi pacea din pricina unor lucruri stricăcioase şi trecătoare, a egoismului tău păcătos. Iubeşte pacea mai presus de orice, ca pe Domnul însuşi! Nimic să nu-ţi fie mai de preţ decât pacea şi dragostea reciprocă. Să iubim pacea, pacea, pacea!

Sufletul omului este o forţă liberă, care poate deveni forţă bună sau rea, în funcţie de direcţia pe care i-o dăm. Doamne, Tu eşti forţa atotputernică! întăreşte sufletul meu neputincios, ca să se îndrepte către fapta cea bună! Pe piatra de neclintit a poruncilor Tale întăreşte-mi inima mea, atât de slabă în lucrarea virtuţilor! Îmi dau seama, Doamne, din viaţa cea de toate zilele, că fără Tine eu nu sunt nimic, că fără Tine nu pot săvârşi binele, că fără Tine mă stăpâneşte răul în fel şi chip. Fără Tine sunt fiul pierzării. O, negrăită Bunătate! Umple de bunătatea Ta şi inima mea! Mă rog Ţie, iar şi iar: dă-mi mie a Te iubi pe Tine şi pe aproapele meu ca pe mine însumi, din toată inima. Şi să nu fiu rău, trufaş, gâlcevitor, neliniştit, ci bun, smerit, respectuos şi îndatoritor, supus. Amin.

O, cât de sârguincios se arată diavolul şi lumea în a sădi neghina în ţarina lui Hristos, care este Biserica, în a sădi, o dată cu cuvântul dumnezeiesc, cuvântul lumesc, cuvântul deşertăciunii! În locul templelor divine, lumea şi le-a ridicat pe ale sale: teatre, circuri, săli de adunare, templele deşertăciunilor lumii. În locul sfintelor icoane, pe care iubitorii de cele lumeşti nu le iau în seamă, au început să apară portretele oamenilor, pictate sau fotografiate, imagini de tot felul; în locul lui Dumnezeu şi al sfinţilor sunt cinstiţi până la divinizare celebrităţile lumii: scriitori, artişti, cântăreţi, pictori care se bucură de trecere în societate şi de un respect vecin cu evlavia. Sărmanii creştini! Au căzut cu totul de la Hristos! în loc de îmbrăcăminte duhovnicească, îşi îndreaptă atenţia spre haine la ultima modă şi spre tot felul de podoabe artificiale, care excelează prin scumpete şi strălucire.

Când este lovit de vreo boală sau de vreo altă neputinţă trupească sau de vreo supărare, omul nu poate veni îndată la Dumnezeu cu credinţă şi dragoste înflăcărată, fiindcă la necaz şi la boală inima este în suferinţă, iar credinţa şi dragostea cer o inimă sănătoasă şi liniştită. De aceea nu trebuie să ne întristăm din cale-afară atunci când, bolnavi fiind sau cuprinşi de o mare supărare, nu suntem în stare să-I arătăm credinţă lui Dumnezeu şi să-L iubim cum se cuvine şi să ne rugăm sârguitor Lui. Toate la vremea lor. Uneori nici pentru rugăciune nu este timpul cel mai prielnic.

Poartă-te faţă de apropele cu o inimă desăvârşită, adică sincer şi cu dragoste, întocmai cum te porţi cu tine însuţi, şi aproapele te va iubi şi el. Iar dacă nu te va iubi, cel puţin va cinsti în persoana ta pe un binefăcător, îţi va purta respect şi va căuta să facă şi el ca tine.

Săracul, care se bucură de firimiturile de la masa stăpânului său, făli-se-va oare cu aceasta? Cu ce să se fălească? Cu sărăcia sa, oare? Eu sunt săracul; Stăpânul e Domnul; firimiturile de la masa Sa sunt darurile harice şi cele naturale.

Prin ce se recunoaşte creştinul apropiat de Hristos? Creştinul care se află aproape de Hristos vine deseori înaintea lui Hristos, cu credinţă şi dragoste, rosteşte deseori dulcele Său nume şi-L cheamă deseori în ajutor, îşi îndreaptă deseori privirile minţii şi ale inimii către El. Îl poartă pe Hristos pe buze şi în priviri, fără Hristos devine neajutorat şi trist. Omul îndepărtat de la Hristos se gândeşte rar de tot la El şi atunci fără dragoste şi fără credinţă pornite din inimă, ci silit de vreo necesitate şi ca unei persoane pentru care nu are nici o tragere de inimă, care nu-i bucură şi nu-i desfătează inima şi care nu-1 atrage în nici un chip. Cei ce se simt aproape de Hristos însă, nu-L ,,scapă" din gândurile şi din inimile lor, ci trăiesc prin El. Pentru ei, Hristos este respiraţie, hrană, băutură, casă, într-un cuvânt, totul. Dulcele Său nume, relaţia binecuvântată pe care o au cu Iisus Hristos îi fac să se simtă legaţi cu întreaga fiinţă de El („lipitu-s-a sufletul meu de Tine" - Psalmul 62, 8) şi în acest ataşament îşi află o nespusă fericire, pe care lumea nu o cunoaşte. Iată semnele prin care poţi afla cine L-a găsit pe Hristos şi cine nu L-a găsit încă.

Cei ce nu L-au găsit pe Hristos trăiesc în lume fără credinţă sinceră, se gândesc şi se preocupă mai mult de cele ale vieţii zilnice. Cum să se distreze, cum să mănânce şi să bea bine, cum să se îmbrace mai aparte, cum să-şi facă poftele, cum să-şi omoare timpul, neştiind ce să facă cu el, deşi timpul îi caută şi, fiindcă nu se lasă găsit, fuge în mare goană sub ochii lor; zilele, nopţile, lunile, anii zboară pe rând, până când răsună, în cele din urmă, teribila oră când i se spune timpului: opreşte-ţi curgerea, pentru acela ţi-ai încheiat menirea. Atunci păcatele şi fărădelegile pe care le-ai săvârşit îţi vor ieşi înainte, se vor năpusti asupra ta cu toată greutatea şi nu vei scăpa în veci de apăsarea lor.

Ce înseamnă să umbli după distracţii? Înseamnă că vrei să-ţi umpli, cu indiferent ce, un gol sufletesc, ceea ce vădeşte o stare de boală, fiindcă sufletul a fost făcut să lucreze, nu să trândăvească.

Fie ca toate cunoştinţele tale despre credinţă să ţi se pară mereu noi şi să le consideri mereu tot atât de importante, de sfinte, de atrăgătoare.

Domnul este Stăpânul şi Cârmuitorul absolut a toată făptura. Ştim că voinţei Sale i se supune întreaga creatură: îngerii şi oamenii cu inimă înţeleaptă, cerul, pământul şi tot ce se află în ele, chiar şi iadul cu tot ce este în el. Porunceşte îngerilor şi aceştia aleargă îndată să facă voia Sa! Le porunceşte să fie păzitorii oamenilor născuţi a doua oară prin Botez şi ei îi păzesc toată viaţa, respectând până la o iotă poruncile Domnului, porunceşte cerului ca să reverse ploaie sau rouă, zăpadă sau grindină, sau să le ţină pe acestea în el; porunceşte vântului, apei şi este ascultat; porunceşte focului şi acela I se supune; porunceşte soarelui şi acesta se întunecă sau străluceşte peste o întreagă emisferă a pământului, încălzind-o şi luminând-o; porunceşte pământului şi el odrăsleşte tot soiul de plante, iar dacă îi porunceşte să nu mai producă, aşa se şi întâmplă; porunceşte apelor să se reverse fără măsură pe pământ şi ele se revarsă în potopul universal; porunceşte vânturilor şi ele bat, bântuind cu distrugătoare furie, pentru păcatele noastre; porunceşte peştelui celui mare să-l înghită pe Iona proorocul şi acela se lasă înghiţit; porunceşte peştilor să umple năvoadele ucenicilor Săi şi aceia aleargă să îndeplinească porunca Atoatefăcătorului; porunceşte mortului să se scoale şi să fie viu şi moartea se îndepărtează de omul acela şi apare din nou viaţa; porunceşte bolii să-l lase pe bolnav şi boala fuge de la el şi bolnavul se ridică din pat sănătos şi vioi, porunceşte dracilor şi ei se supun fără crâcnire. Măreţ este numele Domnului! Lăudat este numele Domnului! Preaslăvit este numele Domnului! El poate preface creaturile Sale după cum îi e voia: apa în sânge, apa în vin, toiagul într-un şarpe viu şi din nou în toiag; toiagul într-o plantă vie, omul într-un stâlp de sare, precum soţia lui Lot, şarpele în aur şi din nou aurul în şarpe, aşa cum a făcut Domnul la rugăciunea dreptului Său Spiridon al Trimitundei.

Dar, mai presus de toate, deosebita putere a lui Dumnezeu se arată atunci când îl transformă pe un păcătos într-un vas sfânt şi ales, când îl ridică pe cel căzut cu groaznică cădere; când îl învie şi îl înnoieşte pe cel atins de putreziciune, când dă viaţă omului mort trupeşte şi sufleteşte, când îl duce la viaţă veşnică pe cel căzut în moarte veşnică! Acestea sunt minuni între minuni! Prin acestea se arată nemărginita bunătate, înţelepciunea şi atotputernicia lui Dumnezeu faţă de creatură. Şi încă prin aceea că El, Domnul creaturii fiind, Cel fără de început şi neîncăput, a binevoit să Se facă om pentru mântuirea noastră şi „Cuvântul s-a făcut trup şi S-a sălăşluit între noi“ (Ioan 1,14), a trăit împreună cu oamenii, a fost om întru totul, în afară de păcat. Spăimântatu-s-au de aceasta cerul şi pământul, până la marginile lor, văzând pe Dumnezeu făcându-Se om cu trupul, vorbind cu noi, făcând tot binele pentru noi, săvârşind nenumărate minuni, pătimind (o, minune negrăită!), murind (o, groaznică minune!) şi înviind pentru noi, pe cei morţi împreună cu Adam înviindu-i o dată cu Sine! Slăvesc puterea Ta, Doamne, atotbună, sfântă, atotputernică, prea înţeleaptă! Arată-Ţi şi faţă de mine, Doamne, puterea-Ţi

minunată şi, cântărindu-mi soarta, mântuieşte-mă pe mine, nevrednicul robul Tău, trecându-mi cu vederea greşelile cele cu voie şi fără voie, cu ştiinţă şi cu neştiinţă, pururea îndreptându-mă pe căile Tale şi întărindu-mă cu harul Tău, spre a le putea urma şi prin mine să le urmeze şi alţii, cei în faţa cărora m-ai aşezat ca un luminător, păstor, învăţător şi sacerdot.

Când guşti mâncarea şi băutura cea fără de moarte, Trupul şi Sângele Domnului, înalţă-ţi inima plină de mulţumire către Dumnezeu şi spune: „Mulţumescu-Ţi Ţie, Doamne, Celui ce eşti Pâinea vieţii şi Izvorul nemuririi, Cel ce ne-ai dat nouă spre mâncare şi băutură Trupul şi Sângele Tău, pentru ca, fiind curăţiţi şi sfinţiţi aici pe pământ, să intrăm în veşnica Ta împărăţie, ca să ne desfătăm veşnic de vederea feţei Tale şi de viaţa fericită pe care ne-ai pregătit-o nouă. Nu-mi da mie, Doamne, să mă îngrijesc doar de pâinea şi băutura trupească, nu mă lăsa să mă împătimesc de ele, fă-mă să mă pot alipi doar de Tine, Doamne". Când mănânci mâncare pentru hrana trupului, mulţumeşte-I lui Dumnezeu şi zi: „Mulţumescu-Ţi Ţie, Doamne al tuturor bunătăţilor veşnice, Ţie Celui fără asemănare, Cel ce faci să apară nenumăratele bunătăţi ale pământului, mulţumescu-Ţi Ţie, Cel ce eşti hrană nestricăcioasă, dătătoare de viaţă, sfântă, lină, uşoară, dătătoare de pace şi bucurie şi Care nu seacă nicicând. Mulţumescu-Ţi Ţie că mi-ai dat şi această hrană stricăcioasă, pentru a mă nutri şi a mă desfăta, pentru ca printr-însa să cunosc, fie şi într-o nespus de mică măsură, dulceaţa Ta, Tu fiind tot numai Dulceaţă. Luminându-te cu lumina naturală, spune: „Slavă Ţie, Doamne, Lumina cea netrecătoare, prea dulce şi aducătoare de bucurie, fiindcă prin această lumină, trecătoare, dar atât de frumoasă, ne luminezi cu chipul Tău neapropiat, plin de dumnezeiască lumină, pentru ca, văzând această lumină materială, să ne îndreptăm necontenit gândul spre Tine, Lumina cea veşnică şi neapropiată, şi să ne străduim, vieţuind în curăţie, să ajungem a Te contempla, în fericire. Când inspiri în plămâni aerul - această vitală, întremătoare stihie - de care nu ne putem lipsi o clipă, pentru că ea ne ţine vii în trup, îndreaptă-ţi din nou gândul spre Dătătorul de viaţă Duhul Sfânt, împreună cu Tatăl şi cu Fiul, Duhul prin care trăim, ne mişcăm, existăm, mulţumeşte-I pentru că respiri şi gândeşte-te că precum trupul nu poate trăi fără aer, nu poate exista nici o clipă de viaţă adevărată fără Duhul Sfânt şi fără o existenţă dusă în înfrânare. Caută să fii mereu în comuniune cu Dumnezeu, fiindcă fără El sufletul moare. Ţinându-te departe de orice creatură, îndreaptă-te mereu către Creator, mulţumeşte-I pentru toate, nu te lipi de nici o creatură, nu-i sluji nici uneia mai mult decât Creatorului, fiindcă a-i sluji creaturii, a te face robul ei, precum şi a te împătimi de lucrurile pământeşti este idolatrie.

Adu-ţi inima jertfă Domnului, dă-o toată Atotţiitorului, întoarce-ţi faţa de la toată greşeala şi de la toate pornirile păcătoase: răutatea, ura, trufia, nesupunerea şi

samavolnicia, zavistia, reaua voinţă, bucuria răutăcioasă de nenorocirea altuia, zgârcenia, iubirea de arginţi, lăcomia, curvia, hoţia, înşelăciunea, lenea şi altele şi îndreaptă-te, caută mereu să fii bun când îţi poartă careva ură, când te defăimează, roagă-te pentru vrăjmaşi, fii blând, smerit, sincer binevoitor, mărinimos, neagonisitor, înfrânat, înţelept, milostiv, iubeşte adevărul, dreptatea, munca, ascultarea şi celelalte. Este greu să învingi patimile atunci când s-au făcut asemenea mădularelor tale fireşti („Drept aceea, omorâţi mădularele voastre cele pământeşti - Coloseni 3, 5). Dar veghindu-te pe tine mereu şi rugându-te cu necurmată sârguinţă, înfrânându-te, cu ajutorul lui Dumnezeu, te vei putea lupta cu ele până când le vei dezrădăcina.

"Că unde sunt doi sau trei adunaţi în numele Meu, acolo sunt şi Eu în mijlocul lor" (Matei 18, 20). Binecuvântez clipa când mă aflu chiar şi în faţa a două sau trei persoane care se roagă împreună. Fiindcă, precum a făgăduit Domnul, El se află printre ele. Cu atât mai mult înalţ laudă lui Dumnezeu când mă aflu în faţa unei mulţimi de oameni. O rugăciune la care participă mulţi oameni poate aduce folos dacă este făcută într-un glas şi într-o inimă („adunaţi în numele Meu"). Rugăciunea sârguitoare a Bisericii (primare) a ajuns îndată la tronul lui Dumnezeu şi Domnul l-a trimis pe îngerul său, ca să-l elibereze în chip minunat pe Petru din temniţă, atunci când Irod voia să-l omoare. Rugăciunea făcută în comun de apostolii Pavel şi Sila le-a adus acestora minunat ajutor ceresc de la Duhul Sfânt (vezi Faptele Apostolilor).

Păcatul este beznă, nebunie, neputinţă, constrângere aducătoare de moarte. Ne facem vinovaţi de desfrânare în sinea noastră atunci când privim chipuri (de femei) frumoase. Putem începe să urâm pe cineva fiindcă nu ne este pe plac, pe placul pornirilor noastre păcătoase, sau din pricina vreunei dispoziţii sufleteşti care nu excelează prin inocenţă, ci dimpotrivă, înclină spre patimă sau păcat. Deci frumuseţea chipului ar putea sta şi ea la obârşia păcatului desfrânării. Nu este însă mai firesc să-L admirăm pe Creator, Care l-a făcut pe om să arate ca o perfecţiune? Poate fi oare un motiv de a ne detesta aproapele atunci când înfăţişarea lui nu ne este pe plac, sau nu ne flatează gustul - de obicei vicios - sau când nu concordă stării noastre sufleteşti? ***Oare nu este liber fiecare să acţioneze aşa cum vrea, în funcţie de propriul său caracter, de propriile deprinderi, pasiuni, obiceiuri? N-ar trebui oare să fim îngăduitori unii faţă de alţii, să respectăm libertatea personală a fiecărui om, libertate pe care însuşi Domnul nu a voit-o supusă niciodată constrângerii?***

Omului trufaş nu-i convine când i se spune să se smerească în faţa altora; invidiosului, când i se cere să se arate binevoitor faţă de vrăjmaşi; răzbunătorului,

când este îndemnat să ierte şi să dea dovadă de împăcare; arghirofilului, când i se aminteşte de plata datoriilor; lacomului, când i se vorbeşte de post şi de mântuirea sufletului. Toţi aceştia trebuie să-şi învingă simţurile, patimile şi să facă bucuroşi ceea ce li se cere sau ceea ce cere Evanghelia. Altminteri, predându-se patimilor, neîndreptându-se, nearătând căinţă, pieri-vor în veci.

Slăvită este puterea harului Tău, Doamne, şi cei ce Te cheamă cu credinţă vor fi apăraţi de năvala păcatului, nimic nu-Ţi va sta împotrivă. Simţind asupra mea năvala vrăjmaşului binelui - diavolul - şi atras fiind de patimi, mi-am făcut semnul Crucii, zicându-mi în sine „puterii harului Tău, Doamne, nimic nu-i poate sta împotrivă" şi îndată m-am simţit uşurat, mi-au trecut apăsarea şi tulburarea, m-am simţit liniştit. Slavă puterii Tale, Doamne!

Iar eu sunt numai un martor, ca să mărturisesc înaintea Lui toate câte-mi vei spune mie“ (Din Rânduiala spovedaniei). La înfricoşătoarea Judecată preoţii vor fi martori înaintea Mântuitorului pentru păcătoşii care s-au pocăit sau nu de un păcat sau altul, iar cei ce s-au pocăit vor fi iertaţi. ***Dar de ce ar mai avea nevoie Dumnezeu de martori, de vreme ce El însuşi ştie tot despre fiecare?*** „Nu avea nevoie să-I mărturisească cineva despre om, căci El însuşi cunoştea ce era în om“ (Ioan 2, 25). Lui Dumnezeu nu-I este necesară o asemenea mărturie; nouă însă da, ne trebuie. Ne va fi plăcut să vedem cum vor depune preoţii mărturie pentru noi înaintea îngerilor şi oamenilor, spunând că ne-am pocăit de păcatele noastre, ne-am osândit pe noi înşine, ne-am întors cu scârbă faţa de la păcat, am luat hotărârea fermă de a nu mai greşi. Ne vom aminti atunci cuvintele Mântuitorului către apostoli: „Veţi sta înaintea conducătorilor şi a regilor pentru Mine, spre mărturie lor“ (Marcu 13, 9), sau: „Şi se va propovădui această Evanghelie a împărăţiei în toată lumea, spre mărturie la toate neamurile” (Matei 24, 14).

Dă-mi, Doamne, să mă pot lepăda de sine, de diavolul, care m-am făcut aşa prin moştenire de la Adam. Fă-mă, Iisuse Doamne, Adam nou, om nou, îmbracă-mă întru Tine.

Orice vale se va umple şi orice munte şi orice deal se va pleca; căile cele strâmbe se vor face drepte şi cele colţuroase, drumuri netede. Şi toată făptura va vedea mântuirea lui Dumnezeu” (Luca 3, 5-6). „Valea” se tălmăceşte prin inimile smerite; deci „dealurile şi munţii” se vor smeri, adică acei oameni care au prea bună părere despre sine şi care îi dispreţuiesc pe cei supuşi şi smeriţi. Aşa se şi întâmplă. Domnul lucrează neîncetat în inimile oamenilor în duhul adevărului şi al binelui, smerindu-i pe cei mândri prin unele împrejurări nefaste ale vieţii: boli, pagube, defăimări de la oameni, iar pe smeriţi îi înalţă.

Linguşitorii ne sunt mari vrăjmaşi, ne iau ochii, ne fac să nu ne mai vedem neajunsurile şi prin aceasta ne blochează calea spre desăvârşire, mai cu seamă dacă suntem egoişti şi neprevăzători. De aceea, când auzi vreun linguşitor spunându-ţi cuvinte măgulitoare, zi-i şi taci, sau mai bine evită-I. Vai de cel ce se înconjoară cu linguşitori! Bine îi este celui ce se înconjoară de oameni mai simpli, care nu obişnuiesc să ascundă adevărul, chiar şi atunci când nu este din cale-afară de plăcut, de pildă când ne dau în vileag slăbiciunile, greşelile pasiunile păcătoase, eşecurile.

Cel ce s-a „alipit" de Dumnezeu îşi va iubi firesc şi aproapele, fiindcă aproapele este chipul lui Dumnezeu, iar dacă eşti creştin, eşti şi fiu al lui Dumnezeu şi mădular al lui Hristos, Dumnezeu şi Om: „Căci unul altuia suntem mădulare” (Efeseni 4, 25).

„Pentru că suntem mădulare ale trupului Lui, din carnea Lui şi din oasele Lui” (Efeseni 5, 30). Cel ce îl iubeşte pe Dumnezeu este nepăsător faţă de cele pământeşti; faţă de mâncare, băutură, desfătări; faţă de frumuseţile pământului, faţă de îmbrăcăminte, faţă de onorurile omeneşti, fiindcă nu poate sluji la doi domni. Simţindu-şi inima alipită de Domnul, „absorbită” de Domnul, de iubire faţă de El şi aflându-se în Domnul, un asemenea om va privi toate cele lumeşti, precum şi toate ispitele lumii ca şi cum n-ar fi. I se va părea că şi inima cea veche, păcătoasă, pătimaşă, i-a dispărut, atunci când s-a „contopit” cu Dumnezeu într-un singur duh. „Cel ce se alipeşte de Domnul este un duh cu El” (1 Corinteni 6, 17). Pentru că, trăind în Dumnezeu, omul se luminează şi află adevărata valoare a lucrurilor, a celor pământeşi şi a celor cereşti, şi mai cu seamă descoperă deşertăciunea şi zădărnicia a tot ce este din lume, adevărul, nemăsurata superioritate, perenitatea valorilor spirituale. El află în Dumnezeu curăţirea de păcate, dar şi ceea ce reprezintă calitatea cea mai autentică a spiritului nostru, pe care din păcate am pierdut-o, anume sfinţenia, pacea, liniştea, adevărata libertate, bucuria întru Duhul Sfânt. Găseşte la Dumnezeu hrana duhovnicească de care are nevoie - mâncarea, băutura, dulceaţa duhovnicească; găseşte şi îmbrăcăminte duhovnicească, luminoasă, prea înfrumuseţată, albă ca zăpada; găseşte frumuseţe negrăită, de care se va desfăta veşnic, lumina neapropiată de care va străluci în veşnicie, locaş prielnic sufletului, în măsura în care însuşi sufletul său se face locaş al Sfintei Treimi.

Doamne! Fă ca inima mea să se alipească numai de Tine, să nu se lege de nimic din cele pământeşti. Fiindcă, de se va lega de cele pământeşti, va avea parte numai de necazuri, de strâmtorare şi chinuri. Fă-o să nu preţuiască nimic din cele pământeşti, ci doar pe Unul Domnul să-L aşeze mai presus de orice, preţuind de

asemenea cele cereşti, precum şi sufletul nemuritor, raţional, cuvântător, liber, creat după chipul lui Dumnezeu, asemenea unei respiraţii, a unei „suflări" a gurii lui Dumnezeu. Fă ca inima mea să nu-şi facă idoli pământeşti: bani, mâncăruri, haine, ranguri, decoraţii. Trebuie să ne obişnuim cu mâncărurile cele mai simple, cele care nu provoacă lăcomia, pentru ca trupul să se deprindă să consume puţin, numai pentru întărire.

Hristos a fost răstignit pentru noi pe cruce; prin aceasta s-a vădit puterea Sa, dar şi puterea semnului crucii. De aceea crucea este dătătoare de viaţă. De aceea, încă din Legea cea veche, prototipul crucii era înzestrat cu o putere deosebită: lemnul pe care a fost înălţat şarpele vindeca muşcătura de şarpe; crucea alcătuită din toiagul lui Moise a despărţit apele; mâinile lui Moise. ridicate cruciş în timp ce se ruga şi care înfăţişau o cruce, l-au învins pe Amalec ş.a.

Aşa cum îi trece plăcerea pe care i-o dau mâncărurile şi băuturile unuia ce şade la masă, bunăoară la masa de prânz, tot atât de repede vine şi trece viaţa noastră de acum, cu desfătările, bucuriile, necazurile şi bolile ei. Ea se trece ca roua dimineţii când răsare soarele. De aceea creştinul, chemat fiind la patria cerească, ştiindu-se aici pe pământ ca un peregrin şi ca un venetic, nu trebuie să-şi lege inima de nimic pământesc, să se „alipească" de Unul Dumnezeu, Izvorul vieţii, învierea noastră, viaţa cea fără de sfârşit.

Nu trebuie să ne uităm cu mirare şi ură la păcatele, slăbiciunile, patimile de tot felul ale oamenilor, deoarece ele reprezintă o veche imperfecţiune a omului, o neputinţă a neamului omenesc. Singuri, oamenii, bizuindu-se doar pe propriile forţe, nu se vor putea izbăvi niciodată de ea.

Pentru ca să se izbăvească, ei au avut nevoie de un Mântuitor, nu de un simplu mijlocitor, nu de un înger. Însuşi Domnul S-a făcut om ca să mântuiască pe tot omul. Patimile omeneşti cu efecte asupra noastră: invidia, ura, trufia, zgârcenia, venalitatea, trebuie să le urâm, însă să nu-i urâm pe cei stăpâniţi de ele. Pe aceştia să-i tratăm cu blândeţe, să-i convingem cu cuvântul, să ne rugăm pentru ei în taină, întocmai cum se purtau Domnul şi aleşii Săi cu vrăjmaşii lor. Aceasta trebuie să fie filosofia de viaţă a creştinului.

Străduieşte-te prin tot ceea ce faci în viaţă să-L bucuri mereu pe Dumnezeu. Fă-o prin blândeţe, smerenie, nerăutate, ascultare, înfrânare, chibzuinţă, iubire de pace, răbdare, caritate, sinceritate faţă de semenii care îţi arată prietenie, politeţe faţă de toată lumea, ospitalitate nefăţarnică, bunăvoinţă faţă de oricine, conştiinciozitate în muncă, simplitate în purtări şi în cuget, curăţie în tot ceea ce ţii în minte şi în

inimă. Înţelepţeşte-ne şi întăreşte-ne, Dumnezeule, ca să trăim după voia Ta! Fiindcă Tu eşti Tatăl nostru, iar noi copiii Tăi întru Hristos Iisus, Domnul nostru.

Trebuie să nu uităm că omul are două firi: fizică şi spirituală, şi că atât unul, cât şi celălalt îşi au cerinţele lor specifice. Cerinţele naturii noastre fizice: a bea, a mânca, a dormi, a respira, a-ţi asigura lumina, îmbrăcămintea, căldura. Ale naturii spirituale: a gândi, a vorbi, a simţi (la modul afectiv), a fi în relaţie cu Dumnezeu prin rugăciune, a participa la serviciile divine, la Sfintele Taine, a învăţa din cuvântul lui Dumnezeu, a învăţa prin viu grai de la cineva care poate să te înveţe, a învăţa de la cel ce doreşte să te înveţe, a învăţa unii de la alţii, a dobândi cunoştinţe ziditoare. Mai trebuie ţinut minte că firea noastră fizică este trecător, stricăcios şi că sufletul este veşnic, nestricăcios; că trupul trebuie dispreţuit, ca un lucru trecător, şi că sufletul, lucrul cel nemuritor, trebuie preţuit, îngrijindu-ne de mântuirea, luminarea şi curăţirea lui de greşeli şi pasiuni ruinătoare, de vicii; să-l împodobim cu virtuţi: blândeţe, nerăutate, smerenie, curaj bărbătesc, răbdare, supunere, ascultare de Dumnezeu şi de oameni, curăţie, înfrânare. Înţelepţeşte, Doamne, pe tot omul să ţină minte mereu aceasta!

Doamne, fă ca darurile Tale spirituale şi materiale să nu rămână în noi nelucrătoare! Fă-le să lucreze cu folos, spre mântuire! Fă să aibă parte toţi de aceasta. Să se înmulţească talanţii Tăi, Doamne, prin lucrarea fiecăruia dintre noi.

Pe omul rău, trufaş, înfumurat nu-1 lua în seamă, aşa cum nu iei în seamă vântul, şi nu pune la inimă răutatea, trufia, înfumurarea lui. Păstrează-ţi calmul. Vrăjmaşul caută cu tot dinadinsul să te scoată din fire, trezindu-ţi pasiuni omeneşti sau făcând să-ţi încolţească în inimă tot felul de bănuieli şi de gânduri rele.

Nu căuta la vorba celui ce se trufeşte, ci încearcă să vezi cât de serioasă este trufia lui. Fiindcă deseori un cuvânt aspru nu înseamnă numaidecât că porneşte dintr-o inimă aspră, împietrită, ci poate fi doar o deprindere proastă. Ce-ar fi dacă şi tot ce ne iese nouă pe gură ar deveni obiectul unei atenţii critice din partea oamenilor, făcută cu severitate, lipsită de dragoste creştinească, neîngăduitoare, pripite, răuvoitoare? Ar fi însemnat să fi murit demult!

Oare vieţuim cu adevărat aşa cum ar trebui să vieţuiască o turmă cuvântătoare de binecredincioşi creştini? Oare cu credinţă umblăm, trăim în înfrânare, aşteptând a doua venire a lui Hristos şi înfricoşătoarea Judecată? Ne cutremură gândul la chinurile veşnice? Nu cumva ne-am lipit prea mult de viaţa cea trecătoare? „Voi sunteţi seminţia aleasă, preoţie împărătească, neam ales (1 Petru 2, 9). Plecaţi-vă cât puteţi urechea la glasul propriei conştiinţe. Se aşteaptă mult de la voi! Oare aşa

îşi duc viaţa cei ce îşi pun nădejdea în înviere şi în viaţa veşnică ce va să vină? Oare aşa trăiesc cei ce au primit înştiinţare şi confirmare nestrămutată chiar de la adevăratul şi dreptul începător al credinţei noastre despre viitoarele chinuri veşnice?

Cât de neînsemnat este pământul, cu întreaga viaţă de pe cuprinsul său, faţă de cer, de veşnica împărăţie a lui Hristos! Şi totuşi, noi ne lipim de pământ şi ne arătăm atât de indiferenţi faţă de mântuirea sufletului, de viaţa veşnică.

Mâncărurile alese, banii sunt mai prejos decât pulberea şi decât murdăria, pentru că îngălează sufletul, în timp ce murdăria obişnuită pătează doar trupul, hainele, încăperile. Cât de mult trebuie să dispreţuim mâncărurile alese, banii, hainele făloase!

Viaţa noastră este simplă, fiindcă Izvorul vieţii este Iisus Hristos Domnul, Fiul lui Dumnezeu, Fiinţă prin excelenţă simplă (necompusă), veşnică, fără de început. „Dumnezeu ne-a dat viaţă veşnică şi această viaţă este în Fiul Său“ (1 Ioan 5, 11). De ce să căutăm viaţă în oameni, în mâncăruri şi băuturi, în bani, în onoruri, în găteli ş.a.m.d.? Inima nu va găsi acolo viaţă, ci numai necazuri, strâmtorare, moarte duhovnicească. De ce să părăsim Izvorul de apă vie, pe Domnul, şi să săpăm „fântâni sparte care nu pot ţine apa“ (Ieremia 2, 13)? De ce să ne frământăm, să ne agităm? De ce să umblăm lacomi după mâncăruri, bani, onoruri, găteli şi altele asemenea? Acestea toate sunt lucruri moarte, stricăcioase, vremelnice. Diavolul, cel ce are stăpânire aupra morţii, este de asemenea o fiinţă simplă şi ne poate pierde şi otrăvi sufletul tot simplu; de aceea trebuie să stăm mereu cu urechile ciulite şi să nu ne legăm de cele pământeşti, ca prin acelea să nu ne otrăvim.

Evită modul de viaţă care se reduce la dorinţe şi porniri animalice: dormit, mâncat, băut, îmbrăcat, plimbat şi din nou, mâncat, băut, plimbat. Până la urmă un asemenea mod de viaţă ucide cu desăvârşire activitatea spirituală a omului, făcând din el o fiinţă prin execelenţă pământească şi numai „de pământ", în timp ce creştinul, chiar pe pământ fiind, trebuie să fie om ceresc. „Pocăiţi-vă, că s-a apropiat Împărăţia Cerurilor" (Matei 3, 2). Tatăl nostru care eşti în ceruri! Trebuie să citim mai mult cuvântul lui Dumnezeu: să ne rugăm acasă şi la biserică şi oriunde ne-am ruga, să o facem mai cu seamă înlăuntrul nostru decât în exterior. Să cugetăm la Dumnezeu, la creaţie, la menirea şi locul omului în lume, la pronia divină, la răscumpărare, la negrăita iubire a lui Dumnezeu faţă de neamul omenesc, la viaţa şi nevoinţele sfinţilor, la faptele bune pe care s-au învrednicit să le facă

aceştia. Şi, de asemenea, să postim, să ne punem la încercare conştiinţa şi să ne căim sincer şi adânc de păcatele noastre.

Înţelepciunea, bunătatea şi atotputernicia lui Dumnezeu se vădesc cel mai bine în faptul că Domnul ne aşază pe fiecare într-un loc în care, dacă am vrea, am putea să-I aducem lui Dumnezeu bogate roade de fapte bune, mântuindu-ne pe noi, mântuind şi pe alţii, precum şi prin faptul că Dumnezeu face din cei mai mari păcătoşi drepţii săi, învrednicindu-i cu harul Său; har, care ne duce la mântuire, ne scapă în chip minunat din situaţiile anevoioase ale vieţii, salvându-ne chiar şi atunci când suntem ameninţaţi de pieire.

Vrei să-i faci pe alţii să se îndrepte de greşeli, în timp ce tu întârzii să te îndrepţi; oare nu suferi şi tu de boala de care suferă toţi ceilalţi? Oare nu chiar din cauza ta, a neîndreptării tale stăruie şi alţii în greşeli şi în patimi?

Caută să faci totul împotriva a tot ce te îndeamnă vrăjmaşul. El îţi şopteşte să-i urăşti pe cei ce te urăsc, tu iubeşte-i; binecuvântează pe cei ce te blestemă; pe cei ce au luat ceva de la tine nu-i urmări, dă-le de bunăvoie şi ceva pe deasupra; plângi când îţi vine să râzi; când te cuprinde urâtul, încearcă să fii vesel; când simţi invidie, bucură-te de succesul altuia; când te frământă spiritul de contradicţie şi de nesupunere, cazi îndată de acord, supune-te; când te încearcă gânduri de desfrânare, gândeşte-te la curăţia inimii, la înalta demnitate a creştinului, îndumnezeit întru Iisus, adu-ţi aminte că mădularele noastre sunt mădularele lui Hristos; când te simţi trufaş, smereşte-te; când eşti rău, caută să fii bun; când eşti enervat, caută să-ţi păstrezi calmul; când eşti avar, caută să fii mărinimos; când eşti împrăştiat, adună-ţi îndată simţurile, izolează-te de tot ce vine din afară, concentrează-te asupra unui singur lucru. Când cazi în îndoială, când îţi slăbeşte credinţa sau când te încearcă necredinţa, aminteşte-ţi exemple de credinţă, de oameni cu credinţă puternică din Vechiul şi din Noul Testament, de minuni săvârşite prin credinţă ş.a. Fă aşa şi nu te preda „planurilor” vrăjmaşului. Fiindcă acesta pune la cale mereu câte ceva, stârnind patimi, pofte, pasiuni nefaste.

Vei putea petrece o sărbătoare bine şi cu folos, spre slava lui Dumnezeu şi mântuirea sufletului, dacă te vei îndepărta de patimi: de răutate, trufie, iubirea de agonisire, invidie, zgârcenie, neînfrânare, lene, împrăştiere, nerâvnă pentru cele ale sufletului; şi dacă, dorind a te face plăcut Domnului, vei căuta să stărui în lucruri opuse acestor păcate, adică în fapte de desăvârşire şi de binefacere. Nu vei prăznui pe Dumnezeu, ci pe satan, dacă în zile de sărbătoare te vei lăsa sedus de patimi şi de vicii. Vei petrece cu folos duminica, ziua învierii Domnului, dacă vei învia pentru Dumnezeu, părăsind fărădelegile, dacă te vei naşte din nou şi te vei înnoi în

har. Vei petrece rău duminica, ziua învierii Domnului dacă nu vei învia tu însuţi sufleteşte, dacă nu-ţi vei scoate din inimă răutatea, setea de înavuţire, pasiunea pentru lucruri pământeşti şi nu-ţi vei umple sufletul cu dragoste cerească, cu dreptatea lui Dumnezeu, dragostea de patria cea de Sus şi de acea viaţă ne-îmbătrânitoare pe care o preînchipuie duminica, ziua Soarelui Dreptăţii.

Săracii nu te scapă din ochi, te urmăresc zi de zi. Asta înseamnă că şi mila lui Dumnezeu se ţine după tine necontenit. „Fericiţi cei milostivi, că aceia se vor milui” (Matei 5, 7). Vrea oare careva dintre noi să fugă de mila lui Dumnezeu?

Sfinţii, oamenii lui Dumnezeu, au ştiut să aprecieze mai bine decât toţi pământenii importanţa răscumpărării neamului omenesc de către Dumnezeu, coborârea din cer a Fiului lui Dumnezeu, învăţătura Sa, patimile, moartea, îngroparea, învierea şi înălţarea la cer, fiindcă ei şi-au închinat întreaga viaţă mântuirii lor şi a semenilor şi au făcut-o din toată inima, cu fermitate, neabătut. Pentru a se mântui pe sine şi pe alţii s-au tăgăduit pe sine, au postit, s-au rugat, au vegheat, au făcut fapte de desăvârşire, au lucrat cu fapta şi cu cuvântul, cu mintea şi cu condeiul. Noi nu ştim să preţuim cum se cuvine această faptă, de o măreţie fără seamăn. Suntem reci, împrăştiaţi, uşuratici. Ne preocupă mai mult lumea văzută şi bunurile ei, deşi acestea nu sunt decât fum.

Toată viaţa mea şi toate cele prin care trăiesc ca om, cerinţele mele trupeşti şi sufleteşti, le las în seama lui Hristos Dumnezeu, proniatorul, îndrumătorul şi Mântuitorul, fiindcă toate se află în mâinile Sale. Eu trebuie doar să îndeplinesc sârguincios poruncile Domnului.

Nu mă lăsa nici o singură clipă, Doamne, să fac voia vrăjmaşului Tău şi al meu - diavolul; fă-mă să fac mereu voia Ta, Dumnezeul şi împăratul meu. Tu eşti singurul, adevăratul meu împărat, prin Tine împărăţesc împăraţii; dă-mi mie a mă supune Ţie, a-Ţi aduce neîncetat mulţumiri, cu inimă deschisă şi cu tărie. Veniţi să ne închinăm împăratului nostru, Dumnezeu, să-I lucrăm Lui cu frică şi să ne bucurăm de El cu cutremur.

Cum trebuie considerate darurile acestea: inteligenţa, sensibilitatea, libertatea?

⇒ *Inteligenţa ne ajută să-L cunoaştem pe Dumnezeu la modul raţional, din faptele creaţiei, din Revelaţie, din lucrarea Sa proniatoare şi din modul cum direcţionează destinul oamenilor.*

⇒ *Sensibilitatea ne face să percepem cu inima dragostea lui Dumnezeu, pacea Sa cerească, dulceaţa iubirii Sale, iubirea de aproapele care trebuie să*

meargă până la a trăi împreună cu El bucuriile şi necazurile, la vreme de sănătate deplină sau de boală, când este sărac sau bogat, când se bucură de cinstire sau de defăimare de la lume.

⇒ *Iar libertatea trebuie să o folosim ca pe un mod de a ne desăvârşi, pentru a lucra spre bine, pentru a-I întoarce lui Dumnezeu din cele ce ne-a dat.*

Un trup şi un duh (Efeseni 4, 4). Aşa sunt sfinţii din cer, aşa sunt adevăraţii creştini pe pământ. De aceea este primită în ceruri atât de repede şi cu atât de mult folos rugăciunea drepţilor; de aceea rugăciunea adresată sfinţilor poate da omului nădejdea îndeplinirii ei. Dar pentru ca rugăciunea noastră către sfinţi să fie ascultată repede şi să aducă folos, trebuie să fim noi înşine într-un duh cu ei, duhul credinţei, al iubirii de Dumnezeu şi de aproapele, duhul blândeţei, al smeritei înţelepciuni, al înfrânării, curăţiei, chibzuinţei, duhul vegherii, al bărbăţiei, duhul care caută adevărul, duhul milosârdiei, duh ceresc, nu pământesc.

Consideră-te cel mai neputincios sub raport duhovnicesc, dispreţuieşte-te pe sine, din cauza păcatelor pe care le-ai făcut. Aşa este drept şi smerit. Faţă de alţii însă fii apropiat, respectuos şi iubitor, nu le ţine socoteala păcatelor; ţine seama că şi ei sunt făcuţi după chipul lui Dumnezeu, deşi poartă rănile păcatului, că sunt mădulare ale lui Iisus Hristos.

Uneori Domnul ne trimite daruri materiale bogate. Ne vine o sumă mare de bani pentru o treabă simplă care nu ne-a luat prea mult efort; ne sunt răsplătite astfel strădaniile pe care le-am făcut în slujba aproapelui. În general, ne dă cu prisosinţă darurile bunătăţii Sale, pentru ca şi noi la rândul nostru să dăm, fără regrete, celor pe care îi trimite fie să ne ceară ceva, fie să ne ia din ceea ce socotim că ne aparţine, dar care de fapt ne-a fost dat de la Dumnezeu. Cu o singură condiţie: să nu ne urâm, să trăim în iubire şi armonie. Chiar dacă cei din preajma noastră ne-ar deposeda de ceva, nu trebuie să ne tulburăm, ci să le suportăm cu blândeţe neomenia, lăsând pe seama lui Dumnezeu răsplata faptei lor. Ştiţi doar că Domnul a îngăduit cu blândeţe să-I fie luate până şi hainele şi să-I fie răstignit trupul pe cruce pentru mântuirea ta şi pentru ca să te înveţe blândeţea şi nerăutatea cu care trebuie să înfrunţi toate împrejurările grele şi tot necazul.

Dumnezeu este bun şi tu, chipul Lui, trebuie să fii bun. El este îndurător către toţi; şi tu trebuie să fii îndurător şi generos. Fereşte-te de zgârcenie, când dai ceva aproapelui, să nu-ţi pară rău. Îndepărtează-te de ceea ce este stricăcios, ca de ceva ce aduce nefericire şi sminteală.

Din cine sau din ce ne facem idoli? Din anumite persoane apoi din viaţa cea trecătoare. Din trupul cel muritor şi supus atâtor patimi. Din toate cele ale trupului: mâncare, băutură, haine, podoabe, distincţii, bani, case, lucruri din casă. Când ispititorul poartă război împotriva ta, folosind drept arme împătimirea ta de lucruri văzute, sau speranţa de a obţine asemenea lucruri, îndreaptă-ţi fără şovăire ochii inimii spre cele nevăzute şi veşnice. În primul rând, către nevăzutul şi veşnicul Dumnezeu - izvorul vieţii noastre; în al doilea rând, către viaţa cea nevăzută şi fără de sfârşit, către fericirea veşnică a drepţilor, cea de după viaţa cea trecătoare. Când te îndeamnă duşmanul să cauţi viaţă în cele trupeşti, stricăcioase, mai vârtos caută viaţă în cele nestricăcioase; când te face să-ţi aţinteşti ochii asupra trupului şi să nu iei în seamă sufletul nemuritor, îndreaptă-ţi şi mai hotărât ochii minţii spre sufletul omului, creat după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, Cel răscumpărat prin pătimirea pe cruce şi prin moartea Fiului lui Dumnezeu, chip făcut pentru moştenirea veşnicelor bunătăţi, pentru a primi înfiere de la Dumnezeu, pentru a fi templu al Duhului Sfânt, logodnică a Duhului Sfânt. Inima ta să nu cunoască făţărnicia, fugi de ea, adică nu îngădui să ti se împartă inima în două, să se lege în acelaşi timp de Dumnezeu şi de cele pământeşti: „Nu puteţi să slujiţi lui Dumnezeu şi lui Mamona“ (Matei 6, 24). Ţine-te de Unul Dumnezeu, pune-ţi nădejdea numai în El, fiindcă diavolul, îndemnându-te la duplicitate, caută să pună el stăpânire pe inimă, care este una şi nu poate fi despărţită. Nu uita că, alipindu-te de Dumnezeu, vei avea numai bine şi fericire; legându-te de lume şi de bunurile ei, vei avea parte numai de necazuri, de suferinţă şi strâmtorare. Fiindcă legarea de cele ale lumii înseamnă rătăcire şi duh diavolesc.

Sfârşitul a tot ce există pe pământ, deci şi a existenţei mele trupeşti, va însenina şi sfârşitul desfătărilor, al tuturor valorilor materiale, putreziciune, distrugere, dispariţie. Dar duhul trăieşte în veci. Sufletul meu să nu uite aceasta şi să nu se întristeze de pierderea celor trecătoare, coruptibile ci să râvnească la cele veşnice incoruptibile, adică la Dumnezeu, îndeplinirea poruncilor Lui, unire prin dragoste, pace lăuntrică, răbdare, înfrânare, dreaptă înţelepciune, neagonisire (Un singur lucru se cuvine agonisit; să-L ai pe Domnul în inimă), jertfă de sine, o inimă rece (indiferentă) faţă de toate desfătările şi frumuseţile pământeşti; să umbli după un singur suprem lucru de folos. Să nu-I iei în seamă pe cei ce viclenesc şi fac fărădelegea. Lasă-i pe aceştia să-şi împartă gunoiul de care te lipseşti tu; nu-1 râvni, nu te tulbura din pricina lui.

Domnul ne-a luat sub ocrotirea Sa (ce onoare fără de seamăn şi ce vrednicie!), noi însă, prin păcatele noastre, ne înstrăinăm de Stăpânul, Cel ce ne-a făcut să renaştem din apă şi din Duh. Domnul intră în cea mai strânsă relaţie cu noi prin

Trupul şi Sângele Său. Noi însă, prin patimi şi fărădelegi, ne unim trupeşte cu vrăjmaşul lui Dumnezeu şi al nostru.

Când mă aflu în biserică, săvârşind rugăciune comună, sunt uneori în situaţia de a folosi rugăciunea pentru dărâmarea unui zid de nepătruns, cel care mă împiedică să ajung la sufletele oamenilor, împietrite de griji lumeşti, să sfâşii bezna „egipteană", cea a păcatelor şi patimilor. De aceea îmi vine greu uneori să mă rog. Cu cât oamenii cu care mă rog împreună sunt mai simpli, cu atât îmi vine şi mie mai uşor să mă rog.

Dacă Dumnezeu nu ar fi venit pe pământ în trup unit cu Sine, dacă nu ne-ar fi învăţat El însuşi cum să trăim, ce să sperăm şi ce să aşteptăm, dacă nu ne-ar fi arătat o altă viaţă, desăvârşită şi veşnică, dacă nu ar fi pătimit, dacă nu ar fi murit şi după moarte nu ar fi înviat, am fi avut poate unele motive să trăim aşa cum trăiesc îndeobşte toţi, adică să ducem o viaţă precumpănitor terestră şi numai „în trup“. Dar ţinând seama de cele ce ne-au fost date de Dumnezeu, se cuvine să cugetăm la cele înalte, pe cele pământeşti să le lăsăm deoparte. Fiindcă toate cele pământeşti nu înseamnă nimic faţă de cele cereşti. Diavolul însă, părintele minciunii, în ciuda învăţăturii Mântuitorului şi a Duhului Domnului, ne învaţă să ne lipim de bunurile pământeşti, silindu-ne astfel să ne legăm de el, cu o inimă iubitoare de desfătări. Inima însă aspiră în mod natural după fericire, iar diavolul dă o direcţie falsă acestei aspiraţii, momind-o cu bunuri pământeşti: bogăţie, onoruri, splendoarea hainelor, mobilelor, trăsurilor (acum maşinilor - n. ed.), grădinilor, feluritelor distracţii.

Încrede-te cu totul proniei dumnezeieşti, voinţei Domnului nu te întrista de pierderea unor lucruri, mă refer la cele materiale. Nu te bucura când câştigi ceva; Domnul să-ţi fie singura şi statornica bucurie, singurul şi statornicul câştig. încrede-te în El, la modul absolut. El ştie cum să te conducă fără mari necazuri în viaţa de acum şi cum să te aducă la sine în veşnica-I împărăţie. Când ţi s-a slăbit nădejdea în pronia lui Dumnezeu, atunci vei fi confruntat cu multe şi mari metehne sufleteşti: urâtul, cârteala, invidia, arghirofilia sau patima pentru agonisirea de bunuri, de bani, de avere, ca să-ţi ajungă pe mai mulţi ani, să mănânci, să bei, să dormi să te distrezi. Din pricina slabei speranţe în pronia dumnezeiască, sufletul va avea de făcut faţă multor supărări, când te-ai lipsit de un lucru de mare valoare, de o sursă de venit, chiar datorită propriei nechibzuinţe; şi se mai poate întâmpla şi să te bucuri din cale-afară când ai găsit ceva deosebit, sau când ai obţinut un venit sau un profit considerabil, sau o funcţie importantă, profitabilă. Noi, creştini fiind, suntem „împreună-cetăţeni cu sfinţii, şi casnici ai lui Dumnezeu” (Efeseni 2, 19);

trebuie să ne dăm toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu, cu toate necazurile, bolile, amărăciunile şi bucuriile, lipsurile şi împlinirile.

“Făcut-a tărie cu braţul Tău, risipit-a pe cei mândri în cugetul inimii lor“. Făcut-a cu tărie braţul Său, adică Domnul, prin întruparea Sa, S-a făcut stăpân peste vrăjmaşii mântuirii noastre şi, biruindu-i cu tăria Sa, a făcut-o şi pe Maica Sa împărătească puternică a cerului şi pământului. „Risipit-a pe cei mândri în cugetul inimii lor“, adică pe diavolul şi puterea lui, şi duhurile răului le-a învins, prin Cruce zdrobit-a cohortele lor. „Coborât-a pe cei puternici de pe tronuri” adică pe satana, care domnea peste neamul omenesc şi a „înălţat pe cei smeriţi”, adică: pe Maica Domnului şi pe toţi smeriţii creştini; „pe cei flămânzi i-a umplut de bunătăţi”, adică tot pe Preacurata, Preabinecuvântata Stăpâna noastră şi pe sfinţi, şi „pe cei bogaţi i-a scos afară deşerţi” (Luca 1, 51-53), adică pe demoni, cei „bogaţi” în bezna iadului şi în prizonieri-sufletele oamenilor, pe care Mântuitorul Hristos, coborând la iad, I-a scos în lumina împărăţiei Sale.

Îl numim pe Domnul „Dumnezeu”, dar ne mărginim numai la atât, fiindcă, de fapt, avem dumnezeii noştri şi nu facem voia lui Dumnezeu, ci voia trupului nostru, a gândurilor noastre, a inimii şi patimilor noastre. Dumnezeii noştri sunt trupul, desfătările, mâncarea, îmbrăcămintea, banii şi altele.

Faţă de sublimele şi înaltele principii ale credinţei, faţă de suprema sfinţenie, cât de deşarte şi de stupide sunt de cele mai multe ori preocupările noastre! Omul stă înaintea icoanelor Domnului, Maicii lui Dumnezeu, îngerilor, arhanghelilor, a unui sfânt sau mai multora, acasă sau la biserică, şi nu arareori, în loc să se roage, în loc să lase deoparte, ţinând seama de timpul şi locul în care se află, „toată grija cea lumească”, îşi face tot felul de calcule, se gândeşte la ce a cheltuit şi la ce a câştigat, se bucură de câştig sau se întristează când acesta i s-a micşorat, sau de vreun eşec în afaceri (la profitul şi la pierderile duhovniceşti nu se gândeşte!! sau gândeşte rău despre aproapele exagerându-i lipsurile si metehnele, bănuindu-1 de planuri necurate, pizmuindu-1, osândindu-1; sau dacă se află în biserică, uitându-se la persoanele din jur, comentează în gând cum sunt îmbrăcate, mai frumos sau mai urât; sau îşi face planuri unde să se ducă, cum să se distreze, desigur, petrecându-şi timpul cât mai fără folos. Aşa ceva se întâmplă adesea chiar şi atunci când se săvârşeşte cereasca Taină a Euharistiei, adică Taina Preacuratului Trup şi Sânge al Domnului, când se cuvine să fim toţi în Dumnezeu, prinşi întru totul de gândul desăvârşirii prin Sfintele Taine ale răscumpărării din păcat, din blestemul veşnic şi din moarte, la taina îndumnezeirii noastre prin Iisus Hristos. Cât de mult ne-am ticăloşit, cât de uşor ne-am dat deşertăciunii! Din ce cauză? Din pricina neatenţiei

şi nerâvnei faţă de mântuire, a împătimirii de cele trecătoare, a puţinei credinţe sau a necredinţei în cele veşnice.

De ce oare natura în întregul ei şi toate ale sale îşi urmează cursul într-o ordine atât de înţeleaptă şi de minunată? Fiindcă o conduce şi o direcţionează însuşi Creatorul. De ce oare firea omenească - omul fiind suprema încununare a naturii - există atâta dezordine? De ce apar în viaţa omului atâtea dereglări şi anomalii? Fiindcă omului i-a venit în minte să dispună el însuşi de sine şi să nu ţină seamă de voinţa Creatorului. Omule păcătos, predă-te pe tine însuţi şi toată viaţa ta Domnului Dumnezeului tău şi viaţa va începe să urmeze un curs înţelept, frumos, măreţ, şi te vei simţi, cât vei trăi, minunat, precum sfinţii lui Dumnezeu care s-au predat pe sine lui Hristos şi pe care Biserica ni-i înfăţişează zilnic drept modele de urmat.

Dacă te vei găsi vinovat în cele ce ţi s-au reproşat, dă deoparte egoismul şi mândria, cere-ţi scuze pentru greşeli şi caută să te îndrepţi

Preţuieşte şi păstrează cu cea mai mare grijă blândeţea creştină, nerăutatea, pacea şi dragostea reciprocă, încercând să-ţi înfrânezi cât poţi mai mult pornirile egoiste, răutatea, irascibilitatea, tulburarea. Nu te tulbura şi nu te înrăi când îţi aruncă cineva de la obraz neadevăruri, când ridică vreo pretenţie neîndreptăţită, când îţi spune vorbe de ocară, sau când se încumetă să-ţi dea în vileag vreo slăbiciune, vreo patimă, pe care din egoism nu le-ai considerat dăunătoare sau le-ai trecut cu vederea, caută să primeşti cu sânge rece ce spune adversarul despre tine, abţine-te să-i judeci aceluia spusele şi purtarea. Iar dacă, judecându-i nepărtinitor afirmaţiile şi comportarea, vei considera acele afirmaţii injuste, conştiinţa ţi se va linişti şi nu-1 vei mai putea învinui cu nimic pe adversar, fie păstrând tăcere, ţinându-ţi calmul, fie arătându-i cu blândeţe şi fără răutate că greşeşte. Dar dacă te vei găsi vinovat în cele ce ţi s-au reproşat, dă deoparte egoismul şi mândria, cere-ţi scuze pentru greşeli şi caută să te îndrepţi pe viitor. Deseori ne supărăm pe oamenii sinceri şi deschişi pentru că acuză direct greşelile noastre. Asemenea oameni trebuie preţuiţi în cazul că printr-un mod de exprimare prea îndrăzneţ ne-au „incomodat” egoismul. Ei sunt ca nişte doctori, în sens moral, care cu vorbele lor tranşante amputează părţile bolnave ale inimii, ne deşteaptă ambiţia, trezesc în sufletul mortificat de păcat conştiinţa vinovăţiei şi o reacţie pozitivă.

“Împărăţia Cerurilor se ia prin străduinţă şi cei ce se silesc pun mâna pe ea“ (Matei 11, 12). Dacă nu depunem în fiecare zi eforturi pentru a ne înfrânge patimile care se luptă cu noi şi pentru a dobândi împărăţia lui Dumnezeu în inimă, atunci patimile ne vor lua prin constrângere, tiranic în stăpânire, năvălindu-ne în suflet ca nişte tâlhari; dacă ne va spori pasiunea pentru cele pământeşti, se va micşora proporţional credinţa în bunătăţile cereşti, va slăbi tot mai mult dragostea faţă de acestea şi în acelaşi timp dragostea de Dumnezeu şi de oameni. Ne vom bucura din ce în ce mai puţin de pacea inimii şi de liniştea conştiinţei; mântuirea sufletului - lucrul cel mai de preţ în lume - se dobândeşte cu nevoinţe; toate cele pământeşti trebuie socotite ca un gunoi, ca un miraj, ca un vis, iar cele cereşti, şi mai cu seamă Domnul, ca adevărul adevărat, etern, fericit, neschimbător.

Toţi iubim viaţa, ne zbatem pentru a ne-o face fericită, în realitate însă ne-o irosim în patimi. De ce? Deoarece căutăm viaţă acolo unde nu e de găsit.

Tineri şi vârstnici! Nu uitaţi că în lume acţionează neîncetat legea morală a lui Dumnezeu, în virtutea căreia fiecare faptă bună capătă o răsplată înlăuntrul fiinţei noastre şi fiecare faptă rea o pedeapsă. Răul îmi atrage în sine o stare de suferinţă,

de „strângere de inimă"; când ai făcut un bine inima se simte împăcată, bucuroasă, în largul ei. Această lege rămâne neschimbată. Este legea statornică, preasfântă, dreaptă, prea înţeleaptă a veşnicului Dumnezeu. Cei ce fac bine, cei ce îndeplinesc această lege morală sau evanghelică (care este tot lege morală, dar dusă la desăvârşire) vor fi răsplătiţi negreşit cu viaţă veşnică, iar cei ce o nesocotesc şi nu se pocăiesc după ce au încălcat-o vor fi osândiţi la chinurile veşnice.

Domnul este Cel ce este. Întru Domnul una sunt toate fiinţele sfinte, raţionale, libere. „După cum Tu, Părinte întru Mine şi Eu întru Tine, aşa şi aceştia în Noi să fie una“. Eu nu sunt nimic. Dumnezeu este totul în mine şi Dumnezeu este totul pentru toţi. „Tatăl nostru care eşti în ceruri".

Când chemi, rugându-te, pe Domnul Dumnezeu, Cel în trei Persoane, nu uita că chemi pe Părintele cel fără de început al întregii creaţii - al îngerilor şi oamenilor - şi că de tine, cel ce îl chemi, se miră toate puterile cereşti, privindu-te cu dragoste atunci când chemi cu credinţă şi cu dragoste şi cu evlavia cuvenită pe Tatăl comun, al lor şi al nostru, pe Creatorul Atotţiitor şi pe Domnul, Căruia îi poartă nemăsurată iubire şi în faţa Căruia cad mereu cu nestrămutată evlavie. O. ce ne mai auzită cinste, ce fericire, ce măreţie, ce vrednicie este a-L chema pe Părintele veşnic! Păzeşte pururea, neschimbată, această supremă fericire, această şansă fără seamăn care ţi-a fost dată de nemărginita bunătate a lui Dumnezeu şi nu uita ceea ce eşti, în timp ce te rogi. Domnul te vede, îngerii te văd, sfinţii, oamenii lui Dumnezeu. 26 februarie 1864. Când am scris aceste rânduri am plâns.

Toate şi întru toţi Hristos (Coloseni 3, 11), adică în sfinţii îngeri, în oamenii sfinţi, creştinii care trăiesc sau se străduiesc să trăiască în sfinţenie în această viaţă. „L-a dat pe El cap Bisericii, care este trupul Lui, plinirea celui ce plineşte toate întru toţi“ (Efeseni 1, 22-23). Aşadar Biserica, sfinţii, Maica lui Dumnezeu, îngerii, sfinţiţii slujitori ai altarului, mucenicii, cuvioşii, drepţii şi toţi sfinţii sunt trupul Mântuitorului, iar El însuşi este capul lor. Stăpâna noastră, Născătoarea de Dumnezeu, este începătoarea comuniunii spirituale, adică dânsa, Stăpâna şi toţi sfinţii sunt într-un duh cu Domnul - sunt curaţi, sfinţi, iar relaţia lor cu Domnul este întocmai aceleia pe care o au mădularele cu capul, duhul fiindu-le comun - Duhul lui Dumnezeu - asemenea sufletului în trup, acelaşi Dumnezeu şi Părinte fiind în ei. Şi noi, membrii bisericii pământeşti, alcătuim un singur trup.

Stăpâna noastră, Născătoarea de Dumnezeu, este, după Dumnezeu, comoara tuturor bunătăţilor şi a curăţiei, sfinţeniei, înţelepciunii celei adevărate, izvor de putere şi de tărie sufletească.

Alcătuim un singur trup: al Dragostei. Mâncarea, băutura, banii, hainele, casele, toate acestea sunt lucruri pământeşti şi nu valorează nimic: omul este totul, în faţa lui toate celelalte nimic nu înseamnă. Omul este nemuritor prin sufletul său, toate cele materiale fiind putregai, efemeride, praf. Totul aparţine lui Dumnezeu, nimic nu este al nostru. Omule! Preţuieşte demnitatea umană ca pe chipul lui Dumnezeu şi atunci când aproapele este la nevoie, să nu-ţi pară rău să-l ajuţi, să-i oferi un sprijin material.

În afară de adevărata iubire, totul este himeră. Dacă vezi că un frate se poartă rece, obraznic, necuviincios şi răuvoitor cu tine, spune: aceasta e o himeră, pusă la cale de diavolul. Dacă te simţi tulburat de ură din cauza răcelii şi obrăzniciei acelui frate, spune: este o amăgire, adevărul e că eu îmi iubesc fratele şi că nu ţin seama de ce mi-a făcut; nu vreau să văd în el nimic rău, ceea ce mi se pare că văd este amăgire diavolească şi ea se află în mine; trebuie să mă arăt îngăduitor faţă de lipsurile lui, fiindcă ele sunt şi ale mele, amândoi avem aceeaşi fire păcătoasă. Are fratele mele păcate şi neajunsuri mari? Şi eu am. De ce să-l iubesc, îmi zici, fiindcă, iată, suferă de meteahna asta şi de asta... Dacă nu-1 iubeşti pe el, înseamnă că te urăşti şi pe tine. Fiindcă ai şi tu aceleaşi metehne. Ţine minte că Mielul lui Dumnezeu a luat asupra Sa toate păcatele lumii. „Cine eşti tu ca să judeci pe sluga altuia? (pentru păcate, lipsuri, vicii). Fiecare „pentru stăpânul său stă sau cade“ (Romani 14, 4). Din dragoste creştinească trebuie să te arăţi îngăduitor cu scăderile aproapelui, trebuie să-l vindeci de rău, de neputinţa inimii (indiferenţa şi patimile duc la această neputinţă), prin dragoste, mângâiere, blândeţe, smerenie, întocmai cum ai dori să se poarte alţii cu tine atunci când te afli în aceeaşi situaţie de neputinţă. Fiindcă nu există nimeni care să nu fi trecut prin asemenea stări. Este oare cineva pe care să-l fi cruţat vrăjmaşul? Doamne, îndepărtează de la noi şi risipeşte uneltirile vrăjmaşului!

Adu-ţi aminte: ce este omul? Chipul lui Dumnezeu, popor al lui Dumnezeu, creştin, moştenitorul împărăţiei, mădular al lui Hristos. De aceea fiecărui om i se cuvine respect, deşi poartă rănile păcatului; aceste răni sunt isprava diavolului şi consecinţele păcatului. Chipul însă rămâne chip al lui Dumnezeu. Pentru rănile sale, omul merită compătimire, poţi suferi alături de el, te poţi ruga pentru el ca pentru tine şi pentru ai tăi. Fiindcă suntem toţi un trup şi „tot neamul omenesc dintr-un sânge“ (Faptele Apostolilor 17, 26). „Că o pâine, un trup suntem cei mulţi" (Corinteni 10, 17). Nu da atenţie tulburărilor ce vin de la diavolul, vrajbei şi dezbinării lui. Fii neclintit în convingerea: totul este una; noi suntem una.

Consideră orice desfătare lumească gunoi şi putreziciune. Să nu iubeşti nimic din cele pământeşti şi nici să nu regreţi nimic dintre acestea când le dai cuiva; pentru aşa ceva nu trebuie să porţi răutate faţă de nimeni. Dragostea se străduieşte să-l mângâie pe cel iubit, nu precupeţeşte nimic pentru el.

Doamne, fă să-mi pot vedea greşelile. Să nu-i dispreţuiesc pe cei ce greşesc faţă de mine, socotind că şi eu sunt ca ei, să nu port în inimă ură pentru păcatele lor şi să mă dispreţuiesc pe mine însumi, după merit, ca pe cel dintâi dintre păcătoşi - să-i port firii mele trupeşti întotdeauna o neîmpăcată ură. Zice Domnul: „cine nu urăşte (...) chiar şi sufletul său însuşi nu poate să fie ucenicul meu" (Luca 14, 26).

Dumnezeu este Creatorul şi Ocârmuitorul întregii lumi; tot ce există în lume este opera Sa, rodul puterii şi înţelepciunii Sale.

Nu trebuie să ceri voie de la nimeni pentru a răspândi slava lui Dumnezeu prin scris, prin cuvânt sau prin fapte bune. Suntem datori să o facem în măsura puterilor şi posibilităţilor noastre. Talanţii trebuie folosiţi, puşi în lucrare. Dacă în această chestiune atât de simplă vei sta pe gânduri, să ştii că diavolul ţi-a insuflat o nerozie: că trebuie să te mărgineşti la o lucrare lăuntrică, în tine însuţi.

Modul de viaţă de astăzi, trecător, poate fi caracterizat cu un singur cuvânt: amăgire, himeră!

Poate exista ceva mai dulce decât dragostea? Şi totuşi, există în viaţa noastră atât de puţină iubire! De ce? Fiindcă ne iubim din cale-afară trupul şi o dată cu el tot ce aparţine vieţii de-acum, tot ce e trupesc, material. Să dispreţuim trupul şi să trăim în duh, prin duh se mortifică lucrarea cărnii.

Zgârcenia goleşte inima de dragoste, cultivă ură faţă de cel ce râvneşte la agoniseala noastră sau îi aduce în vreun fel atingere. Mărinimia sufletească naşte dragoste faţă de cei pe care îi tratăm mărinimos. O mărinimie silită nu naşte decât ură. Zgârcenia este de la diavolul, mărinimia de la Dumnezeu. Domnul este Părintele îndurărilor. Orice împătimire de cele materiale vine de la diavolul. Subaprecierea, dispreţuirea celor materiale, nepăsarea faţă de ele din dragoste de Dumnezeu vin de la Dumnezeu.

Căci jugul Meu e bun şi povara Mea uşoară (Matei 11, 30). Poruncile Domnului sunt bune şi uşoare. Jugul diavolului este greu şi povara lui strivitoare. Noi însă

încălcăm poruncile Domnului şi facem, în schimb, voia diavolului! Ticăloşii de noi!

Să nu uiţi niciodată că aproapele, oricare ar fi el dintre creştini, este mădular al lui Hristos, chiar dacă unul bolnav, fiindcă nici tu nu eşti sănătos. Poartă-te întotdeauna cu el cu respect şi cu dragoste, vorbeşte cu el ca de la inimă la inimă, omeneşte-1, nu precupeţi nimic pentru el; nici mâncare, nici băutură, nici îm-brăcăminte, nici cărţi, nici bani, dacă are nevoie de ele. Domnul te va răsplăti pentru el. Suntem toţi copiii Lui şi El este totul pentru noi. Toţi suntem păcătoşi, iar plata păcatului se face cu nenorociri, necazuri, durere, boală şi moarte (Romani 6, 23). Ca să ne izbăvim de păcate, trebuie să ne rugăm, iar ca să ne rugăm, trebuie să avem credinţă şi speranţă. Aşadar, nouă păcătoşilor ne este de mare nevoie rugăciunea, credinţa şi nădejdea. Rugăciunea nu trebuie să lipsească de pe buzele păcătosului, din gândul lui, din manifestările sale vizibile. În timpul rugăciunii de acasă şi al celei comune, pentru a te pune la adăpost de viclenia diavolului şi de împrăştierea minţii, adu-ţi aminte că adevărul este simplu şi spune şi tu, tot simplu: cred tot ceea ce ţine de credinţă şi resping toate ale tale, vrăjmaşule: viclenia, blasfemia, ticăloşia, amăgirile. Când te rogi, să-ţi fie începătura şi temelia şi izvorul cugetării, al cuvintelor şi lucrării tale, smerenia, conştiinţa nimicniciei tale şi a plenitudinii dumnezeieşti, cea care a creat şi a umplut totul şi care „lucrează toate în toţi“ (1 Corinteni 12, 6). Cine s-a molipsit de trufie va fi ispitit să privească totul cu dispreţ, chiar şi cele sacre, dumnezeieşti. Trufia minţii nimiceşte sau spurcă orice gând şi cuvânt bun, faptă bună, orice creaţie a lui Dumnezeu. Este suflarea dătătoare de moarte a satanei.

Ce te împiedică oare să nu îndeplineşti poruncile lui Hristos? Trupul şi lumea, mâncarea şi băutura, după care te dai în vânt, cu care te desfătezi în gând şi în faptă, care desensibilizează şi împietresc inima, pasiunea pentru îmbrăcăminte bogată, sau pentru podoabe şi decoraţii. Dacă îmbrăcămintea sau podoabele sunt făcute din materiale foarte bune, colorate, fine, începi să fii obsedat şi acaparat de grija de a nu le păta, murdări, afuma, prăfui, iar grija de a te face plăcut lui Dumnezeu cu gândul, cu cuvântul, cu fapta îţi dispare, inima începând să bată, ca să spun aşa, doar pentru haine şi podoabe, legându-se cu totul de acestea. Faţă de Dumnezeu nu mai arată râvnă, nu se „alipeşte" de El; dacă un asemenea om mai este şi preot, nu se mai arată râvnitor a se ruga pentru turma sa, făcându-se nu iubitor de suflete, ci iubitor de arginţi, de onoruri, nu mai caută pe oameni, ci cele ale oamenilor, adică banii lor, mâncarea, băutura, linguşirea, laudele lor, ajungând în cele din urmă să-i linguşească el pe ei. Luptă deci împotriva oricărei amăgiri de la lume şi a amăgirii ce vine de la lucruri, cea care te îndepărtează de ţinerea poruncilor lui Hristos, şi iubeşte din toată inima pe Dumnezeu, îngrijeşte-te pe cât

poţi de mântuirea sufletelor oamenilor, fii iubitor de suflete. Nu uita că lumea, care a apărut din nimic, este chiar nimicul pur şi se va preface în nimic, fiindcă cerul şi pământul vor trece, dar sufletul omului - suflarea lui Dumnezeu, chipul împăratului cel nemuritor - Dumnezeu este el însuşi nemuritor. Ţine minte toate acestea şi îndepărtează-te de cele pământeşti, nu te mai împătimi de ele. Nu lua în seamă doar creatura coruptibilă, îndreaptă-ţi necontenit ochii spre Creator, Cel ce este în toată făptura şi Care te vede mereu, îţi pune la încercare inima şi gândurile. Nu-ţi lega inima de nici un lucru, nu-ţi face din el dumnezeu; singurul Dumnezeu spre care trebuie să-ţi îndrepţi inima este Cel ce ţi-a creat-o - Domnul Dumnezeu. El îi este inimii respiraţie. Nu-ţi lega inima de nici o persoană, de nici o fiinţă trupească, fiindcă există un singur Dumnezeu al mântuirii noastre şi numai de El se cuvine să ne „lipim". Lipirea de lucruri sau de trup este minciună, amăgire diavolească, se face din voinţa diavolului. Amin.

Dacă ne legăm de lucruri derizorii, trecătoare, ne-am gândit, oare, ce lăsăm deoparte, de ce bunătăţi ne lipsim şi ne vom mai lipsi? Domnul te-a învăţat, suflete, că toată lumea văzută nu înseamnă nimic faţă de tine. De aceea caută a o considera ca pe un nimic şi ia seama ce te-a făcut Domnul şi ce vrea să te facă. Adu-ţi aminte de venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu, de lucrarea Sa pe pământ şi de buna vestire a adevărurilor cereşti, de sărăcia Sa de bunăvoie, de minunile Sale, de proorociri, de Cina cea de taină, de defăimările la care a fost supus, de patimi şi de moarte, de înviere şi de înălţarea la ceruri şi tinde spre fericirea cea de sus.

Adevărata iubire rabdă cu bucurie lipsurile, supărările, greutăţile muncii, nu ia în seamă defăimările, umilinţele, neajunsurile, greşelile, imperfecţiunile, dacă acestea nu dăunează altora, lăsând judecarea lor pe seama Dreptului Judecător şi rugându-se să-i înţelepţească Dumnezeu pe cei întunecaţi de patimi iraţionale.

În timpul rugăciunii şi când se dă citire cuvântului lui Dumnezeu, trebuie să pătrundem cu evlavie fiecare idee, fiecare cuvânt, ca şi cum ne-am apropia de Duhul Sfânt însuşi, Duhul adevărului. îndoiala faţă de aceste cuvinte, desconsiderarea lor este o otravă care vine de la duhul minciunii şi care trebuie stârpită. Şi deoarece îndoiala şi desconsiderarea sunt rezultatul egoismului şi trufiei, se cuvine stârpită din rădăcină trufia, astfel încât să putem apărea înaintea lui Dumnezeu asemenea unor prunci gânguritori, care nu ştiu să spună decât ceea ce au învăţat de la părinţi; vorbele potrivnice spuselor părinţilor nu le iau în seamă, nu le dau ascultare, nu vor să ştie de ele, fiindcă Duhul Sfânt i-a învăţat pe oamenii sfinţi, ca pe nişte copii nepricepuţi şi care nu cunosc răul. El îţi cere să-I mulţumeşti şi să-I aduci laudă lui Dumnezeu cu rugăciunile pe care ni le pune pe buze Biserica. Nu uita că toţi suntem copiii Tatălui ceresc, de aceea, cu suflet curat să-i privim pe toţi

oamenii ca pe copiii veşnicului Părinte, Cel Sfânt, atotbun, atotprezent, atotcunoscător, atotputernic, prea înţelept, drept, neschimbător, Care se îngrijeşte de toţi, Care îi acoperă pe toţi cu acoperământul aripilor bunătăţii Sale. Trăieşte în iubire cu toată lumea, învinge cu binele tot răul din oameni!

Ce vrednicie înaltă, ce onoare, ce fericire este să te rogi pentru oameni, pentru această nepreţuită comoară şi moştenire a lui Dumnezeu! Cu ce bucurie, vigoare, osârdie, dragoste trebuie să te rogi lui Dumnezeu, Părintele oamenilor, pentru oamenii Săi răscumpăraţi cu preţul sângelui Fiului Său! „Aceştia au fost răscumpăraţi dintre oameni, pârgă lui Dumnezeu şi Mielului (Apocalipsa 14, 4). Ia aminte, o preotule al lui Dumnezeu! Tu ai deseori prilejul să vorbeşti cu Dumnezeu, folosind modele de rugăciune. Nu cumva însă limba şi buzele să spună una şi inima alta! Sau să vorbeşti şi să nu fii pătruns de ceea ce spui. Iar când te rogi pentru ceva sau pentru cineva să nu fie în sufletul tău viclenie diavolească sau făţărnicie, ci să te rogi cu gura, dar şi cu inima Atotputernicului Dumnezeu, Celui ce „cearcă inimile şi rărunchii" (Psalmul 7, 9). Dar pentru a putea să te rogi lui Dumnezeu întotdeauna cu sinceritate, dispreţuieşte cele pământeşti, nu te împătimi de bunătăţile şi desfătările acestei lumi amăgitoare, corupte, repede trecătoare: de mâncare, de băutură şi de alte asemenea bunătăţi, de bani, de îmbrăcăminte, de podoabe sau distincţii, de confortul casnic; consideră totul gunoi, putreziciune, apă curgătoare; înfrânează-te, iubeşte pe Dumnezeu din toată inima, nemărginit, nu superficial, nu aşa şi-aşa, iubeşte-L cu mintea, iubeşte-L cu toată tăria, nu uşuratic, fă într-aşa fel încât nimic să nu te poată rupe de iubirea de Dumnezeu, nici necazurile, nici dificultăţile vieţii, nici persecuţiile, nici nenorocirile, nici moartea, nici viaţa, nimic din ce-ar mai putea fi! Iubeşte-ţi şi aproapele ca pe tine însuţi, suportându-i cu mărinimie toate greşelile, slăbiciunile, rătăcirile, înfierbântarea de la patimi.

Ia seama, ţine minte: este un lucru din cale-afară de important să „vorbeşti" cu Dumnezeu, Cel ce ne vede în fiecare clipă, ne ascultă, ne cearcă neîncetat inimile şi rărunchii. Să nu ţi se întoarcă inima spre minciună şi să nu se răcească faţă de Dumnezeu şi de aproapele când te rogi pentru semeni. Ţine minte: Dumnezeu te va judeca pentru toate: pentru fiecare cuvânt mincinos sau făţarnic. Iar vrăjmaşul cel învederat, părintele minciunii, diavolul, nu doarme, se străduieşte prin toate mijloacele să-ţi facă pătimaşa ta inimă împietrită, nesimţitoare, mincinoasă, vicleană, să scoată din ea credinţa şi nădejdea în Dumnezeu, dragostea faţă de El, dragostea şi compasiunea faţă de aproapele, pentru ca să te facă să te ocupi numai de interese lumeşti, vremelnice. Ia aminte, cercetează- te pe sine, cercetează-ţi gândurile, o, preotule, nu te lega de pofte şi desfătări lumeşti! Desfătarea ta să fie unul Dumnezeu şi sufletul omului, fii iubitor de suflete, nu iubitor de arginţi sau de

desfătări. Ajută-mă să fac aceasta, Doamne! Fără Tine nu pot face nimic! (Ioan 15, 5) Ajută-mă, ajută-mă!

Dumnezeu este mult-milostiv şi îndurător faţă de toţi, faţă de mine, păcătosul. Totul este al lui Dumnezeu, nimic nu este al meu (renunţ la orice proprietate) Trebuie să-I mulţumesc lui Dumnezeu cu evlavie pentru toate. Pentru pala de vânt care mă mângâie şi pentru raza de lumină, pentru apă, pentru mâncare, pentru îmbrăcăminte. Pentru tot să-I mulţumim - chiar şi pentru trupurile noastre şi mai vârtos pentru pământ şi pentru apă.

Toţi suntem una şi de aceea trebuie să ne iubim unii pe alţii ca pe noi înşine. A-ţi părea rău, de egoist ce eşti, pentru ceea ce a-i putea da altuia, chiar dacă poţi părerea de rău doar în gând, aceasta vine de la diavolul. Orice patimi pentru cele pământeşti este gând diavolesc, dar şi gând al propriului nostru egoism.

Cu ce intenţie oare Sfânta noastră Biserică a rânduit că atât în rugăciunile de acasă, cât şi în cele de la biserică să vorbim ca în numele tuturor, nu în numele nostru? Pentru a ne insufla să purtăm, necontenit, unii faţă de alţii dragoste, pentru ca şi în rugăciune şi în viaţă să ne iubim unii pe alţii, luând pildă de la Dumnezeu, Cel în trei Persoane, Care alcătuiesc împreună suprema unitate. Să fim şi noi aşa: unitate în multitudine. „Ca toţi să fie una, după cum Tu, Părinte, întru Mine şi Eu întru Tine, aşa şi aceştia în Noi să fie una" (Ioan 17, 21). Rugăciunea obştească, în numele tuturor, ne învaţă să ne împărţim între noi grijile, să trăim unii lângă alţii, ca şi cum am fi toţi una, ca să se vadă în toate dragoste reciprocă şi pentru ca însuşirile noastre să poată fi folosite şi spre binele altora, ţinând seama de posibilităţile fiecăruia, să nu ne îngropăm talantul în pământ. Să nu fim egoişti, leneşi. De eşti înţelept, dă-i sfat celui neînţelept; de eşti cult, învaţă-1 pe incult; de eşti puternic, ajută-1 pe neputincios; de eşti bogat, ajută-1 pe sărac.

Când te rogi singur şi când duhul din tine începe să trândăvească, să se lase cuprins de urât, să se simtă apăsat de singurătate, adu-ţi aminte că Dumnezeu Cel în trei ipostasuri te vede, aşa cum te vede mereu, că priveşte către tine cu ochi mai luminoşi decât soarele; că te văd sfinţii îngeri, îngerul tău păzitor şi sfinţii, oamenii lui Dumnezeu. Se întâmplă aşa fiindcă toţi sunt una în Dumnezeu, şi unde este Dumnezeu, acolo sunt şi ei. Unde este soarele, acolo sunt concentrate şi razele sale. Ia seama la ce spun. Roagă-te întotdeauna cu inimă fierbinte şi ca să te rogi aşa nu trebuie să fii din cale-afară de sătul şi nici băut. Nu uita cu cine „vorbeşti"! Oamenii uită adesea cu cine „stau de vorbă" când se roagă, cine sunt martorii rugăciunii lor. Uită că „stau de vorbă" cu Cel veşnic treaz şi Atotvăzător şi că „vorbirea" lor cu Dumnezeu este ascultată şi de puterile cereşti, şi de sfinţi.

Dacă te împresoară vrăjmaşii şi te afli într-un necaz, cheamă îndată pe Preasfânta Stăpâna noastră; de aceea şi este Stăpână, ca să stăpânească cu puterea sa nebiruită puterile care ne sunt potrivnice şi să ne izbăvească de ele.

Toţi suntem una şi Domnul este peste toţi, peste îngeri şi peste sfinţi, peste toate lumile materiale, până la cea mai măruntă particulă a lor. „Priviţi la păsările cerului... luaţi seama la crinii câmpului, cum cresc... Dumnezeu astfel... îmbracă oare nu cu mult mai mult pe voi, puţin credincioşilor?" (Matei 6, 26, 28, 30). „Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui (adică dragostea reciprocă) şi toate acestea se vor adăuga vouă" (Matei 6, 33). Se vor adăuga de la Dumnezeu. Iată adevărul care îţi este de cea mai mare trebuinţă. Bizuie-te în toate pe Dumnezeu. „Lăsaţi-i Lui toată grija voastră că El are grijă de voi" (1 Petru 5, 7). Cum e posibil oare să trăim aşa cum trăim? Trăim ca şi cum n-ar exista Dumnezeu, Care să ne poarte de grijă. Credem că ne putem descurca singuri, că putem face rost singuri de tot ce avem nevoie, neţinând câtuşi de puţin seama că există Dumnezeu, Care se îngrijeşte de toate.

Nu ajunge să nu te împătimeşti de mâncăruri alese sau de lucruri frumoase, nu trebuie să te împătimeşti nici de trupul tău păcătos. Fiindcă, atunci când faci o patimă, chiar şi pentru un lucru cu totul neînsemnat, îl mânii pe Dumnezeu. „Neprivind noi la cele ce se văd, ci la cele ce nu se văd, fiindcă cele ce se văd sunt trecătoare, iar cele ce nu se văd sunt veşnice" (2 Corinteni 4, 18). Vezi, la cele ce se văd nici măcar nu trebuie să priveşti, ca şi când nici n-ar fi, ci la cele ce nu se văd. Fiindcă unele sunt vremelnice, celelalte veşnice, iar atunci când vei căuta cele nevăzute, Dumnezeu se va îngriji de cele văzute ale tale, aşa cum S-a îngrijit şi până acum.

Cât de măreaţă este calitatea de creştin şi mai cu seamă aceea de preot creştin! Creştinul se uneşte cu Hristos, cu Dumnezeu-Mântuitorul (prin Sfintele Taine). Când te împărtăşeşti cu Sfintele Taine, o, preotule, spune în inima ta: Caută către mine, Dătătorule de viaţă, scoate-mă din gura şarpelui iadului, curăţă-mă de întinăciunea patimilor, dă linişte inimii mele zbuciumate, înveseleşte duhul meu cel copleşit de tristeţe şi de deznădejde, hrăneşte-mă pe mine, cel istovit de povara păcatului, îmbracă-mă pe mine, cel gol de toată fapta cea bună, întăreşte-mă pe mine, neputinciosul, cinsteşte-mă pe mine defăimatul, înalţă-mă pe mine cel căzut, înnobilează-mă pe mine cel dispreţuit, luminează-mă pe mine, cel întunecat. Pentru toată darea cea bună ce vine de la Tine, îţi mulţumesc, Mult-milostive!

Inima arată uneori ca pământul pe care s-a lăsat întunericul. Evanghelia este asemenea soarelui care dă viaţă inimilor. Luminează-ne inimile cu soarele adevărului Tău, Doamne!

Uitându-mă mai cu luare-aminte la unii oameni foarte săraci şi stând de vorbă cu ei, mi-am dat seama cât sunt de amabili, de blânzi, de smeriţi, deschişi la inimă, sinceri, binevoitori. Săraci material, dar bogaţi spiritual! Mă fac de ruşine pe mine, care sunt grosolan, trufaş, rău, suspicios, irascibil, viclean, lipsit de căldură faţă de Dumnezeu şi de oameni, invidios şi avar. Ei sunt adevăraţii prieteni ai lui Dumnezeu! Vrăjmaşul, care ştie ce comoară ascund în suflet unii ca aceştia, trezeşte în sufletul celor pe care i-a adus în robia sa, adică a bogaţilor trufaşi, dispreţ faţă de ei şi ură, încât ar fi gata să-i spulbere de pe faţa pământului, ca şi când n-ar avea dreptul să trăiască şi să umble pe el! O, prietenii Dumnezeului meu, sărmanii mei fraţi! Adevăraţii bogaţi cu duhul sunteţi voi, eu fiind de fapt cerşetor, blestemat, sărac. Voi sunteţi vrednici cu adevărat de respectul nostru, al celor ce stăpânim prisositor bunurile lumii acesteia, dar suntem atât de săraci şi de zgârciţi în fapte de desăvârşire: înfrânare, blândeţe, smerenie, nerăutate, sinceritate şi ardoare faţă de Dumnezeu şi de aproapele. ***Doamne! învăţă-mă să dispreţuiesc cele din afară şi să-mi îndrept ochii spre cele dinăuntru, să preţuiesc esenţele şi să dispreţuiesc aparenţele. Dă-mi mie să pot face aceasta şi faţă de bogaţii şi puternicii lumii acesteia!***

Avarul pune mare preţ pe lucruri; pe oameni, cei care au nevoie de lucruri, nu-i preţuieşte; îi pare rău de obiecte, nu-i pare rău de oameni, deşi omul este fiinţă nepreţuită. Pe sine se iubeşte, pe altul nu. Tot ceea ce preţuieşte el este până la urmă gunoi, apă care curge şi nu se mai întoarce. Domnul este pentru toţi oamenii izvor nesecat; El a pus totul la picioarele omului, lumea întreagă.

Dragostea îndelung rabdă. (1 Corinteni 13, 4), adică nu se grăbeşte să-l pedepsească pe cel ce a greşit, ci îi suportă cu răbdare căderea în greşeală, căutând să-l facă să şi-o înţeleagă şi nepedepsindu-1 îndată. Răutatea nu face aşa, dimpotrivă, nu întârzie a se răfui cu adversarul, sau chiar împingându-1 spre reacţii extreme. E uluitor cât suntem de răi şi de nerăbdători! A greşit un frate şi, în loc să ne pară rău de greşeala lui şi să-l compătimim cu iubire frăţească că s-a smintit de bunăvoie, dându-se păcatului, îl urâm, îl dispreţuim pentru ce-a făcut, deşi noi înşine ne vom fi făcut poate vinovaţi de aceleaşi greşeli, pe care alţii ni le-au iertat cu mărinimie. Şi poate că tocmai datorită îngăduinţei superiorilor noştri ne vom fi redresat dintr-o cădere, dintr-o patimă, dintr-un viciu, făcându-ne, cum-necum, oameni res-pectabili. Şi chiar dacă greşeala noastră, oarecum asemănătoare cu aceea a fratelui, n-a fost atât de gravă,

răspunderea ne este aceeaşi şi tocmai de aceea trebuie să fim mai îngăduitori. Pedepsindu-i pe alţii pentru greşeli sau chiar crime, să nu scăpăm din vedere propriile noastre slăbiciuni, vicii şi patimi, trecute sau existente; să-i pedepsim pe cei de sub autoritatea noastră, dar să o facem cu iubire, părere de rău, îndelungă-răbdare, nu cu răutate, nemilă, grabă, nerăbdare. „Certând cu blândeţe pe cei ce stau împotrivă, că doar le va da Dumnezeu pocăinţă spre cunoaşterea adevărului. Şi ei să scape din cursa diavolului de care sunt prinşi pentru a-i face voia“ (2 Timotei 2, 25-26).

Nu în zadar Apostolul aşază ca primă caracteristică dragostea faţă de aproapele, îndelunga răbdare şi caritatea. „Dragostea îndelung rabdă, dragostea este bi-nevoitoare“ (1 Corinteni 13, 4). Fiindcă orice om este neputincios, slab, nechibzuit, gata să cadă în păcat, dar, cu toate acestea, îşi poate veni în fire uşor, ridicându-se din cădere în împrejurări favorabile. De aceea trebuie să fim răbdători faţă de neputinţele şi greşelile oamenilor, fiindcă şi noi vrem ca alţii să fie îngăduitori cu neputinţele noastre, să lase impresia că nu le-au văzut. De altfel, acolo unde păcatul lucrează nociv asupra altora sau unde se conjugă cu neglijarea obligaţiilor de serviciu, sau unde capătă proporţii mult prea mari, trebuie sancţionat prompt, cu asprime, pentru a-1 limita şi stârpi, sau prin înlăturarea celui care are o influenţă vătămătoare asupra unor oameni bine intenţionaţi, „Scoateţi afară dintre voi pe cel rău“ (1 Corinteni 5, 13).

Dumnezeu nu L-a„cruţat" pe însuşi Fiul Său, Unul-Născut dându-L pentru mântuirea omului; putea-vom oare noi să ne „cruţăm“ bunurile, despărţindu-ne cu părere de rău de ele, când le dăm aproapelui - mâncare, băutură, îmbrăcăminte, bani, alte lucuri care i-ar putea fi de folos? Domnul dă unora mult, altora puţin şi face aşa pentru ca să ne gândim noi înşine cu ce am putea veni în ajutorul semenilor. Aşa a rânduit: dacă din darurile de care ne-am învrednicit noi cu prisosinţă vom da altora, atunci acele daruri ne vor fi nouă de folos, sufletului şi trupului, ne vor deschide inimile spre iubirea aproapelui, iar dacă vor fi folosite cumpătat, va fi spre binele trupului, ca să nu se ghiftuiască şi să se îngreuneze de ele. Dacă însă le vom întrebuinţa numai în folosul nostru, cu lăcomie, ca nişte egoişti şi zgârciţi şi ne va părea rău să le împărţim cu alţii, aceste daruri se vor întoarce spre paguba trupului şi sufletului nostru. Spre paguba sufletului, fiindcă lăcomia şi zgârcenia nu lasă loc în inimă iubirii de Dumnezeu şi de semeni, transformându-ne în egoişti respingători, sporind patimile din noi şi, pe de altă parte, fiindcă lăcomia duce la îmbuibare şi ne zdruncină înainte de vreme sănătatea.

Trebuie să ne mărturisim mai des păcatele pentru a le stăvili, biciui printr-o recunoaştere deschisă şi pentru a putea simţi faţă de ele, într-o mai mare măsură, repulsie şi a ne da seama de marile nenorociri pe care le aduce păcatul; în acelaşi timp, pentru a nu uita ce-a făcut pentru mântuirea noastră Stăpânul, Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Să ne reamintim mereu cum S-a întrupat, cum S-a dat pe Sine de bunăvoie pătimirii, ce-a făcut când S-a aflat printre oameni, cum le-a vorbit, ce minuni a săvârşit; cum a fost defăimat, batjocorit, scuipat, bătut, pentru ca, în cele din urmă, să fie dat morţii ruşinoase pe cruce, să fie îngropat şi să învie din morţi. Nu uita că a făcut aceasta ca să fim izbăviţi de chinurile veşnice şi că nu ne cere altceva în schimb decât să ne predăm Lui cu totul, să nu trăim pentru sine, ci pentru El, să-I ţinem poruncile. Caută să fugi de tot ceea ce te-ar putea împinge spre păcat: poftele trupului, pofta ochilor şi trufia vieţii; răstigneşte-ţi trupul cu patimile şi poftele sale; mântuieşte-ţi sufletul cu răbdare, iubeşte pe Dumnezeu, iar pe aproapele ca pe tine însuţi.

Ce-a făcut Stăpânul vieţii noastre pentru noi, cei nerecunoscători, învechiţi în rele, cei ce nu valorăm, de fapt, nimic? S-a coborât din ceruri, a luat trupul nostru, a săvârşit nenumărate minuni, a pătimit şi şi-a vărsat sângele, a murit, a coborât la iad, l-a legat pe diavolul, a surpat iadul, i-a dezlegat pe cei prinşi în legăturile iadului, i-a înviat din morţi şi ne va învia, aşa cum El a înviat. Să-I îndeplinim porunca cea de dinainte de moarte: „Să ne iubim unii pe alţii“. Să ţinem toate poruncile Sale, să nu-L jignim prin împotrivirea şi samavolnicia noastră. Ajută-ne, Doamne!

Să fim într-un duh cu Domnul - duhul sfinţeniei, al iubirii, bunătăţii, blândeţii, îndelungii-răbdări, milosârdiei. Cine nu are acest duh, acela nu este al lui Dumnezeu. Deci trebuie să fim toţi doar iubire, iubire unică, şi să ne ştim cu toţii una: „Ca toţi să fie una“ (Ioan 17, 21). Aşa să fie, ajută-ne, Doamne!

Ce ni se va întâmpla în veacul viitor, când toate cele cu care ne-am amăgit în această lume - bogăţia, onorurile, mâncarea, băutura, îmbrăcămintea, locuinţele desăvârşit orânduite şi toate celelalte lucruri atât de atrăgătoare nu vor mai fi? Ce ni se va întâmpla - zic - când toate acestea vor rămâne doar vis şi când ni se vor cere fapte de credinţă şi de milostenie, înfrânare, curăţie, blândeţe, smerenie, caritate, răbdare, ascultare...

Trebuie să menţinem o legătură cât se poate mai strânsă, vitală cu cei ce vieţuiesc în ceruri, sfinţii, apostolii, proorocii, mucenicii, sfinţiţii slujitori ai altarului, cuvioşii şi drepţii, fiindcă ei sunt mădulare ale aceluiaşi trup, Biserica lui Hristos, căreia îi aparţinem şi noi păcătoşii şi al cărei Cap este însuşi Iisus Hristos Domnul.

Iată de ce îi chemăm în rugăciunile noastre, le vorbim, le mulţumim, îi slăvim. Creştinii trebuie să se afle într-o neîntreruptă relaţie cu ei dacă îşi doresc creştinească sporire, fiindcă sfinţii sunt prietenii şi îndrumătorii noştri spre mântuire, rugători şi mijlocitori pentru noi.

Dispreţuiţi cele ale trupului, adică patimile. Să ne străduim să nu-i facem pe plac trupului, el cu toate ale sale fiind asemenea unui gunoi. Doamne, ajută-mă cu puterea Ta! Când ne vom convinge că toate cele trupeşti, păcătoase, nu trebuie să însemne nimic pentru noi, atunci Domnul va însemna pentru noi totul. Pe ruinele unei inimi împătimite de cele pământeşti înscăuna-se-va Domnul.

Diavolul ne stăpâneşte inimile, ca să-şi îndeplinească voinţa, potrivnică lui Dumnezeu, vrea să ne izgonească din inimă împărăţia lui Dumnezeu, să surpe lucrarea lui Iisus Hristos, adică posibilitatea de a ne înălţa la cer, făcând aceasta prin împătimirea noastră de trup, de poftele lui, printr-o atenţie nemeritată dată trupului şi celor trupeşti. Aşa este! „Lucrând să învăţăm să nu ne uităm la trup, căci este trecător!” (vezi Troparul la un cuvios). Dar în veacul de-acum, la oamenii veacului acestuia, trupul stă mai presus de toate cele ale sufletului; cele duhovniceşti, credinţa, faptele bune nu sunt preţuite.

Domnul nu trăieşte într-o inimă în care domneşte lăcomia, patima pentru avuţii şi bunătăţi pământeşti, bani ş.a. Aceasta s-a demonstrat prin experienţă trăită şi se confirmă în fiecare zi. În acea inimă „trăieşte" o răceală de piatră, trufia, închipuita înţelepciune, dispreţul, răutatea, răzbunarea, invidia, avariţia, deşertăciunea, slava deşartă, hoţia, înşelăciunea, făţărnicia, duplicitatea, viclenia, linguşirea, curvia, clevetirea, furia, trădarea, sperjurul.

Toţi suntem una prin unanimitate în dragoste şi în renaştere duhovnicească şi toţi avem Acelaşi, Unic, Părinte ceresc: „Tatăl nostru Care eşti în ceruri". Alcătuim o singură frăţie, cu un singur duh: „Dacă cineva nu are Duhul lui Hristos, acela nu este al Lui" (Romani 8, 9). Să înţelegem ce înseamnă aceasta. Noi suntem Biserica lui Hristos, al cărei Cap este însuşi Hristos, Cel blând şi smerit, nesecate fiind bunătăţile de care ne învrednicim de la El, dar numai să trăim în dragoste. Noi suntem turma, Hristos este Păstorul. Noi, mădularele, El, Capul. Ar putea mădularele să se laude cu ceva, ştiind că tot ce au vine de la Cap?

Dacă vom menţine aici pe pământ o relaţie vie, lucrătoare între mădularele lui Hristos, dacă ne vom iubi în fapt şi cu adevărat între noi, atunci şi sfinţii se vor afla într-o unire vie cu noi şi, orice le vom cere, mijloci-vor pentru noi la Hristos, Căruia i-au jertfit tot ce au avut mai scump, şi ni se va da.

Noi, cei ce am primit viaţă de la Cel ce este viaţa tuturor - Dumnezeu - pentru a-I aduce în schimb roadele vieţii noastre, ne îndeplinim oare această datorie, aşa cum i-au adus în dar viaţa şi roadele ei protopărinţii, proorocii, apostolii, mucenicii, ierarhii-mărturisitori, cuvioşii, drepţii, toţi sfinţii? Sau cel puţin ne trece zilnic prin minte un asemenea gând? Nu cumva trăim doar pentru noi? Trăim oare după poruncile şi rânduielile Dătătorului de viaţă? Dacă nu, ce ne împiedică să o facem? Dragostea de sine, egoismul? Pe acestea să le aducem jertfă Domnului, fiindcă ce suntem de fapt noi, în sine? Păcat, putreziciune.

În fiecare zi ţi se cere să dai milostenie şi să nu treacă zi fără să dai ceva unui sărac, dar fă-o cu bucurie, fără răutate, fără să-l jigneşti sau să murmuri. Nici tu nu-ţi aparţii. Iar ceea ce dai acelor fii ai lui Dumnezeu care îşi poartă crucea lor, care de-abia îşi găsesc loc unde să-şi plece capul ţi-a venit de la Dumnezeu. Tu eşti împuternicit să porţi de grijă moştenirii Domnului, eşti slujitorul de fiecare zi al acestor mai mici fraţi ai noştri întru Hristos, îndeplineşte-ţi lucrarea cu blândeţe şi smerenie, să nu ţi-o faci de mântuială, îl slujeşti pe Hristos, Judecătorul şi Atoatedătătorul; mare cinste, înaltă vrednicie! Fapta bună fă-o cu bucurie! Banii îţi vor veni simplu, fără să te trudeşti din cale-afară, de unde nici nu te aştepţi; împarte-i. De-ţi sunt răsplătite strădaniile cu mărinimie, fii şi tu mărinimos cu alţii. N-ai meritat o asemenea răsplată, dă şi tu altora, nu pentru cine ştie ce merite, ci fiindcă au nevoie.

După cum omul pătimaş este într-un duh cu diavolul - am simţit eu însumi, au simţit şi alţii - tot aşa omul virtuos este şi rămâne într-un duh cu Domnul, ceea ce şi simte, zicând: „Nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăieşte în mine“ (Galateni 2. 20). Sau cum a spus Domnul însuşi: „Cel ce mănâncă trupul Meu şi bea sângele Meu, rămâne întru Mine şi Eu întru el“ (Ioan 6, 56). Sau Apostolul: „Sau nu vă cunoaşteţi voi singuri bine că Hristos Iisus este întru voi?“ (2 Corinteni 13, 5). Sfinţii sunt într-un duh cu Domnul; într-un duh cu Domnul sunt şi binecinstitorii creştini, cei ce trăiesc acum. Ce taină măreaţă şi ce cinstire fără seamăn pentru fiii pământului! Dar şi ce necinste şi ce prăpăd îi aşteaptă pe cei ce se socot pe sine prea înţelepţi şi nesupuşi. Ei sunt într-un duh cu diavolul. De care Te rugăm, Hristoase Dumnezeule, izbăveşte-ne!

Dacă vreun adevăr de credinţă, dezvăluit în vreun fel de cuvântul lui Dumnezeu, sau cercetat şi tâlcuit de mintea luminată de Dumnezeu, a sfinţilor, proslăviţilor bărbaţi a fost perceput şi cu inima în toată lumina şi vigoarea lui, iar tu îl pui la îndoială şi mai rămâi nedumerit să ştii că faci un greu păcat, din îngâmfare diavolească a minţii şi a inimii.

Sunt un datornic de fiecare clipă al Domnului, cu datorii materiale şi spirituale. Sunt îndatorat din cauza păcatului şi a trupului, căruia Domnul îi oferă daruri materiale: mâncare, băutură, bani, haine, aer, căldură, lumină, în general lucruri care fac viaţa comodă şi îndestulată. Putea-voi oare să nu mă bucur când îmi iert eu însumi datornicii - cei îndatoraţi material sau spiritual, când Domnul îmi iartă nenumărate datorii? Să nu împart eu însumi din darurile materiale şi spirituale, pe care mi le-a dat şi mi le dă Dumnezeu? Îmi luminează mintea şi inima, îmi dă pace şi bucurie în suflet, cunoştinţe de tot felul, îmi dă până şi aerul pe care îl respir! Ar fi monstruos dacă n-aş da şi eu, dar din dar! Alcătuim cu toţii acelaşi trup, suntem unul altuia mădulare şi în acelaşi timp, datornici unii altora. Nici în organismul social nu putem face abstracţie unii de alţii, este cu neputinţă ca eu să nu fiu dator cuiva şi îndeobşte să nu fim îndatoraţi unii altora. Deci nu putem să nu ne iertăm unii altora datoriile. Aşa cum într-un organism viu unele organe trăiesc adesea pe seama altora, de pildă stomacul pe seama capului sau pe seama mâinilor şi picioarelor, aşa se întâmplă şi în societate. Principalul este să nu uităm că primim totul de la Dumnezeu şi că-I suntem îndatoraţi la nesfârşit şi că El ne iartă datoriile din iubire, doar-doar ne vom ierta şi noi datornicii. Să iertăm cu bucurie şi din inimă semenilor noştri datoriile cu care sunt încărcaţi faţă de noi, această iertare să I-o aducem lui Dumnezeu în fiecare zi ca pe o jertfă şi astfel vom trăi în dragoste.

Să stârpim din noi samavolnicia şi nelegiuirea patimilor şi să ne supunem în toate voinţei lui Dumnezeu. Suntem chip al lui Dumnezeu, iar Dumnezeu este iubire (I Ioan 4, 8) . Să trăim în iubire, să ne străduim către o asemenea viaţă! Doamne, vino în ajutorul nostru! Toate cele pământeşti – mâncarea, hainele, banii - să le socotim gunoi şi să nu-L mâniem pe Dumnezeu din cauza lor, mâncându-ne unii pe alţii, duşmănindu-ne între noi. Să-l vindem pe Dumnezeu pentru de-ale gurii sau pentru bani? Din două, una: sau Dumnezeu sau trupul. Nu poţi recunoaşte doi dumnezei şi nici să-i slujeşti pe amândoi. Trupul ne prescrie propriile legi potrivnice cu totul celor ale lui Dumnezeu: lăcomia, neînfrânarea, beţia, banii, zgârcenia sau părerea de rău pentru înstrăinarea către aproapele a darurilor primite de la Dumnezeu, pornirea duşmănoasă împotriva semenilor din cauza mâncării, băuturii, banilor, dispreţul faţă de el, invidia din aceaşi cauză, nepăsarea faţă de omul aflat la necaz ş.a.

Ce trebuie să facem ca să-l slujim pe Domnul fără făţărnicie? Să ne răstignim trupul cu patimile şi poftele lui, să nu punem nici un preţ pe el şi toate cele ce slujesc trupului – plăcerile, banii, îmbrăcămintea, casele, trăsurile să le socotim de asemenea fără valoare, gunoi, putreziciune, pământ, aşa cum şi sunt de fapt. Şi să

punem mai presus de toate în viaţă iubirea, să jertfim totul pentru ea, să dispreţuim toate celelalte pentru ea.

Toţi trebuie să ştie şi să creadă că există un şarpe nevăzut, aducător de moarte, numit diavolul, satana, osândit de Creator la chinuri veşnice, dar care îi poate atrage pe oameni în chinuri veşnice, pe necredincioşi, pe cei ce fac fărădelege şi nu se căiesc. De asemenea, să ştie şi să creadă toţi că ne-a fost trimis de la Dumnezeu un Mântuitor, ca să ne izbăvească de muşcătura dătătoare de moarte a şarpelui, de păcat şi de moarte veşnică, şi că Mântuitorul dă doctorii ce vindecă muşcăturile şarpelui: credinţa, rugăciunea, pocăinţa, Sfintele Taine ale Trupului şi Sângelui Său.

Nenumărate sunt picăturile de ploaie care cad pe pământ, dar toate vin din acelaşi nor; multe sunt razele de lumină, dar toate iradiază de la acelaşi soare; multe sunt frunzele, dar copacul pe care cresc este unul singur; mult este nisipul, dar tot stă pe acelaşi pământ. Mulţi sunt oamenii şi toţi se trag dintr-un singur om - Adam - dar mai înainte de toate, de la Dumnezeu.

De ce adaugă Domnul vieţii noastre zi după zi şi an după an? Pentru ca să ne dezbărăm treptat de păcate, să lăsăm deoparte şi să ne scoatem din suflet viclenia (fiecare pe a sa), să dobândim simplitatea şi sinceritatea care ne pot face fericiţi, să ne facem, de pildă, buni ca mieluşeii şi ca pruncii, să ne deprindem a nu mai avea nici o patimă faţă de lucrurile pământeşti, ci ca nişte copii candizi şi iubitori să ne „alipim“ cu toată inima numai de Dumnezeu şi să-L iubim din tot sufletul, cu toată puterea, cu toate gândurile, iar pe aproapele ca pe noi înşine. Grăbeşte-te să cazi în rugăciune cu lacrimi izvorâte din inimă şi cere-I Domnului să-ţi dea inimă curată. Să ne străduim din răsputeri şi prin toate mijloacele să stârpim din sufletele noastre viclenia, suspiciunea, gândul îndreptat spre ceea ce este mai rău, dorirea răului pentru alţii, bucuria de răul altuia, răutatea, trufia, prefăcătoria, lauda de sine, dispreţul, nerăbdarea, urâtul, disperarea, irascibilitatea, laşitatea şi lipsa de curaj, invidia, avariţia, lăcomia şi îmbuibarea, curvia cu gândul, cu inima şi cu fapta, arghirofilia şi, în general, goana după înavuţire, lenea, neascultarea, întreaga cohortă neagră a păcatelor. Doamne! Fără Tine nimic nu putem face. Binecuvântează-ne pentru a lucra aceasta şi dă-ne biruinţă asupra vrăjmaşilor şi a patimilor noastre. Aşa să fie!

Să încercăm să ne tămăduim de miopia sufletului şi să nu ne preocupăm doar de cele vremelnice, pământeşti; să căutăm a desluşi cu ochii minţii ce ne aşteaptă mâine - viaţa cea fără de sfârşit - şi să ne înălţăm inimile spre patria cea de sus. Este, într-adevăr, o miopie fără seamăn a sufletului nostru nemuritor a privi numai

la prezent, la cele văzute, perceptibile prin simţuri şi care convin doar unor senzaţii trupeşti, şi a nu privi înspre veacul viitor, la „Cele ce ochiul n-a văzut şi urechea n-a auzit şi la inima omului nu s-au suit“ - bunătăţi - pe care Preabunul şi Preaînţeleptul Dumnezeu le-a gătit celor ce-L iubesc pe El (1 Corinteni 2, 9). Ne dăm seama oare de ce ne-a lipsit miopia, căreia ne-am dat de bunăvoie? Ne-am lipit ca muştele de dulceţile pământeşti şi nu mai vrem în ruptul capului să ne dezlipim de ele! Fericit cel ce dispreţuieşte dulceţile lumii acesteia! Fericirea aceluia nu va avea sfârşit!

După cum în lumea în care trăim aflăm bogaţi şi săraci, tot aşa şi în ordinea spirituală există săraci şi bogaţi. Săracii cer de la bogaţi şi de la cei cu dare de mână ajutor şi nu se pot lipsi de el; în ordinea spirituală, săracii ar trebui să vină şi să ceară ajutor celor bogaţi sufleteşte. Noi suntem cei săraci cu sufletul, sfinţii sunt cei bogaţi, care încă din această viaţă au strălucit prin credinţă şi prin evlavie. La dânşii trebuie să alergăm noi, săracii, să le cerem să se roage pentru noi, să ne ajute să devenim curaţi ca pruncii, să ne înveţe înţelepciunea duhovnicească, să putem învinge păcatul, să-L iubim pe Dumnezeu şi pe aproapele. Rugaţi-vă pentru mine, sfinţilor, oameni ai lui Dumnezeu, proorocilor, apostolilor, ierarhilor, mucenicilor, cuvioşilor, drepţilor şi toţi sfinţii, ca să mă fac asemenea vouă!

Când te rogi Domnului, caută să-ţi închipui în minte cui te rogi. Te rogi împăratului a toată făptura, Cel fără de început şi fără de sfârşit, Atotsfânt, Atotbun, Atotputernic, înţelept, Omniprezent, Atotdrept, înaintea Căruia stau cu evlavie milioane şi milioane de îngeri, de toate cetele, Căruia îi înalţă cântare oştile mucenicilor, ceata proorocilor şi apostolilor, soboarele ierarhilor, cuvioşilor şi drepţilor. Rugându-te Stăpânei noastre Născătoarea de Dumnezeu, gândeşte-te în sine la nemăsurata-i sfinţenie, măreţie, bunătate, înţelepciune, ştiind-o grabnic ajutătoare în tot binele, căreia se închină cu supunere soboarele îngereşti şi pământeşti.

Taina răscumpărării neamului omenesc de către Hristos, patimile, moartea pe Cruce şi învierea Sa, înălţarea la cer şi cea de-a doua venire se cuvine să le avem în minte mereu şi să ne arătăm vrednici de ele, să cinstim sfinţenia Maicii Domnului, ca pe un chivot viu şi ca pe un templu al dumnezeirii, ca pe fiinţa îndumnezeită şi, mai presus de toate, să cinstim în ea - după cinstirea pe care se cade să o dăm Domnului însuşi - curăţia, sfinţenia, tăria în credinţă şi în dragoste.

Fereşte-te cât poţi mai mult de linguşire, de grosolănie şi de samavolnicie. Sufletul nostru înclină repede înspre aşa ceva, atunci când vedem că alţii fac lucruri care nu ne sunt pe plac sau fac chiar împotriva voinţei noastre. Rabdă!

Gândeşte-te ce-ar fi dacă şi alţii ar vrea să se răzbune pe tine îndată când vei fi făcut ceva ce nu le era pe plac sau n-ai făcut ce erai dator să faci. „Precum voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi-le şi voi asemenea (Luca 6, 31). Sau ţineţi porunca sfântă: „precum şi noi iertăm greşiţilor noştri . Omul este datorie personificată. Trebuie să mai spunem că inima omului este foarte capricioasă şi rea şi proastă. Din te miri ce o persoană oarecare ne poate deveni antipatică, începem s-o urâm, suntem gata oricând s-o jignim fără motiv. Trebuie să respingem din inimă ura „naturală", fără motiv, şi să ne rugăm lui Dumnezeu să ne ferească de această miasmă a beznelor iadului. Să nu uităm ce ni s-a poruncit: „Aceasta vă poruncesc: să vă iubiţi unul pe altul" (Ioan 15, 17).

Iubirea dă viaţă inimii, răutatea şi ura împotriva aproapelui o omoară. Dumnezeu ne ţine pe pământ tocmai pentru ca dragostea faţă de El şi de aproapele să ne cuprindă inima; aceasta aşteaptă Domnul de la noi. Prin dragoste lumea este chemată să dăinuiască.

Nu trece zi să nu mă lovesc de un obstacol grozav: păcatele, ele îmi rănesc şi îmi sfârtecă inima. Dar pentru a-1 depăşi, îl am alături de mine, zi de zi, pe marele Izbăvitor şi Mântuitor, Iisus Hristos. El stă nevăzut, mă ajută, mă îndeamnă spre bine. Păcătoşilor, bieţii de voi, aflaţi-L pe Mântuitorul, cum L-am aflat eu din harul şi darurile Sale!

Te înverşunezi cu răutate împotriva aproapelui tău, a confratelui tău, zicând că este aşa şi pe dincolo, un cărpănos, un rău, un înfumurat, că a făcut una sau alta. Ce treabă ai tu cu el? Dacă a greşit, a greşit înaintea lui Dumnezeu, nu a ta. Dumnezeu să-l judece, nu tu. Va răspunde pentru faptele sale înaintea lui Dumnezeu, nu a ta. Ştii prea bine cât eşti de păcătos şi ce bârnă mare îţi stă în ochi, cât de greu îţi este să ţii piept păcatelor şi să le învingi, că boleşti tu însuţi de ele fiindcă te-au prins în plasa lor, că pentru aceste păcate îţi este ţie însuţi necesară îngăduinţa altora. Fratele pe care îl osândeşti este om ca şi tine. Fii îngăduitor cu el, ca faţă de un om supus păcatului, întru totul asemenea ţie. Iubeşte-1 ca pe tine însuţi, ţinând seama de cuvintele Domnului: „Aceasta vă poruncesc; să vă iubiţi unul pe altul" (Ioan 15, 17). Şi aşa cum te rogi Domnului pentru tine ca să te ajute să-ţi dezrădăcinezi patimile rebele, greu de vindecat, tot aşa roagă-te şi pentru acel frate al tău, să-l elibereze Domnul de ispită şi de boala păcatului, a patimilor, de întunericul şi povara lor. Să ţinem seama că suntem trup supus păcatului şi că mădularele ne sunt infectate, mai mult sau mai puţin, de suflarea vrăjmaşului comun - diavolul şi că, fără dar dumnezeiesc, singuri nu suntem în stare să risipim această suflare dătătoare de moarte şi de întuneric. Numai suflarea Duhului Sfânt poate împrăştia miasma şi bezna drăcească a patimilor, cu puterea

Domnului nostru Iisus Hristos, Cel ce a pătimit pe cruce, şi că trebuie să ne rugăm cu smerenie Domnului, în duh de dragoste frăţească, pentru toţi confraţii noştri şi pentru toţi oamenii, ca şi ei să fie feriţi de întunericul păcatului, în care se desfătează, nedându-şi seama că merg spre pieire şi de ispita cea mare ce vine de la ele. Cum ne desfătăm cu păcatele? Bogatul cu bogăţiile, iubitorul de onoruri cu distincţiile, lacomul cu mâncarea şi cu băutura, răul cu răutatea, invidiosul cu suferinţa victimilor sale ş.a.

Domnul, Stăpânul nostru, mă aude când spun: „Miluieşte-mă Dumnezeule!" Mă aude şi îmi dă ceea ce-I cer (cunosc din experienţă), numai să fi cerut din toată inima. Aşa se întâmplă şi când mă rog cu alte cuvinte din rugăciuni, sau cu propriile mele cuvinte, numai să le fi spus sincer. O, Stăpâne, bun şi grabnic ajutător! Slavă Ţie! „Cereţi şi vi se va da, căutaţi şi veţi afla; bateţi şi vi se va deschide. Că oricine cere ia" (Matei 7, 7-8). Rugaţi-vă însă cu inimă curată, cu încredere.

Trimiţând asupra noastră boli fizice. Domnul „loveşte" în omul cel vechi, păcătos, trupesc, pentru a face să sporească în putere omul cel nou, pe care metehnele trupeşti îl fac să nu se dezvolte - lăcomia pântecelui, lenea, desfătările lumeşti, patimile de tot felul. „Când sunt slab, atunci sunt tare" (2 Corinteni 12, 10). Se cuvine să primim bolile cu recunoştinţă.

Sfinţii sunt mari prin condiţia lor spirituală, prin credinţă, prin nădejde neclintită în Dumnezeu, prin dragostea pe care i-o poartă lui Dumnezeu, pentru care au dispreţuit toate ale lumii. O, cât de mici suntem faţă de ei, cu nimic nu ne asemănăm lor! Mari sunt prin nevoinţele lor: prin înfrânare, priveghere, post, rugăciune continuă, cunoaştere şi înţelegere a cuvântului lui Dumnezeu, gândire la Dumnezeu. Cu nimic nu le suntem asemenea. Am putea, oare, să nu-i cinstim? Am putea, oare, să nu le cerem, cu evlavie, să se roage pentru noi? Şi putea-vom oare să-i privim cu uşurinţă, fără evlavie, să nu ţinem seama de îndumnezeirea lor, de unirea lor cu Dumnezeu?

Mulţumescu-ţi Ţie, Doamne, Stăpânul şi Judecătorul meu, că mă înveţi să mă rog Ţie simplu, curat şi auzi strigarea mea către Tine, că mă izbăveşti de păcatele şi supărările mele şi îmi porţi paşii pe pământ neted. Îndată ce Te-am chemat din păcatul vicleniei mele cu cuvintele rugăciunii bisericeşti: „Doamne, Dumnezeul nostru, dă-ne nouă iertare păcatelor prin pocăinţă", abia am isprăvit rugăciunea şi mi-am şi simţit sufletul împăcat şi uşurat.

Acordă consideraţie şi respect oricărui om, ca şi chip al lui Dumnezeu, nu gândi nimic rău despre el, neavând nici un motiv

Nu da ascultare clevetirilor vrăjmaşului asupra aproapelui tău, ticăloşiei lui, trufiei, răutăţilor lui. Acordă consideraţie şi respect oricărui om, ca şi chip al lui Dumnezeu, nu gândi nimic rău despre ei, neavând nici un motiv. Şi atunci când te rogi în sinea ta, şi când te rogi la vedere, păstrează neclintită convingerea că Domnul este de faţă, lângă tine şi că îţi aude fiecare cuvânt, chiar dacă l-ai spus doar în gând; spune din toată inima sincer, judecă-te pe tine însuţi, tot sincer, fără a te justifica în vreun fel. Crede că Dumnezeu te va milui că nu vei rămâne nemiluit. Aşa e, ştiu din experienţă.

Te superi pe aproapele tău, îl dispreţuieşti, nu vrei să vorbeşti cu el calm, cu dragoste, fiindcă are un caracter care îţi repugnă: e grosolan, brutal, dispreţuitor, acestea vădindu-se în vorbirea şi în manierele lui. De asemenea, îţi displace fiindcă: îşi dă aere, se consideră mai ceva decât este şi se comportă trufaş şi nerespectuos. Tu însă, care eşti doctorul şi învăţătorul aproapelui, meriţi să fii acuzat mai mult decât el. „Doctore, vindecă-te pe tine însuţi!" (Luca 4, 23). Învăţătorule, caută mai întâi să înveţi tu însuţi! Răutatea ta este mai rea decât tot răul. Gândeşte-te, e oare cu putinţă să vindeci răul cu rău? Având tu însuţi bârna în ochi, poţi scoate oare paiul din ochiul aproapelui? Răutăţile, neajunsurile se îndreaptă cu binele, cu mângâiere, cu dragoste, blândeţe, smerenie, răbdare. Recunoaşte-te cel dintâi dintre păcătoşi, dintre cei ce ţi se vor părea păcătoşi, sau chiar sunt, aşază-te pe tine mai prejos decât toţi. Scoate din tine orice urmă de trufie şi de ură împotriva aproapelui, de nerăbdare şi de mânie şi atunci vei putea să-i vindeci pe alţii. Treci cu vederea, din dragoste îngăduitoare, scăderile altora. Chiar dacă descoperi abateri în comportarea aproapelui, cu ce te vei alege dacă le vei da în vileag? Îi vei purta vrăjmăşie. Dar este cineva fără de păcat? De aceea ni s-a poruncit să iertăm greşiţilor noştri; dacă nelegiuirile noastre le vede Dumnezeu, putea-vom oare să ne împotrivim judecăţii Sale? „Că de veţi ierta oamenilor greşelile lor, ierta-va şi vouă Tatăl cel ceresc" (Matei 6, 14). La cina dragostei stăm împreună cu însăşi întruchiparea Dragostei, dar nu ne iubim unii pe alţii! Ciudat! Şi nici nu ne îngrijim de aceasta. Iar iubirea nu ne va veni de la sine, fără râvna, strădania şi lucrarea noastră.

Iubitorule de oameni, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, mulţumescu-Ţi din adâncul inimii că mi-ai dat ascultare când m-am rugat pentru iubirea de aproapele şi pentru dispreţuirea celor pământeşti, şi că ai revărsat asupra inimii mele pace dulce şi înţeleaptă iubire. Întăreşte-mă prin aceasta, Doamne, pentru rugăciunile Preacuratei Stăpânei noastre Născătoarea

de Dumnezeu şi ca să fiu copil al Tău, Doamne, şi copil al Ei cu totul adevărat. 26 iulie 1864, ora 11 seara.

Omul, creatura cea mai frumoasă şi cea mai de preţ, cea mai aleasă dintre cele făcute de mâna lui Dumnezeu; cea mai armonioasă şi cea mai perfectă şi cea care ar trebui să fie cea mai curată, neatinsă de nici o întinăciune, ca şi creaţie a lui Dumnezeu, chip şi templu al Său. Să nu ne lăsăm atinşi de nimic din ceea ce este necurat şi viclean, să alungăm gândurile hulitoare şi sceptice. Suntem poporul lui Dumnezeu, suntem sfinţi, întru Hristos; să ne păstrăm inimile în sfinţenie, ca nişte chivote vii ale lui Dumnezeu, să nu ne lăsăm atinse gândurile şi inimile de spurcatele şi viclenele duhuri! Cel ce Te-ai făcut om pentru noi, Cuvinte al lui Dumnezeu şi Doamne, ţine-ne în sfinţenia Ta! Tu, Cel ce eşti Preasfântul nostru Cap, nu lăsa ca trupurile şi sufletele noastre să se dea spurcatului Veliar să ni le întineze acela cu gânduri ticăloase; rămâi mereu cu noi, ţine-ne curaţi şi neprihăniţi. Fă, Doamne, să păstrăm mereu cu Tine, Dumnezeiescul nostru Cap, o legătură vie ca şi mădulare ale Tale, legătura gândurilor inimii, legătură de rugăciune şi de faptă. De vor cădea inimile noastre de la faţa Ta, Doamne, întunericul şi moartea să fie partea lor, întristarea şi strâmtorarea, ruşinea, nimicirea şi ticăloşirea. Cu Tine însă, ale noastre sunt lumina, viaţa, pacea, bucuria, lărgimea inimii, îndrăznirea către cele înalte, măreţia şi sfinţenia.

Ştiind că vă este făgăduită viaţă veşnică în Domnul, că trebuie să o meritaţi prin ascultare de Dumnezeu şi de Biserica Sa, în viaţa aceasta scurtă, prin îndurarea bolilor, necazurilor, vrăjmăşiilor, lipsurilor de tot felul, nu vreţi să vă supuneţi Creatorului, trăiţi în nepăsare şi nerâvnă faţă de suflet, de faptele bune şi mereu în păcat. Dovedindu-vă făptură josnică, viciată şi neascultătoare, la ce-ar trebui să vă aşteptaţi? Cugetă, suflete al meu, şi schimbă-ţi viaţa pământească întru slava lui Dumnezeu şi spre binele aproapelui. Nu mai face pe placul cărnii şi sângelui, ci caută a-I bineplăcea lui Dumnezeu. Carnea şi sângele sunt stricăcioase, ca toate cele pământeşti.

Ce rost ar putea avea neîncrederea, acolo unde n-ar trebui să apară, de pildă în timpul citirii sau ascultării cuvântului lui Dumnezeu, a citirilor şi cântărilor din biserică, în timpul rugăciunilor. Să-ţi fie de ajuns a şti că Dumnezeu este Adevărul. Biserica este stâlpul şi temelia adevărului. Diavolul este vrăjmaşul, minciuna, clevetirea. Îţi este deajuns să cunoşti aceasta. Cunoaşte pe Unul Dumnezeu şi adevărul Său; fereşte-te de diavolul, de minciunile, uneltirile şi absurdităţile.

Demonii se cutremură chiar şi numai văzând semnul crucii, deoarece pe lemnul crucii a fost ţintuit Fiul lui Dumnezeu şi acesta a fost sfinţit prin pătimirea Sa pe el;

demonii se cutremură şi de Stăpâna noastră, Născătoarea de Dumnezeu, numai auzindu-i numele atotsfânt. Asemenea unei stele strălucitoare, Stăpâna stă în strălucirea luminii dumnezeieşti precum jarul care îşi primeşte arderea dintr-un foc uriaş, toată numai lumină şi pară. Nimic mai uşor decât să crezi că aşa cum El, Dumezeu, este Lumină şi Sfinţenie, Maica Sa este Lumină veşnică, Sfinţenie veşnică. Amin.

“Iisus Hristos, ieri şi azi şi în veci este acelaşi" (Evrei 13, 8). Acelaşi lucru putem spune şi despre adevărul lui Dumnezeu, despre tot ceea ce se citeşte în Sfânta Evanghelie, în rugăciunile, canoanele, acatistele bisericeşti, în Psaltire. Acestea sunt în veci aceleaşi. Sunt aceleaşi cum le-ai descoperit acum, prima dată, sau când te-ai rugat cu inimă sârguitoare, simţindu-le întregul adevăr, dulceaţa, pacea, vitalitatea. Tu te transformi, devii altul în raport cu ele, care rămân mereu neschimbate, ca un soare veşnic, care luminează, încălzeşte, însufleţeşte.

Până când oare - deşi Sfintele Taine pe care le primim ne aduc aminte că „un trup suntem cei mulţi" (1 Corinteni 10, 17) - inimile noastre nu se vor căuta spre a se uni, ca mădulare ale aceluiaşi trup unic al lui Hristos? Până când vom mai trăi, oare, după cum ne duce capul, vrăjmăşindu-ne unii pe alţii, pizmuindu-ne, ameninţându-ne, amărându-ne şi mâncându-ne unii pe alţii, defăimându-ne, judecându-ne? Până când, oare, nu vom avea în noi Duhul lui Hristos, duhul blândeţii, smereniei, nerăutăţii, dragostei nefăţarnice, abnegaţiei, răbdării, dreptei înţelepciuni, înfrânării, simplităţii şi sincerităţii, al dispreţului faţă de cele de jos şi al râvnei nestinse faţă de cele de sus? ***Iisuse Hristoase, Stăpâne şi Doamne! Luminează-ne ochii inimii şi fă ca Duhul Tău cel bun să ne călăuzească spre „pământul dreptăţii" (Psalmul 142, 10). Dă-ne, Doamne, Duhul Tău!***

Domnul ne este tuturor toate; noi singuri nu putem face nimic pentru noi. El este Cel ce dă putere, bunătăţi, toate cele de trebuinţă pentru a ne petrece viaţa cu bine. Să ne lăsăm cu totul în grija Sa.

Când te rogi, caută să fii asemenea unui prunc care începe să gângurească, iar duhul tău să fie una cu cel al rugăciunii pe care o spui. Socoteşte-te pe tine ca pe un nimic, ia rugăciunea ca pe un dar al lui Dumnezeu. Renunţă cu desăvârşire la cunoştinţa cea după trup, nu ţine seama de ea, fiindcă „semeţeşte" (1 Corinteni 8, 1), ne face să ne îndoim, să urzim himere, să hulim. Dacă în timp ce te rogi, sau în altă vreme, vrăjmaşul îţi tulbură sufletul cu gânduri ticăloase şi cu hulă, nu deznădăjdui, ci spune cu convingere în inima ta; „pentru a ne curăţi de aceste păcate şi de altele asemenea lor a coborât pe pământ Domnul nostru Iisus Hristos; Mântuitorul a venit să ne ajute să ne izbăvim de ele şi de toate păcatele pe noi, cei

neputincioşi cu duhul". Dacă vei spune aceste cuvinte cu credinţă, ţi se va linişti inima îndată. Domnul ţi-o va curăţa. Nici un păcat şi nici o intenţie de păcat nu trebuie să ducă la deznădejde; să ţinem neclintită nădejdea în Mântuitorul. O, nemuritoare, părintească grijă a lui Dumnezeu! Cât de măreaţă este slujirea lui Dumnezeu, făcut Om, către noi păcătoşii! Cu nemărginită iubire de oameni ne stă în ajutor, ne curăţă şi ne mântuieşte. Ruşinează-se puterea vrăjmaşului!

De slăveşti pe aproapele drept-slăvitor, pe Dumnezeu îl slăveşti; de faci bine aproapelui, ţie îţi faci bine, fiindcă acelaşi trup suntem; de faci bine aproapelui, ţi-L faci „datornic" pe Dumnezeu, fiindcă aproapele este chipul lui Dumnezeu, iar Dumnezeu este totul în toţi; de faci bine unui creştin, ţi-L faci „datornic" pe Hristos, Fiul lui Dumnezeu, fiindcă creştinii sunt trupul Lui, mădularele Lui. Dai cu împrumut unui creştin, împrumuţi Duhului Sfânt, creştinii fiind temple ale Duhului Sfânt. „Nu ştiţi, oare, că voi sunteţi templu al lui Dumnezeu şi că Duhul lui Dumnezeu locuieşte în voi?" (1 Corinteni 3, 16).

Dumnezeu l-a creat pe om după chipul şi asemănarea Sa, aceasta fiind un dar de o infinită măreţie. Omul însă, care este fiinţă raţională, liberă, s-a făcut nerecunoscător faţă de Creatorul său, L-a jignit prin încălcarea poruncilor şi prin necredinţă, prin trufie faţă de El. A vrut să se facă asemenea Creatorului, s-a ridicat împotriva Lui. Orice păcat înseamnă un act de război împotriva lui Dumnezeu. Necuprins este însă darul dumnezeieştii iubiri de oameni! După căderea noastră atât de adâncă, greşind înaintea Creatorului, căzând din viaţă în moarte, îndepărtându-ne de Dumnezeu, Care este însăşi viaţa noastră, şi când ne-am dat stricăciunii prin păcate, ameninţaţi fiind de moarte veşnică, Dumnezeu L-a trimis pe pământ pe Răscumpărătorul lumii, Fiul Său, Unul-Născut, pentru ca, luând chipul trupului nostru, să ne lumineze, să pătimească pentru vinovăţiile noastre şi aşa să ne cureţe de păcate, iar prin pocăinţă şi credinţă în El, să ne readucă la Părintele Său, de la Care am căzut. Să preţuim suprema bunăvoinţă a lui Dumnezeu faţă de noi şi să nu ne arătăm „nepăsători la o astfel de mântuire" (Evrei 2, 3). Să nu uităm nici o clipă că suntem corupţi prin păcat şi că putem să ne înnoim firea prin mijloacele harice pe care ni le pune la îndemână Biserica. „Curăţiţi aluatul cel vechi ca să fiţi frământătură nouă" (1 Corinteni 5, 7). Dar suntem noi oare frământătură nouă sau am rămas aluatul cel vechi, cu aceleaşi păcate?

Maica Domnului este de un trup, de un sânge şi de un duh cu Mântuitorul, ca Maică a Sa. Prin dar dumnezeiesc a dobândit vrednicia neasemuită de a deveni Maica lui Dumnezeu însuşi, dându-I trup prea curat şi întru tot sfânt, alăptându-L, purtându-L în braţe, îmbrăcându-L, veghindu-I în tot chipul copilăria şi ado-

lescenţa, sărutându-L de nenumărate ori, mângâindu-L. Doamne, putea-va cineva oare să descrie măreţia Fecioarei Născătoare de Dumnezeu? „Nici un grai nu este în stare a te lăuda după vrednicie; mintea se cutremură de uimire, cinstindu-Te pe Tine, Născătoare de Dumnezeu" (Irmos). Într-un gând şi cu inimă curată să o chemăm.

Cunoaşte şi ţine minte că Stăpâna noastră, Născătoarea de Dumnezeu, îi stă mereu aproape de inimă cauza mântuirii tale, de aceea fiind aleasă dintre toate neamurile de Fiul lui Dumnezeu, pentru a se întrupa în ea, prea curat, din bunăvoinţa Tatălui şi lucrarea Sfântului Duh, pentru a izbăvi neamul omenesc de păcat, de blestem, de moarte veşnică şi de chinuri veşnice; ne este aproape, după cum şi Mântuitorul ne este aproape în lucrarea mântuirii noastre. Vino înaintea ei cu deplină credinţă, nădejde şi dragoste.

Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Cel mai Sfânt decât toţi sfinţii, „nu se ruşinează să ne numească, pe noi păcătoşii, fraţi " (cf. Evrei 2, 11). Nici tu nu te ruşina să numeşti fraţi şi surori cel puţin pe cei săraci şi neluaţi în seamă, oameni simpli, de-ţi sunt sau nu rude după trup; nu te trufi în faţa lor, nu-i dispreţui, nu te ruşina de ei, fiindcă suntem cu adevărat toţi fraţi întru Hristos. Toţi ne-am născut a doua oară din apă şi din Duh, prin baia Botezului, devenind fii ai lui Dumnezeu. Toţi ne numim creştini; toţi ne împărtăşim cu Trupul şi cu Sângele Fiului lui Dumnezeu, Mântuitorul lumii; asupra noastră se săvârşesc toate celelalte Taine ale Bisericii; toţi ne rugăm cu Rugăciunea domnească, zicând Tatăl nostru, deci toţi îl socotim pe Dumnezeu Părinte. Nu cunoaştem alt grad de rudenie decât rudenia în ordine spirituală, suprema, veşnica rudenie dată nouă de Stăpânul vieţii, Creatorul şi înnoitorul fiinţei noastre, Iisus Hristos, fiindcă numai această rudenie este adevărată, sfântă, dăinuitoare, rudenia pământească fiind neadevărată, schimbătoare, nestatornică, vremelnică, coruptibilă, coruptibile fiind carnea şi sângele nostru. Poartă-te simplu cu oamenii, ca de la egal la egal, nu te considera superior faţă de nimeni, ci dimpotrivă, smereşte-te, „fiindcă oricine se înalţă pe sine se va smeri şi cel ce se smereşte pe sine se va înălţa" spune: eu sunt cult, iar el sau ea nu sunt; el sau ea sunt nişte ţărănoi inculţi. Darul pe care l-ai primit de la Dumnezeu, nevrednicule, să nu-ţi dea ţie pricină de trufie, ci de smerenie. „Şi oricui i s-a dat mult, mult i se va cere, şi cui i s-a încredinţat mult, mai mult i se va cere" (Luca 12, 48).

Să nu spui niciodată: mă trag dintr-un neam ales, neamul aceluia este unul de jos. Nobleţea pământească, lipsită de nobleţea credinţei şi a faptelor bune, nu este decât un nume zornăitor şi nimic mai mult. Ce fel de nobleţe este în mine, de vreme ce sunt tot atât de păcătos ca şi alţii, ba chiar mai rău? Nu trebuie să-ţi iubeşti

aproapele după propria-ţi măsură, ci după măsura lui Dumnezeu. Noi suntem gata să-i iubim numai pe cei ce ne iubesc; pe cei ce din cine ştie ce motive ne-au devenit fie duşmani, fie neprieteni, îi dispreţuim, îi urâm, îi prigonim. Dumnezeu vrea însă ca tocmai pe aceştia să-i iubim mai mult, ei fiind bolnavi. Pentru ca noi înşine, bolnavi fiind de egoism, trufie, nesocotinţă şi ură, să ne vindecăm prin dragoste şi smerenie, aplicându- le acestea ca pe o oblojeală atotvindecătoare şi pe rănile inimilor lor. Dacă putem vindeca altora bolile sufletului, să nu-i privim pe aceia de sus, să nu fim răi cu ei, să nu ne supărăm, să nu ne ieşim din fire, să nu privim binele pe care l-am făcut aproapelui ca pe o ispravă menită să ne măgulească propriul egoism sau, în general, izvorâtă din vreo patimă. „Dragostea nu se aprinde de mânie - fie din pripeală, fie din trufie şi dispreţ faţă de aproapele - ea îndelung rabdă, este binevoitoare, nu se laudă, nu gândeşte răul " (1 Corinteni 13, 4-5): nu ia în seamă orice vorbă aruncată la întâmplare, caută să treacă cât mai mult cu vederea. Fiindcă, iertând cu îngăduinţă, ţi se întoarce şi ţie în acelaşi chip. Cel ce vrea să-i însănătoşească pe alţii se cuvine să fie el însuşi sănătos, ca să nu-i spună „pacienţii" „doctore, vindecă-te pe tine însuţi" (Luca 4, 13). Dacă cel pe care îl doftoriceşti ar vedea că eşti rău şi supărăcios, că nu-1 iubeşti, te-ar dispreţui în sinea lui, te va urî, nu vei putea să-l îndrepţi nicicum, fiindcă răul nu se îndreaptă cu răul, ci cu binele. „Biruieşte răul cu binele" (Romani 12, 21). Stârpeşte mai întâi în tine ceea ce vrei să stârpeşti în alţii.

Grija faţă de cele ale vieţii materiale acoperă asemenea unei neguri orizontul sufletului, întunecă ochii inimii, leagă sufletul. Tu nu te îngriji de nimic, lasă toată grija şi toată preocuparea pe seama Domnului, aşa cum ne învaţă Apostolul purtător de duh. Să nu-ţi pară rău de ceea ce dai altuia. Acestea sunt o arvună ale noilor şi marilor îndurări ale Domnului faţă de tine.

Câte unul arată ca şi cum s-ar ruga Domnului, când de fapt lucrează pentru diavolul, care şi-a făcut cuib în inima lui, fiindcă se roagă doar cu buzele, dar inima îi este rece, nu simte şi nu doreşte ceea ce cere şi spune gura: „Cu inima este departe" (Isaia 29, 13) de Domnul. De asemenea, mulţi dintre cei ce se împărtăşesc cu Trupul şi Sângele lui Hristos o fac fără sinceritate şi fără prea mare dragoste, ci numai cu buzele şi cu stomacul, cu puţină credinţă, cu răceală, inima fiindu-le cuprinsă de patima de mâncare şi băutură, de bani, de trufie, răutate, invidie, lene. Stăm foarte departe cu inima de Cel ce este iubire, sfinţenie, desăvârşire, înţelepciune şi bunătate negrăită. Unii ca aceştia să se scruteze mai mult pe sine, să se căiască, să cugete adânc la ce este şi ce trebuie să fie rugăciunea şi împărtăşania. Răceala inimii faţă de Dumnezeu în timpul rugăciunii vine de la diavolul, este ca un vifor rece care vine dinspre tartar; noi, fiii lui Dumnezeu fiind, se cuvine să-L iubim pe Domnul cu cea mai fierbinte iubire. Dă-ne, Doamne, să putem iubi aşa,

fiindcă „fără Tine nu putem face nimic" (loan 15, 5). Tu eşti totul pentru noi, noi nu suntem nimic. Tu ne-ai adus din nefiinţă la fiinţă şi ne-ai dat toate cele spre folos.

A te căi înseamnă să simţi în inimă minciuna, iraţionalitatea, vinovăţia păcatelor pe care le-ai săvârşit, să-ţi dai seama că, făcându-le, ai batjocorit numele Creatorului, Domnului, Părintelui şi Binefăcătorului tău, nemărgita-I sfinţenie, pe care păcatele omului o pângăresc neîncetat. Înseamnă să doreşti din toată inima să te lepezi de ele şi să ţi se şteargă.

Creştinului care a păcătuit cu voie sau fără voie, adu-i aminte mai des de demnitatea sa, că a fost îndumnezeit şi că firea noastră a fost aşezată pe tron, împreună cu Dumnezeu-Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh. Evreului, mahomedanului, păgânului spune-le, când ai prilejul, de ce vrednicie se lipsesc stăruind în necredinţă, spune-le cât de sus a înălţat şi înalţă Fiul lui Dumnezeu firea noastră, cum a înnobilat-o şi cu ce daruri a împodobit-o. Pe creştin învaţă-1 să se lase de păcate de dragul condiţiei sale nobile, pe necredincioşi adu-i la credinţa în Hristos.

Ectenia mare. Potrivit acesteia, toţi suntem una. În ea se face pomenire„de toate mădularele Bisericii, ale trupului lui Hristos, mai întâi de cele pământeşti, apoi de cele cereşti. De altfel, aceasta o regăsim ca pe o caracteristică comună a tuturor serviciilor de cult: Vecernie, Utrenie, Liturghie... Cu ce duh, la ce altitudine de cugetare şi cu ce dragoste trebuie să se roage preotul pentru toţi şi pentru toate (Liturghier).

În tot cuprinsul rugăciunilor şi cântărilor bisericeşti suflă Duhul adevărului. Tot gândul ce-ţi vine atunci împotrivă, ca o îndoială sau ca o hulă, vine de la diavolul, părintele minciunii, clevetitorul. Rugăciunile şi cântările sfinte sunt inspirate de Duhul Sfânt.

Cel ce se roagă Domnului, Maicii Domnului, îngerilor şi sfinţilor trebuie mai întâi să caute a-şi îndrepta viaţa şi inima şi să le urmeze pilda, aşa cum stă scris: „Fiţi milostivi, precum şi Tatăl vostru este milostiv” (Luca 6, 36). „Fiţi sfinţi, pentru că Eu sunt sfânt“ (1 Petru 1, 16). Cine se roagă Maicii Domnului trebuie să-i urmeze pilda în smerenie, în neînchipuită curăţie în supunere voinţei lui Dumnezeu (de pildă, atunci când vezi nedreptatea), în răbdare. Cel ce se roagă îngerilor trebuie să se gândească la viaţa cea de Sus, să se arate râvnitor în trăire duhovnicească, lepădându-se, puţin câte puţin, de cele ale trupului şi de patimile trupeşti, să se aprindă de văpaia iubirii de Dumnezeu şi de aproapele; cel ce se roagă sfinţilor trebuie să urmeze pilda iubirii lor de Dumnezeu, a dispreţului faţă de lume şi de

bunătăţile ei deşarte, să-i imite în rugăciune, înfrânare, neagonisire, răbdarea bolilor, a supărărilor şi nenorocirilor, iubirea lor faţă de aproapele. Altminteri rugăciunea nu va fi decât bolboroseală deşartă.

Cel ce se roagă trebuie să fie ca omul flămând; să-şi dorească cu ardoare şi nestrămutat bunătăţile după care flămânzeşte, îndeosebi cele duhovniceşti: iertarea păcatelor, curăţie, sfinţenie, stăruinţă în virtute, pe care le cere când se roagă. Altminteri îşi bate gura degeaba. Cugetă, de asemenea, cum să-I aduci Domnului mulţumire şi laudă. Doreşte-ţi cu înflăcărare să-I mulţumeşti şi să-I aduci laudă Domnului mereu, fiindcă toate ne vin de la El, toate sunt darurile bunătăţii şi milosârdiei Sale.

Domnul este viaţa mea. Domnul îmi este izbăvire de moarte veşnică, îmi este izvor de viaţă veşnică, curăţire şi izbăvire de mulţimea greşelilor mele, sfinţirea mea. Domnul îmi este putere în neputinţă, zare largă în strâmtorare, nădejde în deznădejde şi în şovăială. Domnul îmi este lumină în întuneric, pace în tulburare, ocrotitor în ispite. El este în tot ce gândesc, doresc, fac bun, lumină sufletului şi trupului, mâncare, băutură, îmbrăcăminte, scut, armă. Totul! Suflete al meu, iubeşte pe Domnul şi mulţumeşte-I neîncetat. „Binecuvântează, suflete al meu, pe Domnul şi toate cele dinlăuntrul meu, numele cel sfânt al Lui. Binecuvântează, suflete al meu, pe Domnul şi nu uita răsplătirile Lui. Pe Cel ce curăţeşte toate fărădelegile tale, pe Cel ce vindecă toate bolile tale. Pe cel ce izbăveşte din stricăciune viaţa ta, pe Cel ce te încununează cu milă şi cu îndurări" (Psalmul 101, 1-4).

Voi toţi sunteţi fraţi (Matei 23, 8). Să vă iubiţi unul pe altul (Ioan 15, 17). Biserica lui Dumnezeu este asemenea unei măreţe şi sfinte familii, în care Dumnezeu este Tatăl, Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, Maica Domnului nostru Iisus Hristos, ne este mamă. Îngerii şi sfinţii, fraţii mai mari, noi toţi, fraţi buni, de aceeaşi obârşie, născuţi de Biserică, trecuţi toţi prin aceeaşi baie a Botezului în numele Sfintei Treimi. În chip firesc, cei mici sunt datori să-i respecte pe cei mari şi să li se supună, după cum, cei nedesăvârşiţl cer celor mai mari să se roage lui Dumnezeu pentru ei, fiindcă aceia sunt prietenii lui Dumnezeu, mijlocirea lor fiind primită cu bunăvoinţă de Domnul. Rugăciunii fiilor către Tatăl lor ceresc i-a pus început Fiul Său: „Tatăl nostru".

Doamne, Cel ce ai venit să ne mântuieşti, făcându-ne să credem în Tine, să credeam că Tu eşti Mântuitorul nostru, mântuieşte-mă! Ai venit să îmi înnoieşti fiinţa coruptă de păcat, înnoieşte-mă pe mine cel corupt de păcate şi pofte, înnoieşte-mi sufletul şi trupul, ca să mă fac curat cu inima şi puternic cu trupul,

pentru slava numelui Tău. Ai venit să ne izbăveşti de uneltirile vrăjmaşului, izbăveşte-mă ca să nu mai fac cele ale necuratului, răului, spurcatului, ticălosului vrăjmaş care lucrează în mădularele mele şi care, prin silnicie, vrea să mă atragă şi să mă ducă în păcat. Ai venit să mă luminezi, luminează-mi inima cea întunecată de patimi. Ai venit să aduni cele risipite, adună-mi gândurile împrăştiate de vrăjmaşul. Ai venit să ne întăreşti în neputinţele noastre, spunând „puterea Mea se desăvârşeşte în slăbiciune”, iar Apostolul Tău adăugând: „foarte bucuros mă voi lăuda mai ales întru slăbiciunile mele, ca să locuiască în mine puterea lui Hristos” (2 Corinteni 12, 9). Neputincios fără seamăn sunt eu şi fără de Tine nimic bun nu pot face; nici să cuget, nici să simt binele, nici să-l doresc, nici să-l spun, nici să-l fac. Fără Tine sunt cu desăvârşire neputincios în a face binele. Dă-mi harul Tău, dă-mi lumina şi puterea de a gândi şi a simţi binele, pentru a-Ţi bineplăcea întru toate. Îţi încredinţez toată viaţa mea, Hristoase Dumnezeule, Mântuitorul şi Luminătorul meu: curăţeşte-mă, sfinţeşte-mă şi mântuieşte-mă. „Inimă curată zideşte întru mine. Dumnezeule şi duh drept înnoieşte întru cele dinlăuntru ale mele“ (Psalmul 50, 11) Ajută-mă, Doamne! Fără Tine pieirea îmi este aproape, poate veni în orice ceas.

Din răutatea pe care ne-o poartă, din viclenia pe care o au asupra noastră şi prin defăimările pe care ni le aduc în toate chipurile, anumiţi oameni, pe care ar trebui să-i tratăm mai degrabă cu compasiune şi dragoste, ca unii ce sunt bolnavi şi ameninţaţi de pieire, s-au făcut unelte ale vrăjmaşului nostru învederat, diavolul, care ne îndeamnă spre tot răul şi care caută, prin semeni de-ai noştri, să ne supere şi să ne facă necazuri. Dar aceste supărări şi necazuri ne pot fi şi de un mare folos, deschizându-ne rănile sufletului, unele pe care până atunci nu le-am văzut şi nu le-am simţit.
Când ceva ca o tulburare sau ca o neputinţă a inimii te împiedică să rosteşti în timpul slujbei divine cuvinte de rugăciune, ia tulburarea şi neputinţa ca un gând venit de la vrăjmaşul şi caută să îndepărtezi îndată de la tine urâtul, nehotărârea, şovăiala; cuvântează atunci în numele Domnului, vorbind fără grabă, liniştit, căutând să te faci cât mai bine auzit si aşa vei scăpa de tulburare şi neputinţă, vei căpăta vigoare şi putere. Celui ce crede şi nădăjduieşte toate îi sunt cu putinţă. Ca să învingi, trebuie să te lupţi.

Iubeşte-ţi aproapele ca pe tine însuţi. Fiindcă iubindu-ţi aproapele, te iubeşti pe tine însuţi, după cum urându-ţi aproapele, îţi faci în primul rând ţie însuţi un mare rău, adică îţi urăşti propriul tău suflet. Tu însuţi ştii din experienţă că este aşa. O, porunci ale lui Dumnezeu, cât sunteţi de înţelepte, de Ziditoare, de dătătoare de viaţă! Cât este de bine să le ţinem, deşi povara păcatului face foarte anevoioasă

îndeplinirea lor. Cât de binefăcător este sufletului jugul Domnului, ce uşoară povara Lui. Adică poruncile Domnului!

Dacă vei fi însufleţit de dragoste creştinească de aproapele, te va iubi tot cerul; dacă vei fi în acelaşi duh cu aproapele, te vei afla în comuniune cu Dumnezeu şi cu toţi cei ce sălăşluiesc în ceruri. Dacă vei fi milostiv cu aproapele, Dumnezeu îţi va fi milostiv şi toţi îngerii şi toţi sfinţii; dacă te vei ruga pentru alţii, tot cerul îţi va fi mijlocitor către Dumnezeu. Sfânt este Domnul Dumnezeul nostru! Fii şi tu asemenea!

Toţi fiii pământului care nu v-aţi învrednicit de curăţie, bucuraţi-vă! Curăţia sufletească şi trupească pe care voi n-aţi atins-o a fost atinsă şi cu prisosinţă de Preasfânta Fecioară Maria, Maica Domnului nostru Iisus Hristos. Bucuraţi-vă şi rugaţi-vă ei ca să vă înveţe, pe voi şi pe ai voştri, cum să vă petreceţi viaţa în curăţie în veacul acesta stricat şi plin de ispite. Pentru curăţia şi smerenia sa, pentru toate virtuţile sale, precum şi fiindcă s-a învrednicit să fie Maica Dumnezeu-Cuvântului, îi aducem Părintelui ceresc mulţumire, jertfa cea nesângeroasă, spunând: „Mai ales pentru Preasfânta, curata..." (din Liturghier). Adică îţi aducem Ţie slujire prin cuvânt, mărire, mulţumire.

Cât de mult m-a vătămat păcatul! Dintr-o dată îmi simt inima cuprinsă de ceva rău, necurat, malefic; ceea ce este bun, curat, benefic îmi stă pe buze, dar nu-1 simt! Vai mie! Răul îmi stă mai aproape de inimă decât binele. Şi pe deasupra, abia dacă mi-a trecut prin gând sau am simţit ceva rău şi îndată m-am şi arătat gata să-l fac şi chiar l-aş fi şi făcut dacă nu mi-ar fi fost frică de Dumnezeu. Nu acelaşi lucru mi se întâmplă cu binele. „A voi se află în mine, dar a face bine nu aflu; căci nu fac binele pe care îl voiesc, ci răul pe care nu-1 voiesc“ (Romani 7,18-19). Nu găsesc în mine puterea de a face binele la care mă gândesc sau, de cele mai multe ori amân la infinit facerea lui.

Rugându-te pentru alţii, roagă-te ca şi cum te-ai ruga pentru tine, fiindcă toţi suntem una, fii ai Tatălui ceresc. Într-o rugăciune de cerere, lucrul cel mai important este credinţa, încrederea în Dumnezeu, precum şi dorinţa fermă şi sinceră de a obţine cele pentru care ne rugăm şi de asemenea de a nu mai păcătui, de a ne întoarce la o viaţă curată şi de a ne căi pentru păcatele pe care le-am făcut. De obicei dorim ceva când ne rugăm numai cu gura şi cu capul, în timp ce inima rămâne nesimţitoare; ne îndepărtăm de păcate doar cu vorba, nu şi cu inima, continuăm să ne împiedicăm de aceleaşi păcate pentru care ne rugăm în fiecare zi să fim izbăviţi. Astfel se împlineşte în noi proroocia lui Isaia; „poporul acesta se

apropie de mine cu gura şi cu buzele Mă cinsteşte, dar cu inima este departe” (Isaia 29, 13).

Când simţi că ţi-a pătruns în inimă gând de desfrânare, necurat, viclean, hulitor, de răutate, de invidie, de zgârcenie, de înavuţire sau de lăcomie a pântecelui şi gândul acela te va întuneca, otrăvi, strâmtora, spune-ţi cu cea mai fermă convingere că gândul care ţi-a intrat în inimă este de la diavolul şi îndată te va părăsi. Fericit „cel ce are adevărul în inima sa" (Psalmul 14, 3). Vai de cel ce are minciuna în inimă sau care gândeşte viclean şi păcătos! „Necaz şi strâmtorare peste sufletul oricărui om care săvârşeşte răul" (Romani 2, 9). Fugi de desfătarea trupească, păcătoasă, fiindcă aceasta aţâţă carnea cea trecătoare. Când îţi trece prin minte gând de îndoială în adevăr, spune-ţi că acesta este minciună, adevărul fiind realitate veşnică.

Cine sunt eu? Pe de-o parte, sunt păcat, beznă a păcatului potrivnic lui Dumnezeu, Atoatefăcătorul, Atotdăruitorul şi prin aceasta sunt vrednic de toată osânda şi de toate chinurile. Pe de altă parte, nimeni nu este mai sărac ca mine în facerea de fapte bune, neputincios fiind pentru orice virtute. Atât de jos am căzut, m-am stricat, am slăbânogit. Nimic nu pot face fără Mântuitorul meu, urmându-I cuvântul, deşi am încercat de nenumărate ori. Domnul mi-a dat suflet şi trup, m-a crescut, m-a înzestrat cu bune însuşiri, prin El fac tot ceea ce fac bun, dacă fac într-adevăr aşa ceva, fiindcă eu singur nu pot face decât rău. Creatorule şi Izbăvitorule! Tu m-ai creat, eu sunt opera Ta, robul Tău, condu-mă, fă prin mine voia Ta, dă-mi darul de a-mi supune voinţa pe de-a-ntregul voinţei Tale, fiindcă fără acest dar nimic nu pot face. Tu eşti Păstorul meu, paşte-mă; Tu eşti Mântuitorul meu, mântuieşte-mă, tu eşti Lumina mea, luminează-mă; Tu eşti Tăria mea, întăreşte-mă!

Ce însoţire are dreptatea cu fărădelegea? (2 Corinteni 6, 14). Nici cea mai mică. „Gândurile cele rele sunt urâciune înaintea Domnului (Pilde 15, 26). Domnul se îndepărtează de la inima în care şi-au făcut cuib asemenea gânduri. Simţim aceasta din proprie experienţă. Pentru ca Domnul să se unească cu cineva, trebuie ca acela să fie cu desăvârşire neîntinat de păcat şi împodobit cu virtuţi şi ca, având credinţă în Iisus Hristos Domnul, Care a luat asupra Sa păcatele lumii, să-şi recunoască greşelile, să şi le judece cu asprime, să le considere iraţionale, prosteşti şi să-şi ceară iertare pentru ele, din toată inima, cu hotărârea fermă de a nu mai greşi. În acest chip s-au unit cu Dumnezeu şi au dobândit sfinţenie sfinţii. După cum sfântă este Stăpâna noastră, Născătoarea de Dumnezeu, cea cu care s-a unit în modul cel mai real însuşi Dumnezeu-Cuvântul, Lumina cea pururea fiitoare. „Lumina cea adevărată care luminează pe tot omul care vine în lume” (Ioan 1, 9), în care a

pogorât Duhul Sfânt şi pe care „puterea celui Preaînalt a umbrit-o” (cf. Luca 1, 35). Cât de sfântă, Preasfântă este Stăpâna noastră, Născătoarea de Dumnezeu, care s-a făcut templu nezidit de mână omenească al Dumnezeirii şi care s-a pătruns în toată fiinţa - în gânduri, în simţire, în cuvinte şi în fapte - de Duhul Sfânt şi în pântecele căreia şi-a făcut trup însuşi Dătătorul de viaţâ? Cu adevărat prea sfântă, puternică, neclintită în veci de veci, neschimbătoare în prea înalta, dumnezeiasca Sa sfinţenie, fiindcă Atotdesăvârşitul Dumnezeu, Care i S-a făcut Fiu după omenitate, a făcut-o şi pe dânsa atotdesăvârşită, pentru suprema sa smerenie, iubire de curăţie şi iubire de Dumnezeu, care este izvorul curăţiei, pentru că s-a lepădat de toate cele ale lumii şi s-a alipit cu toate gândurile de împărăţia cea de sus şi mai cu seamă pentru că I s-a făcut Domnului maică, L-a purtat în pântece şi apoi pe prea curatele sale braţe, L-a hrănit cu prea curatul său sân pe Cel ce dă hrană la toată făptura, L-a apărat, L-a mângâiat, a suferit şi s-a întristat pentru El, a trăit toată viaţa pentru El, numai pentru El, a fost cufundată cu totul în Duhul Lui! O, supremă comuniune dintre dragoste şi sfinţenie! Dintre Preacurata Fecioară Maria şi dumnezeiescul Său Fiu, Iisus Hristos Domnul! Minunaţi şi sfinţi sunt oamenii lui Dumnezeu prin desăvârşita lor iubire de Dumnezeu, prin râurile de sânge şi de sudoare vărsate din iubire de Dumnezeu.

Binefăcătorul şi Mântuitorul meu, nemărginită este măreţia Ta! Când îmi dau seama că m-am ticăloşit fără de măsură prin nenumărate şi felurite păcate şi patimi, sufletul mi se întristează şi cade în deznădejde, atunci însă îmi amintesc de Tine, că ai venit să înnoieşti firea mea coruptă de păcat, să dai ticăloşiei şi necinstei mele nobleţe îngerească, înfiere de la Dumnezeu, prin credinţă în Tine, prin renaştere din apă şi din Duh, prin împărtăşirea cu Sfintele Taine. Gândind la acestea, sufletul mi se va despovăra îndată de întristare şi deznădejde, se va scutura de necinste şi de patimi şi se va umple de recunoştinţă faţă de Tine. Slavă Ţie, Fiul lui Dumnezeu, bunătăţii şi puterii Tale nemărginite!
Nu pierdeţi nădejdea, voi, păcătoşilor, printre care şi eu mă număr; credeţi în Fiul lui Dumnezeu. Respectaţi-vă unii pe alţii, nu dispreţuiţi pe nimeni dintre voi, fiindcă toţi suntem păcătoşi şi pe toţi a venit să ne mântuiască, să ne curăţească şi să ne înalţe până la ceruri Fiul lui Dumnezeu.

Precum şi noi iertăm greşiţilor noştri. Aceasta înseamnă să nu ne supărăm şi să nu-i purtăm ură aproapelui care ne-a greşit cu ceva (intenţionat, din încăpăţânare sau fără vreo intenţie), ci să-l iertăm cu inimă curată, gândindu-ne îndată la neputinţele şi păcatele noastre şi păstrându-i celui ce s-a făcut vinovat faţă de noi aceeaşi iubire şi aceleaşi simţăminte prieteneşti pe care le-am avut şi înainte ca el să fi greşit. Ce-ar fi dacă Domnul ar sta să ţină seama de toate fărădelegile noastre ori de câte ori ne vom fi făcut vinovaţi faţă de semeni? Cine ar putea face faţă? Dar

aşa cum Domnul este îndelung răbdător şi milostiv, fii şi tu îndelung-răbdător şi milostiv (compătimitor, nu te încăpăţâna să-ţi urmăreşti datornicul!). „Dragostea îndelung rabdă, dragostea este binevoitoare” (1 Corinteni 13, 4). Nu lua în seamă greşelile aproapelui, socoteşte-le ca şi cum n-ar fi fost! Noi toţi alcătuim un singur trup, iar acesta este supus păcatului. Există oare ceva în noi care să iasă la iveală mai repede şi mai lesne decât păcatul? Respirăm păcatul aşa cum respirăm aerul. Dar Domnul, Capul trupului Bisericii, este Cel prin care ne curăţăm de păcate. Lasă totul pe seama Capului, Cel ce lucrează totul pentru toţi, tu fii statornic în dragoste, fiindcă ea singură (dragostea curată) nu greşeşte niciodată în viaţa noastră. Nu sluji diavolului cu duh de ură, de răutate, de vrăjmăşie, nu înmulţi răul prin rău, nu răspândi împărăţia urii în împărăţia lui Hristos. „Biruieşte răul cu binele" (Romani 12, 21). Nu vei putea birui răul cu rău, aşa cum nu vei putea stinge focul cu foc, ci cu apă. Răutatea vine întotdeauna de la diavolul. ***Dragostea este adevăr dumnezeiesc şi copil al lui Dumnezeu.***

Împătimirea sufletului de cele pământeşti şi trupeşti până la uitarea de Dumnezeu vine de la diavolul, care face ca, atunci când ni se leagă inima de cele pământeşti şi trupeşti, ea să devină vasul spurcat al patimilor, în loc să privească cu chibzuinţă spre cele de Sus şi să fie vas duhovnicesc şi templu al Duhului Sfânt. „Nu puteţi să slujiţi lui Dumnezeu şi lui Mamona" (Matei 6, 24). lui Dumnezeu şi averilor lumeşti, lui Dumnezeu şi trupului, lui Dumnezeu şi lumii, lui Dumnezeu şi desfătărilor; de aceea, a şti să-ţi conduci trupul şi inima este ştiinţa ştiinţelor şi arta artelor. Sunt când trup, când suflet. Ce nestatornicie! Câtă nerecunoştinţă! Ce lene! Şi câtă îndelungă-răbdare de la Dumnezeu! Dar oare cât timp voi fi schimbător ca luna sau ca un caleidoscop? ***Întăreşte-mă, Doamne, fă-mă să stau pe piatra poruncilor Tale!***

Trupul, când e „răstignit”, supus chinurilor, se împacă cu sufletul şi cu Dumnezeu; când este alintat, hrănit din belşug şi cu bucate alese, se războieşte îndârjit cu sufletul nostru şi cu Dumnezeu, se ticăloşeşte prin păcat. Nu se mai roagă, nu vrea să o facă şi, în general, nu mai vrea să ştie de Dumnezeu. Îl huleşte, se îndepărtează de El. Din experienţă. De aceea cei ce sunt ai lui Hristos Iisus şi-au răstignit trupul împreună cu patimile şi cu poftele” (Galateni 5, 24).

Hristos „pe pământ S-a arătat şi cu oamenii a vieţuit... şi durerile noastre le-a ridicat” (Acatistul Domnului nostru Iisus Hristos, condac 6). Ne străduim noi oare să se înfăptuiască scopul pentru care s-a pogorât pe pământ mult-iubitul nostru Mântuitor? Cugetăm la cele de Sus? Ne arătăm sârguitori către Împărăţia Cerurilor? Să căutăm mai des răspunsul la aceste întrebări. Preţuim noi oare învăţătura şi propovăduirea Mântuitorului, pătimirea şi moartea Sa? Nu nesocotim

noi oare întreaga iconomie divină legându-ne nu de cele de Sus, ci de cele de jos? Ei, Doamne!

Tu singur, Doamne, cunoşti grija, truda, sudoarea sfinţilor Tăi pentru a dobândi curăţie şi a bineplăcea Ţie, Părintele tuturor şi al tuturor sfinţilor Tăi. Învaţă-ne să fim asemenea lor în viaţa noastră, pentru a ne afla cu toţii în comuniune, prin dragoste.

Oare de ce fiii veacului acestuia ne iau în batjocură atunci când referindu-ne la slujbele bisericeşti, vorbim despre adevăr, lumină, pace, dulceaţă, viaţă, ca şi atunci când vorbim de citirile şi cântările bisericeşti, sau de sfinţii Tăi, Doamne, pe care i-ai proslăvit? „Aceştia (...) defaimă cele ce nu cunosc" (Iuda 1, 10). „Părinte, iartă-le lor, că nu ştiu ce fac" (Luca 23, 34). Iartă-le şi luminează-i.

Iubeşte, fără să stai pe gânduri. Iubirea este simplă, ea nu te înşală niciodată. Crede şi nădăjduieşte, tot fără a sta mult în cumpănă. Dumnezeu, Cel în care credem şi nădăjduim, este Fiinţă simplă, după cum simplă este şi iubirea. Amin.

De ce oare citim acatiste Domnului nostru Iisus Hristos şi Maicii Domnului? Pentru ca să intrăm în Duhul Domnului şi al Preacuratei Sale Maici, pentru a cunoaşte mai bine cât de măreţ este darul de care ne-am învrednicit, adică întruparea Mântuitorului şi răscumpărarea noastră, precum şi darul Sfintelor Taine ale Trupului şi Sângelui Său, pentru ca să le primim cu vrednicie.

Domnul este pe cât de sfânt, pe atât de pur în sfinţenia Sa, încât un singur gând de-al nostru viclean sau impur ne poate lipsi de pacea şi lumina sufletească, atât de curate şi de dulci, care ne vin de la El. De aceea toţi sfinţii sunt în lumină, sunt bună mireasmă, sunt ca lumina soarelui, ca cel mai curat aer. Dă-mi, Doamne, această sfinţenie simplă!

Până la întruparea Sa, Domnul a făcut ca omenirea să guste din plin amărăciunea păcatului, să-şi simtă neputinţa de a se izbăvi singură de el şi atunci când doreau toţi venirea unui izbăvitor, acela să şi vină, ca un prea înţelept şi atotputernic doctor şi ajutător. Când au prins a-şi dori cu ardoare adevărul, în măsura în care acesta secătuise, le-a venit Adevărul cel veşnic.

Uneltirile vrăjmaşului, oricât de multe şi de felurite ar fi, pot fi adunate sub un singur nume: diavolul. Convinge-te, inima mea, că este aşa, nu şovăi, nu deznădăjdui, când te încearcă vrăjmaşul, când îţi iscă furtună în suflet.

Că aTa este puterea (Liturghier), adică Tu ţii toate sub autoritatea şi puterea Ta; şi duhurile rele le ţii. Că a Ta este împărăţia. Tu împărăţeşti peste toate; şi peste duhurile vrăjmaşe. A Ta este puterea! Tu ne ţii pe toţi cu puterea Ta; şi mărirea, fiindcă ai creat totul spre mărirea Ta.

După cum Dumnezeu se identifică pentru noi în noţiunea de bine, răul, ticăloşia, păcatul înseamnă pentru noi diavolul. Inima simplă, pură, învăţată cu Dumnezeu, ştie să intre în comuniune cu Dumnezeu şi să nu aibă nici o relaţie cu diavolul.

Unuia care se roagă pentru sine sau pentru semeni, ar trebui să-i punem următoarea întrebare, ca să i se trezească din somn inima şi conştiinţa: îţi sunt oare, într-adevăr, necesare cele pe care în aparenţă le ceri? Vrei într-adevăr să le şi primeşti? Doreşti cu adevărat să te îndrepţi, să duci o viaţă sfântă, tu şi cei pentru care te rogi?

Dumnezeul inimii mele este unul, Domnul şi Dumnezeul meu, şi El înseamnă pentru mine totul, cum înseamnă totul pentru toată lumea, văzută şi nevăzută, pe care a creat-o din nimic. De aceea, de nimic nu trebuie să mă leg afară de Dumnezeu, ca să mă pot despărţi, fără părere de rău, de toate ale mele, ca şi cum mi-aş scutura praful de pe tălpi; inima să-mi nutrească o singură iubire, cea faţă de Dumnezeu şi de aproapele, pe care mi-am asumat-o întru Hristos, în părtăşie cu firea Sa cea dumnezeiască. „Să vă faceţi părtaşi dumnezeieştii firi, scăpând de stricăciunea poftei celei din lume“ (2 Petru 1, 4). „Suntem fii ai lui Dumnezeu” (1 Ioan 3, 2). Fie ca răutatea, fiică a diavolului, să nu ne atingă nici o clipă inima şi nici trufia, setea de onoruri, invidia.

Observaţi un fenomen interesant în natură. Când sădeşti o plantă într-un ghiveci mai mare sau într-un hârdău, ea îşi dezvoltă îndeosebi rădăcinile. Sloboade în adânc mai multe ramificaţii, în schimb partea de la suprafaţă se dezvoltă mai puţin, dă ramuri, frunze şi flori sărace. Când sădirea se face într-un ghiveci mai mic, atunci şi rădăcina care se formează va fi mai mică, planta creşte repede în sus, dă frunze şi flori frumoase (dacă e dintre acelea care dau flori). Oare nu se întâmplă aşa şi cu omul? Când trăieşte având de toate, nestingherit, în belşug şi satisfacţii, sporeşte în cele de jos ale pântecelui, sufletul însă îi rămâne chircit, sterp la fapte bune. Când trăieşte în constrângere, în sărăcie, boală, necazuri, supărări, într-un cuvânt, când partea animalică îi este obligată la anumite privaţiuni, creşte duhovniceşte, dă flori de virtute, se maturizează, aduce roade, bogate. De aceea, strâmtă este calea celor care îl iubesc pe Dumnezeu.

Noi toţi, indiferent cărei stări aparţinem, bogaţi sau săraci, oameni celebri sau simpli anonimi, culţi sau inculţi, toţi formăm un singur trup şi trebuie să ne iubim unii pe alţii. „Un trup suntem cei mulţi“ (1 Corinteni 10, 17). „Să vă iubiţi unul pe altul“ (Ioan 15, 17), ne-a lăsat poruncă Domnul. Dacă inima ta nu face decât să se împotrivească, de fapt, în viaţă acestei porunci, în raporturile cu aproapele, din egoism, din trufie, din dispreţ, din răutate, din întristare, din tulburare, din împietrire sau din pricina multelor patimi, răstigneşte-o, priveşte-o cu dispreţ, caută să nu-i faci voia, retează-i-o, supune-te întru totul voinţei lui Dumnezeu.

Inima noastră sfâşiată de mulţime de patimi este iubitoare de desfătare şi de tihnă, nu suportă amărăciunile şi necazurile, îi displace dacă cineva ne tulbură în vreun fel, de pildă dacă ne cere vreun serviciu. Domnul ne-a poruncit să ne ferim de un asemenea păcătos confort trupesc şi să fim tuturor slujitori, dându-ne însuşi drept pildă slujirea Sa pe pământ, când n-a cunoscut tihna, spre mântuirea noastră. Exemplu ne sunt şi apostolii, îndeosebi Apostolul Pavel.

Nu arareori, în timp ce ne rugăm, inima noastră doarme. Omul cel din afară se roagă, omul dinăuntru nu. Deseori, când ne rugăm nu facem decât să dăm din gură. îmbrăcându-ne întru Hristos prin credinţă şi prin împărtăşirea cu Sfintele Taine, ne simţim tari ca stânca. Hristos înseamnă pentru mine plinătatea tuturor bunătăţilor şi mai cu seamă acea viaţă nespus de dulce care „covârşeşte orice minte“ (Filipeni 4, 7).

Când trupul înfloreşte, sufletul se ofileşte. Când trupul trăieşte în tot largul, sufletul e în strâmtorare; când trupul este sătul din cale-afară, sufletul flămânzeşte; când trupul e chipeş, sufletul arată rău; când trupul răspândeşte parfumuri plăcute, sufletul exală miasme; când trupul se desfătează râzând, sufletul este copleşit de tristeţe; când trupul este în lumină, sufletul este în întuneric, în bezna iadului. Falsa instrucţiune din zilele noastre ne îndepărtează de Lumina cea adevărată, „care luminează pe tot omul care vine în lume“ (Ioan 1,9), nu ne apropie de Domnul. Fără Hristos, orice învăţătură este zădărnicie.

Omul vechi din noi, cu năravuri vechi, diavoleşti, nu ne părăseşte nici o clipă, lucrând asupra noastră spre moarte. De aceea, nu contenim a ne ocupa în predicile pe care le rostim de omul cel vechi şi de faptele sale, pentru ca toţi cei care ne ascultă să se poată cunoaşte pe sine, să-şi dea seama de amăgirile patimilor şi, cu dar de la Dumnezeu, să omoare în sine omul vechi, fără să ne ocupăm de ce mai este nou în lume fiindcă aceasta nu e treaba noastră. În acest chip să-i învăţăm pe toţi să-L cunoască pe Dumnezeu să-L iubească din toată inima, iar pe aproapele ca pe sine însuşi. Şi fiindcă egoismul nu este compatibil cu dragostea de Dumnezeu şi

de aproapele, învăţăm după cum ne-a poruncit Mântuitorul să ne înfrânăm sinele, să ne răstignim trupul cu patimile şi poftele sale. Prin aceasta nu spun nimic nou, dar în acelaşi timp s-ar putea ca cineva să-mi ia spusele ca pe o noutate, depinde de persoană, cu referiri concrete la patimile şi poftele din zilele noastre, sau în general, la necesitatea de a „răstigni” omul vechi.

Diavolul este cel ce ne insuflă gânduri de hulă, faţă de cele sfinte, de întinăciune trupească. Când începe să te tulbure şi să te sufoce această duhoare ieşită din hăuriîe întunecate ale iadului, poţi fi convins că este o treabă diavolească, şi că vei fi în stare să scapi de această necurăţenie. Dumnezeu să te lumineze şi să te întărească.

Istoria alegerii şi căderii evreilor (ca popor ales demonstrează că Domnul îi înalţă pe cei ce îi sunt credincioşi şi îi coboară şi îi depărtează de Sine pe cei necredincioşi şi nerecunoscători Şi încă un adevăr că îşi ţine promisiunile şi avertismentele.

Cel ce a împodobit cerul cu stele putea oare să nu împodobească frumos cerul său duhovnicesc cu Preasfânta Fecioară, Născătoare de Dumnezeu? Cel ce a smălţuit pământul cu multe şi felurite flori, făcându-le să răspândească miresme fără seamăn, putea oare să nu-şi împodobească Maica cea după trup cu multele şi feluritele flori ale virtuţilor, făcându-o să răspândească toate aromele duhovniceşti? Astfel Stăpâna noastră s-a făcut cer şi tron dumnezeirii, prea înfrumuseţată cu toate splendorile şi cu toate miresmele, mai presus de toate aromele pământului. O, dacă bunătatea dumnezeiască m-ar împodobi şi pe mine, neruşinatul, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, dacă m-ar înmiresma şi pe mine, necuratul! La Dumnezeu, toate sunt cu putinţă! „De vor fi păcatele voastre cum e cârmâzul, ca zăpada le voi albi, vor fi ca purpura, ca lâna albă le voi face“ (Isaia 1, 18),

Adam s-a trufit, vrând să fie el însuşi Dumnezeu, şi pentru asta, s-a făcut părtaş morţii. Fiul lui Dumnezeu S-a smerit până la moarte şi a dat viaţă celui căzut. O, nemăsurată smerenie! Adam şi Eva şi-au aflat pieirea din pricina lăcomiei lor. Domnul a postit şi S-a dat morţii pentru a-i face să învie. Ei s-au arătat neascultători - Hristos S-a făcut ascultător.

Văzând străină întruparea lui Dumnezeu, să ne înstrăinăm din lumea cea deşartă şi mintea spre cele dumnezeieşti să o suim că pentru aceasta Dumnezeu pe pământ S-a pogorât, ca să ne ridice la ceruri pe noi“ (Acatistul Domnului nostru Iisus Hristos. Condac 8), Diavolul şi trupul ne trag însă spre pământ. Hristos ne cheamă şi ne duce la viaţa cea veşnică, diavolul ne duce în ispită prin viaţa cea trecătoare,

ne leagă de cele trecătoare, făcând ca cele veşnice să ne rămână învăluite în beznă, sau sădindu-ne în suflete necredinţa în viaţa veşnică. Luaţi seama la uneltirile lui, nu vă lăsaţi ademeniţi de viaţa de acum.

În starea sa de acum, omul este pătruns de trufie, viclenie, puţină credinţă, îndoială, necredinţă, neascultare, frivolitate, răutate, desfrânare, invidie, iubire de agonisire, zgârcenie, lene, uneori spaimă, deznădejde, hoţie, minciună, hulă. Ce trudă uriaşă stă înaintea fiecărui om, a fiecărui creştin, aceea de a se curăţa de murdăria şi putreziciunea patimilor.

De obicei diavolul vine şi se aşază în noi sub forma unei intenţii rele sau a unui gând amăgitor, sau printr-o poftă păcătoasă, pentru ca apoi, odată aşezat, să lucreze în noi şi să ne tulbure. Oare nu cu atât mai mult Domnul, Dumnezeul Duhurilor vine şi se aşază în noi tot printr-un gând, prin dragoste curată şi sfântă, şi petrece cu noi, şi lucrează în noi, şi este totul pentru noi? Roagă-te deci, fără să te îndoieşti, simplu, curat, în simplitatea şi curăţia inimii şi fără nici o ezitare. Aşa cum îţi este uşor să gândeşti, să-ţi fie uşor şi să te rogi.

Toate nedreptăţile de la oameni înfăţişează-le Domnului, fiindcă Domnul este judecător; tu însă sârguieşte să fii iubitor şi curat la inimă cu toată lumea şi nu uita că eşti tu însuţi un mare păcătos şi că ai nevoie de mila lui Dumnezeu. Dar pentru a o merita, trebuie să ai milă de alţii. Ţine minte! Domnul este totul pentru toţi: şi Judecător, şi mărinimos împărţitor de daruri, milă şi curăţire de păcate, lumină, pace, bucurie, tăria inimii.

Dă-mi, Doamne, să pot iubi mereu pe tot aproapele ca pe mine însumi, să nu-i port gând rău, orice mi-ar face, să nu lucrez diavolului. Dă-mi să-mi pot răstigni egoismul, orgoliul, lăcomia, puţina credinţă şi celelalte patimi. Semnul nostru de recunoaştere trebuie să fie dragostea unuia faţă de altul. Să credem şi să mărturisim că Domnul este totul pentru noi; să nu ne îngrijim şi să nu ne preocupăm de nimic în lume. Dumnezeul nostru să ne fie singurul Dumnezeu al inimii şi pe nimeni în afară de Tine să nu avem. Să fim toţi în comuniune iubitoare, aşa cum se cuvine, şi tot ce ar putea să ne despartă unii de alţii şi de iubire să aibă parte de dispreţul nostru, precum praful pe care îl călcăm cu picioarele. Aşa să fie! Aşa să fie! Dacă Dumnezeu ni s-a dăruit pe Sine, dacă rămâne în noi şi noi în El, după cum însuşi ne-a spus, oare nu-mi va da mie toate câte îi cer, lipsi-mă-va oare, putea-va să mă părăsească? „Domnul mă paşte şi nimic nu-mi va lipsi“ (Psalmul 21, 1). „Cum nu ne va da, oare, toate împreună cu El?“ (Romani 15, 17). De aceea, suflete al meu, rămâi în deplină pace şi să nu ştii nimic altceva decât să iubeşti. „Aceasta vă poruncesc: să vă iubiţi unul pe altul“ (Ioan 15, 17).

Fă, Doamne, ca în mine, păcătosul, să se săvârşească minunile bunătăţii, atotputerniciei şi înţelepciunii Tale

Apa vie a Sfântului Duh să-mi umple inima şi
să mi se reverse din ea în râuri,
spre slava lui Dumnezeu şi mântuirea poporului Său.

Întru slava lui Dumnezeu, Celui în Treime lăudat. Amin.

Sunt o minune a bunătăţii, înţelepciunii, atotputerniciei Tale, Doamne, căci Tu m-ai chemat din nefiinţă la fiinţă. Tu mi-ai dat viaţa şi Tu mă ţii în ea. Prin Tine, din bunătatea, îndurările şi iubirea de oameni ale Fiului Tău, Unul-Născut, voi moşteni viaţa veşnică dacă îţi voi rămâne credincios, fiindcă prin sfânta şi înfricoşătoarea lucrare de a Te fi adus pe Tine însuţi drept jertfă, am fost ridicat din grozavă cădere, răscumpărat din veşnică pieire. Slăvesc bunătatea Ta, puterea Ta nemărginită şi înţelepciunea Ta. Fă, Doamne, ca în mine, păcătosul, să se săvârşească minunile bunătăţii, atotputerniciei şi înţelepciunii Tale, şi prin aceste minuni, doar de Tine cunoscute, mântuieşte-mă pe mine nevrednicul robul Tău, du-mă în veşnica Ta împărăţie, învredniceşte-mă de viaţa cea neîmbătrânitoare şi de lumina cea neînserată.

Inima mea trebuie să se alipească numai de Tine, singurul Dumnezeu. „Mie a mă lipi de Dumnezeu bine este" (Psalmul 72, 27) şî totuşi, dm orbire, din stricăciune, inima mi se leagă de plăcerile lumii acesteia: mâncarea, băutura, desfătările trupeşti, pulberea netrebnică a banilor, putregaiul hainelor împopoţonate cu flori pieritoare, cu podoabe şi croieli care iau ochii, casele cu interioare luxoase. Ciudat, nu? Adică eu, creştin, om ceresc, sunt preocupat de toate cele pământeşti şi în cea mai mică măsură de cele cereşti. Am fost mutat la cer întru Hristos şi totuşi stau strâns legat de pământ, cu toată inima şi, pe cât se pare, n-aş vrea să mă aflu niciodată în cer, preferând să rămân pe pământ, pentru totdeauna. Cu toate acestea, cele pământeşti, oricât de plăcute ar părea, mă apasă şi mă chinuiesc, deşi văd limpede că sunt nestatornice, stricăcioase, repede trecătoare; deşi ştiu şi simt că nimic din cele pământeşti nu-mi pot aduce mulţumire în suflet şi nici linişti şi desfăta inima, mereu zbuciumată şi amărâtă de zădărniciile pământeşti, până când, oare, eu, omul ceresc, voi rămâne om pământesc? Până când voi mai fi trup, eu, copil al lui Dumnezeu, care prin Sfântul Botez m-am născut „nu din sânge, nici din poftă bărbătească (...), ci de la Dumnezeu" (Ioan 1, 13). Când oare mă voi întoarce cu totul spre Dumnezeu? ***Doamne, fă ca prin Duhul Tău cel Sfânt inima mea să***

se întoarcă spre Tine. îndepărtează-mi-o de zădărniciile lumeşti. Fără de Tine, Doamne, nimic nu pot face.

Iubim din cale-afară tot ce străluceşte pe pământ: aurul, argintul, pietrele preţioase, cristalurile, hainele sclipitoare; oare de ce nu iubim slava ce va să vină, cea către care ne cheamă Domnul? De ce nu ne străduim să ajungem la acea strălucire întocmai cu a soarelui? Scris este: „Atunci cei drepţi vor străluci ca soarele în împărăţia Tatălui lor“ (Matei 13, 43). Pentru că, prin păcat, natura sufletului nostru a fost pervertită şi în loc să ne alipim de cer, ne-am alipit de pământ, de stricăciune, nu de nestricăciune, am îndrăgit strălucirea pământească, cea trecătoare, stricăcioasă, amăgitoare. Căci sufletul ne-a fost creat pentru lumina cerească şi era dintru început tot numai lumină şi strălucire; lumina i-a fost dată din naştere, aşijderea şi sentimentul luminii şi aspiraţia spre lumină. Îndreaptă-ţi această năzuinţă spre căutarea luminii cereşti.

Când vezi o fată sau o femeie frumoasă, sau un tânăr frumos, îndreaptă-ţi îndată gândul spre Frumuseţea supremă a supremei sfinţenii, Căreia i se datorează toate frumuseţile cereşti şi pământeşti. Adică spre Dumnezeu. Dă-I slavă fiindcă face asemenea splendori din pământ. Minunează-te admirând în om frumuseţea chipului lui Dumnezeu, care străluceşte chiar şi în starea vătămată de păcat a făpturii noastre. Închipuieşte-ţi cum va arăta chipul nostru înălţat la starea de proslăvire, dacă ne vom dovedi vrednici de aceasta. Închipuieşte-ţi cum va fi arătând frumuseţea sfinţilor, a îngerilor, a Maicii lui Dumnezeu; închipuieşte-ţi negrăita bunătate a feţei lui Dumnezeu, pe care o vom vedea aievea. Nu te lăsa amăgit de frumuseţea pământească, cea de carne şi sânge. Pofta este plăcută, dar păcătoasă, corupătoare, potrivnică lui Dumnezeu. Nu-ţi alipi inima de frumuseţea fetelor şi femeilor, ci numai de Unul-Dumnezeu, Cel ce a creat toată frumuseţea pentru slava Sa şi spune: „Mie a mă lipi de Dumnezeu bine este“ (Psalmul 72, 27) , nu de frumuseţea trupească cea trecătoare.

Deprimarea şi jena ce ne cuprind uneori, când nu ne reuşeşte ceva şi mai cu seamă din cauza vreunui insucces în vreun lucru, mai ales preoţesc, pe care îl facem spre folosul altora, vin de la vrăjmaşul nostru cel fără de trup, care caută în tot locul să ne înghită răcnind ca un leu, să ne ducă la înfrângere sau la păcat. De aceea, pentru ca nimic să nu ne poată împiedica, trebuie să pregătim orice lucrare duhovnicească din vreme, cu chibzuinţă şi să o îmbinăm cu înfrânarea şi rugăciunea. Să tindem în toate spre desăvârşire, astfel încât diavolul să nu găsească în noi nimic de care să se agaţe. Dacă cumva ni se va întâmpla o nereuşită, să nu cădem pradă deznădejdii, ci să ne recunoaştem în faţa lui Dumnezeu păcătoşenia şi neputinţa, smerindu-ne înaintea Lui, lepădându-ne de egoism şi, fără a ne ruşina, să

recunoaştem că am păcătuit, că n-am fost îndeajuns de prevăzători, că ne-am lăsat cuprinşi de lene sau de slăbiciune, să ne lepădăm de păcat, încredinţându-l nemărginitei milosârdii a lui Dumnezeu, cerându-1 milă şi ajutor pentru ca timpul ce va urma să ne putem săvârşi lucrarea duhovnicească bine şi cu izbândă.

În timp ce te rogi sau faci altceva în viaţă îndepărtează de la tine îndoiala, suspiciunea, visarea deşartă, drăcească. Să-ţi fie ochiul sufletului limpede, pentru ca şi trupul să-ţi fie luminos când te rogi sau lucrezi în toată viaţa ta.   "

În timpul rugăciunii obşteşti, inima să-ţi fie toată la Dumnezeu şi să nu ţi se lipească nici o clipă de cele pământeşti. Să ai de asemenea o iubire înflăcărată faţă de sufletele oamenilor, în numele lui Dumnezeu, precum şi râvnă pentru mântuirea lor. Roagă-te pentru ele ca şi când le ai şti ameninţate de un mare necaz: scris este: “Toţi suntem în necazuri vătămaţi de amăgirea celui viclean”.

De ţi-e foame, nu te repezi hulpav pe mâncare: îţi vei ingreuna şi sufletul, şi trupul. Mănâncă fără lăcomie şi fără grabă, spre slava lui Dumnezeu, aducându-ţi aminte înainte de toate de El, Cel ce pe toţi ne hrăneşte, de hrana Sa nestricăcioasă - Trupul şi Sângele Său, de cum ni S-a dat pe Sine, din dragoste, drept mâncare şi băuturi de sfintele cuvinte ale Evangheliei.

Tot ceea ce provoacă inimii o stare de nelinişte, de istovire, de parcă ar râcâi-o, vine de la diavolul, fiindcă el este veşnica nelinişte şi istovire. Domnul este pacea inimii. „Veniţi la Mine toti cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi.” (Matei 11, 28). „Pacea vă las vouă, pacea Mea o dau vouă (Ioan 14, 27). Câte patimi, atâtea nelinişti şi istoviri, câte pofte, atâtea săgeţi ascuţite care străpung inima, şi atâta beznă' Cea mai mare parte din viaţă omul şi-o petrece în beznă sufletească.

De te vei simţi cuprins de laudă, de sine, de mulţumire de sine. spune sunt un nimic; de fac ceva bun, nu fac Eu, ci harul iui Dumnezeu. „Şi ce ai pe care să nu-1 fi primit?” (1 Corinteni 4, 7). „Fără Mine nu puteţi face nimic” (Ioan 15, 5). De vei simţi dispreţ faţă de careva dintre apropiaţi sau dintre ai tăi, spune: „Orice om este o creaţie sublimă a mâinilor lui Dumnezeu. Toate în el sunt bune foarte” (cf. Facerea 1. 31)

Ce ar trebui să faci când te împărtăşeşti cu Dumnezeieştile Taine? Să cauţi la cele de sus, unde se află Hristos, şezând de-a dreapta lui Dumnezeu (Coloseni 3, 1), nu la cele pământeşti, fiindcă „pentru aceasta Dumnezeu pe pământ S-a pogorât, ca să ne ridice la ceruri pe noi" (Acatistul Domnului nostru Iisus Hristos, Condac 8). „în

casa Tatălui Meu multe locaşuri sunt. (...) Mă duc să vă gătesc loc“ (Ioan 14, 2). „Cetatea noastră este în ceruri” (Filipeni 3, 20). „Fericiţi cei săraci cu duhul că a lor este Împărăţia Cerurilor” (Matei 5, 3). „Că de nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor şi a fariseilor, nu veţi intra în Împărăţia Cerurilor” (Matei 5, 20). „Lăsaţi copiii să vină la Mine şi nu-i opriţi, căci împărăţia lui Dumnezeu este a unora ca aceştia” (Luca 18, 16). Ia seama la scopul suprem pentru care S-a pogorât Hristos din cer pe pământ şi pentru care ne dă dumnezeieştile Sale Taine, Trupul şi Sângele. Acest scop este să ne dăruiască Împărăţia Cerurilor. Tinde şi tu spre el.

Trufia este un demon. Răutatea de asemenea. Şi invidia, şi mârşava curvie; şi hula şi îndoiala asupra adevărului, şi deznădejdea; toate acestea sunt demoni. Patimile sunt de multe feluri, dar în toate lucrează numai satana. Patimile sunt de multe feluri, dar toate la un loc alcătuiesc un cor al satanei, pe mai multe voci, când omul se face una, într-un duh cu satana. Când te simţi încolţit cu furie şi răutate de patimi şi când te chinuie diavolul în timp ce lucrezi Domnului, acceptă aceste chinuri ca pe unele îndurate pentru Hristos şi bucură-te de suferinţele tale, mulţumind Domnului; fiindcă diavolul, fără să ştie, îţi pregăteşte cununile strălucitoare pe care ţi le va da Dumnezeu. Amin. Împotriviţi-vă neîntârziat diavolului.

Nu te supăra pe cei ce faţă de tine sau de alţii îşi dau pe faţă trufia sau îngâmfarea, răutatea, iritarea, nerăbdarea, ci, aducându-ţi aminte că şi tu suferi de aceleaşi păcate şi patimi, roagă-te pentru ei şi poartă-te faţă de ei cu blândeţe. „Chiar de va cădea un om în vreo greşeală, voi, cei duhovniceşti, îndreptaţi-1 pe unul ca acesta cu duhul blândeţii, luând seama la tine însuţi, ca să nu cazi şi tu în ispită. Purtaţi-vă sarcina unii altora (adică dacă te-a defăimat cineva, rabdă, deşi îţi este greu) şi aşa veţi împlini legea lui Hristos.” (Galateni 6, 1-2).

Arătaţi, oare, destulă atenţie stării sufletului vostru? Este oare sănătos, „trăieşte” oare sau nu, este oare existenţa sa durabilă? Dacă, în viaţa vremelnică de acum şi de aici, se bucură de reuşită, îşi va fi asigurat oare veşnica „reuşită” în viaţa veşnică, prin credinţă, de pildă? Porţi oare în suflet credinţă vie în Dumnezeu, în Mântuitorul, în Biserică, „trece” oare această credinţă în fapte bune, blândeţe, smerenie, nerăutate, iubire de dreptate, cinste, înfrânare, dreaptă înţelepciune, milosârdie, răbdare, supunere, dragoste de muncă şi altele? Altminteri, toată osteneala ta este zadarnică; s-ar putea ca sufletul tău să facă multe lucruri de toată lauda, şi, cu toate acestea, să piară. „Ce-i va folosi omului dacă va câştiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde?” (Matei 15, 26).

Ziua este simbolul vieţii noastre pământeşti, repede trecătoare. Mai întâi dimineaţa, apoi ziua, pe urmă noaptea şi, o dată cu venirea nopţii, a trecut ziua toată. Aşa trece şi viaţa. Mai întâi copilăria, ca zorii unei dimineţi, apoi adolescenţa şi maturitatea, când soarele urcă pe cer, până la ceasul amiezii, apoi dacă dă Dumnezeu, bătrâneţea ca un amurg şi după ea moartea, de care nu scapă nimeni.

Oriunde s-ar duce omul, până la urmă se-ntoarce acasă. Întocmai şi creştinul, oriunde s-ar duce şi oricine ar fi, om de vază sau de rând, bogat sau sărac, savant sau neştiutor, oriunde s-ar afla, oricare i-ar fi locul în societate, orice ar face, trebuie să nu uite că nu este acasă, ci în călătorie, pe drum, şi că trebuie să se întoarcă acasă, unde îl aşteaptă tata, mama, fraţii şi surorile mai mari. Casa aceasta este cerul, tatăl e Dumnezeu, mama, Preacurata Născătoare de Dumnezeu fraţii mai mari - îngerii şi sfinţii, iar toate obligaţiile şi treburile de pe pământ sunt nimicuri şi ceea ce într-adevăr se cuvine făcut aici este strădania pentru mântuirea sufletului, îndeplinirea poruncilor lui Hristos, curăţirea inimii.

Cum să-L iubim pe Dumnezeu din toată inima, din tot sufletul, cu toată tăria şi cu tot cugetul. Din toată inima, adică la modul integral, fără a ne împărţi iubirea între Dumnezeu şi lume, sau între Creator şi creatură. Dacă te rogi, roagă-te fără să-ţi împărţi inima, nu te lăsa furat de gânduri deşarte, de patimile vieţii; fii tot în Dumnezeu, în dragoste faţă de El. Cu tot sufletul, adică nu doar din obişnuinţă, nu doar la modul raţional, fără participarea inimii şi a voinţei, ci cu toată tăria, nu cu uşurinţă şi cu jumătăţi de efort. Când trebuie să îndeplineşti o poruncă, îndeplineşte-o sârguincios, cu sudoare şi cu sânge şi, de se va cere, chiar cu preţul vieţii, nu leneş, agale, apatic.

Cât de schimbătoare este lumea! Într-un loc, veselie, muzică, într-altul rugăciuni şi cântece de înmormântare, bocete de mort; aici bogăţie, lux, splendoare, dincolo sărăcie lucie, lipsuri de tot felul, de la o îmbrăcăminte decentă şi călduroasă la strâmtoare, necurăţenie respingătoare, igrasie. La unii sănătate înfloritoare, putere cât încape, la alţii boli, decrepitudine, neputinţă. Într-un loc cultură, erudiţie, într-altul ignoranţă, obscurantism. Undeva instrucţiunea profană se îmbină cu o înaltă cultură spirituală şi cu evlavia şi această îmbinare realizează un plăcut şi armonios acord şi un frumos de ordin spiritual, altundeva aceeaşi instrucţiune profană, dar în care răzbate necredinţa, imoralitatea; o dezordine spirituală, o dizarmonie, o disonanţă care îţi sfâşie sufletul; aici reuşită în tot ce se întreprinde, dincoace eşec; într-un loc se obţine totul uşor, bani, poziţie socială, onoruri, decoraţii, într-altul poţi să te lupţi cu înverşunare şi nu obţii nimic, sau obţii cu eforturi uriaşe. Poate rezolva cineva aceste aparente contradicţii? Numai Dumnezeu. Noi nu putem decât să ghicim.

Cine va fi necuviincios cu oamenii va fi necuviincios; şi cu Dumnezeu. Respectă în om chipul lui Dumnezeu, măreţia şi splendoarea sa nepreţuită, rabdă cât poţi de mult greşelile şi rătăcirile omului căzut, pentru ca şi Domnul să ţi le rabde pe ale tale. Vrăjmaşul neamului omenesc şi al lui Dumnezeu, nefiind în stare să-şi verse răutatea asupra lui Dumnezeu, caută cu orice chip să şi-o verse asupra omului - chipul lui Dumnezeu - şi, o dată cu aceasta, toate gunoaiele sale: întunericul, trufia, invidia, pe care leau dori intrate în om. Respectă omul, mântuieşte-1, păzeşte-te şi pe tine însuţi, nu te enerva, nu fi rău, pizmaş, nu ofensa, nu minţi, nu curvi, nu fura...

Sufletul omului este pur, asemenea gândului, şi iute ca gândul şi ca fulgerul. Se poate lega de păcat şi de alte lucruri stricăcioase cât ai clipi din ochi, poate cădea îndată din iubirea de Dumnezeu şi de semeni, dintr-un gând necuviincios, dintr-o poftă pătimaşă sau dintr-o rea intenţie. De aceea inima trebuie să ne stea mereu de veghe, să nu se lase atrasă de cuvinte sau de gânduri viclene, să rămână mereu în simplitate şi curăţie, în dragoste de Dumnezeu şi de aproapele.

Cele mai frumoase clipe pe pământ sunt atunci când ne înălţăm cu gândul spre cele de Sus şi îndeosebi atunci când aflăm sau apărăm adevărul acest „cetăţean" al cerului. Numai atunci putem spune că trăim cu adevărat. Deci, pentru ca să atingem, la modul esenţial, plenitudinea vieţii spirituale, trebuie să ne înălţăm inima mai des peste cele pământeşti, Sus, la cer, acolo unde este adevărata noastră viaţă şi adevărata noastră patrie, cea fără de sfârşit.

Judecând după mulţimea distracţiilor la care se dedau oamenii, după grija pe care o arată doar trupului, stai şi te întrebi: mai au, oare, oamenii şi suflet? Iar dacă au, de ce nu-i poartă de grijă, nu se gândesc la mântuirea lui, ştiut fiind că sufletul este supus nenumăratelor păcate, care înseamnă pentru el moarte şi moarte veşnică? Există, oare, chinurile veşnice şi fericirea veşnică? Dacă da, atunci de ce se străduiesc oamenii atât de puţin sau nu se străduiesc deloc să scape de ameninţarea chinurilor veşnice şi să moştenească fericirea veşnică? Iată ce mi se pare uimitor. Şi încă: de ce oare nu-i înspăimântă pe oameni înfricoşătorul ceas al morţii? Fiindcă n-o să trăim pe pământ o veşnicie. Ne va veni o dată şi nouă rândul, când ni se va spune: "fii ai oamenilor, prefaceţi-vă şi voi în ţărâna din care aţi fost făcuţi."

Vai cât suntem de împrăştiaţi şi de orgolioşi, de pătimaşi şi de legaţi de pământ! Păcătoşilor, credeţi oare că Dumnezeu nu are cu ce să vă pedepsească? Are, cum să nu aibă. Focul gheenei, iezerul de foc, înfricoşătorul tartar, de care tremură însuşi satana, viermii neadormiţi, scrâşnirea dinţilor! Dar iată, m-am trezit vorbindu-vă

vouă... Aceleaşi lucruri trebuie să mi le spun şi mie, fiindcă eu sunt cel dintâi dintre păcătoşi, căruia i-au fost pregătite chinurile iadului, dar de care m-a izbăvit Hristos, Cel în Care îmi pun toată nădejdea. Voi, fraţilor, credeţi toţi în Hristos, în Evanghelia Lui? Dacă da, unde vă este viaţa după Evanghelie? Este vreunul printre voi care obişnuieşte măcar să citească zilnic din Evanghelie, acest măreţ dar al lui Dumnezeu, această lege a vieţii? „Toţi s-au abătut împreună, netrebnici s-au făcut. Nu este cine să facă binele, nici măcar unul nu este “ (Romani 3, 12).

Tineretul, mai mult sau mai puţin studios, arareori dă pe la biserică şi, în general, nu se arată preocupat de educaţia religioasă, considerând-o inutilă şi lăsându-se atras mai mult de cele ale vieţii. Aceasta nu trebuie să ne scape din vedere. Este rezultatul trufiei şi al unei imaturităţi spirituale. Ei consideră mersul la biserică şi participarea la slujbele divine o problemă care priveşte poporul de rând şi femeile. Uită că în biserică slujesc cu frică, împreună cu oamenii, şi îngerii, aceştia considerând că astfel se fac părtaşi supremei fericiri. Răceala faţă de cultul public provine, de bună seamă, din faptul că unii nu-1 înţeleg, iar alţii, deşi au căpătat cunoştinţe teologice, nu le-au asimilat, deoarece le-au fost predate cu răceală, fără exemple, la modul pur raţional, deşi cultul divin înseamnă şi prin excelenţă pacea, dulceaţa şi fericirea inimii.

Preotul, ca doctor de suflete, trebuie să fie el însuşi liber de orice neajunsuri sufleteşti, adică de patimi, pentru a-i putea trata pe alţii. Ca păstor duhovnicesc, trebuie să fi păscut el însuşi pe păşunile bogate ale Evangheliei şi ale moştenirii patristice, pentru a cunoaşte unde să-şi ducă la păscut turma cea cuvântătoare. Să fie iscusit în lupta cu lupii care pândesc sufletele, să ştie să-i gonească de la turma lui Hristos; să fie încercat şi tare în rugăciune şi în înfrânare, să nu fie legat de poftele şi desfătările vieţii, îndeosebi de iubirea de avuţie, iubirea de slavă deşartă, trufie, într-un cuvânt să fie el însuşi o lumină, pentru a-i putea lumina şi pe alţii, sare duhovnicească, pentru a-i feri şi pe alţii de stricăciune sufletească şi să se ţină el însuşi departe de stricăciunea care vine prin patimi. Dacă nu va fi aşa, orice bolnav cu sufletul i-ar putea spune: „Doctore, vindecă-te pe tine însuţi!“ (Luca 4, 23), pentru ca să mă încredinţez ţie spre vindecare abia după aceea. „Făţarnice, scoate întâi bârna din ochiul tău şi atunci vei vedea să scoţi paiul din ochiul fratelui tău“ (Matei 7, 4).

Inima este, prin natura sa, sensibilă, uşoară, de esenţă spirituală, cerească, păzeşte-ţi-o. Nu o îngreuna, nu o trage spre pământ, fii cumpătat în mâncare, în băutură, în general în plăceri trupeşti. Inima este templul lui Dumnezeu. „De va strica cineva templul lui Dumnezeu, îl va strica Dumnezeu pe el“ (1 Corinteni 3, 17).

Fii creştin cu inima, adică fii întotdeauna sincer când te rogi şi în raport cu semenii: credincios, nădăjduitor, blând, bun, binevoitor cu toată lumea, drept, neagonisitor, compătimitor, milostiv, înfrânat, înţelept, răbdător, supus, curajos.

O, cât de mult ne-a preţuit sufletul şi i-a dorit mântuirea Domnul nostru Iisus Hristos, Care a pogorât pentru noi din ceruri, luând suflet şi trup de om, a îndurat pătimiri grozave şi a murit pentru noi. Dar, oare, îmi preţuiesc eu însumi sufletul, mă îngrijesc de veşnica lui mântuire? Vai, nu ştiu să-l preţuiesc şi nici nu am învăţat, până acum, să răspund pe măsură dragostei Mântuitorului meu, fiindcă m-am legat cu totul de pământ, m-am dedat lenei şi patimilor. Putea-vei, oare, avea în tine dragoste de Dumnezeu şi de împărăţia Sa, de vreme ce inima îţi este stăpânită de dragoste pământească, iubire de desfătări, egoism, trufie? Aşa ceva nu va fi cu puţinţă atâta timp cât nu îţi vei răstigni „trupul, împreună cu patimile şi cu poftele” (Galateni 5, 24). Fiindcă „nimeni nu poate să slujească la doi domni” (Matei 6, 24), iar „prietenia lumii este duşmănie faţă de Dumnezeu” (Iacov 4, 4). Scris este: „Nu iubiţi lumea, nici cele ce sunt în lume”, „adică pofta trupului şi pofta ochilor şi trufia vieţii...” „Şi lumea trece şi pofta ei, dar cel ce face voia lui Dumnezeu rămâne în veac” (1 Ioan, 2, 15-17).

Domnul Dumnezeu, pentru neîncetatele cereri cu care venim înaintea milostivirii Sale, ne dă curaj, văzând în credinţa noastră neabătută semnul credinţei şi al nădejdii în El, noi păcătoşii însă ne mâniem pe săracii care nu încetează zi de zi a ne cere milostenie; ne mâniem chiar şi pe micuţii cerşetori, a căror încredere în oameni este foarte mare şi a căror convingere de bunătatea altora este nemărginită, fiindcă ei înşişi mai sunt curaţi, buni, nu ţin răutatea. Fiind noi arghirofili, trufaşi,iubitori de desfătări, de cele mai multe ori îi privim cu dispreţ, ne răstim la ei - aceşti mieluşei nevinovaţi -, ne ieşim din fire, nu vrem să înţelegem că pe ei îi împing mereu să ne ceară ajutor foamea, lipsa de îmbrăcăminte şi de încălţăminte, faptul că proprietarul sau proprietăreasa nu încetează să le ceară banii de chirie pentru ungherul în care îşi găsesc adăpost. Oare nu sunt ei aceia care, prin gura proorocului David, strigă către Domnul: „Mult ne-am săturat de defăimare; că prea mult s-a săturat sufletul nostru de ocara celor îndestulaţi şi de defăimarea celor mândri” (Psalnlul 122, 3-4)? Şi, bineînţeles, mai devreme sau mai târziu, jelania lor va ajunge la cer. Dar ce spun? A şi ajuns demult la urechile Domnului Savaot şi a şi stârnit mânia Lui asupra noastră şi dreapta-I răzbunare.

Până acum n-am dus lipsă de nimic, miluindu-i pe alţii, şi nu voi duce lipsă cât timp voi fi, fiindcă Domnul „ieri şi azi şi în veci este acelaşi” (Evrei 13, 8). Nu degeaba se spune că mâna care dă nu sărăceşte niciodată. Până acum Domnul mi-a

înmulţit bunurile vremelnice, nu mi le-a împuţinat. Dau slavă îndurărilor Sale, bogatei Sale mile.

Tu eşti, o, preotule, reprezentantul credinţei şi al Bisericii, al Domnului Hristos însuşi. Se cuvine să fii model de blândeţe, de tărie, de răbdare şi de duh înalt. Săvârşeşti o lucrare a lui Dumnezeu şi nu trebuie să cazi cu duhul în faţa nimănui, să nu linguşeşti pe nimeni, nici să te faci sluga cuiva; consideră lucrarea ta mai presus de toate cele omeneşti.

Cine s-a obişnuit să dea seama, la spovedanie, de toate cele ce a făcut în viaţa de-acum, aceluia nu-i va fi frică să dea răspuns, în acelaşi chip, la înfricoşătoarea Judecată a lui Hristos. De altminteri, tocmai pentru aceasta a şi fost instituită aici pe pământ, ca o sumară judecată, pocăinţa, pentru ca noi, curăţindu-ne şi îndreptându-ne prin mărturisirea păcatelor, să putem da un răspuns de care să nu ne fie ruşine la înfricoşătoarea Judecată a lui Hristos. Este o primă trezire la pocăinţă sinceră, una care se cere făcută cel puţin o dată pe an. Cu cât căinţa ne vine mai târziu, cu atât este mai rău pentru noi, cu atât mai mult ne vom încurca în iţele păcatului şi cu atât mai greu ne va fi să dăm seama de cele făcute. Al doilea lucru care ar trebui să ne îndemne la spovedanie este liniştea pe care ne-o aduce ea. Cu cât mărturisirea ne va fi mai sinceră, cu atât ne va fi şi sufletul mai liniştit. Păcatele sunt ca nişte şerpi ascunşi care muşcă din inima omului şi din toată fiinţa lui. Nu- i lasă o clipă de linişte, îi sug neîncetat inima. Păcatele sunt ca nişte mărăcini agăţători care înţeapă întruna sufletul. Păcatele sunt întuneric duhovnicesc. Cei ce se căiesc trebuie să aducă roade de pocăinţă. Pocăinţei îi vin în ajutor conştiinţa, memoria, imaginaţia, afectivitatea, voinţa. Fiindcă în greşeală sunt implicate toate capacităţile sufletului, de aceea şi pocăinţa trebuie să fie din tot sufletul. Pocăinţa care nu trece dincolo de cuvinte şi care este lipsită de intenţia de îndreptare şi de zdrobirea inimii nu este decât o făţărnicie. Păcatele tulbură conştiinţa, trebuie să o limpezim; prin păcate afectivitatea se atrofiază, se degradează, trebuie să o trezim; voinţa se anchilozează, nu este în stare să se îndrepte singură, trebuie să o silim să-şi revină. „Împărăţia Cerurilor se ia prin străduinţă” (Matei 11,12). Mărturisirea păcatelor trebuie să fie din toată inima, profundă, deplină.

Vai, fraţilor! Oare nu vom dispărea curând toţi de pe faţa pământului, ca şi cum n-am fi fost niciodată? Unde ne sunt faptele de iubire? Unde îndeplinirea poruncilor Creatorului? Unde este duhul lui Hristos din noi? Unde bunătatea, smerenia, dragostea faţă de sufletele oamenilor, nepăsarea faţă de cele vremelnice? Unde râvna faţă de bunătăţile duhovniceşti? Cât suntem de proşti şi cât de mult ne pierdem în deşertăciuni! Ne-am schimonosit chipul sufletului nostru, ne-am

schimonosit viaţa, am întors-o pe dos. Nu-i suntem plăcuţi lui Hristos, ci diavolului.

Ne va înfăţişa odată o privelişte înspăimântătoare şi aceasta se va întâmpla înainte de arătarea lui Hristos pe cer. O, păcătoşilor, căutaţi să învăţaţi zilnic din priveliştea cerului, atâta timp cât mai puteţi învăţa. „Soarele se va întuneca şi luna nu va mai da lumina ei, iar stelele vor cădea din cer“ (Matei 24, 29).

Există, fraţi creştini, o viaţă adevărată, reală, şi o alta aparentă, falsă. Să trăieşti pentru ca să bei şi să mănânci, să te îmbraci, să te plimbi, să te îmbogăţeşti. În general să trăieşti pentru plăceri şi preocupări pământeşti sau pentru a pune la cale intrigi, uneltiri, pentru a-i judeca şi bârfi pe alţii este o viaţă aparentă. Să trăieşti pentru a-i bineplăcea lui Dumnezeu şi a fi de folos semenilor, a te ruga pentru mântuirea sufletului lor, ajutându-i în tot chipul să se mântuiască, iată ce înseamnă să trăieşti cu adevărat. Primul mod de viaţă este o moarte spirituală continuă, al doilea, o neîncetată viaţă în duh.

Domnul a spus despre Biserica Sa: „Voi zidi Biserica Mea şi porţile iadului nu o vor birui“ (Matei 16, 18). Aceasta s-a spus atât în privinţa păstorilor Bisericii, a ierarhiei bisericeşti, a tuturor adevărurilor creştinismului, cât şi în aceea a dogmelor, poruncilor sfintei credinţe ortodoxe, a tuturor Sfintelor Taine şi ierurgiilor constituite, de exemplu, Liturghia, Hirotonia, Cununia, Botezul, Mirungerea, acestea fiind statornicite pentru toate veacurile, râmase neschimbate de secole. Iată cât este de puternică Biserica întemeiată de Domnul! Ţine minte cuvintele Domnului şi să nu te îndoieşti nici o clipă când săvârşeşti o Taină. Fii tare ca diamantul.

Mi-e drag să mă rog în biserica Domnului, mai ales în Sfântul Altar, înaintea Sfintei Mese, sau la proscomidie, căci, aflându-mă în biserică Harul lui Dumnezeu mă face să mă simt transfigurat, ca prin minune. Când înalţ rugăciuni de pocăinţă şi de umilinţă, simt cum mi se desprind de pe suflet „spinii”, cum mi se dezleagă legăturile patimilor, cum mă cuprinde uşurare fără seamăn. Toată ispita şi toată fascinaţia patimilor dispare şi simt atunci că am murit lumii şi că lumea, cu toate ale sale, a murit pentru mine, că am început să trăiesc în Dumnezeu şi pentru Dumnezeu, numai pentru Damnezeu că mă pătrund cu totul de el, că sunt într-un duh cu El, că m-am făcut întocmai unui copil care îşi găseşte liniştea pe genunchii mamei sale. Inima mi se umple de o cerească, dulce pace, sufletul mi se luminează de lumină cerească; oriunde m-aş uita, văd totul scăldat în lumină, toate îmi apar limpede, desluşit, simt prietenie şi dragoste faţă de toţi oamenii, chiar şi faţă de vrăjmaşi, sunt gata să le găsesc

îndreptăţiri şi să-i iert. O, cât de fericit este sufletul când se află cu Dumnezeu! Cu adevărat biserica este Raiul pe pământ.

Ce-ar putea fi lucrul cel mai groaznic pentru un om? Moartea? Da, moartea. Toţi ne cutremurăm de spaima morţii, de gândul că vom muri, că ne vom da ultima suflare. Cât de sfâşietoare este pentru părinţi moartea copiilor dragi, când ii văd zăcând fără suflare! Dar nu vă înspăimântaţi şi nu vă întristaţi din cale-afară, fraţilor! Prin moartea Sa. Iisus Mântuitorul a biruit moartea noastră, prin învierea Sa a pus temelie învierii noastre.

În fiecare săptămână prăznuim, întru Hristos Cel înviat, viitoarea noastră obştească înviere, punând început vieţii veşnice, faţă de care această viaţă vremelnică nu-i decât un drum scurt şi strâmt, presărat cu suferinţe. Moartea adevăratului creştin este doar un somn până la ziua învierii, sau că o naştere la o nouă viaţă.

Prăznuim în fiecare duminică învierea lui Hristos, dar şi propria noastră înviere din morţi; să învăţăm necontenit să murim păcatului, să înviem cu sufletul din faptele morţii, îmbogăţindu-ne cu fapte bune, şi să nu ne plângem, nemângâiaţi, morţii; să învăţăm să primim moartea fără spaimă, ca pe o hotărâre a Tatălui ceresc, fiindcă, prin învierea lui Hristos din morţi, moartea nu trebuie să ne mai înspăimânte.

Păcatul este în aceeaşi măsură absurd şi fatal. De pildă, beţivul, din cauza abuzului de băuturi alcoolice se îmbolnăveşte şi, în acelaşi timp, se dedă la tot felul de fapte ruşinoase şi indecente, de care îi este lui însuşi jenă să-şi aducă aminte când e treaz, şi cu toate acestea, continuă să bea; lacomul de mâncare, robindu-se pântecelui, simte o greutate în corp după ce s-a ghiftuit, capacitatea de acţiune i se blochează, limba i se leagă, îşi dă seama singur că a căzut în animalitate şi că a căpătat deprinderi de animal, fiindcă a început să-i privească cu răutate şi ură pe cei din jurul său şi pe cei cu care şade la masă sau îi cer milostenie; simte ceva ca o strâmtorare şi o suferinţă, nu mai are linişte, nu mai este în stare să cugete la cele înalte, să fie creştin adevărat, să-şi consacre viaţa unui scop înalt, şi cu toate acestea, continuă să fie hulpav, să mănânce peste măsură; desfrânatul îşi dă seama că prin patima lui îşi necinsteşte şi îşi spurcă firea, sufletul şi trupul, şi se expune bolilor, îşi perverteşte rostul vieţii statornicit de Creator, se face de ruşine şi cu toate acestea, continuă să trăiască în desfrânare; arghirofilul vede că bogăţia îl striveşte, îl înrobeşte, îi frustrează libertatea spirituală, îl îndepărtează de Dumnezeu şi de iubirea de aproapele, îl abate de la adevărata viaţă şi îi aduce moarte în suflet, îl lipseşte de liniştea sufletească şi trupească, îl împovărează cu griji şi, cu toate acestea, continuă să strângă bogăţii, sporindu-şi mereu povara, până când, istovit de griji, se îmbolnăveşte şi moare, vătămandu-şi sufletul din

pricina prea multei bogăţii. Aceleaşi lucruri pot fi spuse şi despre celelalte păcate: trufia, răutatea, invidia.

Să stârpim din noi dragostea pământească, dragostea pătimaşă faţă de frumuseţea trupească, faţă de desfătări, de câştig material, de propriul nostru trup, de onoruri; să ne însufleţim de dragostea faţă de cer - patria noastră cea adevărată - de suflet - acest cetăţean al cerului - de fapte bune; să urâm tot ce iubeşte trupul şi să iubim toate cele pe care el le dispreţuieşte şi de care se teme (de pildă, gândul la moarte şi la judecată), să iubim sărăcia, pe cei bolnavi, pe cei în suferinţă.

Când eşti cuprins de vreo patimă, lasă-i pe cei din jur să râdă de tine şi să-ţi facă în ciudă; nu te supăra câtuşi de puţin pe ei, fiindcă îţi fac un bine. Răstigneşte-ţi egoismul, recunoaşte că nu ai dreptate şi că inima ta trece printr-o rătăcire. Compătimeşte-i şi deplânge-i cu amar pe cei ce iau în râs cuvintele şi faptele credinţei, evlaviei şi adevărului, pe cei ce se împotrivesc binelui pe care îl faci sau ai vrea să-l faci spre folosul semenilor. Să te ferească Dumnezeu să te mânii pe ei, fiindcă sunt jalnici, vrednici de plâns. Slavă Ţie, Doamne, Mântuitorul meu, Care prin rugăciunile mele m-ai izbăvit de tirania patimilor!

Când vă aflaţi în biserică, nu uitaţi că sunteţi în prezenţa vie, reală a lui Dumnezeu, că staţi înaintea feţei Sale sub privirile Sale şi în prezenţa vie, reală a Maicii Domnului, a sfinţilor îngeri şi a Bisericii celor întâi-născuţi, adică a sfinţilor strămoşi, prooroci, apostoli, ierarhi, mucenici, cuvioşi, cuvioase. Se cuvine să aveţi mereu în minte amintirea şi conştiinţa acestei realităţi ori de câte ori vă aflaţi în biserică, stând cu evlavie, luând parte din toată inima la sfânta slujbă.

Sunt o nulitate morală. Dacă nu m-ar ajuta Dumnezeu, nu mi-ar veni în minte nici o idee cu adevărat valabilă, n-aş avea nici un sentiment pozitiv, n-aş fi în stare de nici o faptă cu adevărat bună. Dacă nu L-aş avea pe Domnul, nu mi-aş putea alunga gândurile şi simţămintele păcătoase care mă împresoară, răutatea, invidia, desfrânarea, trufia... Tot ce gândesc, simt şi fac spre bine este opera Domnului. O, cât de cuprinzătoare şi de infinită este lucrarea harului divin în mine! Domnul înseamnă pentru mine totul, o simt limpede, o simt mereu! A mea este doar aplecarea spre păcat, ale mele sunt neputinţele. O, cât de mult trebuie să-L iubim pe Domnul, Care a binevoit să ne cheme din nefiinţă la fiinţă, să ne cinstească dându-ne chipul şi asemănarea Sa, să ne aşeze în Raiul tuturor desfătărilor, să ne dea în stăpânire pământul; când nu ne-am supus poruncilor Sale, când ne-am lăsat ispitiţi de diavolul, când L-am defăimat fără măsură pe Creator, prin nerecunoştinţa noastră, luând asupră-ne însuşirile ispititorului - trufia, răutatea, invidia,

nerecunoştinţa, sub toate aspectele acesteia - prin care a început să ne „dea lecţii" ca unor captivi ai săi, Domnul nu ne-a îndepărtat de la Sine pe vecie, ci a bine-voit să ne răscumpere de păcat, de blestem şi de moarte, în care am căzut prin păcat, pogorând El însuşi pe pământ, la sfârşitul veacurilor, luând firea noastră; a devenit El însuşi învăţătorul, Doctorul, Făcătorul de minuni şi Mântuitorul nostru; a consimţit să fie supus la chinuri şi să moară pentru noi, pentru ca să nu fim supuşi pieirii veşnice; a înviat, pentru ca şi noi să înviem din moarte, S-a înălţat la cer pentru a ne înălţa acolo şi pe noi, cei căzuţi prin păcat. S-a făcut pentru noi toate: mâncare, băutură, lumină, curăţire, sfinţire, sănătate, putere mijlocitoare, mântuitoare, păstrătoare şi milostivitoare.

Eu nu însemn nimic, dar prin harul preoţiei, prin faptul că împart dumnezeiescul Trup şi Sânge devin al doilea sau al treilea factor de vindecare a unor suferinţe: prin mine harul Duhului Sfânt îi face să renască spre mântuire pe prunci şi pe vârstnici, ceea ce se săvârşeşte prin Taina Euharistiei, a Trupului şi Sângelui Domnului; prin mine, credincioşii se unesc cu Dumnezeu, prin mine se leagă şi se dezleagă păcatele oamenilor, se închid şi se deschid cerurile, sunt date poveţe mântuitoare de suflet, reguli de viaţă etc. O, cât de vrednic de cinste este darul preoţiei! Fraţilor, luaţi aminte câte fapte bune revarsă asupra voastră Creatorul prin preoţi!

De foarte multe ori ni se lasă asupra inimii bezna duhului răutăţii, care ne împiedică să vorbim în linişte cu acei dintre apropiaţii noştri care ne-au jignit în vreun fel, o dată sau de mai multe ori, sau care şi-au exprimat nemulţumirea în ceea ce ne priveşte. Trebuie să stăruim în rugăciune către Domnul, pentru ca El însuşi să ne risipească bezna răutăţii şi să ne umple inima de bunătate şi de dragoste faţă de vrăjmaşi, fiindcă aceştia, orbiţi fiind de patimi - trufie, pizmă, arghirofilie, răutate - nu sunt stăpâni pe sine, nu ştiu ce fac, aşa cum nu ştiau ce fac vrăjmaşii Domnului nostru Iisus Hristos, care L-au prigonit de-a lungul întregii Sale vieţi pământeşti şi care, în cele din urmă, l-au omorât cu moarte ruşinoasă. Să nu uităm că credinţa creştină constă tocmai în faptul de a ne iubi vrăjmaşii. „Căci dacă iubiţi pe cei ce vă iubesc, ce răsplată veţi avea? (...) Au nu fac şi neamurile (păgânii) acelaşi lucru?“ (Matei 5, 46-47).

Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă“ (Matei 6, 33). Cum, în ce chip să căutăm mai întâi împărăţia lui Dumnezeu? Iată cum. Să presupunem că vrei să faci un drum undeva, pentru o treabă oarecare, mergând pe jos, cu un vehicul sau pe apă; roagă-te lui Dumnezeu să-ţi călăuzească mai întâi căile inimii şi după aceea pe cele ale călătoriei pe care vrei să o faci, să te îndrepteze mai întâi pe căile vieţii, potrivit poruncilor Sale.

Trebuie să doreşti aceasta din toată inima şi să te rogi de mai multe ori în acest sens lui Dumnezeu. Cunoscându-ţi dorinţa sinceră şi strădania de a-I respecta poruncile, Domnul îţi va îndrepta, puţin câte puţin, toate căile tale. Mai departe, dacă vrei să-ţi aeriseşti locuinţa sau să te plimbi la aer curat, gândeşte-te mai întâi dacă propria- ţi inimă este sau nu curată. Mulţi dintre noi doresc să-şi aerisească încăperea în care trăiesc (ceea ce este excelent) sau să se plimbe în aer liber, dar nu se gândesc că le este tot atât de necesară aerisirea sufletului şi a inimii (o aerisire, ca să zicem aşa, spirituală, a suflării de viaţă) şi, trăind în aer curat, îşi îngăduie gânduri murdare, impulsuri indecente ale inimii, vorbe spurcate şi chiar o spurcăciune trupească. De cauţi lumina materială, adu-ţi aminte de lumina spirituală, fără de care sufletul rămâne în întunericul patimilor şi al morţii spirituale. „Eu, Lumină am venit în lume - zice Domnul - ca tot cel ce crede în Mine să nu rămână în întuneric” (Ioan 12, 46).

De vezi furtuna bântuind şi urlând cu furie sau citeşti undeva despre un naufragiu, adu-ţi aminte de furtuna patimilor omeneşti, cea care nu trece zi să nu işte muget şi tulburare în inimile oamenilor şi care face să eşueze corabia duhovnicească a sufletului, sau chiar corabia societăţii. Roagă-te sârguitor lui Dumnezeu să potolească furtuna păcatelor, precum a potolit oarecând cu cuvântul Său furtuna pe mare, şi să dezrădăcineze din inimile noastre păcatele, readucându-ne pentru totdeauna liniştea. Dacă simţi foame sau sete şi vrei să mănânci sau să bei, adu-ţi aminte de foamea şi de setea sufletului (lui îi este sete de adevăr, de sfinţenie, de mântuire întru Iisus Hristos). Dacă nu-1 saturi, sufletul poate să moară de foame, răpus de patimi, istovit, chinuit. Ogoindu-ţi foamea trupească, nu uita să ogoieşti, cu atât mai vârtos şi întâi de toate, foamea sufletului, prin vorbire cu Dumnezeu, prin pocăinţă de greşeli, cu inimă curată, prin citirea istorisirilor şi învăţăturilor din Evanghelie şi mai ales prin împărtăşirea cu Dumnezeieştile Taine ale Trupului şi Sângelui Domnului.

Dacă îţi place să te făleşti cu o îmbrăcăminte frumoasă, chiar în timp ce te îmbraci cu ea, adu-ţi aminte de nestricăcioasa haină a adevărului, cea în care trebuie să ne fie îmbrăcat sufletul, sau la Iisus Hristos, Care este îmbrăcămintea noastră duhovnicească, după cum s-a spus: „Câţi în Hristos v-aţi botezat, în Hristos v-aţi îmbrăcat" (Galateni 3, 27). Pasiunea pentru eleganţă vestimentară face de cele mai multe ori să pălească cu totul în inima noastră gândul la îmbrăcămintea cea nestricăcioasă a sufletului, reducând toată viaţa la o preocupare deşartă pentru îmbrăcăminte luxoasă. Dacă eşti elev sau student la vreo instituţie de învăţământ, sau funcţionar, sau ofiţer la indiferent ce armă, sau tehnolog, pictor, sculptor, industriaş, maistru de atelier, adu-ţi aminte că pentru fiecare dintre noi ştiinţa supremă este să fii creştin adevărat, să crezi cu adevărat în Dumnezeu, Cel în trei

ipostasuri, să „vorbeşti" în fiecare zi cu Dumnezeu în rugăciune, să iei parte la sfintele slujbe, să respecţi poruncile şi rânduielile Bisericii şi să-L porţi în inimă pe Iisus înainte de lucru, în timpul lucrului, după lucru, fiindcă El este lumina, puterea, sfinţenia şi ajutorul nostru.

Constatăm cu mirare că, oricât de mult ne-ar preocupa sănătatea şi oricât de mare ar fi grija de a ne-o păstra, oricât de săţioase şi de gustoase mâncărurile pe care le mâncăm şi băuturile pe care le bem şi oricât de mult ne-am plimba în aer liber, până la urmă pe toţi ne lovesc bolile şi decrepitudinea trupească, pe când sfinţii, care n-au pus preţ pe trup, mortificându- şi-1 continuu prin înfrânare şi post, culcându-se mereu pe pământul gol, şi-au făcut nemuritor şi sufletul, şi trupul. Trupurile noastre ghiftuite, îndopate cu toate bunătăţile, exală miasme neplăcute după moarte şi uneori chiar în timpul vieţii; cele ale sfinţilor înfloresc şi răspândesc bună mireasmă atât în timpul vieţii, cât şi după moarte.

Ce fapt uluitor! Vrând să ne „construim” trupul, ni-1 distrugem; ei distrugându-1 şi-l „construiau”; parfumându-ne trupul, nu reuşim să-l ferim de putreziciune; sfinţii însă, cărora nu le stătea în gând să-şi parfumeze trupul, ci să le fie sufletul bine-mirositor în faţa lui Dumnezeu, s-au învrednicit şi de buna mireasmă a trupului. Fraţilor! Trebuie să înţelegeţi ce este cel mai important lucru în viaţă, care este scopul vieţii: să omorâm trupul, cel apăsat de atâtea patimi, poftele trupeşti, prin înfrânare, muncă, rugăciune, să nu-i aţâţăm patimile prin lăcomie, îmbuibare, lene.

Bine este, în toate privinţele, să-i ajutăm pe cei nevoiaşi. Cei ce fac aici pe pământ fapte de milostenie vor fi ei înşişi miluiţi la înfricoşătoarea Judecată. Dar şi în această viaţă ei au parte adesea de mari mile din partea semenilor, primind uneori degeaba ceea ce alţii obţin cu bani grei. Într-adevăr, iubitorul de oameni, prea dreptul şi prea îndurătorul nostru Părinte ceresc, nu-i va răsplăti, oare, pe cei milostivi şi în viaţa de acum, pentru a-i încuraja spre fapte mari, sau pentru a-i face să continue faptele lor de milostenie şi pentru a-i îndrepta pe cei nemilostivi, care îi batjocoresc pe milostivi? A-i răsplăti pe aceştia este drept şi o merită.

Câte pretexte derizorii nu ne oferă mereu vrăjmaşul neamului omenesc spre a ne face să ne urâm semenii, să ne supărăm pe ei să-i privim cu răutate şi să trăim făcând pe placul atotdistrugătorilor locuitori ai infernului. Nu alerga după nălucile diavolului, lasă deoparte orice vrajbă, iubeşte pe tot omul, fiindcă iubirea este de la Dumnezeu.

Doamne, Tu birui necontenit iadul din mine ori de câte ori mă rog şi, dacă până acum n-am ajuns în iad, Ţi-o datorez Ţie, Doamne, Biruitorul iadului! Slavă Ţie, Binefăcătorul şi Mântuitorul nostru! Ce ne-am face fără Tine? Am fi întocmai fiarelor, ne-am sfâşia unii pe alţii. S-ar întâmpla aceasta cu indivizii, dar şi cu popoarele. Dacă indivizii şi popoarele ar trăi după Evanghelia Ta, n-ar mai exista vrajbă, lupte fratricide, războaie. Când oare ne vom da seama că trebuie să trăim după Evanghelie, pentru binele nostru, cel vremelnic şi cel veşnic? Cât de puţini sunt astăzi cei ce citesc Evanghelia!

Doamne, fac mărturie înaintea Ta că energia şi sănătatea, vigoarea fizică şi spirituală nu pot fi obţinute trăind tot timpul într-o casă de vacanţă sau în pădure, ci la Tine, în biserică şi mai cu seamă în timpul Liturghiei şi prin Dătătoarele de viaţă Tale Taine! O, suprema fericire a Sfintelor Taine! O, viaţă izvorâtă din Sfintele Taine! O, negrăita dragoste a dumnezeieştilor Taine! O, minunată şi veşnică pronie dumnezeiască, cea care dai mântuire şi îndumnezeire prin Sfintele Taine! O, pre-închipuire a vieţii veşnice prin Sfintele Taine!

Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, Stăpâna mea! Ţie m-am rugat înainte de Liturghie, ca să ceri Domnului să-mi dea harul de a o săvârşi cu putere multă, întru slava Sa, mântuirea lumii şi mântuirea mea! Tu ai orânduit totul spre bine. Mulţu-mescu-ţi ţie, ajutătoare atotbună, grabnic- ascultătoare, nădejde nedezminţită!

Câte binefaceri nu mi-a adus până acum credinţa în Hristos! Nu le ştiu numărul şi nu voi vorbi despre fiecare în parte, ci numai despre una: de câte ori nu mi-a adus linişte, nu mi-a scos sufletul din tulburare, nu mi-a alungat patimile! De câte ori nu mi-a îndreptat pornirile strâmbe ale inimii, de câte ori nu m-a curăţat de păcate, nu mi-a scăpat sufletul de moarte! Cât de apropiat este Domnul de omul credincios! El ne este ca aerul, ca respiraţia inimii şi a sufletului nostru.

Îţi mulţumesc, Doamne, din toată inima pentru suflarea binefăcătoare a Duhului Tău Sfânt, pe care o simt în timpul rugăciunii publice şi al celei de acasă, pentru curăţirea de păcate, pentru pace, umilinţă şi lacrimi, pentru părinteasca-Ţi mângâiere, pentru curajul şi puterea pe care mi le dai!

De eşti preot, trebuie să te rogi mai ales pentru curăţirea, luminarea, sfinţirea şi înnoirea poporului lui Dumnezeu şi pentru propria ta înnoire, fiindcă, deşi bei deseori Sângele Legii celei noi şi mănânci din Trupul dătător de viaţă al Mielului lui Dumnezeu, prin care te poţi renaşte şi înnoi, totuşi, din pricina nerâvnei tale, până acum nu te-ai născut din nou, nu te-ai înnoit, supus fiind în adâncul inimii tale

patimilor pe care le-ai avut în tine şi mai înainte. Vino înaintea Domnului cu rugăciune fierbinte pentru înnoirea ta şi a poporului lui Dumnezeu. Nu poate fi jertfă mai plăcută lui Dumnezeu decât aceasta. Adu-o cu credinţă, cu nădejde neclintită, cu dragoste nefăţarnică. Fiindcă Celui ce a venit să facă dintr-un veşmânt vechi unul nou şi să toarne vin nou în burdufuri vechi rugăciunea pentru înnoire îi este ca o tămâie bine mirositoare şi vine în întâmpinarea dorinţei Sale ca neamul omenesc, îmbătrânit în păcat, să renască.

O „ascultare" îndeplinită fără crâcnire aduce sufletului rod duhovnicesc bogat. Îl avem drept pildă pe Domnul nostru Iisus Hristos, pe Care „ascultarea" faţă de Tatăl L-a ridicat, în ordine omenească, deasupra oricăror puteri, stăpâniri, autorităţi; ne stau drept pildă toţi sfinţii care, arătând „ascultare" Fiului lui Dumnezeu, Evangheliei Sale, s-au învrednicit de nestricăcioase cununi cereşti şi de viaţă veşnică cu Dumnezeu şi cu sfinţii Săi îngeri. Dar cel ce face ascultare dobândeşte folos şi pentru trup. Fiindcă ceea ce pierd leneşii aceea câştigă cei sârguitori şi harnici care fac ascultare. De aceea ascultarea aduce folos şi sufletului, şi trupului, sau chiar dacă nu se arată întotdeauna binefăcătoare trupului, sufletului îi este, de bună seamă. Să facem toţi ascultare, spre bine, nu spre rău.

A fi smerit înseamnă să te consideri, pentru păcatele tale, vrednic de toată umilirea, defăimarea, prigoana, bătaia. A fi blând înseamnă să înduri, fără a ţine răutate în inimă, toate neadevărurile ce ţi se pun în seamă, ocările, şi să te rogi pentru vrăjmaşi.

Tăişul suferinţei pe care, fără să vrei, poate, îl împlânţi într-o inimă străină îţi va străpunge şi ţie inima, după legea dreptei răsplăţi, „Cu măsura cu care măsuraţi vi se va măsura" (Matei 7, 2). Nu vrei să suferi, nu-1 face pe altul să sufere.

Dacă oamenii consacră atât de mult timp forfotei vieţii zilnice, făcându-ne pe noi să-i aşteptăm în zadar până îşi termină treburile, atunci de ce n-am face aşa şi noi, slujitorii lui Dumnezeu, lucrând cele duhovniceşti fără grabă, temeinic, cu tâlc, simţit, cu cea mai mare evlavie şi sârguinţă înaintea lui Dumnezeu, citind rar, desluşit rugăciunile? Mai bine să aştepte ei decât să-i aşteptăm noi. Aşa să fie, Doamne, la toate slujbele şi la toate Tainele. Dă- ne nouă aceasta, „căci fără Tine nu putem face nimic" (cf. Ioan 15, 5).

Un creştin adevărat nu va uita niciodată că în această lume el este prinsul diavolului şi că suspină necontenit după libertatea spirituală pe care Fiul lui Dumnezeu a dat-o tuturor celor ce cred în El şi care se străduiesc să se elibereze din robia păcatului. Un creştin adevărat trăieşte cu grijă, se foloseşte cu măsură de

lucrurile pământeşti, nu-şi iroseşte timpul în sporovăieli deşarte, în jocuri netrebnice. Nu se lăcomeşte la bani, nu este invidios; se roagă mereu, îşi deplânge păcatele, se căieşte.

Se spune: nu-i mare lucru dacă mănânci de dulce în post; postul nu constă în mâncare; nu-i mare lucru dacă te îmbraci elegant şi scump, dacă mergi la teatru, la serate, la bal mascat, dacă pui pe masă tacâmuri scumpe, dacă aduni mobilă de preţ, trăsuri luxoase, cai de rasă, bani mulţi şi altele asemenea. Dar din ce cauză, oare, ni se îndepărtează inima de Dumnezeu, Izvorul vieţii? De ce ne lipsim oare de viaţa veşnică? Nu fiindcă ne-am făcut robi pântecelui, ne-am îmbrăcat în haine scumpe ca bogatul din Evanghelie? Nu din cauza mersului la teatru şi la bal mascat? De ce oare ni se împietreşte inima faţă de săraci şi faţă de propriile noastre rude? Nu fiindcă ne-am împătimit de plăceri, de cele trupeşti, mai cu seamă de haine, de tacâmuri, mobilă, trăsuri scumpe, de bani şi de celelalte? „Putem oare să slujim lui Dumnezeu şi lui Mamona?“ (cf. Matei 6, 24). Să fim prietenii lumii şi prietenii lui Dumnezeu, să lucrăm lui Hristos şi lui Veliar? Cu neputinţă. De ce au pierdut Raiul Adam şi Eva, căzând în păcat şi în moarte? Oare nu din pricina mâncării? Luaţi binişor aminte: de ce nu ne arătăm râvnitori pentru mântuirea sufletului nostru, pe care pune atât de mare preţ Fiul lui Dumnezeu? De ce adăugăm oare mereu păcat după păcat, de ce ajungem în situaţia de a ne împotrivi lui Dumnezeu, de a duce o existenţă deşartă? Nu oare fiindcă ne-am împătimit de lucrurile pământeşti şi mai cu seamă de plăcerile trupeşti? De ce ni se învârtoşează inima? De ce ne transformăm de bunăvoie în oameni „trupeşti”, iar de suflet nu ne pasă, pervertindu-ne fiinţa morală? Nu oare fiindcă ne-am împătimit de mâncare, de băutură, de alte lucruri pământeşti? Poţi oare să mai susţii după toate acestea că n-are importanţă dacă mănânci de dulce în post? Spunând aşa, nu facem decât să ne vădim orgoliul, deşteptăciunea trufaşă, neascultarea, nesupunerea şi îndepă-rtarea faţă de Dumnezeu.

De ce infecţie adâncă, de ce rană mortală, de ce suflare ucigaşă a păcatului a venit să mă izbăvească Doctorul nostru ceresc, Iisus Domnul! Poate înţelege oare cineva această realitate în toată deplinătatea ei? Nimeni. Numai în parte, din proprie experienţă, unii dintre noi îşi dau seama cât de adâncă este prăpastia în care au căzut prin păcat, cât de neputincioşi sunt să facă binele şi cât de dispuşi a-şi irosi la nesfârşit puterea pentru a face răul şi a sluji păcatul cuibărit în inima lor. Dar şi aceasta ne face să vedem cum poate lumina harul lui Dumnezeu inimile noastre întunecate. Prin raţiune naturală, omul nu este în stare să vadă aceste lucruri şi de aceea nu poate vedea şi percepe nici necesitatea de a se îndrepta şi de a avea forţa să realizeze această îndreptare şi înnoire.

Îi mulţumesc lui Dumnezeu Cel puternic în bunătate şi bun în tăria Sa pentru că mi-a arătat grabnic marea Sa milă, pentru că mi-a vindecat rănile adânci ale inimii, pricinuite de păcat. Ceea ce n-a putut face lunga mea rugăciune de acasă s-a săvârşit prin simpla atingere de slăvită, Dătătoarea de viaţă, înfricoşătoarea Sfântă Masă a Domnului din biserica cu hramul Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel. Rănile inimii, tulburarea şi strâmtorarea mi-au dispărut dintr-o dată; am simţit pe loc ca şi cum mi s-ar fi dus o piatră de pe inimă, m-am liniştit cu inima uşoară, în largul meu, plin de curaj. Minunate sunt lucrurile Tale, Doamne! Minunat eşti, şezând pe tronul slavei Tale, în bisericile creştinilor, Doamne, Dreptule Judecător, Mântuitorule multmilostiv şi atotţiitor! Slavă nebiruitei Tale bunătăţi, slavă nemăsuratei Tale puteri, împărate al veacurilor!

Fraţilor, printre creaturile lui Dumnezeu există unele efemere, trecătoare, cum sunt cele iraţionale, însufleţite sau neînsufleţite, organice şi anorganice şi însăşi lumea, care va trece, „căci chipul acestei lumi trece“ (1 Corinteni 7, 31), dar sunt şi creaturi veşnice, netrecătoare: îngerii şi sufletele oamenilor, demonii înşişi şi satana. Viaţa pământească a omului, viaţa în trup, este doar o pregătire pentru viaţa veşnică, care începe după moartea trupului. De aceea nu trebuie să zăbovim a folosi viaţa de acum pentru pregătirea celeilalte vieţi. În măsura în care ne preocupă mai mult viaţa pământească, duminicile şi zilele de sărbătoare trebuie să le dăruim pe de-a-ntregul Domnului, să le consacrăm participării la sfintele slujbe, citirii cuvântului lui Dumnezeu, cugetării la cele dumnezeieşti, convorbirilor despre mântuirea sufletului, faptelor bune şi mai ales milosteniei. Mare păcat face cel ce nu are grijă de cele sufleteşti, nu se gândeşte să se pregătească pentru viaţa de dincolo. Cum ai putea să uiţi care îţi este suprema şi ultima chemare? Poţi fi, oare, atât de nerecunoscător faţă de Cel ce ne-a creat, făcându-ne după chipul şi asemănarea Sa, întru nestricăciune şi întru unirea cu Sine, faţă de Cel ce ne-a răscumpărat prin Crucea Sa şi ne-a deschis porţile Împărăţiei Cerurilor? Cum pot fi oare mulţi dintre noi „alăturea dobitoacelor celor fără de minte şi asemenea lor“? (cf. Psalmul 48, 21) „Sus să avem inimile” (Ecfonis la Liturghie).

Trupul, vremelnica haină a sufletului, este stricăcios şi nu dă măsura adevăratei vieţi a omului. Adevărata viaţă este viaţa spirituală. Dacă îi sfâşii omului haina, el nu moare, rămâne în viaţă. Tot aşa se întâmplă când moartea seceră trupul, dându-1 putreziciunii: sufletul rămâne viu. Îngrijiţi-vă mai mult de suflet, de mântuirea lui.

O, biserică sfântă, ce bine şi ce frumos este să te rogi înlăuntrul tău! Căci unde ai putea să te rogi cu mai multă ardoare decât între zidurile tale, în faţa tronului dumnezeiesc, a Celui ce şade pe El! Pe drept cuvânt, aici sufletul se topeşte de

umilinţă rugătoare, lacrimile curg şiroaie pe obraji. Ce plăcut este să te rogi pentru toţi oamenii!

Mă minunez de măreţia şi de darurile dătătoare de viaţă ale dumnezeieştilor Taine.

⇒ *O bătrână care suferea de hemoptizie şi care rămăsese doar piele şi oase fiindcă nu mai putea mânca nimic, după ce s-a împărtăşit cu Sfintele Taine pe care i le-am administrat eu, a început chiar din ziua aceea să se înzdrăvenească.*

⇒ *O tânără care era pe moarte, după ce s-a împărtăşit cu Sfintele Taine, a început să se simtă mai bine, chiar din acea zi, să mănânce, să bea, să vorbească, deşi până atunci fusese aproape inconştientă, era foarte agitată, nu putea să mănânce şi să bea. Slavă dătătoarelor de viaţă, înfricoşătoarelor Tale Taine!*

Fii credincios Domnului mereu şi în toate. De spui rugăciunea „Tatăl nostru“, spune fiecare cuvânt sincer, cu evlavie, cu mintea şi cu inima îndreptate numai spre Dumnezeu, nu lăsa atenţia să ţi se abată spre altceva. Dacă citeşti o altă rugăciune, citeşte-o şi pe aceea din tot sufletul, fără să ţi se abată inima spre altceva, nu da atenţie la nimic din ce n-ar trebui să observi atunci. Vrăimaşul mântuirii noastre caută din răsputeri să ne abată inima şi mintea de la Dumnezeu când începem să-I slujim Domnului şi încearcă în chip pervers să ne lege inima şi mintea de gânduri lăturalnice. Fii mereu, în orice clipă, cu Dumnezeu, mai cu seamă când I te rogi. În acest răstimp deosebit trebuie să-I rămâi neclintit credincios, să nu-L „trădezi". De-L vei „trăda", te vei lipsi de viaţă, vei cădea în deprimare.

Nu te grăbi la mâncare şi băutură. Grăbeşte-te mai bine să faci lucrul Domnului şi când îl vei face nu te gândi la mâncare şi băutură. Nu uita în faţa Cui stai, cu Cine vorbeşti, pe Cine slăveşti, fii tot în Domnul, dăruieşte-te cu totul Lui, roagă-te din toată inima, cântă din toată inima, slujeşte semenilor ca şi cum ţi-ai sluji ţie, bucuros, din inimă, fără a-ţi „împărţi" inima şi gândurile. Ajută-mi, Doamne, fiindcă „fără Tine nu pot face nimic" (cf. Ioan 15, 5).

Când inima este curată, atunci şi omul este curat. Când inima este necurată, şi omul este necurat. „Căci din inimă ies gândurile, ucideri, adultere, desfrânări, furtişaguri, mărturii mincinoase, hule" (Matei 15, 19). Sfinţii şi-au înfrânat inima cu postul, privegherea, rugăciunea, cugetarea la cele dumnezeieşti, citirea cuvântului lui Dumnezeu, mucenicia, munca, sudoarea, Duhul Sfânt S-a sălăşluit în ei, i-a curăţit de toată întinăciunea, sfinţindu-i pe veci. Străduieşte-te să pui înainte de toate curăţirea inimii. „Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule" (Psalmul 50, 11).

Darurile lui Dumnezeu să nu le preţuieşti în aur şi argint. Aşa cum le-ai primit, aşa fii gata să le şi dai. Plata pentru munca ta las-o la aprecierea celui ce a primit Sfintele Taine, iar pentru cei ce îţi vor propune sau îţi vor da pentru ostenelile tale duhovniceşti o plată din cale-afară de mică lucrează cu aceeaşi râvnă ca şi pentru cei ce ştii că îţi vor da o plată bogată. În timp ce lucrezi Domnului, nu te gândi la bani, nu jigni prin aceasta Duhul lui Dumnezeu, nu face negoţ cu darurile lui Dumnezeu, ca să nu-ţi fie arginţii pe care îi primeşti spre pieire. Vai, este adevărat că mulţi fac negoţ cu darurile Sfântului Duh, iar alţii le cumpără sau ar vrea să le cumpere, asemenea lui Simon magul.

Mâncarea şi băutura trebuie folosite doar pentru a căpăta putere, nu din lăcomie; să nu mâncăm când organismul nu cere de mâncare. Mulţi dintre noi (şi eu în primul rând), dacă nu ne pocăim şi nu ne îndreptăm, vom fi osândiţi fiindcă n-am mâncat şi n-am băut doar atunci când era de trebuinţă şi, în acest chip, fiinţe raţionale fiind, ne-am făcut întocmai dobitoacelor iraţionale, întunecându-ne inima, devenită şi ea neraţională. V-aţi dedat cu plăcere mâncării şi băuturii, aţi mâncat şi aţi băut deseori când nu era nevoie să o faceţi. „Vai vouă celor ce sunteţi sătui acum, că veţi flămânzi" (Luca 6, 25). „V-aţi desfătat pe pământ şi v-aţi dezmierdat; hrănit-aţi inimile voastre în ziua înjunghierii" (Iacov 5, 5).

Controlaţi-vă cât se poate de bine şi de riguros regimul alimentar, fiindcă de mâncare şi băutură, de calitatea şi cantitatea acestora depinde în mare măsură activitatea voastră spirituală, socială şi familială. „Luaţi seama la voi înşivă, să nu se îngreuieze inimile voastre de mâncare şi băutură" (Luca 21,34). Ceaiul şi cafeaua pot duce şi ele la „beţie" dacă sunt întrebuinţate la vreme nepotrivită şi în exces. Vai nouă, cei ce ne ghiftuim astăzi şi, de cele mai multe ori, nu punem preţ pe darurile lui Dumnezeu!

Diavolul lucrează asupră-ne spre pieire prin propriul nostru trup şi, în general, prin cele materiale. Nu aţâţa patimile prin vin, ceai, cafea, prin atracţii de tot felul, prin bani, îmbrăcăminte. Trebuie să ne ferim să abuzăm de vin, de ceai, de cafea, de alte delicatese, să nu le preferăm pe acestea în locul unei alimentaţii consistente, raţionale, sănătoase. Delicatesele trebuie consumate numai după masă şi cu maximă cumpătare.

Iată, satana v-a cerut să vă cearnă ca pe grâu" (Luca 22, 31). Iată „ cine face să ne zboare gândurile aiurea când suntem în biserică, la slujbă sau acasă, la rugăciune; iată cine ne abate gândurile de la Dumnezeu, de la propriul nostru suflet, de la sufletele semenilor, de la cele cereşti şi veşnice; iată cine ne îndeamnă să ne ocupăm de fleacuri, de zădărnicii pământeşti, de nimicurile şi amăgirile lumii:

mâncare, băutură, îmbrăcăminte, case etc. Să ne rugăm unii pentru alţii, ca să nu ni se împuţineze credinţa, aşa cum S-a rugat Mântuitorul pentru Petru.

Dacă mănânci peste măsură, devii om pământesc, fără suflet, sau trup fără suflet. Dacă posteşti, atragi harul Duhului Sfânt în tine, devii om duhovnicesc. Dacă iei o hârtie poroasă fără s-o înmoi în apă, ea rămâne uşoară şi, într-o cantitate mai mică, poate fi ridicată în sus de vânt. Dacă o treci prin apă, se îngreuiază şi poate cădea jos îndată. Aşa e şi cu sufletul. O, cât de mult trebuie să ni-1 păzim cu postul!

Oare rugăciunea silită, exterioară, poate aduce folos? Nu. Ea este respinsă de Dumnezeu. Gândeşte-te că acelaşi lucru se petrece şi cu modul de însuşire a cunoştinţelor. Cine învaţă din silă, buchereşte, nu se alege cu nici un folos. Aşa cum rugătorul fără voie mestecă cuvintele, de cele mai multe ori fără a le simţi puterea şi fără a le pricepe, fără ca inima să i se lumineze prin ele, să se încălzească, să se însufleţească, tot aşa se întâmplă şi cu învăţăcelul fără voie. Să-i deprindem pe oameni să înveţe de bunăvoie să înţeleagă ceea ce învaţă şi spun.

Care ţi-e numele, după credinţă? „Creştin." „Ce înseamnă aceasta?" Înseamnă că sunt mădular al măreţului Trup al lui Hristos, că sunt robul şi ucenicul lui Hristos. ***„Ce îndatoriri îţi impune calitatea de creştin?*** „Să-L am mereu pe Hristos în minte şi în inimă, să-mi duc viaţa în duhul Său, urmând pilda vieţii Sale, îndeplinind Sfintele Sale porunci şi să caut «cele de sus, unde se află Hristos şezând la dreapta lui Dumnezeu» (Coloseni 3, 1).
Ce înseamnă sfinţenia? A fi liber de orice păcat, a sta în plenitudinea tuturor virtuţilor. Eliberare de păcat şi vieţuire virtuoasă dobândesc doar puţini creştini râvnitori, şi nu dintr-o dată, ci treptat, prin multe şi îndelungate suferinţe, boli, supărări, prin post, priveghere, rugăciune, şi nici atunci prin propria lor putere, ci prin darul lui Hristos. În natură, sfinţenia corespunde luminii solare şi albului imaculat al zăpezii, iar păcatul întunericului - vrăjmaşul luminii, murdăriei şi ruginii.

Privind icoana Maicii Domnului cu Pruncul, Dumnezeu Cel mai înainte de veci minunează-te cum de s-a unit Dumnezeirea într-un mod atât de real cu omenitatea, dă slavă bunătăţii şi atotputerniciei lui Dumnezeu şi, pătrunzându-te de conştiinţa demnităţii tale de om, trăieşte la înălţimea chemării care îţi este făcută întru Hristos: chemarea de fiu al lui Dumnezeu şi moştenitor al fericirii veşnice.

De ce îi dă Dumnezeu omului viaţă lungă pe pământ? Ca să aibă timp să se pocăiască, să se cureţe de păcate şi de patimi şi pentru ca să-i pătrundă în inimă tot adevărul şi toată dragostea, prin educarea simţurilor, în raport cu binele şi cu răul.

Ce este sufletul omului? Este acelaşi suflet sau aceeaşi suflare pe care Dumnezeu a suflat-o asupra lui Adam şi care se transmite de la Adam încoace întregului neam omenesc. Prin ea, toţi suntem egali, aidoma unui singur om, unui singur arbore al umanităţii. Pe acest fapt, adică pe unitatea naturii noastre, se bazează cea mai firească poruncă: „Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău (adică prototipul tău, Tatăl tău), din toată inima ta, cu tot sufletul tău, cu tot cugetul tău, din toată puterea ta, iar pe aproapele tău (căci cine îţi este mai apropiat şi mai asemănător şi din acelaşi sânge cu tine) ca pe tine însuţi” (Marcu 12, 30-31; Matei 22, 28; Luca 10, 27). A îndeplini aceste două porunci este o necesitate firească.

Pe oricine ar veni la tine, mai ales dacă vine cu un scop duhovnicesc, primeşte-l cu o faţă blândă şi surâzătoare, chiar dacă este un cerşetor sau o cerşetoare şi smereşte-te în sinea ta faţă de toţi, socotindu-te mai prejos decât toţi, fiindcă Iisus Hristos te-a pus să fii tuturor slugă şi toţi sunt mădularele Sale, toţi poartă, ca şi tine, rănile păcatului.

Nu trebuie să ne îndoim de adevărul Evangheliei şi al cărţilor sfinte. Tot ce se află în Evanghelie şi în Biserici este suflarea Duhului Adevărului, ,,cuvinte curate, argint lămurit în foc, curăţat de pământ curăţat de şapte ori" (Psalmul 11. 6), viaţă, pace, dulceaţă duhovnicească. Vai de cei ce se îndoiesc: duhul minciunii îi întunecă, îi apasă, îi face să cadă în deznădejde şi suferinţă. Cunosc din experienţă.

Plăcut îi este Domnului, ca unui tată ce-şi iubeşte copiii, să ne vadă rugându-ne cu inimă curată, pentru toţi oamenii - adică pentru toţi copiii Săi. Asemenea părinţilor care, la rugămintea copiilor cuminţi şi cuviincioşi, se arată milostivi şi faţă de copiii răi, capricioşi, porniţi pe căi greşite, Tatăl ceresc, ţinând seama de rugăciunile „celor ce sunt ai Săi“ (2 Timotei 2, 19) sau ale preoţilor Săi, învestiţi cu har pentru a sluji poporul, se arată milostiv şi faţă de cei nevrednici, aşa cum a miluit poporul evreu cel nesupus şi gâlcevitor, în pustie, pentru rugăciunile lui Moise. Dar ce înflăcărată a fost rugăciunea aceea!

Întru slava Preasfântului nume al Stăpânului nostru Iisus Hristos Domnul şi al Stăpânei noastre, Născătoarea de Dumnezeu. De nenumărate ori am simţit în inima mea, după ce m-am împărtăşit cu Sfintele Taine, sau după ce m-am rugat îndelung şi sârguitor acasă, de obicei după vreun păcat, o patimă, o supărare sau o situaţie ce părea fără ieşire, cum Domnul, pentru rugăciunile Stăpânei noastre, sau însăşi Stăpâna prin bunăvoinţa Domnului, parcă primeam de pe urma lor o nouă natură a duhului, curată, bună, mărinimoasă, luminoasă, înţeleaptă, binevoitoare, în locul celei necurate, abătute, anemice, temătoare, posomorâte, obtuze, rele. De multe ori am simţit în mine o asemenea radicală, minunată schimbare, spre mirarea mea şi

deseori şi a altora. Slavă puterii tale, Doamne! Slavă bunătăţii Tale! Slavă îndurărilor Tale de care m-ai făcut părtaş şi pe mine păcătosul!

Viaţa noastră este iubire, da, iubire! Şi unde este iubire, acolo este şi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă" (Matei 6, 33). Aşadar, hrăneşte-i şi mulţumeşte-i pe toţi, fă-te plăcut tuturor, cu bucurie, bizuie-te în tot ce faci pe Tatăl ceresc, Părintele îndurărilor şi a toată mângâierea. Adu drept jertfă de iubire aproapelui tău ceea ce ai mai scump. Jertfeşte-1 pe „Isaac" al tău, adu jertfă lui Dumnezeu inima ta, cuprinsă de atâtea patimi, sacrifică-i voinţa ta, răstigneşte-ţi trupul, cu patimile şi poftele lui. De la Dumnezeu ai primit tot, fii gata să-I întorci lui Dumnezeu tot, pentru ca, arătându-te în cele mici credincios Domnului tău, să fii pus peste cele mari. „Peste puţine ai fost credincios, peste multe te voi pune" (cf. Matei 25, 23). Consideră-ţi patimile nişte amăgiri; mi-am dat seama de aceasta de o mie de ori. Amin.

Creştine! Nu uita, poartă mereu în gând şi în inimă sublimele cuvinte ale Rugăciunii Domneşti. Tatăl nostru care eşti în ceruri... Nu uita cine ne este Tată, Dumnezeu-Tatăl, Dragostea noastră. Noi cine suntem? Suntem copiii Lui şi fraţi unii cu alţii. Ce iubire se cuvine să-i lege între ei pe copiii unui asemenea Tată? „Dacă aţi fi fiii lui Avraam, aţi face faptele lui Avraam" (Ioan 8, 39). Ce fapte ar trebui să facem? Sfinţească-Se numele Tău, vie împărăţia Ta, facă-Se voia Ta, precum în cer, aşa şi pe pământ. Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi " (Pâinea noastră, a tuturor; nu cerem pentru sine; egoismul trebuie scos din inima fiilor lui Dumnezeu, toţi suntem una). Şi ne iartă nouă greşelile noastre (Ai vrea, ţi-ar plăcea ca Dumnezeu să-ţi ierte greşelile; obişnuieşte să ierţi şi tu greşiţilor tăi, ştiind că dragostea este îndelung-răbdătoare şi binevoitoare). Şi nu ne duce pe noi în ispită (Nu te lăsa tu însuţi dus în ispită. Nu va lăsa să se clatine piciorul tău, nici va dormita Cel ce te păzeşte. Domnul este acoperământul tău, de-a dreapta ta. - Psalmul 120, 3. 5). Ci ne izbăveşte de cel viclean (Nu i te da de bunăvoie aceluia şi nici Domnul nu i te va da), că a Ta este împărăţia (Recunoşti un singur împărat şi eşti hotărât să-I slujeşti numai Lui) şi puterea (pune-ţi nădejdea în atotputemicia Lui) şi mărirea (fii râvnitor din toată puterea, toată viaţa, acestei măriri) în vecii vecilor (El este împăratul veşnic, împărăţia satanei va trece repede, ca orice lucru amăgitor). Amin. Toate acestea sunt adevăr curat. Ţine minte, orice ţi s-ar întâmpla această rugăciune spune-o în gând, meditează asupra ei, caută să-i înţelegi fiecare cuvânt, fiecare expresie, fiecare cerere.

Fraţilor şi surorilor! V-aţi născut din nou (după ce v-aţi născut prima oară din părinţi) din apă şi din Duh, devenind atunci fii ai lui Dumnezeu; spuneţi-mi: trăiţi oare aşa cum cere această înaltă condiţie? Vieţuiţi cum s-ar cuveni să trăiască nişte

copii ai lui Dumnezeu? Se poate vedea din purtarea voastră că cetatea vă este în ceruri (cf. Filipeni 3, 20), că aşteptaţi a doua venire a Domnului vostru, aşa cum a făgăduit în Sfânta Sa Evanghelie? Dispreţuiţi, oare, cele de jos, tindeţi din toată inima spre cele de Sus? Oare nu iubiţi lumea aceasta desfrânată şi păcătoasă? „Dacă cineva iubeşte lumea, iubirea Tatălui nu este întru el. Pentru că tot ce este în lume, adică pofta trupului şi pofta ochilor şi trufia vieţii nu sunt de la Tatăl, ci sunt din lume“ (1 Ioan 2, 15-16). Lumea aceasta L-a răstignit şi îl răstigneşte până astăzi pe Fiul lui Dumnezeu. Fraţilor şi surorilor! Cercetaţi-vă pe voi înşivă; trăiţi oare după Evanghelie? Nu cumva împotriva ei? Citiţi mai des primele capitole ale Evangheliei după Matei.

Mântuieşte-ne, Stăpână, pe noi, cei de-un neam cu Tine! Mântuieşte- ne pe noi, cei de-un sânge cu Tine! Mântuieşte-ne pe noi, ceea ce eşti Maica vieţii şi Maica noastră, deşi nu suntem vrednici să te numim mamă! Curăţeşte-ne, sfinţeşte-ne, întăreşte-ne şi mântuieşte-ne prin rugăciunile tale!

Dând cu o măsură generoasă, îţi va întoarce şi ţie Domnul cu aceeaşi măsură

De ce mi s-a dat dreptul de proprietate? Pentru ca să-mi pot asigura existenţa mea, a familiei şi a rudelor mele, pentru ca să-i pot ajuta pe săraci, nu pentru a agonisi de dragul agoniselii. Dând cu o măsură generoasă, îţi va întoarce şi ţie Domnul cu aceeaşi măsură. În plus, toate proprietăţile şi mijloacele de a ne asigura viaţa nu ne aparţin, sunt ale lui Dumnezeu, iar Dumnezeu este Stăpânul vieţii. El se îngrijeşte să ne ţină în viaţă prin noi înşine, prin alţii, sau nemijlocit, „pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos-Dumnezeu să o dăm" (Ectenie). Spunem: trebuie să trăim, viaţa noastră este însă Dumnezeu, înseamnă că El ne dă şi ne va da mijloacele de întreţinere a vieţii.

În multe ziare şi reviste profane, care s-au înmulţit astăzi din cale- afară, bântuie un duh pământesc, nu arareori potrivnic lui Dumnezeu, pe când creştinul este (întru nădejde) nu numai cetăţean al pământului, ci şi al cerului, şi trebuie să cugete şi la cele cereşti. Vechile scrieri ale lumii păgâne erau, pare-se, de multe ori mai bune şi mai morale (Cicero), superioare prin principiile şi intenţiile lor multor scrieri ale unora ce se numesc creştini. Aceştia nu încetează să defăimeze grav cuvântul lui Dumnezeu, al Domnului nostru Iisus Hristos, deşi ar trebui să cuvânteze despre Dumnezeu ca şi fiinţe create după chipul şi asemănarea Sa. Sunt scrieri care de cele mai multe ori bat apa în piuă, spre smintirea creştinilor, abătându-i de la citirea cuvântului lui Dumnezeu şi a scrierilor Sfinţilor Părinţi. Redactorii şi editorii de ziare şi reviste momesc şi prind în cursă turma cuvântătoare a lui Hristos, revărsând asupră-i un torent de cuvinte viclene.

Unde sunt astăzi casele în care se mai citeşte Psaltirea, cea de Dumnezeu inspirată şi care dă omului o atât de mare credinţă în Dumnezeu, o atât de puternică speranţă în El, atunci când este lovit de o nenorocire, de o boală, de un necaz, de o supărare, şi o atât de ardentă iubire de Dumnezeu? Unde a dispărut cititul psalmilor, de Dumnezeu inspiraţi, care era lectura favorită a strămoşilor noştri, nu numai a poporului de rând, ci şi a boierilor şi cnejilor? Nu mai există. De aceea mulţi şi-au pierdut credinţa, nădejdea creştină, dragostea de Dumnezeu şi de aproapele, apărând în loc necredinţa, disperarea, ura. Nu mai există rugăciune înflăcărată, nici curăţia moravurilor, nici duh de umilinţă, inimă zdrobită, pentru ispăşirea păcatelor, nu mai există bucurie, pace, dreptate întru Duhul Sfânt. Majoritatea creştinilor sunt pătrunşi de duhul lumii, duhul ziarelor şi revistelor, al scriitorilor profani, care şi aceştia, la rândul lor, sunt pătrunşi de duh păgân, nu creştinesc, duh care tăgăduieşte inspiraţia divină a Sfintei Scripturi şi care se exaltă pe sine, trufaşa şi îngâmfata sa deşteptăciune, duhul deşertăciunii vieţii pământeşti.

Tot ceea ce Biserica face să se rostească şi să se audă este purul adevăr, insuflat de Duhul Sfânt. Primeşte cu evlavie orice cugetare şi orice gând al Bisericii. Nu uita că domeniul cugetării şi al cuvântului aparţine lui Dumnezeu, ca şi întreaga lume văzută şi nevăzută. Nu ai nimic care să-ţi aparţină numai ţie, nici măcar gândurile sau cuvintele. Totul ne vine de la Tatăl nostru, de la Dumnezeu. Topeşte-te în ordinea comună a lumii, cum se topeşte aurul, luând forme diverse, sau cum se adună natura, alcătuită din atâtea elemente distincte, într-un întreg. Nu trăi pentru tine însuţi, închis în tine.

Dezgheţul lacurilor şi râurilor este o imagine a despărţirii sufletului de trup. Când apele scapă de chingile gheţii, luciul lor începe să stea faţă către faţă cu aerul, care le mângâie cu suflarea sa, iar razele soarelui prind a se răsfrânge în ele. Aşa se întâmplă cu sufletele curate, care se despart de trup; ele stau faţă către faţă cu Hristos, Care le revigorează şi le luminează. Atâta timp cât stă deasupra lor crusta gheţii, apele zac ca într-o temniţă, încătuşate, neavând o comunicare directă cu aerul şi cu lumina soarelui. Aşijderea şi sufletele noastre, cât timp trăiesc sub un înveliş trupesc, nu pot comunica nemijlocit cu Dumnezeu şi cu sfinţii, ci doar parţial, prin intermediul acelui înveliş. Iar când va cădea învelişul trupului, vom vedea pe Domnul faţă către faţă, aşa cum apele de pe care s-a topit crusta de gheaţă stau cu faţa spre soare şi intră în contact direct cu aerul.

Inima noastră este simplă (necompusă), unitară şi de aceea „nu poate să slujească la doi domni: lui Dumnezeu şi lui mamona“ (Matei 6, 24), adică lui Dumnezeu şi averii; se înţelege de aici că nu-I poţi sluji Domnului cu sinceritate şi în acelaşi timp să te pasionezi de lucruri pământeşti, fiindcă acestea ţin de „mamona“. Şi nu este de demnitatea omului să se trudească doar pentru a strânge avere, fiindcă aceasta nu-i decât pământ şi cenuşă. Când inima se leagă de cele pământeşti, ea se îndepărtează de Dumnezeu, de Maica Domnului, de sfinţi, de tot ce este spiritual, ceresc şi etern, ne face să ne ataşăm de cele pământeşti, stricăcioase, efemere, să ne îndepărtăm de iubirea aproapelui. Ca o încununare la toate acestea, trebuie să mai spunem că duhul legării de cele pământeşti, al păstrării cu orice chip a acestora şi al regretului după ele este duh diavolesc, diavolul însuşi intrând şi sălăşluindu-se în om prin legarea de cele pământeşti. El ne pătrunde deseori în inimă asemenea unui cotropitor arogant într-o clipă de împătimire de cele pământeşti pe care n-am ştiut să ne-o reprimăm la timp, aducându-ne în suflet întuneric, apăsare, moarte. Îl face să nu mai poată lucra Domnului, îmbolnăvindu-l de trufie, hulă, cârteală, dispreţ faţă de cele sfinte şi de aproapele, spirit gâlcevitor, deprimare, deznădejde, răutate.

Pentru noi s-a întrupat Domnul, a pătimit, S-a răstignit, a murit şi a înviat. Pentru noi a împodobit-o pe Maica Sa, Preacurata Fecioară Maria, cu toate virtuţile şi a

înzestrat-o cu toate puterile dumnezeieşti cu care, ca una ce este prea îndurată şi atotdesăvârşită, să poată fi, după Domnul însuşi, totul pentru noi. Să nu rămână deşert în ceea ce ne priveşte harul lui Dumnezeu de care este plină Stăpâna noastră. Să grăbim a căuta ocrotire sub minunatul, ajutător către tot binele, Preacuratul Acoperământ al Sfintei Fecioare, cu îndrăznire şi speranţă. Când ne tulbură păcatul, să o rugăm ca prin isopul rugăciunilor sale să ne cureţe de toată întinăciunea trupului şi sufletului.

De unde vin blasfemia şi dispreţul faţă de cele sfinte? Din trufia inimii noastre, din îngâmfarea şi suficienţa minţii noastre.

Poţi să-ţi dai seama oricând că Dumnezeu nu suportă în tine nici cea mai mică, efemeră necurăţie şi că îndată ce ţi-a intrat în inimă un gând necurat, te părăseşte pacea şi totodată te părăseşte Dumnezeu însuşi. Deci când te încearcă vreun gând păcătos şi cu atât mai mult un cuvânt sau o faptă păcătoasă, trebuie să-ţi spui: este de la diavolul. Iar la orice gând sfânt şi bun, ca şi la orice cuvânt sau faptă bună, trebuie să spunem că vin de la Dumnezeu, că Se arată Dumnezeu prin ele. Închipuieşte-ţi acum ce palat al Atotţiitorului neasemuit de frumos, strălucind de curăţenie, nestrămutat pe temeliile lui este prea sfântul suflet şi prea curatul trup al Maicii lui Dumnezeu, în pântecele căreia S-a sălăşluit Dumnezeu-Cuvântul şi a locuit acolo, cu sufletul şi cu trupul său prea curat! Închipuie-ţi ce veşnică, fără de sfârşit, neschimbat sfântă este ea! Închipuie-ţi de ce evlavioasă cinstire şi preaslăvire s-a învrednicit! Închipuie-ţi şi cine suntem noi: trestii clătinate de vântul (Matei 11,7) diavolului. Ne-a suflat diavolul în inimă gând de hulă şi îndată am şi început să stăm la îndoială, să ne tulburăm, să ne posomorâm, când ar fi trebuit să arătăm dispreţ acestor defăimări, sau să nu le luăm în seamă, ca pe nişte închipuiri.

După cum în Dumnezeu - Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh sunt nedespărţite tot aşa şi în rugăciunile noastre şi în general, în viaţa noastră, gândul, cuvântul şi fapta să fie nedespărţite. De ceri ceva lui Dumnezeu, fii convins că vei primi, că cererea îţi va fi îndeplinită, după cum va găsi de cuviinţă Dumnezeu. Citeşte cuvântul lui Dumnezeu, crede că tot ce se spune acolo aşa a fost, este şi va fi, s-a săvârşit, se săvârşeşte, se va săvârşi. Aşa să crezi, aşa să vorbeşti, aşa să citeşti, aşa să te rogi. Cuvântul este un lucru măreţ. Măreţ este şi sufletul cugetător, vorbitor, lucrător, chip şi asemănare a Atotputernicei Treimi. Omule, cunoaşte-te pe tine însuţi şi fii pe măsura demnităţii tale!

Stăpână bună, arată-ţi şi fă lucrătoare stăpânirea ta asupra mea şi a poporului tău, temător de Dumnezeu şi cucernic, izbăvindu-ne pe noi, prin rugăciunile tale, de

gânduri spurcate, viclene, hulitoare şi de toate greşelile şi păcatele şi de uneltirile diavoleşti, ca Maică bună a lui Dumnezeu.

Roagă-te Stăpânei, Născătoarei de Dumnezeu, sfinţilor îngeri şi tuturor sfinţilor, ca şi cum te-ai ruga ca însuşi Duhului Sfânt sau, mai bine zis, ca Sfintei Treimi, Care îi sfinţeşte şi sălăşluieşte în ei. „După cum Tu, Părinte întru Mine...“ (Ioan 17, 21) „Sfânt eşti, Dumnezeul nostru, şi cu sfinţii sălăşluieşti“ (Ecfonis).

Trăim toţi într-un fel de eclipsă părelnică a inimii şi a minţii, dar Iisus Hristos Domnul este lumina noastră. Prin darul lui Dumnezeu, sfinţii ne văd mereu, fiindcă ei sunt în Dumnezeu şi Dumnezeu în ei. Sunt „într- un duh cu El“ (1 Corinteni 6, 17), iar Domnul aude şi vede tot. De aceea, când priveşti în biserică chipurile sfinţilor, fii convins că te văd şi că văd şi ce ai în inimă.

Indiferent cu ce patimi s-ar lupta vrăjmaşii cu tine, rabdă fără să cazi în deznădejde, fără să te înrăieşti, cu blândeţe şi smerenie; nu-ţi lăsa inima pradă nerăbdării, răutăţii, cârtelii, hulei.

Toată făptura dă mărturie despre nemărginita milă şi dreptate a Creatorului. Satana însuşi şi îngerii lui, prin existenţa lor scelerată şi prin ticăloasele uneltiri împotriva oamenilor, învederează nemărginita milă şi dreptatea Creatorului. Căci ce erau dintru început satana şi îngerii lui? De ce lumini, de ce comori, de ce bunătăţi s-au lipsit din cauza nerecunoştintei lor încăpăţânate şi arbitrare, a trufiei, răutăţii şi invidiei împotriva Domnului? N-a fost oare căderea lor absolut deliberată, gândită anume, cu scopul de a se război veşnic cu Creatorul şi cu creaţia Sa, cea raţională şi cuvântătoare, adică cu oamenii? Judecând după răutăţile pe care le face satana în lume după cât de numeroase şi de puternice sunt ele, ne putem da seama ce duh impunător şi puternic fusese la început. Judecând după mulţimea oamenilor cărora le întunecă minţile şi îi amăgeşte pretutindeni în lume („cel ce înşeală toată lumea, aruncat a fost pe pământ" - Apocalipsa 12, 9), putem să ne dăm seama că mai înainte strălucea de lumină şi de adevăr. „Tu te aflai în Eden, în grădina lui Dumnezeu, hainele tale erau împodobite cu tot felul de pietre scumpe" (Iezechiel 28, 13). Judecând după intenţiile sale viclene, trupeşti, necurate, putem deduce cât de râvnitor şi de binevoitor era şi cât de bun, prin darurile cu care îl înzestrase Creatorul. Judecând după cruzimea şi răutatea uneltirilor sale, ne putem da seama că fusese inteligent şi că ar fi putut face mult bine şi i-ar fi fost de mare ajutor Creatorului în lucrarea Sa, printre duhurile cele de jos şi printre oameni. După uriaşa lui răutate, puteţi să vă daţi seama ce creatură impunătoare, bună, splendidă, frumoasă, luminoasă, puternică, inteligentă fusese dintru început satana. Câte daruri făcuse să se adune în el bunătatea Creatorului şi de ce s-a lipsit din pricina

cumplitei, intenţionatei sale nebunii. După răutatea pe care o poartă oamenilor, daţi-vă seama cât de bun fusese la început; după invidia lui puteţi deduce cât a fost de binevoitor, după aviditatea fără de margini şi zgârcenia pe care le stârneşte în oameni vă puteţi închipui mărinimia sa cea dintru început; după trufia lui, de măreţia pe care i-a dat-o Dumnezeu. După urâtul, lehamitea, descurajarea fără de margini pe care le aduce în oameni vă puteţi da seama de fericirea lui de altădată!

Fiindcă mai înainte fusese tot atât de bun, pe cât este acum de rău! El reprezintă pentru toţi îngerii din cer şi pentru toţi oamenii înţelepţi o veşnică lecţie de smerenie şi ascultare, căci oricât de buni ar fi îngerii şi oricât de inteligenţi şi chiar perfecţi în anumite privinţe oamenii, ei au toate aceste daruri doar prin bunătatea Creatorului, nu prin ei înşişi, şi trebuie să-i mulţumească Creatorului şi să I se roage cu credinţă nestrămutată pentru bunătatea şi atotputernicia Sa, cu speranţa că vor primi totul de la El. Căderea duhurilor rele s-a întâmplat din cauza trufiei şi răutăţii. Această cădere a devenit o lecţie pentru toţi oamenii: să se smerească în faţa Creatorului, să se considere pe sine ca neînsemnând nimic, să-I atribuie totul lui Dumnezeu, să trăiască numai în Domnul, făcând voia Sa.

Minunate sunt lucrurile Tale, Doamne! Acolo unde nu s-a priceput şi n-a vrut să ajungă satana, cu toată isteţimea sa, a ajuns Fecioara Maria, care a concentrat în sine smerenie fără seamăn, prea înaltă sfinţenie. „Bucură-te cea plină de har, Domnul este cu tine" (Luca 1, 28). „Că a căutat spre smerenia roabei Sale" (Luca 1, 48). De asemenea, noi toţi, care nu suntem decât curată nimicnicie, având totul de la Dumnezeu, în afară de păcat, trebuie să ne smerim neîncetat şi adânc în faţa Creatorului, căutând în orice lucru milostivirea Sa.

Nu vei putea învinge nici o patimă fără ajutorul lui Dumnezeu. Cheamă-L mereu în ajutor pe Hristos, Mântuitorul tău. Hristos a venit în lume, a pătimit, a murit şi a înviat pentru ca să ne stea în ajutor în toate, să ne izbăvească de păcat, de năvala patimilor, să ne cureţe de păcate, să ne dea puterea de a săvârşi fapte bune, întru Duhul Sfânt, să ne lumineze, să ne întărească, să ne aducă pace. ***Vei spune: cum să mă pot mântui dacă la fiecare pas mă lovesc de păcat şi greşesc în fiecare clipă?*** Cheamă-L pe Mântuitorul, adu-ţi aminte de El şi te vei mântui pe tine însuţi şi vei mântui şi pe alţii.

Folosiţi darurile Mele nu în chip egoist, fiecare pentru sine, ci ca şi copii ai Mei, care trebuie să aibă totul în comun; să nu vă pară rău să oferiţi şi altora, fără plată, roadele lucrului mâinilor Mele, amintindu-vă că şi Eu vi le dau fără plată, din părintească bunătate şi din prisositoare iubire de oameni. Aşa se petrec lucrurile şi într-o familie, când tatăl, sau mama, sau fratele aduc daruri. Tatăl le împarte tuturor

copiilor, fratele, celorlalţi fraţi. Când copiii, fraţii şi surorile trăiesc iubindu-se unii pe alţii, se vor simţi nemulţumiţi şi nefericiţi dacă tatăl sau fratele a lăsat deoparte pe unul dintre ei sau nu i-a dat unuia la fel ca altuia. De ce se întâmplă aşa? Pentru că, în dragostea lor reciprocă, ei se simt una, ca un singur trup, o singură persoană. Aşa trebuie să fiţi şi voi. Ştiu cum să vă răsplătesc iubirea care îmi este nespus de plăcută. Sunt darnic şi cu cei ce nu ţin poruncile Mele („Unui om i-a rodit ţarina din belşug..." - Luca 12, 16), aş putea să nu fiu darnic cu adevăraţii mei copii, pentru care am pregătit, de fapt, toate îndurările (darurile) Mele! „Voi milui pe cine vreau să-L miluiesc şi Mă voi îndura de cine vreau să mă îndur" (Romani 9, 15).

Dacă ţi se întâmplă să cazi, ridică-te şi vei fi mântuit. Eşti păcătos, cazi mereu, învaţă să te ridici. Caută să dobândeşti acest învăţ. Iată în ce constă el: învaţă pe de rost Psalmul „Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta" (Psalmul 50), inspirat de Duhul Sfânt proorocului David, şi rosteşte-1 cu credinţă sinceră şi cu nădejde, cu inimă înfrântă şi smerită. De te vei căi astfel sincer, cu cuvintele regelui David, Domnul va face să strălucească peste tine îndată iertarea păcatelor şi toate însuşirile sufletului tău se vor umple de pace. Lucrul de căpetenie în viaţă este să te arăţi râvnitor în dragostea de semeni şi să nu judeci pe nimeni. Fiecare va răspunde pentru sine înaintea lui Dumnezeu, tu vezi-ţi de-ale tale. Păzeşte-te de răutate.

Creştinii ortodocşi alcătuiesc o familie, ca şi copii ai lui Iisus Hristos. În familiile armonioase, mama este întotdeauna la mare cinste (Maica Domnului), iar fraţii mai mari se bucură de respect şi consideraţie din partea celor mai mici, aceştia din urmă luându-i drept exemplu pe primii. De ce oare la voi, luterani şi anglicani, Maicii Domnului nu i se acordă evlavia ce i se cuvine, veneraţie solemnă, închinăciune? De ce oare nici sfinţii îngeri şi sfinţii lui Dumnezeu nu se bucură de o veneraţie solemnă şi de închinăciuni? Spuneţi că deoarece îl cinstiţi doar pe Dumnezeu şi vă închinaţi Lui. Să nu uitaţi însă că Maica Domnului nostru Iisus Hristos, îngerii, sfinţii sunt cele mai curate chipuri ale lui Dumnezeu, prietenii lui Dumnezeu, aşa cum fusese numit cândva Avraam „prieten al lui Dumnezeu“. De ce să nu acordăm veneraţie chipurilor vii ale lui Dumnezeu, fiilor şi prietenilor lui Dumnezeu?

Lumea este o casă. Ziditorul şi Stăpânul acestei case este Creatorul. El, Dumnezeu, este şi Tatăl celor ce locuiesc în ea, creştinii. Mamă este Preasfânta Născătoare de Dumnezeu. Tot ce faci, faci întotdeauna în prezenţa lui Dumnezeu, Tatăl nostru al tuturor, pe care se cuvine să-L asculţi şi să-L iubeşti, şi de asemenea în prezenţa Maicii noastre a tuturor, Preasfânta Născătoare de Dumnezeu. Arată-i iubire sfântă, evlavie, ascultare. De te vei afla în nevoi materiale sau spirituale, la supărare, la

necaz, la boală, vino la ea cu credinţă, nădejde şi dragoste. Fii sfânt, aşa cum Domnul, Dumnezeul, Creatorul şi Părintele tău Sfânt este şi cum este Stăpâna noastră. Maica lui Dumnezeu, dar şi Maica noastră. „Femeie, iată fiul Tău... Iată mama ta“ (Ioan 19, 26-27). Pentru ca să nu ne îndoim de dreptul de a o numi mamă pe Maica Domnului, Maica Celui Preaînalt, Preasfânta, Preacurata, Preabinecuvântata, Slăvită Stăpâna noastră, dumnezeiescul său Fiu, Cel mai dinainte de toţi vecii, Domnul nostru Iisus Hristos, ne-a risipit îndoiala îngăduindu-ne tuturor, sau acelora dintre noi care se arată mai râvnitori spre sfinţenie, să o numim pe Maica Sa mamă. „Iată Mama ta“, căci în persoana Sfântului Ioan Teologul aceste cuvinte ne-au fost adresate nouă, tuturor creştinilor. Da, ea este pe drept cuvânt gingaşa, îndatoritoarea, atotsfânta noastră mamă, care ne poate duce şi pe noi, copiii săi, la sfinţenie.

Îţi dai seama limpede cât îţi este de greu, aproape cu neputinţă, să te schimbi în bine fără ajutorul lui Dumnezeu, fără rugăciune sârguitoare, fără înfrânare. Simţi lucrând în tine mulţime de patimi: trufia, răutatea, invidia, lăcomia, arghirofilia, urâtul, lenea, curvia, nerăbdarea, nesupunerea şi perseverezi în ele, ca şi cum ai fi legat de ele, dar îndelung-răbdătorul nostru Stăpân te rabdă, aşteaptă să te întorci spre bine, să te îndrepţi, copleşindu-te cu toate darurile bunătăţii Sale. Fii îngăduitor, răbdător şi iubitor cu cei printre care trăieşti, oameni bântuiţi şi ei de multe patimi, caută să învingi răul cu binele şi, ceea ce este esenţial, roagă-te lui Dumnezeu pentru ei, pentru îndreptarea lor şi pentru ca să li se întoarcă inimile spre Domnul - izvorul sfinţeniei. Nu-1 ajuta pe diavolul să-şi extindă împărăţia. Sfinţeşte prin faptele tale numele Tatălui ceresc, ajută-L să-Şi lărgească împărăţia Sa pe pământ. „Căci noi împreună-lucrători cu Dumnezeu suntem“ (1 Corinteni 3, 9). Arată-te râvnitor în a face voia lui Dumnezeu, pe pământ aşa cum e făcută ea în cer. Iartă-i pe „datornicii” tăi cu bucurie, aşa cum se bucură un fiu ascultător când are prilejul să îndeplinească voia tatălui iubit.

Cât de plăcut îţi este şi cât de mult te bucuri când dai peste un obiect folositor şi de preţ, pe care l-ai rătăcit, considerându-1 pierdut! Ai fi gata să sari în sus de bucurie. închipuie-ţi cât de plăcut îi este Părintelui ceresc când îl regăseşte pe unul dintre copiii săi, un om, chip viu al lui Dumnezeu, un păcătos care „pierdut a fost şi s-a aflat", asemeni oii pierdute şi regăsite, a drahmei pierdute şi aflate. O bucurie ce nu poate fi cuprinsă în cuvinte; bucuria Părintelui ceresc pentru regăsirea fiului risipitor este atât de mare, încât i se face părtaş tot cerul, cu iubire şi bunăvoinţă. Căci „şi în cer va fi multă bucurie pentru un păcătos care se pocăieşte" (Luca 15, 7 şi 10). Fraţilor şi surorilor care aţi luat-o pe calea pierzaniei! întoarceţi-vă la Părintele ceresc. „Pocăiţi-vă, că s-a apropiat Împărăţia Cerurilor" (Matei 3, 2).

Tot omul trebuie să cunoască şi să nu uite că sufletul său este simplu şi că este suflare a lui Dumnezeu. Dumnezeu este simplu şi sufletul este simplu. Şi fiindcă sufletul este simplu (necompus, monolit), nu poate să iubească în acelaşi timp două obiecte opuse, incompatibile: pe Dumnezeu şi cele ale lumii, oamenii şi cele materiale, de care se ataşează fiinţa noastră trupească. Pentru a-L iubi pe Dumnezeu din toată inima trebuie numaidecât să consideri cele pământeşti drept gunoi şi să nu te laşi ademenit de nimic din ceea ce le aparţine. Pentru a-ţi iubi aproapele ca pe tine însuţi, trebuie să dispreţuieşti banii, să nu te laşi ademenit de mâncăruri, îmbrăcăminte făloasă, distincţii, grade, onoruri, să nu iei în seamă vorbele oamenilor. Trebuie să ne păzim simplitatea, puritatea sufletului, mai cu seamă în timpul rugăciunii, publice şi individuale (acasă), când se citeşte din cuvântul lui Dumnezeu şi din scrierile Sfinţilor Părinţi. „Nimeni nu poate sluji la doi stăpâni" (Matei 6, 24).

Creştinul trebuie să-L iubească pe Dumnezeu şi pe aproapele - chipul lui Dumnezeu - cu atâta ardoare şi tărie încât să poată spune oricând: „Cine ne va despărţi pe noi de iubirea lui Hristos" (şi de cea a aproapelui nostru), „necazul sau strâmtorarea, sau prigoana, sau foametea, sau lipsa de îmbrăcăminte, sau primejdia, sau sabia" (Romani 8, 35)? Sau banii, sau îmbuibarea cu mâncăruri şi băuturi, sau locuinţele luxoase, sau grija de a fi mereu eleganţi, sau alte plăceri ale vieţii? Dar pentru mine toate aceste lucruri pământeşti sunt gunoi şi nimic mai mult, iar desfătările senzuale, o amăgire. Greşelile semenilor mi le explic prin caracterul coruptibil al naturii omeneşti, prin acţiunea şi uneltirile duhurilor rele, printr-o educaţie proastă sau lacunară, prin condiţii de viaţă nefavorabile, prin scăderile părinţilor şi educatorilor. Conştient fiind de propria mea aplecare spre păcat, cunoscându-mi patimile, răutatea, lăcomia, necurăţia, slăbiciunea, nu pot să-i urăsc pe oameni, pe cei ce îi ştiu asemenea mie, cu aceleaşi slăbiciuni şi metehne, fiindcă ştiu că trebuie să-l iubesc pe aproapele meu ca pe mine însumi. Şi chiar mă iubesc pe mine însumi, deşi îmi recunosc nenumărate păcate. Şi mai trebuie să-l iubesc fiindcă suntem toţi un singur trup.

Nu uita! Dacă îţi vei curăţa inima de păcate, căpăta-vei răsplată nesfârşită. Îl vei vedea pe Dumnezeu, Creatorul şi proniatorul tău Atotbun. Grea nevoinţă este curăţirea inimii, fiindcă presupune mari renunţări şi suferinţe, dar mare este şi răsplata. „Fericiţi cei curaţi cu inima, căci aceia vor vedea pe Dumnezeu“ (Matei 5, 8).

Se spune: Dumnezeu este milostivitor, El ne va milui. Fireşte, mila lui Dumnezeu este nemărginită. Dar dacă Dumnezeu este faţă de noi milostivitor la nesfârşit şi mărinimos, atunci de ce îl defăimăm cu bună ştiinţă prin fărădelegile noastre? Cu

cât se arată mai bun şi mai milostiv faţă de noi, cu atât ar trebui să-L iubim mai mult, să-I fim recunoscători, să-I respectăm Sfintele Sale porunci şi poveţe. Unde ne sunt dragostea, recunoştinţa, ascultarea?

Omul rău şi trufaş este gata să vadă şi în alţii numai trufie şi răutate şi se bucură când aude pe alţii vorbindu-i de rău şi bârfind pe careva dintre cunoştinţele lui, nu însă dintre cele foarte apropiate, despre care se ştie că sunt fericiţi şi că trăiesc în îndestulare; cu cât sunt defăimaţi mai tare, cu atât se bucură mai mult că alţii sunt răi şi că el este, în comparaţie cu ei, perfect, fiind dispus să vadă în aceia numai relele şi să-i asemene diavolilor. Câtă răutate, câtă trufie! Şi câtă lipsă de iubire! Nu face aşa, caută să găseşti în oamenii răi şi ceva bun şi bucură-te de ceea ce ai găsit, fii bucuros să poţi vorbi şi despre calităţile lor bune. Nu există om în care să nu se găsească şi ceva bun. Răul pe care îl vei descoperi, acoperă-1 cu dragoste şi roagă-te lui Dumnezeu pentru omul acela, pentru ca Dumnezeu să facă din cele viclene cele bune, prin bunătatea Sa.

Creştine, ai uitat, oare, că începătorul credinţei tale, Hristos, a fost răstignit şi ţi-a lăsat ţie crucea? Atunci de ce trăieşti în lux, pe picior mare, în huzur şi trândăvie? El a îndurat batjocură şi ţi-a poruncit să nu te înspăimânţi dacă vei fi batjocorit pentru numele Lui, dar tu alergi după onoruri. Priveşte mai des la Cel răstignit şi învaţă ce trebuie să faci. „Iar cei ce sunt ai lui Hristos Iisus şi-au răstignit trupul împreună cu patimile şi cu poftele" (Galateni 5, 20).

Nici un fir din părul capului vostru nu se va pierde... Ce înseamnă asta? Nici un gând sfânt pe care îl ţineţi în minte nu se va pierde nici pentru Dumnezeu, nici pentru oameni. Fiindcă ştim că gândurile, ideile sfinte şi simţămintele sfinţilor lui Dumnezeu se păstrează până astăzi intacte, au fost trecute în marea carte a vieţii.

Care este cauza primordială a tuturor văzutelor şi nevăzutelor? Dumnezeu. Dar Dumnezeu este nevăzut. Cazi cu evlavie înaintea lui Dumnezeu Cel nevăzut, tinde spre Dumnezeu Cel nevăzut. Dumnezeu este duh veşnic, atotsfânt, atotştiutor, atotdrept, atotputernic, atotprezent, neschimbat, atotmilostivitor şi atotfericitor. Tu eşti chip al lui Dumnezeu, fii om duhovnicesc, dispreţuieşte trupul, casa vremelnică a sufletului, fii sfânt, cunoscător, drept, viguros, curajos, statornic în bunătate şi mulţumit de toate.

Cine şi-a construit o casă, a făcut-o ca să locuiască în ea. Noi suntem casele Celui ce ne-a creat pentru Sine, căci „El toate le-a făcut spre slava Sa“. Deci El este Cel ce trebuie să locuiască în noi şi nu diavolul, ucigaşul, mincinosul. Doamne! „Vino şi te sălăşluieşte întru mine!“ (Din rugăciunea către Sfântul Duh). „Noi vom veni la

el şi vom face locaş la el“ (Ioan 14, 23) „Nu ştiţi oare că voi sunteţi templu al lui Dumnezeu şi că Duhul lui Dumnezeu locuieşte în voi?“ (1 Corinteni 3, 16).

Primeşte cu evlavie fiecare cuvânt, fiecare idee din cuvântul lui Dumnezeu şi din scrierile Sfinţilor Părinţi, de asemenea din diferitele rugăciuni şi cântări, pe care le auzim la biserică sau le rostim acasă, fiindcă toate sunt suflare şi cuvânt al Duhului Sfânt. Altminteri spus, Duhul Sfânt însuşi „mijloceşte” pentru noi şi prin noi „cu suspine negrăite" (Romani 8, 26).

Ectenia mare, care se rosteşte în fiecare zi în biserică, cuprinde în sine multă înţelepciune; este o ectenie a dragostei. Creştinii în viaţă şi sfinţii din cer apar în ea într-un magnific întreg, alcătuind Trupul lui Hristos. Ea culminează maiestuos cu acest ultim ecfonis: „Pe Preasfânta, Curata, Preabinecuvântata, Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria, cu toţi sfinţii pomenind-o, pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm“. Ecteniile mici, ectenia cererii întreite sunt de asemenea foarte frumoase. Noi ne-am obişnuit cu ele, dar să ne închipuim că le auzim prima dată, să ne punem în locul unui străin.

Rugându-te lui Dumnezeu, mintea trebuie să ţi se îndrepte mereu spre măreţia nemărginită a Creatorului, să nu treci cu vederea faptul că Lui I se închină în ceruri milioane, zeci de milioane de îngeri şi sfinţi, că este atotprezent, atotvăzător, de o infinită bunătate, dreptate şi sfinţenie. Când o chemi rugându-te pe Preasfânta Fecioară, Născătoarea de Dumnezeu, preacurată, preabinecuvântată, preabună, trebuie să-ţi închipui că însăşi fiinţa ei este sfinţenie veşnică, neclintită, neschimbată, cu neputinţă de cuprins cu mintea, „mirarea neîncetată a cetelor îngereşti" (Acatistul Sfântului Acoperământ al Maicii Domnului). Cugetă în acelaşi chip şi despre sfinţi, adică înţelege că esenţa sfinţeniei şi bunătăţii lor provine din harul Domnului nostru Iisus Hristos. Consideră drept o mare cinste că poţi vorbi când te rogi cu Domnul sau cu Preacurata Stăpână, Maica lui Dumnezeu, cu îngerii şi sfinţii. Roagă-te întotdeauna cu bucurie, cu cutremur, cu evlavie, ţinând seama cu cine vorbeşti tu, vierme necurat şi de nimic.

Că a Ta este împărăţia şi puterea şi mărirea. Ale Tale, nu ale noastre! Ne-ar place să fim noi cei care să împărăţim, cu patimile noastre, adică să facem totul după propriul nostru plac, bizuindu-ne doar pe puterea noastră, nu pe a Ta, să umblăm după propria noastră mărire, nu după a Ta. Asemenea pofte nu ne pot veni decât de la diavolul. Voinţei Tale trebuie să i ne supunem în totul, să căutăm şi să descoperim în toate puterea Ta, să facem totul spre slava Ta. „Toate spre slava lui Dumnezeu să le faceţi. (1 Corinteni 10, 31).

Crucea, ca şi închinarea cu semnul crucii ne aduc aminte că este mereu cu noi Iisus Hristos Domnul, viu şi Dătător de viaţă, şi că lucrează în noi în tot chipul, pentru mântuirea noastră prin credinţa ce I-o purtăm, ca unui Dumnezeu şi Mântuitor. Să dăm slavă pentru aceasta Domnului nostru, Cel ce este in toată vremea cu noi. „Iată, Eu cu voi sunt, în toate zilele, până la sfârşitul veacului. Amin. (Matei 28, 20).

Mă adresez vouă, celor ce v-aţi împărtăşit cu Dumnezeieştile Taine! Luaţi bine aminte că, dacă v-aţi împărtăşit cu vrednicie, înseamnă că aţi intrat în cea mai strânsă comuniune cu Domnul. De mare îndrăznire v-aţi învrednicit în faţa lui Dumnezeu şi a Maicii Domnului! Vă daţi seama cât de curaţi trebuie să fiţi, de blânzi, de smeriţi, de buni! Şi de nepăsători faţă de cele ale lumii! Şi plini de ardoare faţă de bucuriile cereşti cele curate la modul absolut şi veşnic!

Când îţi faci semnul crucii crezi şi adu-ţi aminte mereu că pe cruce sunt pironite şi păcatele tale. De se întâmplă să cazi în păcat, osândeşte-te pe tine îndată, cu sinceritate, fă asupră-ţi semnul crucii şi spune: „Doamne, Tu care ai pironit pe cruce păcatele noastre, pironeşte pe crucea Ta şi păcatul în care am căzut acum şi «miluieşte-mă, după mare mila Ta»“ (Psalmul 50, 1). Curăţa-te-vei atunci de păcatul tău. Amin.

Toate păcatele şi patimile posibile stau gata să-mi cotropească sufletul, căutând în fiecare clipă prilejul să o facă. Luptă-te bărbăteşte, neadormit cu ele, până la ultima suflare, ia-le drept năluci ale închipuirii, amăgiri ale duhului răului.

Fii convins că Dumnezeu îţi stă aproape când te rogi, în aşa chip încât să-I simţi prezenţa nu numai cu mintea şi cu inima, ci şi cu buzele şi cu limba. „Aproape este de tine cuvântul, în gura ta şi în inima ta” (Romani 10, 8). Cuvântul, adică Dumnezeu.

Şi să mai crezi încă ceva, din toată inima: că toţi oamenii alcătuim un singur trup (ca fraţi) şi că Dumnezeu cel atotbun, atotputernic, Izvorul cel nesecat înseamnă pentru noi totul. Cu toate acestea, în toţi poate lucra şi lucrează diavolul, vrăjmaşul neamului omenesc. Răul pe care ni-1 provoacă trebuie biruit cu binele, cu răbdarea, blândeţea, îngăduinţa.

Nu confunda omul - chip al lui Dumnezeu - cu răul din el, fiindcă răul este ceva întâmplător, o nefericire, o boală, o amăgire drăcească, esenţa netrecătoare a omului îi este dată de chipul lui Dumnezeu.

De vei greşi cu ceva în faţa lui Dumnezeu (şi noi greşim cu prisosinţă, în fiecare zi), spune îndată în inimă, cu credinţă în Domnul, îngemănând strigătul inimii cu o conştiinţă smerită şi cu asumarea păcatelor, Psalmul „Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta“, spune-1 până la capăt. Dacă după ce l-ai spus o dată n-ai simţit nimic, încearcă a doua oară, dar rosteşte-1 cu şi mai multă căldură a inimii, cu şi mai mare simţire şi îndată ţi se va umple sufletul de lumină, de mântuire şi pace de la Domnul. Fă aşa mereu, cu inimă zdrobită. Este un mijloc de toată nădejdea, experimentat, de a te împotrivi păcatului. Dacă nu vei primi uşurare, înseamnă că tu eşti de vină, că nu te-ai rugat cu inimă zdrobită, cu smerenie, că n-ai fost ferm convins că Dumnezeu îţi va da iertare păcatelor şi că eşti slab, nu te poţi dezlega de păcat.

Cu ce voi fi greşit oare, spune-mi, Doamne, Tu, Cel ce mă cureţi de păcate? Copleşit sunt de deznădejde, întunecat de păcat, de defăimarea diavolului. Tu îmi risipeşti deznădejdea, Doamne, Tu faci să-mi reînvie curajul de a veni la Tine. Eşti totul pentru mine. Cu adevărat, Stăpâne, Doamne, Tu eşti Cel ce eşti (adică Existenţa însăşi).

Asemeni aerului, Duhul Sfânt umple şi pătrunde totul. „Care pretutindenea eşti şi toate le împlineşti" (Rugăciunea către Duhul Sfânt). Cel ce se roagă din toată inima atrage în sine Duhul Sfânt, se roagă prin Duhul Sfânt.

Că unde sunt doi sau trei adunaţi în numele Meu, acolo sunt şi Eu „ în mijlocul lor" (Matei 18, 20). De ce oare făgăduinţa prezenţei Domnului este condiţionată de aflarea de faţă a doi sau trei? Pentru că acolo unde sunt adunaţi doi sau trei în nunele lui Hristos, acolo este biserica, acolo este comuniune în credinţă şi iubire, este iubire reciprocă. „întru aceasta vor cunoaşte toţi că sunteţi ucenicii Mei, dacă veţi avea dragoste unii faţă de alţii" (Ioan 13, 35).

Sufletul respiră prin adevăr, adică prin gânduri şi idei pline de adevăr. Gândurile adevărate, drepte sunt o respiraţie a Duhului Sfânt. Adevărul este pentru om tot atât de simplu, de uşor, de subtil, de vital, ca şi gândul şi respiraţia.

Crede şi nădăjduieşte că aşa cum îţi este uşor să trăieşti respirând, mâncând şi bând, tot aşa şi chiar mai lesne îţi este să primeşti de la Domnul daruri duhovniceşti. ***Rugăciunea este o respiraţie a sufletului, hrană şi băutură duhovnicească.***

Pe tine, cel ce eşti păstor duhovnicesc, Domnul te-a făcut să vezi răutatea lupului nevăzut care pândeşte sufletele. Ţi s-a dat aceasta şi pentru că ştii cum să te lupţi

din răsputeri ca să scapi de ghearele şi de colţii lui şi ca să-ţi pui la adăpost turma, pe care ţi-a încredinţat-o Dumnezeu. De acum încolo caută să-i înveţi, cum te pricepi mai bine, aşa cum ne învaţă şi Domnul, şi arată-le cum îi pândeşte lupul nevăzut şi prin ce mijloace încearcă să-i prindă, aţâţându-le simţurile pentru a-i face să păcătuiască prin ele lesne şi cu plăcere, fiindcă mulţi dintre ei nu-şi dau seama că sunt momiţi de diavolul, că îi slujesc de bunăvoie prin lăcomie, beţie, curvie şi prea curvie, iubire de arginţi, hoţie, slavă deşartă, răutate, pizmă, sperjur, lene, vorbe spurcate sau deşarte, băşcălie, patimă pentru lux, pentru dansuri, teatru, jocul de cărţi şi altele.

La toţi ne place să ne îmbrăcăm curat şi cu gust. La îmbrăcămintea cea nestricăcioasă, pe care ne-am întinat-o cu păcatele şi în care ne vom înfăţişa cu toţii înaintea lui Dumnezeu, la Judecata din urmă se gândeşte oare cineva? O spală cineva cu lacrimi de pocăinţă, cu fapte de milostenie, o împodobeşte cu postul, rugăciunea, privegherea, cugetarea la cele dumnezeieşti?

Ne-am bucurat şi ne-am veselit în toate zilele vieţii noastre. Veselitu-ne-am pentru zilele în care ne-am smerit, pentru anii în care am văzut rele (Psalmul 89, 16-17). Milostivul Dumnezeu, după ce ne pedepseşte, ne şi miluieşte cu milă vremelnică sau veşnică. Cineva se chinuieşte cumplit de o boală, ca şi când ar fi stăpânit de un tiran nemilos, dar în timpul bolii sufletul i se curăţă precum aurul şi omul acela dobândeşte libertatea fiilor lui Dumnezeu şi se învredniceşte de pace şi fericire veşnice.

Fără a fi puse la încercare, fierul ordinar ar putea trece drept oţel, alama sau tinicheaua, sau vreun aliaj de argint drept argint curat, bronzul drept aur, aurul impur drept aur curat, o sticlă ordinară drept diamant. Numai puse la încercare, aceste materiale îşi descoperă adevărata lor valoare. Aşa se întâmplă şi cu oamenii. în aparenţă, mulţi se arată blânzi, smeriţi, milostivi, buni, simpli, chibzuiţi, credincioşi etc. Dacă sunt puşi la încercare, se decoperă nu arareori că sunt răi, mândri, împietriţi la inimă necinstiţi, zgârciţi, lacomi, invidioşi, ranchiunoşi, leneşi etc. Oamenii sunt puşi la încercare prin lipsuri, pierderi materiale, necazuri, boli, umilinţe. Cei ce trec cu bine printr-o încercare sunt vrednici de împărăţia lui Dumnezeu, cei care nu-i fac faţă nu sunt vrednici de ea, fiindcă mai ţin în ei o mare doză de rău.

Trăiţi (şi trăieşti şi tu) ca mădulare ale aceluiaşi Trup, ca fii ai lui Dumnezeu, în dragoste şi înţelegere, în linişte şi pace, respectându-vă unii pe alţii, arătând înţelegere unii altora, după cum şi Domnul este înţelegător cu noi. Nu vă trufiţi, nu vă pizmuiţi, nu vă urâţi, înfrânaţi-vă poftele trupeşti, cugetaţi la cele înalte,

înfrânaţi-vă de la orice exces, nu fiţi trândavi la rugăciune, orice lucru începeţi-1 cu o rugăciune scurtă, începeţi şi sfârşiţi ziua cu o rugăciune sârguitoare către Dumnezeu, către Împărăteasa Cerurilor, către îngerul păzitor, rugaţi-vă pentru toţi ca pentru voi înşivă, doriţi tuturor binele, ca şi cum vi l-aţi dori vouă, nu doriţi şi nu faceţi nimănui rău.

Când vezi că oamenii păcătuiesc într-un fel sau altul faţă de tine, de Domnul, de semeni şi faţă de ei înşişi, nu te înverşuna cu ură împotriva lor, fiindcă şi fără tine este destulă ură pe pământ, ci compătimeşte-i, iartă-i din toată inima când te jignesc şi spune în sine: „Doamne, iartă-le lor - fiindcă i-a năucit păcatul - că nu ştiu ce fac“ (Luca 23, 34).

Toate cele pământeşti, materiale, atunci când ni se leagă de inimă, nu aduc sufletului decât tulburare, necazuri, strâmtorare, moarte, iar trupul nostru, în sine, nu-i decât putreziciune, pulbere şi fum. Singurele lucruri care îi sunt de trebuinţă sufletului sunt dreptatea, sfinţenia, adevărul, dragostea, milosârdia, blândeţea, nerăutatea, pacea, libertatea spirituală sau harul lui Dumnezeu în inimă. Acestea sunt comorile veşnice, dătătoare de viaţă ale fiinţei noastre. Pe acestea străduieşte-te din toate puterile să le agoniseşti şi agonisindu-le să le păstrezi, să le înmulţeşti şi să le faci statornice, fiindcă, din pricina păcătoşeniei noastre, tot ce e bun nu durează, tinde să dispară repede.

Doamne, fă ca inima mea să-mi fie mereu îngăduitoare, văzul limpede, drept, blând! Amin. Dau slavă, Doamne, schimbării pe care a săvârşit-o în mine dreapta Ta. Mulţumescu-Ţi că ai scos din mine ghimpele de foc al patimilor, că m-ai izbăvit de strâmtorare, de ruşine, de neputinţă, că mi-ai dat pace, linişte, libertate, putere, curaj! Întăreşte cele ce ai făcut cu mine. Slavă puterii credinţei, puterii rugăciunii, fiindcă, după cuvântul Tău, tot ceea ce voi cere cu credinţă, rugându-mă, voi primi. (cf. Marcu 11, 24). Mulţumescu-Ţi, Doamne, că mă înviezi de-atâtea ori pe mine cel osândit la moarte (cf. 1 Corinteni 1,9)!

Creştinul trebuie să cugete la cele de Sus, adică la Hristos, şi să nu se lege de stricăcioasele bunuri ale acestei lumi, cum fac păgânii. Şi totuşi, noi ne împătimim de lucruri şi desfătări lumeşti. Ne-am pervertit viaţa, îndepărtându-ne de exemplul pe care ni l-au dat Domnul, apostolii, mucenicii, cuvioşii, doctorii fără de arginţi, toţi sfinţii. Ei n-au fost ai acestei lumi, cum suntem noi, cei ce trăim după cum ne taie capul, nu creştineşte. Invidia, trufia, bârfa, vrajba, ura, răutatea, minciuna, întinăciunea trupească n-au dispărut din inimile noastre, au lăsat acolo multe şi adânci rădăcini.

Nu face totul după voia ta nici măcar o clipă, ci fă voia lui Dumnezeu care înseamnă să porţi tuturor dragoste, chiar şi vrăjmaşilor, şi să tinzi către sfinţenie. A face după cum ne este voia înseamnă a păcătui în felurite chipuri, a nu-1 iubi pe Dumnezeu; înseamnă egoism, răutate, ură, lăcomie, iubire de desfătări, ghiftuială, beţie, furtişaguri, arghirofilie, curvie, viclenie, lene, împietrirea inimii, nesimţire faţă de suferinţele altora, bucurie perversă pentru nereuşitele aproapelui, ţinerea de minte a răului, cârteală, hulă, blasfemie.

Ce înălţătoare sunt aceste cuvinte: „Şi ne dă nouă, cu o gură şi cu o inimă, a mări şi a cânta prea cinstitul şi de mare cuviinţă numele Tău, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh“ (Ecfonis la Liturghie). O, dacă ar fi mereu aşa, dacă inimile noastre nu s-ar împrăştia în atâtea părţi, nu vorbesc numai de cele ale oamenilor, ci de propria mea inimă!

Dacă dispreţuiesc sau urăsc pe cineva, înseamnă că mă înalţ şi mă iubesc, pe nedrept, pe mine, adică îmi pun fiinţa mea trupească mai presus de orice. Inima noastră caută să ne flateze mereu, ne ridicăm în slăvi, în forul nostru lăuntric, subapreciindu-i pe cei din preajma noastră. De aceea trebuie să ţinem seamă mereu de multele noastre păcate, să ne osândim pe noi înşine, să ne deplângem, ca şi când am fi murit duhovniceşte. Atunci nu vom mai avea timp să observăm greşelile altora, să ne judecăm semenii sau să-i dispreţuim, ci, dimpotrivă, le vom purta respect, dându-ne seama că în multe privinţe ne sunt, incomparabil, superiori.

Cu adevărat Biserica este cerul pe pământ, fiindcă acolo unde se află tronul lui Dumnezeu, unde se săvârşesc înfricoşătoarele Taine, unde îngerii cu oamenii împreună slujesc, unde I se aduce Atotţiitorului neîncetată doxologie, acolo este, cu adevărat, cerul şi cerul cerurilor. Să intrăm în biserică, şi mai ales în Sfânta Sfintelor, cu frică de Dumnezeu şi cu inimă curată, lepădându-ne de patimi şi de toată grija cea lumească, şi să stăm în ea cu credinţă, cu evlavie, cu chibzuinţă, cu luare-aminte, cu dragoste, cu pacea inimii, în aşa fel încât să putem ieşi din ea reînnoiţi, ca oameni cereşti, trăind în sfinţenie, ca şi cum ne-am afla în cer, dezlegaţi de poftele şi desfătările acestei lumi.

Postul ne poate fi tuturor dascăl iscusit.
1) îl face să înţeleagă repede pe postitor că omul are nevoie de foarte puţină mâncare şi băutură şi că suntem, îndeobşte, lacomi, mâncând şi bând cu mult peste necesităţi, adică peste ceea ce cere natura.
2) Postul învederează sau descoperă cum nu se poate mai bine neputinţele, slăbiciunile, scăderile sufletului, păcatele şi patimile sale, întocmai cum o apă

stătută, tulbure, când începe să fie filtrată îşi scoate la iveală impurităţile şi gângăniile care mişună prin ea.
3) Ne arată cât de necesar ne este să alergăm la Domnul, din toată inima, să căutăm la El milă, ajutor, mântuire.
4) Postul descoperă viclenia, perversitatea şi răutatea duhurilor fără de trup, cărora, fără să ne dăm seama, ne-am supus şi le-am făcut pe plac mai înainte şi a căror cruzime iese acum la iveală, după ce am fost luminaţi de lumina harului dumnezeiesc, ceea ce le face să se înverşuneze împotriva noastră, fiindcă nu le mai călcăm pe urme.

În natură, toate corpurile sunt supuse atracţiei pământului, în timp ce sufletele oamenilor tind, firesc, către focarul lor spiritual, către Dumnezeu - arhetipul. Păcatul a pervertit şi perverteşte această firească atracţie. Focul şi fumul au tendinţa să se îndrepte spre stihiile înrudite cu ele.

Îţi tânjeşte sufletul după o viaţă adevărată şi după o hrană potrivită acesteia, hrana minţii, care este adevărul, hrana inimii, care este pacea şi fericirea, hrana voinţei, adică un mod corect şi drept de a acţiona în viaţă. Mergi la biserică, ea poate să ţi le dea toate acestea cu prisosinţă. Ea este „stâlp şi temelie a adevărului" (Timotei 3,15), fiindcă în ea se găseşte cuvântul lui Dumnezeu, cel ce descoperă începutul tuturor lucrurilor, obârşia neamului omenesc, crearea omului după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, căderea oamenilor şi restaurarea lor prin Mântuitorul, mijloacele de a dobândi mântuirea: credinţa, nădejdea, dragostea. Biserica ne dă linişte, ne face fericiţi prin dumnezeieştile sale slujbe şi mai cu seamă prin Sfintele Taine: „Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi“ (Matei 11, 28). Ea ne învaţă calea adevărului, pe care se cuvine să o urmăm cu voinţă neabătută şi care ne poate duce la viaţă veşnică, calea urmării poruncilor lui Dumnezeu.

Domnul mi-a dăruit suprema bogăţie, cea pe care nimeni nu mi-o va putea lua vreodată: chipul şi asemănarea Sa, mi s-a dat pe Sine însuşi, după cum s-a spus: „Dat-ai moştenire celor ce se tem de numele Tău“ (Psalmul 60, 5). Aş putea, oare, după aceasta, să-mi doresc o altă bogăţie, una pământească? Ce onoare! Nu există mai mare onoare decât aceea de creştin, de mădular al lui Hristos, de fiu al lui Dumnezeu, întru Hristos. Nimeni nu poate fi mai bogat decât cel ce îl poartă mereu în inimă pe Hristos şi harul Său. „Că pe cine am eu în cer, afară de Tine? Şi, afară de Tine, ce am dorit pe pământ? Stinsu-s-a inima mea şi trupul meu, Dumnezeul inimii mele şi partea mea, Dumnezeule în veac" (Psalmul 72, 24-25). Iar noi continuăm să fim hrăpăreţi, nu ne mai ajunge agoniseala, suntem zgârciţi, trufaşi,

invidioşi, ce rătăcire, ce prostie! Omule! Bogăţia ta să fie Dumnezeu; toate îţi vin de la Dumnezeu.

Când vezi în biserică lumânări şi candele aprinse, îndreaptă-ţi mintea de la focul material, la cel imaterial, focul Duhului Sfânt. „Dumnezeul nostru este şi foc mistuitor" (Evrei 12, 29). Văzând, arzând şi mirosind tămâia cea plăcut mirositoare, îndreaptă-ţi gândul spre buna-mireasmă a Duhului Sfânt. „Suntem lui Dumnezeu buna mireasmă a lui Hristos" (2 Corinteni 2, 15) şi, prin contrast, adu-ţi aminte de miasmele pe care le aduce în suflet păcatul şi caută să te umpli de focul Duhului Sfânt, să îndepărtezi de la tine răceala inimii, care este de la diavolul, de la trup, de la lume, şi înfăţişează-te înaintea lui Dumnezeu înmiresmat de mireasma faptelor bune: blândeţea, nerăutatea, smerenia, ascultarea, înfrânarea, dreapta înţelepciune, răbdarea şi celelalte. Fugi de duhoarea patimilor, de răutate, invidie, trufie, neascultare, neînfrânare, desfrânare etc.

Prin citirile, cântările, rugăciunile şi cererile pe care le auzim în biserică cuvân-tează propriile noastre suflete, având conştiinţa şi sentimentul necesităţilor şi cerinţelor lor spirituale. Prin ele răsună glasul întregii omeniri care îşi simte şi îşi recunoaşte sărăcia, mizeria, păcătoşenia, nevoia de un Mântuitor, necesitatea de a aduce mulţumire şi laudă lui Dumnezeu pentru nenumăratele Sale binefaceri şi nesfârşitele desăvârşiri. Ce minunate sunt aceste rugăciuni şi cântări; ele sunt suflare a Duhului Sfânt.

Binecuvântarea pe care preotul sau arhiereul o dau cu semnul crucii este expresia bunei voinţe întru Hristos şi pentru Hristos pe care Dumnezeu o arată omului. Este un gest ritual chemat să aducă bucurie, unul de mare însemnătate şi valoare. Fericiţi sunt cei ce primesc cu credinţă această binecuvântare! Cât de atenţi trebuie să fie preoţii când îi binecuvântează pe credincioşi! „Aşa să cheme numele Meu asupra fiilor lui Israel şi Eu, Domnul, îi voi binecuvânta.” (Numeri 6, 27)

Oare spunem în zadar, de câteva ori pe zi, „Sfinte Dumnezeule, Sfinte Tare“, „Tatăl nostru” şi alte rugăciuni, cele de seară şi de dimineaţă? Oare prin ele nu ne curăţăm de păcatele şi de întinăciunile noastre, nu scăpăm de ispite, necazuri, întâmplări nefericite? Oare, făcându-ne semnul crucii, nu ne alegem cu nimic? O, nu! Acesta produce îndată un efect binefăcător asupra noastră şi asupra celor peste care l-am făcut cu credinţă, îndeosebi binecuvântarea preotului. Să dăm slavă necontenit milosârdiei şi puterii Domnului nostru Iisus Hristos, Care ne ascultă şi ne dă mântuire, nouă, nevrednicilor, cu mila Sa.

Toate cuvintele rugăciunilor şi laudelor bisericeşti sunt impresionante prin măreţie. Aceste cuvinte însă: „Că Tu eşti învierea şi viaţa şi odihna...” respiră o măreţie fără seamăn şi aduc o imensă mângâiere neamului nostru omenesc muritor. De aceea trebuie rostite cu o deosebită forţă, accentuate în mod special.

O, sfântă credinţă! Cu ce cuvinte, cu ce cântări aş putea să te slăvesc îndeajuns pentru nemăsuratele binefaceri spirituale şi materiale, pe care mi le-ai dăruit prisositor, pentru tot ce s-a săvârşit şi se săvârşeşte în mine prin tine, pentru că m-ai făcut să mă bucur de pace şi m-ai izbăvit de tulburare, pentru că mi-ai dat libertate şi m-ai scăpat de amara strâmtorare, mi-ai dat lumină duhovnicească şi mi-ai risipit bezna patimilor, mi-ai dat curaj, eliberându-mă de spaime şi boală, mi-ai dat forţă şi nobleţe sufletească, izbăvindu-mă de robia păcatului şi de căderea cu duhul, pentru că mi-ai dat sfinţenie şi m-ai curăţat de întinăciunea păcatului, pentru că m-ai scăpat de răutate, de invidie, de samavolnicie şi încăpăţânare, de iubirea de arginţi, de desfrânare şi de toată stricăciunea păcatului? Slavă Ţie, Dumnezeule, Binefăcătorul meu, în vecii vecilor! Fie ca toate popoarele, toate neamurile pământului să Te cunoască prin credinţă şi să Te prea slăvească pe Tine, cu o gură şi cu o inimă, de la Răsărit până la Apus. Aşa să fie!

Medicii cu o practică îndelungată, care primesc bani mulţi de la bolnavi, ar trebui să facă generoase acte de milostenie, pentru mântuirea sufletului, dacă cred în existenţa sufletului nemuritor. Preoţii bogaţi, răsplătiţi din belşug pentru ostenelile lor duhovniceşti, ar trebui să facă şi ei mărinimoase gesturi de milostenie, pentru a nu-i judeca lumea ca pe trădătorul Iuda, care L-a vândut pentru arginţi pe Domnul slavei. Neguţătorii care obţin profituri bogate trebuie să se dedice numaidecât şi unor acţiuni de binefacere, de înfrumuseţare şi înzestrare a bisericilor; funcţionarii care primesc salarii mari nu trebuie să considere bogatele lor venituri, obţinute, e drept, prin munca lor, ca aparţinându-le în exclusivitate, ci să-şi mai aducă aminte de fraţii lor oropsiţi, ca să se bucure de răsplată de la Domnul şi să-şi cureţe sufletul de păcate. Toţi trebuie să agonisească untdelemnul milosteniei şi al faptelor bune, pentru a nu se înfăţişa cu mâinile goale înaintea Judecătorului când vor fi cercetaţi în ziua înfricoşătoarei Judecăţi, pentru ca să nu se trezească atunci cu totul goi şi să se facă de râs faţă de o lume întreagă.

Mulţumesc Preasfintei, preabunei, preaînţeleptei mele maici, Biserica lui Dumnezeu, pentru că mă duce spre mântuire în această viaţă vremelnică, pregătindu-mă să devin cetăţean al cerului. Îi mulţumesc pentru rugăciunile, slujbele, Tainele şi rânduielile sale, pentru posturile care îmi sunt de nepreţuit folos duhovnicesc şi trupesc (fiindcă îmi asigură sănătatea sufletească şi trupească, mă fac să mă simt liniştit, teafăr, uşor; fără post mi-ar fi foarte greu, am simţit asta ori de câte ori nu

eram în post). Îi mulţumesc neprihănitei mele maici, Biserica lui Dumnezeu, pentru că mă încântă cu cereştile sale slujbe, care îmi înalţă sufletul spre cer, îmi luminează mintea cu adevărul ceresc, îmi arată calea vieţii veşnice, mă scapă de năvala şi ruşinea patimilor, îmi aduce fericire în viaţă.

Lumea întreagă - cerul şi pământul, cu tot ce se află în ele, marea, cu toate ale sale - este o revărsare a nesfârşitei bunătăţi a lui Dumnezeu, a înţelepciunii şi puterii Sale nemărginite, a bunătăţii pe care o arată fapturilor Sale, create pentru bucurie şi fericire şi, în primul rând, a bunătăţii Sale faţă de neamul omenesc. Lumea este o oglindă a bunătăţii, inteligenţei, înţelepciunii şi puterii lui Dumnezeu. De aceea, să nu ne legăm de lume, ci de Dumnezeu. „Că pe care am eu în cer afară de Tine? Şi afară de Tine, ce am dorit pe pământ? Stinsu-s-a inima mea şi trupul meu, Dumnezeul inimii mele şi partea mea, Dumnezeule în veac” (Psalmul 72, 24-25).

Postul îi este de trebuinţă creştinului pentru a-i limpezi mintea, pentru a-i trezi şi dezvolta sensibilitatea, pentru a-i dirija voinţa într-o direcţie pozitivă. Aceste trei capacităţi ale omului se întunecă şi se atrofiază cel mai mult „de mâncare şi de băutură şi de grijile vieţii” (Luca 21, 34) şi prin acestea ne îndepărtăm de Dumnezeu, Izvorul vieţii, cădem în păcat, în stricăciune şi deşertăciune, desfigurând şi întinând în noi chipul lui Dumnezeu. Lăcomia burţii şi concupiscenţa ne ţintuiesc de pământ şi am putea zice că ne retează aripile sufletului. Ştiţi cât de înalt era zborul celor ce s-au dat pe sine postului şi înfrânării? Planau în ceruri aemenea vulturilor; fii ai pământului fiind, trăiau cu mintea şi cu inima în ceruri, auzeau acolo cuvinte negrăite, învăţau dumnezeiască înţelepciune. Cât de mult se înjoseşte omul fâcându-se rob pântecelui, mâncării şi băuturi! Îşi perverteşte firea, cea creată după chipul lui Dumnezeu, se face asemenea dobitoacelor necuvântătoare, căzând chiar mai jos decât acestea. Vai nouă, cât de mult suferim din pricina patimilor, năravurilor noastre nelegiuite! Ele ne împiedică să-L iubim pe Dumnezeu, să ne iubim semenii, să îndeplinim poruncile Domnului. Ele fac să prindă rădăcini în noi ucigătorul egoism trupesc, care, de cele mai multe ori, duce la pierzanie veşnică. Astfel, beţivului, pentru a-şi satisface o plăcere trupească şi pentru a se îndobitoci, nu-i pasă că cheltuieşte o groază de bani, dar se zgârceşte când este vorba să dea un bănuţ unui sărac; fumătorul risipeşte în vânt zeci şi sute de ruble, iar când ar trebui să dea câţiva bănuţi unui sărac, spre mântuirea propriului sau suflet, pregetă; iubitorul de haine luxoase, de mobilă şi tacâmuri scumpe şi la modă cheltuieşte ca să-şi facă pofta sume imense, dar trece indiferent şi dispreţuitor pe lângă săraci; cei cărora le place să mănânce bine şi care nu se dau în lături să cheltuiască pentru o masă zeci şi sute de ruble nu se îndură să dea săracilor nici măcar un sfanţ.

Postul îi este necesar creştinului deoarece, de la înomenirea Fiului lui Dumnezeu, firea omenească a fost înduhovnicită, îndumnezeită şi noi tindem acum spre împărăţia de sus, care „nu este mâncare şi băutură, ci dreptate şi pace şi bucurie în Duhul Sfânt" (Romani 14, 17). „Bucatele sunt pentru pântece şi pântecele pentru bucate şi Dumnezeu va nimici şi pe unul şi pe celelalte (1 Corinteni 6, 13). A mânca şi a bea înseamnă a face o patimă pentru plăceri trupeşti şi aceasta este o caracteristică a păgânilor, care, necunoscând desfătări spirituale, cereşti, îşi irosesc viaţa în plăcerile pântecelui, mâncând şi bând în exces. De aceea Domnul osândeşte, nu o dată, în Evanghelie această păgubitoare patimă. Este oare raţional ca omul să trăiască mereu într- un delir al pântecelui, într-un râgâit de mâncare? Poate fi redus omul la o bucătărie ambulantă, sau la un coş în continuă fumegare, cu care i-am putea compara, pe bună dreptate, pe cei ce fumează continuu? Ce plăcere poate fi aceea să trăieşti mereu în aburi de mâncare şi în fum de tutun? Cu ce ar putea semăna casele noastre? De ce să viciem aerul cu miasme, pe care să le şi respirăm şi, mai presus de aceasta, de ce să ne întunecăm şi să ne asfixiem sufletul, să ucidem în el cele din urmă potenţe?

Elevii din instituţiile şcolare învaţă o sumedenie de lucruri, dar de foarte multe ori nu li se dau singurele cunoştinţe cu adevărat necesare, şi anume: despre Dumnezeu, despre ei înşişi, despre păcatele şi limitele lor spirituale, despre nimicnicia lor, atunci când se lipsesc de Dumnezeu şi în raport cu Dumnezeu. Aduceţi-vă aminte de rugăciunea Sfântului Efrem Sirul: „Dă-mi, Doamne, să-mi văd păcatele mele". A-ţi vedea păcatele, în toată mulţimea şi mârşăvia lor, este, într-adevăr, un dar al lui Dumnezeu, pe care îl poţi obţine în urma unei rugăciuni sârguitoare. De aceea ce am spus mai înainte se potriveşte multora: elevi, oameni bogaţi şi de vază. Cunosc nu puţine lucruri, posedă multe, dar deseori nu cunosc esenţialul. „Căci ai ascuns acestea de cei înţelepţi şi pricepuţi şi le-ai descoperit pruncilor. Da, Părinte, căci aşa a fost bunăvoirea înaintea Ta" (Matei 11, 25-26). Cât de minunate sunt lucrurile Tale, Doamne! Vedem că harul lui Dumnezeu şi bunurile acestei lumi nu pot însemna acelaşi lucru şi că patima noastră pentru acestea din urmă nu se poate împăca nicicum cu harul dumnezeiesc.

Mare este iubirea Ta, Doamne! Datu-Te-ai chinurilor din iubire pentru mine. Privesc crucea Ta şi mă minunez de dragostea pe care mi-o porţi şi pe care o porţi lumii întregi, fiindcă crucea este semnul vădit al iubirii Tale pentru noi. „Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul lui să şi-l pună pentru prietenii lui" (Ioan 15, 13). Tainele Tale Dătătoare de viaţă, Doamne, stau mereu drept cea mai bună dovadă a iubirii Tale faţă de noi, păcătoşii, căci dumnezeiescul Tău Trup s-a frânt pentru mine şi pentru noi toţi; iar Sângele Tău pentru mine şi pentru noi toţi s-a vărsat. Dau slavă, Doamne, minunilor săvârşite de Sfintele Tale Taine

asupra credincioşilor Tăi, care le-au primit prin mine; dau slavă nenumăratelor vindecări, la care am fost eu însumi martor; dau slavă lucrării atotmântuitoare care s-a săvârşit în mine însumi prin ele; dau slavă milosârdiei pe care mi-ai arătat-o în ele şi prin ele, puterii Tale Dătătoare de viaţă care sălăşluieşte în ele! Dă-mi, Doamne, pentru iubirea pe care mi-o porţi, să Te iubesc şi eu, din toată inima, să-mi iubesc aproapele ca pe mine însumi, să nu-i iubesc doar pe cei ce mă iubesc, ci şi pe cei ce mă urăsc.

Învaţă-mă, Doamne, dă-mi tărie prin Duhul Tău cel Sfânt să vieţuiesc în dragoste. Potoleşte viforul patimilor, cel ce stinge iubirea cerească, evanghelică, fă ca inimile noastre să moară pentru lumeştile desfătări. Dă- mi, Doamne, să pun harul Tău, pacea, dreptatea şi adevărul Tău deasupra tuturor bunurilor pământeşti şi să rămân în ele, în toate zilele vieţii mele până la ultima suflare!

Neştiinţa, înapoierea, asprimea, neîndemânarea inimii sunt de o mie de ori mai vinovate decât neştiinţa minţii. Fiindcă neştiutorul, omul cu mintea întunecată, merită consideraţie şi compătimire, în timp ce un om instruit, dar dedat patimilor şi viciilor răutăţii, trufiei, îngâmfării, invidiei, avariţiei, lăcomiei, beţiei, arghirofiliei, curviei şi altor patimi, în pofida multelor sale cunoştinţe şi a faptului că cunoaşte voia lui Dumnezeu, rămâne un om cu inimă de piatră, mort pentru Dumnezeu, de vreme ce nu pune în lucrare cunoştinţele şi normele morale pe care le posedă, nu îndeplineşte voia lui Dumnezeu, ba chiar i se împotriveşte cu mai multă neruşinare şi îndrăzneală decât un ignorant. Simplitatea inimii, blândeţea, nerăutatea. smerenia, tăcerea, răbdarea unui ignorant preţuiesc mai mult în faţa lui Dumnezeu decât toată ştiinţa noastră, tot lustrul exterior, expresiile frumoase învăţate pe de rost, eticheta făţarnică, rugăciunile lungi, discursurile meşteşugit alcătuite. Şi păcatele făcute cu neştiinţă îşi pot găsi o scuză. De aceea respectă neştiinţa ce are simplitate şi învaţă de la ea ceea ce îi lipseşte falsului instruit: simplitatea, nerăutatea, răbdarea şi celelalte. Neştiutorii sunt prunci întru Hristos, cărora Domnul le dezvăluie uneori tainele Sale.

“Ei nu sunt din lume, precum nici Eu nu sunt din lume“ (Ioan 17, 16). Sunt cuvintele pe care Iisus Hristos Domnul le-a spus despre apostolii Săi. Este cel mai mare elogiu ce li se putea aduce. De ce oare? Pentru că apostolii, trăind în lume, îi erau acesteia străini, străini de orice patimă faţă de ea, nu-şi căutau în lume nici glorie, nici bogăţie, nici desfătare, nici linişte, ca şi când ar fi fost fiinţe venite dintr-o altă lume, cerească. Erau preocupaţi de cele cereşti şi cugetau la slava cerească, căutau cele cereşti, nestricăcioase, bogăţie nestricăcioasă, desfătări cereşti, pace cerească în Dumnezeu şi în unire cu El. Noi, păcătoşii, suntem din această lume, căutăm slava acestei lumi, bogăţii materiale, sănătate, viaţă lungă,

desfătare cu cele pământeşti, linişte şi bucurii lumeşti. Toate necazurile, patimile, ispitele, nereuşitele, atunci când încercăm să ducem o viaţă creştinească, ni se trag de acolo de unde ne-am împătimit de lume şi de bunurile ei.

De ce oare rugăciunea de-acasă trebuie urmată şi de mersul la biserică, la slujbe? Dă-mi voie să te întreb de ce mănânci şi bei, ieşi la aer curat şi munceşti în fiecare zi? Pentru a-ţi menţine în viaţă trupul şi a-i da vigoare. Şi rugăciunea trebuie practicată tot ca o necesitate, pentru a menţine şi fortifica viaţa sufletului, pentru a-i reda vigoarea, după ce a fost anemiat de păcate, pentru a-1 purifica, administrându-i-se o hrană şi o băutură care să-l ajute să elimine secreţiile şi impurităţile nocive. Dacă, cunoscând toate acestea, continui să nu te rogi, dai dovadă de o mare nechibzuinţă. Te îngrijeşti în tot chipul de trup, îi dai toate bunătăţile, cauţi să-l menţii viguros, dar sufletul îl laşi în negrijă. Deşi ştii că omul este o fiinţă binară, se compune din trup şi din suflet.

Bine ar fi să nu purtăm de colo până colo vorbele de ocară cu care ne-a defăimat careva, să le trecem sub tăcere sau să ne închipuim că am auzit cuvinte de iubire şi bunăvoinţă. Dacă vom face aşa, sufletul nostru va rămâne netulburat. A duce de colo până colo vorbe de ură şi invidie face mult rău. Ele provoacă adesea în oamenii pripiţi şi egoişti, pe seama cărora au fost spuse, adevărate furtuni sufleteşti, reaprind focare de ură, iscă discordie. Trebuie să ne înarmăm cu răbdare creştinească şi cu înţelepciunea şarpelui.

Cum se întâmplă oare că ajunge o singură vorbă aspră, o simplă bârfă care să ne producă o impresie din cale-afară de proastă, să ne tulbure până în străfundul sufletului, în timp ce altă dată, mii de vorbe bune despre Dumnezeu, de pildă, sau despre lucrarea Sa în lume să nu ne mişte inima deloc şi să se risipească în vânt? Diavolul vine şi smulge cuvântul semănat în inimile oamenilor şi tot el, pe de altă parte, aduce în inimile noastre seminţe de răutate şi nu scapă nici cel mai mic prilej să ne stârnească mânia şi invidia faţă de aproapele nostru. Ajunge să arunce careva asupra noastră o singură privire, de cele mai multe ori fără nici un gând rău, pentru ca nouă să ni se pară suspectă, să încolţească în noi ura împotriva acelui om. Să nu punem la inimă răul pe care ni l-au făcut cu sau fără voie semenii, deoarece ştim de unde vine de fapt acel rău: „Lumea întreagă zace sub puterea celui viclean” (1 Ioan 5, 19) încă de la începuturile ei. Să răbdăm, să nu punem la inimă jignirile, să ne rugăm pentru cei ce ne defăimează, ca şi când ar fi binefăcătorii noştri, fiindcă chiar în aceste ocări pot fi găsite cuvinte de folos, cu toate că nu pornesc dintr-o inimă binevoitoare. Dumnezeu să-i lumineze şi să nu le socotească acest păcat, iar noi să fim cu luare aminte, ca să nu-i dăm prilej diavolului să ne tulbure.

În această viaţă păcătuim mereu şi cu toate acestea, suntem atât de încrezători în sine, încât nu acceptăm să ni se facă nici cea mai mică observaţie, mai cu seamă în prezenţa altora. În viaţa viitoare însă, greşelile noastre vor fi date în vileag în faţa întregii lumi. Amintindu-ne mereu de înfricoşătoarea Judecată, să suportăm cu smerenie şi fără răutate mustrările ce ni se fac acum şi să ne îndreptăm de toate neajunsurile şi păcatele. Să răbdăm mai ales mustrările mai-marilor noştri, pe care să-i înţelepţească Dumnezeu să nu ne certe cu răutate, ci cu dragoste şi cu duhul blândeţii.

Preferă mustrările drepte sau nedrepte care îţi vin de la oameni, pentru ca să te îndrepţi aici şi să nu fii certat la înfricoşătoarea Judecată, înaintea lumii întregi, a îngerilor şi a oamenilor. Ce greu ne va fi, Doamne, să îndurăm spaima şi ruşinea înfricoşătoarei Tale Judecăţi!

Omul rău trebuie deplâns, nu trebuie să ne înrăim împotriva lui, fiindcă prin aceasta facem pe placul satanei; priveşte-1 pe oricare vrăjmaş nu altcumva decât ca pe o creaţie a lui Dumnezeu, făcută după chipul lui Dumnezeu şi ca pe un mădular al propriului nostru trup. Să nu-1 urâm, adică să nu ne facem asemeni diavolului, fiindcă omul cuprins de răutate este diavolului atâta timp cât nu-1 părăseşte acest sentiment. Se cuvine să fim mereu blânzi, buni, cu inimă iubitoare, răbdători, ca şi cum n-am observa deloc răutatea altora, „Să biruim răul cu binele" (Romani 12, 21) şi pe oamenii răi, cu o mângâiere, cu o faptă bună. Să ne ferească Dumnezeu de acea suspiciune rea care ne face să vedem în semenii noştri numai părţile proaste: în mişcări, în gesturi, priviri, voce, comportament, în fiece cuvânt.

Mulţumescu-Ţi, Doamne, că îmi dăruieşti de fiecare dată o viaţă nouă când slujesc Dumnezeiasca Liturghie, cu lacrimi de pocăinţă şi de mulţumire şi când mă împărtăşesc cu preacuratele şi de viaţă făcătoarele Tale Taine. Sfintelor Tale Taine datorez faptul că mă aflu încă în viaţă, că nu rătăcesc pe căi greşite şi că mă bucur de un bun renume în poporul Tău. Sfinţească-se iar şi iar măreţul Tău nume în mine şi în tot poporul cel creştinesc şi în toată lumea Ta. Vie împărăţia Ta, împărăţia adevărului, păcii şi bucuriei întru Sfântul Duh, în toate inimile noastre, întocmai cum ai cuvântat Tu: „Voi locui în ei şi voi umbla (...) şi voi fi vouă tată şi veţi fi Mie fii şi fiice" (2 Corinteni 6, 16. 18). Şi facă-se voia Ta sfântă, înţeleaptă, atotbună, atotdesăvârşită, atotfericitoare, precum în cer, aşa şi pe pământ, în tot poporul Tău şi în mine păcătosul, fiindcă voia noastră este greşită, mioapă, păcătoasă, primejdioasă, trufaşă, leneşă, avară, iubitoare de lux şi de arginţi.

Săracii îşi strigă nevoile stăruitor şi uneori cu insolenţă, dar şi patimile noastre se manifestă cu încăpăţânare, stăruitor, insolent, precum zgârcenia, setea de agonisire,

desfrânarea, răutatea, invidia, trufia, hoţia, erezia, dezbinarea, superstiţia, idolatria. Să cedăm cu chibzuinţă cererilor insistente ale săracilor şi suferinzilor aflaţi în nevoi. Aceasta va fi spre folos mântuirii şi fericirii noastre veşnice. Aşa cum cei săraci sau suferinzi ne silesc să-i compătimim, tot aşa să ne silim să fim buni, până când mai avem vreme să fim, tot aşa cum ne sileşte mereu păcatul să greşim şi să-L mâniem pe Dumnezeu, sporind astfel noi înşine „combustibilul" care va întreţine focul gheenei, focul care a început să ne pârjolească inimile încă de aici, preînchipuind văpaia cea veşnică, cu plângere veşnică şi cu scrâşnirea dinţilor. „ Împărăţia Cerurilor se ia prin străduinţă şi cei ce se silesc pun mâna pe ea“ (Matei 11, 12).

Şi vrăjmaşul depune eforturi ca să ne prindă şi să ne arunce în gheenă, să-i atragă pe cei neprevăzători, necredincioşi, care nu se pocăiesc şi care rămân legaţi de bunurile acestei lumi.

De ce oare ziua de odihnă vine după şase zile de muncă? Pentru ca să nu uităm niciodată că, după ostenelile acestei vieţi, va veni ziua veşnicei odihne. Căci, după cuvântul Apostolului: „Drept aceea s-a lăsat altă sărbătoare de odihnă poporului lui Dumnezeu” (Evrei 4, 9. Dar duminica semnifică ziua învierii obşteşti, după care va veni o zi de odihnă pentru toţi cei ce au lucrat binele în această viaţă, întru Hristos Iisus.

Ofrandele şi milosteniile pe care le dăm săracilor, oricare ar fi ele, nu pot ţine loc iubirii de aproapele, dacă inima nu o mai simte. De aceea, atunci când dăm milostenie ţrebuie să avem grijă ca ea să fie dată cu dragoste, din inimă, de bunăvoie, nu cu părere de rău. Însuşi cuvântul milostenie înseamnă de fapt o lucrare şi o ofrandă a inimii, un dar făcut cu umilinţă, cu compasiune faţă de omul sărman, cu umilinţă şi cu părere de rău pentru greşelile pe care le-ai făcut şi pentru a căror spălare se şi dă milostenia. Fiindcă, după cuvântul Scripturii: „Milostenia izbăveşte de moarte si curăţă orice păcat” (Tobit 12, 9). Cine dă milostenie în silă, fără chef, cu părere de rău, cu zgârcenie, înseamnă că nu şi-a recunoscut păcatele, nu s-a scrutat pe sine. Milostenia este binefăcătoare în primul rând pentru cel ce o dă.

Să nu ne răzbunăm pe nimeni, nici măcar cu un gând sau intenţie rea, să lăsăm răzbunarea pe seama lui Dumnezeu

Nu te lăsa biruit de rău (de cel al semenilor), ci biruieşte răul cu binele (Romani 12, 21). Dar esenţial este să te rogi pentru cei ce fac răul. Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră, cu toate lipsurile şi cu toate necazurile unora şi ale altora, lui Hristos Dumnezeu să o dăm! Să nu ne răzbunăm pe nimeni, nici măcar cu un gând sau intenţie rea, să lăsăm răzbunarea pe seama lui Dumnezeu. „A Mea este răzbunarea. Eu voi răsplăti" (Romani 12, 19 şi Deuteronomul 32, 35), zice Domnul. Să-i iubim şi pe vrăjmaşii noştri. Pe ei îi învaţă şi îi aţâţă diavolul.

Teatrul face să se atrofieze viaţa creştinească, o pustieşte, îi dă un caracter păgân. "Au aţipit toate şi au adormit" (Matei 25.5). Un asemenea somn fatal poate provoca şi teatrul. Şi mai ce încă? Ştiinţele predate la şcoală într-un spirit păgân, grijile vieţii acutizate până la insuportabil, iubirea de agonisire de onoruri, de distracţii. Teatrul este o şcoală a lumii acesteia, a stăpânului acestei lumi - diavolul - despre care ştim că se preface uneori în înger de lumină, pentru a-i putea ademeni mai lesne pe neprevăzători uneorii îl puteai descoperi strecurat şi într-o piesă, chipurile moralizatoare, pentru ca să ni se spună apoi despre teatru că este prin excelenţă o şcoală de moralitate şi că trebuie frecventat nu mai puţin decât Biserica, ba chiar şi mai des. Fiindcă- de! - la biserică auzim mereu aceleaşi lucruri, pe când la teatru piesele sunt diverse, ca şi decorurile şi personajele...

Pentru a-ţi da seama tu însuţi dacă îţi iubeşti sau nu aproapele, după Evanghelie, cercetează-te pe sine ori de câte ori eşti jignit, defăimat, batjocorit, sau nu ţi se dă respectul cuvenit în societate, sau când subalternii tăi fac greşeli în serviciu şi nu dau semne de îndreptare. Dacă reuşeşti să-ţi păstrezi calmul, şi nu te laşi cuprins de duhul vrajbei, urii, intoleranţei, dacă nu încetezi să-i iubeşti pe acei oameni ca şi până atunci, adică până a nu te fi defăimat şi a nu fi dat semne de îndreptare, înseamnă că îţi iubeşti aproapele, după Evanghelie. Dacă te enervezi, te mânii, te tulburi, înseamnă că nu-1 iubeşti. „Şi dacă iubiţi pe cei ce vă iubesc, ce răsplată puteţi avea?" (Luca 6, 32, compară şi Matei 5, 47).

Întrucât suntem străini, venetici, călători spre împărăţia cea de sus, nu trebuie să ne lăsăm striviţi de grijile vieţii de-acum, să nu ne împătimim de foloasele acestei lumi, de bogăţiile, plăcerile şi onorurile ei, pentru ca aceste preocupări şi aceste patimi să nu ne creeze dificultăţi şi să nu ne facă de ruşine în ceasul morţii. Creştinul trebuie să se deprindă încă de aici de pe pământ, să ducă o viaţă cerească, în post, neagonisire, rugăciune, dragoste, blândeţe, nerăutate, răbdare, curaj şi caritate. Greu îi va fi în ceasul morţii omului care în această viaţă şi-a făcut idoli

din bani, mâncare, băutură, din onoruri lumeşti! Nimic din toate acestea nu-i vor fi atunci de folos, fiindcă şi-a legat inima de ele, nu de adevărata comoară, dătătoare de viaţă, virtutea. De aceea, ca să avem parte de moarte uşoară - fiindcă de moarte nu scapă nimeni - să nu iubim nimic din această lume! „Ci având hrană şi îmbrăcăminte, cu acestea vom fi îndestulaţi" (1 Timotei 6, 8).

În biserică mă simt cu adevărat ca în cer, cerul pe pământ. Acolo văd chipurile Domnului, Preacuratei Născătoare de Dumnezeu, ale sfinţilor. Acolo este tronul lui Dumnezeu, crucea dătătoare de viaţă, Evanghelia, veşnica veste bună, cuvântul lui Dumnezeu, prin care toate s-au făcut; acolo sunt chipurile sfinţilor. Mă simt ca şi cum ar fi de faţă aievea Dumnezeu, Maica Sa, puterile cereşti, toţi sfinţii. Cu adevărat, cerul pe pământ! Acolo te recunoşti şi te simţi parte lucrătoare a Trupului lui Hristos şi a Bisericii Sale, mai ales în timpul Sfintei Liturghii şi al împărtăşirii cu Sfintele Taine, cu Trupul şi Sângele lui Hristos. O, ce viaţă ar trebui să duc, să gândesc, să simt, să vorbesc pentru a mă învrednici de acest cer pe pământ! Trebuie să trăiesc demn, să mă ridic la înălţimea chemării de care m-am învrednicit din mila Preadarnicului Dumnezeu. Cum ar trebui să trăiesc, cât de blândă, de iubitoare, de smerită, de curată şi de înfrânată ar trebui să-mi fie viaţa, pentru a-i putea chema, cu vrednicie, ca pe adevăraţii mei Stăpâni, pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu şi pe însuşi Domnul Slavei? ***Învredniceşte-mă, Doamne, de o asemenea viaţă! Vreau să trăiesc făcându-mă destoinic de numele de creştin, dar nu găsesc în mine puterea de a trăi aşa. Păcatul mă ademeneşte neîncetat, poartă război cu sufletul meu.***

Cheamă, fără a sta la îndoială, cu inimă curată, pe Domnul Dumnezeu; cheamă îngerii şi sfinţii, cei ce prin harul lui Dumnezeu, prin comuniune sau imitate cu El şi prin curăţia fiinţei lor ne aud. Cum nu se poate mai repede, chemarea noastră ajunge la ei cu iuţeala fulgerului şi ne îndeplinesc cererile, cu voia lui Dumnezeu.

- ⇒ *A-L iubi pe Dumnezeu din toată inima înseamnă a nu te împătimi de nimic din această lume, a-ţi încredinţa întru totul inima Domnului Dumnezeu, făcând voia Sa în toate şi nu voia ta,*
- ⇒ *a-L iubi pe Dumnezeu din tot sufletul, adică să-ţi fie mintea mereu la Dumnezeu, iar inima să se sălăşluiască toată în El; să-ţi pleci voinţa ta voinţei Lui, în toate împrejurările vieţii, la supărări, la necazuri.*
- ⇒ *A-L iubi pe Dumnezeu din toate puterile, adică în aşa chip încât nici o putere potrivnică să nu ne poată despărţi de iubirea Sa şi nici o împrejurare a vieţii noastre, oricare ar fi ea, necazul, sau strâmtorarea, sau prigoana, înălţimea sau adâncul, sau sabia (cf. Romani 8, 35, 38¬39).*

- ⇒ *A-L iubi pe Dumnezeu cu toate gândurile, adică să cugeţi mereu la El, la bunătatea Lui, îndelunga-I răbdare, sfinţenia, atotputernicia, la faptele Sale, să-ţi alungi prin toate mijloacele gândurile deşarte şi amintirile viclene.*
- ⇒ *A-L iubi pe Dumnezeu înseamnă să iubeşti din tot sufletul dreptatea şi să urăşti fărădelegea, după cum s-a spus: „Iubit-ai dreptatea şi ai urât fărădelegea“ (Psalmul 44, 9).*
- ⇒ *A-L iubi pe Dumnezeu înseamnă a te urî pe tine însuţi, adică vechiul om trupesc din tine. „Dacă vine cineva la Mine şi nu urăşte (...) chiar şi sufletul său însuşi, nu poate să fie ucenicul Meu“ (Luca 14, 26). În fiecare dintre noi, în gândul, în inima şi în voinţa noastră sălăşluieşte o putere rea, foarte vie şi activă, care se străduieşte mereu, zi de zi, clipă de clipă, să ne îndepărteze de Dumnezeu, să ne îndemne spre gânduri, dorinţe, intenţii, ispite, cuvinte şi fapte deşarte, să ne trezească patimi şi să ne împingă spre ele fără voia noastră, adică spre răutate, invidie, poftă de agonisire, trufie, iubire de onoruri şi de slavă de la oameni, trândăvie, nesupunere, îndărătnicie, înşelăciune, neînfrânare.*
- ⇒ *A-L iubi pe Dumnezeu înseamnă a-i îndeplini poruncile. „Dacă Mă iubeşte cineva, va păzi cuvântul Meu (...) cel ce nu Mă iubeşte nu păzeşte cuvintele Mele“ (Ioan 14, 23 şi 24).*

Domnul stăpâneşte peste o nemăsurată bogăţie: peste lumină, aer, apă, pământ, foc, cele cinci elemente ale lumii materiale, cele ce intră şi în alcătuirea corpului nostru şi prin care acesta îşi asigură viaţa. Dar şi omul este stăpân peste bogăţii fără seamăn: cele ale pământului şi ale apei. El este cel ce se bucură primul de ele, ca împărat al creaturii. Mulţumescu-Ţi Ţie, Creatorul nostru! Slavă Ţie, Proniatorul şi Răscumpărătorul nostru, Cel ce ne-ai făcut după chipul şi asemănarea Ta, Cel ce ai binevoit să Te îmbraci în firea noastră!

În ce constă adevărata avuţie a omului? În chipul şi asemănarea sa cu Dumnezeu, nu în averi, nu în pământuri, nu în bani, nu în cunoştinţe şi priceperi pământeşti, nu în titluri nobiliare, nu în mulţimea slugilor, nici în mulţimea hainelor şi îndeobşte a bunurilor pământeşti, fiindcă toate acestea sunt lovite de putreziciune şi trecătoare. Sufletul însă, chipul lui Dumnezeu, are viaţă veşnică, iar bogăţiile lui sunt virtutea, sfinţenia, smerenia, nerăutatea, înfrânarea în toate, credinţa, nădejdea şi dragostea.

Atunci când cu credinţă, cugetând la cele văzute, privesc sfintele icoane în biserică şi toate cele ce se află în ea, mă cuprinde o stare de minunată contemplaţie. întreaga biserică mi se înfăţişează ca o istorie sfântă, cu figurile sale cele mai de seamă, cu faptele minunate care au prins viaţă în neamul omenesc, prin cuvântul lui Dumnezeu. Văd acolo aievea istoria căderii omului şi restaurării lui prin

minunata iconomie a lui Dumnezeu, văd ridicarea neamului omenesc prin întruparea lui Dumnezeu, îndumnezeirea şi înălţarea noastră la cer. Aici ni se arată Arhanghelul Gavriil, cel ce a binevestit întruparea Fiului lui Dumnezeu din Fecioară, aici văd Naşterea dumnezeiescului Prunc, o văd pe Fecioara Maică, ieslea de la Betleem, văd tăierea împrejur, botezul, îl văd pe Simeon în templu, întâmpinându-L pe dumnezeiescul Prunc, văd schimbarea la faţă şi revărsarea luminii pe muntele Taborului, intrarea în Ierusalim a Dreptului, Blândului, Mântuitorului împărat, văd Cina cea de taină şi instituirea atotmântuitoarei Taine a Cuminecăturii, văd patimile atotmântuitoare ale Domnului slavei. Văd, ca şi cum m-aş fi aflat acolo, Golgota şi pe Domnul răstignit pe cruce pentru păcatele lumii, văd coborârea în iad a Biruitorului iadului şi eliberarea celor închişi acolo, învierea şi înălţarea la cer, toate pentru mântuirea lumii şi pentru propria mea mântuire. În biserică mă aflu într-o divină contemplaţie şi mulţumesc Domnului că m-a iubit atât de mult, că m-a învrednicit de o atât de mare cinste, că m-a făcut părtaş unei asemenea fericiri. Dar când caut înăuntrul meu, în inima mea, ce văd acolo, o Dumnezeule! Văd un abis de păcate, săvârşite cu voie sau fără voie, abis de neputinţe, de ispite, de necazuri, strâmtorări, spaime, uneltiri ale vrăjmaşului, beznă de nepătruns, căderi cu miile, dezastre şi moarte; văd uneori în mine însumi întunericul iadului.

Specificul, forţa şi viclenia ademenirilor diavolului în raport cu oamenii stau în faptul că el i-a înşelat şi îi înşală pe oameni, îi îndeamnă să iubească lumea şi toate cele ce sunt în ea: deşarta înţelepciune, bogăţia, mărirea, onorurile, plăcerile lumeşti, îi învaţă să se îndepărteze de Dumnezeu şi de cereasca Sa împărăţie, de fericire; să iubească lucrurile pământeşti zadarnice, să se preocupe în cea mai mare măsură numai de aflarea şi acapararea lor, să dispreţuiască sufletul şi cerinţele sale fireşti; să iubească trupul, sănătatea trupească, culoarea, frumuseţea, grăsimea, iubirea de desfătări ale trupului, să urască sufletul, adică virtutea, să dea uitării nemurirea sufletului, să dea uitării Arhetipul lui, adică pe Dumnezeu, să nu se mai gândească la mântuire, la căile care duc spre ea, spre Dumnezeu şi la unirea cu El. Fericiţi sunt sfinţii, plăcuţi lui Dumnezeu, cei ce urăsc trupul, cei ce s-au îngrijit de suflet, de lucrul cel nemuritor - jalnici şi blestemaţi suntem noi, cei ce iubim lumea, bunurile ei stricăcioase, cei ce îi facem pe plac trupului, dispreţuind sufletul.

Dacă uneori unii creştini ortodocşi nu găsesc loc în credinţa lor şi pentru Tainele Bisericii, este semn limpede că minţile şi inimile acelor oameni nu sunt curate, că sunt supuse patimilor şi că nu pot suporta curăţia şi lumina credinţei, asemenea ochilor bolnavi care nu suportă lumina soarelui. Această comoară cerească pot să

şi-o păstreze în inimă numai oamenii care s-au îndepărtat cu mintea şi cu simţurile de ispitele vieţii de toate zilele.

Dacă toţi păstorii, adică slujitorii Bisericii, şi păstoriţii lor s-ar ruga lui Dumnezeu cu sinceritate şi în prietenie reciprocă, într-un suflet, cu acele rugăciuni pe care ni le-a dat Biserica pentru a fi rostite cu glas tare sau spuse în taină, ar putea oare exista ceva care să nu putem obţine de la Dumnezeu când ne rugăm? De câte bunătăţi n-am avea parte atunci, de câte păcate şi patimi rele, necazuri, supărări n-am găsi izbăvire? Aceste rugăciuni sunt cele mai chibzuit alcătuite din câte ar putea exista, mai raţionale, mai plăcute lui Dumnezeu, mai puternice, mai în stare să încline bunăvoinţa Domnului spre toată milosârdia. Să dea Domnul să ne rugăm într-un suflet, sincer, puternic, concentrându-ne toată atenţia.

Dă-mi, Doamne, să cad înaintea Ta cu rugăciune pentru toată lumea şi pentru plenitudinea Bisericii şi să o fac mereu cu dragoste atotcuprinzătoare şi nefăţarnică, fiindcă prin bunătatea Ta sunt rugător pentru toţi şi pentru păcatele mele. Dă-mi, Doamne, Dumnezeule-Părinte, să pot contempla dragostea Ta negrăită faţă de lume prin care ne-a fost dat Fiul Tău iubit, Unul-Născut. Dă-mi, Doamne, Fiule al lui Dumnezeu să pot contempla pătimirea Ta în lume şi pe cruce pentru mântuirea noastră. Dă-mi, Doamne, Duhule Sfinte, să pot contempla bunătatea Ta, care s-a revărsat şi se revarsă prisositor asupra lumii, prin meritele Domnului nostru Iisus Hristos, de care se umple atât de des şi nevrednica mea inimă. Treime Sfântă, dă-mi să Te slăvesc neîncetat, cu o gură şi cu o inimă şi mai vârtos cu fapta.

Cine contestă necesitatea posturilor uită din ce pricină au căzut în păcat primii oameni (din neînfrânare) şi ce armă împotriva păcatului şi a celui viclean ne-a dat Mântuitorul când a fost ispitit în pustie (postind patruzeci de zile), acela nu ştie sau nu vrea să ştie că omul de cele mai multe ori de îndepărtează de Dumnezeu şi cade în păcat prin neînfrânare, aşa cum s-a întâmplat cu locuitorii Sodomei şi Gomorei şi cu cei ce au trăit pe timpul lui Noe, fiindcă toate păcatele oamenilor se trag de la neînfrânare. Cine nu recunoaşte necesitatea posturilor, acela îşi refuză sieşi şi altora o armă împotriva multor patimi ale trupului şi a diavolului, patimi care ne pricinuiesc atâta rău, mai ales prin neînfrânare, acela nu este ostaş al lui Hristos, căci înseamnă că renunţă la acea armă şi se dă pe sine rob trupului iubitor de desfătări şi de păcat. În sfârşit, acela este orb, fiindcă nu vede relaţia dintre cauzele şi efectele lucrurilor.

Să nu uităm niciodată că suntem fiinţe căzute, întinate, vinovate înaintea Dumnezeului dreptăţii; că suntem fiinţe pervertite şi că se cuvine să ne smerim

mereu, adânc, în faţa lui Dumnezeu şi unii faţă de alţii. Acest lucru ni-1 inspiră şi rugăciunile bisericeşti care se citesc zilnic. „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului", „Împărate ceresc", „Sfinte Dumnezeule", „Prea Sfântă Treime", „Tatăl nostru", rugăciunile de dimineaţă şi seară şi aproape toate celelalte rugăciuni. De aceea şi tineretul din şcoli ar trebui să ştie şi să reţină înainte de toate că a odrăslit dintr-o rădăcină supusă păcatului şi că el însuşi se supune la tot păcatul, să aşeze această cunoştinţă la temelia tuturor celorlalte şi, chiar dacă va acumula multă ştiinţă, să nu se umple de trufie, ci să se străduiască mai înainte de toate să-şi curețe trupul şi sufletul.

Iubeşte-ţi patria pământească şi pe părintele ei. Ea te-a educat, te-a instruit, te-a făcut să însemni ceva printre oameni, ţi-a dat respectul ce ţi se cuvine, îţi dă de toate. Dar trebuie să-ţi iubeşti cu deosebire patria cerească, pe Părintele veacului ce va să vină; acea patrie este, de bună seamă, mult mai scumpă şi mai vrednică de cinstire decât aceasta, fiindcă este sfântă şi dreaptă, de neclintit, veşnică, nestricăcioasă, fără seamăn de frumoasă şi de dătătoare de fericire, fiindcă ţi-a dat şi îţi dă infinit mai multe înlesniri şi bunătăţi decât patria pământească; fiindcă Părintele acelei patrii nu este un om muritor, supus patimilor, ci Dumnezeu Cel mai înainte de veci, atoate-făcătorul. El te-a făcut fiu al lui Dumnezeu, moştenitor al lui Dumnezeu şi împreună-moştenitor cu Hristos, fiindcă Tatăl ceresc te face părtaş tuturor bunătăţilor împărăţiei Sale: „Cele ce ochiul n-a văzut şi urechea n-a auzit şi la inima omului nu s-au suit" (1 Corinteni 2, 9). Această patrie ţi-a fost juruită cu nepreţuitul Sânge al Fiului lui Dumnezeu. Dar pentru a fi cetăţean al acelei patrii trebuie să-i respecţi şi să-i iubeşti legile, aşa cum eşti obligat să respecţi şi cum respecţi de fapt legile patriei pământeşti, fiindcă fără aceasta nu te vei putea face cetăţean al acelei neasemuite patrii. Iubeşte Biserica, această şcoală de educaţie duhovnicească; ea ne pregăteşte să fim mădulare şi cetăţeni ai acelei patrii.

Vrăjmaşul cel fără de trup se luptă cumplit cu noi în timpul slujbelor bisericeşti, fiindcă atunci se săvârşeşte prin harul lui Dumnezeu, cu mijlocirea noastră, o renaştere a sufletului nostru. De aceea, atacurile vrăjmaşului să nu ne facă să pierdem speranţa, ci să ne întărim în bărbăţie, căutând cu ochii inimii la începătorul tuturor biruinţelor, Hristos, Cel ce stă nevăzut înaintea noastră, săvârşind în taină renaşterea sufletelor noastre.

Sfinţii, oamenii lui Dumnezeu, sunt minunate, neveştejite, înmiresmate flori. Nu te atinge de ele cu buze întinate de duhoare păcatului. Roagă-te lor cu inimă şi cu buze curate, cu luare-aminte, adunându-ţi gândurile, cu evlavie, fără grabă. Ei sunt cer cuvântător, au dus pe pământ viaţă cerească, împodobită cu minuni şi cu alese

fapte de desăvârşire, în iubire necuprinsă şi adâncă smerenie, în nerăutate, răbdare, jertfire de sine, iubind pe Dumnezeu mai presus de toate.

În biserică găsim împlinirea celor mai scumpe speranţe şi năzuinţe, pace şi bucurie în suflet, dimpreună cu curăţire şi sfinţire. Aici ni se vesteşte neîncetat adevărul viitoarei noastre învieri şi biruinţa asupra morţii. Ar putea exista oare cineva care să iubească viaţa şi să nu iubească, din toată inima, Biserica? Tot ce este mai bun, mai înălţător, mai de preţ, mai sfânt, mai înţelept găsim în Biserică. Biserica este idealul umanităţii. Este cerul pe pământ.

În biserică ne trezim din seducţia lumii acesteia, din beţia patimilor şi a poftelor vieţii, ne luminăm, ne sfinţim, ne curăţăm sufletele, ne apropiem de Dumnezeu şi ne unim cu El („care pe Dumnezeu-Cuvântul cu oamenii, prin preaslăvită naşterea ta, L-ai unit“ - din rugăciunea către PreaSfânta de Dumnezeu Născătoarea, la pavernicită). Cât de vrednică de cinstire şi de iubire trebuie să fie Biserica lui Dumnezeu şi cât de mult au iubit-o sfinţii, oamenii lui Dumnezeu!

Nu trebuie să ne supărăm şi să ne ieşim din fire de nimic, fiindcă supărându-ne şi enervându-ne prea des, enervarea ne va deveni o foarte vătămătoare obişnuinţă, atât din punct de vedere moral, cât şi fizic, în timp ce, arătându-ne nepăsători faţă de adversităţi, ni se va forma buna şi folositoarea deprindere de a suporta totul cu calm şi răbdare. Din cauza nenumăratelor imperfecţiuni existente în raporturile noastre reciproce pot apărea multe situaţii critice şi, dacă ar fi să ne supărăm de fiecare dată, ar însemna să nu ne mai rămână de trăit decât câteva luni! În plus, supărarea şi enervarea nu pot îndrepta lucrurile, ci dimpotrivă, le pot degrada, datorită propriei lor... degradări. Mai bine să fim mereu calmi, egali cu noi înşine, plini de dragoste şi respect faţă de oamenii cu o moralitate în suferinţă şi în special faţă de apropiaţii, rudele şi subalternii noştri. Fiindcă omul nu este înger şi, pe deasupra, viaţa noastră a ajuns să decurgă astfel încât păcătuim în fiecare zi şi aproape fără voie, chiar şi atunci când suntem decişi să nu cădem în păcat. „Căci nu fac binele pe care îl voiesc, ci răul pe care nu-1 voiesc, pe acela îl săvârşesc" (Romani 7, 19). Însuşi Domnul ne-a învăţat să privim cu îngăduinţă desele neîmpliniri şi căderi omeneşti, atunci când a zis: „Şi ne iartă nouă greşelile noastre precum şi noi iertăm greşiţilor noştri" (Matei 6, 12) „Şi precum voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi-le şi voi asemenea" (Luca 6, 31). Şi cine dintre noi n-ar vrea să fie tratat de alţii cu îngăduinţă, cu răbdare, când se află în necaz, când se poticneşte sau cade, când se face vinovat de neîmpliniri şi scăpări? De aceea şi Apostolul ne învaţă să fim îndelung-răbdători şi îngăduitori. „Dragostea - zice Apostolul Pavel - îndelung

rabdă este binevoitoare, nu se aprinde de mânie, nu gândeşte răul, toate le suferă, toate le rabdă, nu cade niciodată" (cf. 1 Corinteni 13, 4-8).

Liber-cugetătorii şi ateii spun că credinţa, Biserica, slujbele, Sfintele Taine, rânduielile bisericeşti au fost scornite de oameni, pentru a ţine poporul în frică şi supunere, pentru a se asigura o bună moralitate, şi pentru obţinerea unor profituri pe seama poporului. Iată cum nişte analfabeţi, „liber-cugetători", care nu mai au frică de Dumnezeu, au ajuns să hulească milosârdia dumnezeiască, minunata Sa iconomie a mântuirii neamului omenesc, însăşi întruparea, pătimirea şi moartea pentru noi a Fiului lui Dumnezeu. Uitaţi-vă însă ce viaţă duc aceştia, cum trăiesc şi cât trăiesc, irosindu-şi prematur forţele şi sănătatea, se istovesc în dezmăţ şi în beţii, se abrutizează, mor repede.

Înarmaţi cu dragoste creştinească, este de preferat să răbdăm neplăcerile exterioare ale existenţei, oricare ar fi ele, disconfort, aer viciat, prejudicii de tot felul, decât să cedăm, din cauza unor asemenea inconveniente exterioare sau a altora, unor porniri de intoleranţă, supărare, enervare, răutate, cârteală, care pot surveni din necesitate, dintr-un capriciu de caracter, sau din dorinţa de a trăi pe seama altora, a liniştii altora. ***Dragostea pe toate le rabdă, pe toate le suportă, în detrimentul celui ce iubeşte, al vieţii sale materiale, trupeşti. Fiindcă unde este dragoste, acolo este şi harul lui Dumnezeu, şi tot binele, este pace şi mulţumire. Creştinul rabdă tot, numai pentru a nu se lipsi de harul lui Dumnezeu, care înseamnă pentru el suprema avuţie.***

Ce furtuni sufleteşti, uragane, vijelii năprasnice, vârtejuri de foc se dezlănţuie adesea în viaţa omului, în viaţa acelor oameni care se străduiesc să trăiască creştineşte şi să-L slujească pe Dumnezeu cu rugăciunea, făcându-se mijlocitori pentru sine şi pentru alţii înaintea negrăitei Sale mile! Dacă luntrea pe care călătoreşte sufletul nostru pe marea vieţii, către veşnicia care îl aşteaptă, nu se sfarmă cu totul şi nu se scufundă, aceasta se datorează numai milei lui Dumnezeu.

Preotul trebuie să se străduiască, cu orice chip, să-şi păstreze curajul, bărbăţia, îndrăzneala, în pofida vrăjmaşului celui fără de trup, care seamănă neîncetat în el o teamă himerică, o spaimă prostească. Altminteri nu va putea să critice viciile oamenilor, nici să fie un adevărat săvârşitor al Sfintelor Taine. îndrăzneala este un mare dar de la Dumnezeu şi o nepreţuită comoară a sufletului. În luptele şi războaiele care se poartă în lume, curajul şi vitejia înseamnă foarte mult, fiindcă prin acestea pot fi săvârşite adevărate minuni, în luptele duhovniceşti, cu atât mai mult.

În Biserică curge izvorul adevăratei bucurii, adevăratei linişti, al împăcării conştiinţei, al curăţirii, al vindecării trupeşti şi sufleteşti, izvorul puterii şi al vigorii spirituale. Teatrul, feluritele moduri lumeşti de a te simţi bine acasă nu vor putea înlocui niciodată ceea ce obţine adevăratul creştin în biserică, acolo unde însuşi Dumnezeu face să se simtă bine, să-şi afle linişte sufletele credincioase care îşi înalţă mâinile către El; o face întocmai ca o mamă care îşi linişteşte pruncul. De la Biserică dobândesc bucurie şi împăcare, curăţire de păcate şi milostivire şi răposaţii noştri, mai înainte adormiţi. Cu câtă ardoare trebuie să iubim biserica şi să o împodobim! Aceasta şi fac toţi cei ce ştiu să o preţuiască. Pentru ei se roagă Biserica, îndemnând să ne rugăm „pentru cei ce cu credinţă, cu evlavie, cu frică de Dumnezeu intră într-însa; pentru cei ce aduc daruri şi fac bine în sfânta şi întru tot cinstită biserica aceasta“; sau: „sfinţeşte pe cei ce iubesc podoaba casei Sale, Tu pe aceştia îi prea măreşte cu dumnezeiască puterea Ta“.

Nemăsurat de mare este lumea, nemăsurat de multe fiinţe locuiesc într-însa, dar ce ordine desăvârşită se arată în devenirea ei, în modul de existenţă al lumii (naturii)! Nemăsurat de mare este lumea fiinţelor cugetătoare de dincolo de lume, a îngerilor, dar cu ce rigoare se îndeplineşte acolo voinţa lui Dumnezeu! Imensă este lumea oamenilor, dar câte fărădelegi sunt în ea, câte abuzuri şi infamii şi de aici câte nenorociri, cele pe care le aduc bolile, morţile de tot felul, războaiele, foametea, inundaţiile, incendiile, calamităţile meteorologice, nesfârşitele nenorociri care vin de la beţie, de la ghiftuiala pântecelui, apoi nedreptăţile, jurămintele mincinoase, sinuciderile, omorurile! Nu li se mai cunoaşte numărul! Şi ce ni se va întâmpla dincolo de mormânt, în veacul veacurilor?

Omul este o splendidă, magnifică, prea iscusită operă a unui Artist desăvârşit: Dumnezeu. La obârşie era neîntinată, neispitită, nestricăcioasă, curată, dar prin păcat, prin această nevoie pe care duhul întunericului a dat-o firii, prin această spurcată, absurdă şi hainã putere a ajuns să fie întinată şi bolnavă, necurată şi coruptă, din pricina firii duale a omului, alcătuit din trup şi suflet. Cu toate acestea, prea înţeleptul, atotputernicul şi atotbunul Artist nu i-a îngăduit vrăjmaşului nostru şi al Său să distrugă cu desăvârşire superba şi magnifica Sa creaţie. El şi-a alcătuit Sieşi trup la fel ca al nostru, pătimitor, şi şi-a luat suflet în pântecele Preacuratei Fecioare Maică. Prin întruparea Sa, prin învăţăturile, minunile, patimile, moartea şi învierea Sa, prin minunata şi prea înţeleapta Sa iconomie. El a restaurat opera mâinilor Sale, în splendoarea şi slava de mai înainte şi chiar mai mult decât atât, dăruindu-i din nou nestricăciune, frumuseţe dumnezeiască şi readucând-o la fericirea cea dintâi, a îndumnezeit firea omenească, aşezând-o împreună cu El pe tronul dumnezeirii. Slavă Ţie. Artistule atotbun prea înţelept şi atotputernic!

O, nevăzutul meu Binefăcător, Cel ce îmi dai viaţă necontenit! Tu îmi porţi de grijă, îmi îndeplineşti dorinţele bune ale inimii, mă izbăveşti de păcate, de răutăţile vrăjmaşilor nevăzuţi; Tu eşti Cel ce m-ai hărăzit unui destin prielnic, m-ai luminat; când oare îmi va fi dat să te văd? Când îmi voi vedea Binefăcătorul şi Creatorul faţă către faţă? Dar tu, diavole, vrăjmaşul meu, cel ce nu conteneşti să-mi încarci sufletul de păcate, tu perfidule şi linguşitorule, cel ce îmi iei viaţa neîncetat, cu răutate, întunecându-mă, istovindu-mi puterea, acoperindu-mi faţa de ruşine şi necinste, când oare voi scăpa cu totul de tine, prin harul, îndurările şi iubirea de oameni a Domnului meu Iisus Hristos? Când ţi se va lua oare orice posibilitate de a-mi picura în inimă veninul urii tale?

De ce aş avea nevoie oare? Nu-mi trebuie nimic pe pământ în afara strictului necesar. De ce aş avea nevoie, oare? De Domnul, de harul Său, de împărăţia Sa în inima mea. Aici pe pământ, locul peregrinării mele, al vremelnicei mele ucenicii, nu am nimic care să-mi aparţină; toate sunt ale lui Dumnezeu, toate îmi sunt date spre vremelnică folosinţă, tot ce îmi prisoseşte dau semenilor mei mai săraci. De ce aş avea nevoie? ***De dragoste adevărată, creştinească, vie, lucrătoare. Mi-ar trebui o inimă iubitoare, care să simtă compătimire pentru semeni, care să se bucure de satisfacţiile şi succesele lor, să se întristeze de necazurile şi suferinţele lor, de păcatele, slăbiciunile, nereuşitele, neajunsurile, de nefericirea şi sărăcia lor. Simt nevoia de a-i putea compătimi cu căldură, sincer, în toate împrejurările vieţii, de a mă bucura cu cei ce se bucură, de a plânge cu cei ce plâng. Destul ne-am lăsat duşi de iubire de sine, de egoism, am căutat să trăim mereu numai pentru sine, să acaparăm totul: bogăţii, plăceri, gloria lumii acesteia, să nu trăim, ci să murim, să nu ne bucurăm, ci să suferim, purtând în noi otrava iubirii de sine, fiindcă iubirea de sine este cea prin care Veliar ne picură mereu otravă în inimă. Striga-voi deci cu Psalmistul: „Că pe cine am eu în cer, afară de Tine! Şi afară de Tine, ce am dorit pe pământ? Stinsu-s-a inima mea şi trupul meu, Dumnezeul inimii mele şi partea mea, Dumnezeule, în veac“ (Psalmul 72, 24-25). Doamne, Cel ce cunoşti inima mea, zvâcnirile ei, dă-mi ceea ce Îţi cer! Pentru mine, aceasta e cu neputinţă, la Tine sunt „toate cu putinţă“ (Marcu 10, 27). Dă-mi viaţa cea adevărată, risipeşte întunericul patimilor, nimiceşte-le prin puterea Ta!***

Ce relaţie există între cuvânt şi faptă? Cuvântul lui Dumnezeu a chemat, din nefiinţă la fiinţă, lumea cea văzută şi cea nevăzută. Iată de ce cuvântul şi fapta trebuie să fie nedespărţite, aşa cum nu pot fi despărţite, în existenţa lor, sufletul şi trupul. Cine respectă şi urmează cuvântul lui Dumnezeu cu credinţă şi statornicie, pentru care cuvântul înseamnă şi faptă, acela săvârşeşte şi acum lucruri măreţe,

uimitoare; prin cuvântul său se pun toate în mişcare, se supun demonii, se vindecă bolile, se edifică moralitatea oamenilor.

Crucea este în Hristos şi Hristos este pe cruce. Crucea închipuie pe Hristos, Fiul lui Dumnezeu, răstignit şi de aceea de semnul Crucii şi chiar de umbra ei se înfricoşează demonii, ca semn al lui Hristos însuşi, ca însăşi umbra Celui răstignit. De aceea, introducerea Crucii în apă pentru sfinţirea acesteia este un lucru deosebit de important; apa capătă puteri vindecătoare şi de izgonire a demonilor.

Creştinul este vas al lui Dumnezeu, biserica este casa lui Dumnezeu. O, câtă cinstire i se cuvine creştinului adevărat, cu câtă râvnă trebuie să se îndepărteze el de orice păcat şi cât de mult trebuie să se respecte creştinii între ei!

Ticălosul nostru vrăjmaş se străduieşte să distrugă iubirea tot prin iubire. Iubirea de Dumnezeu şi de aproapele să o distrugă prin iubirea de lume, de bucuriile ei efemere, prin iubirea de practicile ei corupte, potrivnice lui Dumnezeu; prin iubire trupească, iubire de avuţie, de onoruri, prin plăcerea de a ne distra în tot felul. Iată de ce trebuie să ne înăbuşim în noi orice iubire pentru cele lumeşti şi să înteţim focul iubirii de Dumnezeu şi de aproapele, prin jertfire de sine. Orice frumuseţe din lumea aceasta (frumuseţea feţelor) nu este decât o palidă, derizorie umbră a frumuseţii necreate a nespusei bunătăţi a feţei lui Dumnezeu. Orice desfătare lumească nu înseamnă nimic în comparaţie cu desfătarea ce va să vină. Mă rog Domnului să pătrundă credinţa lui Hristos în străfundul inimii mele, să lucreze de-a lungul întregii mele vieţi, să pătrundă Evanghelia lui Hristos în toate gândurile, simţămintele, vorbele şi faptele mele, în toate oasele şi în creierul meu şi nu numai în mine, ci în toţi oamenii, ca adevăr universal. „Şi aceasta este viaţa veşnică: să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, şi pe Iisus Hristos pe care L-ai trimis" (Ioan 17, 3).

Ce înmiresmate sunt oasele sfinţilor! Ce minunate arome răspândesc moaştele celor ce s-au făcut plăcuţi lui Dumnezeu! Ce neasemuită fericire este să dobândeşti harul nestricăciunii, binemirositor de la Duhul Sfânt şi, o dată cu el, viaţa veşnică! De ce oare alergăm după putreziciune? De ce oare ne place miasma păcatului, a patimilor aducătoare de otravă? În rugăciunile pe care Ţi le aducem, Doamne îi chemăm drept mijlocitori pe sfinţi, ca pe nişte miresme duhovniceşti, ca pe un mir al aromatelor Tale! Primeşte-le rugăciunea cea binemirositoare de iubire şi curăţie, pe care o fac pentru noi, şi izbăveşte-ne de duhoarea păcatului, fiindcă inimile ne sunt necurate şi buzele spurcate şi nu suntem vrednici de dulcea vorbire cu Tine. Totul în noi este ţărână, putreziciune. întinăciune. răutate; ei sunt sfinţii Tăi. Mirul cel mai curat, şi mai presus de toţi sfinţii stă Preacurata Ta Maică, mai înmiresmată

decât toate aromatele, fiindcă de mireasma sfinţeniei sale, a virtuţilor Sale sunt pline cerul şi pământul.

Când rosteşti numele lui Dumnezeu, fă-o cu cea mai mare evlavie şi nu uita că Dumnezeu a chemat din nefiinţă la fiinţă toate câte există şi că tot ceea ce există se ţine în bună rânduială numai prin bunătatea, atotputernicia şi înţelepciunea Sa. Rosteşte cu cea mai mare evlavie numele lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, prin Care toate îşi găsesc rostul; Care prin puterea cuvântului Său pune în mişcare toate cele ce sunt, determină schimbarea anilor, succesiunea anotimpurilor - vara, toamna, iarna, primăvara face să dea în pârg roadele pământului, umple pământul cu oameni şi animale, văzduhul cu păsări, mările, lacurile, râurile cu peşti, înmulţeşte neamul omenesc îndestulându-1 cu toate bunătăţile, ne izbăveşte de păcate şi de duhurile rele, pregăteşte celor ce îl iubesc locaşuri în Împărăţia cerurilor; Cel ce porunceşte luminătorilor cereşti să lumineze pământul, să micşoreze întunericul nopţii, Cel ce nu încetează să reverse peste noi aerul întremător, fără de care n-ar putea să rămână în viaţă făpturile; Cel ce a dat focului minunata însuşire de a încălzi, arde şi lumina, iar pământului capacitatea de a se roti, cu uşurinţa unei simple bule de aer, în jurul unui astru de imensitatea soarelui, de a se roti şi în jurul axei sale şi totodată înzestrându-1 cu puterea de a da din sine, după cuvântul Domnului, verdeaţă de tot felul; Care a dat apei calitatea de a se transforma în nenumărate chipuri, trecând în seva şi în sucul fiuctelor, copacilor, arbuştilor, ierburilor. Dumnezeul nostru este Dumnezeul minunilor, Dumnezeu atotbun, atotputernic, preaînţelept, Dumnezeul milei, îndurărilor, iubirii de oameni. Cine este Dumnezeu mare ca Dumnezeul nostru. Rosteşte cu evlavie şi numele Preacuratei Maici a Domnului nostru Iisus Hristos, Pururea Fecioara Maria, care L-a născut pe Domnul, pentru a noastră mântuire. Prin dânsa, din bunătatea Domnului, ne-am învrednicit de multe şi mari daruri: iertarea păcatelor, sfinţire, luminarea minţii, înnoire, izbăvire de moarte veşnică, ridicare la cer, înfiere de la Dumnezeu, îndumnezeire şi viaţă veşnică. Rosteşte cu evlavie numele apostolilor lui Hristos, cei ce s-au învrednicit a-L vedea pe Domnul şi a-I fi slujitori şi care au dus în întreaga lume dumnezeiasca Sa învăţătură, care au sădit şi au răspândit pe pământ mântuitoarea credinţă şi Biserica lui Hristos, credinţa înnoirii şi mântuirii; numele mucenicilor care şi-au plătit cu sângele lor naşterea cea de-a doua, întru viaţă veşnică, numele cuvioşilor care, supunându-şi trupul la înfrânare, au supus în sine patimile şi păcatul, dobândind fericita înnoire şi viaţa veşnică, numele sfinţilor „fără de arginţi” care prin neagomsire şi-au agonisit nepreţuita comoară a duhului şi viaţa veşnică numele tuturor sfinţilor.

Nu altul decât trupul, pe care îl răsfăţăm, îl desfătăm, îl împodobim, îi dăm linişte şi odihnă, este vrăjmaşul sufletului nostru şi încă unul foarte perfid şi primejdios.

El nu încetează a se împotrivi iubirii de Dumnezeu, voinţei şi poruncilor Sale, căutând să-şi facă propria sa voie, ceea ce îi şi reuşeşte de cele mai multe ori, atunci când Domnul Dumnezeu, în buna şi înţeleapta-I grijă pe care o poartă mântuirii noastre, nu-i pune puternică stavilă. Să răstignim trupul, cu patimile şi poftele lui, să nu-l răsfăţăm; să-l mortiricăm cu postul, privegherea, rugăciunea, munca, iar sufletul să ni-l desăvârşim prin citirea cuvântului lui Dumnezeu, cugetări la cele dumnezeieşti rugăciuni.

Mă simt plin de lumină, de căldură şi de linişte când mă îndrept cu tot sufletul către Soarele cel nevăzut, Soarele Dreptăţii, Hristos, Dumnezeul meu. Atunci mi se topeşte gheaţa de pe inimă, mi-o simt spălată de necurăţie şi stricăciune, se risipeşte bezna, fuge moartea duhovnicească, se înstăpâneşte viaţa cerească, nimic din cele pământeşti nu mă mai atinge.

"Păstrând taina credinţei în cuget curat" (1 Timotei 3, 9). Pentru a avea inimă curată îţi trebuie o credinţă creştinească sfântă, dumnezeiască, cerească, una care să poată lucra binefăcător asupra întregii tale fiinţe credinţa nu poate sălăşlui într-o inimă impură, nu poate produce schimbări binefăcătoare dacă omul persistă în viciu, nu dă semne de îndreptare. De aceea şi printre creştini sunt mulţi chemaţi şi puţini aleşi. Mulţi îşi zic creştini, dar puţini sunt cei ce s-ar putea numi pe drept cuvânt aşa, puţini sunt cei ce dau roade ale împărăţiei lui Dumnezeu. Iată de ce şi în lumea creştină sunt mulţi atei, liber-cugetători, superstiţioşi, profitori, desfrânaţi, curvari, beţivi, hoţi şi aşa mai departe. Nu este vinovată credinţa că unii creştini sunt aşa, ci cei ce poartă numele lui Hristos sunt de vină pentru neatenţia lor faţă de credinţă şi de rânduielile ei, pentru necurăţia lor, pentru patima pe care o arată faţă de cele pământeşti şi din cauza căreia nu-şi poate găsi loc în inima lor necurată, cea mai curată comoară cerească - credinţa lui Hristos - ceea ce îi face să piară chiar lângă izvorul mântuirii. Vai vouă, nerecunoscătorilor, răilor, îngâmfaţilor, superficialilor, desfrânaţilor, leneşilor! Ce-ar trebui să facem, Doamne? Fă prin mila, dragostea şi înţelepciunea Ta să fim supuşi Ţie, spulberă judecata noastră cea după trup, înfrânge-ne răutatea cu puterea bunătăţii Tale.

Tot omul pe pământ boleşte de lingoarea păcatului, de orbirea păcatului, de turbarea păcatului. Şi cum păcatul ia de cele mai multe ori forma răutăţii şi a trufiei, trebuie să ne purtăm cu tot omul stăpânit de păcat ca şi cu un bolnav, cu îngăduitoare iubire. Iată un adevăr important pe care de cele mai multe ori îl uităm. Ba chiar procedăm de-a-ndoaselea: sporim răul adăugându-i propria noastră răutate, trufiei îi opunem propria noastră trufie. În felul acesta sporeşte la noi răul, nu se micşorează, nu se vindecă, boala se întinde şi mai mult. Miluieşte-ne, Doamne! Miluieşte, Doamne, omenirea!

Pentru că a muşcat din fructul oprit, în Rai, omenirea s-a ales cu o cumplită boală sufletească: patimă pentru această viaţă, atât de scurtă, pentru bunătăţile şi desfătările pământeşti. Este atotpăgubitoarea dualitate a inimii omului, care se împarte între Dumnezeu şi lume, între bine şi rău. Şi fiindcă bunurile pământeşti nu pot sătura sufletul, care este făcut pentru desfătări duhovniceşti, pentru nesfârşite, veşnice bunătăţi şi fiindcă bunurile pământeşti nu sunt împărţite la egalitate, unii acaparează din patimă, dintr-o oarbă atracţie spre ele, foarte mult, altora revenindu-le foarte puţin sau nimic. De aici se iscă eternul păcat, vrajbă şi moarte, din dorinţa de a poseda. De aici se trage invidia şi ostilitatea între persoane şi între popoare, de aici războaiele sângeroase, luxul şi risipa unora şi sărăcia lucie a altora, ghiftuiala unora şi foametea altora, atotputernicia celor bogaţi şi cu vază şi împilarea altora; de aici furturi, jafuri, tot răul. Iată unde a dus muşcarea din fructul oprit, răul care l-a putut face şi de care nu ne putem dezbăra nicicum. Şi dacă Fiul lui Dumnezeu nu S-ar fi întrupat, n-ar fi pătimit şi n-ar fi murit pentru mântuirea noastră, atunci omenirea ar fi avut parte de un dezastru de neînchipuit şi fără de sfârşit, lipsit de orice bucurie, toţi am fi pierit în păcate, am fi suspinat veacuri nesfârşite, scrâşnind din dinţi în iad, fără nădejde de izbăvire, aşa cum şi acum păcătoşii care nu se căiesc sunt sortiţi aceloraşi veşnice chinuri.

Prinşi cu nimicuri, cu desfătări deşarte, nu mai aveţi nici timp, nici chef să pătrundeţi în duhul credinţei creştine, al dumnezeieştilor slujbe creştine, pentru a cunoaşte rânduielile bisericeşti, rostul sărbătorilor Bisericii Ortodoxe, al posturilor şi, în special, semnificaţia fiecărei săptămâni din Postul mare, evenimentele legate de acestea. Cunoaşteţi uneori pe dinafară repertoriul teatrelor, câte acte sau câte tablouri are cutare piesă, ce conţine ea, în linii mari şi în amănunt, dar nu cunoaşteţi esenţa Sfintelor Taine, deşi acestea dau celor ce le primesc cu vrednicie viaţă veşnică, negrăitele foloase ale vieţii veşnice. Nu cunoaşteţi nici esenţa slujbelor divine ale Sfintei Biserici Ortodoxe, maica voastră, cea care vă nutreşte, vă încălzeşte, vă curăţă şi vă sfinţeşte în toate, vă dă putere, ţinându-vă la sânul ei. Nu cunoaşteţi cuprinsul şi însemnătatea slujbelor de seară, de dimineaţă, nici ale Sfintei Liturghii, ale cântărilor, citirilor şi rânduielilor bisericeşti, rămase neschimbate. Se aduc argumente în favoarea spectacolelor teatrale, arătându-se că sunt folositoare, morale şi că, oricum, nu sunt vătămătoare sau că răul pe care l-ar putea aduce este mai mic, în comparaţie cu beţia şi desfrânarea, şi pe baza acestor argumente se încearcă răspândirea la maximum a spectacolelor teatrale.

Este de mirare că creştinii n-au găsit ceva mai bun de a-şi petrece preţiosul lor timp liber decât teatrul care, atât prin obârşia, cât şi prin semnificaţia sa, şi-a păstrat până astăzi un caracter păgân, idolatru, sub semnul deşertăciunii, al vidului, nefăcând altceva decât să prezinte cât se poate de amănunţit patimile şi aberaţiile

lumii acesteia, pofta trupului, pofta ochilor şi trufia vieţii şi numai arareori vitejia fiilor patriei, bineînţeles ai patriei pământeşti, nu cereşti? Tot ce ţine de cele cereşti, de sacralitate, purtând pecetea creştinismului, se situează în afara teatrului, sau dacă cumva nimereşte pe scenă, este ridiculizat. însuşi numele lui Dumnezeu, de care se cutremură toată făptura, este invocat aici cu frivolitate, uneori în deriziune, blasfemiator, sunt batjocorite chemarea preoţească, călugăria - „chipul îngeresc" -, respectul datorat autorităţilor şi părinţilor, feţelor bisericeşti, prin ridiculizarea publică a unor fapte condamnabile ale acestor persoane, aceasta făcându- se în faţa întregii societăţi, a unui tineret superficial, ba chiar şi a copiilor, pentru care persoana părinţilor sau a autorităţii trebuie să fie sfântă. Uneori ajunge un singur cuvânt ireverenţios sau defăimător la adresa celor mari pentru a le submina respectul ce li se cuvine. Să fi devenit creştinii atât de superficiali, încât să nu-şi poată găsi un mijloc mai bun de a-şi petrece timpul decât la teatru, părăsind pentru el Biserica lui Dumnezeu, slujbele divine şi timpul atât de scump, pe care li L-a dat Dumnezeu în zilele de sărbătoare pentru a învăţa cuvântul Său, pentru a-1 consacra unor reflecţii mântuitoare şi faptelor bune, timp care este irosit cu nechibzuinţă, pentru bucurii deşarte, pentru a face haz în mod stupid şi a bate din palme la teatru? Orice s-ar spune, teatrul este o instituţie caie îl batjocoreşte pe Dumnezeu. Ajunge sâ vă daţi seama de spiritul lui şi îmi veţi da dreptate; este o şcoală a necredinţei, a zeflemisirii, a ridiculizării insolente a tot ce există, a desfrâului. Vai de societatea în care se înmulţesc teatrele şi care se pasionează de teatru! Este adevărat că uneori răul pe care îl produce nu este chiar atât de mare pentru cei ce iubesc răul. Luaţi aminte la părerea poporului, a celor ce au frecventat teatrul mai des. Ei nu s-au sfiit să spună că teatrul duce la desfrâu. Numai nevăzătorii, căci „Dumnezeul veacului acestuia a orbit minţile necredincioşilor” (2 Corinteni 4, 4), spun că teatrul este instructiv şi moral. Nu, creştinii trebuie să se cultive neîncetat potrivit legii lui Dumnezeu, să citească mai des Evanghelia, să pătrundă sensul slujbelor divine, să ţină poruncile şi rânduielile Bisericii, să citească scrierile Sfinţilor Părinţi, publicaţiile duhovniceşti, pentru a se pătrunde de duh creştinesc şi a trăi creştineşte. Iată spectacolul nostru!

O, câtă amărăciune ţi-au pricinuit greşelile mele, Hristoase. Mântuitorul meu, Dumnezeul meu, atunci când ai fost defăimat, bătut, scuipat, când Ţi-au pus pe cap cunună de spini, când ai fost pironit pe cruce, când ai rămas spânzurat pe cruce în chinuri negrăite, pentru mine, izbăvindu- mă de cele mai amare şi mai grozave chinuri ale iadului! De acest sacrificiu, de chinurile cărora Te-ai dat de bunăvoie, ar trebui să-mi aduc aminte mai des, pentru a nu păcătui, pentru a săvârşi sârguincios fapte bune, a Te iubi din toată inima, a îndeplini mântuitoarele Tale porunci. Şi, cu toate acestea, uit deseori de această înfricoşătoare jertfă, pe care Fiul a adus-o pentru mine, Cel Unul-Născut, fără

de început, pururea fiitor al Tatălui Ceresc. Dă-mi. Doamne, inimă curată şi pocăinţă nestrămutată întru mântuire, dă-mi ca şi cealaltă vreme a vieţii mele să o petrec făcând voia Ta.

Chematu-M-ai deseori cu sinceritate în rugăciunile Tale? Îl întreabă Dumnezeu pe păcătos. ***Mulţumitu-Mi-ai cu inimă curată pentru nenumăratele Mele bunătăţi, care depăşesc tot ce ţi-ai fi putut închipui? Deseori, oare, adusu-Mi-ai sinceră jertfă de laudă, pentru ca să revărs încă şi încă o dată mila Mea peste tine?*** Şi ce-ar trebui să fac văzându-te în desfrânare, în pervertire, cu mintea şi cu inima corupte, cu voinţa înclinată în fiecare ceas spre rău şi spre viciu? Căci pe cine iubesc, pe acela îl pedepsesc, biciuiesc pe tot fiul pe care îl primesc (cf. Evrei 12, 6). Nu da semne de slăbiciune, tu, cel pe care te cert, pe care te pedepsesc. Rabdă. „Orice mustrare la început nu pare că e de bucurie, ci de întristare, dar mai pe urmă dă celor încercaţi cu ea roada paşnică a dreptăţii" (Evrei 12, 11).

Pentru săvârşirea Dumnezeieştii Liturghii trebuie mai presus de toate duh înalt. Omul cu asemenea duh să nu fie legat de nici o poftă, de nici o patimă şi desfătare lumească, să-i fie inima cuprinsă toată de văpaia Duhului Sfânt, de o fierbinte iubire de Dumnezeu şi de omenire, de fiecare suflet de om şi, mai cu seamă, de sufletele creştinilor, astfel încât să se poată înălţa oricând în rugăciune, cu inimă smerită, către Dumnezeu. „Foc am venit să arunc pe pământ şi cât aş vrea să fie acum aprins!" (Luca 12, 49), focul care a fost trimis asupra apostolilor în chip de limbi de foc, focul cel care ne este de trebuinţă şi nouă, ca să ne încălzească inimile îngheţate, să ni le înmoaie, să le retopească şi să le cureţe necontenit, să le sfinţească şi să le înnoiască. Unde s-ar putea găsi un asemenea preot, întocmai unui serafim, cu duh arzând de iubire, de laudă şi de recunoştinţă înaintea lui Dumnezeu, pentru minunile pe care ni le arată cu atâta bunătate şi înţelepciune? Eu, cel dintâi dintre păcătoşi, săvârşesc cu nevrednicie această cerească Taină, fiindcă nu-mi simt niciodată inima curată, legată fiind ea de desfătări şi pofte pământeşti. Caută, Doamne, în străfundul inimilor noastre, stropeşte-mă „cu isop şi mă voi curăţi", spală-mă „şi mai vârtos decât zăpada mă voi albi" (Psalmul 50, 8). „Că de vei mântui pe cel drept, nu-i lucru mare, iar de vei mântui pe cel curat, nu-i nici o minune, căci sunt vrednici de mila Ta, ci spre mine, păcătosul, să faci minuni cu mila Ta" (din rugăciunile de seară).

Mulţumescu-Ţi din toată inima, Doamne, că de nenumărate ori m-ai izbăvit de necinste, de năvala şi silnicia patimilor, că ai stins săgeţile de foc ale vrăjmaşului, că mi-ai îngrădit sufletul cu pacea Ta, că mi l-ai răcorit cu roua harului Tău. Slavă Ţie, Multmilostive şi Atotputernice, că prin harul Tău am rămas până acum teafăr şi nevătămat, în pofida nenumăratelor uneltiri pe care le-au urzit împotriva mea

crâncenii vrăjmaşi nevăzuţi, care au căutat să mă înghită. Cred, Doamne, că mă vei izbăvi şi mă vei mântui şi de-acum încolo de toată uneltirea şi de toată năvala vrăjmaşilor, făcându-mă vrednic de Împărăţia Cerurilor şi că se vor bucura de ajutorul Tău toţi cei încercaţi de duhurile răului, care vieţuiesc în evlavie. Că Tu eşti mila şi mântuirea celor ce vor şi chiar celor ce nu vor mântuirea. S-a spus: „Şi de voiesc, şi de nu voiesc, mântuieşte-mă" (dintr-o rugăciune de seară).

Pentru mântuirea sufletelor noastre, Domnului să ne rugăm (Ectenie). Cel ce se cercetează pe sine cu sinceritate, acela nu poate să nu-şi dea seama că sufletul nostru piere câte puţin în tot felul de păcate, doarme cuprins de somnul de moarte al păcatului, stă prins mereu în captivitatea diavolului, încătuşat de cumplite păcate; dându-şi seama de acestea toate, omul suspină şi se roagă, din adâncul inimii, pentru mântuirea sufletelor răscumpărate cu nepreţuitul Sânge al lui Hristos. În fiecare zi sufletele noastre se irosesc spre pierzare în răutate, bârfă, invidie, arghirofilie şi lăcomie, beţie, desfrânare, trândăvie şi nerâvnă, urâţenie şi cârteală, ignoranţă, vorbire deşartă şi vorbire spurcată, superficialitate, „liberă-cugetare", nesupunere, insolenţă, samavolnicie şi atâtea alte patimi. „Pentru pacea de sus", fiindcă „nu este pace în oasele mele de la faţa păcatelor mele" (Psalmul 37, 3).

Prin Dumnezeiasca sa Liturghie, Biserica Ortodoxă ne pregăteşte să devenim cetăţeni ai cerului, învăţându-ne toate virtuţile pe care ni le dau drept pildă viaţa Maicii Domnului şi vieţile sfinţilor, prin curăţirea, sfinţirea şi îndumnezeirea noastră cu Sfintele Taine, prin „toate cele ce sunt spre viaţă şi spre bună cucernicie" (2 Petru 1,4). De aceea trebuie să nu pregetăm a merge la sfintele slujbe, cu cuget curat, cu evlavie şi de bunăvoie, mai cu seamă de sărbători, să ne facem părtaşi Tainelor Pocăinţei şi Cuminecării. Cei ce se îndepărtează de Biserică şi de sfintele sale slujbe cad victime patimilor lor, mergând spre pieire.

Ce fiinţă fără seamăn este omul, minunat creată de Dumnezeu după chipul Său! Dacă chiar şi în stare de cădere se arată capabil de multe lucruri extraordinare, pe care le-a săvârşit şi le săvârşeşte, după cum vedem, atât din istorie, cât şi din viaţa de azi, atunci câte minuni n-ar fi în stare să facă dacă ar atinge sfinţenia şi desăvârşirea! Dar ceea ce este cu deosebire demn de atenţie, de mirare, de respect şi de neprefăcută recunoştinţă în fiinţa omului este că el poate deveni asemenea Creatorului Său, Dumnezeu, că este juruit fericirii veşnice în Dumnezeu şi împreună cu Dumnezeu, că va străluci cândva ca soarele în împărăţia Părintelui său ceresc! Domnul, mai înainte- văzător al slavei aleşilor Săi, zice: „Atunci cei drepţi vor străluci ca soarele în împărăţia Tatălui lor" (Matei 13, 43).

La Proscomidie ni se arată imaginea Bisericii cereşti şi a celei pământeşti, Biserica celor mai înainte trecuţi dintre noi, al căror nume este înscris în ceruri, şi Biserica luptătoare, cea care poartă război pe pământ cu vrăjmaşii mântuirii, întreaga Biserică adunată în jurul Mielului care ridică păcatele lumii (Agneţul). Ce privelişte măreaţă, ne umple de încântare, dar şi de umilinţă sufletul! Fiindcă şi eu mă aflu în această obşte a sfinţilor, şi pe mine m-a răscumpărat Mielul lui Dumnezeu, şi eu sunt împreună-moştenitor cu sfinţii dacă mă voi arăta credincios Mielului până la moarte. Sunt membri ai acestei sfinte şi cereşti obşti şi moştenitori ai împărăţiei ce va să vină şi apropiaţii mei. O, cât de mult ar trebui să mi se lărgească inima, ca să-i cuprindă pe toţi în ea, ca să-i pot iubi pe toţi, să mă arăt râvnitor pentru toţi, să mă îngrijesc de mântuirea tuturor ca şi de propria mea mântuire! Înţelepciunea înţelepciunilor! Să fim curaţi şi neprefăcuţi, să fim cu inimă curată faţă de toţi. Să nu ne uităm chemarea şi alegerea, cele de Sus, şi să ne străduim mereu să le cinstim! Chemare dumnezeiască, întru Hristos Iisus.

Nu căuta la păcatele altora, nu arăta duşmănie, nici pe ascuns, nici pe faţă, celui ce greşeşte, gândeşte-te mai bine la păcatele tale, căieşte-te din toată inima pentru ele, socoteşte-te, cu adevărat, mai păcătos decât toţi, roagă-te cu iubire pentru cei ce greşesc, cunoscând că toţi suntem aplecaţi spre păcat.

Adevăratul creştin se comportă ca şi cum viaţa de-acum nu ar fi decât pregătirea celei viitoare; nu consideră viaţa din veacul acesta singura posibilă. În tot ce face, nu ţine seama de ce se spune despre el în viaţa de aici, ci de ceea ce se va spune în viaţa de dincolo, în cer. El se închipuie pe sine mereu în prezenţa lui Dumnezeu, a îngerilor, a tuturor sfinţilor şi nu scapă din vedere că odată şi odată ei vor da mărturie despre gândurile, cuvintele şi faptele sale.

Prin iubire de Dumnezeu şi de aproapele aparţin cerului, sunt om ceresc. Dacă mă las copleşit de grijile lumeşti şi mai cu seamă de patimi, sunt al pământului, om pământesc şi om al diavolului. Doamne şi Stăpânul vieţii mele, dă-mi mie, robului Tău, duhul dragostei!

Iubeşte. Dacă vei purta în inimă iubire de Dumnezeu şi de aproapele, avea-vei de toate, nimic nu-ţi va lipsi, fiindcă unde este iubire, acolo este şi Dumnezeu; iar Dumnezeu înseamnă pentru noi lucrul de căpetenie, totul: viaţa, pacea, dulceaţa, fericirea. Ciudat şi dureros este să vezi cum din motive neînsemnate şi meschine diavolul ajunge să ne lipsească de dragostea lui Dumnezeu şi de aproapele. De pildă, pentru ceva ce nu este decât pulbere la propriu, cea pe care de-atâtea ori o călcăm sub picioare, din pricina banilor, mâncării şi băuturii, hainelor, locuinţelor,

onorurilor, a tuturor acelor lucruri care se trec şi dispar o dată cu materia care le-a odrăslit - pământul - şi cu pulberea trupurilor noastre acaparate de griji.

Nu uita Dragostea Care şi-a jertfit viaţa pentru oameni. Nu-ţi precupeţi nici tu viaţa pentru fratele tău; răstigneşte, fără milă, omul trupesc din tine, cel ce refuză a se jertfi pentru fratele său.

Eşti lacom, nesăţios, zgârcit? Gândeşte-te: cine ţi-a dat viaţă? Banii? Sau pâinea? Nu Dumnezeu? Nu oare cuvântul Său te-a trezit la viaţă pe tine şi toate făpturile? Nu Fiul lui Dumnezeu „ţine toate cu cuvântul puterii Sale" (Evrei 1, 3)? Oare, te menţii în viaţă numai cu bani, cu pâine, cu apă şi cu vin? Nu cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu va trăi omul (cf. Matei 4, 4)? Banii şi pâinea nu sunt oare praf şi pulbere? Oare nu pâinea este cel din urmă lucru de care avem nevoie pentru a ne menţine în viaţă? Totul a fost creat şi se ţine prin cuvânt. Din Cuvânt izvorăşte viaţa. Prin el se menţine.

Toată făptura îşi prea slăveşte Creatorul, pe Dumnezeu în trei ipostasuri: Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt; soboarele îngereşti care înalţă neîncetat cântare întreit-sfântă, Sfânta Biserică a lui Hristos, mucenicii, sfinţiţii slujitori, cuvioşii, drepţii, toţi sfinţii, toată lumea văzută, toţi adevăraţii creştini acum în viaţă, lumea toată. Realitatea treimicităţii Dumnezeirii ne este evocată de cele trei însuşiri ale aerului: el ne înconjoară din toate părţile, prin el trăim, suntem pătrunşi pe de-a-ntregul de el. Putem oare, cunoscând aceasta, să ne îndoim de dumnezeirea Fiului sau a Duhului lui Dumnezeu? Câte lucruri nu vedem săvârşindu-se în numele Tatălui şi-al Fiului şi-al Duhului Sfânt? Câte puteri ale Duhului lui Dumnezeu nu le-am simţit noi înşine, în propria noastră persoană? Sfântul Duh este aerul, spiritul duhovnicesc al fiinţelor raţionale. Ceea ce este aerul pentru corpurile fizice, aceea este Duhul Sfânt pentru fiinţele raţionale şi libere. Ele se umplu de El, capătă viaţă, sfinţire, înţelepciune, tărie. Fiul lui Dumnezeu este pentru noi „calea, adevărul şi viaţa" (Matei 4, 4), odihna („vă voi odihni pe voi" - Matei 11. 28), bucuria („vă voi vedea şi se va bucura inima voastră" - Ioan 16. 22). Toate acestea le-am încercat şi le încercăm noi înşine. Putea-vom oare cunoscând acestea toate, să ne plecăm urechea şi să dăm ascultare celui ce se împotriveşte Domnului în toate? Şoaptei celei dinlăuntrul nostru, duhului răului, al întunericului, care „respiră minciună, răutate, urâţenie, strâmtorare şi foc ucigător, dar care se risipeşte ca fumul şi ca praful la auzul numelui lui Hristos şi al crucii Sale? Face să-i dăm ascultare acelei fantasme, să ne tulburăm de vicleşugurile sale? Să ştii şi să nu te îndoieşti niciodată că acela este tăgăduirea absolută a adevărului. „Şi dacă aş zice că nu-L ştiu (pe Tatăl), aş fi mincinos, asemenea vouă. Ci îl ştiu şi păzesc cuvântul Lui" (Ioan 8, 55). Fie şi numai faptul că el ucide întotdeauna sufletul constituie dovada că el este

minciună, moarte, nu adevăr, nu viaţă. Singurul vinovat de existenţa morţii este diavolul. Amin.

Dacă îi chemăm pe sfinţi cu credinţă şi dragoste, ne vor asculta îndată. Noi ne unim cu ei pe temeiul credinţei, ei se unesc cu noi si noi cu ei pe temeiul iubirii, fiindcă ei sunt în Dumnezeu şi noi suntem în Dumnezeu, Care este iubire (1 Ioan 4, 16). De ce este nevoie să ne rugăm îndelung? Pentru ca prin îndelungă şi stăruitoare rugăciune să dăm căldură inimilor noastre răcite şi împietrite de o îndelungată rămânere în deşertăciune. Căci ar fi straniu să considerăm şi cu atât mai puţin să pretindem că o inimă înrăită şi împietrită de deşertăciunea acestei vieţi ar putea să se pătrundă degrabă de căldura credinţei şi iubirii de Dumnezeu, rugându-se. Nu, pentru aceasta se cere muncă şi iar muncă, timp şi iar timp. „Împărăţia Cerurilor se ia prin străduinţă şi cei ce se silesc pun mâna pe ea” (Matei 11,12). Împărăţia lui Dumnezeu nu vine îndată în inimă, mai cu seamă când oamenii se îndepărtează de ea cu atâta îndărătnicie. însuşi Domnul ne face cunoscută voinţa Sa, aceea de a nu ne ruga în grabă, când ne dă exemplul văduvei stăruitoare, care mergea la judecător, stânjenindu-1 cu cererile ei (Luca 18, 2-6). Domnul, Părintele nostru ceresc, ştie mai înainte să-I fi cerut noi ce anume îi cerem (Matei 6, 8), de ce avem nevoie, dar noi nu îl cunoaştem cum ar trebui, ne-am dat prea mult deşertăciunilor lumii, nu Părintelui ceresc. De aceea Domnul, în înţelepciunea şi milosârdia Lui, face din nevoile noastre un prilej de a ne întoarce la El. „întoarceţi-vă la Mine, Părintele vostru, măcar acum, rătăcitorii Mei fii, dacă mai înainte aţi fost departe de Mine, acum, cel puţin, încălziţi-vă inimile, care altă dată erau atât de reci, prin credinţă şi dragoste către Mine“.

A-i sluji Domnului în biserică cu vrednicie, din inimă, cu evlavie, cu credinţă vie este izvor de pace, bucurie, fericire sufletelor noastre. Un preot cucernic, săvârşind astfel slujbele, Sfintele Taine, rugăciunile, dobândeşte, cu adevărat, supremă desfătare şi fericire.

Cuvântul lui Dumnezeu este faptă, viaţă, fiinţă, realitate din Realitate, viaţă din Viaţă, adevăr din Adevăr. De la diavolul, care a căzut din trufaşă închipuire, dorind să-şi însuşească ceea ce e cu neputinţă de însuşit şi care a căzut de la viaţă şi de la adevăr, vine visarea deşartă, minciuna, de la moarte - moartea.

Omul este liber, zice-se; el nu se cuvine şi nu poate fi constrâns să primească nici o credinţă şi nici o învăţătură. Ce concepţie diavolească! Dacă nu li se impune oamenilor să facă ceea ce trebuie, ce se poate alege de ei? Ce-o să se aleagă de tine, cel ce trâmbiţezi acum noi reguli de viaţă, dacă nu-ţi vei impune ţie însuţi nimic bun, ci vei trăi după cum îţi va dicta inima ta coruptă, mintea ta trufaşă,

mioapă, oarbă, trupul tău păcătos? Răspunde-mi, ce se va alege de tine? Dacă nu-ţi vei impune nimic, nu zic ceva bun, ci nici măcar ceva obligatoriu şi folositor? Poţi oare să faci abstracţie de orice autoconstrângere? Este de conceput ca unui creştin să nu i se ceară, să nu i se impună să îndeplinească prescripţiile credinţei şi evlaviei? Oare nu este scris în Sfânta Scriptură că „Împărăţia Cerurilor se ia prin străduinţă“, că numai cei ce se silesc şi-o pot dobândi (cf. Matei 11, 12)? Cum să nu le impui, mai ales copiilor, să se roage? Ce s-ar alege de ei dacă n-am face-o? Nu nişte leneşi şi nişte derbedei? Nu s-ar deprinde cu tot răul?

Despre cei ce fac acte de binefacere astăzi. Te înfrupţi din belşug de toate bunătăţile pământului, mai dai câte ceva celor nevoiaşi, dar te răsfeţi cel mai mult pe tine, adică gesturile de binefacere pe care le faci nu-ţi impun nici cel mai mic sacrificiu. Asemenea acte caritabile n-au nici o valoare. Ce alte moduri de a „face bine“ se mai practică astăzi, acţiuni aşa-zis caritabile? Serate distractive, „în scop de binefacere”, dar care urmăresc să slujească păcătosului nostru trup, diavolului în primul rând şi de-abia după aceea aproapelui şi lui Dumnezeu. Aşa ceva, domnilor, nu este filantropie decât poate numai cu numele. „Să nu facem cele rele ca să vină cele bune” (cf. Romani 3, 5). „Vai vouă, celor ce sunteţi sătui acum, că veţi flămânzi. Vai vouă, celor ce astăzi râdeţi, că veţi plânge şi vă veţi tângui” (Luca 6, 25).

Când te rogi Domnului şi îi ceri, pentru tine sau pentru altcineva, bunuri duhovniceşti, cereşti, sau pământeşti, materiale, ca să fii cu totul convins că ţi se va da ceea ce ceri şi, în general, bunuri de trebuinţă tuturor, prin purtarea de grijă, înţelepciunea şi bunătatea lui Dumnezeu, să ai în minte şi în inimă cuvintele Mântuitorului: „Cereţi şi vi se va da; căutaţi şi veţi afla; bateţi şi vi se va deschide; că oricine cere ia, cel care caută află şi celui care bate i se va deschide. Sau cine este omul acela între voi care, de va cere fiul său pâine, oare el îi va da piatră? Sau de-i va cere peşte, oare el îi va da şarpe? Deci dacă voi, răi fiind, ştiţi să daţi daruri bune fiilor voştri, cu cât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri va da cele bune celor care cer de la El?“ (Matei 7, 7-11).

Când citeşti adevăruri cunoscute, nu spun ştiute, niciodată: nimic nou, numai lucruri ştiute, întocmai cum am afirmat şi eu. Aceasta înseamnă trufie diavolească. O asemenea reacţie duce în cele din urmă la convingerea că toate îţi sunt cunoscute, şi bune şi rele, cu alte cuvinte, eşti atotştiutor. Mulţi refuză să citească cărţi de predici, în general cărţi duhovniceşti, pe motiv că ştiu ce scrie acolo, că s-a mai spus de o mie de ori, că totul este, de multă vreme, arhicunoscut. Spre deosebire de cărţile profane, în care, chiar dacă se spun mereu aceleaşi lucruri, de

multă vreme cunoscute, se repetă aceleaşi deşertăciuni lumeşti, oamenii le citesc şi le recitesc mereu. O, voi, muşte necurate, care vă nutriţi cu mortăciuni!

Domnul ne cheamă să intrăm în comuniune cu El şi pentru aceasta trebuie să păzim între noi cu luare aminte unitatea în duh şi unirea în pace, ca mădulare ale trupului lui Hristos şi ca mădulare unul altuia: „Unul altuia suntem mădulare" (Efeseni 4, 25).

După ce ai săvârşit cu vrednicie slujbele şi Sfintele Taine, mulţumeşte-I întotdeauna Domnului, din tot sufletul, printr-o scurtă rugăciune, pentru că te-a socotit vrednic să-I slujeşti din toată inimă, cu credinţă şi cu dragoste, să te pui în slujba intenţiilor şi faptelor Sale, plin de supremă iubire de oameni. Căci a sluji Domnului, Creatorului şi Răscumpărătorului nostru este cel mai mare dar şi cea mai mare binefacere de care ne putem bucura noi păcătoşii, cu roadă neasemuit de bogată, atât pentru cei care primesc, prin noi, sfinţire şi mântuire de la Dumnezeu, cât şi pentru noi înşine,fiindcă ne aduce pace, suflare de viaţă, bucurie. Să-I mulţumim neîncetat Domnului că a binevoit să ne facă pe noi, păcătoşii şi nevrednicii robii Săi, împreună-lucrători cu Sine, după cuvântul Apostolului: „Căci noi împreună-lucrători cu Dumnezeu suntem" (1 Corinteni 3, 9), slujitorii şi chivemisitorii Tainelor Sale. „Aşa să ne socotească pe noi fiecare om: ca slujitori ai lui Hristos şi ca iconomi ai Tainelor lui Dumnezeu" (1 Corinteni 4, 1). Şi cu toate acestea, ce fac mulţi dintre noi? Săvârşesc slujbele, Tainele, rugiciunile fără tragere de inimă, fără vlagă, neglijent, în grabă, cu omisiuni, dorind şi isprăvească cât mai repede acea sfântă lucrare ca să dea fuga la deşertăciunile vieţii zilnice. Ce groaznică ispită, ce greu şi cumplit păcat! Fără să vrei îţi aduci aminte de acel teribil cuvânt al Domnului către cei ce nu se arată râvnitori în îndeplinirea lucrului Său: „Blestemat să fie cel ce face lucrurile Domnului cu nebăgare de seamă" (Ieremia 47, 10).

Spuneam: ce groaznică ispită! Da, groaznică ispită, deoarece, orbiţi fiind, desconsiderăm cuvintele Duhului Sfânt, de a cărui suflare sunt pline rugăciunile, Tainele şi slujbele, desconsiderăm prin aceaata ceea ce poate însemna şi pentru noi, dacă ne-am arăta plini de osârdie şi râvnă, un izvor de prea dulce pace, bucurie întru Duhul Sfânt şi chiar izvor de sănătate trupească. Fiindcă cuvintele rugăciunilor din timpul slujbelor şi Tainelor, citite cu credinţă şi evlavie, cu frică de Dumnezeu, fără grabă, cu duh arzător, au, neîndoielnic, miraculoasa însuşire ca deodată cu sufletul să ne revigoreze, să ne întărească şi să ne vindece şi trupul. Practica ne-o demonstrează. Am spus că este un greu şi cumplit păcat, fiindcă, săvârşind Tainele neglijent, pângărim cele sfinte ale Domnului. Ce-ar trebui să facem pentru a celebra Tainele şi slujbele cu vrednicie, conştiincios, cu duh

arzător? Să ţinem mereu trează în noi credinţa că Dumnezeul nostru, Cel închinat în Treime - Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt - este neîncetat cu noi, ne vede şi că la primul cuvânt al rugăciunii noastre sincere, când îi cerem ajutor, este gata să ni-1 dea. Fiindcă rugăciunea spusă cu credinţă este întocmai ca respiraţia pentru trup: atâta timp cât trăim pe pământ, ceea ce este respiraţia pentru trupul nostru este rugăciunea făcută cu credinţă pentru suflet. Amintindu- ne că Atotputernicul este pururea cu noi şi păstrându-ni-L mereu în minte, îndepărtând din inimă orice gând lumesc şi orice îndoială, grijă ori patimă, putea-vom săvârşi întotdeauna cu vrednicie lucrarea lui Dumnezeu.

Despre rugăciunea făţărnică. Credeau oare fariseii că rugăciunea lor este prefăcută? Nu credeau, în ipocrizia lor, ei se considerau drepţi. Făţărnicia devenise pentru ei obişnuinţă, ajunsese, ca să spunem aşa, o a doua lor natură. Erau convinşi că prin rugăciunile lor îl slujesc pe Dumnezeu. Consideră, oare, creştinii făţarnici de astăzi că se roagă şi trăiesc prefăcut? Nu. Ei se roagă în fiecare zi şi, poate nu puţin, rugăciunea le-a intrat în obişnuinţă, dar se roagă cu gura, nu cu inima, nu cu inimă zdrobită, fără dorinţa hotărâtă de a se îndrepta; o fac numai pentru a se achita de o rânduială prestabilită; „cred că aduc închinare lui Dumnezeu” (cf. Ioan 16, 2), deşi, rugându-se aşa, nu fac decât să-şi atragă mânia lui Dumnezeu. Într-o măsură mai mare sau mai mică, toţi păcătuim, în sensul că ne rugăm făţarnic şi pentru aceasta vom avea parte de mare osândă. Smereşte-te, socotindu-te pe tine ca iarba, care nu preţuieşte nimic faţă de stejarii seculari, sau ca un mărăcine plin de ghimpi faţă de nişte splendide, înmiresmate şi gingaşe flori; eşti iarbă şi mărăcine din pricina păcatelor tale.

Când dai milostenie cuiva care ţi-a cerut-o şi ştii că acela nu este sărac, e sănătos şi, pe cât se pare, nu merită să fie ajutat, începe să te doară inima, cum se spune, să regreţi ce-ai făcut. Nu este bine, să nu-ţi pară rău fiindcă şi nouă, tuturor, Dragostea divină ne împarte dintr-ale Sale, deşi n- am avea întotdeauna nevoie, ne-ar fi de ajuns ceea ce avem. Dragostea de aproapele trebuie să-ţi şoptească aşa: „Chiar dacă omul acela are ce-i trebuie, nu i-ai strica dacă i-aş spori avutul” (la drept vorbind, cu două-trei copeici nu poţi spori sau redresa avutul nimănui). „Mie îmi dă Dumnezeu, de ce să nu dau şi eu celui ce simte că are nevoie?” Dacă ar fi să primeşti de la Dumnezeu darurile bunătăţii Sale numai după merit, probabil că te-ai găsi în situaţia de a nu avea nimic. Dumnezeu este generos faţă de tine, deşi nu meriţi; tu însă eşti convins că El trebuie să fie generos. Atunci de ce nu vrei să fii şi tu generos cu fraţii tăi, din ceea ce îţi prisoseşte?

Consideră orice lucru în lume ca pe o umbră trecătoare, nu-i îngădui inimii să se lipească de ceva, nu da importanţă la nimic din cele ce sunt ale lumii, nu-ţi pune

nădejdea în ele. Alipeşte-te de singura realitate nestricăcioasă, prea înţeleaptă, nevăzută: Dumnezeu. „Neprivind noi la cele ce se văd, ci la cele ce nu se văd; fiindcă cele ce se văd sunt trecătoare, iar cele ce nu se văd sunt veşnice” (2 Corinteni 4, 18).

Modul de a trata bolile sufletului (patimile) se deosebeşte mult de tratarea bolilor trupului. În bolile trupeşti, după ce a fost diagnosticată boala, urmează a fi folosite cu luare-aminte şi grijuliu mijloacele care să atenueze durerea, apă caldă, comprese... în cazul unor boli ale sufletului, lucrurile stau altfel, nu trebuie îngrijite cu menajamente, necum cocoloşite, alintate cu „comprese calde”, ci lovite fără milă, „răstignite". Caută să faci întotdeauna împotrivă la ceea ce îţi pretinde o asemenea boală; ţi-a căşunat ură împotriva aproapelui? Caută să-ţi răstigneşti ura îndată, prin iubire; te-ai îmbolnăvit de avariţie? Străduieşte-te să fii generos; pizma înlocuieşte-o cu solicitudinea, trufia cu smerenia cea mai adâncă, arghirofilia cu neagonisirea. Te chinuie duhul vrajbei? Iubeşte pacea şi dragostea; te încearcă lăcomia pântecelui? Arată-te grabnic râvnitor către înfrânare şi post. Arta de a vindeca bolile sufletului constă în a nu te lăsa obseda de ele, în a nu le face nicicum pe plac,ci în a le reteza îndată, de la rădăcină.

În privinţa “răspunsului” pe care îl va da Dumnezeu rugăciunii tale, adică dacă se va îndeplini ceea ce I-ai cerut, fii convins că, după cum ţie îţi este uşor să-ţi respecţi cuvântul dat, lui Dumnezeu îi este mult mai uşor şi mai la îndemână să îndeplinească fiecare cuvânt al rugăciunii tale, fiindcă prezenţa cuvântului implică prezenţa faptei, iar la Domnul nu există cuvânt fără faptă, cuvântul nu se întoarce niciodată neroditor la El. („Aşa va fi cuvântul Meu, care iese din gura Mea; el nu se întoarce către Mine fără să dea rod, ci el face voia Mea şi îşi îndeplineşte rostul lui" - Isaia 55, 11). Când te rogi, ţine minte că Dumnezeu este Cel ce este, că tot ce există vine de la El. Şi gândul, şi cuvântul, şi fapta. Totul. Este prea înţelept, atotputernic, atotbun.

Mare păcat că în discuţiile pe care le poartă oamenii între ei, acasă să zicem, nu aduc vorba de Dumnezeu. Cât de mult s-ar îmbogăţi aceste discuţii, s-ar înviora, ar da roade! Râuri de apă vie, de cuvinte mântuitoare ar curge atunci din rărunchii credincioşilor (cf. Ioan 7, 38). Câte dintre aceste discuţii n-ar deveni instructive, liniştitoare, cu adevărat delectabile. Acum însă, când în cercurile de familie şi de prieteni nu se vorbeşte nimic despre Dumnezeu, ci numai despre cele lumeşti, discuţiile se istovesc repede, se lasă plictiseala, pentru ca în cele din urmă timpul preţios să se irosească în distracţii stupide şi dansuri. Vrăjmaşul neamului omenesc ţine seama de slăbiciunea oamenilor de a se deda flecărelii deşarte şi în general de a-şi pierde timpul în distracţii frivole. Din această slăbiciune a ştiut să tragă un

imens folos. A pus la cale teatrele, circurile, panorame ale deşertăciunii, dar şi un mod prin care îşi bate joc de vanitatea omenească. Oameni fără minte, înclinaţi spre frivolitate, trândăvie, inactivitate frecventează cu patimă teatrele şi circurile, neştiind să găsească ceva mai bun de făcut, plăcut, liniştitor pentru suflet. „Deşertăciunea deşertăciunilor, toate sunt deşertăciuni! Teme-te de Dumnezeu şi păzeşte poruncile Lui! Acesta este lucrul cuvenit fiecărui om“ (Ecclesiastul 1,2; 12, 13).

Eşti bolnav şi boala te chinuie din cale-afară; eşti deprimat, te-a cuprins urâtul, te frământă gândurile, unele mai negre decât altele; inima şi buzele stau gata să murmure, să-L hulească pe Dumnezeu. Iată, frate, sfatul meu sincer: rabdă-ţi boala cu demnitate, nu te lăsa cuprins de disperare, ci dimpotrivă, bucură-te, dacă poţi, că ai căzut bolnav! De ce să mă bucur, mă vei întreba, când mă simt doborât din toate părţile? Bucură-te că Domnul te-a ales pe tine, trimiţându-ţi această vremelnică pedeapsă, ca să-ţi cureţe sufletul de păcate. „Căci pe cine îl iubeşte Domnul, îl ceartă" (Evrei 12, 6). Bucură-te că în starea în care te afli nu te mai dedai patimilor la care te-ai fi dedat dacă erai teafăr. Bucură-te că porţi crucea bolii şi că astfel mergi pe calea cea strâmtă, plină de suferinţă care duce la Împărăţia Cerurilor. În aparenţă, bolile ni se înfăţişează doar prin partea lor dureroasă, neplăcută, înfricoşătoare. Puţini sunt aceia dintre noi care realizează, în timpul bolilor, şi folosul pe care acestea îl aduc sufletului. În faţa lui Dumnezeu însă, a prea în-ţeleptului şi prea bunului Proniator, nici o boală nu rămâne fără folos pentru sufletul nostru. În „mâna“ Providenţei, bolile sunt ca o doctorie amară dată sufletului nostru, pentru a-1 vindeca de patimi, de năravuri şi înclinaţii rele. Nici o boală dintre cele ce ne sunt trimise nu rămâne fără folos. De aceea trebuie să avem în vedere folosul pe care ni-1 aduce boala, pentru a o putea suporta mai lesne şi mai împăcaţi cu sine. Scris este în Scriptură: „Cine a suferit cu trupul a isprăvit cu păcatul” (1 Petru 4, 1).

Dragostea pe care ne-o poartă Dumnezeu stă mai presus de dragostea maternă. Mama m-a purtat în pântece, m-a adus la lumina zilei, după rânduiala lui Dumnezeu, apoi m-a hrănit, m-a mângâiat, m-a purtat în braţe. Când am fost în stare să merg singur, nu m-a mai purtat în braţe, după ce mai înainte încetase să mă mai alăpteze din sânul ei. Aş putea spune însă că Domnul Dumnezeu mă poartă mereu la sânul Său. Spune Domnul: „Cel ce mănâncă trupul Meu şi bea Sângele Meu rămâne întru Mine şi Eu întru el“ (Ioan 6, 56). Sau „Fiindcă eşti căldicel - nici fierbinte, nici rece - am să te vărs din gura Mea” (Apocalipsa 3, 16). Mă poartă mereu în braţele Sale. „Iată, te-am însemnat în palmele Mele; zidurile tale sunt întotdeauna înaintea ochilor Mei“ (Isaia 49, 16). „Ţine toate cu cuvântul puterii Sale” (Evrei 1, 3). El este tăria, pacea, dulceaţa şi bucuria mea, lumina minţii şi a

inimii mele; El mă hrăneşte cu toate roadele pământului, întocmai ca o mamă care îşi alăptează pruncul. El este hrana mea cea tare, băutura mea cea nesecată (Acatistul Domnului nostru Iisus Hristos, icos 10). Părinţii ne părăsesc, când ajungem la maturitate, îi părăsim şi noi atunci, fiindcă scris este: „Va lăsa omul pe tatăl său şi pe mama sa şi se va lipi de femeia sa“ (Matei 19, 5) (aceasta poate fi înţeles la propriu sau la figurat, adică să se alipească de Hristos, cea mai înaltă şi mai sfântă iubire, mai puternică decât cea a unei femei iubitoare). Domnul nu ne părăseşte nici o clipă, de când începem să existăm până murim („întotdeauna înaintea ochilor Mei” - Isaia 49, 16), îngrijindu-se mereu de noi ca pasărea de puii săi. El este nădejdea cea de la moartea noastră, liniştea noastră la judecata Sa, dorirea noastră de a nu ne ruşina atunci (Acatistul Domnului nostru Iisus Hristos, icos 5), de a ne duce în veşnicele locaşuri ale Împărăţiei Cerurilor.

Să stârpim din noi încremenita nepăsare faţă de păcatele noastre; să stârpim din inimă trufia, care ne face să credem că n-avem nevoie să ni se ierte păcatele

Fraţilor şi surorilor care vă pregătiţi de împărtăşanie! Să stârpim din noi încremenita nepăsare faţă de păcatele noastre; să stârpim din inimă trufia, care ne face să credem că n-avem nevoie să ni se ierte păcatele, că n-avem nici o vină, că nu suntem păcătoşi sau că păcatele ne sunt uşoare, ,.omeneşti" - ca şi când ar fi trebuit să fie drăceşti! - sau că ne simţim foarte bine şi trăind în păcat. Aceasta este trufie diavolească, însuşi satana, pripăşit în inima noastră, vorbeşte cu aceste cuvinte. Se cuvine să avem conştiinţa profundă, pornită din toată inima, a fărădelegilor de care ne-am făcut vinovaţi, să le regretăm din adâncul sufletului, cu suspine, să vărsăm lacrimi de umilinţă, ca să se îndure spre noi Stăpânul, a Cărui dreaptă mânie am iscat-o. Cu nici un chip să nu încercăm a ne dezvinovăţi, precum făţarnicii farisei, ştiind că „nimeni din cei vii nu-i drept înaintea Domnului" (cf. Psalmul 142, 2) şi că Dumnezeu se va milostivi spre noi numai când ne vom pocăi sincer. Să lăsăm deoparte nepăsarea şi răceala, să lucrăm Domnului cu duh arzător. Să nu uităm că vieţuind vreme îndelungată în fărădelege, am venit acum să cerem Stăpânului şi dreptului Judecător milostivire pentru viaţa noastră. Ar putea fi oare acum timp pentru nepăsare şi răceală, când nici măcar în relaţiile cu oamenii acestea nu-şi au locul? Nu s-ar cuveni oare ca întreg sufletul să ni se prefacă în foc duhovnicesc, să se reverse, neprefăcut, în lacrimi de pocăinţă? O, Dumnezeule, Dumnezeule! Pe drept cuvânt, fărădelegile noastre s-au înmulţit mai mult decât firele de păr de pe cap şi decât nisipul mării, deşi nu ne dăm seama, le privim cu nepăsare, ba chiar le iubim. „De Te vei uita la fărădelegi, Doamne, Doamne, cine va suferi?" (Psalmul 129, 3). Dă-ne, Doamne, duh umilit, inimă smerită, ca să-Ţi aducem pocăinţă adevărată. Amin.

Când credinţa ta în Dumnezeu, fie că îţi merg bine toate, fie că ai căzut la pat sau te afli în ceasul plecării din urmă, slăbeşte sau se lasă înfrântă de zădărniciile vieţii, de boală, de ameninţarea şi spectrul morţii, ridică-ţi ochii inimii spre cetele protopărinţilor, patriarhilor, proorocilor şi drepţilor (Simeon, cel ce L-a purtat în braţe pe Domnul, Iov, Ana proorociţa şi alţii), apostolilor, ierarhilor, mucenicilor, cuvioşilor, doctorilor fără de arginţi, cuvioşilor şi ale tuturor sfinţilor. Ia seama cum, atât în timpul vieţii, cât şi în ceasul plecării lor din această lume, şi-au îndreptat mereu gândul spre Dumnezeu şi au murit în nădejdea învierii, a vieţii veşnice; caută şi tu să le urmezi pilda. Aceste vii exemple, atât de numeroase, pot întări credinţa şovăielnică în Domnul şi în viaţa viitoare a oricărui creştin. Comunităţile creştine care nu dau cinstire sfinţilor şi nu-i cheamă în rugăciunile lor se lipsesc mult. Refuzul unora ca acestea de a da cinstire sfinţilor şi de a-i chema în

ajutor în rugăciunile lor le frustrează de evlavia şi nădăjduirea creştină. Renunţă la un imens sprijin în întărirea credinţei, pe care li-1 poate da exemplul unor oameni aleşi, supuşi, ca şi noi, patimilor.

Când, bolnav fiind, te copleşeşte duhul descurajării şi începe să ţi se arate umbra morţii, caută să-ţi alini şi să-ţi linişteşti inima zbuciumată, îndurerată, înfricoşată, cu următoarele cuvinte: „Tu, Doamne, toate le orânduieşti, cu adânca-Ţi înţelepciune şi iubire de oameni, spre folosul nostru, al tuturor". Nu ajunge să spui aşa, ci chiar să crezi că Domnul le orânduieşte pe toate spre binele nostru: şi viaţa, şi boala, şi necazurile, şi supărările, şi moartea; ceva mai bun n-ai avea ce să-ţi doreşti. Nu spune: „E prea devreme să mor, aş vrea să mai trăiesc, spre slava lui Dumnezeu, spre a fi de folos rudelor, celor apropiaţi; să mai văd lumina, să mă mai desfătez cu bunătăţile pământului". Mulţumeşte lui Dumnezeu că te-ai bucurat până atunci de bunătăţile, milele şi îndurările Sale. Şi supune-te voinţei Lui, chemării Sale, dar în acelaşi timp, nu te lăsa copleşit de deznădejde, sperând că şi viaţa aceasta ţi-ar mai putea fi prelungită.

Adevăratul păstor şi părinte al turmei sale duhovniceşti va trăi în memoria recunoscătoare a păstoriţilor şi după moarte. Ei îi vor păstra faima şi cu cât se va îngriji mai puţin să-şi asigure faima aici pe pământ, trudindu-se însă sârguincios pentru mântuirea lor, cu atât mai mult îi va străluci renumele după moarte. Va fi pomenit de bine şi după moarte. Aceasta este faima pregătită celor ce se ostenesc pentru folosul obştii.

Eşti fiinţă de bunăvoie căzută, coruptă. Tocmai aceasta ar trebui să-ţi dea un puternic impuls ca să te rogi. Dumnezeu îţi arată în fiecare zi nemărginita Sa milă. Aceasta ar trebui să te determine să-I mulţumeşti. Vezi în fiecare zi fapte ale atotputerniciei, înţelepciunii şi bunătăţii lui Dumnezeu. Aceasta ar trebui să te îndemne să-I aduci în fiecare zi rugăciune de laudă.

Cum apare în om trufia diavolească. De cele mai multe ori, trufia se vădeşte prin faptul că cel molipsit de ea se crede cel puţin egal tuturor celorlalţi, neţinând seama că unii i-ar putea fi superiori prin vârstă, autoritate, capacitate. Nu suportă să fie mai prejos decât nimeni. Dacă trufaşul este subalternul cuiva, nu-şi respectă cum se cuvine şeful, nu vrea să i se supună, nu ţine seama de dispoziţiile lui, le execută fără tragere de inimă, de frică. Se consideră egal cu toţi oamenii învăţaţi, nu acordă nimănui întâietate, sau cel mult unui număr foarte mic dintre ei. În calitate de fiu sau fiică, fie că este sau nu trecut prin şcoli înalte, nu dă respectul cuvenit părinţilor şi binefăcătorilor, mai ales dacă aceştia sunt oameni simpli, considerându-i egali cu sine sau inferiori. Trebuie să avem mare grijă să nu ne comparăm cu alţii în nici o

privinţă, ci să ne punem pe noi înşine mai prejos decât toţi, chiar dacă ne ştim mai buni decât alţii sau egali cu mulţi alţii. Tot ce avem bun în noi vine de la Dumnezeu, nu de la noi. „Aceasta nu e de la voi; este darul lui Dumnezeu" (Efeseni 2, 8). „Darurile sunt felurite, dar acelaşi Duh"; „Acelaşi Duh împărţind fiecăruia deosebi, după cum voieşte" (1 Corinteni 12, 4, 11). ***Cum aş putea oare să mă laud cu ceva care nu-mi aparţine şi să mă fac egalul celor pe care Dumnezeu însuşi şi încrederea societăţii i-a pus mai presus de mine?*** Deci, „nu te aşeza în locul cel dintâi, ca nu cumva să fie chemat de el altul mai de cinste ca tine". „Oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa" (Luca 14, 18; 18, 14).

Când vorbim despre Dumnezeu, despre slava, voinţa şi legea Sa trebuie să dăm uitării cu totul propria noastră slavă, să ne dăruim cu întreaga fiinţă contemplării slavei lui Dumnezeu sau preaînţeleptei, atotbunei Sale voinţe; să nu ne stea gândul la slăbiciunile noastre, cele pe care ne face să le simţim şi ni le aduce în conştiinţă diavolul, pentru a ne înjosi în propriii noştri ochi, pentru a ne face să cădem într-o falsă ruşine, în deprimare şi deznădejde. Să nu uităm că nimic nu este desăvârşit pe pământ, nici nu se poate vorbi de o slavă desăvârşită. „Pentru că în parte cunoaştem şi în parte proorocim" (propovăduim) (1 Corinteni 13, 9). Şi cine roşeşte şi se ruşinează de imperfecţiunea sa, se ruşinează de o închipuire, care nu există decât în mintea sa; acela se laudă cu nişte desăvârşiri închipuite.

Mi s-a întâmplat să întâlnesc şi să aud vorbind oameni, care se refereau perfid, cu o bucurie răutăcioasă la nişte „pete" din viaţa şi activitatea unor oameni de seamă şi chiar sfinţi şi care, pentru acele „pete" reale sau închipuite, defăimau toată viaţa acelor persoane, zicând de ele că ar fi fost făţarnice sau chiar că s-ar fi lepădat de Dumnezeu. Ei sunt gata să-şi susţină afirmaţiile cu fapte, numai că şi acestea sunt tot atât de obscure şi de îndoielnice ca şi obscurul, suspectul şi vicleanul lor suflet, care, cu o „pată" a altuia, păcat sau slăbiciune, vor să-şi asigure o falsă justificare propriilor lor fapte reprobabile. Prin acestea însă nu se pot scuza nicicum, ci dimpotrivă, îşi aduc o şi mai mare osândă, fiindcă „văd paiul din ochiul fratelui" şi îl judecă, dar „bârna din ochiul lor - da, o ditamai bârnă - nu o iau în seamă" (cf. Matei 7, 3). Zice: acest părinte sau acesta s-a făcut vinovat de cutare sau cutare păcat. Ei, şi ce? E om, şi nu este om care să nu greşească. „Dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înşine şi adevărul nu este întru noi" (1 Ioan 1,8). Eşti tu, oare, fără de păcat? Dacă nu eşti, de ce arunci în fratele tău cu piatra osândirii? Dacă aş începe să-ţi caut viaţa, „la bani mărunţi", raportând-o la cuvântul lui Dumnezeu, ţi-aş putea condamna şi eu păcatele, multe şi grele, cu propriile tale cuvinte. Aş putea să te învinuiesc de trufie, de îngâmfare, de necredinţă, de iubire de agonisire, de

desfrânare, de tâlcuire anapoda a cuvântului lui Dumnezeu şi a poruncilor Sale, de răceală în credinţă şi de câte altele. Ţi-aş găsi, poate, nu o singură „pată“, ci întreg trupul tău devenit o imensă pată neagră, fiindcă ochiul minţii tale este viclean.

Cât de mult mă scârbeşte această drăcească satisfacţie de păcatul altuia, această infernală strădanie de a demonstra păcatele, adevărate sau închipuite, ale omului!

Şi când te gândeşti că cei cărora le place să se ocupe de aşa ceva îndrăznesc să susţină că o fac din respect şi că încearcă, prin toate mijloacele să îndeplinească porunca lui Dumnezeu despre iubirea aproapelui! Despre ce iubire poate fi vorba când cauţi cu orice preţ să vezi şi să găseşti chiar şi la oamenii de seamă şi la sfinţi pete negre şi când, pentru un singur păcat, cauţi să le ponegreşti toată viaţa, refuzând să li-1 treci cu vederea, chiar şi atunci când ar fi cazul. Uitat-aţi oare că dragostea „toate le rabdă“ (1 Corinteni 13,1).

Ce rău imens fac lor înşile şi altora aceşti viermi moralizatori! Ei fac să se surpe în conştiinţa multora respectul legitim faţă de anumite persoane, să li se întunece prestigiul, să nu mai poată fi luaţi drept exemplu de urmat, agită spiritele cu gând de osândă, îşi fac rău lor înşile, luând de la diavolul otrava judecării aproapelui. Frate! „Cine eşti tu, ca să judeci pe sluga altuia? Pentru stăpânul său stă sau cade. Dar va sta, căci Domnul are putere să-l facă, să stea“ (Romani 14, 4).

Când chemi pe Duhul Sfânt ca să se pogoare asupra Darurilor ce au fost puse înainte şi când le sfinţeşti (în timpul Sfintei Liturghii) cu rugăciunea puneriii înainte, nu uita că ,,Cerul şi pământul vor trece, dar cuvintele Domnului nu vor trece" (Matei 24, 35) şi că pâinea şi vinul se prefac negreşit în Trupul şi Sângele Domnului, prin voinţa Domnului Însuşi şi că prin lucrarea Sfântului Duh, chiar dacă persoana liturghisitorului este datorită vreunei slăbiciuni nevrednică.

Despre datoria omului de a face binele. Scris este: “Împărăţia Cerurilor se ia prin străduinţă şi cei ce se silesc pun mâna pe ea“ (Matei 11, 12). De aceea a sta în adevăr şi a face binele trebuie să însemne pentru noi o datorie statornică. Când ne rugăm, suntem datori să rostim întotdeauna fiecare cuvânt cum se cuvine, puternic, din toată inima. Dacă îl vom rosti fără grijă, fără participarea inimii, fără sinceritate, rugăciunea noastră va fi făţarnică, falsă, se va întoarce împotriva lui Dumnezeu. Rostirea rugăciunii trebuie să fie convingătoare în primul rând pentru rugător. Când cuvintele cu care te rogi vor suna convingător pentru tine însuţi, ele

îl vor putea „convinge” şi pe Dumnezeu; să nu crezi că îl vei putea convinge pe Dumnezeu să-ţi dea ceva dacă nu vei fi tu însuţi convins că vei obţine ceea ce ceri. Dumnezeu ne dă după inima noastră (Psalmul 19, 4). Cu cât suntem mai sinceri, cu cât ne este mai mare văpaia inimii, când ne rugăm, cu atât mai mărinimos ne este darul.

Ţine minte, omule, că moral şi fizic nu eşti decât o nulitate. Moral, fiindcă în tine se întruchipează păcatul, patimile, neputinţa; fizic, fiindcă trupul tău nu este decât ţărână. Pentru a te smeri înaintea lui Dumnezeu, la modul vădit şi palpabil, asemenea oamenilor din vechime şi chiar al unora din zilele noastre, ar trebui să-ţi pui cenuşă pe cap, să-ţi lepezi veşmintele luminoase, cele ce întreţin zădărnicia şi fala în sufletul nemuritor al omului. Fiindcă, omule, cea mai neînsemnată fărâmă de bine îţi vine de la Dumnezeu, asemenea celei mai uşoare adieri de aer aflată în trupul tău, pe care ai tras-o în piept din atmosfera care te înconjoară.

Slavă Preasfintei, Celei de o fiinţă şi Dătătoarei de viaţă Treimi! Când diavolul izbuteşte să mă prindă în plasa cârtelii, urii, defăimării aproapelui din cine ştie ce motiv lumesc, de ordin material, şi când începe să-mi fie rău, să mă chinuiesc, îmi înalţ ochii inimii spre Sfânta Treime şi zic: „Tată, Fiule şi Duhule Sfinte, miluieşte-mă‘‘, privind numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh ca pe însăşi fiinţa Sfintei Treimi, Care este prezentă în mod fiinţial pretutindeni, chiar şi într-un singur cuvânt. Vei vedea atunci că te vei simţi îndată uşurat, vrăjmaşul se va îndepărta de la tine, se va risipi ca fumul la simpla rostire a numelui atotputernic invocat al Sfintei Treimi. Slavă Sfintei, Celei de o fiinţă, Dătătoarei de viaţă şi nedespărţitei Treimi! (Ecfonis la începutul utreniei).

Preasfântă Treime! învaţă-mă să-mi întorc faţa de la toate cele lumeşti, să-mi aflu numai în tine pacea, mulţumirea, fericirea! Şi pentru a nu mă semeţi din pricina atenţiei binevoitoare arătată mie de Sfânta Treime, să nu uit că Ea poartă de grijă cu bunăvoinţă fiecărui vierme, fiecărui puiandru. Şi încă să nu uit că acei creştini, care vor fi făcut multe silnicii, folosindu-se de numele Sfintei Treimi, vor auzi odată cuvintele Domnului: “Depărtaţi-vă de la Mine, nu v-am cunoscut pe voi“ (cf. Matei 7, 23; 25, 12) pentru viaţa lor, care n-a ţinut seamă de poruncile Evangheliei.

Preasfântă Treime! Fereşte-mă de trufie, învaţă-mă smerita înţelepciune! Ştiu că Tu îmi dai îndată ascultare, cu bunăvoinţă, şi mă mântuieşti, încât aş putea ca din pricina milei pe care mi-o arăţi să mă şi trufesc, să prefac nemărginita Ta bunătate şi milosârdie într-un motiv de laudă de sine, precum că eu însumi m-aş fi învrednicit de o asemenea atenţie, fiindcă voi fi făcut vreun bine. Acoperă-mă,

Preasfântă Treime - Tatăl, Fiul, Duhul Sfânt - de tot răul, sub acoperământul aripilor Tale.

Când zici în inimă, pentru sine, sau când rosteşti numele lui Dumnezeu sau al Preasfintei Treimi, al Domnului Savaot, sau al lui Iisus Hristos Domnul, ai concentrată în aceste nume întreaga fiinţă a Domnului: bunătatea fără de sfârşit, nemărginita înţelepciune, atotputernicia, lumina cea neapropiată, neschimbarea. Apropie-te cu mintea şi cu inima, cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste de acest nume, atotfăcător, atotcuprinzător, atotocârmuitor. Înţelege de ce poruncile dumnezeieşti osândesc cu asprime luarea în deşert a numelui lui Dumnezeu, fiindcă acest nume este chiar Dumnezeu, Unul, în trei Persoane, Fiinţă simplă (necompusă), Care se înfăţişează şi se cuprinde în acest nume, dar, în acelaşi timp, este de necuprins, adică nu poate fi mărginit nici prin sine, nici prin nimic din ceea ce există.

Viaţa pe care o trăim acum nu este o glumă, o joacă, deşi oamenii o iau drept glumă sau joacă. Se joacă iresponsabil cu timpul care le-a fost dat spre a-şi pregăti veşnicia, se joacă cu cuvinte fără rost. Se adună în ospeţie, stau şi pălăvrăgesc, apoi încep să se joace, într-un fel sau altul. Se adună la teatru, unde totul nu-i decât joacă, distracţie; se distrează cei de pe scenă, se distrează şi cei ce-i privesc. Unii îşi petrec timpul folosindu-şi calităţile intelectuale, alţii slăbiciunile omeneşti, alţii în fapte caritabile sau în a scrie sau vorbi frumos. Se mai pot ocupa cu mâncatul şi cu băutul în exces, în loc să mănânce şi să bea doar cât le este necesar, se preocupă de îmbrăcăminte, îşi pierd timpul îngrijindu-se de persoana lor, se distrează pe seama isprăvilor copiilor, în loc să-i educe în credinţă, evlavie, frică de Dumnezeu. Pentru unii ca aceştia toată viaţa e o distracţie. Vai de cei ce iau viaţa drept o distracţie!

Ce groaznic este să nu-ţi stea mintea decât la mâncare şi băutură, la ghiftuială şi beţivăneală! Un pântece sătul din cale-afară pierde credinţa, frica de Dumnezeu, începe să nu-i mai pese de rugăciune, pentru a-i aduce Domnului mulţumire şi laudă. O inimă îmbuibată îşi întoarce faţa de la Dumnezeu, devine insensibilă, se învârtoşează ca piatra. Iată de ce Mântuitorul ne previne îndatoritor să nu mâncăm şi să nu bem peste măsură, pentru ca „ziua aceea (a morţii) să vină peste noi fără veste“ (cf . Luca 21, 34). Ea ar putea veni aşa din pricină că l-am mâniat pe Domnul prin modul nostru uşuratic şi fără rost de a ne petrece timpul, mâncând şi bând.

Pe măsură ce omul plăteşte tribut senzualităţii, devine „om trupesc" şi face să se îndepărteze de la sine Preasfântul Duh al lui Dumnezeu, care nu poate rămâne în

cei ce îşi supun viaţa trupului. „Ce împărtăşire are lumina cu întunericul?" (2 Corinteni 6, 14) Această stare, vrednică de plâns, este împărtăşită - vai! - de mulţi oameni, care nu-şi dau seama că Duhul Sfânt nu mai este în ei, aşa cum orbii din naştere nu-şi realizează grozava meteahnă: de a nu putea vedea lumina. Inimile unora ca aceştia sunt goale de credinţă şi dragoste, de duhul rugăciunii, evită comunicarea cu Biserica. Dumnezeule! Câte primejdii mă pasc în viaţă! Mă fac mie însumi cel mai aprig duşman, când mă supun peste măsură cerinţelor trupului.

Adu-ţi aminte că săvârşirea dătătoarelor de viaţă Taine se face prin voinţa nestrămutată a Dătătoarei de viaţă Treimi mai înainte rânduită. Când săvârşeşti Sfintele Taine, Dumnezeu însuşi - Tatăl, prin Duhul Său Preasfânt - preface pâinea şi vinul în Trupul şi Sângele Domnului, Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos; tu nu eşti decât o unealtă, însuşi Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt liturghisesc prin tine şi sfinţesc Darurile. „Că Tu eşti Cel ce aduci şi Te aduci, Hristoase Dumnezeul nostru“, se zice (Rugăciunea de taină a preotului la Liturghie, înainte de Heruvic). Ţine minte că Dumnezeu este neschimbat şi crede în toate cuvintele Sale.

Numai atunci vei săvârşi cu vrednicie Taina Pocăinţei, când nu vei fi lacom de câştig, ci iubitor de suflete, când vei fi răbdător, nu nervos, supărăcios. O, ce mare iubire trebuie să nutreşti faţă de sufletele semenilor, pentru a-i spovedi pe toţi fără grabă, fără supărare, cu calm! Preotul care săvârşeşte Taina Spovedaniei trebuie să nu uite că „şi în cer va fi multă bucurie pentru un păcătos care se pocăieşte“ (Luca 15, 7 şi 10). Cât de mult trebuie să se străduiască preotul pentru a trezi în penitenţi simţăminte de pocăinţă, în cei ce nu-şi dau seama, nu înţeleg de ce trebuie să se pocăiască, sau se prefac a nu pricepe. Preotul trebuie să aibă mereu în minte cum îi învăţa Apostolul, zi şi noapte, pe creştinii de curând botezaţi, îndemnându-i să verse lacrimi de pocăinţă (Faptele Apostolilor 20, 31). Cel ce săvârşeşte lucrarea Domnului trebuie să lase totul deoparte, să nu aştepte răsplată decât de la Dumnezeu, Iubitorul de suflete.

Întreabă de păcate şi atunci când rosteşti cuvinte de învăţătură, fă-o cu tărie şi sinceritate, nu anemic şi cu îndoială în inimă. Un cuvânt neşovăielnic aduce după sine o pocăinţă neşovăielnică, sporeşte bătăile inimii, stoarce lacrimi de umilinţă şi de zdrobire a inimii. Dar dacă preotul nu întreabă pe un ton ferm, ci moale, ezitând, atunci şi păstoriţii, dându-şi seama de lipsa de fermitate şi de ezitările păstorului duhovnicesc, nu vor fi pregătiţi sufleteşte pentru o căinţă din toată inima.

Caută să pricepi cu ochii minţii, cât poţi de bine, atotputernicia şi măreţia cuvântului ipostatic al lui Dumnezeu. El zice, şi cuvântul Său capătă numaidecât multe şi felurite forme de existenţă. Spune: „Să fie lumină” şi se face lumină; zice:

„Să fie o tărie" şi apare îndată tăria; zice: „Să se adune apele cele de sub cer la un loc şi să se arate uscatul..." „Să fie luminători pe tăria cerului... să mişune apele de vietăţi" (Facerea 1, 3-20), şi toate apar după cuvântul Său. Este întocmai cum vocea unui comandant, răspândindu-se în văzduh şi ajungând la urechile ostaşilor, îi pune pe aceştia în mişcare, potrivit voinţei Sale, îi aşază pe poziţii de luptă, îi face să execute anumite manevre, realizându-şi astfel prin ei intenţiile şi ţelurile. Închipuie-ţi acea imensă masă a materiei, destinată creaţiei. Cum s-au format din pământ, la cuvântul lui Dumnezeu, masivii muntoşi, închipuie-ţi tumultul apelor care s-au adunat în oceane, mări, râuri şi izvoare. Imaginează-ţi cum a apărut, dintr-o dată, la un singur cuvânt al lui Dumnezeu Atotfăcătorul, infinita varietate a lumii vegetale. Imaginează-ţi cum au apărut şi au strălucit luminătorii cereşti, începându-şi mişcarea fără de sfârşit, cum au fost treziţi la viaţă dintr-o dată peştii, păsările, reptilele, fiarele şi, în cele din urmă, omul. Şi toate acestea (în afară de om) au fost create din aceeaşi materie informă sau, mai bine zis, din cele patru stihii neînsufleţite, amorfe, lipsite de viaţă. Cum să nu se minuneze mintea de toate acestea! „Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate cu înţelepciune le-ai făcut“ (Psalmul 103, 25). Şi acum Stăpânul face din materie tot ce doreşte. Zice şi face (preface pâinea şi vinul în Trupul şi Sângele euharistic).

Fiinţă cuvântătoare! Adu-ţi aminte că ai la obârşie cuvântul Atotfăcătorului şi că unindu-te (prin credinţă) cu Cuvântul creator, vei putea fi tu însuţi, cu ajutorul credinţei, creator în ordine materială şi spirituală. Fii convins că prin credinţa ta în Cuvântul creator al Părintelui ceresc, nici cuvântul tău nu ţi se va întoarce înapoi nelucrător, neputincios (de pildă, când te rogi Binefăcătorului Dumnezeu, călăuzit de Sfânta Biserică), ci îţi va aduce dar bun şi de folos. Fii convins că, dacă vei crede în Cuvântul creator, nu vei învăţa poporul fără folos în biserică, la sfintele slujbe, în timpul săvârşirii Sfintelor Taine, pe la casele credincioşilor; nu-ţi va rămâne fără folos cuvântul nici când vei cuvânta la şcoală, ci fi-va ziditor minţilor şi inimilor ascultătorilor.

Nu uita că fiecare cuvânt cuprinde în sine o acţiune potenţială. Trebuie să crezi însă, neşovăielnic, în puterea cuvântului, în capacitatea lui creatoare. La Dumnezeu cuvântul este legat nedespărţit de faptă. Nici un cuvânt nu s-a întors la El fără să fi determinat o acţiune. „Că la Dumnezeu nimic nu este cu neputinţă" (Luca 1, 37) . Aşa trebuie să fim şi noi, deoarece suntem chipuri ale Cuvântului şi Cuvântul s-a unit în chip vădit cu noi, prin întrupare, cea care ne-a îndumnezeit, făcându-ne părtaşi Firii dumnezeieşti.

Deschizând altora uşa împărăţiei cereşti, prin Sfântul Botez, să nu intrăm, oare, noi înşine prin ea? Curăţindu-i pe alţii, prin Taina Pocăinţei şi dezlegându-le altora

greşelile, să nu primim noi înşine, oare, dezlegarea greşelilor noastre? Unindu-i pe alţii cu Hristos, prin Taina Sfintei împărtăşanii, să nu ne unim, oare, noi înşine în chip vădit cu Hristos în împărăţia Sa? Făcând ungere cu Sfântul Mir, spre întărire şi spre sporirea harului Duhului Sfânt, să nu ni se dea, oare, nouă înşine tărie şi putere de la Duhul Atotsfânt, să nu ni se sporească darul? Să nădăjduim cu tărie că vom dobândi cele bune, făgăduite prin bunătatea, îndurările şi iubirea de oameni a Dumnezeului şi Mântuitorului nostru. Să dea Dumnezeu să aibă parte toţi de ele! Numai să nu lenevim, să nu deznădăjduim, „să nu purtăm grijă trupului spre pofte" (cf. Romani 13, 14). Să păzim „taina credinţei în cuget curat" (1 Timotei 3, 9), ca să sporim în iubire de Dumnezeu şi de aproapele.

De te vei îndoi că cuvintele pe care le spui rugându-te ar putea să nu prindă viaţă, adu-ţi aminte că cuvântul este, prin însăşi natura sa, săvârşitor, lucrător şi că Duhul Sfânt, Care ne învaţă să ne rugăm pentru tot lucrul de folos, este şi Se numeşte pe Sine Săvârşitor; El ne săvârşeşte rugăciunea („prin săvârşirea Duhului Sfânt"). Nu uita că cuvântul este o forţă, că la Dumnezeu nici un cuvânt nu rămâne nelucrător (cf. Luca 1, 37). Cuvântul Domnului „nu se întoarce - la Sine - fără să dea rod" (Isaia 55, 11), ci, întocmai ca ploaia sau ca ninsoarea, adapă solul inimilor noastre, dând roade (înfăptuiri) semănătorului. Se spune şi despre un om: cuvântul lui are o forţă excepţională. Vezi: cuvântul înseamnă putere, viaţă, duh.

Pentru a dobândi, în timp ce te rogi, convingerea nestrămutată că vei primi de la Domnul tot binele duhovnicesc, crede că, unindu-te cu Domnul în rugăciune, te faci „un duh cu El" (1 Corinteni 6, 17) şi că Dumnezeu este atotbun, atotputernic, prea înţelept. El este desăvârşirea atotdesăvârşită, deci şi tu pe măsură ce eşti îngăduit, pe măsura credinţei şi iubirii tale, te faci părtaş dumnezeieştilor Sale desăvârşiri. Nu considera imposibilă unirea sufletului tău cu Dumnezeu, deoarece la Dumnezeu nimic nu este cu neputinţă (Luca 1, 37). Este cu putinţă nu numai ceea ce poate să-ţi treacă prin minte sau ceea ce ţi-a şi trecut, ci şi ceva la care nu te-ai gândit niciodată sau ceea ce ţi se pare imposibil, fiindcă Dumnezeu este Fiinţă infinită şi desăvârşirile Sale sunt infinite.

Dacă pui la îndoială obţinerea celor bune pe care I le ceri lui Dumnezeu, adu-ţi aminte măcar de faptul că, deşi eşti nevoiaş şi strâns la pungă, nu bogat, nu atotputernic, dai celor aflaţi în lipsuri, când ţi-o cer, sau le dai chiar fără să-ţi ceară, cunoscându-le nevoile. „Cu cât mai mult, Tatăl vostru cel din ceruri - Care este bun, bogat în toate, prea înţelept şi atotputernic - va da cele bune celor care cer de la El" (Matei 7, 11).

Cu cât este mai mare numărul celor pentru care ceri cele bune de la Domnul şi cu cât acestea sunt mai alese, cu atât mai mare este înverşunarea diavolului împotriva preotului rugător, pentru ca Domnul să nu-i ia în seamă şi să nu-i răsplătească sârguitoarea, fierbintea lui rugăciune. Fiindcă s-a spus: „După credinţa voastră fie vouă“ (Matei 9, 29). Şi: „De poţi crede, toate sunt cu putinţă celui ce crede“ (Marcu 9, 23). De altfel, unde se înmulţesc uneltirile diavolului, acolo se arată, prisositor, harul lui Dumnezeu.

Cel ce se roagă trebuie să ţină minte că, dacă Dumnezeu nu Şi-a cruţat pe însuşi Fiul Său, Unul-Născut, ci L-a dat pentru noi păcătoşii, nu ne va putea da oare, aşa cum L-a dat pe Fiul Său, toate cele bune. pe care abia dacă ni le putem închipui? Fiindcă, după ce ni s-a dat supremul, infinitul bine, putea-va oare Domnul să nu ne dea lucruri bune, de mai mică însemnătate? Toată darea cea bună, întru Hristos, ne-a fost şi ne este dată de Tatăl ceresc. „Dumnezeiasca Lui putere ne-a dăruit toate cele ce sunt spre viaţă şi spre bună cucernicie" (1 Petru 1, 3).

Când te rogi şi simţi ispită puternică de la diavolul, Iasă tot necazul tău în seama lui Dumnezeu, „căci El are grijă de tine" (cf. 1 Petru 5, 7). Când te rogi, trebuie doar să crezi în Domnul, că El stă la dreapta ta şi atunci toate vor fi cu putinţă.

Când păcătuieşti într-o zi a cincizecea sau a suta oară şi simţi că te-a cuprins urâtul diavolesc şi ţi-ai pierdut nădejdea în milosârdia lui Dumnezeu, spune din adâncul sufletului împreună cu Sfântul Simeon Metafrastul: *„Ştiu, Doamne, că fărădelegile mele au covârşit capul meu, dar mulţimea îndurărilor Tale este nemăsurată. Şi mila bunătăţii Tale cea fără de răutate este nespusă şi nu este nici un păcat care să biruiască iubirea Ta de oameni. Pentru aceasta, prea minunate împărate, arată-mi puterea bunătăţii Tale, arată-mi puterea milostivirii făcut răutate înaintea Ta (...) Doamne, Dumnezeul meu, spre Tine nădăjduiesc! Tale celei îndurate şi mă primeşte pe mine păcătosul, cel ce mă întorc; primeşte-mă cum ai primit pe fiul cel pierdut, pe tâlharul şi pe desfrânata. Primeşte-mă pe mine, cel ce peste măsură Ţi-am greşit şi cu cuvântul şi cu lucrul şi cu pofta cea fără cale şi cu gândul cel dobitocesc (...) ci nu cu judecata Ta cea dreaptă, nici cu mânia Ta să mă mustri pe mine. Miluieşte-mă, Doamne, că nu sunt numai neputincios, ci şi zidirea Ta sunt, că Tu, Doamne, ai întărit peste mine frica Ta, iar eu am De mai este pentru mine nădejde de mântuire, de biruieşte iubirea Ta de oameni mulţimea fărădelegilor mele, fii mie Mântuitor şi, după îndurările şi milele Tale, slăbeşte, lasă, iartă-mi toate câte am greşit Ţie; că s-a umplut de multe rele sufletul meu şi nu aflu întru mine nădejde de mântuire. Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta şi să nu-mi răsplăteşti mie după faptele mele, ci întoarce-mă, sprijineşte-mă, izbăveşte sufletul meu de relele ce au crescut într-însul şi de agonisirile lui*

cele cumplite. Miluieşte-mă pentru mila Ta, ca unde s-a înmulţit păcatul să prisosească harul Tău şi să Te laud şi să Te slăvesc în toate zilele vieţii mele, că Tu eşti Dumnezeul celor ce se pocăiesc şi Mântuitorul celor ce greşesc" (Din rugăciunea a patra a Sfântului Simeon Metafrastul înainte de Sfânta împărtăşanie).

Ia aminte, dacă în timpul cât te vei ruga nu vei bolborosi cuvintele, ci le vei rosti simţit şi limpede, ele nu ţi se vor întoarce seci şi neputincioase (asemenea unor coji fără seminţe), ci îţi vor aduce, negreşit, tocmai roadele pe care le cuprind în sinea lor cuvintele, asemenea fructului în coaja lui. Este un lucru tot atât de firesc, precum în natură legătura dintre fruct şi coajă. Dar dacă arunci cuvintele anapoda, fără credinţă, fără să le simţi puterea, ca pe nişte coji fără miez, ţi se vor întoarce întocmai cum le-ai trimis, adică seci. Împrăştii coji, vei primi înapoi tot coji; răspândeşti seminţe, vei obţine în schimb spice întregi şi cu cât sunt semineţele mai bune şi mai roditoare, cu atât mai plin va fi spicul. Acelaşi lucru şi cu rugăciunile noastre: cu cât vei rosti mai sincer şi mai din inimă fiecare cuvânt, cu atât mai bogate vor fi roadele rugăciunii; fiecare cuvânt, asemenea unei seminţe, îţi va aduce rod duhovnicesc, ţi se va întoarce ca un spic copt. E oare printre rugători vreunul care să nu fi simţit aceasta? Nu în zadar Mântuitorul a comparat sămânţa cu cuvântul şi inima omului cu pământul (Matei 13, 5). Acelaşi lucru poate fi spus şi despre cuvintele rugăciunilor. Şi încă ceva. Cine nu ştie că ploaia udă pământul, plantele, le dă vlagă? Aşijderea şi cuvântul lui Dumnezeu şi cuvântul nostru, spus cu credinţă, nu ni se va întoarce fără să ne fi ogoit setea sufletului, a sufletelor credincioase, ascultătoare de Dumnezeu, întocmai ca în natură, unde ploaia udă şi nutreşte, în ordinea firii, pământul şi vegetaţia determinând dezvoltarea acesteia.

Cine se supără pe cineva din pricina vreunui obiect oarecare, acela pune obiectul mai presus decât omul, decât fratele său. Dar poate fi ceva mai presus decât omul? Pe pământ, nimic.

Când te rogi, caută să te rogi mai mult pentru toţi oamenii decât numai pentru tine şi imaginează-ţi-i atunci adunaţi toţi într-un loc şi pe tine printre ei, ca într-un singur trup, fiecare în parte fiind mădular al trupului lui Hristos şi propriul tău mădular. „Căci unul altuia suntem mădulare" (Efeseni 4, 25). Roagă-te pentru toţi, întocmai cum te rogi pentru tine însuţi, cu aceeaşi sinceritate şi ardoare; consideră ca şi pe ale tale proprii bolile şi neputinţele lor. Ignoranţa lor în cele duhovniceşti, greşelile şi patimile lor, ca şi propria ta ignoranţă, greşelile şi patimile tale; ispitele, necazurile şi durerile lor, tot ca şi cum ar fi ale tale. O asemenea rugăciune este primită cu cea mai mare bunăvoinţă de Tatăl ceresc, atotbunul nostru Părinte, Care nu este părtinitor (cf. Romani 2, 11), la care „nu este schimbare sau umbră de

mutare" (Iacov 1, 17). Aceasta este dragostea cea fără de margini, care îmbrăţişează şi ocroteşte toate făpturile.

Ce minune! Intrat în relaţie cu un necredincios sau cu cineva care s-a îndepărtat de Dumnezeu, sufletul nostru încearcă o anumită repulsie faţă de acel om, iar diavolul caută să transforme această firească inaderenţă în supărare şi ură. Pentru a nu nutri simţăminte duşmănoase şi a nu-i fi pe plac în acest chip diavolului, trebuie să ne spunem nouă înşine: „nu mă simt aproape de acest frate al meu din cauza nepăsării şi răcelii lui faţă de Dumnezeu, dar nu trebuie să-i port duşmănie sau ură în inimă, ci să-l rabd, aşa cum mi-aş răbda propriul meu mădular bolnav, să caut a-1 vindeca, să-l alin cu blândeţe, osândindu-1 doar pe potrivnicul nostru al tuturor, „doar îi va da Dumnezeu pocăinţă, spre cunoaşterea adevărului" (2 Timotei 2, 25). Dacă acela se va întoarce la Dumnezeu, şi eu mă voi întoarce spre el cu dragoste izvorâtă din inimă. Dacă se va arăta plin de compasiune faţă de semeni şi nu-i va sta gândul numai la sine, la câştigurile şi plăcerile sale, şi eu îi voi arăta compasiune. De altfel, trebuie să-i răbdăm pe toţi cei din jurul nostru cu iubire şi să ne cercetăm mai mult pe noi înşine. Cum suntem, nu ne-am răcit oare faţă de Dumnezeu şi de aproapele? Dacă da, atunci ce rost ar avea să mai aruncăm cu piatra în fraţii noştri, atâta timp cât “piatra" ni s-ar cuveni mai degrabă nouă?

“Că pentru aceasta Dumnezeu pe pământ S-a pogorât, ca să ne ridice la ceruri pe noi" (Acatistul Domnului nostru Iisus Hristos, Condacul al 8-lea). S-ar părea că, ştiind aceasta, ar trebui să trăim pe pământ aşa cum am trăi în cer, mutându-ne mai dinainte acolo, prin nădăjduire. De obicei se întâmplă de-a-ndoaselea; oamenii se leagă cu toată fiinţa de pământ, de tot ce e pământesc. De ce, oare? Fiindcă vrăjmaşul nostru, diavolul, caută din răsputeri să se împotrivească planului divin, lui Hristos, Dumnezeu şi om. El nu conteneşte să facă invers decât ceea ce a făcut şi face Hristos. Hristos vrea să-i înalţe pe oameni la cer, punându-le la îndemână, pentru aceasta, toate mijloacele, diavolul, izgonit el însuşi departe din cer din pricina mândriei, în cele de sub cer, vrea cu orice chip să-l lege pe om de cele pământeşti, de lumea simţurilor trecătoare, folosindu-se de cele mai perfide şi mai redutabile mijloace. Hristos ne învaţă adevărul; diavolul ne învaţă minciuna, căutând, pe toate căile, să tăgăduiască orice adevăr, aruncând asupra aceluia clevetiri de tot soiul. Diavolul încearcă, în tot chipul, să-i ţină pe oameni în rătăcire, în fantasma patimilor, în bezna minţii şi a inimii, în trufie, avariţie, arghirofilie, invidie, ură, vrăjmăşie, intoleranţă şi iritare, în urâtul cel mai de pe urmă, în mârşăvia desfrânării, a prea curviei, în hoţie, mărturie mincinoasă, blasfemie, nerâvnă, trândăvie, parazitism.

Poartă mereu în inimă aceste cuvinte: Hristos este dragoste şi caută să iubeşti şi tu pe toată lumea, jertfind pentru iubire nu numai averea, ci şi pe tine însuţi.

La rădăcina oricărui rău stă (egoismul) atenţia bolnăvicioasă acordată propriei persoane, dorinţa de a ţi-o menaja. De la egoism sau de la o iubire neîndreptăţită faţă de sine se trag toate patimile: răceală, indiferenţă, ciuzime în raport cu Dumnezeu şi cu semenii, intoleranţă, iritare, ură, invidie, scârbă, trufie, îndoială, puţină credinţă sau necredinţă, lăcomie de mâncare şi de băutură, iubire de agonisire, de slavă deşartă, lene, duplicitate. Nu te cruţa cu orice chip, nu-ţi căuta în coarne, răstigneşte omul vechi din tine, care îşi află culcuş prielnic mai cu seamă în trup, şi aşa îţi vei reteza toate patimile. Rabdă cu îngăduinţă orice lucru neplăcut i s-ar întâmpla trupului, nu-1 ocroti, impotriveşte-i-te şi vei fi, cu adevărat, următor lui Hristos. Toată înţelepciunea creştinului constă în a duce o viaţă cumpătată şi a i se împotrivi, întru totul, trupului. „Fiindcă ştiu că nu locuieşte în mine, adică în tru-pul meu, ceea ce este bun“ (Romani 7, 18), spune Apostolul.

Inima unui om perfect sănătos se arată mai şubredă în privinţa credinţei, a iubirii de Dumnezeu şi de aproapele, înclină mai mult spre pofte trupeşti: lene, nerâvnă, răceală, lăcomie, zgârcenie, desfrânare, trufie; inima unui om suferind, rănită, strâmtorată, istovită, se face mai tare în credinţă, nădejde şi dragoste, se îndepărtează de patimile trupeşti. Iată de ce Tatăl ceresc, care se îngrijeşte de mântuirea noastră, trimite asupra noastră drept pedeapsă diferite boli. Necazurile şi strâmtorările care ne vin o dată cu boala ne fac să ne îndreptăm iarăşi spre Dumnezeu.

A -ţi iubi aproapele ca pe tine însuţi, a-i împărtăşi bucuriile şi necazurile, a-1 hrăni, a-1 îmbrăca la nevoie, a respira - ca să spunem aşa - acelaşi aer cu el, consideră toate acestea tot atât de fireşti precum a mânca tu însuţi şi a te ocroti pe tine, nu le lua drept acte de binefacere, de iubire de aproapele, ca să nu te lauzi cu ele. „Căci unul altuia suntem mădulare” (Efeseni 4, 25).

Mă minunez de atotputernicia şi de înţelepciunea lui Dumnezeu, cum din unul şi acelaşi pământ şi din una şi aceeaşi apă mi-a întocmit feluritele părţi ale trupului: trupul, sângele, pielea, părul, plămânii, ficatul, venele, ochii, urechile, totul, cum a pus El în mişcare această materie, care în sine ete greoaie şi inertă, încât în mine se săvârşesc fără încetare mişcări armonioase ale sângelui şi feluritelor umori, degestia mâncării şi aşa mai departe. Minunate sunt lucrurile Tale, Doamne! toate cu înţelepciune le-ai făcut (Ps. 103, 24). Nu ai cuvinte să povesteşti înţelepciunea, bunătatea, atotputernicia lui Dumnezeu Făcătorul şi Purtătorul de grijă? Cere de la Cuvântul lui Dumnezeu. Şi cât de mare e felurimea făpturilor cereşti şi pământeşti,

însufleţite şi neînsufleţite, alcătuite din patru stihii! Minunată s-a făcut ştiinţa Ta de către mine, nu voi putea ajunge spre dânsa (Ps. 138, 6). Din patru stihii sunt soarele, luna, stelele, norii, lumina, văzduhul, apa, pământul, feluritele pietre şi metale, arborii, toată vegetaţia, trupul tuturor animalelor, păsărilor, peştilor şi oamenilor!

Eu gândesc, îmi fac planuri şi doar atât. La Dumnezeu însă gândul şi fapta, a gândi şi a face sau a preface înseamnă acelaşi lucru, fiindcă El este Cel ce este, Fiinţă simplă şi atotputernică. Aceasta face ca la Dumnezeu totul să fie cu putinţă cât ai clipi din ochi. Zic „Domnul a spus" şi aceasta îmi ajunge ca să cred şi să nu mă îndoiesc de ceva despre care a spus ce a spus. Nu-mi rămâne loc pentru nici un dubiu. Divinitatea n-ar fi Divinitate dacă n-ar fi atotputernică. „Dumnezeul nostru e în cer; în cer şi pe pământ, toate câte a voit a făcut" (Psalmul 113, 11). Voieşte şi face. Voieşte să curgă apă din piatră seacă şi curge. Voieşte să apară lumea din nimic şi apare. Faptele spun atotputernicia Lui. Vino şi vezi.

Străduieşte-te să-ţi consacri toată viaţa slujirii lui Dumnezeu. Dacă stai acasă şi citeşti, începe printr-o scurtă rugăciune spusă din inimă, să- ţi dea Dumnezeu înţelegere şi înţelepciune întru credinţă şi evlavie şi întru îndeplinirea sârguincioasă a îndatoririlor tale. Nu citi niciodată numai de plăcere, ca să-ţi umpli astfel timpul. Făcând aşa. vei minimaliza puterea cuvântului, care trebuie să slujească mântuirii noastre, nu vorbirii în deşert sau ca mijloc de distracţie şi de petrecere a timpului. Dacă stai de vorbă cu cineva, vorbeşte-i cu tâlc, supraveghindu-te pe tine, instructiv, ziditor; fugi de pălăvrăgeală, fereşte-te de ea ca de muşcătura veninoasă a şarpelui, ştiind că „pentru orice cuvânt deşert pe care îl vor rosti, oamenii vor da socoteală în ziua judecăţii" (Matei 12, 36) şi le va fi dat să audă dreapta sentinţă a Judecătorului. Dacă înveţi copiii, pe ai tăi sau ai altora, fă din aceasta un mod de a-i sluji lui Dumnezeu, învaţă-i conştiincios, având grijă să reflectezi tu însuţi mai întâi asupra unor bune mijloace de instruire, care să fie clare, pe înţeles, pe cât posibil complete şi eficiente. Zădărniceşte cu numele şi prin puterea Domnului şi a Crucii vicleşugurile vrăjmaşului, care caută să te tulbure, să-ţi întunece mintea, să te strâmtoreze şi să te slăbească; ori de mănânci, ori de bei. "toate spre slava lui Dumnezeu să le faci" (cf. Corinteni 10, 31).

În orice cuvânt se află Dumnezeu-Cuvântul, Fiinţă simplă. Cu câtă luare-aminte trebuie să rostim cuvintele, cu câtă smerenie, precauţie, ca să nu-L mâniem pe Dumnezeu-Cuvântul, împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt.

Stăpâne, Doamne, Iisuse Hristoase, grabnicul meu ocrotitor! Mulţumescu-Ţi din adâncul inimii că Te-ai aplecat spre mine cu milostivire, când Te-am chemat,

aflându-mă în tulburare şi în strâmtorare, cuprins de focul vrăjmaşului; că m-ai izbăvit neîntârziat de vrăjmaşii mei cu puterea şi cu bunăvoinţa Ta şi că ai dat inimii mele să bată în tot largul, uşoară şi în lumină. O, Stăpâne, cât am suferit la uneltirile vrăjmaşului şi cât de bun, la timp şi vădit mi-a fost ajutorul Tău, şi cât de puternic şi spornic! Slăvesc bunatatea Ta, Stăpâne, Cel ce cu bunăvoinţă ne dai ascultare, Cel ce eşti nădejdea celor deznădăjduiţi. Te slăvesc fiindcă nu mi-ai ruşinat faţa mea, în cele dm urmă, ci cu milostivire m-ai izbăvit de întunecimea şi necinstea iadului. Putea-voi, oare, după aceasta să nu nădăjduiesc întru Tine, să mă îndoiesc că nu mă vei asculta şi nu mă vei milui pe mine, blestematul? Chema-voi mereu dulcele Tău nume, Mântuitorul meu. Tu, Cel ce eşti bunătatea cea nemăsurată, Cel ce mi-ai dat şi îmi dai mântuire, ca un neasemuit şi prea bun ocrotitor, Cel pe care Te numim Iubitor de oameni şi Mântuitor.

Nu te încrede trupului atunci când prinde a slăbi şi a nu te mai ajuta, pasămite fiindcă nu e hrănit îndeajuns. Este o iluzie. Stăpâneşte-te, roaga-te sârguitor şi vei vedea că slăbirea trupului tău nu este reală, ci falsă, închipuită. Îţi vei da seama că „nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu" (Matei 4, 4). Nu te bizui pe pâine.

“Hristos pe pământ, înălţaţi-vă!“ (din primul irmos la Naşterea Domnului). Aceasta înseamnă că cei ce cred în venirea lui Hristos pe pământ, în întruparea Sa şi în iubitoarea Sa grijă de oameni şi de mântuirea noastră nu se lipesc de pământ, ci se înalţă neîncetat cu gândul şi cu inima spre cele de Sus. Voinţa lor este îndreptată mereu către cele înalte, către Dumnezeu, către cele bune, cereşti, nu se lasă ispitiţi de desfătările pământeşti, de strălucirea, belşugul şi onorurile pământeşti. Din păcate, la noi credinţa in Hristos este slabă; am vrea să împăcăm dragostea de lume cu dragostea de Hristos, patimile pământeşti cu dragostea de Dumnezeu. Nu este cu putinţă! „Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine“ (Matei 16, 24), de tot ce iubeşte, până la patimă, în lume, să-şi urască sufletul iubitor de păcat. (24 decembrie 1869)

Dumnezeule, câtă desfătare aduce inimii dragostea şi ataşamentul sincer de aproapele! Cine ar putea descrie fericirea care îmi cuprinde inima atunci când se pătrunde de iubirea pe care mi-o poartă alţii şi pe care eu le-o port lor? Nu poate fi spusă în cuvinte! Dacă aici pe pământ iubirea unora faţă de alţii ne produce o asemenea desfătare, de câtă dulce iubire vom fi cuprinşi în ceruri, când vom petrece cu Dumnezeu, cu Maica Domnului, cu puterile cereşti şi cu sfinţii? Cine ar putea să-şi închipuie şi să redea în cuvinte această fericire şi ce ar trebui să sacrificăm din cele vremelnice, pământeşti pentru a o dobândi, pentru a ne bucura

de negrăita fericire a dragostei cereşti? Doamne, numele Tău este Dragoste! învaţă-mă adevărata iubire, cea tare ca moartea. M-am înfruptat cu asupra de măsură din dulceaţa ei, prin comuniune în duhul credinţei în Tine cu credincioşii şi credincioasele tale robi şi roabe, datu-mi-a cu prisosinţă pace şi tărie. Întăreşte, Doamne, ceea ce ai făcut să apară în mine. O, dacă ar fi să mă simt aşa până la capătul vieţii! Adu-mă mai des în comuniune de credinţă şi de iubire cu credincioşii Tăi robi, cu Biserica Ta, cu mădularele Tale.

Prea dulcele meu Mântuitor! Coborât-ai din cer să slujeşti neamul omenesc, propovăduind cuvântul adevărului ceresc nu numai în templu, ci străbătând oraşe şi sate, fără a Te feri de nimeni, intrând în orice casă, mai ales la cei a căror fierbinte pocăinţă o prevedeai cu dumnezeiasca Ta vedere. Nu stăteai între patru pereţi, intrai cu toţi în comuniune iubitoare. Dă- ne şi nouă să fim în comuniune de iubire cu poporul Tău, să nu ne izolăm, noi, păstoriţii, de turma Ta, retraşi în casele noastre ca într-o fortăreaţă, sau într-o temniţă, neieşind decât pentru slujbele bisericeşti sau pentru sfeştanii în case, din obligaţie, zicând doar rugăciunile, învăţate pe dinafară. Să se deschidă gurile noastre, ca să le putem vorbi enoriaşilor liber, în duh de credinţă şi de dragoste. Să ni se deschidă şi să ni se înzdrăvenească dragostea creştinească faţă de fiii noştri duhovniceşti, într-un dialog viu, liber, ca de la părinte la fii. O, câtă dulceaţă şi câtă căldură iubitoare ai dat Tu însuţi. Stăpâne, Dragostea noastră nemărginită, convorbirilor Tale de Părinte duhovnicesc cu fiii Tăi sufleteşti şi câtă fericire! Putea-voi eu, oare să nu năzuiesc, din toate puterile, aici pe pământ, spre o asemenea fericire? Şi care n-ar putea fi decât mugurul firav, palida copie a fericirii cereşti întru iubire! Iubeşte mai ales comuniunea cu cei ce săvârşesc fapte de binefacere, atât materiale, cât şi spirituale. „Iar facerea de bine şi întrajutorarea nu le daţi uitării" (Evrei 13, 16).

Când diavolul va căuta să te smintească semănându-ţi neîncredere în suflet în privinţa Sfintelor Taine, zicând: nu se poate ca pâinea şi vinul să fie Trupul şi Sângele lui Hristos, răspunde-i: ai dreptate, ţie şi mie lucrul acesta mi se pare cu neputinţă, nu însă şi lui Dumnezeu, la Care „toate sunt cu putinţă" (Marcu 10, 27). La Dumnezeu însuşi gândul devine faptă; cuvântul lui Dumnezeu înseamnă chiar din acel moment faptă. „A zis şi s-au făcut" (Psalmul 32, 1). Concis şi clar. Tot ce există se ţine prin cuvântul lui Dumnezeu. „Ţine toate cu cuvântul puterii Sale" (Evrei 1, 3). Îndrăzni-vor oare picioarele să ia locul capului şi să-L înveţe, dacă ne este îngăduit să spunem aşa, pe Ziditorul tuturor? Este oare cu putinţă să ne îndoim de lucruri a căror realitate este învederată de propria noastră experienţă, de întreaga lume, văzută şi nevăzută? În ce constă taina existenţei întregii creaturi? În cuvintele Creatorului: „A zis şi s-au făcut". Totul se trage din cuvânt, întreaga, infinita diversitate a creaţiei îşi are drept obârşie unică atotputernicul, prea

înţeleptul, prea bunul cuvânt al lui Dumnezeu. Găseşti în Scriptură un exemplu de ce s-a petrecut odată, după „zisa" lui Dumnezeu: apele se preschimbă în sânge la cuvântul lui Moise, pământul începe să fojgăie de gângănii, toiagul în şarpe, mâna se acoperă de lepră şi apoi se vindecă îndată, lumina se preface într-un întuneric pe care poţi să-l pipăi cu mâna. Ajunge ca Moise să întindă mâinile şi Domnul să prefacă, într-o clipită, firea lucrurilor. Ţ ara Egiptului se acoperă cu broaşte îndată ce Aaron, la îndemnul lui Moise, întinde mâna asupra apei. Moise ia cenuşă în mâini, o aruncă în aer şi îndată oamenii şi animalele se acoperă de bube purulente. Moise îşi înalţă toiagul spre cer şi se iscă pe loc o furtună grozavă cu grindină. Vino şi vezi. Iată cat de uşor îi este lui Dumnezeu să creeze şi să recreeze! Oare nu tot Dumnezeu lucrează şi prin noi, preoţii? În lucrarea noastră este însuşi Domnul Cel ce S-a întrupat pentru noi, Mijlocitorul nostru şi Săvârşitorul a toate. “ Cel ce aduce, CeI ce se aduce, Cel ce primeşte şi Cel ce se împarte” (Rugăciunea de taină a preotului înainte de Heruvic). Preotul doar rosteşte cuvintele, întinde mâinile, iar Domnul pe toate le preface.

Nu uita că mintea trebuie să slujească inima, aceasta fiind însăşi viaţa noastră. Dacă mintea conduce inima spre adevăr, spre pace, spre bucurie şi spre viaţă, înseamnă că îşi îndeplineşte menirea, că stă în adevăr. Dacă o conduce spre neîncredere, nelinişte, lâncezeală, deznădejde, beznă, înseamnă că se abate de la rostul ei şi că, de bună seamă, stă în minciună („ştiinţa cea mincinoasă” - 1 Timotei 6, 20). Dacă credinţa aduce inimii împăcare, mulţumire, uşurare, în indiferent care situaţie, aceasta este de ajuns; nu trebuie să-i ceri raţiunii să facă cu tot dinadinsul demonstraţia adevărului: inima atestă prin ea însăşi certitudinea adevărului, scopul oricărei căutări fiind adevărul şi viaţa.

Sâvârşind Sfânta Taină a Pocăinţei, începi să te simţi şi tu înaintea lui Dumnezeu cel mai păcătos dintre păcătoşi, îţi dai seama cât de sărmană, de neştiutoare şi de păcătoasă este firea omenească. Spovedania este o cruce, da, o cruce pe umerii celui ce o primeşte. Cât de îndatorat trebuie să se simtă preotul faţă de fiii săi duhovniceşti atunci când i se mărturisesc! Cu adevărat ca unul care nu este în stare să-şi plătească datoria, care s-a făcut vinovat faţă de adevărul dumnezeiesc şi care merită să piară în vâlvătăile gheenei! Vezi şi simţi că oamenii zac într-o neagră ignoranţă, în necunoaşterea adevărurilor de credinţă, înglodaţi în păcate, într-o încremenită nesimţire şi că duhovnicul trebuie să se roage pentru ei cu cea mai mare tărie, să-i înveţe, ziua şi noaptea, de când se arată zorile până în crucea nopţii. Vai, câtă neştiinţă! Habar n-au de Sfânta Treime, nu ştiu cine este Hristos, nu ştiu ce rost are viaţa lor pe pământ! Ca să nu mai spun de căderea în păcat. Noi însă umblăm după căpătuială, după tihnă, nu ne place să muncim, ne ieşim din fire când se adună mai mulţi la spovedit, căutăm case cât mai largi şi mai arătoase,

îmbrăcăminte luxoasă! Să nu iubim tihna pământească, să nu ne lenevim, să nu ni se împuţineze râvna în lucrarea duhovnicească, pentru a nu ne lipsi de bunătăţile veşnice şi de pacea cerească. Dacă ai gustat aici din belşugul tihnei lumeşti, nu mai ai de ce să aştepţi tihna de dincolo.

Preasfânta Treime este unire cu totul desăvârşită a celor trei Persoane într-o singură Fiinţă, pentru că între Ele este egalitate cu totul desăvârşită.

Face cu adevărat fapte de milostenie cel ce dă din toată inima şi dintr-o inimă iubitoare. Este cu adevărat milostiv cel ce stă de vorbă cu oricine ar fi, ca de la inimă la inimă, nu doar la modul raţional sau numai cu gura, cel ce arată oricui sinceritate, respect cordial, cel ce propovăduieşte cuvântul lui Dumnezeu şi săvârşeşte slujbele divine cu inimă curată, nefăţarnic, într-un cuvânt, cel ce îi cuprinde şi îi poartă pe toţi cu dragoste în inimă, dispreţuind tot ce este material, tot ce poate deveni o piedică în cultivarea iubirii de aproapele. Acela este cu adevărat milostiv.

Pentru ca firea noastră coruptă să nu se mai lase ispitită de părelnica dulceaţă a păcatului, Domnul a făcut ca desfătările cele mai plăcute care ne vin prin simţuri şi la care ne repezim cu nesaţ să fie vătămătoare prin ele însele, fiindcă ne lăcomim şi abuzăm de ele. Printre acestea se numără mâncărurile cele mai ademenitoare şi băuturile cele mai plăcute. Adică plăcerile ce ne vin prin simţuri. Să dăm slavă bunătăţii şi înţelepciunii Părintelui ceresc, Care caută, prin toate mijloacele, să ne facă să nu cădem în robia simţurilor, a mârşavelor desfătări trupeşti. „Cine are ochi - duhovniceşti - de văzut să vadă şi urechi de auzit să audă“ (Matei 13, 9) acestea. Ţine seama, creştine, că vătămarea pe care ţi-o stârnesc plăcerile simţurilor ne ruinează trupul şi că ea arată că nu suntem făcuţi şi nu trăim pe pământ pentru asemenea plăceri, ci pentru desfătări înalte, spirituale, veşnice! Sufletul meu îşi găseşte pace şi desfătare în Dumnezeu! Iată desfătarea care nu vatămă, adevărată, veşnică! Ai gustat din ea de multe ori. Desfătările pământeşti sunt însă amăgitoare, nocive, vremelnice şi cuprind în ele, din prima clipă când ne dedăm lor, germenele putreziciunii. Bolile şi suferinţele pe care le provoacă ne stau dovadă.

Ţi se întâmplă, frate, să simţi în inimă ură ucigătoare împotriva aproapelui, te chinuie gânduri ticăloase, nu poţi uita jignirea pe care ţi-a adus-o persoana respectivă. Iată ce-ar trebui să faci ca să te izbăveşti de această strâmtorare lăuntrică: adu-ţi aminte de multele, nenumăratele tale greşeli. Nu pregeta să te întrebi cum te mai poate suporta Stăpânul vieţii tale, gândeşte-te că în fiecare zi ţi le iartă, de nenumărate ori, dacă I te rogi cu sinceritate; tu însă nu vrei să-i ierţi aproapelui nişte ieşiri pătimaşe, care i-au fost aţâţate de diavolul. Suspină, dacă

poţi, deplânge-ţi sminteala, osândeşte-te numaidecât pe tine, nu pe aproapele şi Stăpânul va fi gata să te ierte.

Strâmtorarea din suflet ţi se va risipi ca fumul, gândurile ţi se vor limpezi, inima ţi se va linişti, va fi din nou în largul ei şi tu o dată cu ea. Deprinde-te să nu porţi ură, fă-te că nici n-ai auzit nici o învinuire, bârfă, jignire pe seama ta, le va fi auzit altcineva, poate că umbra ta. Nu te lăsa pradă bănuielilor, „Eu întru nerăutate am umblat" (Psalmul 25, 1) „Când a stat păcătosul înaintea mea, amuţit-am şi m-am smerit” (Psalmul 38, 2-3) „ Şi m-am făcut ca un om ce nu aude şi nu are în gura lui mustrări" (Psalmul 37. 14).

Hristos este Pâinea vieţii; să nu ne îngrijorăm de ce vom mânca mâine. Domnul, CeI ce ne-a dat drept mâncare şi băutură Trupul şi Sângele Fiului Său, cu atât mai vârtos ne va da pâinea cea firească. Cel ce ne-a îmbrăcat sufletul întru Hristos, cu atât mai mult ne va trimite îmbrăcăminte materială. Cel ce a binevoit să se sălăşluiască El însuşi în noi nu ne va lipsi de locuinţa materială.

A pune la îndoială dumnezeirea Duhului Sfânt este ca şi cum ne-am îndoi că existăm, fiindcă El este tuturor Dătătorul de viaţă. Prin Duhul Sfânt ne nutrim duhovniceşte; El este pentru sufletul omului ca un soare spiritual, prin care respirăm, care îl hrăneşte şi îl adapă. Deci a renunţa la rugăciune - fiindcă ne rugăm prin Duhul Sfânt - înseamnă a renunţa la adevăr şi la sfinţenie, fiindcă Duhul Sfânt este Duhul adevărului şi al sfinţeniei; a renunţa la mângâiere duhovnicească atunci când suntem loviţi de necazuri şi boli, fiindcă Duhul Sfânt este adevăratul, firescul Mângâietor, împreună cu Tatăl şi cu Fiul; înseamnă a renunţa la credinţă, fiindcă credinţa ni se dă prin Duhul Sfânt; la nădejde şi dragoste, fiindcă şi acestea se dau inimilor noastre tot de la Duhul Sfânt. „Iubirea lui Dumnezeu s-a vărsat în inimile noastre prin Duhul Sfânt, Cel dăruit nouă" (Romani 5, 5). Înseamnă a renunţa la puterea sufletească şi trupească, fiindcă Duhul Sfânt este Duhul puterii şi al tăriei, la înţelepciune şi raţiune, la frică de Dumnezeu, la propria noastră respiraţie, fiindcă El este respiraţie, suflare, aerul sufletului. Într-un cuvânt, înseamnă a te condamna la o distrugere morală, a te ucide. Nu lua în seama îndoiala care ar putea să te încerce, asupra adevărului ea este suflarea duhului râului şi al minciunii, duh care ucide.

“După roadele lor îi veţi cunoaşte" (Matei 7, 16). A te îndoi de adevăr înseamnă moarte pentru suflet. În orice adevăr suflă Duhul lui Dumnezeu: Cuvântul lui Dumnezeu, operele Sfinţilor Părinţi şi dascăli ai Bisericii, în orice cuvânt şi faptă de creaţie, în orice lucrare omenească evlavioasă şi iubitoare de Dumnezeu.

A iubi pe Dumnezeu şi aproapele, în starea de cădere în care ne aflăm acum, implică un sacrificiu de sine; fără aşa ceva, n-a fost şi nu este cu putinţă. Cel ce vrea să îndeplinească legea iubirii de Dumnezeu şi de aproapele trebuie mai întâi să-şi impună fapte de desăvârşire şi privaţiuni din dragoste pentru cei pe care îi iubeşte. (Amin.) „În aceasta am cunoscut iubirea că (Hristos) şi-a pus sufletul Său pentru noi“ (1 Ioan 15, 13). „Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul său să şi-l pună pentru prietenii săi“ (Ioan 15, 13).

Când ne rugăm lui Dumnezeu, mintea şi inima trebuie să ne fie tefere şi limpezi. S-a spus: „Fiţi dar cu mintea întreagă şi privegheaţi în rugăciune” (1 Petru 4, 7); să îndepărtăm de la noi împrăştierea minţii şi lenea. Fă în aşa chip încât rugăciunea ta să nu se volatilizeze şi să rămână din ea numai cuvinte goale, ci să respire căldura duhului, asemenea unei pâini proaspete şi calde scoase din cuptor.

Mulţi oameni nu se roagă cu sinceritate, le-a intrat în obicei un mod făţarnic de a se ruga. Ei înşişi nu-şi dau seama şi nici nu vor să-şi dea seama că se roagă fals, nu în duh şi adevăr, iar dacă cineva le-ar atrage atenţia, s-ar mânia pe acela, convinşi că reproşul care li se aduce este o neobrăzată neghiobie. Omul nu ajunge dintr-o dată la făţărnicie. Poate că la început se va fi rugat într-adevăr sincer, apoi fiindcă o rugăciune pornită din inimă cere un efort considerabil, la care nu totdeauna te poţi supune, fiindcă - s-a spus - „Împărăţia Cerurilor se ia prin străduinţă” (Matei 11, 12), omul începe să se roage mai mult cu buzele, superficial, fără suflet, deoarece e mult mai uşor. În sfârşit, hărţuit mereu de trup şi de diavolul, omul ajunge să se roage numai cu gura şi astfel puterea cuvintelor rugăciunii nu mai ajunge la inimă. Asemenea oameni sunt mulţi. Domnul spune despre ei: „Poporul acesta mă cinsteşte cu buzele, dar inima lor este departe de Mine” (Matei 15, 8; vezi şi Isaia 29, 13). Ceea ce am spus despre rugăciune putem repeta şi despre Sfintele, nemuritoarele, dătătoarele de viaţă Taine. De multe ori, la început, omul se împărtăşeşte cu credinţă vie cu simţăminte de dragoste şi evlavie, apoi însă, simţind împotrivirea necurmată a trupului şi a diavolului faţă de adevărul dumnezeiesc, cedează în războiul cu aceştia şi începe a se împărtăşi făţarnic, zicându-şi în sine că nu gustă din Trupul şi Sângele Domnului, ci din pâine şi vin. Ceea ce este esenţial în această Sfântă Taină, adică „duhul şi viaţa” (cf. Ioan 6, 63), „nu încape” (Ioan 8, 37) - după cuvântul Mântuitorului - în asemenea oameni, ci este furat de satana. Să ne ferească Dumnezeu pe toţi de o asemenea împărtăşanie, de o asemenea blasfemie împotriva Domnului. Aşa se poate întâmpla şi cu Taina Pocăinţei.

Taina Mărturisirii este pentru preotul care o săvârşeşte o şcoală a dăruirii de sine. Preotul este confruntat cu o mulţime de situaţii în care ar putea ceda egoismului,

nerăbdării, comodităţii, neatenţiei, neglijenţei, Taina Mărturisirii devenind astfel piatra de încercare a dragostei sale faţă de enoriaşi. Nu se cuvine nicidecum ca preotul să vieţuiască în huzur, răsfăţându-se cu somnul, cu mâncăruri şi băuturi alese, fiindcă diavolul i-ar putea lesne lega inima de vreuna dintre aceste patimi, aducându-1 la strâmtorare şi la degradare morală. De aceea trebuie să-şi „răstignească" negreşit poftele trupeşti. Pentru preot Spovedania trebuie să fie o nevoinţă, o faptă de iubire faţă de fiii săi duhovniceşti, oricare ar fi ei, îndelung-răbdătoare, binevoitoare, care nu pizmuieşte, nu se laudă, nu caută ale sale (adică comoditatea şi câştigul), nu se aprinde de mânie, nu gândeşte răul, nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr, pe toate le suferă, pe toate le rabdă, nu cade niciodată (cp 1 Corinteni 13, 4-8). Astfel se poate vedea (vede însuşi preotul, văd fii săi duhovniceşti) dacă este păstor adevărat sau un năimit, părinte adevărat sau un străin pentru fiii săi, dacă umblă după ale sale sau îl slujeşte pe Hnstos. Dumnezeule, cât de greu îi este preotului să săvârşească cum se cuvine Sfânta Taină a Mărturisirii! Ce greu păcat înaintea lui Dumnezeu este o spovedanie făcută anapoda! Când cuvintele parcă se sleiesc, se zăticnesc în inimă! Limba trădează mintea. Cât de grijuliu trebuie pregătită o spovedanie! Cât trebuie să ne rugăm pentru ca acest fapt de desăvârşire sufletească să se producă cum se cuvine! Şi cât de necunoscători sunt fiii noştri duhovniceşti! Tiebuie să ne ocupăm zi şi noapte de ei, cu calm, cu blândeţe, cu răbdare, să-i învăţăm pe fiecare. Grea cruce este pentru preot spovedania! Atunci când descoperă ignoranţa penitenţilor, răceala, păcătoşenia lor, când îşi dă seama şi de propria sa nemernicie, neputinţă, moliciune, de învârtoşarea inimii faţă de aproapele şi faţă de slujirea râvnitoare a slavei lui Dumnezeu şi a mântuirii aproapelui ca pe sine însuşi, şi cu câte cruci nu ne împovărează diavolul în timpul spovedaniei! Face ca un gest de iubire, o convorbire între un părinte duhovnicesc şi fiii săi să semene cu o discuţie brutală, dintre un vechil şi slugile sale pe care le ia la rost.

Domnul Iisus Hristos, împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, Se află pretutindeni. Îngerii şi sfinţii sunt într-un duh cu Domnul. Dacă prin lucrarea duhului răului ţi-ai pierdut pentru un timp credinţa sinceră în Duhul Sfânt, înseamnă că nu mai recunoşti atunci nici existenţa Tatălui şi a Fiului, fiindcă credinţa îţi vine de la Duhul Sfânt, Duhul Adevărului, Duhul lui Hristos Care a spus despre Sine: „Eu sunt adevărul" (cf. Ioan 14, 6); sau Duhul Tatălui: „Duhul Tatălui vostru este care grăieşte întru voi" (Matei 10, 20); sau Duhul Fiului: „A trimis Dumnezeu pe Duhul Fiului Său în inimile voastre" (Galateni 4, 6).

Despre cuvânt în cuvânt ni se înfăţişează imaginea Preasfintei Treimi, adică ideea, cuvântul şi spiritul. Când ne rugăm cu adevărat, din inimă, simţim că ne rugăm cu Duhul Sfânt. Cuvintele sunt pătrunse de o imensă ardoare, izvorăsc din inimă.

Alteori simţim că nu ne rugăm cu Duhul Sfânt, ci cu duhul neadevărului. Gura spune ceva, inima simte altceva, deseori contrariul. De pildă, rostim cuvintele fără să credem ce spun ele, fie cu nerăbdare, fie nemulţumiţi de ceva, cu trufie, cu aroganţă, refuzând să ne recunoaştem aşa cum suntem.

Despre răutate. Dacă porţi răutate împotriva vreunuia dintre fraţii tăi pentru păcatele sale, socotind că ele ar putea duce în ispită şi pe alţii, adu-ţi aminte că şi tu eşti păcătos şi că şi păcatele tale ar putea fi pricină de sminteală, chiar dacă în alt sens. Tu ai vrea de fapt ca păcatele tale care i-ar putea duce pe unii în ispită să-ţi fie trecute cu vederea, datorită dragostei îngăduitoare a celor ce-ţi sunt apropiaţi. Dacă ar face-o, le-ai fi recunoscător, i-ai îmbrăţişa cu dragoste, i-ai săruta pentru dragostea lor atotrăbdătoare. Îngăduinţa lor te-ar face să suporţi mai lesne durerea pentru păcatele tale, te-ar înviora, te-ar întări în slăbiciunea ta, ajutându-te să li te împotriveşti, ar spori în tine duhul speranţei în milostivirea lui Dumnezeu. Dar ce doreşti să-ţi facă ţie alţii în asemenea situaţii, fă şi tu fratelui tău, care este mădular al lui Hristos şi propriul tău mădular. S-a spus: „Să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi“ (Marcu 12, 31). Nu uita, când îl judeci pe fratele tău pentru păcatele sale, că nici tu nu eşti fără de păcat. „De ce vezi paiul din ochiul fratelui tău şi bârna din ochiul tău nu o iei în seamă. Făţarnice - cu adevărat, făţarnice! scoate mai întâi bârna din ochiul tău şi atunci vei vedea să scoţi paiul din ochiul fratelui tău“ (Matei 7, 3; 5). Şi de altfel, fratele tău „pentru stăpânul său stă sau cade“ (Romani 14, 4), nu pentru tine. Dar de ţi-a greşit fratele tău ţie, iartă-i numaidecât ofensa sau greşeala. Tu însuţi ai avea mare nevoie să-ţi ierte Tatăl ceresc greşelile în fiecare zi şi de aceea te rogi: „Şi ne iartă nouă greşelile noastre precum şi noi iertăm greşiţilor noştri" (Matei 6, 12). Dacă vrei să ţi se ierte păcatele, iartă şi tu celor care au greşit faţă de tine. „Că de veţi ierta oamenilor greşelile lor, ierta-va şi vouă Tatăl cel ceresc; iar de nu veţi ierta oamenilor greşelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greşelile voastre" (Matei 6, 14-15).

Sufletul nostru este fiinţă simplă (necompusă, neamestecată) şi de aceea nu poate iubi dintr-o dată pe Dumnezeu şi - să zicem - banii, mâncarea, băutura, sau pe aproapele în acelaşi timp cu banii, mâncarea, băutura. De aceea se şi spune: „Nimeni nu poate să slujească la doi domni, căci sau pe unul îl va urî şi pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va lipi şi pe celălalt îl va dispreţui; nu puteţi să slujiţi lui Dumnezeu şi lui mamona" (Matei 6, 24). De aceea şi psalmistul zice, prin Duhul Sfânt: „Bogăţia de ar curge, nu vă lipiţi inima de ea“ (Psalmul 61 , 10). Deci. creştinule, oricine ai fi, teme-te să nu-ţi legi inima de bani, mâncare, băutură, haine luxoase, locuinţă luxoasă, cărţi, muzică profană, pentru ca să nu-ţi iubeşti şi să nu-ţi răsfeţi trupul cu orice ar fi: distracţii, lucruri plăcute la vedere, mâncăruri şi băuturi, cu somnul, trândăvia, lenea, cu îndeleniciri de ocară, cu jocuri, cu călătorii

nefolositoare, cu cărţi şi spectacole fără rost. Iubeşte pe Unul Dumnezeu din toată inima, din tot sufletul, cu toată tăria şi cu toate gândurile, iar pe aproapele ca pe tine însuţi; faţă de toate cele ale lumii fii nepăsător, nu te împătimi şi nu te lăcomi de nimic. Fii râvnitor faţă de tot ce e simplu şi vei fi iubit de Dumnezeu. Îndepărtează de la tine viclenia, îndoiala, puţina credinţă, duplicitatea.

Dumnezeu este Viaţă. Prin El toate au primit viaţă, toate există. El este Cel ce este şi Atotţiitorul, căci de la El vin toate şi prin El se ţin. Numai pe El îl cunoaştem ca unică Existenţă. Diavolul este moarte, fiindcă s-a îndepărtat, prin liber arbitru, de Viaţă, adică de Dumnezeu. Şi întrucât Dumnezeu este Existenţă, de la diavolul, din pricina căderii sale din viaţă, vine neviaţă, visare deşartă, amăgire; cuvântul său nu poate crea viaţă, este minciună, după cum cuvântul lui Dumnezeu este Adevărul.

Duhul Sfânt este pentru îngeri şi pentru oameni ca aerul pentru vieţuitoare şi pentru plante. De aceea a spus Domnul. „Vântul suflă unde voieşte şi tu auzi glasul (suflarea) lui, dar nu ştii de unde vine, nici încotro se duce“ (Ioan 3, 8). Iată de ce trebuie să fii convins că sufletul respiră prin Duhul Sfânt şi să nu uiţi cine îţi este Binefăcătorul şi cine Viaţa şi, căzând înaintea Lui cu evlavie, în fiecare zi, cinsteşte-L prin dragoste şi prin fapte bune. Fugi de suflarea rău mirositoare a diavolului, cea a patimilor şi păcatelor, dar mai cu seamă de vrajbă, neorânduială, trufie, necredinţă. Spune-ţi mai des în sinea ta: „Sufletul meu respiră prin Duhul Sfânt; rămână veşnic în mine slava Duhului Sfânt, împreună cu Tatăl şi cu Fiul.

Trebuie să nu uităm niciodată că omul este suflare a gurii lui Dumnezeu, chip al lui Dumnezeu-Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt; că păcatele şi neputinţele omului sunt apariţii întâmplătoare, venite din afară, pete murdare pe care harul le poate lesne şterge: „Stropi-mă-vei cu isop şi mă voi curăţi, spăla-mă-voi şi mai vârtos decât zăpada mă voi albi“ (Psalmul 50, 8). Se cuvine să nu uităm că „Dumnezeu aşa a iubit lumea - deşi ea este coruptă şi păcătoasă - încât pe Fiul Său, cel Unul-Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică" (Ioan 3, 16). Să iubim pe tot omul ca pe noi înşine, aşa cum iubeşte Dumnezeu. Cu toate că suntem mari păcătoşi, ne iubim pe noi înşine. Să-l iubim şi pe aproapele nostru, chiar dacă este plin de păcate, fiindcă nu este om care să nu păcătuiască.

Concepţiile false în privinţa credinţei se dau în vileag ele însele, fiindcă ne pustiesc viaţa sufletească, vădindu-se că vin de la diavolul, părintele minciunii, al visării deşarte, cel ce are stăpânire asupra morţii. Concepţiile juste îşi învederează justeţea tot prin ele însele: dau vigoare inimii, semn că vin de la Duhul Sfânt, Dătătorul de viaţă, de la Părintele Vieţii, şi care sălăşluiesc în Fiul, Cel ce este Viaţa. „După roadele lor îi veţi cunoaşte“ (Matei 7, 20). Nu te tulbura şi nu cădea în uimire când

ţi se vor buluci în minte gânduri pierzătoare, aducându-ţi strâmtorare în inimă şi în suflet. Ele sunt mincinoase, vin de la diavolul, ucigaşul oamenilor. Alungă-le îndată, nu sta să te întrebi de unde vor fi apărut ca nişte musafiri nepoftiţi. Îi poţi recunoaşte îndată după roade; nu te lua la sfadă cu ei, te vor duce într- un labirint din care nu vei fi în stare să ieşi, vei rătăci în el, chinuindu-te.

Îmi place să mă minunez privind icoana Dătătorului de viaţă înviind din mormânt, cu steagul în mână - simbolul biruinţei Sale asupra morţii şi asupra celui ce are stăpânirea morţii - diavolul: „Unde îţi este, moarte, biruinţa ta? Unde îţi este, moarte, boldul tău?“ (1 Corinteni 15, 55). Ce Biruitor preaslăvit! Şi ce crâncen şi neîndurător vrăjmaş a înfrânt pe cel ce s-a împăunat cu biruinţele sale de mii de ani! „Ţie, Biruitorului morţii, îţi strigăm: «Osana întru cei de sus! Binecuvântat este Cel ce vine intru numele Domnului!» (Tropar la Duminica Floriilor). „Te slăvim Hristoase, Dătătorule de viaţă, Care pentru noi Te-ai pogorât la iad şi pe toţi ne-ai înviat împreună cu Tine“ (Doxologie la utrenia din Duminica Sfântului Apostol Toma). „Sculându-Te din mormânt, o, Hristoase. ai ridicat împreună cu Tine întregul neam al lui Adam“ (Canonul Paştelui cântarea a şasea).

Vă spun că pentru orice cuvânt deşert, pe care îl vor rosti, oamenii „ vor da socoteală în ziua judecăţii" (Matei 12, 36). Ia aminte că va trebui să răspunzi şi să primeşti osândă pentru orice cuvânt deşert, nu numai pentru cele ce duc în ispită. Fiindcă la Domnul nostru, unicul Creator al cuvântului, nu există şi nu pot exista cuvinte deşarte; cuvântul Domnului „nu se întoarce la El fără rod“ (Isaia 55, 11); „că la Dumnezeu nimic nu este cu neputinţă" (Luca 1, 37). Deoarece suntem creaţi după chipul lui Dumnezeu, nici cuvintele noastre nu trebuie spuse în gol, zadarnic, deşert; fiecare cuvânt trebuie să aibă putere spirituală, instructivă şi ziditoare. „Vorba voastră să fie întotdeauna plăcută, dreasă cu sare, ca să ştiţi cum trebuie să răspundeţi fiecăruia" (Coloseni 4, 6). De aceea, şi când te rogi, şi când stai de vorbă cu cineva, fii cu luare-aminte ca nu cumva să spui vorbe goale, vorbe în vânt.

Poţi oare primi cu vrednicie, cu credinţă şi cu dragoste Trupul lui Hristos dacă dispreţuieşti mădularele Sale, dacă nu le dai milostenie? Creştinii sunt mădulare ale lui Hristos, mai ales săracii. Iubeşte-le, fii milostiv cu ele şi stăpânul se va arăta prisositor milostiv şi faţă de tine. Dar ce milostivire mai mare ar putea fi decât aceea că Mântuitorul nostru ne face părtaş preacuratului Său Trup şi preacuratului Său Sânge?

Cuvintele „că a Ta este împărăţia şi puterea şi mărirea în vecii vecilor" înseamnă: Tu, Doamne, Unul eşti, pretutindenea şi împărăţeşti veşnic, ca împărat atotputernic

şi slăvit. Sau: Tatăl este împărăţia, Duhul Sfânt - puterea, Fiul - mărirea, fiindcă s-a spus: eu Te-am prea slăvit pe Tine pe pământ" (Ioan 17, 4).

Nu fi mort cu inima; fă în aşa chip încât inima să nu se lenevească, să nu adoarmă duhovniceşte, să nu se împietrească în nesimţire; altminteri va fi vai de tine, când te vei afla în situaţia de a-I sluji Domnului, prin efortul minţii şi al inimii, cu o asemenea inimă. Dezrădăcinează-ţi din inimă, pe orice cale, trufia, cea trupească şi cea spirituală, care stă împotriva Duhului Sfânt. Ea caută să se ascundă în inimă şi iese la iveală în raporturile cu oamenii şi atunci când ne rugăm.

Aduc cântare de mulţumire Domnului Dumnezeului meu, Dumnezeul mântuirii mele. Înainte de Săptămâna Patimilor, când trebuia să săvârşesc Taina Spovedaniei, vrăjmaşul a încercat să mă smintească; am simţit în inimă ceva ca o strâmtorare, o tulburare, o cumplită urâciune. Dar m-am rugat din tot sufletul, cu neclintită credinţă Domnului mântuirii mele, zicând: „Dumnezeule, Părinte Atotbun! Tu, prin gura Fiului Tău, Unul-Născut, Domnul nostru Iisus Hristos, ai zis: «Cereţi şi vi se va da... oricine cere, ia... sau cine este omul acela între voi care, de va cere fiul său pâine, oare el îi va da piatră?... Cu cât mai mult Tatăl vostru cel din ceruri va da cele bune celor care cer de la El»“ (Matei 7, 7-11). Cu credinţa că cele pe care Le-ai făgăduit se vor afla în inima mea, Te chem, zicând: „Dă-mi acum Duhul Tău cel Sfânt, ca să-mi întărească inima, să pot săvârşi Taina Spovedaniei, pentru a lega şi dezlega cu înţelepciune cele ce apasă conştiinţa oamenilor, cu răbdare şi bunăvoinţă, pentru ca raporturile cu fiii mei duhovniceşti să fie iubitoare şi ziditoare". Şi ce-a urmat? O, Dumnezeule al milelor! Am făcut spovedania cum nu s-ar fi putut mai bine: calm, cu iubire, în chip ziditor, n-am simţit nici o apăsare, nici o nelinişte, nu m-am grăbit, prea slăvesc dreapta miluitoare a Părintelui ceresc. Aşa ar trebui să capăt putere de fiecare dată, prin rugăciune către Tatăl ceresc, izvorâtă din inimă, ori de câte ori mă aflu în faţa unei nevoinţe duhovniceşti. Aşa s-a rugat Domnul nostru Iisus Hristos înainte de a Se arăta neamului omenesc, înainte de chemarea apostolilor, înainte de patimile Sale.

Nu te supăra pe cei ce îţi vorbesc sau se poartă nesincer cu tine; tu însuţi vorbeşti sau te porţi oare sincer cu alţii? Nu cumva eşti făţarnic? Sau faţă de Dumnezeu, când te rogi, când vorbeşti cu El eşti întotdeauna sincer, nefăţarnic? Oare de câte ori nu ţi se întâmplă să rosteşti adevăruri cu gura, iar inima să mintă? Trăieşti, oare, înaintea lui Dumnezeu cu inima deschisă, neprefăcându-te? Dacă înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor nu stai drept, ci, de multe ori strâmb, mincinos, fals, nu te mira că şi alţii sunt nesinceri faţă de tine, ipocriţi. „Prin ceea ce păcătuieşte cineva, prin aceea se şi pedepseşte" (înţelepciunea lui Solomon 11, 16). În cele în care te ştii tu însuţi păcătos, fii îngăduitor cu alţii.

Ţine minte că răutatea pe care o ai în tine de la diavolul nu poate înfrânge şi nu va înfrânge niciodată negrăita, nemărginita bunătate a lui Dumnezeu

Ţine minte că răutatea pe care o ai în tine de la diavolul nu poate înfrânge şi nu va înfrânge niciodată negrăita, nemărginita bunătate a lui Dumnezeu, Răutatea diavolească din tine este mare, dar bunătatea Domnului este infinit mai mare. De aceea când te încearcă fără să vrei îndoială, puţină credinţă, hula, răutatea, invidia, avariţia, iubirea de arginţi, duplicitatea, nu uita că bunătatea lui Dumnezeu nu are limite şi că se va întoarce cu milostivire spre tine dacă te vei lepăda de răutate.

Fă bine săracului de bunăvoie, nebănuitor, fără a sta pe gânduri şi fără a-i pune întrebări meschine, cunoscând că în persoana săracului îi faci bine lui Hristos însuşi, dună cum este scris: „întrucât aţi făcut bine unuia dintre aceşti fraţi ai Mei prea mici, Mie mi-aţi făcut" (Matei 25, 40). Să ştii că milostenia ta nu va însemna niciodată nimic în comparaţie cu omul, acest fiu al lui Dumnezeu. Toate milosteniile tale nu sunt decât pământ şi cenuşă; orice milostenie materială trebuie să fie însoţită de o milostenie a sufletului; de mângâiere, de o purtare iubitoare, cordială, frăţească faţă de aproapele; nu-1 face să se simtă îndatorat în vreun fel, nu te arăta trufaş. „Cel ce împarte altora să împartă cu firească nevinovăţie (...) dacă miluieşte, să miluiască cu voie bună“ (Romani 12, 8). Ai grijă ca milostenia ta materială să nu rămână fără valoare, neînsoţită şi de o milostenie pornită din suflet. Să ştii că în ziua judecăţii Stăpânul te va cerceta şi în privinţa faptelor bune. Aminteşte-ţi că cerul şi pământul au fost create pentru om, „spre moştenire nestricăcioasă şi neîntinată, păstrate în ceruri” (1 Petru 1, 4). Pentru oameni, Dumnezeu-Tatăl nu Şi-a cruţat pe Unicul Său Fiu, ci L-a dat morţii pentru mântuirea noastră. Din pricina răutăţii noastre, diavolul ne împiedică în săvârşirea de fapte bune.

Cuvintele rugăciunii sunt asemenea ploii sau ninsorii când sunt spuse cu credinţă şi participare. Fiecare dintre ele conţine propria sa putere germinativă şi propriul său rod. Stropii de ploaie şi fulgii de zăpadă, toţi împreună şi fiecare în parte, adapă pământul care capătă vlagă şi aduce rod. Întocmai şi cuvintele rugăciunii, această ploaie duhovnicească; fiecare picătură şi fiecare fulg pot adăpa sufletul care prinde vlagă şi rodeşte fapte bune, împreună-lucrătoare cu Duhul Sfânt, mai ales când sunt însoţite şi de o ploaie de lacrimi.

Milostenia omenească este suspicioasă: parcă i-ar fi frică să nu dea celui ce are sau să nu dea prea mult. Milostenia Domnului nu este aşa; “Bun este Domnul cu toţi şi îndurările Lui, peste toate lucrurile Lui“ (Psalmul 144, 9). „Căci celui ce are - zice

Domnul - i se va da şi-i va prisosi, iar de la cel ce n-are şi ce are i se va lua“ (Matei 25, 29).

Când te rogi, nu face voia trupului celui trândav; nu te grăbi. Trupului i se urăşte de efortul rugăciunii, se simte apăsat şi atunci dă zor să termine mai repede, ca să-şi afle răgaz sau să-şi vadă de treburile zilnice.

Simplitatea să te însoţească oriunde şi oricând: fii mai cu seamă simplu (curat) în credinţă, nădejde şi dragoste, fiindcă Domnul este Fiinţă simplă, Unime, pururea închinată şi sufletul nostru este tot simplu. Trupul se împotriveşte sufletului, când îi facem pe plac, de pildă, când mâncăm şi bem peste măsură şi mai mult de plăcere, când fumăm, ne distrăm, în general când cedăm trupului, făcându-1 să precumpănească asupra sufletului.

Cât de distinct se separă în noi, pe de-o parte Duhul binelui, al păcii, al liniştii, bucuriei, luminii, Duh dătător de viaţă, iar pe de altă parte, duhul răutăţii, al strâmtorării, sfârşelii, urâtului, întunericului, duh care ucide sufletul. Cel dintâi este Duhul lui Dumnezeu, prin Care trăim, respirăm duhovniceşte ne mişcăm şi existăm; celălalt, duhul răului, al satanei.

Dumnezeul dragostei este neschimbător; şi noi se cuvine să fim neschimbători şi statornici în iubire: „Dragostea nu cade niciodată" (1 Corinteni 13, 8). Lipsa dragostei, sau ura, sau doar indiferenţa şi dispreţul vin de la diavolul.

Orice cuvânt al Stăpânului este existenţă spirituală sau materială, fiindcă Domnul este Cel ce este şi Ziditorul. Stăpânul, Domnul Dumnezeu, este Atotputernic, fiind Duh infinit, putere nemărginită şi supremă înţelepciune şi fiecare gând al Său are sau poate avea existenţă, poate prinde viaţă, deveni faptă, prin voinţa Sa.

Nefericit este cel ce iubeşte peste măsură comodităţiile vieţii şi care s-a înconjurat cu acestea. La orice inconfort se va simţi stingherit, dezarmat, fiindcă nu este obişnuit să rabde. Şi totuşi, toată viaţa creştinului este „inconfortabilă", o cale îngustă şi plină de asperităţi, o cruce care impune privaţiuni şi cere o imensă răbdare. Nu umbla după un trai lesnicios, nu îndrăgi înlesnirile lumii acesteia, ci iubeşte pe Hristos, purtătorul Crucii. Rabdă strâmtorările, obişnuieşte-te cu ele. „M-am deprins să fiu îndestulat cu ceea ce am“ (Pilipeni 4, 11), spune Apostolul. Nefericit este cel ce iubeşte podoabele, cel ce caută să-şi împodobească trupul cu ele. El nu se va mai putea strădui să-şi împodobească aşa cum se cuvine sufletul, prin credinţă, dragoste, blândeţe, smerenie, adevăr, răbdare. Nefericit este, de bună seamă, şi cel ce umblă după podoabele care vin o dată cu onorurile; unul ca acesta

se va preface pe sine într-un idol netrebnic şi asemenea lui Nabucodonosor, se va trufi în faţa celor ce nu au onoruri ca ale sale, cerându-le să i se închine (frumuseţea nu constă în podoabe). Chiar şi noi, bărbaţii, am devenit asemenea femeilor, umblăm după tinichele, gătindu-ne cu ele ca nişte idoli, fără să ne gândim cum să ne împodobim înlăuntrul nostru, lăsându-ne deoparte cu totul alcătuirea interioară, cămara sufletului. Nefericit este cel căruia îi place să se grăbească; se va poticni într-una, va avea de înfruntat nenumărate strâmtorări şi neplăceri sufleteşti din pricina grabei, va avea nu puţine prilejuri de a-şi ieşi din fire. Nefericit este cel ce s-a împătimit de mâncare şi băutură, care se gândeşte doar la cum să se sature şi cum să-şi facă poftele. Când va începe să slujească Domnului îşi va da seama că mâncarea şi băutura, atunci când inima nu este luată în seamă sunt pentru trup povară, iar pentru suflet durere şi pieire şi că omul se poate sătura cu hrană foarte puţină şi foarte simplă.

Sufletul omului este simplu, ca tot ce este duh. De aceea trebuie să fie simplu şi în dragoste, adică să-L iubească pe Dumnezeu, ca pe Cel căruia îi datorează existenţa, iar pe om ca pe sine însuşi, ca pe semenul său; de cele ale lumii să nu se lege nicicum, niciodată. Fiindcă acestea nu-i sunt înrudite şi tocmai din această pricină suferă sufletul când se ataşează de ele.

Fiecare cuvânt din Sfânta Scriptură, din slujba dumnezeieştii Liturghii, Utreniei,Vecerniei, fiecare cuvânt din rugăciunile ce se rostesc la Sfintele Taine şi ierurgii cuprinde în sine o putere aparte, asemenea celei a semnului cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci. Un astfel har îi este propriu fiecărui cuvânt spus în Biserică, în virtutea cuvântului ipostatic al lui Dumnezeu întrupat, Capul Bisericii, Cel ce sălăşluieşte în Biserică. Dar o putere proprie are, în virtutea Cuvântului lui Dumnezeu Celui simplu şi care pe toate le umple, orice cuvânt cu adevărat ziditor. Cu câtă atenţie şi evlavie se cuvine să rostim orice cuvânt, şi cu câtă credinţă! Fiindcă cuvântul este Însuşi Creatorul-Dumnezeu şi prin cuvânt s-au adus toate din nefiinţă la fiinţă.

Numim Sfintele Taine daruri dumnezeieşti, fiindcă ni le dă Domnul, fără să aştepte vreo plată şi fără ca noi să fii meritat în vreun fel. În loc să ne pedepsească pentru nenumăratele noastre fărădelegi, pe care le săvârşim în fiecare zi, oră şi minut şi să ne dea morţii spirituale, Domnul ne dă prin Sfintele Sale Taine iertare şi curăţire de păcate, sfinţire, pace puterilor noastre duhovniceşti, vindecare şi sănătate sufletului şi trupului şi tot binele, ţinând seama numai de credinţa noastră.

Dacă Stăpânul se dă nouă fără plată, în fiecare zi, pe Sine însuşi spre mâncare, ne dă dumnezeieştile Sale Taine, nu se cuvine oare să dăm şi noi, neîntârziat şi fără

plată, în dar bunuri pieritoare celor ce ni le cer: bani, mâncare, băutură, îmbrăcăminte? Şi de ce să ne supărăm pe cei ce mănâncă pâinea pe care o primesc de la noi pe gratis, de vreme ce noi înşine mâncăm, fără a fi plătit-o, nepreţuita şi nemuritoarea hrană a Trupului şi Sângelui Domnului? „De la cel care ia lucrurile tale, nu cere înapoi" (Luca 6, 30).

Trăieşti în casa lui Dumnezeu într-o lume minunată; te bucuri fără plată de toate darurile bunătăţii şi mărinimiei lui Dumnezeu, care îţi sunt date din belşug de la natură, tot pe degeaba; trăieşti în casa lui Dumnezeu, în Biserică, în obştea celor mântuiţi, bucurându-te de toate darurile harului, pentru a ta mântuire. Deci nici tu nu sta la îndoială şi, pe cât îţi este cu putinţă, fă bine fratelui tău; fii bun chiar şi cu cei nemulţumitori şi răi, ca să poţi fi „fiu al Celui Preaînalt" (cf. Luca 6, 35). Primeşte pe toată lumea cu bucurie în casa ta, cunoscând că şi tu trăieşti, fără a da ceva în schimb, în casa lui Dumnezeu, în acea casă a lui Dumnezeu spirituală şi universală care este Biserica, cea care te pregăteşte pentru viaţa veşnică. Ospătează-i cu bucurie şi fără să le ceri nimic în schimb pe cei ce vin în casa ta şi nu uita că şi tu te ospătezi zilnic de la masa Stăpânului, cu însuşi Preacuratul Său Trup şi Sânge.

Te întrebi: ce să mă fac cu inima mea? Bate împotriva a tot ce este adevărat şi sfânt. Necredinţa o slăbeşte tocmai atunci când i s-ar cere credinţă nezdruncinată, trădează atunci când ar trebui să ţină credinţă până la moarte; nu tresare, ba chiar aproape că e gata să râdă atunci când ar trebui să se înspăimânte. Ce să mă fac, ce să mă fac cu inima mea, mă întrebi. Recunosc cu hotărâre, o dată pentru totdeauna, ca pe un adevăr nestrămutat, că inima ta este minciună, rezemul minciunii, „tot omul este minciună" (Psalmul 115, 2). Tot ceea ce este în Biserică însă, de la cuvântul lui Dumnezeu până la cea mai scurtă rugăciune, este adevăr, fiindcă Biserica lui Dumnezeu este „stâlp şi temelie a adevărului" (1 Timotei 3, 15), ca una zidită pe piatra de temelie - Hristos, Cel ce este Adevărul - şi care este însufleţită şi călăuzită în veci de Duhul Sfânt - Duhul Adevărului.

Biserica este calea cea sigură către viaţa veşnică. Urmeaz-o neabătut şi vei ajunge în Împărăţia Cerurilor. Dacă, din pricina trufaşei conştiinţe de sine sau a necredinţei te vei abate, la vreo răspântie, va fi numai din vina ta; te vei rătăci şi vei pieri. „Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa" (Ioan 14, 6).

Neîndoielnic, diavolul îşi face cuib în inimile foarte multor oameni sub forma apatiei, slăbiciunii, lenevirii faţă de toată fapta cea bună şi folositoare, îndeosebi faţă de faptele de credinţă, de evlavie, cele ce impun concentrarea şi trezvia inimii şi, în general, faţă de orice efort de natură spirituală. În acest chip el supune inima

prin moleşeală, iar mintea printr-un blocaj la vremea rugăciunii. Inima este înfrântă astfel prin apatie, răceală, inerţie atunci când s-ar cere făcută o faptă bună; de pildă, să arăţi compătimire unuia aflat în suferinţă, să ajuţi pe cineva la nevoie, să-l mângâi pe un întristat, să-l înveţi pe un ignorant, să-l aduci pe calea cea dreaptă pe un rătăcit şi altele. Inimii trebuie să-i purtăm mereu de grijă; să risipim din ea pâcla moleşelii, când este încremenită nesimţire; să facem în aşa fel încât să ardă neîncetat de credinţă şi de iubire de Dumnezeu şi de aproapele, să fie gata pentru tot lucrul şi toate sacrificiile întru slava lui Dumnezeu şi mântuirea aproapelui. „La sârguinţă nu pregetaţi; cu duhul fiţi fierbinţi, Domnului slujiţi“ (Romani 12, 11). Diavolul îşi găseşte culcuş în inima noastră şi sub forma unei irascibilităţi din cale-afară de mari; devenim uneori de un egoism atât de bolnăvicios, încât nu acceptăm să fim contrazişi nici sub cea mai neînsemnată formă, să nu ni se pună în cale nici un obstacol, fie material, fie spiritual; nu îngăduim să ni se spună un singur cuvânt aspru sau grosolan. Deşi tocmai atunci ar trebui să avem răbdare, când sufletul ne este cuprins de talazurile răutăţii şi nerăbdării,. „Prin răbdarea voastră veţi dobândi sufletele voastre" (Luca 21, 19). „Şi a căzut ploaia şi au venit râurile mari, şi au suflat vânturile şi au izbit în casa aceea, şi a căzut. Şi căderea ei a fost mare" (Matei 7, 27). Ce se va întâmpla cu inima omului, ce se va întâmpla cu omul, când diavolul va face să vină asupra lui râurile mari ale ispitelor şi va sufla cu vânturile uneltirilor sale? Dacă creştinul stă ferm pe acea piatră care este Hristos, nu va cădea; dar dacă stă pe nisipul judecăţii sale egoiste, al patimilor, va cădea cu cădere mare (cf. Matei 7, 24-27).

Oare Eu nu însemn totul pentru tine, tu, cel împodobit cu chipul Meu? De ce te-ai putea lipi? Pe ce te-ai putea bizui? Nu mă părăsi pe Mine, Cel ce sunt izvor de apă vie (de viaţă). Eu sunt Viaţa însăşi. Viaţa noastră este Domnul. Dacă îl avem în inimă, putem fi pe deplin mulţumiţi. Doar El ne susţine viaţa. De aceea s-a şi spus: „Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul ce iese din gura lui Dumnezeu" (Matei 4, 4).

Nu te lenevi să te rogi cu osârdie pentru alţii şi împreună cu ei, la cererea lor sau din proprie iniţiativă; dacă o vei face, primi-vei tu însuţi milă de la Dumnezeu, harul Său îţi va cuprinde inima îndulcindu-te şi întărindu-te în credinţă şi în dragoste de Dumnezeu şi de aproapele. Ceea ce spun este adevărul adevărat. Cunosc din experienţă. De obicei, pentru alţii ne rugăm cam fără chef, din necesitate şi din obişnuinţă, fără o deplină participare a inimii; trebuie să o facem din toată inima, cu mare credinţă şi îndrăznire, ca să primim mare şi bogată milă de la Dumnezeu, Cel îndurător şi Preadarnic. „Să ceară - se spune - cu credinţă, fără să aibă nici o îndoială, pentru că cine se îndoieşte este asemenea valului mării, mişcat de vânt, aruncat încoace şi încolo" (Iacov 1, 6). Domnului - Părintele nostru

al tuturor - Îi este plăcut când ne rugăm de bunăvoie, cu credinţă şi dragoste unii pentru alţii, fiindcă El este Dragostea, cea gata mereu să miluiască, pentru dragostea cea dintre noi. Sfântul Duh glăsuieşte: ,,Rugaţi-vă unul pentru altul, ca să vă vindecaţi (Iacov 5, 16). Vezi cât de plăcută îi este lui Dumnezeu rugăciunea lucrătoare a unuia pentru altul?

Când te rogi lui Dumnezeu, închipuie-ţi apropierea de Dânsul după cum urmează: prin El respiri în fiecare clipă, prin El te mişti, te luminezi, îţi afli liniştea, dobândeşti tărie, intr-un cuvânt, trăieşti prin El, după cuvântul Scripturii: „în El trăim şi ne mişcăm şi suntem... El dând viaţă tuturor şi suflare şi toate" (Faptele Apostolilor 17, 28 şi 25). „Aproape este de tine cuvântul, în gura ta şi în inima ta... Că de vei mărturisi cu gura ta că Iisus este Domnul şi vei crede în inima ta (...) te vei mântui" (Romani 10, 8-9).

Creştinul trebuie să se roage pentru toţi creştinii întocmai cum se roagă pentru sine, pentru ca Domnul să le dea sporire în viaţă şi în credinţă, înţelepciune duhov-nicească, izbăvire de păcate şi de patimi. De ce, oare? Din iubirea creştinească, ce vede în toţi creştinii mădulare ale sale şi mădulare ale lui Hristos Dumnezeu, Mântuitorul nostru al tuturor, acea iubire care doreşte altora ceea ce îşi doreşte sieşi şi care se străduieşte prin toate mijloacele să facă altora ceea ce face pentru sine.

Ţinem icoane în casele noastre şi ne închinăm înaintea lor printre altele şi pentru a arăta că ochii Domnului Dumnezeu şi ai tuturor locuitorilor cerurilor sunt aţintiţi mereu asupra noastră şi că ne „văd" nu numai faptele, ci şi cuvintele, gândurile şi dorinţele.

Mulţumesc Maicii Biserici că mi-a arătat, în ectenii, pentru ce să mă rog, fiindcă „Noi nu ştim să ne rugăm cum trebuie, ci însuşi Duhul se roagă pentru noi - în ectenii - cu suspine negrăite" (Romani 8, 26). Slavă dării celei bune a Sfântului Duh Mângâietorul! Sunt convins că, din încredinţarea Mântuitorului, El rămâne cu noi în veci, pentru a ne învăţa tot adevărul, pentru a nu îngădui să cadă în rătăcire cei ce caută cu osârdie şi cu smerenie adevărurile lui Dumnezeu. De ce oare începem rugăciunile cu invocarea Împăratului ceresc - Duhul Adevărului? Deoarece El este Cel ce ne învaţă să ne rugăm şi Cel ce ne dă rugăciunea, Cel ce rămâne în veac şi Cel ce lucrează în lume. Îţi mulţumim, Iisuse Doamne, fiindcă datorită Ţie Duhul Sfânt pogoară în lume.

Hristos este nădejdea noastră; curăţirea, sfinţirea, învierea, viaţa şi pacea noastră; ne este nouă tuturor Singurul lucru de trebuinţă şi de aceea Sfânta

Biserică nu încetează să ne reamintească aceasta, cu mare glas, în timpul slujbelor de înmormântare şi al parastaselor pentru răposaţi şi al altor slujbe bisericeşti, fiindcă noi obişnuim să uităm ceea ce este unicul lucru cu adevărat necesar; patimile trupeşti atrag după ele şi o alterare a minţii, a memoriei, a imaginaţiei, a inimii şi a voinţei. O dată cu moartea ne sunt luate toate cele pământeşti: bogăţia, distincţiile, frumuseţea trupească, frumuseţea îmbrăcăminţii, locuinţele spaţioase, mâncărurile şi băuturile alese; faptele bune, făcute din tot sufletul, rămân veşnic cu noi; ele sunt veşmintele noastre nepieritoare. Iar Hristos este bogăţia noastră cea veşnică, viaţa noastră, adevărata frumuseţe, adevărata mărire şi cinste, îmbrăcămintea cea nestricăcioasa, care va rămâne veşnic cu noi.

Pentru ca creştinul să vieţuiască creştineşte şi ca viaţa în duh să nu se stingă în el cu totul, trebuie să practice rugăciunea acasă şi în obştea credincioşilor, să frecventeze cu credincioşie, cu luciditate şi cu osârdie sfintele slujbe ale Bisericii, aceasta fiind tot atât de necesar ca şi a turna untdelemn în candelă, ca să nu se stingă. Şi fiindcă o rugăciune sinceră, fierbinte cere înfrânare pentru a menţine o viaţă cu adevărat creştinească, ardoarea credinţei, nădejdii şi dragostei, postul şi înfrânarea sunt de neînlocuit. Nimic nu stinge mai repede în noi flacăra credinţei decât neînfrânarea, lăcomia, ghiftuiala, o viaţă împrăştiată şi desfrânată. Mă pierd, mor duhovniceşte atunci când nu slujesc toată săptămâna şi mă înflăcărez, mi se înviorează sufletul şi inima când slujesc, când nu mă rog doar de formă, când rugăciunea mea devine lucrătoare, duhovnicească, sinceră, ardentă. Dar atunci şi vrăjmaşii cei fără de trup se luptă mai aprig cu mine şi trebuie să le ţin piept. Ce efort mi se cere să fac faţă vicleniilor şi atacurilor lor! Şi teatrul face să se stingă credinţa şi viaţa creştinească, atunci când ne învaţă să trăim neluându-ne în serios, să ne folosim de vicleşuguri (sau ne învaţă ştiinţa de a trăi în lume), la modul frivol. El face educaţia descurcăreţilor fii ai veacului acestuia, nu a fiilor luminii. Teatrul este un adversar al vieţuirii creştineşti, un produs al spiritului lumii acesteia, nu al duhului lui Dumnezeu. Adevăraţii fii ai Bisericii nu merg la teatru.

Nu există nimic mai important în lume pentru mântuirea sufletelor noastre şi nici realitate mai vrednică de necontenită aducere aminte decât răscumpărarea lumii de păcat, de blestem şi de moarte veşnică de către Fiul lui Dumnezeu. Sfânta Biserică a înscris pentru veşnicie, cu litere de neşters în imaginile şi rânduielile dumnezeieştilor slujbe, întreaga iconomie a mântuirii noastre, pentru ca oamenii, înclinaţi în mare măsură să uite de Dumnezeu şi de mântuirea sufletelor lor, să uite tot ce a făcut Dumnezeu pentru mântuirea noastră, pentru veşnica noastră bucurie şi fericire, să aibă, ca să spunem aşa, permanent înaintea ochilor, la îndemână, măreţele, binefăcătoarele, prea înţeleptele fapte ale lui Dumnezeu, în raport cu noi

oamenii, pentru a ne chema mereu la pocăinţă, la îndreptare, la mântuire, pentru a ne face să fugim de deşertăciunile cele stricăcioase, repede trecătoare ale lumii. „Şi lumea trece, şi pofta ei, dar cel ce face voia lui Dumnezeu rămâne în veac“ (1 Ioan 2, 17).

Caută să-ţi păstrezi mereu stăpânirea de sine, ca să nu se istovească în tine viaţa duhovnicească, înţelepciunea cea duhovnicească. Cugetă mai mult la ceea ce citeşti sau cânţi, sau asculţi în biserică, sau uneori acasă. Trăieşte-ţi viaţa după pilda sfinţilor, cu rugăciunile şi cu felul lor de a privi viaţa, precum şi lucrând virtuţile lor: blândeţea, smerita înţelepciune, nerăutatea, neprecupeţindu-ţi eforturile, ignorându-te pe tine, nepăsându-ţi de liniştea, mulţumirea şi desfătarea ta, în numele iubirii de Dumnezeu şi de aproapele, al răbdării, bărbăţiei, luptei; trăieşte cu credinţa, nădejdea şi dragostea lor. „Şi să fie mijloacele voastre încinse şi făcliile voastre aprinse. Şi voi fiţi asemenea oamenilor care aşteaptă pe stăpânul lor când se va întoarce de la nuntă, ca, venind şi bătând, îndată să-i deschidă" (Luca 12, 35-36).

Dacă citeşti ziarele şi revistele profane şi desprinzi din ele un oarecare folos pentru sine, ca şi cetăţean, creştin şi tată de familie, cu atât mai vârtos trebuie să citeşti Evanghelia şi scrierile Sfinţilor Părinţi, fiindcă ar fi păcat ca un creştin să citească scrieri profane şi să nu le citească pe cele inspirate de Dumnezeu. Interesându-te de ce se întâmplă în această lume, nu scăpa din vedere propria-ţi lume lăuntrică, sufletul tău. Acestea îţi sunt mai aproape şi mai de preţ. A citi doar ziarele şi revistele înseamnă a trăi doar pe o singură dimensiune spirituală, nu cu tot sufletul, sau a trăi numai după trup, nu după duh. Tot ce este al lumii se va sfârşi o dată cu lumea. „Şi lumea trece, şi pofta ei - adică toate preocupările ei - dar cel ce face voia lui Dumnezeu rămâne în veac" (1 Ioan 2, 17).

Patima faţă de obiecte duce neîntârziat la o răcire faţă de Dumnezeu şi faţă de propria ta mântuire, răcire faţă de aproapele sau chiar ură, în cazul în care depinde de el obţinerea unor lucruri pe care întârzie să ni le dea, sau când suntem constrânşi să-i dăm lui ceva. De aceea este bine să fim faţă de lucruri cu totul nepăsători, ca să nu avem nici un pretext de a ne vrăjmăşi aproapele, ceea ce este un greu păcat. Fii mai presus de patimile acestei lumi corupte, deşarte, repede trecătoare; trăieşte având inima în ceruri, iubeşte cele bune, netrecătoare de acolo, pregătite celor ce îl iubesc pe Dumnezeu şi pe aproapele.

“Cred într-una sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică". Crezi oare că toţi dreptcredincioşii creştini sunt mădulare ale unuia şi aceluiaşi trup şi că de aceea se cuvine să „păzim unitatea Duhului întru legătura păcii", să ne preţuim unii pe alţii,

să ne purtăm de grijă şi să ne ajutăm? Crezi că şi sfinţii sunt mădulare ale trupului lui Hristos, adică ale Bisericii, şi fraţi ai noştri, mijlocitori înaintea lui Dumnezeu pentru noi? Porţi oare respect oricărui creştin, socotindu-1 mădular al lui Hristos şi frate al Lui după omenitate? Iubeşti oare pe tot omul ca pe tine însuţi, ca pe trupul şi sângele tău? Ierţi, oare, cu mărinimie greşelile? Ajuţi, din prisosul tău, pe cei aflaţi în lipsuri? Înveţi pe cei neştiutori, îi îndrepţi pe păcătoşii care au apucat pe un drum greşit? Mângâi pe cei întristaţi? Credinţa în Sfânta Biserică, sobornicească şi apostolească, trebuie să te determine să săvârşeşti toate acestea şi, dacă o vei face, ţi se va făgădui mare răsplată de la Capul Bisericii, Domnul nostru Iisus Hristos.

Lăsându-ne seduşi de cele trecătoare, preocupându-ne de ele peste măsură, pierdem din vedere lucrurile de o extremă însemnătate, cele cu adevărat congenere sufletului nostru şi care alcătuiesc adevărata şi eterna sa stihie; „ne săpăm fântâni sparte, care nu pot ţine apa şi părăsim izvorul apei celei vii“ (cf. Ieremia 2, 13). Nu transpunem în viaţă, astfel încât să ne intre în sânge, precepte duhovniceşti, sfinte, cereşti, dătătoare de viaţă, ci continuăm să trăim după criteriile şi tendinţele vieţii trupeşti, pământeşti, vicioase, care nu fac decât să ne istovească, să ne chinuie şi să ne dea morţii. O, dacă am putea judeca întotdeauna după Evanghelie, după cum ne învaţă Sfânta Biserică în slujbele şi rugăciunile sale în timpul săvârşirii Sfintelor Taine şi ierurgii, după cum cugetă Sfinţii Părinţi în scrierile lor. Atunci am fi toţi, aici pe pământ, cetăţeni ai cerului, „ceruri cuvântătoare”.

***Dumnezeiasca Liturghie** este, pe drept cuvânt, slujire cerească aici pe pământ, în timpul căreia Dumnezeu însuşi participă la ea, se află printre oameni, în chip deosebit, la modul cel mai apropiat şi mai strâns, fiind El însuşi sacerdotul nevăzut, Cel ce aduce şi Se aduce pe Sine în dar. Nimic nu este mai sfânt, mai înălţător, mai măreţ, mai solemn şi mai dătător de viaţă decât Liturghia. În aceste clipe deosebite, Biserica devine cerul pe pământ, sfinţiţi slujitori întruchipând pe însuşi Hristos, îngerii, heruvimii, serafimii, apostolii. Liturghia repetă în perpetuitate triumful iubirii lui Dumnezeu faţă de neamul omenesc; ea este mijlocitoarea cea mai puternică pentru mântuirea lumii întregi şi a fiecărui mădular al acesteia. Nunta Mielului este nunta fiului de împărat în care logodnica Fiului lui Dumnezeu este fiecare suflet credincios adus de Duhul Sfânt. O, cât de temeinic trebuie să ne pregătim pentru a fi părtaşi, întotdeauna cu suflet curat, înălţat peste toate cele pământeşti, Sfintei Liturghii, pentru a nu ne număra printre aceia care, neavând haină de nuntă, purtând îmbrăcăminte întinată de păcate, au fost legaţi de mâini şi de picioare şi aruncaţi din odaia de nuntă în întunericul cel mai din afară. Din nefericire, astăzi mulţi consideră că nu este nevoie să meargă la Liturghie. Unii se duc doar din obişnuinţă, se întorc aşa cum s-au dus, fără să le stea mintea la cele de sus, fără zdrobire de inimă, cu*

sufletul străin de căinţă, fără hotărârea de a se îndrepta. Alţii stau fără pic de evlavie, distraţi, fără a se concentra, fără a se fi pregătit încă de acasă prin meditaţie şi înfrânare, unii reuşesc să se şi îmbete înainte de Liturghie, iar uneori să şi mănânce pe săturate.

Când Domnul a coborât pe Muntele Sinai, poporul evreu a primit dinainte poruncă să se pregătească şi să se curăţească. În timpul Sfintei Liturghii, Dumnezeu se pogoară pe pământ mai mult decât a făcut-o pe Muntele Sinai. Când Domnul i s-a arătat lui Moise pe Horeb, în rugul aprins, i-a poruncit să-şi scoată încălţămintea din picioare; la Liturghie se produce o mai cutremurătoare teofanie decât cea de pe Horeb. Acolo era doar o preînchipuire, aici apare însuşi chipul lui Dumnezeu.

O, ce mult ne-am împătimit de cele pământeşti! Nu vrem şi nu suntem în stare să consacrăm un singur ceas numai lui Dumnezeu, cât ţine dumnezeiasca, întru tot cereasca Liturghie. Chiar atunci mintea ne zburdă la celea pământeşti, ne lăsăm sufletul prins de imagini şi pofte pământeşti şi uneori - vai! - chiar de imagini impure. Aceasta în loc să ne rugăm cu ardoare, să cugetăm cu inimă curată la această taină, să ne căim pentru păcatele noastre, să dorim şi să cerem curăţire, sfinţire, luminare; înnoire şi întărire în viaţa creştină, întru îndeplinirea poruncilor lui Hristos, să ne rugăm pentru vii şi morţi. Fiindcă Liturghia este o jertfă de milostivire, de mulţumire, de laudă şi de cerere. Cât este de măreaţă! Nu este rememorarea vieţii unui om de seamă, ci a însăşi existenţei lui Dumnezeu, Cel ce S-a întrupat, a pătimit şi a murit pentru noi, a înviat şi S-a suit la ceruri şi va să vină să judece lumea întreagă!

Ce înseamnă a-I purta Domnului o recunoştinţă făţarnică? Recunoştinţă făţarnică este atunci când. primind de la Dumnezeu bogate, dar nemeritate daruri spirituale şi materiale, îi mulţumim cu gura, dar le folosim doar în profitul nostru, fără să le împărţim cu semenii. După ce le-am primit, le ascundem în tainiţe, în cufere, în rafturi, lipsindu-i prin aceasta pe mulţi fraţi ai noştri de învăţătură duhovnicească, de cuvânt de folos, de mângâiere sau de mâncare, băutură, îmbrăcăminte, casă, asistenţă medicală, sau de posibilitatea de a se deplasa dintr-un loc în altul pentru obţinerea celor de trebuinţă. O asemenea recunoştinţă este făţarnică şi potrivnică lui Dumnezeu. înseamnă că-I mulţumeşti lui Dumnezeu cu gura, prin fapte însă te arăţi nerecunoscător şi imoral. Şi cât de mulţi sunt aceşti „recunoscători", mai bine zis nerecunoscători!

Firea noastră coruptă este gata să uite repede ceea ce este sfânt şi mântuitor, fiindcă păcatele şi patimile ne tulbură şi ne întunecă mereu capetele şi inimile, ni le

domină, eliminând reminiscenţele, gândurile şi simţămintele legate de evenimentele istoriei sfinte şi de marile îndurări de care ne-a învrednicit Dumnezeu. De aceea Sfânta Biserică, fidelă păstrătoare a poruncilor Domnului său, a învăţăturii şi lucrării Sale, rămânând veşnic recunoscătoare negrăitelor Sale îndurări, a statornicit să se săvârşească. în fiecare zi, duminicile şi în zilele de sărbătoare, solemne slujbe bisericeşti, cu un ceremonial instructiv, în reprezentări sugestive, evocarea tuturor evenimentelor mântuitoare ale vieţii şi activităţii Domnului nostru Iisus Hristos. ale întregii iconomii a mântuirii, atât din Vechiul cât şi din Noul Testament, precum şi ale facerii lumii văzute şi nevăzute de către Dumnezeu. Afară de acestea, de evenimentele legate de atotmântuitoarea, făcătoarea de minuni viaţă a Mântuitorului, şi cele legate de viaţa Preacuratei Sale Maici, care a slujit cu negrăită slavă Tainei întrupării Fiului lui Dumnezeu, de viaţa înaintemergătorului Său, a apostolilor şi proorocilor Săi, ierarhilor, mucenicilor, cuvioşilor, doctorilor fără de arginţi, drepţilor şi a tuturor sfinţilor care L-au slujit şi s-au făcut plăcuţi lui Dumnezeu, a nenumăraţilor mărturisitori ai Domnului, ai adevărului şi credinţei Sale dumnezeieşti, mântuitoare, a întregii Sale învăţături divine, cei ce s-au făcut, după făgăduinţa Sa, moştenitori vieţii veşnice. Acest lucru este folositor şi necesar pentru a ne întări credinţa, nădejdea şi dragostea, pentru educaţia spirituală, creştină a omenirii, pentru învăţarea şi însuşirea dogmelor credinţei o dată şi pentru totdeauna, pentru cultivarea feluritelor virtuţi: statornicia în credinţă, bărbăţia, răbdarea, blândeţea, nerăutatea, smerenia, neagonisirea, înfrânarea, curăţia, dreapta înţelepciune şi altele, fiindcă viaţa Domnului şi a Preacuratei Sale Maici, precum şi cea a sfinţilor reprezintă modele ale tuturor virtuţilor, pe care, îndeplinindu-le, omul se poate face lesne plăcut lui Dumnezeu, mântuind sufletul său şi sufletele fraţilor săi.

A birui păcatul care sălăşluieşte în noi sau patimile „active" este ştiinţa ştiinţelor. Dai dovadă de o mare înţelepciune, de pildă, atunci când nu te superi de nimic şi pe nimeni, atunci când nu gândeşti niciodată rău despre cineva, chiar dacă ţi-a făcut un rău, ci cauţi mai degrabă să-l dezvinovăţeşti pe acela prin toate mijloacele. înţelepciune este să dispreţuieşti câştigul, să nu te arăţi linguşitor faţă de nimeni, ci să spui oricui, fără teamă, adevărul în faţă; înţelepciune este să nu te laşi dus de frumuseţea chipului, ci să respecţi în fiecare om, urât sau frumos, chipul lui Dumnezeu, acelaşi la toţi. Înţelepciune este să-ţi iubeşti vrăjmaşii, să nu le porţi răzbunare nici cu cuvântul, nici cu gândul, nici cu fapta; înţelepciune este să nu aduni bogăţii pentru sine, ci să dai milostenie săracilor, pentru a-ţi agonisi comoară nesecată în ceruri. Vai nouă, am învăţat aproape toate ştiinţele, dar n-am învăţat ştiinţa de a ne feri de păcat, arătându-ne, de cele mai multe ori cu desăvârşire neştiutori în această ştiinţă morală. Rezultă de aici că adevăraţii înţelepţi, adevăraţii dascăli au fost sfinţii,

adevăraţii ucenici ai Adevăratului învăţător - Hristos, noi toţi, cei ce ne socotim învăţaţi, fiind nişte ignoranţi şi cu cât suntem mai savanţi, cu atât devenim mai neştiutori, fiindcă nu cunoaştem şi nu facem singurul lucru care se cuvine făcut, ci lucrăm doar pentru iubirea de sine, de slavă, de câştiguri şi de desfătări lumeşti.

Preotul nu trebuie să se lege de nimic din cele pământeşti printr-o patimă, pentru ca, săvârşind slujbele ce îi revin, marile şi cereştile Taine, să nu se lase prins nicicum de cursele diavolului, să ardă mereu de dragoste curată pentru Dumnezeu şi pentru cei de o fire cu el - oamenii - care pier în păcate şi care pot fi mântuiţi prin harul lui Iisus Hristos Domnul, întru Sfântul Duh. Dar cât de înrădăcinate ne sunt năravurile cele păcătoase! Cât de puternic ne-am legat, cu patimă, de cele pământeşti! Când săvârşim Tainele, nu ne lepădăm niciodată cu totul de grijile lumeşti, de patimi, fiindcă ne-am deprins cu ele şi fiindcă vrăjmaşul ne tulbură, ne întunecă, ne zăpăceşte mintea, ne leagă inima, ne ţine în grea prinsoare. Nu te deda visărilor deşarte! Preotul trebuie să fie un înger, prin altitudinea gândurilor sale, prin curăţie sufletească şi trupească, prin ardoarea iubirii faţă de Dumnezeu Atotfăcătorul şi Mântuitorul şi pentru oameni, fraţii săi.

A-L iubi pe Dumnezeu din toată inima înseamnă a iubi din tot sufletul blândeţea, smerenia, curăţia, întreaga înţelepciune, înţelepciunea, adevărul, milosârdia, ascultarea faţă de Dumnezeu şi a nu face niciodată nimic împotriva acestor virtuţi, adică a nu ne trufi, ieşi din fire, mânia pe nimeni şi de nimic, a nu cădea în desfrânare nici măcar cu inima, cu văzul, cu cuvântul, cu gândul, cu mişcările trupului, a păzi dreapta înţelepciune, a te feri de orice cuvânt şi orice faptă fără rost, de prisos, a fugi de orice neadevăr, a urî avariţia şi setea de câştig, a te ţine departe de samavolnicie şi de nesupunere.

Patimile, ca nişte aprigi hăitaşi, nu ne scapă urma; profitând de atracţia noastră faţă de cele pământeşti, nu trece zi să nu ne îndemne să lucrăm împotriva lui Dumnezeu şi a adevăratului nostru bine, făcând pe placul satanei.

Îţi mulţumesc, Bucuria mea, Doamne al slavei, că ai luat chipul meu, prin întrupare din Preacurata Fecioară, că ai cinstit, ai înălţat şi ai îndumnezeit omenirea; îţi mulţumesc că m-ai ridicat din putreziciune la neputreziciune, că întinăciunea mea o cureţi, că neputinţele şi bolile mele le vindeci, că supărările mi le prefaci în bucurii, strâmtorările, din pricina păcatelor, în lărgimea dreptăţii Tale, că, prin credinţă şi pocăinţă, risipeşti negura patimilor, dăruind-ne duhovniceasca Ta lumină, că ne scoţi din tulburare, învrednicindu-ne de pacea de Sus, că ne eliberezi de teamă şi ne dai bărbăţie şi curaj. Slavă milosârdiei Tale!

Cuprind cu privirea icoanele în biserică. Icoana Ta, Domnul meu, a Preacuratei Tale Maici, a sfinţilor îngeri şi arhangheli, icoanele sfinţilor, împodobite, strălucind de aur şi argint şi cuget în sinea mea cum ai cinstit şi ai împodobit firea noastră Creatorule şi Proniatorule a toate! Sfinţii strălucesc de lumina Ta, se sfinţesc prin harul Tău, biruind starea de păcat, spălând necurăţia trupului şi a sufletului. Ei sunt slăviţi prin slava Ta, nestricăcioşi prin nestricăciunea Ta. Slavă Ţie, Celui ce ai cinstit, ai luminat şi ai înălţat în acest chip firea noastră! Iată apostolii şi ierarhii Tăi; ei sunt imagini vii ale Tale, Cel ce eşti Ierarhul suprem şi întâiul Păstor venit din ceruri, trimisul Tatălui. În ei străluceşte bunătatea Ta, înţelepciunea Ta, puterea, frumuseţea duhovnicească, tăria, măreţia, sfinţenia. Iată mucenicii Tăi, cei ce prin puterea Ta au trecut cu bine prin cumplite încercări, au răbdat chinuri grozave; ei şi-au albit în Sângele Tău veşmântul sufletului lor. Iată cuvioşii Tăi, cei ce cu postul şi cu privegherea de noapte, cu rugăciunea, primind minunatele Tale daruri, s-au învrednicit a săvârşi vindecări minunate şi a prevesti viitorul, puterea Ta i-a întărit, făcându-i să stea mai presus de păcat şi de toate vicleşugurile diavoleşti. Prin asemănarea cu Tine ei strălucesc precum soarele.

În biserică, dispunerea spaţiului în părţi distincte, iconostasul, serviciile liturgice, citirile din Sfânta Scriptură, cântările, rânduielile, toate acestea cuprind ca într-un tablou în imagini, în linii generale, întreaga istorie bisericească a Vechiului şi Noului Testament, întreaga iconomie dumnezeiască a mântuirii oamenilor. Slujbele divine ale Bisericii noastre Ortodoxe înfăţişează celui ce le înţelege, le pătrunde esenţa şi duhul, tâlcul şi miezul o privelişte măreaţă!

Iubitorule de desfătări lumeşti! Oare spre ce îţi vei îndrepta pătimaşa ta iubire după moarte, când nu vei mai avea parte de desfătări şi când locul lor îl va lua amărăciunea absolutei deposedări? Cu ce îţi vei nutri atunci sufletul nepieritor? Desfătările lumeşti nu-ţi vor mai sta la îndemână. Iubitorule de arginţi, spre ce îţi vei îndrepta dragostea inimii tale când moartea te va face să nu mai agoniseşti bani, desfătându-te cu ei şi cu alte comori. Sufletului, care este de esenţă spirituală, comorile materiale nu-i vor fi atunci de nici un folos, dimpotrivă, i se va face silă de ele, ca de o otravă, ca de o rugină, ca de o putreziciune de care s-a molipsit în timpul vieţii şi care l-a îndepărtat de Dumnezeu, lipsindu-1 de comoara cea neputrezitoare - Dumnezeu. Iubitorule de onoruri şi de măriri care umblai după distincţii şi glorie, pe care le iubeai mai mult ca orice pe lume, către ce îţi vei îndrepta iubirea când moartea te va deposeda de toate distincţiile şi te va arăta în toată goliciunea şi necuviinţa ta? Ce hrană vei da atunci sufletului nepieritor şi ce îi va da viaţă, de vreme ce l-ai îndepărtat de Dumnezeu din pricina deşartelor onoruri ale lumii acesteia, zeificându-te pe tine până la idolatrie? Aşa este omul, robit deşertăciunilor, răpus de patimi; nu ştie ce face, nu-şi dă seama la ce renunţă, de ce

chinuri va avea parte din pricina păcatelor sale smintite, pentru că, cinstit fiind cu chipul lui Dumnezeu, cu calitatea de fiu al lui Dumnezeu, de prieten al lui Dumnezeu, moştenitor al împărăţiei cereşti, împreună-moştenitor cu Hristos, „alăturatu-s-a dobitoacelor celor fără de minte - din pricina smintelii sale - şi s-a asemănat lor“ (Psalmul 48, 12) prin lăcomie, neistovită poftă de desfătare, răutate, invidie! Iată de ce să te fereşti a-ţi lipi sufletul de vreun lucru lumesc.

Exprimarea prin imagini şi simboluri constituie un dat necesar al fiinţei umane, ţinând seama de nivelul său actual de sensibilitate spirituală. Ea oferă o explicaţie convingătoare multor aspecte ale universului nostru sufletesc, pe care, făcând abstracţie de imagini şi de simboluri nu le-am putea cunoaşte. Iată de ce dumnezeiescul învăţător, înţelepciunea ipostatică atotcreatoare Fiul lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos i-a învăţat adesea pe oameni cu ajutorul metaforelor şi al pildelor. De aceea, în bisericile noastre ortodoxe există tradiţia comunicării cu credincioşii prin imagini vizuale sugestive - de pildă, icoana Domnului nostru Iisus Hristos, a Maicii Domnului, a îngerilor, ale tuturor sfinţilor - pentru a ne putea orândui vieţile, forma concepţiile, cuvintele şi faptele după modelul concepţiilor, cuvintelor şi faptelor Mântuitorului şi ale sfinţilor Lui. De aici frecventa reprezentare a semnului Crucii, cădirea cu tămâie, lumânările şi candelele aprinse, intrările şi ieşirile din altar; aceluiaşi scop slujesc închinăciunile, plecarea capului, metaniile mari (semn al căderii noastre adânci prin păcat). Toate acestea ne amintesc diferite subiecte sau stări spirituale. Imagistica lucrează intens asupra sufletului omenesc, asupra capacităţilor sale de a crea şi de a acţiona.

Se spune că atunci când mama, în timpul gravidităţii priveşte stăruitor faţa sau portretul soţului iubit, copilul ce se va naşte va semăna leit cu tatăl său, sau dacă priveşte portretul unui copil frumos, fătul ce se va naşte va fi frumos. Tot aşa, dacă creştinul priveşte des. cu dragoste şi evlavie icoana Domnului nostru Iisus Hristos, a preacuratei Sale Maici sau a sfinţilor Săi, sufletul său îşi va însuşi trăsăturile spirituale ale chipului contemplat cu iubire (blândeţea, smerenia, milosârdia, înfrânarea). O, dacă am contempla mai des icoanele şi, mai ales, dacă am cuprinde cu mintea viaţa Domnului şi vieţile sfinţilor Săi, cât de mult ne-am schimba, am merge „din slavă în slavă“. Tot astfel şi plăcuta mireasmă a tămâiei în biserică sau acasă evocă, prin analogie, buna mireasmă a virtuţilor şi, prin contrast, miasma păcatelor, şi-i învaţă pe cei sensibili la trăirile lăuntrice să se ferească de duhoarea patimilor, a neînfrânării, curviei, răutăţii, invidiei, trufiei, deznădejdii şi a altor patimi, să se împodobească cu virtuţile creştineşti. Tămâia ne aduce aminte cuvintele Apostolului: „Pentru că suntem lui Dumnezeu bună mireasmă a lui Hristos între cei ce se mântuiesc şi între cei ce pier; unora, adică,

mireasmă a morţii spre moarte, iar altora mireasmă a vieţii spre viaţă“ (2 Corinteni 2, 15-16).
În acelaşi chip, lumânările şi candelele ne reamintesc de lumina şi focul spiritual, de pildă, de cuvintele Mântuitorului: „Eu Lumină am venit în lume, ca tot cel ce crede în Mine să nu rămână în întuneric” (Ioan 12, 46). Sau: „Foc am venit să arunc pe pământ şi cât aş vrea să fie acum aprins!" (Luca 12, 49). Sau: „Să fie mijloacele voastre încinse şi făcliile voastre aprinse. Şi voi fiţi asemenea oamenilor care aşteaptă pe stăpânul lor când se va întoarce de la nuntă, ca venind şi bătând, îndată să-i deschidă" (Luca 12, 35-36). Sau: „Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, aşa încât să vadă faptele voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri" (Matei 5,16). Aceste materii prin însăşi substanţa lor ne învaţă despre realităţi spirituale care sugerează o analogie cu focul şi lumina: de exemplu, ca inimile noastre să ardă neîncetat de dragoste de Dumnezeu şi de aproapele; că nu trebuie să îngăduim să se aprindă în noi focul patimilor sau al gheenei, că prin exemplul unei vieţi virtuoase ne luminăm unii pe alţii, ca şi cu luminile pe care le folosim în gospodărie.

Este cât se poate de firesc să avem icoanele lui Hristos, ale Preacuratei Sale Maici, îngerilor, sfinţilor, în primul rând fiindcă ne-o cere însăşi firea noastră, dorim să avem mereu înaintea ochilor chipul Celui iubit, al Binefăcătorului, pentru ca privindu-L să ne aducem aminte de El mai des, de binefacerile Lui, să-L omagiem, întocmai ca pe oamenii vii, stimaţi şi respectaţi în chip deosebit. în al doilea rând, noi suntem creaţi după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Este firesc deci să avem mereu sub priviri chipul nostru cel dintru început, începutul primordial, pe Domnul Dumnezeu în acele înfăţişări în care a binevoit El însuşi să Se arate oamenilor, pentru a ne aduce aminte mai des de El, de veşnica Sa prezenţă printre noi, de lucrarea Sa proniatoare, pentru a ne exprima prin semne vizibile sau prin ritualuri evlavia faţă de El, recunoştinţa, dragostea. Deoarece suntem fiinţe corporale, din pricina acestei corporalităţi avem nevoie de reprezentări materiale, de ritualuri materiale.

Se înţelege că tocmai de aceea Domnul însuşi S-a arătat drepţilor Săi în deferite forme:
- ⇒ *de pildă, lui Avraam la stejarul Mamvri sub înfăţişarea celor trei călători;*
- ⇒ *lui Isaia, ca un slăvit împărat, stând pe un tron prea înalt;*
- ⇒ *proorocului Daniel în chipul Celui vechi de zile şi al Fiului Omului adus înaintea Lui.*

Dacă n-ar fi fost necesară o imagine văzută a Dumnezeului nevăzut, de buna seamă că El nu S-ar fi arătat la modul vizibil, n-ar fi venit pe pământ luând chip

de om, n-ar fi primit chip de rob; zice David: „Căutaţi faţa Lui pururea" (Psalmul 104, 4). De aceea pictăm, păstrăm şi respectăm icoane ale Preacuratei Maici a Domnului, îngerilor, sfinţilor, fiindcă ei sunt reprezentări vii ale chipului şi asemănării cu Dumnezeu. Privindu-le ne apar din nou în amintire, mai limpede, nevoinţele, virtuţile, binefacerile de care ne-am învrednicit de la ei, dragostea lor înflăcărată faţă de Dumnezeu. simţindu-ne îndemnaţi noi înşine să le urmăm exemplul, să veghem asupra noastră pentru a ne ţine teferi cu trupul şi cu sufletul, a ne curăţi de toată întinăciunea trupească şi sufletească, pentru a le prea slăvi nevoinţele şi prin toate acestea ni-i facem apărători şi mijlocitori pentru noi înaintea lui Dumnezeu.

Fiindcă Dumnezeu binevoieşte a primi mijlocirea prietenilor Săi, a credincioşilor Săi slujitori, pentru oamenii faţă de care se fac intercesori înaintea Sa. Întrucât nu suntem duhuri fără trup, ci fiinţe îmbrăcate în carne, având calităţi materiale, înfăţişare materială, este firesc să căutăm chipurile unor fiinţe nevăzute şi de aceea, venind în ajutorul neputinţei noastre, Domnul le-a dat putere îngerilor să ia chip de om şi să ni se arate (atunci când binevoieşte El) întocmai cum suntem noi, ca, de pildă: Arhanghelul care i s-a arătat lui Isus Navi, lui David, Anei, lui Zaharia, Preacuratei Fecioare Maria şi altora, în Vechiul şi în Noul Testament.

Oare nu ne demonstrăm chiar noi în viaţa de fiecare zi această cerinţă a firii noastre, necesitatea de a avea portretele lor şi când ni le facem şi pe ale noastre de a ni le atârna pe pereţi, sau de a le păstra în albume, pentru a le privi de câte ori vrem, desfătându- ne cu chipul unor persoane respectate şi iubite? Tot ceva firesc, necesar, plăcut lui Dumnezeu este şi cinstirea sfintelor icoane, deşi mulţi luterani si anglicani consideră că n-ar fi firesc, că este contrar voinţei lui Dumnezeu şi că este o erezie şi o idolatrie. Ei nu ţin icoane în case şi nici în bisericile lor considerând drept păcat a le avea şi a li te închina; prin aceasta, ei pierd foarte mult din credinţă şi din evlavie, fiindcă, întrerupând relaţia vizibilă cu sfinţii, au întrerupt-o prin aceasta şi pe cea invizibilă, cu toate că Biserica cerească şi Biserica pământească alcătuiesc un singur trup.

Au rupt legătura şi cu adormiţii, nu se roagă pentru ei, nu aduc jertfe pentru sufletele lor - jertfe plăcute milostivului Dumnezeu - şi prin aceasta îşi vădesc necredinţa în puterea rugăciunilor Bisericii pentru cei morţi. Ce Biserică poate fi aceea care, în mod iraţional şi prezumţios, a rupt legătura cu Biserica cerească, triumfătoare, comuniunea rugătoare cu cei morţi, relaţia cu acea Biserică ce a mărturisit credinţa în Hristos, în puritatea ei cea dintru început? Este oare acesta trupul sfânt şi viu al Bisericii? Poate fi considerat trup viu, firesc alcătuit, un trunchi fără cap, fără mâini şi picioare, fără ochi şi fără urechi. Şi o asemenea

comunitate susţine sus şi tare că credinţa sa este purificată, ea care a respins preoţia, a renunţat şi la alte Taine, în afară de Botez şi de împărtăşanie, aceasta din urmă nefiind nici măcar reală, a respins cinstirea sfinţilor, a moaştelor, icoanelor, monahismul, rugăciunile pentru morţi, ţinerea postului? Este oare aceasta o credinţă după Evanghelie? Biserica lui Hristos apostolească? Nu, aceasta este o biserică autoconfecţionată, creată după liberul arbitru al *oamenilor, sub influenţa patimilor omeneşti, făcându-le* acestora concesii. Este una care *ţine „nedreptatea drept adevăr" (Romani 1, 18). O pervertire a „veştii celei bune" şi chiar a lui Hristos, o îndepărtare a oamenilor de Hristos, o răzvrătire împotriva Lui, „o altă Evanghelie",* despre care spunea Apostolul: *„Chiar dacă noi, sau un înger* din cer *v-ar vesti altă Evanghelie decât aceea pe* care v-am vestit-*o, să fie anatema!" (Galateni 6, 8). Aceasta nu este Biserică, ci o dezmembrare pierzătoare de suflete a trupului lui Hristos. Cinstirea* icoanelor este *firească, dreaptă, plăcută lui Dumnezeu, folositoare.*

Îngerii şi sfinţii - oamenii lui Dumnezeu - *ne sunt cei mai buni, mai vrednici şi mai fideli fraţi şi prieteni, care ne vin foarte des în ajutor, în diferite situaţii în care* nimeni dintre oameni nu ne-*ar putea ajuta. întrucât aceşti fraţi ai noştri, veşnic vii şi care nu încetează să ne facă tot binele, nu pot fi văzuţi, iar noi, fiinţe în trup fiind, am vrea să-i avem înaintea ochilor ca şi când s-ar afla necontenit împreună* cu noi, *le zugrăvim chipurile şi, uitându-ne la ele, ni se pare că îi avem printre noi, îi chemăm în rugăciunile noastre, cunoscând că au mare îndrăznire înaintea lui Dumnezeu şi că ne ajută în diferite împrejurări.*

Cinstirea icoanelor este aşadar, aducătoare de bine, *răspunde cerinţelor naturii noastre, fiind totodată în acord cu bunul simţ şi cu însăşi Sfânta Scriptură, căci şi chivotul făcut de Moise în Vechiul Testament avea chipuri de heruvimi. Icoanele ne slujesc drept permanentă aducere aminte că Domnul este mereu cu noi. „Iată. Eu* cu voi sunt în toate zilele, *până la sfârşitul veacului" (Matei 28, 20), că Preacurata Născătoare de Dumnezeu ne stă mereu aproape, ca începătoare a ascultării, ca Maică după har a tuturor adevăraţilor creştini şi de aceea toţi aceştia au icoana Maicii lui Dumnezeu, a Maicii şi împărătesei lor după har, o păstrează în casele lor, o împodobesc din belşug, pe drept şi după vrednicie, cu argint, cu aur, cu pietre preţioase, fiindcă nu există pentru ei ceva mai sfânt şi mai* vrednic *de mare cinste, după Dumnezeu, decât Preacurata Sa Maică. Şi Domnul, şi Preacurata Sa Maică ne mărturisesc prin minuni, înlăuntrul şi în afara noastră, că cinstirea adevărată pe care o aducem sfinţilor şi Maicii lui Dumnezeu*, sfintelor icoane *este bine plăcută Domnului, iar nouă, în cel mai înalt grad, folositoare.*

Naşterea lui Hristos. Venit-a pe pământ Cel Care ne-a creat la început din pământ, suflând asupra noastră suflarea Sa dumnezeiască; venita Cel care dă „tuturor viaţă şi suflare şi toate” (Faptele Apostolilor 17, 25). Venit-a Cel Care cu un singur cuvânt a chemat din nefiinţă la fiinţă văzutele şi nevăzutele; Cel Care cu un singur cuvânt a poruncit să prindă viaţă păsările, peştii, patrupedele, insectele, toată făptura care îşi duce existenţa sub atotputernica, ocrotitoarea Sa providenţă; venit-a Cel Căruia îi slujesc neîncetat, cu frică şi cu bucurie nenumăratele oşti îngereşti. Venit-a, cu câtă umilinţă! S-a născut dintr-o Fecioară săracă, într-o peşteră, a fost înfăşat în scutece sărăcăcioase, a fost culcat în iesle. O, voi bogăţii, onoruri, slava acestei lumi, veniţi şi cădeţi cu smerenie, cu lacrimi de umilinţă şi cu adâncă mulţumită înaintea Mântuitorului oamenilor şi împărţiţi averile voastre cu cei săraci şi lipsiţi; nu vă lăudaţi cu faima voastră părelnică, repede trecătoare; adevărata faimă se obţine numai prin lucrarea virtuţilor. O, tu, slavă a acestei lumi! învaţă aici, înaintea ieslei, cât eşti de deşartă! Să ne smerim, să cădem cu fruntea în ţărână înaintea nemăsuratei smerenii şi nevoinţe a lui Dumnezeu, Stăpânul tuturor, Care a venit să ne vindece neputinţele, să ne mântuiască de trufie, de deşertăciune, de stricăciune şi de toată întinăciunea păcatului.

Păcatul prin sine însuşi este foc. De aceea şi spunem: careva s-a aprins de mânie, sau de dragoste trupească, sau de invidie. Prin însăşi natura sa păcatul implică sugestia de foc. Cum vor simţi păcătoşii focul pedepsitor atunci când Dumnezeu îi va părăsi cu totul fiindcă n-au făcut dovadă de căinţă? Cum va fi acest foc exterior în raport cu persoana păcătoşilor? Fiindcă, neîndoielnic, el va exista. Şi iezer de foc, şi cuptor aprins, şi gheenă, şi desiş de foc. Toate acestea sunt sigure, reale. Noi însă rămânem nesimţitori, nu ne înspăimântăm, nu ne cutremurăm, ne irosim viaţa în desfătări, ne-am răcit faţă de Biserică, de îndatoririle creştineşti, nu le mai ţinem, am încremenit în păcate. Vai nouă!

În timpul slujirii noastre preoţeşti, în biserică, repetăm aceleaşi rugăciuni, deşi foarte diverse, începând cu „Tatăl nostru”. Facem aceasta aşa cum este de datoria tuturor să îndeplinească unele şi aceleaşi porunci ale legii morale; fiindcă sufletul nu capătă tărie prin varietatea rugăciunilor, ci prin repetarea şi asimilarea lor cu mintea, cu inima, cu voinţa noastră, prin transpunerea lor în practică toată viaţa.

Evită prin toate mijloacele, ocaziile, pretextele, cuvintele care aţâţă şi susţin vrajba, foloseşte-te de orice prilej pentru a-ţi arăta o sfântă şi sinceră iubire. În primul caz, ţi se vor dezrădăcina din suflet, puţin câte puţin, pornirile duşmănoase; în al doilea caz, iubirea ţi se va nutri şi se va întări. Caută să nu-ţi laşi inima cuprinsă de răutate nici măcar o clipă, fii mereu binevoitor cu toţi, înfrânge-ţi orice dispoziţie proastă cu dragostea care ,,pe toate le rabdă şi nu cade niciodată". Fereşte-te de îndără-

tnicie, de samavolnicie, de sfadă cu aproapele, nu face după cum ţi-i voia, căutând a-ţi satisface un capriciu nociv şi a-i face cuiva rău cu bună ştiinţă.

Lui Adam şi Evei, oamenilor (dintru început) li s-a dat o singură poruncă precisă, pentru ca prin îndeplinirea acesteia, unică şi de altminteri uşoară, oamenii să poată căpăta deprinderea de a face voia lui Dumnezeu, îndeplinirea acesteia putând să asigure întregii creaţii o existenţă prielnică şi în acelaşi timp să sporească iubirea faţă de Dumnezeu. Luând în seamă contrariul acestei porunci, adică neîndeplinirea voinţei Creatorului şi îndeplinirea propriei voinţe, potrivnice Creatorului, vedem cum omul, puţin câte puţin, îşi perverteşte natura superioară, creată după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, devine vrăjmaşul lui Dumnezeu.

Ce uriaşă însemnătate are îndeplinirea poruncilor lui Dumnezeu şi cât de păgubitor este să nu ţii seama de ele! Dându-le primilor oameni o poruncă precisă, să nu mănânce din fructele pomului cunoaşterii binelui şi răului Domnul Dumnezeu apărea El însuşi ca Educatorul, Dascălul noii Sale creaturi, a neamului Său după înfiere. Cine este vinovat că această „educaţie" a fost respinsă şi că omul a preferat să se conducă pe sine însuşi? Iată, până în ziua de astăzi, cu toate succesele obţinute în ştiinţă şi artă, cu toate comorile pe care le-a acumulat înţelepciunea omenească, omul cel vechi şi omul cel nou nu este în stare să se educe pe sine, pentru că a respins dintru început părinteasca tutelă a lui Dumnezeu, fiindcă, spuneţi-mi, vă rog, cine altul dacă nu Dumnezeu ar trebui să ne fie Educator? Şi astăzi, şi în trecut, numai acei oameni şi-au făcut cu succes o educaţie mentală şi morală, care au trăit şi trăiesc după Evanghelie, după învăţătura Bisericii, supunându-se conducerii Sale. Nu ţi se pare aceasta o remarcă folositoare, domnule pedagog din zilele noastre? Sunteţi doldora de ştiinţă, dar cu practica nu vă prea lăudaţi. Tinerii au capul plin de cunoştinţe, dar în inimă nu au mai nimic, ba uneori, din păcate, nu au chiar nimic. Viaţa nu se prezintă pe măsura instrucţiunii şcolare şi a ştiinţei. Dar „tainele toate de le-aş cunoaşte şi orice ştiinţă, iar dragoste nu am nimic nu-mi foloseşte" (cf. 1 Corinteni 13, 2-3).

Prin edificiul de cult şi prin slujbele Sale divine, Biserica acţionează asupra fiecărui om, oferindu-i o educaţie completă. Lucrează asupra văzului, auzului, mirosului, pipăitului, gustului, asupra imaginaţiei, a sentimentelor, a minţii şi voinţei prin frumuseţea icoanelor şi a bisericii în ansamblul ei, prin dangătul clopotelor, cântarea cântăreţilor, căditul cu tămâie, sărutatul Evangheliei, Sfintei Cruci, sfintelor icoane, prin prescuri, prin cântarea şi cititul cu glas dulce a Scripturii.

Rugăciunea trebuie să fie adâncă, sinceră, lucidă, rodnică, să ne prefacă inima, să ne îndrepte voinţa spre bine, să ne îndepărteze de rău. Rugăciunea superficială este făţărnicie, sacrilegiu, deşertăciune. “ Poporul acesta Mă cinsteşte cu buzele, iar inima lor este departe de Mine.” (Matei 15,8)

Rugându-ne Maicii Domnului, îngerilor, sfinţilor îi recunoaştem ca făcând parte din trupul mistic al Bisericii, căruia şi noi îi aparţinem şi cu toate că suntem păcătoşi, credem că ei se roagă lui Dumnezeu, din dragoste pentru mântuirea noastră. Rugându-ne din toată inima pentru diversele stări, ierarhii şi persoane din patria noastră pământească şi pentru toată lumea, ne recunoaştem şi pe noi înşine aparţinând unui singur mare trup prin duhul iubirii şi al doririi de bine fiecărui om, aşa cum ni-l dorim şi nouă. În sfârşit, rugându-ne pentru odihna răposaţilor, îi considerăm şi pe ei un singur trup cu noi, trup duhovnicesc, dorindu-le pace şi linişte în ţara nemuririi mărturisind prin aceasta că ei sunt vii cu sufletele şi că noi înşine poate ne vom duce curând la ei. Iată roadele credinţei în Hristos, comuniunea dragostei tuturor celor din cer, de pe pământ, din cele dedesubt! ***Ce sublim este duhul Bisericii! O dacă ne-am ridica la înălţimea lui! Pătrundeţi duhul liturgicii creştine, duhul ecteniilor, rugăciunilor, Tainelor, rânduielilor, lăsaţi-vă pătrunşi voi înşivă de el!*** Vai de cei ce se îndepărtează de Biserică! Peste ei suflă duhul lumii, duhul răutăţii.

Numai adevăraţii robi ai lui Hristos pot preţui după cuviinţă întruparea Fiului lui Dumnezeu şi grija Dumnezeu-Tatălui şi a întregii Sfintei Treimi pentru mântuirea neamului omenesc. Doar ei preţuiesc cu adevărat prea curatul Trup şi Sânge al lui Hristos, fiindcă oamenii veacului acestuia trăiesc asemenea animalelor fără judecată, cufundaţi în grijile vieţii şi în defătări ale simţurilor, fără a pune preţ nici pe întruparea Fiului lui Dumnezeu, nici pe Preacuratele Sale Taine. Şi întocmai cum aleşii lui Dumnezeu preţuiesc cum se cuvine faptele Sale, dragostea Sa nemărginită faţă de lumea cea desfrânată şi păcătoasă, şi Dumnezeu îi preţuieşte şi săvârşeşte prin ei lucruri minunate; în ei sălăşluieşte Duhul Sfânt împreună cu Tatăl şi cu Fiul, dintr-înşii curg râuri de apă vie, iar cei ce Îl cunosc pe Dumnezeu se duc să se adape ca dintr-un dulce izvor. Fiţi toţi robi ai lui Hristos.

Soarele dă lumină. Soarele Raţiunii dumnezeieşti străluceşte neîncetat în sufletele celor aleşi.

Dumnezeu sălăşluieşte întru sfinţi, în chiar numele lor, în chipurile lor. Dacă le vom folosi chipurile cu credinţă, vor face minuni.

Dă-mi; Stăpână Doamnă, inimă simplă şi curată, încredere fiască, dăruire şi dragoste faţă de tine, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Liturghia este reprezentarea plastică, intuitivă prin diferite persoane, obiecte, cuvinte şi acte liturgice a naşterii, vieţii, învăţăturii, poruncilor, patimilor, răstignirii pe Cruce, morţii, învierii şi înălţării la ceruri a Începătorului credinţei noastre, Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut. În timpul Liturghiei, El însuşi participă nevăzut, Însuşi lucrează, săvârşeşte totul prin preot şi diacon care nu sunt decât instrumentele Sale.

Credinciosului îi vine tot atât de uşor să-şi atragă sieşi Duhul Sfânt ca şi cum ar respira; întocmai aerului, Duhul Sfânt umple şi pătrunde totul. Pretutindenea este şi pe toate le împlineşte. Cine se roagă sârguitor acela îşi atrage asupra-şi Duhul Sfânt, se roagă prin Duhul Sfânt.

Rugăciunea este o respiraţie a sufletului, întocmai cum trupul fizic inspiră şi expiră aerul în plămâni. Respirăm prin Duhul Sfânt. Fără Duhul Sfânt n-am putea rosti din adâncul inimii nici un cuvânt dintr-o rugăciune. Când te rogi, stai de vorbă cu Domnul „gură către gură“ şi dacă gura inimii îţi este deschisă prin credinţă şi dragoste, ţi se va părea că simţi suflarea gurii Sale şi pe Duhul Sfânt aducându-ţi duhovniceştile daruri pe care le-ai cerut.

Viaţa noastră, ce este ea oare? Arderea unei lumânări. Ajunge să sufle în ea Cel care a aprins-o ca să se stingă. Viaţa noastră, ce este ea oare? Drumul unui călător; odată ajuns la un anumit soroc, porţile i se deschid, îşi lasă hainele (trupul) şi toiagul de pelerin şi intră în casă. Viaţa noastră, ce este ea oare? îndelungat şi sângeros război pentru cucerirea adevăratei patrii şi a adevăratei libertăţi. La capătul războiului eşti fie învingător, fie învins, chemat de pe câmpul de luptă la locul răsplatei ca să primeşti de la Dreptul Judecător fie răsplată şi slavă veşnice, fie osândă şi ruşine veşnice.

Omul, îndeosebi omul sfânt, este o creaţie a lui Dumnezeu minunată, neasemuit de frumoasă şi de măreaţă: o stea a lui Dumnezeu, o splendidă floare de o neprihănită, curată frumuseţe: un cedru bine-mirositor, un mărgăritar sclipitor, o nestemată fără preţ, un prea frumos şi bogat în roade pom al Raiului. Omul - minunata creatură a lui Dumnezeu! Slavă Făcătorului şi Proniatorului său! Slavă Mântuitorului neamului omenesc, Cel ce ne-a scos din întunecimea patimilor, Cel ce ne-a dus de la putreziciune şi moarte la viaţa veşnică!

Mulţumesc Domnului şi Sfintei mele Maici - Biserica, neprihănita şi nestricăcioasa mireasă a lui Hristos, că mi-a arătat, mi-a pregătit şi mi-a netezit adevărata cale a mântuirii, cea care, la sinoadele ecumenice şi locale, a stârpit ereziile şi schismele care ar fi putut deveni pietre de poticnire şi obstacole în calea mântuirii întru Domnul; că s-a luptat cu bărbăţie şi a biruit cu mare biruinţă împotriva tuturor prigonitorilor credinţei şi mi-a deschis calea împărătească a sfântului altar, care duce la viaţă veşnică;

- ⇒ *îi mulţumesc că a păstrat toate Sfintele Taine întemeiate de Domnul, care mă poartă către mântuire pe calea cea dreaptă;*
- ⇒ *îi mulţumesc că a statornicit şi a rânduit pentru mine slujire lui Dumnezeu, de o cerească frumuseţe, slujire îngerească aici pe pământ; că celebrează cu solemnitate, în fiecare an, evenimentele de supremă importanţă ale vieţii pământeşti a Mântuitorului meu şi ale Născătoarei de Dumnezeu, întru cuvenita şi recunoscătoarea aducere aminte a negrăitelor binefaceri de care ne-am învrednicit de la Dumnezeu, vădite în răscumpărarea noastră de păcat, de blestem şi de moarte de către Fiul lui Dumnezeu. Şi pentru că în fiecare zi, în dumnezeiasca Liturghie, supune atenţiei mele evlavioase toată viaţa pământească a Domnului meu;*
- ⇒ *îi mulţumesc pentru că în slujbele de fiecare zi prea slăveşte faptele de desăvârşire ale sfinţilor bineplăcuţi lui Dumnezeu, arătându-mi în persoana lor exemple vii de credinţă, nădejde şi iubire de Dumnezeu, precum şi căile care duc spre viaţa cea veşnică.*
- ⇒ *Îi mulţumesc sfintei mele maici pentru scrierile Sfinţilor Părinţi şi dascăli ai Bisericii, pentru dulcile şi de suflet mântuitoarele lor cuvinte, lăsate nouă moştenire, ca pe o nepreţuită comoară duhovnicească.*
- ⇒ *Îi mulţumesc pentru preoţia cea aşezată de Dumnezeu, lucrătoare a celor sfinte, întru Hristos şi cu Hristos, pentru mântuirea mea, care mă împacă cu Dumnezeu, mă sfinţeşte, mă mângâie, mă întăreşte, mă paşte şi mă duce spre staulul ceresc.*

Nu deznădăjdui când eşti supus la grele încercări, necazuri sau boli, nici când îţi vin piedici sau ispite de la vrăjmaşul. Toate acestea sunt drepte dări în vileag şi pedepse prin care Domnul îţi pune la încercare inima şi rărunchii, întru curăţirea, trezirea şi îndreptarea ta, pentru a-ţi arde spinii patimilor tiupeşti; de aceea nu crâcni dacă ţi se vor părea acestea din cale-afară de dureroase. Nu căuta la dureri, ci la urmările binefăcătoare ale acestor pedepse pentru sănătatea sufletului tău. Ce nu face omul pentru sănătatea trupului? Cu atât mai mult trebuie să se îngrijească de sănătatea şi mântuirea sufletului cel nemuritor; rabdă totul.

Nu-ţi pune nădejdea în grămezile de bani, ci în Dumnezeu, Cel ce se îngrijeşte neadormit de toate şi, mai vârtos, de făpturile Sale raţionale şi cuvântătoare care vieţuiesc cucernic. Fii convins că mâna Sa nu va înceta să fie darnică, mai cu seamă cu cei ce fac milostenie, fiindcă omul nu va putea fi niciodată mai generos decât Dumnezeu. Propria ta viaţă ţi-ar putea aduce dovezi în această privinţă, precum şi vieţile celor care au trăit înaintea ta şi care au dat milostenie. Comoara inimii tale să fie Dumnezeu; lipeşte-te cu totul de El, ca unul ce ai fost chemat după chipul şi asemănarea Lui, şi fugi de putreziciunea pământească cea care face necontenit să putrezească sufletele şi trupurile noastre. Grăbeşte-te spre viaţa cea netrecătoare, neîmbătrânitoare, nesfârşită în veci; du-i într-acolo pe toţi, pe cât îţi va sta în puteri.

Învaţă-mă, Doamne, să dau milostenie de bunăvoie, cu gingăşie, cu bucurie, să fiu convins că prin darul meu nu pierd, ci câştig infinit mai mult decât ceea ce dau. Întoarce ochii mei de la cei cu inimă împietrită, care n-au milă de săraci, care trec nepăsători pe lângă cei lipsiţi, îi condamnă, îi învinovăţesc, îi blamează cu vorbe de ruşine şi care fac să mi se învârtoşeze şi mie inima şi să nu fac binele, mă înverşunează şi pe mine împotriva săracilor. O, Doamne, ce des întâlnim asemenea oameni! Fă-mă să ţin calea milosteniei! Fă ca fiecare milostenie să-mi fie spre folos, nu spre vătămare!

Primeşte, Doamne, Tu însuţi milostenia, în persoana săracilor Tăi! Arată-Ţi spre mine bunăvoinţa Ta, ca să pot înălţa o casă pentru săraci în oraşul acesta, că pe Tine sârguitor Te rugăm, prea bunule, prea puternicule, prea înţeleptule, minunate Doamne (şi am înălţat-o)!

Contemplând icoana Mântuitorului Hristos. a Preacuratei Sale Maici, ale sfinţilor care au bineplăcut lui Dumnezeu, îţi poţi închipui slava în care îmbracă Dumnezeu fiinţa noastră, prin milosârdia, înţelepciunea şi puterea Sa şi ce slavă şi fericire sunt pregătite tuturor celor ce cu credinţă slujesc Domnului. Leapădă-te de patimile şi caznele vieţii, cele ce nu pot fi cuprinse în cuvinte, de putreziciunea şi pulberea pământească; iubeşte pe Domnul şi Sfânta lege a Evangheliei Sale, din toată inima, cu tot sufletul, răspunde cu râvnă chemării dumnezeieşti celei de sus, spre viaţă veşnică, neîmbătrânitoare.

O, dacă am ţine seamă de urmările păcatelor şi ale faptelor noastre bune! Cât de prevăzători am fi ferindu-ne de păcat, şi cât de râvnitori către fapta cea bună. Fiindcă atunci am vedea desluşit că orice păcat, nestârpit la vreme, devine obişnuinţă şi îşi înfige rădăcini adânci în inima omului, aducându-i nu arareori tulburări de moarte. Înveninându-1, chinuindu-1. Se trezeşte, ca să spunem aşa şi

se reactivează în inimă. În orice ocazie care îl poate reaminti, păcatul săvârşit cândva, spurcându-ne astfel mintea, simţămintele, conştiinţa. Trebuie să vărsăm “nori" întregi de lacrimi, ca să putem spăla învechita pată a păcatului: vai cât este ea de persistentă şi de usturătoare! Dimpotrivă, orice faptă bună, făcută cândva, sincer, dezinteresat, repetarea acesteia până la obişnuinţă bucură inima, se preface într-o bucurie a vieţii noastre, dându-ne sentimentul că nu am trăit cu totul degeaba, în păcat, că suntem oameni, nu fiare, că suntem şi noi creaţi după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, că şi în noi există o scânteie de lumină dumnezeiască şi de iubire, deşi pe cântarul nemitamicei Dreptăţi a lui Dumnezeu, faptele noastre bune stau în cumpănă cu cele rele.

Duhul sfintei iubiri pentru toată omenirea, cel ce străbate toate rugăciunile, cererile, mulţumirile, cântările şi slujbele Bisericii noastre dreptmăritoare, îmi dă o stare de umilinţă. O, cum ar trebui să fie preotul, ca organ pământesc al acestei divine, cereşti Maici, care este Biserica, care se îngrijeşte neîncetat, cu atâta dragoste de toţi fiii săi, începând cu Suveranul Ţar, până la cel din urmă mujic, de la Sfântul, îndreptătorul Sinod până la ultimul enoriaş, şi nu numai de turma sa ci de întreaga lume. Câtă dragoste trebuie să nutrească preotul, păstorul faţă de turma Bisericii, Biserica fiind cea care l-a învestit cu harul preoţiei, apropiindu-1 astfel de tronul lui Dumnezeu, ca pe un slujitor al Său şi prieten al lui Dumnezeu, care i-a acordat cinstire, l-a dăruit cu daruri dunovniceşti bogate, l-a încununat cu mărire şi cu cinste ca pe un mire bisericesc, ca pe un slujitor al împăratului-Hristos Dumnezeu, Mântuitorul şi Păstorul de suflete! Cât de departe trebuie să stea preotul de patimi, de făţărnicie, egoism, dragostea cea după simţuri, trupească, de trufie, ură, poftă de agonisire, trândăvie, deprimare, grija lumească... Să fie pătruns şi plin tot de dumnezeiască dragoste faţă de toată lumea, grija sa de căpetenie să fie aceea de a sta fără păcat înaintea tronului lui Dumnezeu, să înalţe mâini rugătoare cucernice pentru toată lumea, să mântuiască, mai devreme sau mai târziu, sufletele ce i-au fost încredinţate, răscumpărate cu nepreţuitul Sânge al lui Hristos. „Şi pentru aceasta, cine e destoinic? (2 Corinteni 2, 16). Fie ca Domnul, pentru mulţimea bunătăţii Sale, să ne dea nouă acestea, fiindcă suntem reci ca gheaţa, egoişti, porniţi spre vrăjmăşie, arghirofilie, nepăsători, trândavi, cârcotaşi.

Cum se tălmăceşte cântarea pe care o auzim atât de des în biserică: „Doamne miluieşte?“ Este strigătul celui vinovat şi osândit la chinuri, care imploră mila judecătorului mânios, fiindcă l-a supărat. Merităm toţi veşnic blestem şi veşnic foc nedomolit pentru nenumăratele noastre păcate şi numai harul Domnului nostru Iisus Hristos, Care mijloceşte pentru noi înaintea Tatălui ceresc ne mântuieşte de veşnică osândă. E strigătul celui ce se căieşte şi care îşi afirmă răspicat hotărârea neclintită de a se îndrepta şi de a începe o viaţă nouă, cum se cuvine unui creştin.

Este strigătul păcătosului care se căieşte, gata să miluiască şi el pe alţii, aşa cum a fost şi este miluit fără de măsură de Dumnezeu, Judecătorul faptelor sale.

Patima este ca o vâlvătaie, tulbure, nechibzuită, rea, nestăpânită şi de aceea omul la mânie - de pildă - nu-şi mai dă seama ce spune: neadevăruri, scorneli, răutăţi, lucruri pe care n-ar fi în stare să le spună dacă ar fi calm. De aceea, cunoscând din experienţă această meteahnă a omului pătimaş, fii tu cel care se abţine să vorbească la supărare, tulburare, scuză-i pe cei ce s-au aprins, şi-au ieşit din fire, când împroaşcă cu injurii şi reproşuri, îndreptăţite sau nu.

Aşa cum lumina şi căldura nu pot lipsi soarelui, tot aşa trebuie să nu-i lipsească preotului: sfinţenia, darul de a-i învăţa pe alţii, dragostea şi milosârdia faţă de toţi. Fiindcă de ce demnitate s-a învrednicit? De cea a lui Hristos. Cu Cine se împărtăşeşte atât de des? Cu însuşi Hristos Dumnezeu, cu Trupul şi Sângele Său. De aceea preotul trebuie să fie în universul spiritual, în cercul păstoriţilor săi ceea ce este soarele în universul fizic - o lumină pentru toţi, o căldură dătătoare de viaţă, sufletul tuturor.

Mântuitorul a binevoit să se întrupeze nu numai pentru a ne mântui când ne-au copleşit păcatele, patimile, când nu mai ştim cum să scăpăm de ele, ci pentru ca să ne mântuiască, dând urmare rugăciunilor noas¬tre, atunci când păcatul şi patima abia încearcă să pătrundă în noi, când ne luptăm cu ele. Se cade să nu dormim, să nu încrucişăm neputincioşi braţele când se luptă cu noi patimile, ci tocmai atunci să stăm de veghe, bărbăteşte, să ne rugăm lui Hristos să nu îngăduie să cădem în păcat.

Nu salvăm casa de incendiu când a fost cuprinsă toată de flăcări, ci atunci când a izbucnit focul. Întocmai aşa se întâmplă şi cu sufletul: sufletul este casa; patimile - focul. „Nu daţi loc diavolului” (Efeseni 4, 27).

Să nu-ţi fie frică de luptă, nu fugi de ea. Când nu este luptă, nu sunt nici virtuţi; când nu ne sunt puse la încercare credinţa şi dragostea, nu putem şti dacă avem credincioşie şi iubire către Dumnezeu. Credinţa, nădejdea şi dragostea noastră pot fi manifestate numai în situaţii de luptă, în condiţii grele şi apăsătoare, subiective sau obiective, la boală, la necaz, la lipsuri.

Milostenia este ca o sământă. O sământă bună poate da rod bun însutit; fă ca şi sămânţa milosteniei tale să fie aleasă, să o dai cu inimă bună, curată, milostivă, compătimitoare, să nu crezi că ai pierdut, ci că ai câştigat infinit mai mult dând o milostenie care, oricum, este supusă dispariţiei, dar cu credinţă, din tot sufletul,

faţă de Cel ce tuturor dă răsplată, nu din meschinărie sau egoism. „întrucât aţi făcut unuia dintre aceşti fraţi ai Mei, mai mici, Mie Mi-aţi făcut" (Matei 25. 40).

Gândurile omului au o influenţă deosebită asupra stării, predispoziţiilor şi activităţii inimii. Pentru ca inima să fie curată, liniştită, iar voinţa să fie aplecată spre cele bune şi cucernice, trebuie să-ţi cureţi mintea cu rugăciuni, citirea Sfintei Scripturi şi a scrierilor Sfinţilor Părinţi, reflectând asupra putreziciunii şi vremelniciei desfătărilor lumeşti.

Dumnezeu este bunătate infinită, binele infinit şi este mereu gata să dăruiască cele bune şi de multe ori oferă acestea fără să le fi cerut şi întotdeauna cu prisosinţă

Îţi doreşti ţie sau altuia, sau la toată lumea un anumit lucru de folos duhovnicesc; cu mult înaintea ta însă, Domnul este gata să-ţi dea, ţie şi altora, acelaşi lucru, cu condiţia să fii pregătit a primi acel dar duhovnicesc şi să te fi învrednicit, măcar într-o anumită măsură, a-l primi. Fiindcă Dumnezeu este bunătate infinită, binele infinit şi este mereu gata să dăruiască cele bune şi de multe ori oferă acestea fără să le fi cerut şi întotdeauna cu prisosinţă: „Cu mult mai presus decât toate câte cerem sau pricepem noi” (Efeseni 3,20) De aceea cerem Domnului întotdeauna, cu speranţă şi îndrăznire, cele bune duhovniceşti şi chiar cele materiale, atunci când sunt necesare, şi Domnul ni le dă după făgăduinţa Sa cea nedezminţită: „Cereţi şi vi se va da căutaţi şi veţi afla, bateţi şi vi se va deschide. Că oricine cere ia, cel care caută află şi celui care bate i se va deschide" (Matei 7, 7-8).

După înviere, trupurile noastre nu vor mai fi pământeşti, ci spiritualizate. Tot ce e pământesc va rămâne pe pământ. Iată de ce, fraţi creştini, ţinând seama de cum va arăta viaţa noastră viitoare, să începem să renunţăm, puţin câte puţin, la cele pământeşti. La învierea morţilor, oamenii vor fi ca îngerii lui Dumnezeu în cer (Matei 22, 30), într-o asemenea măsură fiind spiritualizaţi. De aceea acolo nu vor mai fi nici mâncare, nici băutură, nici haine, nici aer, nici căldură, nici unul dintre elementele care ne asigură hrana şi căldura ne susţin trupul, ci „dreptate şi pace şi bucurie în Duhul Sfânt" (Romani 14, 17). Acum trupurile noastre pământeşti se menţin în viaţă prin cele pământeşti, adică prin stihiile pământului, atunci însă toate „stihiile arzând se vor desface, şi pământul şi lucrurile de pe el se vor mistui (2 Petru 3, 10). Ţinând seama deci de viitoarele mutaţii care se vor produce în destinul nostru, în trupurile noastre, în viaţa noastră, „văzând străină întruparea lui Dumnezeu, să ne înstrăinăm de lumea cea deşartă şi mintea spre cele dumnezeieşti să o suim, că pentru aceasta Dumnezeu pe pământ S-a pogorât, ca să ne ridice la ceruri pe noi" (Acatistul Domnului nostru Iisus Hristos, Condac 8).

Deoarece Domnul ne-a alcătuit din două elemente primordiale, din spirit şi din materie, din suflet raţional şi din trup material, trupului fiindu-i necesare mijloace de subzistenţă materiale, diavolul, care unelteşte mereu împotriva lui Dumnezeu şi a noastră, caută cu orice preţ să profite tocmai de caracterul dual al naturii noastre, îndemnând-ne să nu ne bizuim pe Dumnezeu, ci pe cele materiale şi prin acestea din urmă ne ispiteşte spre păcat, spre lăcomie, desfrânare şi alte întinăciuni, iubire de arginţi, pofta de agonisire, invidie, lene, hoţie, avariţie, ură, crimă. Astfel face să ne treacă prin minte, fără să vrem, să nu mai punem temei pe ajutorul lui

Dumnezeu, ci pe bani, mâncare, băutură, relaţii, distincţii, ranguri, privilegii, faima numelui, inteligenţă, instrucţiune, cărţi; ne îndeamnă să ne căutăm desfătare în mâncare, băutură, haine, concerte profane, amuzamente, vorbire deşartă, jocuri de cuvinte. Adevăratul rob al lui Dumnezeu se bizuie pe Domnul întotdeauna şi în toate, Domnul fiind Cel ce lucrează totul pentru toţi, Părintele şi Proniatorul tuturor. Aşa cum s-a spus: „Lăsaţi-I Lui toată grija voastră, căci are grijă de voi" (1 Petru 5, 7). Recunoaşte-1 în tine pe Veliar după tulburarea şi apăsarea pe care o simţi în suflet şi împotriveşte-i-te îndată, luându-ţi drept scut pe Hristos: îşi va rupe dinţii în el Veliar, nu-ţi va putea face nici un rău. Dar ia seama: iubeşte pe toată lumea ca pe tine însuţi.

Stăpâna noastră, Născătoarea de Dumnezeu, îngerii, toţi sfinţii îmi sunt cum nu se poate mai apropiaţi, aşa cum îmi simt aproape sufletul, atunci când mă simt curat şi când îi chem din toată inima, mă aud, aşa cum mă aud pe mine însumi. Fiindcă toţi suntem un singur trup, un duh; Biserica îngerilor şi a oamenilor este una. Cum sunt relaţiiile între membrele trupului, aşa sunt şi relaţiile dintre membrii Bisericii: îşi slujesc unii altora, se ajută, se susţin şi se mântuiesc unii pe alţii. (Dar protestanţii?)

În ce înaltă, sfântă societate se vede creştinul în biserică, înconjurat de chipurile sfinţilor îngeri şi ale aleşilor lui Dumnezeu! Este membru al acelei Biserici căreia îi aparţin şi acei sfinţi. Ce îndemn nepreţuit către înălţare morală, către acea viaţă neîmbătrânitoare spre care au tins şi de care s-au învrednicit ei!

Diavolul îl înfrânge şi îl ia prins pe om în această lume, stimulându-i peste măsură interesul pentru cerinţele naturale, sufleteşti şi trupeşti, cum ar fi necesitatea de a mânca şi a bea (şi fiindcă acestea se obţin cu bani, şi necesitatea de a avea bani), de a ne îmbrăca, de a ne distra, de a ne bucura de onoruri, de faimă, de renume. Toate aceste necesităţi şi altele asemănătoare pe care Dumnezeu le-a pus pe seama firii omeneşti însăşi, dar pe care diavolul nu încetează să le pervertească, ducându-le până la exces, uneori fără să fie câtuşi de puţin nevoie, ne istovesc sufletul şi trupul, ne îndepărtează sufletul de Dumnezeu, robindu-1 simţurilor şi prin aceasta făcându-1 să cedeze patimilor: răutăţii, trufiei, invidiei, deznădejdii, trândăviei, lăcomiei, curviei, beţiei, poftei de câştig şi de onoruri. De aceea ne sunt de trebuinţă: postul, castitatea, neagonisirea, blândeţea, smerenia, nerăutatea, credinţa, nădejdea, dragostea, rugăciunea, cugetarea la cele dumnezeieşti.

Poartă-i de grijă cât poţi mai bine inimii, păstrează-ţi-o sinceră în stare să simtă bucuriile şi amărăciunile celor apropiaţi, fereşte-o ca de o otravă ucigătoare de răceală şi de nepăsare faţă de necazurile, bolile, nevoile omeneşti, fiindcă în

compasiune, mai cu seamă într-o compasiune activă, se exprimă dragostea şi bunătatea creştinului, iar în dragoste se cuprinde toată legea (creştinească). Şi dimpotrivă, prin nepăsare ne exprimăm egoismul, răutatea, lipsa de bunăvoinţă, invidia. Roagă-te pentru toţi întocmai cum porunceşte Biserica, sau cum te rogi de bunăvoie ca şi cum te-ai ruga pentru sine; nu slăbi în sinceritate, nu pierde respectul, neimpus, faţă de cei pentru care te rogi; nu lăsa să se stingă focul sacru al dragostei, să se întunece lumina ta; nu deznădăjdui în faţa uneltirilor vrăjmaşului, care îţi rod inima şi caută să-ţi sădească în ea repulsie faţă de toate, să-ţi smulgă de pe buze rugăciunea pentru toată lumea, cea care este cea mai bună mărturie a iubirii evanghelice faţă de aproapele.

Doamne, fă ca Biserica Ta să aducă tuturor celor ce vin la ea cu credinţă, evlavie, frică de Dumnezeu, luminare sufletului, curăţire de păcate, sfinţire, pace, sănătate, linişte sufletească, să le întărească credinţa, nădejdea şi dragostea, să-i facă să-şi îndrepte viaţa, să le dea izbândă în tot lucrul bun, în cultivarea iubirii reciproce, a unei vieţi creştineşti neîntinate, înmuierea inimii, retezarea egoismului, învârtoşării inimii, poftei de înavuţire, lăcomiei, invidiei, urii, aplecării spre ghiftuială, beţie, desfrânare, vicii care vatămă atât de mult viaţa socială, o sapă din temelie. Dă, Doamne aceasta tuturor celor ce vin cu drag la casa Ta, iar pe cei ce nu au dragoste faţă de ea, fă-i să o iubească şi să le îndrepte inima şi tot lucrul lor. Fiindcă vremea este aproape şi judecata se află la uşă pentru toţi oamenii, de tot rangul şi de toată starea, de orice sex şi orice vârstră şi toţi vor trebui să facă faţă cândva unei situaţii de o uriaşă, infinită importanţă: să răspundă la înfricoşătoarea Judecată a lui Hristos.

Când şi cum ne-am putea îngriji de îmbrăcămintea cea nestricăcioasă a sufletului? Prin blândeţe, adevăr, dreaptă înţelepciune, răbdare, caritate. Ce să facem însă dacă toate grijile sau preocupările, mijloacele ne sunt îndreptate spre îmbrăcămintea cea stricăcioasă şi spre împodobirea trupului? Nu este cu putinţă să slujeşti la doi domni, fiindcă sufletul este neamesstecat (simplu) şi unitar. Cum şi când să ne mai preocupăm de avuţia de fapte bune a sufletului, când ne lăcomim doar de bogăţia cea pieritoare şi căutăm să o adunăm din toate puterile şi prin orice mijloc, când inima ni s-a lipit de bani, de lume, când ne-am îndepărtat-o de Dumnezeu? Cum şi când să ne mai îngrijim de mâncarea cea nestricioasă, duhovnicească, de băutura harlui, de rugăciune, citirea cuvântului lui Dumnezeu, a scrierilor şi vieţilor Sfinţilor Părinţi, de împărtăşirea cu trupul şi Sângele Domnului, când gura nu încetează să ceară mâncare, să înghită băutura şi să tragă acea otravă şi acel fum îndobitocitor care a devenit plăcerea atâtora? Cum ar putea oare să se desfăteze sufletul cu Duhul Sfânt, când suntem prinşi mereu în deşarte jocuri şi distracţii

pământeşti? O, cât de vătămătoare sunt toate acestea, cum ne duc ele spre putreziciune, îndepărtându-ne de viaţa cea neputrezitoare, adevărată, veşnică!

Când ne rugăm, încep să ne treacă prin minte în chipul cel mai straniu cele mai sfinte şi mai înalte gânduri şi în acelaşi timp gânduri lumeşti, gospodăreşti, derizorii. De pildă, ne gândim la Dumnezeu, dar şi la vreun obiect sau lucru oarecare de care suntem legaţi, să zicem, bani, o haină, o pălărie, ceva gustos de mâncat sau de băut sau vreo distincţie exterioară, o cruce de podoabă, un ordin etc. Cât suntem de superficiali, de pătimaşi, de împrăştiaţi! Aceasta ar putea fi ceva specific păgânilor, nu celor ce L-au cunoscut pe adevăratul Dumnezeu, pe Fiul Său, Iisus Hristos, cu Duhul Sfânt, nu creştinilor a căror comoară nu este pe pământ, ci în ceruri. Unde este apa vie din inima noastră, izvorul dătător de viaţă care susură în inimile predate pe de-a-ntregul lui Dumnezeu? Nu mai este fiindcă i-au luat locul grijile vieţii şi alte patimi. „Nu puteţi sluji lui Dumnezeu şi lui mamona“ (Matei 6, 24).

Există o strânsă relaţie între chip şi Chip, între omul îndumnezeit şi Dumnezeu; între membre şi Cap, între păstori şi turmă, între mlădiţă şi Viţă. Dacă am fi convinşi mereu de acest adevăr şi nu l-am da uitării, o, în ce armonie, iubire şi puritate am trăi cu câtă milostivire ne-am purta unii faţă de alţii, ne-am înţelege, ne-am ierta, cunoscând că noi înşine, în primul rând, avem nevoie de îngăduinţă şi milosârdie de la Dumnezeu şi de la oameni, ca unii ce suntem neputincioşi peste măsură, sufleteşte şi trupeşte.

Despre har. ***Ce este harul?*** Puterea binefăcătoare pe care Dumnezeu o dă omului credincios, botezat în numele Sfintei Treimi, putere curăţitoare, sfinţitoare, luminătoare, atotputernică, pentru săvârşirea binelui şi îndepărtarea de rău, pentru mângâiere şi încurajare în necazuri, supărări, boli, pentru a îndruma în dobândirea bunătăţilor veşnice pregătite de Dumnezeu aleşilor Săi.

- ⇒ *De va fi fost cineva trufaş, egoist, rău, invidios şi va fi devenit blând, smerit, devotat lui Dumnezeu şi aproapelui, binevoitor, îngăduitor, făcător de pace, fără prefăcătorie, a devenit aşa prin puterea harului.*
- ⇒ *De va fi fost cineva necredincios şi s-a făcut credincios, îndeplinind cu sârguinţă poruncile credinţei, s-a făcut aşa prin puterea harului.*
- ⇒ *Iubitor de arginţi de va fi fost cineva, hrăpăreţ, nedrept, împietrit la inimă faţă de săraci şi s-a schimbat în adâncul sufletului său, făcându-se neagonisitor, drept, generos, plin de compasiune, aceasta se datorează puterii harului lui Hristos.*
- ⇒ *De va fi fost cineva lacom de mâncare şi băuturi şi s-a făcut cumpătat, postitor nu din cauză de boală sau fiindcă şi-ar fi dat seama că lăcomia*

vatămă sănătatea trupească, ci având conştiinţa unui scop moral superior, a devenit aşa prin puterea harului.

⇒ *De va fi fost cineva rău la inimă, ranchiunos, nevrând să dea uitării răul, răzbunător şi s-a făcut dintr-o dată iubitor de oameni, iubindu-şi chiar şi vrăjmaşii, pe cei ce îi vor răul şi îl defăimează, trecând cu vederea toate supărările de la oameni, a devenit aşa datorită puterii regeneratoare, transformatoare, înnoitoare a harului.*

⇒ *De se va fi arătat cineva rece şi indiferent faţă de Dumnezeu, de Biserică, de sfintele slujbe, de rugăciune, în general faţă de tainele credinţei care ne curăţă şi ne întăresc sufletele şi trupurile şi îşi va fi schimbat deodată sufletul, devenind plin de ardoare faţă de Dumnezeu, de Biserică de sfintele slujbe, de rugăciune, primind Tainele cu evlavie, s-a făcut aşa prin lucrarea harului dumnezeiesc mântuitor.*

Ne putem da seama de aici că mulţi trăiesc în afara harului, fără să-şi dea seama cât le este de important şi de necesar, fără a-1 căuta, aşa cum ne povăţuieşte Domnul: „Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui“ (Matei 6, 33). Mulţi trăiesc bucurându-se de tot belşugul şi de toate satisfacţiile, înzestraţi fiind şi cu o sănătate înfloritoare, mănâncă şi beau de plăcere, se plimbă, se distrează, creează, lucrează în diferite ramuri sau domenii fără să aibă în inimă harul lui Dumnezeu, această nepreţuită comoară creştmă, fără de care nu poţi fi creştin adevărat, moştenitor al Împărăţiei Cerurilor.

Ştiinţa şi literatura creştinilor de astăzi au devenit în cea mai mare parte profane; Evanghelia, legea lui Hristos sunt subapreciate, Vieţile sfinţilor ridiculizate, în general, toată lumea este prinsă într-o febrilă activitate profană; aproape nimeni nu se mai gândeşte la respectul pe care îl datorăm lui Dumnezeu, la mântuirea sufletului. Ce stare jalnică!

Iată formele de idolatrie care se practică astăzi printre creştini: egoismul, onorurile, desfătările lumeşti, lăcomia, setea de înavuţire, desfrânarea, cultul acestor idoli a îndepărtat cu desăvârşire ochii şi inimile noastre de Dumnezeu, de patria cerească, legându-ne de pământ; a dezrădăcinat şi iubirea de aproapele, ridicându-ne pe unii împotriva altora. Vai nouă, vai!

Cum receptăm suprema taină a iubirii pe care ne-o poartă Dumnezeu - taina credinţei creştine? Cu mintea, cu inima, cu modul de viaţă sau cu liberul arbitru. Oare aceste trei energii ale sufletului nostru sunt pătrunse de credinţă sfântă, asemenea sufletelor sfinţilor? „împărăţia lui Dumnezeu este asemenea aluatului, pe care luându-1, femeia l-a ascuns în trei măsuri de făină (cele trei energii ale

sufletului) până ce s-a dospit totul“ (Luca 13, 21). Noi receptăm însă cu toate energiile noastre sufleteşti şi trupeşti, cele păcătoase, ale lumii trecătoare (iubirea de desfătări şi de onoruri, avariţia). nu cele cereşti, veşnice.

Dumnezeu a împărţit cu noi - ca să zic aşa - viaţa Sa cea fără de moarte: toţi suntem îndumnezeiţi cu preacuratul Său Trup şi Sânge, uniţi cu Dumnezeirea. „Eu am zis: «Dumnezei sunteţi şi toţi fii ai Celui Preaînalt»" (Psalmul 81, 6). („Tatăl nostru care eşti în ceruri..."). Oare nu trebuie să împărţim şi noi, după cum voieşte Domnul, cele ce slujesc existenţei sufletului şi trupului nostru cu semenii? Adică inteligenţa noastră, cunoştinţele, bunurile materiale, aceasta fiindcă Domnul însuşi ne-a făgăduit înmulţirea talanţilor, pe care ni i-a încredinţat, atunci când îi vom înapoia, nu micşorarea lor. „Cu măsura cu care măsuraţi vi se va măsura" (Matei 7, 2). Dacă Dumnezeu ne-a primit în comuniune cu Dumnezeirea, prin cuminecare cu Trupul şi Sângele Său, şi noi trebuie să fim în comuniune, fără a sta în cumpănă, adică bogaţii să-i ajute pe săraci, să dea milostenie după posibilităţi, să-i găzduiască pe străini, să-i cerceteze pe bolnavi, să-i mângâie pe cei întristaţi, să-i înveţe pe neştiutori, să-i întoarcă pe rătăciţi, să ierte jignirile, ţinând seama că toţi suntem ai lui Hristos. Iar Hristos ne va răsplăti pentru toate şi pentru toţi. „Căci flămând am fost şi mi-aţi dat să mănânc..." (Matei 25, 35) şi celelalte.

Crucea şi semnul crucii cuprind în sine putere dumnezeiască, fiindcă în ele este prezentă neîncetat Domnul. Întocmai şi icoanele: ale Domnului, ale Maicii Sale, ale arhanghelilor şi sfinţilor, pot fi putere dumnezeiască şi pot face minuni pentru cei ce cred în ele. De ce? Fiindcă prin har dumnezeiesc în ele sunt prezenţi Domnul, Stăpâna noastră Maica lui Dumnezeu, îngerii sau sfinţii, adică ei ne sunt tot atât de aproape cât şi icoanele care îi înfăţişează. Aşa e, experienţa ne-o confirmă deseori.

Cu ce rămâne omul, pentru inima lui ducându-se la teatru? Cu duhul veacului acestuia, duhul zădărniciei, al vorbirii în deşert, al hazului neghiob, al şireteniei şi vicleniei, al trufiei şi lăudăroşeniei, nu se alege cu nici o urmă de moralitate. Autorii pieselor şi interpreţii nu pot transmite spectatorilor decât ceea ce au ei înşişi: propriul lor spirit, nici mai mult nici mai puţin. Se gândesc oare actorii la educaţia morală a poporului: au oare intenţia de a-i îndrepta moravurile. Nu şi iar nu!

Consideră întotdeauna o mare cinste să poţi vorbi cu Domnul, când te rogi, sau cu Preacurata Sa Maică, cu îngerii sau cu sfinţii. Roagă-te lor cu bucurie, cu evlavie şi cu cutremur şi să nu uiţi nicicând cu cine vorbeşti tu, cel ce nu eşti decât un vierme necurat şi de nimic.

De ce oare când ne rugăm cu sinceritate unii pentru alţii rugăciunea noastră capătă putere asupra altora? Fiindcă atunci când mă rog mă lipesc de Dumnezeu, mă fac acelaşi duh cu El, iar pe cei pentru care mă rog îi unesc cu mine prin credinţă şi dragoste, fiindcă Duhul lui Dumnezeu care lucrează în mine lucrează în acelaşi timp şi în ei, pe toate împlinindu-le, „Un trup suntem cei mulţi" (1 Corinteni 10, 17). „Este un trup şi un duh“ (Efeseni 4, 4).

Liniştea sufletească şi desfătarea pe care o simţim din când în când în biserică, atunci când ascultăm cântările armonioase ale cântăreţilor, citirile desluşite ale citeţilor şi ale sfinţiţilor slujitori sunt semne ale nesfârşitei desfătări pe care o vor simţi cei ce vor contempla negrăita bunătate a feţei lui Dumnezeu. Trebuie să tindem spre o cântare mereu armonioasă şi o citire clară şi pe înţeles. Numindu-i pe sfinţi cu numele lor, când ne rugăm îi îndemnăm să se roage şi ei pentru noi.

Venind să ne rugăm la biserică, trebuie să ştim şi să nu uităm că suntem copii ai Tatălui ceresc şi că am venit în casa Lui. Se cuvine deci să stăm cu simţăminte de fiască, sinceră, iubire, cu recunoştinţă; să ne rugăm cu înflăcărare. Duhul nostru trebuie să strige: Avva, Părinte! (cf. Romani 8, 15).

Cât eşti de bun, Doamne al meu, şi cât ne eşti de apropiat, atât de aproape încât putem vorbi oricând cu Tine, putem să ne mângâiem cu Tine, să respirăm şi să ne înţelepţim prin Tine, să ne aflăm pacea, să dobândim prin Tine larg orizont sufletesc. Învaţă-mă, Doamne, să Te iubesc cu simplitate, să-mi iubesc aproapele pentru a fi mereu cu Tine, să-mi găsesc mereu pacea în Tine. Dă-mi, Doamne, să nu cad în păcat cu prea nememicul şi prea hainul meu vrăjmaş - diavolul - prin răutate, trufie, invidie, avariţie, iubire de arginţi, lăcomie, gânduri desfrânate, blasfemie, deznădejde, minciună, prin nici un alt păcat. Fă-mă să fiu mereu al Tău.

Bunătatea mea nemărginită, Iisuse Hristoase, din câte bunătăţi nu m-ai făcut să gust în vremelnica mea viaţă! Mulţumescu-Ţi Ţie, Mila şi Dulceaţa mea! Dar dacă bunătăţile din lumea aceasta sunt atât de multe, de felurite şi de plăcute, cum vor fi, oare, bunătăţile cereşti, duhovniceşti? Ele vor fi cu adevărat nesfârşite, ne-numărate, nespus de plăcute. Nu mă lipsi, Doamne multmilostive şi multîndurate, de bunătăţile Tale cereşti, pregătite celor ce Te iubesc pe Tine. Nu-i lipsi de ele pe ei, pe toţi, poporul Tău! Dă-le tuturor a Te cunoaşte pe Tine, Doamne, Dulceaţa noastră. Tu eşti dulcele nostru Stăpân şi pretutindeni pe pământ toată lucrarea Ta este bunătate. Fă-mă, Doamne, să îndur cu bine şi necazurile vieţii; ele îi sunt de trebuinţă trupului meu, bântuit de multe patimi, omului vechi din mine, Iubitorule de oameni! Învaţă tot poporul Tău să treacă cu bine prin încercări. Fă-i pe toţi

oamenii să înţeleagă necesitatea acestora. „în suferinţe fiţi răbdători” (Romani 12, 12). „în lume necazuri veţi avea“ (Ioan 16, 33).

Le ceri altora să trăiască, să creadă şi să gândească duhovniceşte. Oare le ceri sincer, nu făţarnic, nu numai cu gura? Le doreşti oare în acest chip din toată inima să sporească duhovniceşte? Sporeşti tu însuţi? Nu cumva vieţuieşti în păcat? Bagă de seamă, Stăpânul vede tot cu ochii Săi scânteietori; trebuie să ştii cum să-I ceri, cu inimă simplă cu duh arzător.

Când din pricina unor mâncăruri grele care s-au adunat în stomac şi în intestine te simţi rău, indispus şi, rugându-te în această stare, rugăciunea îţi va fi rece, greoaie, plină de deprimare şi de deznădejde, să nu te pierzi cu firea, fiindcă Domnul îşi va „da seama“ de starea grea de boală în care te afli. Luptă-te cu această neputinţă, roagă-te pe cât te vor ajuta puterile şi Domnul îţi va trece cu vederea neputinţa trupească şi sufletească.

Dacă te simţi păcătos, necurat, necinstit, viclean şi hulitor şi nu cutezi a apropia de Stăpâna noastră şi a te ruga ei, tocmai atunci caută să I te rogi cu sârguinţă, recunoscându-te păcătos, nu zăcea în mocirla păcatului, vino la Stăpâna, stai în faţa icoanei sale cu nădejde, cu credinţa că ea se află acolo, arată-i fără să te ruşinezi rănile păcatelor tale, dovedeşte-i că îţi este scârbă de ele, roag-o să-ţi cureţe lepra de pe suflet şi nu te vei face de ruşine. Atotmilostiva nu te va dispreţui, Preacurata şi Atotajutătoarea te va curăţi şi pe tine, aşa cum i-a curăţat Domnul pe cei zece leproşi.

Unde aş putea găsi un creştin adevărat, care prin exemplul faptelor sale să-i înveţe şi pe alţii să dispreţuiască trupul, ca pe ceva repede trecător, şi să se îngrijească de sufletul cel nemuritor? Unde aş putea găsi un asemenea bărbat cu un suflet atât de nobil? Pe pământ, printre cei vii este greu de găsit, deşi există de bună seamă asemenea bărbaţi, dar în „Biserica întâilor născuţi care sunt înscrişi în ceruri“; în Biserica cerească sunt mulţi, cât stele pe cer. Lepădându-se de sine, de omul vechi, corupt, pierdut, ca de un vas spart, care nu poate ţine apa, ei au luat crucea şi au urmat lui Hristos, dăruindu-I întreaga viaţă, dispreţuind trupul şi lumea repede trecătoare. Au dat ascultare glasului care spune: „Ce-i va folosi omului dacă va câştiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde?" (Matei 16 26); au ştiut că trupul şi lumea vor trece, nu vor mai fi, că sufletul le este atât de preţios, fiindcă, chip al lui Dumnezeu fiind ei, el este fără de moarte, lumea toată, trecătoare, neînsemnând nimic faţă de suflet, fiindcă, după cuvântul Mântuitorului, „cerul şi pământul vor trece" (Marcu 13, 31). Ne convingem noi înşine, cu propriii noştri ochi şi la fiecare pas, ca să zic aşa, că lumea „trece", că tot ce există în ea este în

mişcare, în continuă rotire, că stihiile toate sunt în mişcare; anotimpurile anului se rotesc, ca într-o horă, oameni se nasc, oameni mor, unii se căsătoresc, alţii rămân văduvi, unii se căpătuiesc, alţii se lipsesc de case şi de averi; unele oraşe sporesc în construcţii, se înfrumuseţează, altele sunt mistuite de foc şi se prefac în cenuşă. Toate trec pe pământ, deci şi pământul va trece cândva. Dacă într-o casă iau foc lucrurile, va arde până la urmă şi casa. „Cerul şi pământul sunt păstrate pentru foc..." Lumea cea dintâi a pierit de apă, iar cea de acum, „cerurile de acum şi pământul sunt ţinute prin acelaşi cuvânt şi păstrate pentru focul din ziua judecăţii şi a pieirii oamenilor necredincioşi" (2 Petru 3, 7). Deci unde aş putea găsi creştini adevăraţi, care să dispreţuiască toate cele pământeşti, ca pe nişte lucruri trecătoare, şi care să-şi consacre toată puterea cinstirii lui Dumnezeu, împăratului celui fără de moarte întru mântuirea sufletului lor! Unde aş putea găsi un asemenea bărbat, un suflet înălţător care precum un împărat sau un zeu să dispre¬ţuiască pământul şi cele pământeşti (nu din orgolioasă sfidare) şi care să-şi supună raţiunii sau legii lui Dumnezeu toate patimile şi ispitele lumeşti? Care să ardă de râvnă dumnezeiască pentru mântuirea sufletelor fraţilor săi, să se îngrijească de luminarea, curăţirea şi întărirea lor întru credinţă şi virtu¬e? Aprinde, Doamne, asemenea făclii în sfeşnicul lumii aceesteia, în sfeşnicul Bisericii Tale, ca să propovăduiască slava Ta, ca să ardă de râvnă pentru slava Ta şi pentru mântuirea poporului Tău! Toate îţi sunt cu putinţă, Doamne! Cât timp deşertăciunea lumii acesteia ne va înconjura? Cât timp ne vom îndepărta de la Tine, Creatorul şi Mântuitorul nostru? Fă, Doamne, ca totul să ni se orânduiască după voia Ta!

Când te va tulbura vreun duh străin, trufaş, rău, înainte sau în timpul citirii unor rugăciuni către Domnul Dumnezeu sau către Maica Domnului, închipuie-ţi îndată că toţi suntem copiii Tatălui ceresc, Celui atotputernic, fără de început, nesfârşit şi atotbun, că Domnul este Tatăl nostru şi roagă-te atunci cu curaj, cu pace, cu bucurie, liber, în numele tuturor, fără să te temi nici de batjocora, nici de dispreţul, nici de răutatea oamenilor lumii acesteia. Nu fi laş, ruşinându-te de oameni; nu te îndoi, roagă-te cu sinceritate Tatălui ceresc; citeşte cu evlavie deosebită Rugăciunea Domnească, calm, fără grabă; în general, citeşte liniştit toate rugăciunile, egal, cu evlavie, ştiind cu cine vorbeşti.

Câţi creştini dintre cei care spun „cred în Dumnezeu“ cred cu adevărat? Câte guri amuţesc atunci când ar trebui să apere în societate slava lui Dumnezeu şi a sfinţilor Săi, huliţi de fiii veacului acestuia, în faţa cărora nu scot o vorbă? Unii păstrează tăcere când se cere argumentată o discuţie despre Dumnezeu sau când ar trebui sancţionată o necuviinţă. Mulţi zic „cred în Dumnezeu", dar când li ce întâmplă vreo nenorocire, vreun necaz, vreo încercare, se descurajează, se lasă cuprinşi de urât, alţii cârtesc. Unde le este credinţa? În astfel de situaţii, trebuie să ne supunem

lui Dumnezeu şi să zicem: „Domnul a dat, Domnul a luat; fie numele Lui binecuvântat!" (Iov 1. 21). Aceştia cred pare-se, în Dumnezeu doar când sunt fericiţi, la nenorocire îi întorc spatele.

Dacă vei suporta dificultatea şi durerea unei operaţii chirurgicale, te vei însănătoşi (este vorba de Taina Mărturisirii). înseamnă că atunci când te spovedeşti, trebuie să-i dezvălui duhovnicului, fără să ascunzi nimic, faptele tale ruşinoase, deşi e dureros, e jenant, e umilitor. Altminteri, rana va rămâne nevindecată, vei continua să suferi, să te vaieţi, ţi se va şubrezi şi sănătatea sufletească; va rămâne ceva ca o drojdie, din care vor dospi alte neputinţe sufleteşti, năravuri urâte sau patimi. Preotul este doctor duhovnicesc; arată-i rănile, nu te ruşina, fă-o sincer, deschis, cu încredere fiască, fiindcă duhovnicul este părintele tău sufletesc, care trebuie să te iubească mai mult decât părinţii după trup, fiindcă dragostea lui Hristos este mai presus de dragostea trupească, naturală, iar preotul trebuie să răspundă pentru tine în faţa lui Dumnezeu. De ce oare viaţa noastră a devenit atât de abjectă, plină de patimi şi de năravuri ticăloase? Fiindcă foarte mulţi îşi ascund rănile sufleteşti, cangrenele şi de aceea suferă, îşi ies din fire, dar nu acceptă nici un tratament.

Nu dispreţui pe nimeni, oricât ar fi omul de sărac, poartă-te faţă de toţi sincer, cu deplin respect, cu bunăvoinţă, în special faţă de săraci, socotindu-i mădularele noastre vrednice de compasiune, sau mădulare ale lui Hristos; altminteri îţi vei învenina cumplit sufletul. O, cât de uşoară ne-ar fi viaţa dacă am trăi în simplitate şi iubire şi cât de greu îi este inimii noastre corupte să trăiască în iubire! La fiecare pas găseşte un pretext de a-şi urî aproapele.

Sunt, Doamne, vasul Tău, umple-mă cu darurile Duhului Tău Sfânt, fără de Tine sunt gol de orice bunătate, sau plin de tot păcatul. Sunt, Doamne, corabia Ta, încarcă-mă cu podoaba faptelor bune. Sunt, Doamne, arca Ta, nu mă umple cu mirajul iubirii de arginţi şi al desfătărilor, ci cu dragoste de Tine şi de chipul Tău însufleţit: omul.

La ce înălţime ţi-a fost ridicată, omule, fiinţa prin persoana lui Iisus Hristos, Dumnezeu şi Om? Pe înălţimea tronului dumnezeiesc. La ce înălţime ţi-a fost ridicată fiinţa prin persoana Maicii lui Dumnezeu? Mai presus decât heruvimii şi serafimii. Pentru cine s-au săvârşit acestea? Pentru tine, omule, pentru ca, eliberându-te de povara poftelor ticăloase, să te faci părtaş firii dumnezeieşti. Ce răspuns dai acestor intenţii, acestor fapte ale Divinităţii, Providenţei atot-binevoitoare? Ţi s-au dat toate puterile dumnezeieşti spre viaţă şi bună cinstire (2 Pt. 1, 3), cum le foloseşti? Nu cumva le dispreţuieşti? Nu te prelinge, lipindu-te de pământ ca melcul.

Sufletul este simplu, neamestecat, ca esenţă, după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Iată de ce, atunci când este teafăr şi face voia lui Dumnezeu, este liniştit, uşor, plin de bucurii. Când însă cedează păcatului, când îl săvârşeşte, lăsându-se împins spre el de vrăjmaşul, devine neliniştit, întunecat, apăsat. De aceea fă necontenit voia lui Dumnezeu şi vei rămâne în simplitate şi netulburare; dacă vei păcătui, nu vei avea linişte. Nu te lăsa prins de vrăjmaşul; el îţi va aduce în suflet sfârşeală, strâmtorare, beznă, pârjol. „Spălaţi-vă, curăţiţi-vă! Nu mai faceţi rău înaintea ochilor Mei, încetaţi odată!" (Isaia 1, 15-16).

Cum ne este firesc, plăcut, uşor să respirăm aerul, aşa ar trebui să ne fie firesc, uşor şi plăcut să respirăm prin Duhul Sfânt, care este respiraţia sufletului nostru. Aşa cum ne este firesc, uşor şi plăcut să ne iubim pe sine, tot atât de firesc, plăcut şi uşor ar trebui să ne fie să iubim pe tot omul, fiindcă, făcuţi fiind după chipul şi asemănarea aceluiaşi Dumnezeu, toţi suntem una, aceeaşi creatură, avem aceeaşi respiraţie, acelaşi suflet, aceeaşi înfăţişare.

Toate necazurile suferinţele, lipsurile, bolile vin peste noi cu îngăduinţa lui Dumnezeu, pentru a izgoni ademenirea păcatului şi a ne sădi în inimi adevărata virtute, pentru a ne face să cunoaştem din proprie experienţă ce înseamnă minciuna, neruşinarea, nebunia, tirania, natura ucigătoare a păcatului, şi a ne face să avem repulsie faţă de el, precum şi a cunoaşte, tot din proprie experienţă, adevărul, blândeţea, înţelepciunea, blajina stăpânire asupra inimilor noastre şi binefacerile virtuţilor. De aceea îndura-voi toate necazurile cu resemnare şi cu recunoştinţă faţă de Dumnezeu, Doctorul sufletelor noastre, Mântuitorul nostru, Iubitorul de oameni.

Domnul este pretutindeni şi în toate, ne poartă şi ne ocroteşte, de aceea îl şi numim Atotţiitorul. Ar trebui, deci, să nu mă îngrijesc de nimic. Atotputernicul Dumnezeu ne-a chemat pe toţi la viaţă din nimicnicie şi fiindcă, prin noi înşine, fără Dumnezeu, nu putem face nimic, nu ne putem crea sau menţine viaţa. Dumnezeu este totul pentru noi. Viaţa şi puterea noastră, lumina şi aerul, mâncarea şi băutura duhovnicească, îmbrăcămintea, totul. El a creat, ne-a dat şi ne dă şi cele necesare vieţii noastre materiale: lumina, aerul, căldura, mâncarea, băutura, îmbrăcămintea, locuinţa. Fericiţi sunt cei săraci cu duhul care şi-au recunoscut nimicnicia, recunoscând totodată atotputernicia şi atotdărnicia lui Dumnezeu; fericiţi, fiindcă nu se îngrijesc de nimic din cele ale vieţii acesteia; fericiţi cei curaţi cu inima, fericiţi cei ce se predau Domnului întru totul. „Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Dumnezeu să o dăm“. Fii însă mereu cu Dumnezeu şi ţi se va da totul: “Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu (în voi înşivă şi în alţii) şi toate acestea se vor adăuga vouă“ (Matei 6, 33). Fie ca în inimile voastre să se afle

numai Dumnezeu, rămâneţi nedespărţiţi de El mereu şi toate cele ale vieţii vi se vor adăuga vouă. Dar nu vă legaţi inima de nimic dintre acestea. Fiindcă partea voastră este Dumnezeu, Dumnezeul inimii voastre. Dumnezeu este bogăţia cea neîmpuţinată, izvorul cel nesecat; unde este Dumnezeu, acolo este tot binele. Pe cei ce îl iubesc pe Dumnezeu, binele îi urmăreşte ca propria lor umbră.

Cum aş putea fi rece faţă de aproapele, de vreme ce Dumnezeu mi-a poruncit să-l iubesc ca pe mine însumi sau cum ne-a iubit El pe noi? Suntem reci faţă de aproapele din pricina egoismului, a pasiunii faţă de desfătări. Să ne ferim de desfătări şi de neînfrânare pentru a bine plăcea Stăpânului.

Dacă ne-am lipsi de Domnul, de Stăpâna noastră, de îngerii păzitori şi de sfinţi, diavolul şi slugile lui ne-ar închide gurile, nu ne-ar lăsa să lăudăm numele Domnului; chiar aşa ar fi, judecând după ceea ce se străduiesc să facă acum şi după ce şi izbândesc în parte. Oare cine îi încurcă pe preoţi în timpul slujbelor? Diavolul.

Să nu uităm niciodată că toţi alcătuim un singur trup şi că trebuie să ne îndemnăm unii pe alţii în a ne iubi şi a face fapte bune; mai cu seamă noi, păstorii, trebuie să ţinem minte aceasta şi să o dovedim prin fapte. Da, trebuie să nu uităm că atunci când sufletul ne este luminat, când rămânem cu tărie în credinţă şi evlavie, turma noastră va fi mai puternică, mai luminată, va trăi în mai multă curăţie. Dacă mintea este luminată, luminate vor fi şi mădularele trupului; dacă ni se întunecă sufletul de la patimi, întunecat va fi şi trupul Bisericii, turma noastră, fiindcă între cap şi membre, între păstori şi păstoriţi există o legătură de nedesfăcut. Iată de ce zice Domnul: „Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, aşa încât să vadă faptele voastră cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri“ (Matei 5, 16). „Dacă lumina care este în tine este întuneric, dar întunericul, cu atât mai mult" (Matei 6, 23). Îţi dai seama că dacă eşti lacom, avar, nu vei avea nici o autoritate asupra păstoriţilor, fiindcă nu te arăţi râvnitor în mântuirea sufletelor lor? Căci ce râvnă să aibă faţă de suflete cel ce râvneşte doar banii? Nici una. Aşa e, dacă lumina păstorului se întunecă, întuneca-se-va şi lucrarea lui printre păstoriţi, în virtutea relaţiei duhovniceşti strânse dintre cap şi membre. Dacă eşti tare în fapte de desăvârşire duhovnicească, şi ei vor fi tari şi de aceasta îşi dau seama ei înşişi. Te întăreşti duhovniceşte, întări-se-vor şi ei. Slăbeşti tu, vor slăbi şi ei. Miluieşte-mă, Doamne!

Corpul omului este alcătuit din stihii telurice: lumină, căldură, aer, apă, pământ. În aceste elemente se va descompune după moarte. Lumina şi căldura se vor integra luminii şi căldurii, aerul - aerului, apa - apei, pământul - pământului. Suntem

alcătuiţi pentru a ne descompune. Slavă creaturii Tale, Doamne! Să înţelegem şi să ţinem minte cât suntem de singuri şi de trecători şi să dăm slavă Creatorului. Toţi suntem opera mâinilor Lui, oile păşunii Lui.

Viaţa noastră este o continuă revărsare a negrăitei mile a lui Dumnezeu. Cunoscând aceasta, ea trebuie să devină o neîncetată mulţumire şi laudă adusă lui Dumnezeu, Creatorul şi Binefăcătorul, şi mai cu seamă să fie expresia unei iubiri necontenite faţă de Dumnezeu şi de aproapele nostru, chip al lui Dumnezeu şi mădular asemenea nouă. Iubindu-ne aproapele, îl iubim pe Dumnezeu. Dând respect oricărui om, respectăm chipul lui Dumnezeu, pe Dumnezeu însuşi, pe noi înşine, fiindcă în aproapele mă văd pe mine însumi. Copacul are multe frunze, toate ţin însă de aceeaşi coroană, trăiesc aceeaşi viaţă, au aceeaşi obârşie, acelaşi aspect, acelaşi sfârşit.

Dacă te vei îndoi de sfinţenia icoanei Maicii Domnului, în faţa căreia te rogi, află că Stăpâna noastră, făptura sa cea dintru început, a fost sfinţită acum o mie nouă sute de ani, în părinţii săi, Ioachim şi Ana, apoi, după naştere, în templul din Ierusalim şi, în cele din urmă, prin negrăita întrupare din ea a Dumnezeu-Cuvântului. Ea este sfântă şi va fi în veci, neschimbat, neclintit şi se află în orice loc, este prezentă în orice icoană prin chipul său zugrăvit şi prin numele său, după cum tot prezent este Domnul prin chipul şi prin numele Său. El sfinţeşte totul, orice materie, doar prin chipul şi prin înscrisul numelui Său; contemplă icoanele cu inimă deschisă, cunoscând că îndoiala vine de la diavolul, ca să te abată de la rugăciunea cea din toată inima. Spune-i: tot pământul este sfânt, în tot locul stăpâneşte Domnul meu şi Preacurata Sa Maică, Stăpâna lumii. Privesc la Preacurata cu ochii inimii, nu mă închin lemnului! Zugrăveala este făcută doar pentru a ajuta neputinţei mele.

Icoanele făcătoare de minuni ale Maicii Domnului şi ale sfinţilor ne fac să vedem, ca şi când prin ele sunt de faţă sfinţii şi sfintele la care ne rugăm, de parcă ar fi persoane vii, care vorbesc cu noi. Oricum, îi simţim aproape pe sfinţi, dar icoanele ni-i apropie şi mai mult. Cu condiţia să ne rugăm cu credinţă şi din toată inima. Acelaşi lucru putem spune şi despre dătătoarea de viaţă Cruce. Unde este Crucea sau semnul crucii, acolo este Hristos şi puterea Lui şi mântuirea Lui, numai să o faci şi să i te închini cu credinţă.

Când te rogi lui Dumnezeu cu rugăciuni cunoscute, intrate în obişnuinţă, spune din toată inima: Doamne! Tu eşti mereu unul şi acelaşi. Inima mea se schimbă şi se răceşte, faţă de cuvintele rugăciunilor, deşi ştiu că puterea lor rămâne veşnic neschimbată, după cum şi Tu eşti veşnic Acelaşi.

Când te rogi lui Dumnezeu, vorbeşti cu El faţă către faţă. Deci, caută „vorbeşti cu el ca şi cu un împărat, ochi în ochi; vorbeşti şi cu împărăteasa cerească, Maică, ca şi cu o fiinţă vie şi de asemenea cu arhanghelii, cu sfinţii, ochi în ochi; în acest răstimp inima ta să nu se abată către nimic lăturalnic şi să nu se lipească de nimic, fiindcă, spune-mi, rogu-te: când vei începe să vorbeşti cu un împărat sau o împărăteasă, îţi vei îngădui oare să te ocupi atunci de ceva lăturalnic, lipsit de importanţă, de pildă să te uiţi pe fereastră la trecători sau să cercetezi obiectele din încăpere? N-ar fi, oare, aceasta o extremă ofensă adusă majestăţii imperiale? Am putea noi, oare, vorbind cu Domnul, să facem aşa ceva sau şi mai rău?

Necazurile sunt un dascăl iscusit. Ele ne scot în vileag slăbiciunile, patimile, ne arată nevoia de pocăinţă, ne curăţesc sufletul, îl înviorează, ca şi cum l-ar trezi dintr-o beţie, fac să se pogoare în el harul; ele înmoaie inima, inspiră dezgust faţă de păcat, întăresc credinţa, nădejdea, virtuţile.

Cele materiale, atunci când ne ataşăm de ele cu inima, când ni le dorim nouă sau altora, ucid sufletul prin îndepărtare de Dumnezeu, Izvorul vieţii. Inima trebuie să se afle mereu în relaţie cu Dumnezeu. Izvorul nesecat al vieţii spirituale şi materiale. Fiindcă cine este la originea existenţei întregii creaturi, a vieţii lumii vegetale şi animale, a ordinii universale, în macrocosm şi în microcosm? Domnul Dumnezeu! Toate cele materiale trebuie considerate gunoaie, lipsite de importanţă, derizorii, trecătoare, perisabile, stricăcioase, supuse dispariţiei; să ţinem seama numai de sufletul nevăzut, neamestecat, nemuritor, nesupus nimicirii. „Să nu se uite la trup, căci este trecător, ci să poarte grijă de suflet, de lucrul cel nemuritor" (din Troparul la cuvioşi) Dovedeşte aceasta prin fapte: posteşte, dă milostenie săracilor din toată inima, primeşte-i pe călători din toată inima, să nu-ţi pară rău de lucrurile din casă, citeşte cu sârguinţă cuvântul lui Dumnezeu, roagă-te, căieşte-te, plânge-ţi păcatele, arată-te râvnitor din tot sufletul către sfinţenie, blândeţe, smerenie, răbdare, ascultare.

În lume distingem două realităţi majore: pe de-o parte, infinitatea obiectelor materiale, palpabile, a creaturilor însufleţite şi neînsufleţite, pe de altă parte, infinitatea lumii lăuntrice, a universului psihic şi afectiv. Legat de aceasta putem înţelege cât de absurd este păcatul. Tot ce ţine de universul material nu valorează nimic; un singur gând luminat de har, un singur gest de iubire sfântă sunt infinit mai preţioase decât tot ceea ce înseamnă materie.

Cum ţinem legătura cu lumea duhurilor, cu Biserica cerească? Prin chemări adresate sfinţilor în rugăciuni, prin sărbătoririle ce le sunt consacrate, prin slujbe bisericeşti. Fiindcă Biserica este una şi are un singur Hristos. Cum ţinem legătura

cu răposaţii noştri? Prin rugăciuni pentru ei, îndeosebi unite cu aducerea jertfei celei nesângeroase. Cum ţinem legătura cu creştinii aflaţi în viaţă şi, în general, cu toţi oamenii? Tot prin rugăciuni pentru toţi oamenii, în biserică şi acasă. În acest chip ţinem legătura cu generaţiile din cer, de pe pământ şi din cele de dedesubt. Mare este credinţa creştinească!

Spune-I Domnului păcatele tale, cu inimă zdrobită, cu suspine, cu părerea de rău că ai greşit şi îţi vor fi şterse. Spune fărădelegile tale şi te vei îndrepta. Cum ai venit, aşa au trecut. Amăgirile sunt amăgiri. Ţi le-ai recunoscut, ţi-ai dat seama cât sunt de vătămătoare şi de absurde, ţi-ai exprimat intenţia de a te îndrepta şi Dumnezeu te-a curăţit prin slujitorii Săi şi prin Sfintele Taine.

Hristos, Dătătorul de viaţă, Dumnezeu Cel desăvârşit întru toate, Creatorul, Proniatorul, Ocrotitorul şi Mântuitorul meu, îmi ajunge pentru a-mi umple viaţa, nimic altceva nu-i mai trebuie sufletului meu imaterial. Obiectele materiale îi sunt de trebuinţă doar trupului stricăcios şi trecător, dar şi trupul obţine în fiecare zi toate cele necesare, de obicei prin bunătatea lui Dumnezeu, prin îndurările Sale. Nenumărate sunt poftele şi capriciile trupului, sau ale omului vechi, dar ele nu sunt decât visare deşartă, himere, nimicuri, întristează şi zăpăcesc sufletul, îl duc la cădere. Doar în Dumnezeu îmi aflu liniştea; El este viaţa mea.

Ce strânsă este relaţia dintre Biserica triumfătoare şi Biserica luptătoare, cea cerească şi cea pământească, şi câtă iubire aflăm în biserică! Iată. ea face mereu aducere aminte de Biserica cerească, o cheamă în rugăciuni, o preaslăveşte pentru faptele de desăvârşire făcute pe pământ, întru slava lui Dumnezeu; se roagă neîncetat pentru Biserica pământească, mijloceşte pentru cei adormiţi întru nădejdea învierii, a vieţii veşnice, pentru comuniunea cu Dumnezeu şi cu sfinţii. Necuprinsă, măreaţă, dumnezeiască iubire! Să intrăm în duhul acestei materne iubiri a Bisericii noastre drept- măritoare şi să ne pătrundem de el. Să-i socotim pe toţi semenii noştri ca pe mădularele noastre, pe noi şi pe ei ca pe mădulare ale aceluiaşi trup al Bisericii şi să-i iubim cu iubire lucrătoare, ca pe noi înşine şi vom fi atunci noi înşine mădulare vii ale Bisericii cereşti, care ne va fi ajutătoare nepregetată, grabnic ascultătoare şi rugătoare pentru sufletele noastre.

Cât timp ducem doar o viaţă trupească şi nu ne apropiem de Dumnezeu cu inima, dracii sălăşluiesc în noi sub chipul diferitelor patimi: lăcomie de mâncare şi băutură, desfrânată aprindere, orgoliu, trufaşă, samavolnică gândire în raport cu credinţa, cu Biserica, cu dogmele credinţei, răutate, invidie, avariţie, iubire de arginţi:, trăind în acest fel, le facem întocmai voia. Când începem să lucrăm Domnului, cu inimă deschisă, când punem degetul pe rană - ca să spun aşa -

stârnindu-i pe diavolii patimilor noastre, atunci ei dezlănţuie înverşunat război împotriva noastră, pun în mişcare infernala lor răutate şi toate armele pe care au ştiut să şi le asigure, adică pasiunea noastră pentru cele pământeşti, până când nu reuşim să-i izgonim din noi, să-i punem pe fugă cu rugăciune sârguitoare şi cu împărtăşirea cu Sfintele Taine, întocmai fac şi demonizaţii. Ei nu se agită atâta timp cât nu-i ducem la un loc sfânt, dar atunci când ajung acolo, se iscă în ei o putere extraordinară, o pornire rea faţă de acel loc sfânt, pe care îndată încep să-l hulească, scuipând şi răcnind cât îi ţine gura. Iată de ce demonizaţii, tremurătorii, cum li se mai spune, scot răcnete în biserică în timpul slujbelor sau când sunt duşi la sfintele moaşte. Fiindcă dracii din ei sunt confruntaţi atunci cu energii benefice, pe care nu le pot suporta şi care sunt mai puternice decât ale lor şi care îi ard, îi înghesuie, îi răzbesc, aşa cum li se cuvine, îi gonesc din culcuşul lor drag.

Orice casă de creştin închipuie casa cea necuprins de mare, universul, cerul şi pământul, în care sălăşluieşte Domnul. Iată de ce întâlnim în orice casă de creştin chipurile Mântuitorului şi Maicii Domnului, care cheamă la rugăciune pe cei ce vieţuiesc în acea casă şi care vin cu evlavie înaintea Lor.

Dă-ţi seama, omule, de mizeria ta sufletească şi roagă-te cu tărie, statornic, Mântuitorului oamenilor, ca să te scape de ea. Nu crede despre tine: nimic nu mă ameninţă, nu mă găsesc în primejdie, n-am trebuinţă să mă rog des şi mult, ca să scap din necaz, fiindcă nu mă aflu în el, sau, oricum, nu-1 cunosc. Dar chiar acesta ţi-e marele necaz: că aflându-te în el nu-1 cunoşti: necazul păcatelor tale.

De ţi se va întâmpla să treci prin mari nenorociri, supărări, boli, nu fi laş, nu deznădăjdui, nu crâcni, nu-ţi dori moartea, nu spune vorbe de ocară înaintea atotvăzătorului Dumnezeu, de pildă: vai, ce lovitură cumplită, e peste puterile mele, mai bine să mor sau să-mi pun capăt zilelor! Să te ferească Dumnezeu de o asemenea laşitate, cârteală, nesăbuinţă! Rabdă cu resemnare totul, ca şi cum toate acestea ţi-ar fi fost trimise de Dumnezeu pentru păcatele tale, şi spune precum tâlharul cel înţelept: „Primit-am pe drept, după faptele mele" (cf. Luca 23, 41) şi priveşte cu ochii minţii la Mântuitorul care pătimeşte pe Cruce.

Ai grijă ca valul de supărări şi necazuri lăuntrice care te încearcă să nu te smulgă de la Iisus Hristos Domnul, fiindcă vrăjmaşul caută prin toate mijloacele să ne îndepărteze de Domnul, şi prin mirajul plăcerilor, şi prin dificultăţile necazurilor, precum pe Iov şi o face mai cu seamă prin necazuri şi strâmtorări sufleteşti. Rabdă totul, mulţumind lui Dumnezeu, cunoscând că „Dumnezeu toate le lucrează spre binele celor ce-L iubesc" (Romani 8, 28). Adu-ţi aminte că însuţi mărturiseşti zilnic, când te rogi, că pentru greşelile tale, cu care mânii pe Dumnezeu, pe

Preacurata Sa Maică, pe toate puterile cereşti, pe sfântul tău înger păzitor, nu eşti vrednic de iubirea Sa de oameni, că te-ai făcut vrednic de toată osânda şi chinul şi că prin ceea ce ţi se întâmplă, Domnul învederează dreptatea Sa, atunci când în locul iubirii, te cearcă cu strâmtorări şi necazuri, umilinţe, defăimări, ca să-ţi cureţe inima, să ţi-o înmoaie, să ţi-o sleiască, să ţi-o smerească, pentru a face din ea un ales templu al Său. „Căci pe cine îl iubeşte Domnul îl ceartă şi biciuieşte pe tot fiul pe care îl primeşte; orice mustrare, la început, nu pare că e de bucurie, ci de întristare, dar mai pe urmă dă celor încercaţi cu ea roada paşnică a dreptăţii" (Evrei 12, 6, 11).

Păcatul neconsimţit nu ţi se ia în seamă: de pildă, dacă te poticneşti când te rogi, gândurile necurate şi hulitoare, răutăţile involuntare, dacă căutăm să le respingem cu hotărâre, avariţia, dacă ne luptăm cu ea, toate acestea ţin de năvala duhurilor rele. Treaba noastră este să răbdăm, să ne rugăm, să ne smerim şi să iubim.

O, cât de dulce, de sfânt, de atotputernic este numele Domnului nostru Iisus Hristos! Slavă Ţie, Doamne, Tu eşti biruinţa mea. Mădularele Tale suntem, Doamne, toţi un singur trup şi Tu eşti Capul. Fă, Doamne, să se îndepărteze de la noi toate patimile şi toţi demonii! Dă-ne, Doamne, harul netrecător al iubirii! Dă-ne a ne purta cu dragoste şi respect unii faţă de alţii, precum şi faţă de Tine, ca unii ce suntem îndumnezeiţi de Tine.

Cât de bine le va fi cu Tine, Doamne, în cer aleşilor Tăi! Şi cât de istovitoare îi sunt inimii mele amăgirile pământeşti. Cât de vătămătoare îi sunt patimile faţă de cele lumeşti, fie şi de-o singură clipă! Şi ce pace, ce libertate, ce lărgime, ce lumină, ce bucurie găsim în Tine!

Slavă puterii veşnice, netrecătoare, nepieritoare a Crucii Tale, Doamne. Când vrăjmaşul dă năvală asupra mea cu gânduri şi simţăminte ticăloase şi când inima îmi este prinsă de ele, fac de câteva ori cu credinţă semnul crucii şi dintr-o dată păcatul se îndepărtează de mine, strâmtorarea dispare, mă simt liber. ***Slavă Ţie, Doamne! Fie ca nimic trupesc, material, să nu mă poată despărţi de Tine! Şi ce bine îmi este să fiu cu Tine!***

Nu mă lipsi, Doamne, de bunătăţile Tale cereşti, fiindcă ştiu că, dacă ai vrea, ai putea să o faci. Izbăveşte-mă, Doamne, de muncile veşnice, fiindcă Tu eşti Domnul meu şi poţi să o faci lesne dacă ai vrea. De voi fi greşit cu gândul, cu cuvântul sau cu fapta, iartă-mă, Doamne, văzând neputinţa sufletului meu. Fiindcă, Tu, Doamne, poţi face totul pentru mine, cel ce vin înaintea Ta cu căinţă şi implor bunătăţile Tale. Iar Tu, Stăpână a îngerilor şi a oamenilor,

atotbună şi atot-binefăcătoare, cea care ai stăpânire nebiruită asupra puterilor potrivnice, pe care lesne le poţi spulbera, cu iuţeala fulgerului, precum şi uneltirile de tot felul ale duhurilor rele, izbăveşte-ne pe noi de tot păcatul, întăreşte-ne cu puterea ta, îndreaptă-ne către toată fapta cea bună. Fă-ne să fim ca şi Fiul Tău şi Dumnezeul nostru şi ca şi Tine, Preasfântă Fecioară, Maica Dumnezeului nostru, fiindcă purtăm numele lui Hristos, Fiului Tău, ca mădulare ale Sale. Să nu fie pentru noi numele de creştin vorbă goală, neputincioasă, să fim următori lui Hristos, începătorul şi Domnul credinţei noastre şi al Tău, să te urmăm şi pe Tine, Stăpână. Să fim toţi pietre vii, zidite în templul credinţei, să aducem Domnului cu sfinţenie jertfe sfinte, bineplăcute. O, Stăpână! Nu zadarnic îţi zicem aşa! Fă să se arate în veci stăpânirea Ta asupra noastră, stăpânire sfântă, vie, lucrătoare. Fă toate spre bine, ca Maică atotbună a atotbunului nostru împărat; risipeşte bezna inimilor noastre, îndepărtează săgeţile duhurilor viclene, îndreptate asupra noastră. Fă să ne domnească în inimi pacea Fiului Tău, pacea Ta, pentru ca să putem striga mereu, cu bucurie: „Cine este după Domnul mai mare ca Stăpâna noastră, atotbună, atotbinefăcătoare, grabnic ajutătoare'" Eşti prea mărită, Stăpână, pentru belşuguri de binefaceri dumnezeieşti ce ţi-au fost date, pentru negrăita îndrăznire şi putere pe care o ai la tronul lui Dumnezeu pentru darul atotputernic al rugăciunii, de care te-ai învrednicit, pentru nespusa sfinţenie şi curăţie cu care ai fost împodobită. Datu-ţi-s-a Ţie de la Domnul putere necuprinsă să ne păzeşti, să ne aperi, să ne cureţi, să ne mântuieşti, să ne fii mijlocitoare nouă, cei ce suntem moştenirea Fiului şi Dumnezeului Tău şi a Ta. Mântuieşte-ne prea curată, prea bună, prea înţeleaptă şi Atotbinefăcătoare! Că Tu eşti Maica Dumnezeului nostru, Cel ce dintre toate numele a binevoit să şi-L aleagă mai întâi pe acela de Mântuitor, Iisus tălmăcindu-se şi Mântuitor. Noi, cei ce suntem în această viaţă călători, suntem ameninţaţi mereu de cădere, îmbrăcaţi fiind în trup multpătimaş, înconjuraţi de duhurile cele de sub cer, care ne ispitesc spre păcat. Trăim într-o lume desfrânată şi ticăloasă, care ne duce spre păcat. Tu însă eşti mai presus de tot păcatul, eşti Soare prea luminos, Preacurată, atotbună. atotbinefăcătoare; ţie ţi s-a dat darul de a ne spăla de întinăciunea păcatului, aşa cum o mamă îşi spală copiii, dacă te chemăm cu smerenie în ajutor. Ţi-a dat puterea de a ne ridica atunci când cădem şi cădem neîncetat, de a ne fi mijlocitoare şi ocrotitoare, de a ne mântui pe noi, cei bântuiţi de duhurile răutăţii: de a ne povăţui cum să ţinem calea mântuirii.

Eu sunt viţa - zice Domnul - voi sunteţi mlădiţele" (Ioan 15, 5), adică Biserica una, sfântă, sobornicească şi apostolească. Iată de ce, aşa cum sfânt este Domnul, şi Biserica este sfântă; Domnul este calea, adevărul şi viaţa (Ioan 14, 6), Biserica este şi ea aşa, fiind una cu Domnul, fiind „trupul Lui, din carnea şi din oasele Lui"

(Efeseni 5, 30), mlădiţa din Cel ce este viţa cea vie, hrănită de El şi crescând din El. Să nu-ţi închipui că Biserica ar putea fi despărţită vreodată de Iisus Hristos Domnul, de Tatăl şi de Duhul Sfânt.

Când vrăjmaşul va face să ţi se cuprindă inima de îndoială faţă de cuvântul lui Dumnezeu, înveninându-te în acest chip spune în sinea ta: „orice cuvânt al Dumnezeului meu, Iisus Hristos, înseamnă pentru mine viaţă“ şi atunci veninul îndoielii îţi va dispărea din inimă şi vei simţi linişte şi uşurare în suflet.

Dacă pui la îndoială vreun cuvânt sau vreo poruncă referitoare la un fapt sau un ritual din viaţa Bisericii, spune-i în sinea ta celui ce ţi-a insuflat acest gând cuvintele Mântuitorului: „Când va veni Acela Duhul Adevărului, vă va călăuzi (adică Biserica, prin apostoli, cea care a fost întemeiată şi s-a răspândit mai cu seamă prin păstori duhovniceşti şi dascăli) la tot adevărul" (Ioan 16, 3) şi crede neşovăielnic că după făgăduinţa Domnului, Duhul Sfânt rămâne în veci în Biserică, călăuzind-o la tot adevărul. Aceasta înseamnă că în ea totul este adevărat şi mântuitor. De aceea i se şi spune „stâlp şi temelie a adevărului" (1 Timotei 3, 15). În cărţile bisericeşti, în scrierile Sfinţilor Părinţi şi dascăli ai Bisericii respiră pretutindeni Duhul lui Hristos, Duhul adevărului, dragostei, mântuirii.

Rugăciunea este simţământul de constantă acceptare a neputinţei şi sărăciei noastre spirituale, recunoaşterea în noi înşine, în toţi oamenii şi în natură a operei, înţelepciunii, bunătăţii şi atotputerniciei lui Dumnezeu; rugăciunea este o stare sufletească din care nu trebuie să lipsească niciodată recunoştinţa.

Uneori numim rugăciune ceva ce nu are nimic comun cu rugăciunea. Te duci la biserică, stai câtva timp, te uiţi la icoane dar mai întâi la oameni, la chipurile lor, la felul cum se prezintă, apoi zici: m-am rugat lui Dumnezeu. Ai stat acasă câtva timp în faţa icoanei, ai dat de câteva ori din cap ai spus fără atenţie şi fără participare câteva rugăciuni învăţate pe de rost şi zici: m-am rugat lui Dumnezeu, deşi cu mintea şi cu inima nu te-ai rugat deloc, ci te-ai aflat în altă parte, cu altcineva, printre alte lucruri, numai cu Dumnezeu nu.

Rugăciunea este înălţarea gândului şi a inimii către Dumnezeu (din Catehismul Ortodox al Mitropolitului Filaret). Este contemplarea lui Dumnezeu, vorbirea temerară a creaturii cu Creatorul, cucernica înfăţişare a sufletului nostru în faţa lui Dumnezeu, ca înaintea unui împărat şi a Celui ce dă viaţă tuturor. Ea ne face să uităm, în faţa lui Dumnezeu, de tot ce ne înconjoară. Înseamnă hrana sufletului, aerul, lumina, căldura sa dătătoare de viaţă, curăţirea de păcate, jugul cel bun al lui Hristos, povara Sa uşoară. Rugăciunea înseamnă acceptarea statornicului nostru

sentiment de neputinţă sau de sărăcie spirituală, sfinţirea sufletului, pregustarea fericirii ce va să vină, fericire îngerească, ploaie cerească, răcoritoare, care stropeşte din belşug şi fertilizează solul sufletului, putere şi tărie sufletului şi trupului, care purifică şi împrospătează văzduhul spiritual, luminează feţele oamenilor, le înveseleşte duhovniceşte. Este legătura de aur dintre creatură şi Creator, care ne dă bărbăţie şi curaj în necazurile şi încercările vieţii, lumina existenţei noastre, reuşită în tot lucrul, ne ridică la vrednicia îngerilor, ne întăreşte credinţa, nădejdea şi dragostea. Rugăciunea ne pune în relaţie cu îngerii, cu sfinţii care au bine plăcut lui Dumnezeu de la începutul lumii. Rugăciunea este îndreptar vieţii, maica umilinţei inimii şi a lacrimilor; ea dă puternică pornire spre fapte de milostenie, păzeşte viaţa, spulberă frica de moarte, ne face să dispreţuim comorile pământeşti, să dorim bunătăţile cereşti, să aşteptăm obşteasca Judecată, viaţa veacului ce va să vină; este strădania stăruitoare de a scăpa de chinurile veşnice, necontenita căutare a milei Stăpânului. Rugăciunea înseamnă a sta şi a merge mereu sub privirile lui Dumnezeu; înseamnă fericita suprimare a propriei persoane înaintea Creatorului, Atotfăcătorului, Atoateîmplinitorului. Este apă vie pentru suflet, cuprinderea tuturor oamenilor în inimă prin iubire, coborârea cerului în suflet, sălăşluirea Sfintei Treimi în inimă, după cum s-a spus: „Vom veni la el şi vom face locaş la el“ (Ioan 14, 33).

Pe cât îţi simţi aproape propria ta minte, pe cât îi este de apropiată inimii tale credinţa, pe atât de aproape este Dumnezeu de tine şi cu cât gândul la Dumnezeu este mai viu şi mai puternic, cu atât mai vie îţi este convingerea că eşti neputincios, că nu însemni nimic şi că Dumnezeu trebuie să- ţi stea aproape, că ai nevoie de El. Fiindcă Dumnezeu este - ca să ne exprimăm aşa - ca un aer impregnat de un principiu raţional pe care îl inspiră îngerii, sufletele sfinţilor, sufletele celor vii, mai cu seamă ale celor evlavioşi. Fără Dumnezeu, nu poţi trăi nici o clipă; cu adevărat. În orice clipă trăieşti prin El. „Căci în Ei trăim şi ne mişcăm şi suntem" (Faptele Apostolilor 17, 28).

Îndoielile tale asupra prezenţei lui Dumnezeu într-un anume loc şi într-un anume timp, frământările sufleteşti legate de această problemă demonstrează că nu ne putem lipsi de Dumnezeu, nici un minut şi nici într-un loc. Că în fiecare clipă şi în fiecare loc trăim numai prin El. Deci dubiile tale confirmă „în negativ" realitatea prezenţei lui Dumnezeu în orice loc şi imposibilitatea noastră şi a întregii creaturi de a ne lipsi de El oriunde ne-am afla. Şi, într-adevăr, oriunde ai fi, dacă te îndoieşti de prezenţa lui Dumnezeu, vei simţi ceva ca o strângere de inimă, ca un foc lăuntric; nu te lăsa cuprins de îndoială, consideră că este o ispită, un gând diavolesc şi, făcând aşa, te vei simţi îndată uşor. Trebuie să ţii minte mereu că Dumnezeu, ca şi sufletul nostru, este o fiinţă spirituală pe care o percepem cu

mintea. Sau ne apropiem de Dumnezeu cu mintea şi cu inima şi ne facem un duh cu El, sau ne îndepărtăm de Dumnezeu, făcându-ne un duh cu diavolul, supunându-ne puterii lui.

Orice creştin trebuie să ştie că diavolul ademeneşte prin cele lumeşti şi stricăcioase şi care, uneori, sub cele mai diverse şi mai onorabile pretexte, fac să nu ne mai iubim aproapele ca pe noi înşine.

Icoanele sunt o necesitate a naturii omului. Poate oare firea noastră să se lipsească de imagine? Poţi oare să-ţi aduci aminte de un obiect sau o fiinţă care nu sunt de faţă fără să ţi le „imaginezi"? Oare nu însuşi Dumnezeu ne-a dat capacitatea de a ne imagina? Icoanele sunt răspunsul Bisericii la una din necesităţile stringente ale naturii noastre.

În biserică, acasă, rostul icoanelor este şi acela de a ne aduce aminte de nemurirea sfinţilor, care „toţi trăiesc în El" (Luca 20, 38), în Dumnezeu, cum spune Domnul; trăind în El, ne văd, ne ascultă şi ne ajută.

Ce nume poartă Dumnezeul nostru? Dragostea, Bunătatea, Iubirea de oameni, îndurarea. Când te rogi, caută să vezi cu ochii minţii Iubirea şi Bunătatea stând înaintea ta, nu uita că Iubitorul de oameni te vede.

Când te rogi puterilor cereşti să nu ţi le imaginezi severe, inaccesibile, neîndurătoare. Nu, ele sunt fiinţe deosebit de blânde, smerite, evlavioase, iubitoare, accesibile, comunicative, dispuse să ne asculte, apropiate de cei ce le cheamă cu credinţă sinceră şi dragoste în rugăciunile lor. Dragostea este însuşirea lor de căpetenie şi prin ea intră în comuniune cu toti creştinii, prin rugăciunile credinţei, Când te rogi puterilor cereşti, dispreţuieşte cele pământeşti, stricăcioase şi iubeşte din toată inima viaţa cerească, duhovnicească şi tinde către ea. Lor le este cum nu se poate mai plăcut să vadă la noi o adevărată iubire de înţelepciune, dorinţa de a ne face concetăţeni cu ei, spre aceasta fiind noi chemaţi, prin harul lui Iisus Hristos şi al Preadumnezeieştii Treimi.

Cum aş putea să te uit, Doamne, pe Tine, Cel nevăzut, de nepătruns, Cel ce îmi umpli mereu inima şi viaţa cu lumină, pace, bucurie, putere, răbdare; pe Tine, Care însemni pentru mine, pentru viaţa mea, tot binele? Eşti însăşi viaţa mea. O, cum aş putea să Te uit?

Doamne, numele Tău este Dragostea; nu Te îndepărta de la mine, rătăcitul; numele Tău este puterea, întăreşte-mă pe mine cel neputincios şi căzut; numele

Tău este Lumină, luminează sufletul meu, întunecat de patimile vieţii acesteia; numele Tău este Pacea, pacifică sufletul meu zbuciumat; numele Tău este Mila, nu înceta să mă miluieşti.

Mă rog uneori în biserică pentru poporul lui Dumnezeu după cum urmează: iată, zic, mulţi dintre cei ce stau acum în biserică au sufletele goale, ca nişte vase sparte şi nu ştiu să se roage cum se cuvine. Fă, Doamne, să li se umple inimile în această vreme care le este prielnică, în această zi a mântuirii, prin harul Duhului Tău Atotsfânt. Dă-mi-l mie, dă-i rugăciunii mele. dragostei mele, plini de cunoaşterea bunătăţii Tale, cu inimă zdrobită şi înfrântă, ca pe nişte vase pline; dă-le Duhul Tău cel Sfânt, „Care să se roage pentru ei cu suspine negrăite” (cf. Romani 8, 26). Eu însumi, păstorul lor, sunt cel dintâi dintre păcătoşi; nu căuta, Stăpâne, la greşelile mele, caută spre ei cu îndurările Tale, iar rugăciunea mea ascult-o în ceesul acesta, pentru harul preoţiei care este asupra mea şi care sălăşluieşte în mine; să nu-mi fie neroditor harul preoţiei, ci să ardă mereu în mine cu credinţă, nădejde şi dragoste, cu fiască îndrăznire în rugăciunile pentru poporul Tău.

Primeşte, Stăpâne, rugăciunea pe care cu lacrimi o îndrept către Tine, pentru fiii mei duhovniceşti şi pentru toţi creştinii dreptmăritori, care fac voia Ta; primeşte-mi şi grija pe care o port mântuirii lor, în timpul lucrării mele păstoreşti. Fii, Doamne, prin rugăciunea mea, Tu însuţi pentru ei glas de trâmbiţă care să-i trezească din somnul păcatului, ochiul care să le vegheze inima, braţul care să le dea tăria pe drumul către patria cerească şi care să-i ridice din căderea în necredinţă, în frică, în deznădejde, dă-le dragostea de mamă - de care eu sunt lipsit - cea care se îngrijeşte cu gingăşie de adevăratul bine. „Fă-te tuturor toate, ca în orice chip să-i mântuieşti" (cf. 1 Corinteni). Că Tu singur eşti adevăratul Păstor, ce însuţi, nevăzut şi tainic, paşti sufletele oamenilor, Tu singur eşti adevăratul şi prea înţeleptul învăţător, care vorbeşti inimii poporului Tău! Tu eşti singurul adevăratul iubitor al făpturii, al fiilor Tăi după har. Că la Tine este noian de înţelepciune şi de putere, Tu singur stai mereu de veghe, neadormit, şi ne înveţi căile Tale chiar şi atunci când dormim. Fii mereu, Stăpâne şi învăţătorule, Păstorul oilor încredinţate mie; du-le Tu însuţi la păşune bogată; apără-le Tu însuţi de lupii care caută să le prade sufletele, îndreaptă-le Tu însuţi paşii pe calea adevărului, dreptăţii şi păcii. Fii lor, în locul meu, lumină, ochi, gură, braţ, înţelepciune şi mai presus de toate iubire, de care sunt sărac eu, păcătosul.

Dumnezeu este noian de tot binele, este atotvăzător, prea înţelept, atotputernic; este har şi milostivire, adevăr, statornicie în bunătate alipeşte-te de Domnul prin rugăciunea credinţei şi prin fapte de iubire - fii un duh cu El (cf. 1 Corinteni 6. 17) ca să te umpli şi tu pe cât îţi este cu putinţă, de credinţă şi dragoste, înţelepciune,

putere duhovnicească; să primeşti de la El, de la Izvorul nesecatei bunătăţi, cele ce sunt spre mântuire şi ca să fii tu însuţi bun şi compătimitor cu alţii, să te umpli de înţelepciune duhovnicească, de tărie şi statornicie în credinţă şi în fapte bune. Fiindcă Dumnezeu este izvor nesecat, nouă nu ne rămâne decât să ne unim cu El, prin credinţă vie şi dragoste nefăţarnică, să ne umplem de la El de cele bune, duhovniceşti. Această unire este cu putinţă oricând şi în orice loc, atâta timp cât ne păstrăm inima curată şi nu ne-o legăm de diavolul şi de zădărniciile lumii acesteia. Din unirea cu Dumnezeu a putut să apară printre drepţi proroci şi înainte-văzători, făcători de minuni, prin atotputernicie dumnezeiască, prin iubire şi milosârdie, puternici, neclintiţi în virtuţi, până la sacrificiul vieţii pentru credinţă, din dragoste de Dumnezeu, oameni plini de duhovniceasca înţelepciune a sfinţilor. „Că sfânt este Domnul, Dumnezeul nostru" (Psalmul 98, 10).

Dacă inima şi gândurile tale sunt în armonie cu credinţa Bisericii şi cu poruncile lui Dumnezeu, înseamnă, de bună seamă, că te afli într-o strânsă relaţie cu Dumnezeu, că te-ai făcut neam al Său. Dumnezeu fiind Fiinţa spirituală unică, perceptibilă cu mintea. Dar dacă inima şi mintea trădează într-un fel, în mod conştient, credinţa Bisericii ecumenice şi poruncile lui Dumnezeu, sau cuvintele Evangheliei, care cuprind normele de vieţuire ale creştinilor, înseamnă că ţi-ai întrerupt relaţia cu Dunnezeu şi că inima ta a intrat într-o relaţie mortală cu vrăjmaşul adevărului şi al vieţii - diavolul. Aşa cum aerul dintr-o încăpere care nu comunică cu cel de afară devine stătut, viciat, se umple de impurităţi nocive, îşi pierde calităţile originale, tot aşa şi sufletul care se desparte de Dumnezeu, din pricina îndoielii intenţionate, a necredinţei, a fărădelegilor îşi pierde calităţile vitale iniţiale, menţinându-se în viaţă numai la modul „fizic“, primitiv. După cum ca să împrospătezi aerul dintr-un spaţiu închis trebuie să laşi să pătrundă în el aerul de afară, aşa şi în suflet - acest aer închis în cămara sufletului nostru - trebuie lăsat să pătrundă, prin credinţă şi iubire, suflarea dătătoare de viaţă a Duhului dumnezeiesc şi atunci nu va întârzia să ne înviorеze, va căpăta noi energii în credinţă şi dragoste. „Prin Sfântul Duh, tot sufletul viază“ (Antifon, glas 4, la utrenie). Căci ce este de fapt omul, dacă nu o cămară în care adie suflarea dumnezeiască sau suflet după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu? Această cămară trebuie aerisită cu atât mai mult cu cât aerul din ea - al nostru - este viciat de la natură, din cauza celor dintâi oameni care au păcătuit şi se viciază prin patimile şi poftele noastre, infectându-se deseori şi de suflarea otrăvită a diavolului.

După cum aerul dintr-o încăpere se aseamănă cu cel din exterior şi provine de la acela, presupunându-i în mod necesar existenţa, prezenţa lui pretutindeni, tot aşa şi sufletul, care este suflare a Duhului lui Dumnezeu, presupune existenţa omni-

prezentă şi atotîmplinitoare a Duhului lui Dumnezeu. Iată o paralelă între „încăperile” materiale şi cele spirituale.

Ţine minte o dată pentru totdeauna că în Biserică, în toate slujbele, tainele, rugăciunile ei suflă duh de sfinţenie, duh de pace şi de mântuire proprie numai Duhului Sfânt. Putem face lesne deosebirea dintre cugetările sfinte, cuvintele vieţii şi adevărului şi cugetările şi cuvintele minciunii şi morţii; acestea din urmă istovesc, neliniştesc, aduc moarte sufletească. „Căci dorinţa cărnii este moarte, iar dorinţa Duhului este viaţă şi pace“ (Romani 8, 6).

Deoarece Dumnezeu este Fiinţă inteligibilă, îl poţi pierde foarte repede din inimă, după cum, tot foarte repede, pocăindu-te de păcate o dată pentru totdeauna, ţi-L poţi aduce în inimă.

O, minune! Când inima se află în relaţie cu principiul vital primordial, Duhul Sfânt, printr-o credinţă vie, simte linişte, amplitudine, mintea este limpede şi liberă, graiul „dezlegat", desluşit, egal. Ajunge însă ca omului să-i treacă prin minte aşa o dorinţă de ordin material, de pildă să-i fie foame, să se gândească cum să facă rost de bani, să-şi aducă aminte de cineva care îi jinduieşte avutul şi îndată inima îi va fi lovită de o apoplexie spirituală, i se blochează, cade într-o stare de prostraţie; după inimă se blochează şi mintea, inima fiind izvorul minţii, se întunecă; limba se împleticeşte, sângele începe să zvâcnească, se urcă la cap, omul ajunge într-o situaţie nefirească. Astfel este sancţionată pe drept neatenţia omului faţă de cele spirituale. Astfel este sancţionată pe drept împătimirea noastră de cele materiale. Slavă adevărului Tău, Doamne!

Nebiruita putere a lui Dumnezeu, prezentă şi activă pretutindeni în lume, se concentrează, întocmai ca razele soarelui în focarul unei lentile, sau pe un geam, în sfintele icoane. Focalizarea puterii lui Dumnezeu se produce mai cu seamă în „icoana” gânditoare creată de mâna lui Dumnezeu, adică în om, mai desluşit, în inima lui, plină de credinţă, nădejde, dragoste. În ea îşi reflectă lumina Soarele Dreptăţii, Dumnezeu, în trei ipostasuri, cu belşugul darurilor Sale, pe care le primim fiecare după credinţa noastră, încălzindu-ne şi luminându-ne inima.

Aţi observat cum se multiplică chipul unui om în cioburile unei oglinzi sparte, sau cum se reflectă într-un strop de apă, într-o picătură de rouă, în pupila unui ochi? Dacă un asemenea fenomen este posibil şi frecvent în natură, de ce n-am accepta mulţimea de reproduceri în icoane ale aceluiaşi chip, să zicem al Domnului, al Preacuratei Sale Maici, ale unor sfinţi, aşa cum vedem în oglindă, sau în desene,

cărora să le acordăm cinstea cuvenită? Nu cumva, în acest mod natura însăşi ne învaţă să preluăm de la ea unele lucruri care ar putea sluji evlaviei noastre?

Când ne rugăm lui Dumnezeu, Preacuratei Sale Maici, îngerilor, sfinţilor, îi vedem stând înaintea noastră şi ascultându-ne întocmai ca într-o discuţie la care iau parte două sau mai multe persoane, faţă către faţă

Când ne rugăm lui Dumnezeu, Preacuratei Sale Maici, îngerilor, sfinţilor, îi vedem stând înaintea noastră şi ascultându-ne întocmai ca într-o discuţie la care iau parte două sau mai multe persoane, faţă către faţă. Aşa şi este. Faţa Domnului este mereu înaintea noastră, aşijderea şi cea a Stăpânei noastre, Maica Domnului şi a îngerilor şi sfinţilor care s-au proslăvit întru Domnul; stăm mereu împreună cu ei, faţă către faţă când şi inima ne este îndreptată spre ei. Toţi locuiesc în aceeaşi casă. Maica Domnului, îngerii, sfinţii, formează aceeaşi familie, Stăpâna noastră fiind Maica tuturor, îngerii şi sfinţii - fraţi ai noştri mai mari. Aşa cum în familia unui tată iubitor copiii sunt mereu alături de el, se iubesc unii pe alţii, îşi poartă de grijă unii altora, tot aşa stau mereu în faţa Tatălui ceresc îngerii şi oamenii, iubindu-se unii pe alţii, purtându-şi de grijă unii altora, cei puternici celor neputincioşi, cei desăvârşiţi celor nedesăvârşiţi.

Dacă te rogi Domnului din toată inima, sau Maicii Sale, sau îngerilor, sau unui sfânt, înseamnă că te adresezi însăşi inimii Domnului, Maicii Sale, îngerilor şi sfinţilor. Fiindcă inima lui Dumnezeu ne cuprinde pe toţi în ea, întru Duhul Sfânt, toţi sfinţii sunt în inima lui Dumnezeu. „Rămân întru Mine şi Eu întru ei“ (Ioan 6, 56).

Când te rogi, crede cu tărie că fiecare cuvânt al rugăciunii este auzit de Dumnezeu şi orice I-ai cere pentru tine şi pentru altcineva îţi va da.

Nu trece zi ca vrăjmaşul să nu-mi atace credinţa, nădejdea dragostea. Vrea să vă distrugă, credinţa mea, dragostea mea! Rabdă credinţă, rabdă nădejde, rabdă iubire! Curaj credinţă, curaj nădejde, curaj iubire! Dumnezeu este de partea noastră! Nu slăbi, credinţă, nu slăbi, nădejde, nu slăbi, iubire!

Tot omul trebuie să respecte chipul oamenilor vii, pentru a respecta după cuviinţă şi chipul lui Dumnezeu. Căci chipul Domnului nostru Iisus Hristos este chip omenesc. Cine nu respectă chipul omenesc nu respectă nici chipul lui Dumnezeu.

Nu însemn, oare, totul pentru tine Eu: Tatăl şi Fiul şi Sfântul Duh - Dumnezeul tău, viaţa ta, pacea ta, bucuria şi fericirea ta, hrana, băutura, îmbrăcămintea, totul? De ce sau de ce altceva, sau de cine altcineva ai vrea să te legi? Cumva de obiecte materiale, de care se alege doar praful şi pulberea? De ce oare îţi pare rău când dai

ceva aproapelui pentru Mine? Nu cumva regreţi tocmai praful şi pulberea? Pentru Mine, Cel ce am dat toate câte există; pentru Mine. Cel ce poate preface pământul şi pietrele în pâini şi scoate apă din piatră? Rămâi mereu cu Mine şi în Mine şi vei fi întotdeauna în pace şi linişte. Fost-ai vreodată dezamăgit când ţi-ai pus nădejdea în Mine; oare nu ţi-am dat întotdeauna linişte şi tărie?

Dacă îţi vei pune bunurile tale laolaltă cu cele ale aproapelui, atunci şi toate cele ale lui Dumnezeu vor fi laolaltă cu ale tale. „Cereţi ceea ce voiţi şi vi se va da vouă; toate ale Mele sunt ale Tale şi ale Tale sunt ale Mele“ (Ioan 17, 7; 17, 10).

Când zădărniceşti uneltirile diavolului în numele Domnului nostru Iisus Hristos, tocmai acest nume, atât de dulce nouă şi atât de amar diavolului săvârşeşte el însuşi puteri, ca o sabie de amândouă părţile ascuţită. Tot aşa, dacă îi ceri ceva Tatălui ceresc sau vei săvârşi vreun lucru în numele Domnului nostru Iisus Hristos, Părintele ceresc îţi va da totul, în numele Preaiubitului Său Fiu şi întru Duhul Sfânt, dacă ţii poruncile, iar în cazul Sfintelor Taine, chiar şi fără a ţine seama de nevrednicia ta. Oriunde este folosit numele lui Dumnezeu cu credinţă, creează puteri, fiindcă însuşi numele Domnului este o putere.

Îi aud pe unii vorbind: de ce să se pomenească la slujbe numele morţilor şi ale viilor? Dumnezeu, Care este atotcunoscător, cunoaşte sigur şi aceste nume, El cunoaşte nevoile fiecăruia. Cei ce vorbesc aşa uită sau nu cunosc însemnătatea rugăciunii, nu ştiu ce importanţă are un cuvânt spus din inimă, uită că dreptatea şi mila lui Dumnezeu pot fi înduplecate dacă ne rugăm din inimă, cu rugăciunea pe care Domnul a dat-o şi morţilor, şi viilor, în calitatea lor de mădulare ale trupului unic al Bisericii. Unii ca aceştia nu ştiu că şi „Biserica celor întâi născuţi care sunt scrişi în ceruri" (Evrei 12, 23) necontenit se roagă lui Dumnezeu pentru noi din dragoste,, şi o face pomenind înaintea lui Dumnezeu pe rând numele oamenilor care li se roagă. Noi îi pomenim pe ei, ei ne pomenesc pe noi. Iar cine nu-şi pomeneşte cu dragoste semenii în rugăciuni, nici el nu va fi pomenit, nu se va învrednici de pomenire. Într-o rugăciune, un singur cuvânt de dragoste şi de credinţă mult înseamnă. „Mult poate rugăciunea stăruitoare a drepţilor" (Iacov 5, 16).

Cuvântului lui Dumnezeu trebuie să-i acorzi atenţia şi respectul pe care îl datorezi unui om viu. Fii ferm convins că cuvântul lui Dumnezeu este viu şi lucrător, asemenea unei fiinţe vii, unui înger şi, înzestrat fiind cu o subtilitate duhovnicească, „pătrunde până la despărţitura sufletului şi duhului, dintre încheieturi şi măduvă şi destoinic este să judece simţirile si cugetările inimii" (Evrei 4, 12). Cuvântul lui Dumnezeu este Dumnezeu însuşi. Deci atunci când cuvântezi ţine

seama că ai de-a face cu oameni vii, nu cu fiinţe moarte, fiinţe active, nu neputincioase şi inerte. Trebuie să ştii că se cuvine să rosteşti cu credinţă şi convingere fiecare cuvânt. Cuvintele sunt mărgăritare vii. „Nu aruncaţi mărgăritarele voastre înaintea porcilor" (Matei 7. 6).

Faptul că omul îşi are obârşie în cuvântul lui Dumnezeu este învederat chiar de cuvântul om, apoi de numele pe care omul îl primeşte la Botez sau în ritualuri de atribuire a unui nume. Cât timp este în viaţă, omul se va chema cu numele pe care îl poartă şi va răspunde la acest nume, considerând că se identifică cu el. În sfârşit, când moare şi când rămăşiţele sale sunt încredinţate pământului, nu va rămâne în amintire decât cu numele, drept mărturie a obârşiei sale din cuvântul lui Dumnezeu, această realitate imaterială, veşnică, asemenea sufletului, moştenirea lui şi a noastră.

Rugăciunea impune, întâi de toate, o formulare explicită a obiectului său; sau cel puţin să ai limpede în inimă conştiinţa cererii tale, precum şi convingerea fermă că îţi va fi împlinită. În al doilea rând, să-ţi exprimi dorinţele simţit, cu vie nădejde în mila Stăpânului sau a Maicii Domnului; în al treilea rând să fii ferm hotărât să nu mai greşeşti în viitor şi să faci întru totul voia lui Dumnezeu. "Iată că te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuieşti, ca să nu-ţi fie ceva mai rău." (Ioan 5, 14)

Când te rogi fie Domnului, fie Preacuratei Sale Maici sau îngerilor, sau sfinţilor, roagă-i să-ţi fie mijlocitori înaintea Tatălui ceresc ţie şi altora şi atunci consideră cuvintele prin care îţi exprimi cererile, nevoile ca pe înseşi lucrurile şi faptele cerute şi crede că ai şi obţinut o garanţie sigură că cererile îţi vor fi satisfăcute, prin înseşi cuvintele care desemnează acele lucruri sau fapte. De pildă, te rogi pentru sănătatea cuiva: ia cuvântul sănătate drept ceva ce există, crede că te afli tu sau cel pentru care te rogi din milă şi din atotputernicia lui Dumnezeu, în "posesia" a ceea ce ceri, fiindcă la Dumnezeu cuvântul poate deveni într-o clipită fapta. Aşa vei primi negreşit ceea ce ai cerut, dacă ai credinţa neclintită. "Cereţi şi vi se va da" (Matei 7, 7). "Toate câte cereţi rugându-vă, să credeţi că le-aţi primit şi le veţi avea.") Marcu 11, 24)

Nu lua în seamă tulburarea, focul, strâmtorarea cu care te încearcă vrăjmaşul în timp ce te rogi, aşază-te temeinic cu inima în cuvintele rugăciunii, cu convingerea că ele închid în sine comorile Duhului Sfânt: adevărul, lumina, focul dătător de viaţă, iertarea păcatelor, orizont nemărginit, pacea şi bucuria inimii, viaţa, fericirea.

Aceste nume de o măreţie fără seamăn, Preasfânta Treime sau Tatăl, Fiul, Sfântul Duh sau Tatăl, Cuvântul şi Duhul Sfânt chemate cu credinţa vie, pornită din inimă

şi cu evlavie sau când ni le închipuim cu sufletul, îl cuprind pe Dumnezeu Însuşi, ni-l aduc în suflet pe Însuşi Dumnezeu, Cel în trei ipostasuri. Ele sunt de la Dumnezeu; “de la El şi prin El şi întru El sunt toate” (Romani 11, 36). De aceea, dacă te-ai unit cu Dumnezeu, Cel în trei ipostasuri, prin credinţă vie şi prin virtuţi, îndeosebi prin blândeţe, smerenie, milosârdie poţi să-I ceri ce doreşti, ce te va învăţa Duhul Sfânt să-I ceri şi ţi se va da curând, într-o clipă sau într-un ceas sau peste un timp, prin purtarea de grijă şi înţelepciunea lui Dumnezeu. “ Cere de la Mine şi îţi voi da” (Psalmul 2, 8) orice Mi-ai cere. Fireşte, ţi se va da infinit mai puţin decât poate da Dătătorul a toate, Cel prin care există toate câte sunt. Şi cum Dătătorul a toate este fiinţă simplă, necompusă, neamestecată, El poate fi, într-un fel cuprins într-un singur gând, într-un singur cuvânt al nostru; de aceea crede că un singur cuvânt al tău, o singură cerere, poate deveni îndată prin voinţa lui Dumnezeu, realitate concretă. “Că El a zis şi s-au făcut, El a poruncit şi s-au zidit” (Psalmul 32, 9). Adu-ţi aminte de minunile lui Moise, cum acest om al lui Dumnezeu devenise pentru faraon “dumnezeu” şi cum la un singur cuvânt al său, la o mişcare a mâinii sau a toiagului său se produceau într-o clipă transformări şi apariţii minunate. O, Dumnezeule mare, Dumnezeule prea slăvit, Dumnezeul minunilor, al milelor, al îndurărilor, al negrăitei iubiri de oameni! Slavă Ţie, acum şi pururea şi în vecii vecilor! Amin.

Trufia se manifestă în credinţă prin aceea că trufaşul cutează să se facă pe sine judecător credinţei şi al Bisericii, spunând: asta nu cred, asta n-o recunosc, asta o consider de prisos sau inutilă, asta mi se pare stranie sau ridicolă. Trufia se mai vădeşte în credinţă şi prin lăudăroşenie, prin convingerea falsă că ştii tot, deşi ştii foarte puţin, sau eşti de-a dreptul orb, suferi de orbire duhovnicească: astea nu merită citite, spun lucruri de multă vreme ştiute; nici cu predicile astea nu merită să-ţi pierzi timpul; mereu aceleaşi lucruri pe care le ştiu de mult. Supremul stadiu al trufiei omeneşti se arată atunci când un muritor oarecare cutează să se compare cu sfinţii, nu le recunoaşte meritele, minunatele lor desăvârşiri, dobândite de ei prin nevoinţă, cu împreună-lucrarea harului lui Dumnezeu: desăvârşiri cu care însuşi Dumnezeu i-a încununat şi i-a prea slăvit. Zice acela: de ce să-i citesc, de ce să mă rog lor? Sunt oameni ca şi mine mă rog Unuia Dumnezeu: el nu ţine seama că Dumnezeu însuşi ne porunceşte să apelăm la rugăciunile drepţilor. „Din dragoste pentru el, voi fi îngăduitor" (Iov 42. 8).

Dacă te rogi Maicii Domnului fără a-ţi îndrepta inima spre ea, cu cuvenită evlavie, simţind gânduri viclene şi hulitoare, atunci spune cu glas tare aceste cuvinte de prea mărire, după vrednicie: „Tu, Stăpână, eşti toată lumină, sfinţenie, bunătate, înţelepciune; toate îţi sunt cu putinţă ca Maică a Celui Atotputernic; Tu singură eşti întru toate desăvârşită, ca Maică a împăratului Slavei, Celui întru toate desăvârşit!”

Necredinţa se dă pe sine singură în vileag că este mincinoasă şi nu are nimic comun cu adevărul; o inimă necredincioasă nu are linişte, este agitată, slabă, precară; credinţa, dimpotrivă, este liniştită, blândă, măreaţă, sigură.

Când te rogi Domnului sau Stăpânei Doamne, îngerilor sau sfinţilor, să nu ai aerul că „le dai de lucru” ca să-ţi împlinească cererea, a ta sau a credincioşilor, ci fii convins că aşa cum ţi-e ţie lesne să te gândeşti la ceva bun şi de folos, tot atât de lesne şi de simplu îi este Domnului să dea cele bune poporului Său, pentru rugăciunile Preacuratei Maicii Sale, ale îngerilor şi sfinţilor. Şi întrucât Dumnezeu este Bunătate, revărsată prisositor şi la nesfârşit, El vrea şi caută să-şi transmită bunătatea creaturii Sale, cu condiţia ca noi să venim la El cu credinţă, nădejde şi dragoste, ca fiii la Părinte, recunoscând că suntem copleşiţi de păcate, săraci, lipsiţi, orbi duhovniceşte, neputincioşi atunci când nu ne vine El în ajutor.
Când te rogi Tatălui, Fiului şi Sfântului Duh, lui Dumnezeu Cel în Treime, nu-L căuta în afara ta, încearcă să-L vezi în tine, trăind în Tine, ca şi cum te-ar pătrunde şi te-ar cunoaşte în chip desăvârşit. „Nu ştiţi, oare, că voi sunteţi templu al lui Dumnezeu (al lui Dumnezeu în Treime) şi că Duhul lui Dumnezeu locuieşte în voi?“ (1 Corinteni 3, 16); „Voi aşeza locaşul Meu în mijlocul vostru, (...) voi umbla printre voi, voi fi Dumnezeul vostru (Leviticul 26, 11-12; compară cu 2 Corinteni 6, 16, 18). „Doamne, cercetatu-m-ai şi rn-ai cunoscut”, zice David (Psalmul 138, 1).

Dacă te rogi având în suflet îndoială că vei obţine ceea ce ceri, adu-ţi aminte că la Dumnezeu toate sunt cu putinţă, că îţi poate da orice, în afară de rău, care e partea diavolului; că însuşi faptul că ai cerut ceea ce ai cerut devine, în ceea ce te priveşte, o garanţie nestrămutată a îndeplinirii cererii. Eu aş putea să pun la îndoială realizarea unui lucru pe care mi-1 propun, la Domnul însă, toate sunt, în mod sigur, cu putinţă, fiindcă numai la El intenţia, gândul devine de îndată faptă, dacă vrea să fie. Dar chiar şi cu noi se poate petrece acelaşi lucru; cuvântul prin care cerem ceva să cuprindă în sine, virtual, obţinerea acelui ceva. Împreună cu Domnul-Cuvântul, pentru a-ţi îndeplini cererea, lucrează Tatăl-Creatorul şi Duhul Sfânt-Săvârşitorul. Adaugă posibilităţii de a-ţi îndeplini cererea şi nemărginita bunătate prin care Domnul ni Se arată ca Izvor nesecat, ca însăşi Existenţa şi ca Cel ce face să existe toate. El este Dumnezeul darurilor, al milelor şi al îndurărilor. „Cereţi şi vi se va da; căutaţi şi veţi afla; bateţi şi vi se va deschide” (Matei 7, 7). Mai adaugă la aceasta înţelepciunea lui Dumnezeu, Care, atunci când dă, ştie să aleagă pentru noi ceea ce este mai bun, ceea ce se potriveşte mai bine stării noastre sufleteşti şi trupeşti. Ţie ţi se cere însă convingere nestrămutată şi neîndoielnică că Dumnezeu poate să-ţi îndeplinească cererea, cu condiţia ca această cerere să fie spre folos, să

ceri cele bune, nu cele rele. „Tatăl vostru Cel din ceruri va da cele bune celor care cer de la El“ (Matei 7, 11).

Trufia în credinţă se vădeşte şi prin nerecunoaşterea greşelilor, prin modul fariseic de a te justifica şi de a te lăuda pe sine; prin nerecunoaşterea milelor lui Dumnezeu, lipsa de recunoştinţă faţă de Dumnezeu pentru tot binele pe care ţi l-a dat; prin nerecunoaşterea necesităţii de a da slavă măreţiei lui Dumnezeu. Cel ce nu se roagă Dumnezeului atotputernic, „Dumnezeul duhurilor şi a toată făptura”, Cel ce este Viaţa însăşi, nu se roagă dintr-o tăinuită trufie.

Când te rogi lui Dumnezeu, trebuie să concentrezi în tine o credinţă atât de puternică şi de trainică, încât să poată înfrângă orice îndoială, oricât de anevoioasă şi chiar imposibilă ţi s-ar părea satisfacerea cererii pe care o faci. Pentru aceasta să ai mereu înscrise în inimă cuvintele: „la Dumnezeu toate sunt cu putinţă" (Matei 10, 27). Trebuie să mai ai şi convingerea că Domnul pe toate le împlineşte; că El este prin însăşi firea Sa Dragoste şi Bunătate; că a crea, a dărui, a milui, a mângâia, a ne îndeplini cererile sunt acte proprii firii Sale dumnezeieşti. „Şi toate câte veţi cere rugân- du-vă cu credinţă veţi primi" (Matei 21, 22; vezi şi Marcu 11, 24). Mai trebuie să-i impui inimii tale, cu fermitate, să nu mintă, fiecare cuvânt să ţâşnească din străfundurile ei, după cum s-a spus; „Dintru adâncuri am strigat către Tine, Doamne" (Psalmul 129, 1). Adică să te îngrijeşti cum nu se poate mai bine ca rugăciunea să-ţi fie adevărată, pe măsura adevărului şi sincerităţii care dă specificul fiecărui cuvânt al rugăciunilor alcătuite de Sfinţii Părinţi şi pe care iubirea le face adevărate.

Fii râvnitor spre iubire, toate trec numai iubirea rămâne veşnic, ca Dumnezeu însuşi, Care este Iubire.

Când te rogi pentru vii şi morţi zicându-le fiecăruia pe nume, trebuie să rosteşti aceste nume din toată inima, cu dragoste, ca şi cum ai purta în suflet chipurile persoanelor pe care le pomeneşti, „precum o doică îngrijeşte de fiii săi" (1 Tesaloniceni 2. 7). cunoscând că ei ne sunt mădulare nouă înşine şi mădulare ale lui Hristos (Efeseni 4. 25; 5. 30). Nu stă bine să le pomeneşti numele înaintea lui Dumnezeu numai cu gura fără participarea şi dragostea inimii. Trebuie să înţelegi că Dumnezeu vede ce avem în inimă şi că persoanele pentru care ne rugăm aşteaptă de la noi, în virtutea iubirii creştine, compasiune şi dragoste frăţească. Este o diferenţă ca de la cer la pământ între simpla, indiferenta enumerare de nume şi pomenirea lor din inimă; iar numele Domnului însuşi, al Preacuratei Sale Maici, ale îngerilor şi sfinţilor trebuie chemate întotdeauna în chip deosebit, cu inimă curată, cu credinţă, cu dragoste arzătoare; în general, cuvintele rugăciunilor nu

trebuie spuse doar cu gura, ca şi cum ai bolborosi ceva, răsfoind o carte, sau ai număra bani. Trebuie ca vorbele să pornească din gură aşa cum ţâşneşte apa vie dintr-un izvor, să fie vocea sinceră a inimii, nu haină de împrumut, nu lucru făcut cu mâna altuia.

Viaţa este o ştiinţă din care putem învăţa multe. Nimic mai greu decât a parcurge această ştiinţă - calea cea îngustă, poarta cea strâmtă. Cel ce în cei şapte ani de acasă sau la şcoală n-a învăţat credinţa, frica de Dumnezeu şi un mod de viaţă cucernic, aceluia îi va fi foarte greu să treacă prin şcoala vieţii. Unul ca acesta, deşi se va fi arătat capabil la învăţătură, bine pregătit, apreciat pentru calităţile sale, poate rămâne repetent la şcoala vieţii. Mai mult chiar, uneori nu e bun de nimic, din cauza caracterului său necomunicativ şi a egoismului, nici în viaţa de familie, nici în cea socială. Din această pricină suferă, nu arareori îşi ratează viaţa, se scufundă în valurile mării, ca o corabie încărcată cu o prea grea povară, rămasă fără cârmă pe vreme de furtună, fără parâme şi fără vele.

Adu-ţi aminte că eşti fiinţă cuvântătoare, că totul a fost creat şi există prin cuvânt. În el să ai credinţă neşovăielnică, convins că a face sau a preface ceva, prin cuvântul rostit de tine şi cu puterea lui Dumnezeu, este un lucru foarte firesc; de aceea să-i porţi cuvântului cel mai mare respect, să nu-1 iei în deşert şi, mai cu seamă, să nu-1 foloseşti drept unealtă a minciunii. Pe cei se spun neadevăruri, Dumnezeu îi osândeşte. O, Dumnezeule al meu! Lumea spirituală şi lumea materială sunt create si există prin Cuvântul dumnezeiesc Care, împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, este Fiinţă simplă, Duh, Unime, închinată în Treimea Ipostasurilor.

Când ceri de la Dumnezeu cele bune, crede că Dumnezeu este totul pentru toţi; de-I ceri sănătate, crede că sănătatea ta este El; de-i ceri credinţa, credinţa ta este El; dragoste? El este dragostea ta! Pace şi bucurie? El îţi este pacea şi bucuria! Ajutor şi biruinţă asupra vrăjmaşilor văzuţi şi nevăzuţi? El îţi este cel mai puternic ajutor! Orice bine Ii vei cere, El este acel bine, şi dacă va considera că-ţi este de folos, te va face părtaş acelui bine; îţi va fi ţie El însuşi acel bine. „Dumnezeu îţi va fi toate în tot“ (cf. 1 Corinteni 15, 28).

Pe buzele unora cuvântul este duh al vieţii, pe ale altora - literă moartă (înţeleg în timpul rugăciunilor şi predicilor). „Cuvintele pe care vi le-am spus sunt duh şi viaţă“ (Ioan 6, 63). Cu adevărat aşa trebuie să fie cuvintele noastre, fiindcă suntem chipuri ale Cuvântului lui Dumnezeu.

Aşa cum trăieşte trupul respirând aer, tot aşa trăieşte şi sufletul, respirând milele lui Dumnezeu. Aşa cum un tată şi o mamă consideră drept ceva obişnuit, firesc, necesar să-şi hrănească copiii cu o bucată de pâine sau cu un peşte - hrana cea mai obişnuită - şi nu le dă în loc de pâine piatră şi în loc de peşte şarpe, deşi după fire sunt răi şi vicleni, cu atât mai mult Tatăl nostru cel ceresc, Bunătatea întruchipată, „va da cele bune celor care cer de la El“ (Matei 7, 11).

Aşa cum pe pământ există belşug de ape, la îndemâna celor însetaţi, ei, care vin la ele şi le folosesc în dar, aşijderea şi Domnul, Cel ce este ocean de ape duhovniceşti; vino la El şi adapă-te de toate cele duhovniceşti, plin de adevărată, neînfricată, puternică credinţă. Soarbe din toată inima şi te vei adăpa cu apa vieţii, cu iertarea păcatelor, cu pacea conştiinţei. Fereşte-te de îndoială. Ea te lipseşte de mijloacele de a sorbi toată mila lui Dumnezeu.

Dacă îţi va lipsi credinţa neclintită, neînfricată în Dumnezeu, Cel atotputernic şi atotbun, nu te grăbi a-I cere să-ţi dea vreun bine; altminteri diavolul te va răpune şi te va lega din pricina puţinei credinţe sau a necredinţei, ca să nu-ţi poţi duce la bun sfârşit rugăciunea şi te vei îndepărta de la faţa lui Dumnezeu ruşinat, deznădăjduit şi întunecat la suflet. Nu fi uşuratic, superficial, caută să-ţi apreciezi potenţialul sufletesc, după cuvântul Domnului, să-ţi cântăreşti credincioşia, să vezi dacă ai „toate cele spre desăvârşire”. De nu le vei avea, văzând aceasta, demonii vor râde de tine, spunând: „Omul acesta a început să facă ceva, dar nu poate duce până la capăt”. Deci înainte de a te ruga, scrutează-te pe sine, apreciază-ţi gradul de credinţă şi de-ţi vei găsi credinţa îndestulătoare, vie, puternică, neînfricată, apropie-te cu încredere de tronul harului, ca să iei milă şi să afli har, spre ajutor la timpul potrivit. (Evrei 4, 16).

După cum în universul material, Domnul îşi revarsă asupra noastră şi a pământului binefacerile Sale prin căldura şi lumina soarelui şi prin toate cele pe care acestea le atrag după sine - în aer, în apă, în lumea vegetală şi animală - aşa şi în universul spiritual, Domnul ne dăruieşte nemijlocit binefacerile Sale, luminându-ne mintea şi inima, ajutându-ne, mântuindu-ne, miluindu-ne şi păzindu-ne prin harul Său (prin sfinţiţii Săi slujitori), săvârşeşte tot binele prin mijlocirea supuşilor Săi, îngerii, numiţi „duhuri slujitoare, prin sfinţii Săi şi cu deosebire prin mijlocirea Preacuratei Sale Maici, Cea mai presus de toată făptura, prin patriarhi, prooroci, apostoli, ierarhi, mucenici, cuvioşi, drepţi şi toţi sfinţii. Aceste fiinţe sfinte îl slujesc pe Dumnezeu întru mântuirea noastră. „îngerii, oare, nu sunt toţi duhuri slujitoare, trimise ca să slujească pentru cei ce vor fi moştenitorii mântuirii?” (Evrei 1, 14). Ei sunt razele luminoase, gânditoare ale veşnicului Soare al Adevărului - Dumnezeu. ***Cum să nu-i chemăm în ajutor, să nu ni-i facem mijlocitori pe aceste fiinţe bune***

cărora Domnul însuşi le-a dat harul de a sluji mântuirii noastre? Să nu ne încredinţăm bunăvoinţei şi grijii lor? N-ar fi aceasta contrar chiar şi regulilor de bună-cuviinţă ale vieţii în societate?

Luteranii spun: „De ce să le cerem sfinţilor să se roage pentru noi? Putem să ne rugăm noi înşine lui Dumnezeu! Se contrazic ei înşişi; atunci de ce îi cer pastorului să se roage pentru ei? Rugaţi-vă fără pastor dacă aveţi fiecare acces la Dumnezeu şi nu vă sunt de trebuinţă clerici sfinţiţi care să se roage pentru voi! Cât sunt de orbi! Zic: „Rugăciunea către sfinţi este idolatrie . Nu este adevărat. Nici unui sfânt nu-i aducem cinstire, ca unui „dumnezeu”, nici unui sfânt nu ne rugăm aşa cum ne rugăm lui Dumnezeu, ci îi cerem doar să se roage pentru noi. Există în asta vreo umbră de idolatrie? După cum le cerem sfinţiţilor slujitori să se roage pentru noi înaintea lui Dumnezeu, tot aşa le cerem să se roage pentru noi şi rugătorilor cereşti, care au mai mare îndrăznire înaintea lui Dumnezeu, pentru nemărginita lor iubire de Dumnezeu: acolo în ceruri, ei duc mai departe lucrarea începută pe pământ, îi dau o dimensiune mai amplă, o pot face cu mai multă putere, fiindcă nu mai sunt apăsaţi de povara şi rutina trupului. Sfinţii, deşi călătoria lor pe pământ a luat sfârşit, continuă să trăiască. „Dumnezeu nu este Dumnezeu al morţilor, ci al viilor, căci toţi trăiesc în El“ (Luca 20, 38).

“Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între femei“ (Luca 1, 38) - Domnul este cu orice suflet credincios şi cucernic, împreună - şederea Domnului cu Fecioara Maria, până când ea l-a avut în pântece pe Mântuitorul, nu este o particularitate doar a vieţii Sfintei Fecioare. ***Domnul este cu orice suflet credincios, Domnul este cu tine! Aceste cuvinte pot fi spuse oricărui om care păzeşte poruncile lui Dumnezeu. Domnul se află în preajma fiecăruia dintre noi; noi însă suntem departe de Domnul cu inima, cu mintea, cu intenţiile, cu stările noastre sufleteşti, cu vorbele şi cu faptele care nu ţin legea lui Dumnezeu. „Iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârşitul veacului” (Matei 23, 20). Adică cu fiecare dintre voi, în orice vreme, la toate neamurile, în toate timpurile, pe toată întinderea pământului până la sfârşitul veacurilor.***

Sunt în Dumnezeu, cu Dumnezeu, înaintea lui Dumnezeu, sub Dumnezeu. El este viaţa mea. Pentru a ne asigura existenţa pământească, El ne-a dat aerul şi apa, a făcut şi face să crească cele de trebuinţă hranei, iar pentru sufletul meu pretutindenea este şi pe toate le împlineşte. El îmi este şi aer, şi apă, şi hrană, şi băutură. Mă aflu, umblu, stau, dorm, mănânc şi lucrez în aer, cu atat mai vârtos mă aflu mereu şi în orice loc cu Dumnezeu. Ceea ce am spus despre Dumnezeu reproduce la figurat ceea ce am spus despre aer la propriu. Nu poţi respira cu gura închisă şi astupându-ţi nările. ***Pentru viaţa în duh ai nevoie de rugăciune. Pentru***

ca rugăciunea să-ţi fie sinceră şi să-ţi cuprindă pe de-a-ntregul sufletul, trebuie să fie concentrată; pentru a fi aşa, trebuie să-i porţi de grijă inimii, să-ţi concentrezi şi să-ţi îndrepţi mintea şi inima către Unul Dumnezeu, să ţi le îndepărtezi de orice neadevăr, duplicitate, să nu ţi le legi de cele pământeşti.

Cea mai gravă şi mai persistentă rătăcire a inimii noastre cu care trebuie să ne luptăm necontenit viaţa întreagă, seara, dimineaţa, ziua, este convingerea nemărturisită că putem face totul fără Dumnezeu şi în afara lui Dumnezeu, cândva, undeva, măcar o singură clipă. Iată de ce inima trebuie să ne stea mereu în Dumnezeu, de la care ea se îndepărtează mereu netrupeşte. Cea mai mare izbândă în viaţa duhovnicească a repurtat-o cel ce poate exclama pe drept precum Ana, mama lui Samuel: „Bucuratu-s-a inima mea întru Domnul, înălţată a fost fruntea mea de Domnul Dumnezeul meu şi gura mea s-a deschis larg asupra vrăjmaşilor mei, căci m-am bucurat de izbândirea Ta“ (1 Regi 2, 1).

Să nu uităm că viu este Dumnezeu, Cel ce dă viaţă tuturor, că vie este Maica Domnului, că vii sunt îngerii şi sfinţii, că ne ascultă, întru Dumnezeu.

“Rugându-vă în Duhul Sfânt" (Iuda 1, 20). Duhul Sfânt este aerul sufletului. Iisus Hristos este hrană dătătoare de viaţă, iar Duhul şi Fiul sunt nedespărţiţi. Ei ne sunt de trebuinţă deopotrivă, ca aerul şi ca hrana, fiind nedespărţiţi unul de altul, după cum Duhul şi Fiul rămân nedespărţiţi şi în lucrarea Lor în noi. Iar Dumnezeu-Tatăl prin Fiul şi Sfântul Duh, lucrează cu bunăvoire, ca început şi Pricină a lor.

Cei ce s-au atins de îmbrăcămintea Mântuitorului s-au făcut sănătoşi. De ce, oare şi astăzi, cei ce folosesc apa sfinţită se vindecă? Crucea cufundată în apă, cu rugăciunea credinţei, este întocmai Domnului însuşi, Care dă viaţă. După cum îmbrăcămintea Mântuitorului era pătrunsă de viaţa Sa, tot aşa şi apa în care se cufundă crucea dătătoare de viaţă se pătrunde de viaţă şi de aceea capătă puteri tămăduitoare.

Nimic nu ne este mai aproape decât Dumnezeu. El este Dumnezeul inimilor, inima fiind, la rândul ei, lucrul cel mai apropiat nouă, este însăşi fiinţa noastră, esenţialul din noi.

Mergeam să săvârşesc slujba Utreniei. Soarele răsărise şi îşi reflecta razele în sticla unui felinar atârnat de un stâlp. Se reflecta atât de clar şi de intens, încât trebuia să-ţi fereşti ochii, nu te puteai uita aşa cum nu te poţi uita la soare. Cugetam în sinea mea: dacă soarele creat, material, se reflectă cu o strălucire atât de intensă într-o bucăţică de sticlă transparentă, cum să nu se reflecte Soarele cel necreat, imaterial -

Dumnezeu, în inima omului care n-a cunoscut păcatul (vorbesc în principiu), să nu Se reflecte cu toată strălucirea în sfinţii Săi, în virtutea unirii cu El, a dragostei faţă de El, curăţiţi fiind „de toată întinarea trupului şi a duhului, desvârşind sfinţenia în frica lui Dumnezeu" (2 Corinteni 7, 1). Da, El se reflectă, în plenitudinea splendorii Sale, în sufletele aleşilor Săi şi aceste suflete curate, aceste chipuri ale lui Dumnezeu, ca şi sticla transparentă, strălucesc ca aurul la soare, cu strălucirea diamantină a celor mai curate ape. Strălucesc însă pentru Dumnezeu şi pentru îngerii Săi, fără a-şi arăta strălucirea oamenilor, după iconomia lui Dumnezeu, strălucind loruşi prin lumina credinţei, a virtuţilor, asemenea unei lumânări puse într-un sfeşnic, luminând o încăpere şi pe toţi cei aflaţi în ea. Mă mai gândeam şi aşa: dacă soarele creat se reflectă în geamul unui felinar, cum să nu se reflecte oare Soarele imaterial în chip deplin şi fiinţial, în preacuratul Trup şi Sânge al Domnului în altar, prin lucrarea Duhului Sfânt, Dătătorul de viaţă? Da, lucrarea Sa se reflectă aici toată, întru totul şi cu toată dragostea Sa, deoarece „Cel ce mănâncă Trupul Meu şi bea Sângele Meu - întru Dumnezeu - rămâne - în Dumnezeu şi Dumnezeu în el“ (Ioan 6, 56).

Despre rugăciune. Rugăciunea este o cerere făcută în pofida trupului nostru trufaş, care îşi atribuie toate sieşi. Este o mulţumire adusă lui Dumnezeu pentru nenumăratele Sale binefaceri, înălţată în pofida nesimţirii trupului nostru. O prea slăvire făcută în pofida omului trupesc, care caută slava doar pentru sine. Rugăciunea este dovada faptului că sunt fiinţă raţională, creată după chipul lui Dumnezeu, acest chip fiindu-mi chezăşie a viitoarei mele fericiri şi îndumnezeiri. Ştiu că sunt creat din nimic, că nu însemn nimic înaintea lui Dumnezeu, că neavând nimic de la mine, din mila lui Dumnezeu sunt persoană, am raţiune, am inimă, voinţă liberă şi, folosindu-mă de raţiune şi de libertate şi îndreptându-mi inima spre El, pot să-mi sporesc în mine infinita-I împărăţie, treptat şi din ce în ce mai mult, pot să-mi înmulţesc darurile pe care mi le-a dat, să sorb din El ca dintr-un izvor nesecat, fără de moarte, tot binele spiritual şi material, îndeosebi pe cel spiritual. Rugăciunea îmi spune că sunt chip al lui Dumnezeu şi că, situându-mă cu sufletul într-o relaţie smerită şi nobilă cu Dumnezeu, de bunăvoie, pot să-mi sporesc la nesfârşit darurile duhovniceşti pe care mi le-a dat Dumnezeu şi, în acest chip, mă pot desăvârşi la infinit, îmi pot spori la infinit asemănarea cu Dumnezeu, fericirea cerească căreia îi sunt hărăzit! Rugăciunea este semnul supremei demnităţi la care ne-a ridicat Creatorul. Dar, în acelaşi timp, ea îmi aduce aminte de nimicnicia mea (sunt creat din nimic, nimic nu-mi aparţine, de aceea mă şi rog lui Dumnezeu pentru toate), ca şi de suprema-mi nobleţe (sunt chip al lui Dumnezeu, îndumnezeit, mă pot numi prietenul lui Dumnezeu, ca Avraam, părintele celor credincioşi, cu condiţia să cred neclintit în existenţa, bunătatea şi

atotputernicia Dumnezeului meu, să mă asemăn Lui în această viaţă prin fapte de iubire şi de milosârdie).

Dacă ne rugăm de fiecare dată cu căldură, ajungem să credem sincer şi neşovăielnic în nemurirea sufletului nostru şi în fericirea veacului imaterial ce va să fie. Fiindcă ***toată bucuria rugăciunii omul o soarbe de la Dumnezeu Duhul; toată puterea şi-o trage de la El şi, prin harul lui Dumnezeu şi de la Maica Domnului (Ea ne izbăveşte din nevoi sufletele, ne dă pace, ne bucură, ne dă vigoare), de la îngeri şi de la sfinţi.***

"Nu ştiţi, oare, că voi sunteţi templu al lui Dumnezeu şi că Duhul lui Dumnezeu locuieşte în voi?" (1 Corinteni 3, 16). „Iar dacă Hristos este în voi, trupul este mort pentru păcat; iar Duhul, viaţă pentru dreptate (Romani 8, 10). Fraţilor, fiţi cu luare-aminte şi cu evlavie faţă de Duhul Sfânt Care sălăşluieşte mereu în voi şi nu uitaţi că taina şi minunea învierii voastre din morţi se va săvârşi prin acelaşi Duh, Cel ce viază acum în voi, prin harul şi darul lui Hristos. În virtutea Botezului cu apă şi cu Duh, a pocăinţei şi mai cu seamă a împărtăşirii cu de viaţă făcătoarele Lui Taine.

Dumnezeu este Adevărul; şi rugăciunea, şi viaţa noastră trebuie să ne fie adevărate. Dumnezeu este Lumină. Şi rugăciunea trebuie să-mi fie făcută în lumina inimii şi a minţii. Dumnezeu este Foc; şi rugăciunea şi toată viaţa mea trebuie să ardă ca flacăra. Dumnezeu este libertate desăvârşită; şi rugăciunea trebuie să-mi fie liberă, prin revărsarea nestăvilită a inimii. Cât de bogat este sufletul omului. Doar să-şi îndrepte gândurile, din toată inima, către Dumnezeu, să dorească, din toată inima, a se uni cu Dumnezeu şi îndată Dumnezeu va fi cu el. Şi nici un perete, nici un zăvor de temniţă, nici un munte, nici o prăpastie nu vor putea sta împotriva acestei uniri. Atunci Dumnezeu va fi cu tine, aşijderea îngerii şi sfinţii; împreună cu Dumnezeu ei vor sta toţi înaintea inimii tale, ca prieteni apropiaţi, ca rude scumpe! O, cât de bogat este sufletul omului!

Duhul este atât de subtil, încât poate pătrunde prin orice creatură, materială sau spirituală, prin toate „duhurile" raţionale şi prin toate sufletele neraţionale, prin corpurile cereşti, prin pământ, prin toată materia organică şi anorganică, fără să întâmpine vreun obstacol, fiind totdeauna mai presus de ele şi dându-le viaţă, ca Duh al lui Dumnezeu, sau penetrând cu uşurinţă orice materie, fără a-i da viaţă, precum munţii, pietrele, pereţii, ca şi cum n-ar întâlni nimic în cale. Prezenţa lui Dumnezeu se vădeşte chiar dacă faci abstracţie de orice altă realitate de natură spirituală sau materială. De aceea pot spune oricând că sunt cu Dumnezeu, închipuindu-mi că sunt numai eu cu El. „Că Tu cu mine eşti" (Psalmul 22. 4),

spune psalmistul. „Eu sunt cu tine“ (Faptele Apostolilor 18, 10), îi spune Domnul Apostolului Pavel.

Rugându-ne sârguitor, stând în picioare sau şezând, culcat sau mergând, ne simţim uneori cercetaţi, dintr-o dată de Duhul Sfânt. Îi „auzim" glasul, ne dăm seama că ne pătrunde în suflet, în inimă, întocmai cum a venit Domnul la apostolii Săi, trecând prin pereţi, după înviere: lucrează fulgerător, precum curentul electric şi chiar mai repede ca acesta; şi atunci începi să te simţi nemaipomenit de uşor, fiindcă ţi se dezleagă dintr-o dată legăturile păcatului, începi să-ţi regreţi păcatele, te simţi pătruns de umilinţă, de pace, de bucurie. Ia seama, când îngerul a venit la Petru ca să-l elibereze, a pătruns în temniţa zăvorâtă; uşa era încuiată, straja stătea de veghe în faţa ei. Şi totuşi, îngerul s-a arătat într- o clipită şi toată încăperea a strălucit de lumină. Întocmai şi Duhul lui Dumnezeu poate intra fulgerător în casa sufletului nostru, care este trupul, umplând-o de lumină.

Oare cum pot să ne audă sfinţii? Ne aud fiindcă sunt una cu noi în Duhul Sfânt, „şi aceştia în Noi să fie una" (Ioan 17, 21), ca mădulare ale Bisericii lui Dumnezeu, al cărei Cap este Hristos şi care primeşte viaţă de la Duhul Sfânt. Sfinţii ne văd şi ne aud întru Duhul Sfânt; noi cu ochii şi urechile noastre trupeşti vedem şi auzim cu ajutorul luminii şi aerului. Dar vederea şi auzul de natură trupească sunt imperfecte faţă de vederea şi auzul de natură duhovnicească. Multe obiecte nu le putem vedea de la mare distanţă, nu auzim multe sunete îndepărtate. Vederea duhovnicească, auzul duhovnicesc sunt desăvârşite. Lor nu le scapă nici o mişcare a inimii, nici un gând, nici un cuvânt, intenţie, dorinţă. Fiindcă Duhul lui Dumnezeu – cel în care petrec, în care ne văd şi ne aud sfinţii – este desăvârşirea şi cunoaşterea absolută, vede şi aude tot, fiindcă “pretutindenea este”.

Despre puterea rugăciunii. Ea poate, de pildă să deschidă şi să închidă cerurile, să prefacă focul în rouă. A cui rugăciune are putere deosebită? A Maicii Domnului (“cu atotputernicele rugăciuni ale sfinţilor Săi”), ale sfinţilor din cer, pe pământ, rugăciunile preoţilor, ei fiind puşi de Dumnezeu Însuşi în faţa prestolului Său, ca să se roage pentru ei şi pentru poporul Său (“pentru sine însuşi şi pentru greşelile poporului” - Evrei 9,7), rugăciunile cuvioşilor părinţi, ale sihaştrilor (“ din dragoste pentru el voi fi îngăduitor” – Iov 42,8). Puţinătatea credinţei, nădejdii, dragostei vine de la nerâvna creştinilor faţă de rugăciune, ca şi din pricina păcatelor, fărădelegilor, necazurilor sufleteşti şi trupeşti.

Tu, cel ce eşti preot al lui Dumnezeu, crede necontenit, din toată inima în harul pe care ţi l-a dat Dumnezeu ca să te rogi pentru poporul Său. Să nu-ţi fie zadarnic acest măreţ dar dumnezeiesc prin care poţi conduce la mântuire multe suflete.

Stăpânul va da ascultare îndată rugăciunii tale pentru poporul Său, dacă o vei face din inimă şi Se va apleca lesne cu milostivire asupra lui, aşa cum a răspuns rugăciunilor lui Moise, Aaron, Samuel, ale apostolilor. Foloseşte orice clipă a rugăciunii, în biserică, la săvârşirea Dumnezeieştii Liturghii sau a Sfintelor Taine, în casele credincioşilor, la oficierea Sfintelor Taine şi ierurgiilor, în tot locul şi în toată vremea, gândeşte-te la mântuirea poporului lui Dumnezeu şi te vei învrednici prisositor de darea cea bună a lui Dumnezeu.

Fii tot atât de convins că în fiecare clipă a vieţii trăieşti prin Dătătoarea de viaţă Treime, aşa cum eşti convins că lumina îţi vine de la o sursă perceptibilă prin simţuri, că te hrăneşti cu mâncare, că bei apă, că respiri aerul, şi acestea trei devin pentru tine una.

Toate cele ale lumii materiale nu valorează nimic. Pretutindeni şi în toate este Duhul lui Dumnezeu, cel ce dă viaţă şi stă mai presus de toate. Când te rogi lui Dumnezeu, încearcă să-ţi închipui că universul văzut şi toată făptura nu există, ci numai Dumnezeu este pretutindeni, singur, că nu stă într-un singur loc, pe toate le umple, le cuprinde, le face, le păzeşte. Dacă nu vei ceda nici unei patimi faţă de cele materiale şi vei stărui în post şi rugăciune, atunci ţi se va părea că duhul ţi-a absorbit trupul şi te vei face om duhovnicesc şi vei contempla pretutindeni în natură Duhul lui Dumnezeu; dacă te vei împătimi de cele pământeşti, mai ales de mâncare, băutură, bani, „te vei face om (firesc) care nu are în sine Duhul" (Iuda 1, 19).

Oriunde există materie organizată, creată, acolo trebuie presupus şi Creatorul ei, fiindcă materia în sine nu are nici un sens şi nici o putere, nu se poate organiza de la sine, dezvolta, nu aduce roade. Evident, nu există clipă în care să nu fie condusă de o inteligenţă nemărginită, de o Mână atotputernică.

Aşa cum soarele de pe cer îşi reflectă întreaga-i măreţie şi strălucire în puzderia de corpuri transparente de pe pământ şi soarele duhovnicesc - Dumnezeu - a binevoit să se reflecte în nenumărate fiinţe, în cer şi pe pământ: acolo în îngeri, aici în oameni. Şi după cum lumina - şi cea a soarelui material - nu se împiedică de corpurile solide, dar transparente, luminând prin geamuri încăperi închise din toate părţile în care nu pătrunde aerul de afară, tot aşa şi lumina Soarelui spiritual nu se opreşte în fiinţele spirituale, nu se izbeşte de oprelişti materiale, nici de pereţi, nici de ziduri mohorâte de temniţă, nici de imensitatea munţilor, nici de adâncimea peşterilor în care se ascund de lume robii lui Dumnezeu, nici de abisurile pământului. Ea pătrunde pretutindeni şi străluceşte pretutindeni, în tot sufletul în stare să primească lumina adevărului ceresc. (Pavel şi Sila se rugau în temniţă,

lăudau pe Dumnezeu în cântări, şi Domnul le-a ascultat rugăciunea. - Faptele Apostolilor 16, 25-26).

Când ne rugăm lui Dumnezeu, auzul Său stă gata să ne asculte; atunci El se află aproape de noi, asemenea icoanei înaintea căreia ne rugăm. Este chiar în inima noastră. Prezenţa Sa lângă noi este tot atât de reală ca şi aceea a icoanei Sale, icoana nefiind decât o vizualizare sugestivă a faptului că Domnul ne stă aproape, ne vede şi ne aude, iar sfinţii ne stau aproape întru Duhul Sfânt şi întocmai ca Duhul Sfânt, Care pretutindeni este şi pe toate le împlineşte. Căci în „casa Lui (a lui Hristos) suntem noi" (Evrei 3. 6, compară cu 1 Corinteni 3, 16; 6, 19) şi ei ne văd şi ne aud întocmai cum îi vedem şi îi auzim pe cei cu care stăm de vorbă - căci până şi vederea, şi auzul ne sunt mijlocite de Duhul Sfânt.

Aţi văzut că pe sfintele icoane Domnul nostru Iisus Hristos este zugrăvit ţinând într-o mână globul puterii, în timp ce cu cealaltă binecuvântează. Aşa este şi în realitate. Din înaltul cerului, Domnul îi cuprinde cu privirea pe cei se se nevoiesc pe pământ în numele Său, dându-le temeinic ajutor, ca un atotputernic împărat, în războiul lor cu vrăjmaşii mântuirii, binecuvântându-i pe aleşii Săi oşteni, „cu pace şi bucurie în Duhul Sfânt" (Romani 14, 17), le răsplăteşte faptele bune făcute pe pământ cu cununa vieţii. Stăruiţi deci, creştinilor, în credinţă şi nădejde „cu ochii aţintiţi asupra lui Iisus, începătorul şi plinitorul credinţei" (Evrei 12, 2), Care vă are necontenit sub priviri. Din înaltul cerului vede tot ce faceţi, aşa cum l-a văzut pe întâiul Mucenic Ştefan, deschizându-i cerul şi descoperindu-i slava Sa, aşa cum l-a văzut pe Saul, cel ce avea să fie Pavel, căruia i S-a arătat pe cer în toată strălucirea Sa şi pe care l-a chemat cu glasul Său.

Viaţa noastră are drept scop unirea cu Dumnezeu în această viaţă, prin credinţă, nădejde şi dragoste; în viaţa viitoare, prin dragoste întru tot desăvârşită. Luaţi aminte însă cum este denaturat acest scop aici pe pământ, de noi înşine şi de diavolul. Ne legăm inima de lucruri pământeşti, în funcţie de preferinţele noastre pătimaşe. Uneori - vai! - dragostea ni se îndieaptă spre bani, mâncare, băutură, haine, case, înlesniri de tot felul, spre persoane de aceeaşi ţeapă, uitând de Dumnezeu. Alteori ne trufim, ne lăsăm cuprinşi de ură şi de invidie, minţim şi atunci ne unim cu diavolul însuşi, personificarea răutăţii, minciunii, trufiei, invidiei. Şi cât de mult îl mâniem pe Stăpânul nostru, Care ne-a creat după chipul asemănarea Sa, cât de urât schimonosim chipul zugrăvit după însuşi modelul dumnezeiesc. Dar la aceasta nu prea ne stă gândul, rămânem neştiutori în privinţa unui lucru esenţial pentru noi: unirea cu Dumnezeu.

Cine ştie că vrăjmaşii fără de trup nu încetează să ne poarte ură să nu deznădăjduiască, chiar dacă vrăjmaşii caută cu orice preţ să ne ducă la disperare; să nu-şi iasă din fire orice i s-ar întâmpla, cunoscând că vrăjmaşii nevăzuţi tocmai aceasta vor: să-l facă să-şi iasă din fire, să urască, să pizmuiască, să-şi lege inima de bani şi de obiecte materiale. Trebuie însă să fim cu mare atenţie faţă de sine, fiindcă de multe ori vrăjmaşul se ascunde în propriul nostru egoism, lăsând impresia că lucrează spre binele nostru, când de fapt vrea să ne dea pieirii. Cel mai sârguincios lucrează să ne zdruncine nădejdea creştinească. Să ne amintim doar de cei ce îşi pun capăt zilelor, prin spânzurare, prin înec, prin alte mijloace, sau de alcoolici etc.

Domnul a rostit cuvânt de făgăduinţă, şi cuvântul Lui se va împlini. Domnul dă legile naturii, statornicia şi nestrămutarea lor, ca pe o dovadă a adevărului făgăduinţelor sale.

Aţi simţi în trup, pe vremea rugăciunii sau la citirea cuvântului lui Dumnezeu şi altor cărţi cu conţinut sfinţit (ba câteodată şi a unor cărţi lumeşti cu conţinut bun, unde, spre exemplu, este descrisă o întâmplare care înfăţişează lucrarea Proniei lui dumnezeu asupra oamenilor) sau în vremea discuţiilor evlavioase, glas de răcoare subţire, încât parcă v-a străbătut trupul un curent electric? Este cercetarea dumnezeiască. Glas de răcoare subţire, şi acolo va fi Domnul (3 împ. 19, 12).

Când te rogi Stăpânei sau vreunui sfânt, să ai gândul neclintit că eşti mădular al Bisericii, în care Stăpâna este piatra cea mai însemnată a zidirii, începătoarea zidirii celei gândite (Acatistul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, icos 10), şi să ştii că eşti strâns legat lăuntric de toţi locuitorii Cerului, ca piatră a zidirii, deşi eşti moale şi neîntărit. Astfel înţelegându-te pe tine însuţi, vei pricepe de ce rugăciunile ajung atât de uşor la sfinţi: cu toţii suntem sub un singur Cap - Hristos - şi cu toţii suntem însufleţiţi de un singur Duh al lui Dumnezeu.

Domnul este pricina şi reazimul statornic al vieţii organice a trupului meu prin lucrarea plămânilor, stomacului, inimii, venelor, muşchilor, precum şi al vieţii duhovniceşti organice a duhului - prin minte şi gândire, prin luminarea inimii de Lumina Lui.

Ce minunată este tăria credinţei, căci simt pe Dumnezeu ca pe o realitate vie, cred în El din adâncul inimii şi Dumnezeu este cu mine. Când fac dovadă de pocăinţă pentru păcatele mele cu credinţă în El, Dumnezeu este cu mine; când îmi vine un gând bun, Dumnezeu este cu mine; un simţământ evlavios, Dumnezeu este cu mine. Diavolul însă îmi pătrunde în suflet prin neîncredere, prin frică, trufie, nervozitate, răutate, avariţie, pizmă. Puterea pe care a căpătat-o vrăjmaşul asupra

mea îi vine, aşadar, chiar de la mine. Dacă sunt atent însă cu mine însumi şi caut să am mereu în minte numele lui Iisus Hristos Domnul cu credinţă şi dragoste vrăjmaşul se va dovedi neputincios nu va putea să mă vatăme în nici un chip.

Caută să te împotriveşti la tot ce ar vrea să faci vrăjmaşul nevăzut. Dacă te îndeamnă spre trufie, spre laudă de sine, spre bârfirea aproapelui, smereşte-te, fă-te pământ, fă-te pulbere, osândeşte-te cât mai aspru, iar pe fratele tău laudă-1 din toată inima. Dacă fratele tău pus la cale de vrăjmaşul, se poartă cu tine trufaş si cu răutate, tu poartă-te cu el smerit şi iubitor. Dacă vrăjmaşul te îndeamnă spre zgârcenie, fii generos şi îndatoritor. Fă aşa în toate ocaziile şi te vei învrednici de mare dar de la Dumnezeu, pe care îl vei descoperi tu însuţi cu ochii inimii. Dacă îţi lipseşte energia lăuntrică de a te purta aşa, considerând că vrăjmaşul e prea puternic, roagă-te Atotputernicului în toată vremea şi în tot ceasul şi El te va ajuta.

Pe măsură ce începi să te rogi în duh şi adevăr în faţa icoanei, de pildă în faţa celei a Mântuitorului, către icoană e atras duhul celui înfăţişat pe ea. Dacă convingerea în prezenţa reală a celui înfăţişat în icoană te va face să-I vezi chipul ca şi cum ar fi în faţa ta, Acela este într-adevăr prezent acolo cu harul Său. Icoanele făcătoare de minuni care lăcrimează, ,,vorbesc" şi sângerează au întotdeauna o privire nemaipomenit de vie si de expresivă. Există oare ceva care să nu-I fie cu putinţă lui Dumnezeu, Cel ce poate da viaţă pietrelor, Cel ce le poate preface în oameni? În acelaşi fel minunat poate lucra şi în privinţa chipurilor zugrăvite. „De poţi crede, toate sunt cu putinţă celui ce crede" (Marcu 9, 23). Cel Preaînalt coboară în chip minunat la cel ce crede. Se uneşte cu semnul crucii dătătoare de viaţă şi lucrează prin el minunat.

Ce este omul, dacă nu chip al lui Dumnezeu, plămădit cu măiestrie din pământ? Nu te mira că Dumnezeu apare în materialitatea icoanelor, căci „la Dumnezeu toate sunt cu putinţă" (Marcu 10, 27). Când a fost nevoie, El a cuvântat cu glas omenesc prin gura asinei (Numeri 22, 28).

Despre un portret se spune uneori: cât este de fidel şi de expresiv, doar că nu vorbeşte! Dacă omul este în stare să dea viaţă unei pânze, unui lemn, unei hârtii, prin arta sa, de ce n-ar putea face acelaşi lucru Dumnezeu? De ce n-ar putea da suflare de viaţă unei icoane, făcând-o „să vorbească", dacă asta I-ar fi voia? Tu, artistule, ai zugrăvit icoana până când ţi s-a apus despre ea „doar că nu vorbeşte!" Lasă-L pe Dumnezeu să o termine şi să o facă să vorbească.

Lumea duhurilor există, sufletele morţilor există; ele ne văd, ne aud. Iată o mărturie învederată: o femeie care avea soţul bolnav, undeva departe, la vreo 600

de verste, l-a văzut într-o seară ce făcea şi cu cine era; i-a auzit chiar şi vorbele. Oare nu în acelaşi chip ne văd sfinţii? Oare nu tot aşa ne aud rugăciunile?

În chipul celorlalţi îmi văd propriul meu chip, fiindcă toţi ca unul suntem făcuţi de Dumnezeu, ne tragem din acelaşi om, din acelaşi sânge şi tot după chipul lui Dumnezeu. De aceea trebuie să ne privim semenii fără gând necurat, fără dorinţă de ispitire, fără vrăjmăşie, fără viclenie, dezinteresat, cu dumnezeiască, curată dragoste. Aşijderea, văzând pe icoane chipurile sfinţilor, al Maicii Domnului, al Domnului nostru Iisus Hristos însuşi, Dumnezeu şi Om, mă văd în ei pe mine, fiindcă şi ei sunt oameni, iar Iisus Hristos, Dumnezeul nostru, a luat chipul meu, prin întrupare şi înomenire, învrednicind omenirea de neasemuită cinstire, risipind din credincioşi miasma păcatului, botezându-i în numele Său, înmiresmându-i cu sfinţenia Duhului Sfânt, care sălăşluieşte în ei prin credinţă, prin Botez, prin împărtăşirea cu Dumnezeiescul Său Trup şi Sânge. Vezi, aşadar, pe tine în alţii, ca şi alţii să se vadă în tine, iubeşte pe toţi ca pe tine însuţi. Vezi de asemenea în Hristos, în Preacurata Sa Maică, în chipurile sfinţilor, pe tine, vezi omenirea întreagă, şi fă-te casnic al lui Dumnezeu şi al sfinţilor Săi, urmându-i în sfinţenie, şi atunci se vor vedea şi ei în tine, în măsura în care te vei asemăna cu Dumnezeu şi cu sfinţii prin fapte bune, şi te vor recunoaşte ca pe un mădular al lor când te vei înfăţişa la obşteasca judecată şi te vor lua la ei ca pe unul de-al lor.

Sunt bucuros că mi se întâmplă foarte des să port în inimă şi în gând şi să am pe buze numele lui Dumnezeu, al Născătoarei de Dumnezeu, Stăpâna noastră, ale îngerilor şi sfinţilor, când îi pomenesc după tipicul bisericesc de-a lungul anului sau, în mod special, în rugăciuni, la slujbele de sfinţire a apei. Fiindcă numele lui Dumnezeu, pomenit sincer, cu inimă curată, ne sfinţeşte, ne dă vigoare, linişte, ca şi numele Maicii Domnului, atotputernica mijlocitoare. Şi sfinţii, mijlocitorii noştri înaintea lui Dumnezeu, se roagă pentru noi când îi chemăm în rugăciuni, ne luminează în tot chipul cu virtuţile lor. Bine este să fim în unire cu Dumnezeu şi cu locuitorii cerului.

Prin rugăciune dobândim iertare de păcate. „Datoria aceea ţi-am iertat-o fiindcă M-ai rugat”. (Matei 18. 32). Aşa este. Ştiu din experienţă.

Cel ce mănâncă trupul Meu şi bea sângele Meu rămâne întru Mine „ şi Eu întru el" (Ioan 6, 56). Aceasta se simte şi practica o demonstrează. Cel ce se împărtăşeşte cu credinţă cu Sfintele Taine, căindu-se din adâncul inimii pentru greşelile sale se umple de viaţă, este cuprins de o neasemuită fericire. Este o realitate şi demonstraţia poate fi făcută şi în sens contrar. Când te apropii de Sfântul Potir fără a-

ţi deplânge sincer păcatele şi fără a te căi, mai având şi îndoială în suflet, atunci intră în tine satana, îţi ucide sufletul şi simţi aceasta tu însuţi la modul cel mai acut.

Zice un proverb: „Lui Dumnezeu toate îi sunt aproape”. Într-adevăr, aşa este. Toate îi sunt aproape: universul spiritual şi cel perceptibil prin simţuri, îngerii, sufletele morţilor, toţi oamenii vii, toate animalele, toate lumile materiale. Duhul lui Dumnezeu, duh raţional, pur, neasemuit de subtil, străbate toate şi viază în orice suflet credincios şi cucernic. Frumuseţea ţarinii cu Mine este (Ps. 49. 11). spune El. Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârşitul veacului (Mt. 28. 20). Pentru Dumnezeu, ca Duh fără de sfârşit, nimic nu este prea departe, totul îi stă în faţă ca-n palmă. El este pretutindeni şi toate sunt în El, toate trăiesc, există prin El.

Dumnezeu, duhurile create şi duhurile morţilor, ca şi oamenii vii sunt fiinţe gândite (inteligibile), iar gândul foarte rapid şi, într-un fel, atotprezent. îndreaptă-ţi spre ei gândul din toată inima şi vor fi lângă tine: Dumnezeu, oricând şi în chip necesar, ceilalţi prin dar şi puterea lui Dumnezeu. „Adusu-mi-am aminte de Dumnezeu şi m-am veselit" (Psalmul 76, 3) . De ce? Pentru că este cu tine şi în tine.

Când inima ne este cufundată în beznă satanică, bezna păcatului, atunci ea îl tăgăduieşte pe Dumnezeu, deşi ceea ce ar trebui să tăgăduiască este lumina propriei inimi. Inima s-a lăsat cuprinsă de întuneric fiindcă şi-a pierdut vederea duhovnicească, nu-1 mai vede pe Dumnezeu, „Zis-a cel nebun în inima sa «nu este Dumnezeu»” (Psalmul 13, 1). Curat nebun.

Numele lui Iisus Hristos sau gândul curat la Iisus Hristos atrag după sine o mare energie care risipeşte patimile şi linişteşte inima. Pune aceasta şi pe seama numelor îngerilor, sfinţilor, începând cu Maica Domnului. Trebuie să rosteşti însă aceste nume cu inimă curată şi, prin harul lui Dumnezeu, vei primi ajutor.

Icoanele Mântuitorului, aflate în orice casă de creştin ortodox, simbolizează omniprezenţa Sa, Stăpânirea Sa, în orice loc, iar icoanele sfinţilor o „coparticipare" la această prezenţă sau faptul că sfinţii se află în apropierea noastră, prin puterea harului dumnezeiesc, ca mădulare ale trupului unic al Bisericii, unite sub un singur Cap - Hristos.

“Ca toţi să fie una, după cum Tu, Părinte, întru Mine şi Eu întru Tine şi aceştia în Noi să fie una" (Ioan 17, 21). Iată de ce trebuie să ne rugăm sfinţilor: ei sunt în Dumnezeu şi Dumnezeu este în ei şi de aceea ne ascultă: fiindcă sunt împreună cu Dumnezeu, Cel omniprezent. „Că sfânt eşti Dumnezeul nostru şi întru sfinţi Te odihneşti" (Ecfonis).

Prin credinţa noastră am putea mişca din loc munţii inimii, adică păcatele, oricât de grele şi de multe. Când creştinii se vor uşura, prin pocăinţă, de povara păcatelor, spun uneori: „Slavă Domnului, ni s-au năruit de pe umeri munţii".

În rugăciune este neapărată nevoie de căutarea sinceră a îndreptării.

Aşa cum putem comunica rapid cu persoane aflate la mare distanţă, cu ajutorul telegrafului, aşijderea, prin credinţă vie, ca printr-un altfel de telegraf, putem intra îndată în relaţie cu Dumnezeu, cu îngerii, cu sfinţii. Aşa cum ne bizuim pe rapiditatea şi pe eficienţa curentului electric, trebuie să ne bizuim întru totul şi pe rapiditatea şi eficienţa rugăciunii. Trimite-ţi prin telegraful credinţei cererea către Dumnezeu sau către sfinţi şi vei primi neîntârziat răspuns. Semnalele de răspuns ale telegrafului sunt simple şi cunoscătorii pot să le citească. Simple sunt şi semnalele prin care lucrează asupra inimii Dumnezeul Duhurilor, a toată făptura şi al sfinţilor, dar cineva cu experienţă le poate percepe.

O minunată demonstraţie a omniprezenţei lui Dumnezeu! De pildă, te-ai îmbolnăvit de iubirea de arginţi; inima ţi s-a lipit de această patimă, fie şi numai pentru o clipă; suferi. Ajunge să strigi către Domnul din toată inima: „Tu eşti singura mea comoară, eşti aurul şi argintul meu, mâncarea şi îmbrăcămintea mea", şi îndată te vei simţi uşurat.

Sunt mulţi rugători care îi aduc lui Dumnezeu o cinstire fără de folos; alţii sunt leneşi şi vicleni, care, când simt asupra minţii şi a inimii năvala gândurilor ticăloase şi viclene, încetează îndată să se mai roage, o iau la fugă din biserică sau din faţa icoanei de acasă.

Dacă vrei să te rogi cu rugăciune dătătoare de viaţă, fă mai întâi ca inima să stea neclintit în Domnul, înalţă-ţi fruntea spre Dumnezeu.

De la păcatul celui dintâi om, oamenii au ajuns să fie copleşiţi într-o asemenea măsură de bezna păcatului, în însăşi punctul central al fiinţei lor (inima), încât aproape că şi-au pierdut conştiinţa şi sentimentul omniprezenţei lui Dumnezeu, ajungând să creadă că ar putea să se ascundă între patru pereţi de Cel ce pe toate le plineşte, a cărui vedere pătrunde în locurile cele mai tainice, unde şi-ar putea găsi ascunziş cineva. „De se va ascunde careva în locuri tăinuite, au nu-L voi vedea pe el?“ (cf.. 1 Regi, 2, 1). „Au nu umplu Eu cerul şi pământul, zice Domnul” (Ieremia 23, 24). „Sunt gol şi m-am ascuns" (Facerea 3, 10). Nimeni nu se poate ascunde.

Sufletul meu este în Dumnezeu ca peştele în apă şi ca pasărea în văzduh, înconjurat de El în toată vremea şi în tot locul. Prin El trăieşte, se mişcă, în El îşi află pacea. El îi deschide orizont nemărginit.

Gândurile mele pot fi luminoase sau sumbre, spre osânda sau spre îndreptăţirea mea; inima poate să-mi fie împăcată şi veselă sau tristă şi strâmtorată. Modul cum îmi este alcătuit trupul, cum sunt alcătuite lumile şi pământul pe care trăim, cu tot ce se află pe el şi în jurul său nu încetează să mărturisească omniprezenţa Creatorului, al meu, al tuturor; prezent de-a pururi în mine, cu mine, pretutindeni. Să se depărteze de la mine pentru totdeauna gândul întunecat şi absurd că Dumnezeu m-a părăsit, că nu se află mereu cu mine.

Sufletul meu nicicând să nu uite că Dumnezeu-Cuvântul, împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, care ţine toate lumile „cu cuvântul puterii Sale" (Evrei 1, 3), ţine şi minuscula mea lume - sufletul şi trupul - şi că ştie în fiecare clipă nu numai câte fire de păr am pe cap, dar şi gândurile mele, câte şi cum sunt, şi pornirile inimii, fiindcă toate se săvârşesc sub ochii Săi atotvăzători.

Să ştie sufletul meu că fiindcă toate au purces de la Dumnezeu şi există în El, de acea Domnul Dumnezeu însuşi cunoaşte în chip desăvârşit şi în orice clipă viaţa şi însuşirile fiecărei fiinţe; că în fiecare clipă face să acţioneze legile naturii, de El statornicite, cunoscând cum lucrează ele în orice fiinţă. Dacă atunci când scriem o carte, ştim prea bine cum am alcătuit-o şi ce cuprinde, ce idei am pus în ea, iar atunci când alţii îşi exprimă despre ea o părere, în special despre scopul cărţii, recunoaştem că aşa este, că aceasta ne-a fost intenţia, cum am putea să-i tăgăduim Domnului atot-cunoaşterea tuturor lucrurilor, a tot ce există viu şi a materiei neînsufleţite din univers, cu calităţile şi cu starea acestora? Căci universul nu este, oare, o carte a lui Dumnezeu? Deci, suflete al meu, mulţumeşte-i cucernic Creato- rului in toate clipele vieţii tale şi ţine minte că El ştie întotdeauna ce faci, te ajută, îţi dă vigoare îţi pune la îndemână toate cele de trebuinţă vieţii şi bunăstării tale. „Şi cum ar fi rămas ceva, de n-ai fi voit Tu?“ (înţelepciunea lui Solomon 11, 25).

Oamenilor le este ruşine să recunoască faptul că nu cred în înalta nobleţe de care s-au învrednicit de la Dumnezeu, în chemarea lor, că poartă nepreţuitul chip al lui Dumnezeu, al prea iubitorului Dumnezeu chipul căruia i s-a făgăduit şi pregătit suprema, nemărginita fericire în ceruri, în unire cu Dumnezeu. Aşa cum săracul nu crede că ar putea deveni bogat şi om de vază, tot astfel mulţi creştini nu cred că vor ajunge să stăpânească avuţia viitoarelor bunătăţi şi că vor fi aşezaţi în ceruri, întru Hristos Iisus (Efeseni 2, 6). Ne minunăm că, fără a ne învrednici de cine ştie ce

merite, ne va aştepta o asemenea cinste şi mărire, o asemenea avuţie. Suntem egoişti, agonisitori, zgârciţi şi nu putem pricepe cum poate să existe această infinită dragoste, un Tată atât de înţelept şi de dezinteresat. Nu ne vine să credem că Dumnezeu „aşa a iubit lumea, încât pe Fiul Său, unul Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci sa aibă viaţa veşnică” (Ioan 3, 16).

Oameni nu înţeleg şi, ca să spunem lucrurilor pe nume, mulţi nu cred în cinstea făgăduită drepţilor în viaţa viitoare fiindcă satana a înjosit omenirea în proprii ei ochi. Dar această cinste este reală şi trebuie să nădăjduim in ea. Omul este chipul lui Dumnezeu, Fiul lui Dumnezeu s-a întrupat pentru a restaura chipul Său în om. Această idee este dezvoltată în Sfânta Scriptură.

Dacă vreodată te vei îndoi de Dumnezeu sau de dogma Sfintei Treimi adu-ţi aminte această scurtă doxologie bisericească: „Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor”. Gândeşte-te că te numeri printre oamenii tuturor veacurilor, printre care s-au aflat mulţime de minţi uriaşe şi de Dumnezeu luminate, care au slăvit pe Dumnezeu Cel în trei ipostasuri, cu o inimă şi cu un suflet.

Deoarece Creatorul şi Dumnezeul nostru este unul, El apropie şi uneşte totul încât pentru un suflet credincios nimic nu poate fi atât de îndepărtat, ca Dumnezeu să nu i-1 apropie prin credinţă. Vrei să vorbeşti nu zic cu Dumnezeu, care este omniprezent, ci cu puterile cereşti cele de sus, cu Începătoriile, cu Arhanghelii, cu îngerii? O poţi face. Vor fi cu tine, dacă te vei ruga, te vor povăţui, lumina, întări în credinţă. Sau cu sfinţii, mai înainte proslăviţi? Vei putea fi şi cu ei. Vor veni la tine la cea dintâi chemare, din toată inima, mai ales Preasfânta Fecioară, Născătoarea de Dumnezeu, grabnic ajutătoarea noastră. ***„Pe Tine, Cel ce ai împreunat negrăit, Hristoase, Cu cele cereşti cele pământeşti şi o Biserică ai făcut îngerilor şi oamenilor, neîncetat Te mărim" (Canonul Sfinţilor Arhangheli, Cântarea a 9-a, tropar)”*** Căpetenia îngerilor şi a oamenilor este Hristos. ***Având o asemenea căpetenie, ar putea să existe ceva la care să nu putem ajunge?*** Şi cât de aproape este de noi Căpetenia însăşi, încât ne poate auzi! Ne convingem şi din viaţă că Hristos ne aude, după cum şi sfinţii ne aud.

Domnul acordă deplin respect naturii celei de El create, legilor acesteia, ca unei opere a infinitei şi întru tot desăvârşitei Sale înţelepciuni. De aceea şi voinţa Sa se face cunoscută de obicei prin natură şi prin legile sale - de pildă, când îi pedepseşte pe oameni, sau când îi binecuvântează. Iată de ce nu trebuie să aştepţi minuni de la El decât în caz de extremă necesitate.

Domnul acordă un deplin respect îndeosebi acelor creaturi ale mâinilor Sale care sunt înzestrate cu raţiune şi cu voinţă liberă; de pildă, îngerilor şi sfinţilor, lucrând prin ei pentru sfinţirea si mântuirea noastră. De aceea, să nu zici niciodată: “în rugăciunile mele mă adresez întotdeauna pentru nevoile pe care le am doar lui Dumnezeu". Uneori ţi-ar prinde mai bine să te adresezi şi sfinţilor, care sunt instrumentele sau organele Sale. Domnul însuşi nu vrea să rămână nelucrătoare, întru mântuirea noastră, sfintele temple ale harului Său, ale Dumnezeiescului Său Duh.

Asemenea puişorilor sub aripile unei cloşti, lumea toată stă sub aripile lui Dumnezeu, toate soboarele îngereşti, toţi oamenii, toate animalele necugetătoare, lumile materiale. El aduce lumină în toţi şi în toate: unora le dă lumina raţiunii, altora lumină fizică; tuturor le dă căldură: unora căldură duhovnicească, altora căldură fizică. Şi asemenea unei cloşti, aude piuitul şi scâncetul puilor de sub aripile Sale. Domnul ne aude suspinele cele mai tainice, rugăciunile, laudele, ne vede nevoile. „Acoperă-ne pe noi cu acoperământul aripilor Tale" (cf. Psalmul 60, 5).

Mi-e foarte bine atunci când, împărtăşindu-mă cu vrednicie, mă rog pentru poporul credincios, Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, Dumnezeu este atunci în mine, am înaintea Lui îndrăznire fără seamăn. Împăratul este atunci în mine ca într-un locaş; pot să-L rog orice. „Vom veni la el şi locaş la el vom face". „Cereţi ceea ce voiţi şi vi se va da vouă" (Ioan 14, 23; 15, 7).

Când ne rugăm, trebuie să avem o asemenea credinţă încât să nu lăsăm să ni se strecoare în inimi nici o clipă vreo îndoială ascunsă, vreun gând ascuns, precum că Dumnezeu nu ne-ar asculta, ca, în timpul rugăciunii, sufletul să şi-L închipuie pe Dumnezeu stând înaintea sa, vorbind cu El aşa cum ar vorbi cu un împărat.

Dacă noi păcătoşii îl rugăm şi îl implorăm pe Domnul, pentru noi înşine şi pentru alţii; dacă, trăind pe pământ, sfinţii se roagă pentru ceilalţi oameni, cerându-I lui Dumnezeu cele de trebuinţă, cu atât mai mult, când sfinţii se vor muta la cele veşnice şi vor sta înaintea lui Dumnezeu, faţă către faţă, o vor face. Prin puterea marii jertfe mijlocitoare a Fiului lui Dumnezeu are putere şi mijlocirea sfinţilor, prin rugăciunile lor şi cu harul Domnului nostru Iisus Hristos. Mai cu seamă mijlocirea Preacuratei Sale Maici. Este o răsplată pe care Domnul o dă sfinţilor pentru meritele lor.

La temelia rugăciunii stă aspiraţia chipului către Chipul primordial, ca de la asemănare la asemănare.

În timp ce te rogi, gândeşte-te că eşti iconom al moştenirii de mare preţ a rugăciunilor Bisericii; dar un iconom nevrednic şi întinat şi că trebuie, deci, să-ţi deschizi inima cu evlavie, să-ţi umpli sufletul de limpedea apă a cuvintelor rugăciunilor, dar să nu le tâlcuieşti după cum te taie capul.

Cunoscând Domnul neputinţa firii noastre întunecate şi apăsate de păcat, căreia îi vine greu să se înalţe către Dumnezeu cu credinţă, a binevoit să se pogoare la noi, asemănându-se cu firea noastră, luând chip de rob, trup omenesc: atât de mare este iubirea Lui. Dar fiindcă nu putea să rămână veşnic pe pământ, cu trup de om, ci, potrivit iconomiei dumnezeieşti, trebuia să se înalţe la cer, pentru neputinţa generaţiilor de oameni ce aveau să vină şi întru amintirea veşnicei iubiri pe care ne-o poartă, a patimilor şi morţii Sale, El preface prin Duhul Sfânt pâinea de rând în trupul Său şi vinul de rând în sângele Său, în acest trup şi în acest sânge sălăşluindu-Se pe de-a-ntregul prin Duhul Său, astfel încât însuşi Dătătorul de viaţă Hristos Domnul stă sub chipul pâinii şi al vinului. O, negrăită iubire! O, dumnezeiesc adevăr! Domnul şi-a pus nemărginita Sa înţelepciune în folosul nostru, nesfârşita-I putere! Neputinţa noastră îl vede pe Domnul nu doar prin credinţă, dar îl şi simte cu gura, dar mai cu seamă cu inima şi cu tot sufletul. Slavă Ţie, Doamne, care mă iubeşti într-o asemenea măsură!

Să dea Dumnezeu să nu ni se curme nici dincolo de mormânt frăţeasca relaţie cu cei morţi din neamurile noastre şi cu cei pe care i-am cunoscut, să nu ni se stingă iubirea nici după moarte, ci să ardă cu o flacără şi mai puternică. Să rămână mereu în noi, până ce vom închide ochii, amintirea curată a celor adormiţi. „Cu ce măsură măsurăm, cu aceea ni se va da“ (cf. Marcu 4, 24; Matei 7, 2).

Împărtăşindu-vă cu Sfintele Taine, fiţi tot atât de convinşi că vă împărtăşiţi cu Trupul şi Sângele lui Hristos, precum nu vă îndoiţi de faptul că nu trece clipă să nu respiraţi. Spuneţi-vă în sine: aşa cum neîndoielnic este că nu încetez a trage în piept aerul, tot atât de sigur este că o dată cu aerul îl primesc în mine pe Iisus Hristos, Domnul meu - respiraţia mea, viaţa, bucuria şi mântuirea mea. Înainte de a respira aerul, respir prin Hristos, în toate zilele vieţii mele; El îmi este cuvânt înainte de a cuvânta, gând înainte de a gândi, lumină înainte de orice lumină, hrană înaintea oricărei mâncări, băutura înaintea oricărei băuturi, îmbrăcăminte înainte de a mă fi îmbrăcat, mireasmă înainte de mireasmă, dulceaţă înainte de dulceaţă, tată înainte de tatăl meu trupesc, mamă înainte de mama mea după trup, pământ solid, care nu se cutremură în veci, care mă poartă şi care mă duce înainte de pământ. Oameni fiind în această lume, uităm că respirăm mereu prin El, trăim, ne mişcăm existăm şi că „ne-am săpat fântâni sparte” (Ieremia 2, 13). Domnul însă ne-a descoperit prin Sfintele Sale Taine, în sângele Său, izvor de apă vie, care curge

spre viaţă veşnică şi ni Se dă însuşi spre mâncare şi băutură, ca să trăim prin El. „Dat-ai moştenire celor ce se tem de numele Tău“ (Psalmul 60, 6). Domnul S-a dat pe Sine spre moştenire celor ce se tem de El. Ce dar minunat!

După cum duhurile rele ne stau întotdeauna în preajmă şi lucrează asupra noastră repede şi uşor, tot aşa ne sunt aproape, aş zice incomparabil mai aproape, Domnul Dumnezeu, Preacurata Maică a Domnului, îngerii, sfinţii. Ei pot să lucreze în noi mai uşor şi mai repede. Aceasta deoarece duhurile rele lucrează asupra noastră numai cu îngăduinţa lui Dumnezeu. Domnul Dumnezeu lucrează prin sine însuşi, cu o supremă libertate, fiindcă „pretutindenea este şi pe toate le plineşte”. Aşijderea Preacurata Sa Maică, îngerii, sfinţii, ca unii ce prin harul Său sunt una cu El.

Rugăciunea se întemeiază pe credinţă: cred că există Dumnezeu, în faţa căruia îmi fac rugăciunea; există un Atotputernic care ţine în mâinile Sale toată creatura şi care a dat făpturilor Sale voci diferite, pentru a comunica între ele, El însuşi neavând nevoie de voce; trag nădejdea că rugăciunea mea va ajunge la El, sau mai bine zis, va trece direct din inima mea în urechea Sa. Corespondenţa fiului cu tatăl său, sau cu mama sa, cu fraţii şi surorile, tatălui cu copiii, a prietenilor între ei, când toţi aceştia se află departe unii de alţii, se întemeiază tot pe credinţă. Toţi sunt convinşi, atunci când scriu scrisori, că cei cărora le scriu sunt în viaţă; speră că ceea au vrut să comunice prin scris, ajungând la destinaţie, va produce în conştiinţa destinatarilor reprezentări, gânduri, sentimente în concordanţă cu cele scrise şi că vor răspunde în acelaşi mod. Întocmai şi în viaţa de fiecare zi, în multe privinţe ne călăuzim de credinţă şi de speranţă. Cu atât mai mult în universul spiritual, în care trebuie să „umblăm prin credinţă, nu prin vedere” (2 Co- rinteni 5, 7). "

Dacă vreodată, într-un anumit loc, într-o încăpere, sau pe apă, sau sub cerul liber vei pune la îndoială prezenţa lui Dumnezeu acolo, oferă-i inimii tale această demonstraţie. Dumnezeu ţine totul cu puterea Sa. Mă ţine şi pe mine cu trupul şi cu sufletul, ţine toate corpurile solide, lichide, gazoase. Ţine şi aerul locului în care mă aflu şi pe care îl respir, ţine orice particulă din el; de aceea se şi numeşte Atotţiitorul, fiindcă ţine în mâna Sa toată făptura, macrocosmul şi microcosmul. Cum ar putea, deci, să lipsească dintr-un anumit loc? Să nu fie undeva Adevărul lucrurilor, Cauza existenţei lor? Când vei avea în gând aceste cuvinte, inima lovită de apoplexia îndoielii îndată se va înviora şi se va linişti, aceasta fiind tot o dovadă puternică a omniprezenţei lui Dumnezeu, cu deosebire în sufletele noastre. Slavă Ţie, Atotţiitorule împărate, că nu m-ai lăsat în bezna diavolească, ci mi-ai trimis grabnic lumina Ta, ca să mi se risipească din suflet întunericul. Tu, Doamne, eşti Luminătorul meu, luminezi întunecimea din mine.

De te rogi, de şezi, de umbli, de te culci, de gândeşti, vorbeşti, te bucuri, te întristezi, de eşti sănătos sau bolnav, de eşti acasă sau în ospeţe, pe uscat sau pe apă, fii sigur că Dumnezeu te vede limpede - cum nu se poate mai limpede! - că îţi cunoaşte gândurile, dorinţele, faptele, stările sufleteşti în fiecare clipă a existenţei tale, îţi aude mai bine decât cu cel mai fin auz toate vorbele, îţi percepe toate mişcările sufletului, deşi nu are vedere şi nici auz, aceste organe omeneşti atât de complicate şi de aceea imperfecte (deşi nouă ni se dovedesc perfecte) fiind El însuşi, în substanţa Sa, totul numai vedere (de aceea L-au şi numit grecii Theos) şi tot numai auz, mai bine zis, tot Lumină şi Vedere.

Să nu uiţi nicicând că lumina sufletului, a minţii şi inimii tale vine de la Iisus Hristos. El este lumina ochiului inimii noastre

Să nu uiţi nicicând că lumina sufletului, a minţii şi inimii tale vine de la Iisus Hristos. El este lumina ochiului inimii noastre; nu se compară cu lumina soarelui, care apare şi apoi piere şi care nu poate pătrunde prin corpurile solide, netransparente, care lasă multe lucruri în întuneric şi nu este în stare să lumineze un suflet cufundat în bezna păcatului. Hristos este „lumina care luminează pe tot omul“ (adică ceea ce este mai important în om, sufletul) „care vine în lume" (Ioan 1, 9). Da, lumina lui Hristos luminează tuturor, îi luminează şi pe păgâni, „lumină spre descoperirea neamurilor" (Luca 2, 32). Ea luminează şi în bezna păcatului. Dar bezna păcatului cea omenească. Oamenii care vieţuiesc în păcat nu-1 înţeleg pe Hristos, nu cuprind (Ioan 1, 5), nu-şi dau seama că lumina care licăreşte în sufletele lor vine de la Hristos, sunt convinşi că este a lor din naştere, că ei înşişi, cu mintea care le-a fost dată de la natură, cu isteţimea şi inteligenţa lor au ajuns să descopere un adevăr sau să săvârşească o faptă. Nu vor să creadă că numai în lumina lui Hristos văd orice lumină: lumina oricărei ştiinţe nobil, arte nobile, lumina oricărui lucru.

Există înlăuntrul nostru un ochi duhovnicesc cu care vedem de un milion de ori mai bine decât cu ochii trupului, aceştia fiind doar un instrument al ochiului duhovnicesc, un canal de comunicare prin care sufletul cunoaşte obiectele vizibile şi reflectează asupra lor. ***Ce obiecte intră în aria de contemplare a ochiului duhovnicesc?*** Fenomenele de ordin spiritual. În afara lumii văzute există Dumnezeu ca Duh infinit, Raţiune infinită, care a creat şi creează totul în universul material, acesta constituind traducerea în fapt a planurilor şi ideilor Sale, şi există lumea duhovnicească îngerească, fără număr, care trăieşte într-o perpetuă contemplare a Divinităţii, a faptelor atotputerniciei şi înţelepciunii Sale. Ochiul nostru duhovnicesc ţine mai mult de Domnul şi ca atare, lucrarea lui se numeşte contemplaţie, cugetarea de Dumnezeu. Contemplaţia şi cugetarea de Dumnezeu se pot extinde la infinit, după cum Dumnezeu însuşi este infinit; ele au darul de a ne curăţi sufletul de păcat, de a-1 desăvârşi, de a-1 apropia tot mai mult de Dumnezeu, Izvorul luminii, raţiunii şi existenţei noastre. Apoi contemplarea cinurilor îngereşti, pe măsură ce avem revelaţia lui Dumnezeu, firii lor duhovniceşti purtătoare de lumină, bunătăţii lor duhovniceşti, iubirii de Dumnezeu, iubirii reciproce şi de neamul omenesc, lucrării lor ocrotitoare asupra pământului nostru, a stihiilor pământului, a comunităţilor umane, asupra locurilor sfinte şi în general a oricărui loc şi a fiecărui creştin în parte. Ochiul duhovnicesc mai este îndreptat şi înlăuntru, asupra omului însuşi, şi atunci lucrarea lui se numeşte cercare de sine,

autocunoaştere, introspecţie, sfântă înviorare sau trezvie, în raport cu raţionamentele şi dorinţele noastre.

Aşa cum Duhul lui Dumnezeu viază în mulţi creştini, cu Tatăl şi cu Fiul Său, Iisus Hristos, dar în acelaşi timp este pretutindeni în cer şi pe pământ, tot astfel şi Iisus Hristos Domnul se află în oricare particulă a trupului şi sângelui Său întreg, în toate bisericile creştine în acelaşi timp, pretutindeni în cer şi pe pământ. Dumnezeu fiind, El este pretutindeni şi nu există loc în care să nu se afle întreg, deplin. Iau o părticică infimă de împărtăşanie, El este în ea întreg, tot; iau alta, şi acolo este, a treia, a patra şi aşa mai departe; în toate este unul şi acelaşi Hristos.

Negarea cu gândul a uneia dintre cele trei Lumini fără de început aduce cu sine negarea şi moartea sufletului. În felul acesta, Dumnezeu ne descoperă de fapt că fiecare dintre Cele trei Persoane ale Divinităţii înseamnă însăşi Viaţa noastră; viaţă şi vieţi (Canonul mare, Cântarea a 7-a).

Vrăjmaşul poate fi lesne recunoscut după tăgăduirea persoanelor Dumnezeirii, după cât de mult ne frige inima minciuna lui, după bezna şi secătuirea pe care ni le aduce în suflet.

Aşa cum în lumina soarelui putem vedea şi aerul, şi pământul, şi apa, tot ce se află în văzduh şi pe pământ, aşijderea şi în lumina soarelui imaterial putem vedea cu ochiul inimii lumea duhurilor, a îngerilor, a sfinţilor; pe Maica Domnului, pe patriarhii biblici, prooroci, apostoli, ierarhi, ucenici, cuvioşi, toţi sfinţii; îi vedem cu ochiul inimii (prin credinţă) întocmai cum vedem cu ochii fireşti realităţile lumii senzoriale. O inimă simplă şi curată poate vedea, de pildă, cu ochiul lăuntric chipul Maicii Domnului ca şi cum ar vedea cu ochi trupeşti oricare alt obiect.

Semnul milostivirii pe care Domnul sau Preacurata Sa Maică ne-o arată în timpul rugăciunii sau după ce ne-am rugat ne este vădit de pacea care ne cuprinde inima, mai ales dacă fusese stăpânită mai înainte de vreo patimă care îi tulburase liniştea. După pacea inimii şi după o anumită sfântă bucurie care a cuprins-o, putem lesne înţelege că rugăciunea noastră a fost ascultată şi că ni s-a dat de sus darea cea bună. Mai putem afla că rugăciunea ne-a fost primită şi printr-o energie spirituală pe care o simţim în noi întru săvârşirea lucrării pe care o cere chemarea noastră, precum şi după lumina interioară care ne străfulgeră sufletul.

În comparaţie cu sufletul omului, al creştinului, lumea toată este asemenea unei pânze de păianjen. Nimic nu este statornic în ea, pe nimic nu ne putem sprijini, nu ai pe ce pune bază; totul se rupe, cedează. Nu- ţi lega inima de nimic în afară de

Dumnezeu, Cel ce a urzit această pânză, care o ţine şi îi dă viaţă. De orice şi de oricine te vei lega în afară de Dumnezeu îţi va otrăvi viaţa, îţi va strâmtora inima. Numai legându-te deplin de El vei dobândi viaţă.

În ce constă viaţa creştinului? În a nu avea nimic, în a-L avea pe Hristos în inimă, sau, având bunuri pământeşti, a nu te lega câtuşi de puţin de ele, a te ataşa cu toată inima de Hristos.

Deşi Dumnezeu ne cunoaşte toate nevoile, rugăciunea ne este de trebuinţă pentru a ne lumina sufletul. Ţi-e bine să stai la soare, ţi-e cald, te bucuri de lumină. Aşa este şi când te rogi lui Dumnezeu - Soarele nostru duhovnicesc; Te încălzeşte şi te luminează.

Dacă eşti murdar, trebuie să te speli. Rugăciunea este spălarea de necurăţeniile sufletului, adică de păcate, mai ales rugăciunea cu lacrimi.

Ştii de ce nu-ţi dă Dumnezeu ceea ce ceri? Fiindcă nu te lepezi de ticăloasa idolatrie, fiindcă eşti robul pântecelui. Te rogi adevăratului Dumnezeu, dar în acelaşi timp îi slujeşti şi altui „dumnezeu" - pântecelui.

“Nimeni nu poate să slujească la doi domni“ (Matei 6, 24) - încetează să-i slujeşti idolului - pântecelui - şi poţi nădăjdui să primeşti ceea ce ai cerut de la Dumnezeu. I-ai cerut adevăratului Dumnezeu, dar îi slujeai dumnezeului mincinos. Cere-i aceluia, dacă poate să-ţi dea.

De te vei pune în slujba demonului căpătuielii, adevăratul Dumnezeu, Cel de Care nu ţii seamă şi pe care L-ai părăsit, nu îţi va îndeplini rugăciunea. De te vei pune în slujba idolului trufiei, al slavei deşarte şi idolul acela îţi va robi inima, asemenea celorlalţi idoli, Dumnezeu nu va pleca urechea la tine, fiindcă nu şi-o pleacă la rugăciunile celor cu inimă idolatră. „Ai părăsit izvorul apei celei vii al Domnului şi ţi-ai săpat fântâni sparte (cf. Ieremia 2,13) apa pe care o bei din aceste fântâni este moartă, tulbure ca şi acea „apă întunecoasă în norii văzduhului" (Psalmul 17, 31).

În locul pomului vieţii ne-a dat pâinea vieţii; în locul roadelor pomului cunoaşterii binelui şi a răului ne-a dat pâinea care dă viaţa. Atunci s-a spus: „nici să vă atingeţi de el, că muriţi" (Facerea 3, 3), acum ni se spune. „Cine mănâncă din pâinea aceasta viu va fi în veci“ (Ioan 6 51 58) Atunci Adam şi Eva i-au dat crezare ispititorului şi au murit; acum dimpotrivă, dăm crezare cuvintelor Domului vieţii: „acesta este Trupul Meu, acesta este sângele Meu“ (Matei 26. 26. 28: Marcu 14, 22, 24) şi ne umplem de viaţă. Ne ridicăm prin căderea de altădată. Am căzut

neavând încredere în Dumnezeu, prin neascultare (necredinţă), ne-am ridicat prin ascultarea credinţei. Atunci am căzut la înţelegere cu diavolul împotriva lui Dumnezeu unindu-ne cu el, înşelătorul, spre moartea noastră; acum ne înţelegem din toată inima cu Adevărul însuşi, cu Dumnezeu-Mântuitorul şi ne unim cu El cu inimă curată , spre viaţa noastră, spre pace, spre bucurie. O, înfricoşată Taină! O, bună mila lui Dumnezeu! Cum eu, fiind tină, mă împărtăşesc cu Dumnezeiescul Trup şi sânge şi mă fac fără stricăciune" (Canonul Sfintei împărtăşiri, Tropar, Cântarea a 8-a).

Ţi se pare că te rogi, dar ai încetat de mult să o faci. Ceea ce consideri a fi o rugăciune nu este decât bolboroseală deşartă, în care nimic nu vine de la inimă. Gura vorbeşte, inima tace nesimţitoare, îl înşeli pe Dumnezeu te înşeli pe tine. Când te rogi, se cuvine să-ţi aduni mintea în inimă şi în cuvintele rugăciunii, să le simţi adevărul şi puterea.

Acum fie că stăm drepţi, fie ne poticnim şi cădem (în credinţă şi virtute). Nădăjduim însă că va veni timpul când vom fi în stare să nu mai cădem, când vom ajunge să fim siguri că orice cădere este cu nepuţintă, întocmai ca îngerii, care nu au nici o pornire spre rău, şi că ne vom ţine pentru totdeauna tari în sfinţenie. Luptă-te cu păcatul şi nădăjduieşte că va veni pentru tine, în cele din urmă, timpul deplinei biruinţe asupra lui, asupra morţii care se naşte din păcat. „Vrăjmaşul cel din urmă, care va fi nimicit, va fi moartea" (1 Corinteni 15, 16).
Astăzi şi „dreptul cade de şapte ori" (Pildele lui Solomon 24, 16) şi căzând suspină şi zice: "om nenorocit ce sunt cine mă va izbăvi de trupul morţii acesteia? Eu însumi, cu mintea mea, slujesc legii lui Dumnezeu, iar cu trupul, legii păcatului". Dar veni-va vremea când nimicise-va „trupul păcatului, pentru a nu mai fi robi ai păcatului" (1 Corinteni 7, 24-25; Cf. 6, 6). Atunci se va înscăuna legea lui Dumnezeu, unică.

Căutăm o fericire statornică şi nu o găsim. Plăcerile pe care ni le-am descoperit noi înşine nu sunt durabile, sunt false, zadarnice, efemere. Dar dacă creştinul se va purta demn, răspunzând cu vrednicie chemării sale, primi-va fericirea cea adevărată şi trainică, fiindcă este veşnică şi îndestulează întru totul cerinţele sufletului nostru.

Când ne ajung la ureche vorbe de ocări despre careva, începem să ne comparăm în sine cu acea persoană, zicând: eu nu sunt aşa; faţă de omul acela nu am nimic ce să-mi reproşez; şi tot cugetând aşa despre sine şi osândindu-1 în gând pe altul, ne amăgim, încântaţi, socotindu-ne mai presus decât toţi. Este trufie demonică, duhoarea trupească a omului păcătos, îndepărteze-se de sufletul nostru asemenea

gânduri! Să ne socotim a fi cei mai nevrednici dintre oameni. De vom auzi vorbindu-se de rău despre alţii, să suspinăm şi să ne spunem în inima noastră: noi suntem mai răi, mai păcătoşi de o sută de ori decât omul acela şi să ne rugăm cu tot sufletul pentru cel bârfit.

Mare este cinstea acordată fiinţei mele! Eu, din găoacea din care îmi duc zilele sau din inima mea, pot vorbi cu Cel ce ţine cu dreapta Sa cerul şi pământul, Căruia îi slujesc cu frică Puterile Cereşti, Cel ce este Dragostea nemărginită.

Ţinând seama că suntem fiinţe trupeşti, Domnul leagă, ca să spun aşa, prezenţa Sa şi pe Sine însuşi de lucruri palpabile, de semne vizibile. De pildă, în Taina împărtăşirii, El se preface însuşi în trup şi sânge; în Taina Pocăinţei, lucrează printr-o persoană văzută - preotul; în Botez, prin apă; în Mirungere, prin mir; la hirotonie, prin arhiereu; la cununie încununează însuşi prin preot; la Sfântul Maslu, prin untdelemn. Prezenţa Sa în biserică se arată prin icoane, prin cruce, închinarea cu semnul crucii, numele Său, alcătuit din sunete distincte, agheazmă, sfinţirea artoselor, grâului, vinului. Va veni însă timpul când trupul şi sângele Său, ca şi celelalte materii şi semne văzute, nu ne vor mai fi de trebuinţă şi când „ne vom împărtăşi de El mai adevărat, şi anume în ziua cea neînserată a împărăţiei Sale" (Canonul Sfintelor Paşti, Cântarea a 9-a). Acum însă, o facem prin materii, prin icoane, prin semne.

Dacă mă rog lui Dumnezeu din adâncul inimii, cu desăvârşită, vie credinţă, atunci voi fi nu doar aproape de El, ca un fiu de părintele său, când vieţuiesc sub acelaşi acoperiş, dar aproape şi de Puterile Cereşti, de toţi sfinţii care vieţuiesc în ceruri. Ei îmi vor sta tot atât de aproape ca şi icoanele în faţa cărora mă rog. Minunat este de aceea obiceiul de a ţine în casele noastre icoanele Mântuitorului, ale Preacuratei Maicii Sale, Arhanghelilor, îngerului păzitor şi ale sfinţilor şi a ne ruga înaintea lor. Faptul că sunt aproape de noi şi că le putem vedea chipul cu ochi trupeşti ni-i pune şi mai aproape de ochii duhovniceşti, cei înzestraţi cu nezdruncinată credinţă. Apropierea aduce „bucurie în ceruri pentru un păcătos care se pocăieşte" (Luca 15, 7 şi 10), după cum în casa părintească fraţii se bucură când unul dintre ai lor, care a greşit în faţa părintelui său, se căieşte, părându-i rău că 1-a jignit printr-o proastă purtare.

Singur Dumnezeu, Cel veşnic. Cel atotputernic, Cel ce dă viaţă din Sine şi are viaţă în Sine, Se poate lipsi de nădejde. Nouă însă, fiinţe efemere, care am primit viaţa şi toate darurile legate de viaţă de la Dumnezeu, fiinţe ticăloase care stăm înaintea începătorului vieţii, care nu am păstrat şi nu ţinem poruncile vieţii, nouă, fiinţe care ne-am răzvrătit împotriva Creatorului şi Domnului nostru, ne-a fost lăsată ca parte,

numai din mila lui Dumnezeu, nădejdea, Domnul socotind că trebuie să ne dea un mijloc de a ne întoarce la viaţă noi, cei ce am căzut din viaţa veşnică în moarte veşnică. Toţi ştim că purtăm în inimă moartea sufletului şi că aceasta pregăteşte, puţin câte puţin, moartea trupului. Inima însă, creată pentru viaţa veşnică, deşi a gustat moartea, n-a fost cu totul supusă de ea şi tânjeşte spre viaţă şi fericire. Fericirea noastră pierdută ne-a fost redată de Fiul lui Dumnezeu, Iisus Hristos, şi este gata să se dea, în timpurile din urmă, celor ce cred în El. Iar nădejdea creştină este tocmai nădejdea că ni se va da, în numele lui Hristos, făgăduita fericire. Pe toată durata vieţii noastre pământeşti, Dumnezeu, pentru Fiul Său, Care S-a făcut om şi a luat asupra Sa păcatele lumii pentru noi oamenii, se îngrijeşte de mântuirea noastră, ne duce într-acolo, ţinându-ne parcă de mână, prin Duhul Sfânt, care ne dă chezăşia moştenirii bunătăţilor viitoare prin slujbele divine, prin predici, prin cuvântul lui Dumnezeu, Tainele Bisericii, prin credinţa noastră, prin cercarea vieţii noastre lăuntrice, pentru a ne face, în cele din urmă, moştenitori bunătăţilor făgăduite.

A-ţi pune nădejdea în Dumnezeu înseamnă a-I încredinţa viaţa, destinul, viitorul şi a aştepta cu încredere îndeplinirea făgăduinţelor Sale. Speranţa vine din credinţă, ca planta din sământă, ca apa din izvor. Credem că Dumnezeu este bun şi milostiv, că ne iubeşte ca un părinte; aşadar, ne doreşte tot binele, adevărata fericire. Este înţelept şi omniprezent. De aceea ştie mai bine decât noi ce trebuie să ne dea şi când să îndeplinească cele făgăduite. Este sfânt şi drept; de aceea cuvântul Său este adevărul, făgăduinţele Sale rămân neschimbate. Suprema dovadă a dumnezeieştii iubiri de oameni ni se arată în faptul că Dumnezeu nu L-a cruţat pe însuşi Fiul Său Unul- Născut, ci L-a dat pătimirilor şi morţii. Întărindu-ne sufletul prin gândul la nemărginita bunătate, la înţelepciunea, atotputernicia şi sfinţenia Creatorului şi Proniatorului nostru, putem străbate tărâmul vieţii pământeşti fără frică şi tulburare, asemenea copilului în braţele mamei, precum o corabie cu ancoră de nădejde. De aceea „binecuvântat fie omul care nădăjduieşte în Domnul şi a cărui nădejde este Domnul” (Ieremia 17, 7; Cf. Psalmii 2, 12. 13, 6; Pilde 16, 20). „Domnul este apărătorul meu şi puterea mântuirii mele şi sprijinitorul meu” (Psalmul 17, 3). „Nu mă voi teme de mii de popoare, care împre¬jur mă împresoară” (Psalmul 3, 7).

Dar când nădăjduim, trebuie să nu fim nepăsători şi pasivi. Nădejdea creştină, prin esenţa sa, este o vie, lucrătoare şi statornică aspiraţie spre supremul bine şi spre izvorul tuturor bunătăţilor - Dumnezeu, o sete de a ne apropia de El şi de a primi de la El şi în El Împărăţia Cerurilor, pregătită înainte de facerea lumii. „în ce chip doreşte cerbul izvoarele apelor, aşa Te doreşte sufletul meu pe Tine, Dumnezeule.

Însetat-a sufletul meu de Dumnezeul cel viu; când vei veni şi mă voi arăta feţei lui Dumnezeu?” (Psalmul 41, 1-2)

Suntem poftiţi a ne face părtaşi obştii Heruvimilor, Serafimilor, Scaunelor, Stăpâniilor, îngerilor şi Arhanghelilor, nu celei a duhurilor căzute şi semeţe. Acestea s-au sumeţit şi au zis în sinea lor către Domnul: „Cum oare vei drege lipsa care a rămas în urma noastră pe care Tu n-o poţi suferi şi care Te nemulţumeşte atât de mult fiindcă, Preaînţelept fiind, nu în¬găduii în lumea pe care ai creat-o nici un neajuns şi nici o lipsă de armonie?”. Iar Domnul, drept răspuns la vorbele nesăbuite ale diavolului, a binevoit a face pe om din ţărână, ca prin fiinţe făcute din ţărână să umple lipsa rămasă în lumile îngereşti de pe urma căderii duhurilor trufaşe. Prin aceasta a dat un blam perpetuu şi o grea osândă trufaşilor. De aceea duhurile căzute din trufie pun în mişcare toate puterile iadului spre pieirea oamenilor. Ca să-şi arate iubirea de oameni şi spre marea ruşinare a diavolilor şi scoaterea omului din ghearele lor, Domnul a luat trupul cel făcut din ţărână al omului.

Când eşti foarte tânăr sau duci o viaţă lumească păcătoasă, atunci cunoşti şi pe Mântuitorul Hristos şi pe vrăjmaşul lui Dumnezeu şi al oamenilor, satana, cel făcător de tot răul, numai după numele lor şi crezi că Hristos este departe de tine, în cer, iar diavolul există pe undeva, dar departe, nu în preajma ta, şi deşi ai auzit că este rău, eşti convins că răutatea lui nu te priveşte; când vei ajunge la anii deplinei maturităţi, când vei păşi pe calea duhovniceştii sporiri, când vei sluji Domnului cu conştiinţă curată, vei simţi în inimă şi jugul bun al Mântuitorului, şi pe cel nespus de greu al satanei, ce ne jigneşte fără cruţare.

Diavolul se face părtaş într-o foarte mare măsură păcatelor oamenilor. De aceea în rugăciunea de dinainte de spovedanie păcătoşii îşi osândesc cu umilinţă păcatele înaintea lui Dumnezeu, ca fiind săvârşite prin ispită diavolească. De aceea nimeni să nu se considere pe sine osândit pe veci, chiar de va fi fost un mare păcătos. Diavolul poartă o mare vină pentru greşelile tale. Adu-ţi neîntârziat aminte de Iisus Hristos, cazi înaintea Lui rugându-L să-ţi ierte păcatele, El este „Mielul lui Dumnezeu Cel ce ridică păcatul lumii“ (Ioan 1, 29). Este Mielul lui Dumnezeu pentru a lua asupra Sa păcatele noastre şi a ne curăţi de ele.

Între mine şi Dumnezeu, între mine şi aproapele meu se interpune adesea o forţă întunecată şi rea. Ştiu din experienţă că aşa este; este logic să fie aşa.

Folosind mijloace de nimic, diavolul obţine rezultate importante. Fii tare, creştine! Crede din toată inima în Hristos. Dacă vei fi împrăştiat şi nerâvnitor, vei cădea

sigur pradă diavolului. El îşi va pune în mişcare toate forţele pentru a-ţi îndepărta inima de Hristos, pentru a nu mai crede în El. Dacă îţi vei pierde credinţa, va fi vai de tine!

A cui înţelepciune se va fi arătat în chipul cum este alcătuit trupul nostru, cum este menţinut în viaţă, cum este condus pe direcţii precise? Cine va fi stabilit legile raţiunii, aceleaşi până astăzi la toţi oamenii? Cine a înscris în inimile oamenilor legile conştiinţei, cele care până astăzi sancţionează răul şi fac să triumfe binele? Dumnezeule atotputernic, prea înţelept, atotbun! Mâna Ta este pururea asupra noastră şi nu este clipă în care bunătatea Ta să ne părăsească pe noi păcătoşii. Dă-ne nouă să sărutăm neîncetat, cu vie credinţă, dreapta Ta! De ce să căutăm departe semnele bunătăţii, înţelepciunii şi atotputerniciei Tale? Ele pot fi descoperite - iată - în noi înşine. Noi suntem minunea bunătăţii, înţelepciunii şi atotputerniciei lui Dumnezeu. Suntem „în mic“ o întreagă lume; sufletul întruchipează lumea nevăzută, iar trupul pe cea văzută.

În relaţiile cu oamenii şi când te rogi, încearcă să ajungi la simplitatea pruncilor; aceasta e un mare dar şi o calitate umană nobilă. Dumnezeu este simplu la modul absolut, ca fiinţă spirituală la modul absolut, după cum este şi personificarea absolută a bunătăţii. Se cuvine ca şi sufletul tău să fie simplu, neamestecat, adică nu pe jumătate bun şi pe jumătate rău.

Dragostea pe care ne-o poartă Dumnezeiescul nostru Mântuitor Iisus Hristos, Dumnezeu Tatăl şi Duhul Sfânt este atât de mare şi fără limite, încât în faţa ei devin cu desăvârşire neînsemnate, aproape că dispar cu totul orice ură, vrajbă, duşmănie omenească ori de unde ar veni. Pentru nemăsurata iubire de oameni a lui Dumnezeu şi nimicnicia urii omeneşti, Mântuitorul ne-a dat poruncă: „Iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvântaţi pe cei ce vă blestemă, faceţi bine celor ce vă urăsc şi rugaţi-vă pentru cei ce vă vatămă şi vă prigonesc” (Matei 5, 44). Stăm în iubirea lui Dumnezeu. Este oare un lucru atât de important că oamenii nu ne vor binele? Ar putea ei, oare, să ne facă ceva când Dumnezeu ne iubeşte atât de mult?

Sufletele bune, simple, credincioase se simt în biserică în tot largul, uşoare ca fulgul, precum în casa Tatălui ceresc. Adevăraţii creştini capătă aici pregustarea împărăţiei ce va să fie, pregătită lor de la facerea lumii, a eliberării de tot păcatul şi de moarte, ce va să vină, pacea şi fericirea viitoare, când li se dă această arvună? Când îşi îndreaptă cu sinceritate sufletul către Dumnezeu, când I se roagă cu sârguinţă, când se hotărăsc cu tot dinadinsul să-şi închine viaţa lui Dumnezeu şi să facă fapte bune chiar când nu vor fi în sfântul locaş.

Nădejdea creştinească este nădejdea noastră în Hristos. Am fost creaţi pentru viaţă, dar am căzut din viaţă în moartea sufletului şi a trupului, şi de n-ar fi fost Domnul am fi fost sortiţi morţii veşnice, chiar dacă n-am fi pierit de tot. Dumnezeu este credincios Sieşi. Creând duhuri veşnice, după asemănarea Sa, el este credincios propriei veşnicii din ele; dacă le-ar fi nimicit, ar fi însemnat ca Domnul să Se lepede de însăşi veşnicia Sa. Pe de altă parte, El nu putea accepta ca cei căzuţi, păcătoşi, fără sfinţenie să intre în comuniune cu Sine, altminteri ar fi trebuit să renunţe la sfinţenia Sa şi la firea Sa neschimbătoare. Pentru aceasta, proslăvească-se în vecii vecilor nestrămutata iubire a lui Dumnezeu-Tatăl faţă de noi, întru răscumpărarea şi curăţirea noastră, a păcătoşilor, de toate păcatele; acea Iubire care nu L-a cruţat pe Fiul Său Unul-Născut. Care s-a dat morţii pentru noi nu doar pentru a ne curăţi de toată întinăciunea, a ne sfinţi, a ne da „Biserică slăvită, neavând pată sau zbârcitură ori altceva de acest fel şi să fie sfântă fără de prihană” (Parafrază după Efeseni 5, 26-27 - nota trad.). „Eu sunt viu, şi voi veţi fi vii” (Ioan 14, 19). Iată în cine şi pe ce se întemeiază toată nădejdea noastră. „Eu sunt viu - zice Domnul - şi voi veţi fi vii, veţi trece din moarte la viaţă”. Toată Evanghelia confirmă nădejdea noastră în viaţa veşnică (învierea lui Lazăr, convorbirea cu Marta şi Maria, cuvintele Mântuitorului din Evanghelia după Ioan, la instituirea Sfintei împărtăşiri).

Iisus Hristos a înviat şi a ieşit din mormântul pecetluit fără să fi rupt peceţile. El S-a născut din Sfânta Fecioară, dar prin naşterea Sa, „curăţia Ei fiind pecetluită” (Canonul Sfintelor Paşti, Cântarea a 6-a, Tropar). În acest chip intră Domnul şi în sufletele credincioşilor, trecând prin trupurile lor, pătrunzându-le liber, nevăzut. Aşa intră şi în casele noastre şi nici un perete şi nici un zăvor nu-L pot opri, ca unul ce nu cunoaşte oprelişte, nici margini.

În veacul ce va să fie, fericirea noastră va odrăsli din uimirea de a-i vedea dintr-o dată pe sfinţi, pe îngerii Domnului, neînchipuit de frumoşi, strânşi în miriade de cete, alcătuite perfect, în ordinea ierarhiilor cereşti; din uimirea de a vedea sfinţii, pe oamenii lui Dumnezeu buni şi simpli, din toate veacurile, prooroci, apostoli şi pe toţi ceilalţi, dar mai cu seamă din uimirea de a sta în faţa lui Dumnezeu, contemplându-L în lumina cea neapropiată, miraţi fiind şi de propria noastră iluminare lăuntrică, simţind fericirea absolută, neîntunecată de nici un păcat, de nici o spaimă, grijă sau întristare.

Nădejdea creştinească este nădejdea în unirea noastră cu Dumnezeu în veacul ce va să fie. În starea în care suntem astăzi ca şi creştini, totul depune mărturie că mergem spre o asemenea unire, faptul că ne bucurăm deopotrivă de daruri materiale şi spirituale: în Biserică ni se dă harul lui Dumnezeu prin sfintele slujbe,

prin Sfintele Taine: ne învrednicim de har în propria noastră conştiinţă prin felul cum Dumnezeu ne încearcă şi ne curăţeşte lăuntric, prin rugăciuni, prin roadele rugăciunilor, prin necazurile şi bolile care ne purifică sufletul, prin îndemnul de a lua crucea Sa (cf. Marcu 8, 34). În starea noastră de acum, rugăciunea sârguitoare, Taina împărtăşirii ne pregătesc pentru unirea cu Dumnezeu. Ne este chezăşie prezenţa Duhului Sfânt în sufletele creştinilor. De aceea, nouă creştinilor ni se opreşte cu asprime orice unire a inimii dacă nu este cu Dumnezeu şi pentru Dumnezeu. Pentru aceasta, trebuie să ne ferim de poftele trupeşti şi de tot păcatul.

Cinstindu-i pe îngeri, ne pătrundem de convingerea dătătoare de viaţă şi de speranţă că există o lume a fiinţelor raţionale de o desăvârşită puritate, simple, netrupeşti, ceea ce înseamnă că şi sufletele noastre vor dăinui după moarte. Această convingere nu este doar presupunere, ci realitate. Iar când îi cinstim pe sfinţi, ne obişnuim din nou cu aceeaşi idee: că viaţa noastră poate continua şi după moarte, că fapta bună şi sfinţenia primesc răsplată după moarte. Deci şi noi, dacă vom trăi în virtute, vom fi răsplătiţi; că răul va fi osândit, după cum se arată în istorisirea din Evanghelie despre bogatul nemilostiv şi săracul Lazăr. Înseamnă că vom fi pedepsiţi pentru răul pe care îl săvârşim aici pe pământ. În general, cinstirea îngerilor şi a sfinţilor nu înseamnă câtuşi de puţin politeism: ea ţine pe de-a-ntregul de firea noastră şi ne aduce un folos duhovnicesc esenţial.

Raţiunea ne face să credem că în lucrarea proniatoare a lui Dumnezeu în folosul oamenilor trebuie să existe nişte mijlocitori între oameni şi Dumnezeu, în lumea spiritelor (aceasta fiindcă oamenii stau la mijloc, între lumea spirituală şi cea materială), care să ne călăuzească spre împărăţia de sus şi aceştia sunt îngerii. În tot ceea ce face, Domnul vădeşte o perfectă ordine şi o succesiune în trepte a lucrării Sale. Pretutindeni în ceea ce face Domnul, cei de jos sunt conduşi de cei de sus. De aici vedem cât de necesari le sunt creştinilor, răscumpăraţi cu sângele Domnului, îngerii păzitori, în afară de aceasta, îngerii înşişi sunt plini de iubire faţă de noi şi se bucură de îndreptarea oricărui păcătos; dragostea lor este lucrătoare şi în această nobilă şi folositoare activitate, Dumnezeu le-a dat toată libertatea, după cum ştim din cuvintele Domnului. Îngerii păzitori le sunt de trebuinţă oamenilor din pricina urii duhurilor rele împotriva oamenilor şi fiindcă oamenilor le este cu neputinţă să le vadă. Oamenii se arată foarte neputincioşi în privinţa vieţii lor sufleteşti. În afara harului dumnezeiesc pe care îl pot primi ei înşişi au nevoie şi de cineva plin de har, înţelept, puternic din fire: acesta poate fi îngerul păzitor, iar la plecarea omului din această viaţă, îngerul păzitor trebuie să fie acela care să dea mărturie de faptele omului împotriva demonilor.

Putem afla din proprie experienţă, când ne rugăm osârduitor şi din toată inima, că sfinţii sunt în relaţie apropiată cu Dumnezeu şi tot din experienţă ştim că mintea noastră, aflată în relaţie cu Dumnezeu prin rugăciune plină de credinţă, se umple de o neobişnuită lumină, începe să se mişte pe un câmp de lucru nelimitat, vede în acest răstimp ceea ce în mod obişnuit nu este în stare să vadă. De aici deducem că sfinţii, fiind în relaţie cu Dumnezeu şi în acelaşi timp ştiindu-se curaţi cu desăvârşire şi eliberaţi de trup, au şi mintea cea mai luminată, departe văzătoare şi că aud rugăciunile pornite din inimile noastre şi că, dacă acestea sunt plăcute lui Dumnezeu şi nouăa de folos, ni se vor împlini negreşit.

Prezenţa îngerului păzitor pe lângă tot creştinul adevărat este de folos, deoarece trupurile creştinilor sunt, după mărturia cuvântului lui Dumnezeu, temple ale Duhului Sfânt, iar creştinii înşişi mădulare ale trupului lui Hristos, sfinţite de pătimirea Sa pe cruce şi de moartea Sa, că poartă pe ele pecetea Tainelor Sale, prin care ni se dă harul Duhului Sfânt şi mai ales fiindcă ne împărtăşim cu însuşi Trupul şi Sângele lui Hristos în Taina Cuminecării, înalta vrednicie a omului, a creştinului, ca mădular al trupului lui Hristos şi templu al Duhului Sfânt, impune prezenţa în preajma sa a îngerului păzitor asemenea unui frate mai mare şi prieten, care să ne călăuzească in drumul nostru către Stăpânul tuturor, către împărăţia luminii şi fericirii.
Dacă se face bucurie îngerilor lui Dumnezeu pentru un păcătos care se pocăieşte (Luca 15, 10), după aceasta putem judeca cât de mult iau parte îngerii Domnului la lucrarea mântuirii noastre.

Ţine minte că în timp ce te rogi, Domnul se face aidoma nouă, asemenea chipului nostru celui dintru început şi că răspunde fiecărui cuvânt al nostru, fiecărei bătăi a inimii.

Când mă închin la icoane, cinstesc în ele

- ⇒ *în primul rând pe Dumnezeu, Cel din care s-a născut, fără de început, Fiul, chipul Său viu, prin care gândul cel fără de sfârşit al Tatălui a dat viaţă lucrurilor, a creat lumile şi toate făpturile cele concepute de mintea lui Dumnezeu şi pe om, cel creat după chipul şi asemănarea Sa.*
- ⇒ *În al doilea rând, cinstesc chipul lui Dumnezeu întrupat;*
- ⇒ *în al treilea rând, mă respect pe mine însumi, chipul nemuritor al omului făcut după asemănarea lui Dumnezeu, chemat să fie copărtaş firii dumnezeieşti, una cu Domnul, templu al Duhului Sfânt. Chiar fără să vreau sunt îndemnat a cinsti icoana, fiindcă văd lucrând prin ea puterea lui Dumnezeu, pentru credincioşi mântuitoare, pentru păcătoşi pedepsitoare, după cum văd şi simt aceeaşi putere în chipul crucii Domnului pe care, datorită puterii*

Sale făcătoare de minuni, o numim dătătoare de viaţă. Din toate aceste motive eu văd în icoană chipurile reale ale celor pe care îi înfăţişează. Chipurile sfinţilor zugrăvite pe icoanele noastre ne dau semn că prin duh suntem aproape de sfinţii lui Dumnezeu, care şi ei sunt întotdeauna aproape de noi, prin rugăciunile şi prin credinţa noastră pornită din inimă. Căci ar putea exista ceva care să stea departe de Duhul lui Dumnezeu, care pretutindenea este şi pe toate le împlineşte şi care răzbate "prin toate duhurile isteţe (adică înzestrate cu raţiune), curate şi oricât de subţiri" (înţelepciunea lui So- lomon 7, 23).

Se face bucurie îngerilor lui Dumnezeu pentru un păcătos care se pocăieşte" (Luca 15, 7 şi 10). înseamnă că nu numai Dumnezeu, ci şi îngerii sunt deschişi mişcărilor sufletului nostru. „La Sfântul Tău Altar stând înaintea Ta şi înaintea înfricoşătorilor şi sfinţilor Tăi îngeri, fiind plecat de ştiinţa faptelor mele, aduc înainte lucrurile mele cele rele şi fărădelege, dându-le pe faţă şi vădindu-le" (Rugăciunea a 4-a înainte de împărtăşire).

Voi, cei ce vă rugaţi! Oare „nu vă ajunge să obosiţi pe oameni, de veniţi să obosiţi şi pe Dumnezeul meu?" (Isaia 7, 13). Nu vă ajunge că vedeţi neputinţă la oameni, aţi vrea să vedeţi neputinţă şi la Dumnezeu însuşi, socotind în taină că nu vă va îndeplini cererile? Într-adevăr, multe lucruri sunt greu sau chiar cu neputinţă de îndeplinit pentru oameni. Credeţi că ar putea fi ceva greu pentru Dumnezeu? Există oare ceva care să-I fie greu sau imposibil să facă? Toate îi sunt cu putinţă şi lesne de făcut. La Dumnezeu, toate sunt cu putinţă (Marcu 10, 27). Deci, când vă rugaţi, trebuie să fiţi ferm convinşi că la Domnul totul este uşor de făcut şi că poate face totul într- o clipă. Propria voastră neputinţă în a face ceva - a vă ajuta pe sine sau a-i ajuta pe alţii - să nu o puneţi pe seama lui Dumnezeu. Vouă vă vine greu să faceţi aproape totul, ca nişte creaturi slabe şi neînsemnate ce sunteţi. V-aţi dat seama de aceasta după voi înşivă şi după alţii de o mie de ori până acum. Nu vă ajunge să puneţi pe seama oamenilor neputinţa de a face ceva, vreţi să o puneţi acum şi pe seama lui Dumnezeu, Cel ce a creat toate câte sunt cu gândul şi cu cuvântul? Ţineţi minte! Lui nu-i este nimic greu de făcut. Deci tot ceea ce cereţi, cereţi cu curaj şi cu nădejdea că veţi primi. „Şi toate câte veţi cere, rugându-vă cu credinţă veţi primi" (Matei 21, 22).

Sfinţii îngeri şi celelalte Puteri cereşti sunt pline de viaţă sfântă, integră, de pace, de neveştejită vigoare, de bărbăţie veşnică şi de putere, de negrăită frumuseţe, de lumină, de superioară inteligenţă, de dragoste curată de Dumnezeu şi de oameni, de prietenie unii faţă de alţii, răspândesc lumină şi luminează minţile. Astfel sunt sfinţii noştri îngeri păzitori. Minunată este firea îngerilor! Creştinii se vor

învrednici de veacul ce va să fie şi de învierea din morţi şi vor fi deopotrivă cu îngerii, după cuvântul Domnului Însuşi. Să năzuim, din toată inima, cu statornicie şi curaj, către veacul cel fără de sfârşit.

Creştine! Te vei uni cu îngerii şi arhanghelii, cu toate Puterile cereşti; fii deci pe măsura îngerilor, dispreţuieşte cele pământeşti, iubeşte cele cereşti, veşnice, duhovniceşti, fugi de patimile vieţii, nu te robi pântecelui, demonului iubirii de arginţi, fii bun, blând, liniştit ca un înger, curat ca un înger, simplu şi sfânt ca un înger.

Priveşte şi în om principiul dumnezeiesc - sufletul creat după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu - şi, cunoscând aceasta, nu înceta să respecţi şi să iubeşti omul din toată inima, fără nici o făţărnicie.

Cuvântul are posibilitatea de a se „întrupa” şi acesta este un lucru cât se poate de obişnuit. Atunci când vorbim prin sunete succesive distincte, nu este oare o „întrupare" a cuvântului? Sau când aşternem cuvintele pe hârtie, nu este şi aceasta o „întrupare" a cuvântului?

Ce este credinţa? Convingerea în adevăruri de esenţă spirituală, în Cel ce este - Dumnezeu - în existenţa lumii spirituale, cu toate caracteristicile sale, în aceeaşi măsură în care suntem convinşi de existenţa lumii materiale cu toate determinantele sale. A fi convins de realitatea unui principiu spiritual primordial şi de existenţa lumii spirituale cu toate însuşirile şi atributele sale înseamnă a avea credinţă. Iată, eu am credinţa neclintită că Dumnezeu este veşnic, atotbun, prea înţelept, atotputernic; aceasta cred cu tărie, fără nici o îndoială. Cred că Dumnezeu - Bunătatea absolută - ne poate da tot ceea ce Îi cerem; nu pun la îndoială, aceasta înseamnă deci că cred.

Numele lui Dumnezeu este Dumnezeu însuşi. De aceea se şi spune: „Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deşert" (Ieşirea 20, 7, vezi şi Deuteronomul 5, 11). Sau: „Să te apere numele Dumnezeului lui Iacob (Psalmul 19, 1). Sau: „Scoate din temniţă sufletul meu, ca să laude numele Tău, Doamne" (Psalmul 141 , 7). întrucât Domnul este Fiinţă cu desăvârşire neamestecată, simplă, El se cuprinde într-un singur cuvânt, într-un singur concept, întreg, tot şi în acelaşi timp, pretutindeni, în toată făptura. De aceea, când vei chema numele Domnului, pe Domnul îl vei chema. „Şi tot cel ce va chema numele Domnului se va mântui" (Faptele Apostolilor 2, 21). „Şi Mă cheamă pe Mine - numele Meu - în ziua necazului, şi te voi scoate, şi Mă vei proslăvi" (Psalmul 49, 16).

Dumnezeu este Duh infinit. În ce constă această infinitate? Într-o infinitate a fiinţării, a vieţii şi înţelepciunii, bunătăţii şi iubirii, atotputerniciei, dreptăţii, sfinţeniei, în omniprezenţa Sa în toate făptura cugetătoare, transcendentă şi necugetătoare, ca şi în cea materială. Dumnezeu este pretutindeni şi în toate există mai presus de toate, nu se cuprinde în nici o creatură şi nici un gând, oricât ar fi de ager şi de temerar, n-o poate lua înaintea Lui, ci totdeauna doar se învârte în El.

Evreii mâncau carnea animalelor de jertfă. Era o prefigurare a hranei noastre duhovniceşti. Astăzi nu mai mâncăm din trupul animalelor de jertfă, gustăm din însuşi trupul şi sângele Domnului pretutindeni, pe întreg pământul. De aceea, celui ce se împărtăşeşte des cu Sfintele Taine, cu trupul şi sângele lui Hristos, nu i se cuvine să mănânce carne de animale. La ce mi-ar folosi această carne de vreme ce gust din Preacuratul Său trup şi sânge, din Taina dumnezeiască dătătoare de viaţă? Oare nu-mi dă ea îndestul viaţă, pace, bucurie, tărie sufletească şi trupească? Oare nu mi-ar ajunge să mă hrănesc cu verdeţuri sau cu peşti, hrană mult mai uşoară?

Ce ţi se pare de mirare că ţi se oferă drept mâncare şi băutură trupul şi sângele Domnului? Aşa cum ţi-a dat drept hrană carnea animalelor create de El, ţi S-a dat, în cele din urmă, drept hrană pe Sine; Cel ce te-a nutrit din sânul maicii tale, acela S-a oferit să te nutrească cu Trupul şi sângele Său. Atunci când ai supt laptele mamei, ai supt şi însuşiri ale mamei, duhul ei; întocmai şi acum, o dată cu trupul şi sângele Domnului primeşti în tine Duh şi Viaţă din Domnul. Sau, aşa cum în pruncie trăiai cu laptele mamei, tot astfel, după ce ai crescut şi te-ai făcut om păcătos, trăieşti nutrindu-te cu sângele celui ce ţi-a dat viaţă, ca să fii viu şi să sporeşti duhovniceşte, până ce te vei face om al lui Dumnezeu, sfânt, blând; pentru ca, aşa cum ai fost cândva fiul mamei tale, să fii acum fiu al lui Dumnezeu, educat de El, nutrit cu trupul şi cu sângele Său, adică cu Duhul Său, fiindcă trupul şi sângele Său sunt „Duhul care dă viaţă" (cf. Ioan 6, 63), şi să te faci moştenitor Împărăţiei Cerurilor, pentru care ai fost creat şi pentru care trăieşti.

Copii! Ţineţi minte că Iisus Hristos v-a iubit atât de mult, încât vă cheamă la Sine în fiecare an, de câteva ori, la Dumnezeiasca şi Dătătoarea de viaţă cină a Sa, la care vă dă drept hrană preacuratul, dumnezeiescul Său Trup, ca să trăiţi teferi, sănătoşi nu numai aici, în vremelnicie, ci şi în cer, fără de sfârşit. De aceea se cuvine să aduceţi multe mulţumiri Creatorului şi Mântuitorului vostru pentru dragostea nemăsurată pe care v-o poartă vouă şi părinţilor voştri, fraţilor şi surorilor, tuturor oamenilor.

Nădejdea creştină este nădejdea noastră în Hristos şi în fericirea veşnică, făgăduită de Hristos. El este tot ce ne-am putea dori să avem mai de preţ în această viaţă. „El

va mântui poporul Său de păcatele lor“ (Matei 1, 21). „Bucura-m-aş să mă duc la Rai, dar păcatele nu mă lasă“, spun mulţi creştini, care habar n-au de nădejdea creştină, ca şi cum păcatele ar fi un zid de netrecut. Nu este aşa. Aş zice că acest zid a fost năruit prin cruce, prin moartea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, care a deschis Raiul lui Dumnezeu celor ce se căiesc. De aceea vin şi stărui că trebuie să învăţăm cum să nădăjduim în Hristos, fiindcă nu orice nădejde este creştinească, adevărată, mântuitoare. Voi arăta, deci, calităţile nădejdii creştine: temeinicie, tărie, deplinătate. Mai sunt şi alte caracteristici după care putem şti că avem nădejde creştină. Voi spune că nădejdea creştină respiră prin rugăciune aşa cum respirăm aerul prin plămâni; se susţine şi se întăreşte prin Dătătoarele de viaţă Taine, prin citirea şi ascultarea cuvântului lui Dumnezeu şi a scrierilor Sfinţilor Părinţi, prin virtuţile fiecăruia dintre noi. Voi arăta că, întrucât creştinul este fiinţă liberă şi raţională, creată după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, dar şi căzută (din proprie voinţă) sau îndepărtată de Dumnezeu prin fărădelegi, trebuie să se apropie, prin credinţă, nădejde şi dragoste, de chipul său cel dintâi. Vom da sfat fiecărui creştin să se cerceteze pe sine cu luare aminte: ce anume reprezintă în fiinţa lui asemănarea cu Dumnezeu, partea sa de nemurire; îi voi spune să-şi îndrepte atenţia spre inimă, să ţină seama de cerinţele ei, care se vădesc de cele mai multe ori în conştinţa omului, şi să le satisfacă neîntârziat. Inima ne cere să credem în Dumnezeu şi în posibilitatea de a ne uni cu El, fiindcă ea îşi găseşte în Dumnezeu pacea şi fericirea. Dar ea se poate lăsa şi amăgită, prin uneltirile duhului întunericului şi prin stricăciunea originară, de toate cele pământeşti care nu-i aduc nici pace, nici viaţă, nici fericire, ci doar necazuri şi suferinţă, Unirea inimii cu Hristos, prin dragoste şi credinţă - aceasta le-o vom dori celor ce vor asculta cuvântul nostru despre nădejde. Să curmăm nădăjduirea noastră în bunurile pământeşti, în oameni, în onoruri, în bogăţie, în desfătări trupeşti, iată caee trebuie să ne fie unică dorinţă. Ne înecăm în păcate şi de multe ori ne cuprinde urâtul, disperarea, pierim de mulţimea păcatelor. Eu aş vrea ca privirile tuturor să se îndrepte către nădejdea noastră - Hristos, când ne aflăm în păcat, în necazuri, în toate împrejurările vieţii, fericite sau nefericite, să pot convinge că El este Dumnezeul celor ce se căiesc şi Mântuitorul celor ce se mântuiesc. Să arăt că viaţa noastră este în Hristos, ca şi fericirea, lumina, bogăţia, mâncarea, băutura - totul - şi să-i învăţ pe oameni că trebuie să tindă toată viaţa spre Hristos, că spre supremul ţel al vieţii noastre, iată ce mi-aş dori cel mai mult să fac. Iisus este izvorul a tot ce e viu. Aş vrea să pot face astfel încât fiecare dintre voi să-L numească din toată inima pe Iisus „Iisusul meu“, „Mântuitorul meu“. Să ne ferească Dumnezeu să ajungem să strigăm vreodată: „Doamne, cine a crezut în ceea ce a auzit de la noi? Şi braţul Domnului cui s-a descoperit?" (Ioan 12, 38; Cf. Isaia 53, 1).

Domnul este adevărul. Tot ceea ce a spus Domnul este adevăr curat, nu lasă nici urmă de îndoială. Deci avem nădejdea că Dumnezeu va veni din nou să judece viii şi morţii, că viaţa veacului ce va să fie există, precum şi fericirea drepţilor şi chinurile păcătoşilor.

Nădejdea creştină ar putea fi caracterizată după cum urmează: roagă-te şi nădăjduieşte; nevoieşte-te şi nădăjduieşte; nevoieşte-te căutând să treci prin poarta cea strâmtă. „Stăruiţi în rugăciune, priveghind în ea cu mulţumire" (Coloseni 4, 2).

Cel ce vine la Sfântul Potir având în inimă vreo patimă este Iuda, cel ce vine să-L sărute făţarnic pe Fiul Omului.

Rugăciunea nădăjduieşte să primească tot ce cere. Dragoste întreit strălucitoare, miluieşte-mă!

Nu-mi dau seama cum ar putea un om întreg la minte să pună la îndoială un adevăr dumnezeiesc revelat prin Iisus Hristos, mărturisit de apostoli, pecetluit cu sângele nenumăratelor cete de mucenici, propovăduit de sfinţiţii slujitori ai Bisericii, de cuvioşi şi de toţi sfinţii, dătător de viaţă inimilor noastre. Şi totuşi există asemenea nefericiţi care stau la îndoială, se clatină într-o parte şi în alta, cutremuraţi de nişte şovăieli lăuntrice apăsătoare ca piatra, muşcătoare ca vipera, ucigaşe ca diavolul, înşelaţi de înşelătorul nevăzut, de ucigaşul fără de cruţare. Oare de ce se întâmplă aşa? De ce suntem atunci atât de absurzi, de proşti, de monstruoşi şi pe deasupra întunecaţi şi trişti? Vai, nu ştiu de ce. „După roadele lor îi veţi cunoaşte" (Matei 7, 16). După aceste îngrozitoare consecinţe în sufletul nostru ne putem da seama de unde se trag toate, după urmele crimei îl caut pe criminal. Totul vine de la vrăjmaşul nostru - diavolul. El este ucigaşul. El ne ucide sufletul prin necredinţă şi îndoială, ne torturează. Dar şi noi suntem nechizuiţi când dăm ascultare şoaptelor mincinosului, ucigaşului, potrivnicului lui Dumnezeu. Când îţi vei descoperi în minte o adversitate faţă de Dumnezeu, o îndoială cu privire la firea triipostatică a Dumnezeirii, în privinţa relaţiei dintre cele trei persoane şi a altor adevăruri asemănătoare, fii sigur că vrăjmaşul lui Dumnezeu şi al omului se află în tine. Crezi de mult în Sfânta Treime Cea Dătătoare de viaţă şi nedespărţită, te bucuri de mult de milele Ei, de viaţa pe care ţi-o dă, de pacea Ei şi de toate cele bune care îţi vin de la Ea; deci nu te îndepărta de Ea, ţine-te până la moarte împotriva vrăjmaşului comun.

Credinţa dă pace şi dulceaţă; necredinţa dă nelinişte şi venin.

Când te rogi, fă totul cu înţelegere. Când torni untdelemn în candelă gândeşte-te că în fiecare zi şi minut ale vieţii tale Dătătorul de viaţă te ţine în viaţă prin Duhul Său Preasfânt şi că în fiecare zi, prin somn în privinţa trupului şi prin rugăciune şi cuvântul lui Dumnezeu în privinţa sufletului, toarnă în tine untdelemnul vieţii, pentru a menţine vie flacăra sufletului şi trupului tău. Când pui o lumânare înaintea icoanelor adu-ţi aminte că viaţa este întocmai ca o lumânare: când încetează să ardă, se stinge. Şi că unii o fac să ardă mai repede decât s-ar cuveni, prin patimi, prin prisos de mâncare, de vin şi de alte desfătări.

Întrucât primul nostru dascăl în ale rugăciunii este Biserica, ea fiind învăţată să se roage în chip minunat de însuşi Duhul Sfânt, deoarece noi înşine „nu ştim să ne rugăm cum trebuie" (Romani 8,26), datoria fiecărui creştin este să-şi însuşească limba maicii Sale - Biserica. Mare păcat face cel ce nu o cunoaşte îndeajuns. Păcat, mai ales pentru cei care, învăţând limbi străine, n-au vrut să înveţe limba Maicii mântuitoare. În general, toţi trebuie să înţeleagă şi să înveţe limba slavonă.

Iată mijloacele care chezăşuiesc nădejdea creştină: rugăciunea, mai cu seamă cea deasă, mărturisirea sinceră a păcatelor când ne rugăm, citirea deasă a cuvântului lui Dumnezeu şi mai ales împărtăşirea cât mai deasă cu De viaţă făcătoarele Taine, cu trupul şi sângele lui Hristos.
Iată călăuzele noastre în nădejdea creştină: Domnul Iisus, Preacurata Sa Maică, toţi sfinţii, proorocii, apostolii, mucenicii, ierarhii, cuvioşii; toţi s-au îndreptat spre Dumnezeu în nădejdea mântuirii şi nimeni nu s-a ruşinat, toţi s-au mântuit. „Nădejdea nu ruşinează" (Romani 5, 5), spune Scriptura, nici nu a ruşinat vreodată.

Cum se vădeşte nădejdea creştină în raport cu viaţa noastră aici pe pământ? Prin iertarea păcatelor, în care trăim neîncetat: „Dacă va păcătui cineva, avem Mijlocitor către Tatăl. El este jertfă de ispăşire pentru păcatele noastre" (1 Ioan 2, 1-2). În raport cu viaţa viitoare: „Dacă El se va arăta, noi vom fi asemenea Lui" (1 Ioan 3, 2). „Atunci cei drepţi vor străluci ca soarele" (Matei 13, 43). „Şi unde sunt Eu, acolo va fi şi slujitorul Meu; Mă duc să vă gătesc loc" (Ioan 11, 26; 14, 2). „Cetatea noastră este în ceruri, de unde şi aşteptăm Mântuitor pe Domnul Iisus Hristos, care va schimba la înfăţişare trupul smereniei noastre" (Filipeni 3, 20-21).

Încă un mod de a nădăjdui. Iată, dau năvală asupra inimii patimile; ca un şuvoi puternic şi îţi este greu să le ţii stavilă. Zi în sinea ta: „Patimile se luptă cu mine, ci însuţi mă sprijineşte şi mă mântuieşte, Mântuitorul meu. Din tinereţile mele vrăjmaşul mă ispiteşte şi cu desfătări mă aprinde, iar eu, nădăjduindu-mă spre Tine, Doamne, îl biruiesc pe el" (primul antifon, glas 4 şi 8).

Nenorocirea unor creştini li se trage de-acolo de unde le lipseşte nădejdea. Simte omul că i se strânge inima, că îl cuprinde urâtul, o păcătoasă lehamite. Ce să facă dacă nu are în inimă nădejde creştină? Caută mijloace nefireşti de a scăpa de strâmtorarea inimii şi de lehamite în distracţii ucigătoare de suflet, nu se gândeşte să vină la Hristos, „al cărui jug este bun şi nu apasă inima, iar povara uşoară“ (cf. Matei 11,30), nici la rugăciune şi căinţă de păcate, nici la cuvântul lui Dumnezeu, „de folos spre învăţătură, spre mustrare, spre îndreptăţirea celor întru dreptate" (2 Timotei 3, 16; Cf. Romani 15, 4). De cele mai multe ori, aşa se întâmplă. De aici nevoia unor oameni de a merge la teatru, de a căuta alte multe distracţii. Recurg şi la sinucidere. Nădejdea, când prinde putere în sufletul rugătorului îl poate ajuta mult ca să dobândească o experienţă în a şti cum să ceară. Cel ce se scrutează atent pe sine îşi dă seama în ce constă această experienţă.

Rugătorul trebuie să creadă că nu există greşală pe care să nu-i o poată ierta Domnul. „Datoria aceea ţi-am iertat-o fiindcă m-ai rugat" (Matei 18, 32). Nu există păcat care să nu poată fi iertat de iubitorul de oameni-Dumnezeu; „Sângele lui Iisus, Fiul Lui, ne curăţeşte de tot păcatul" (1 Ioan 1, 7) (ca pe Maria Egipteanca). „Dacă va păcătui cineva, avem Mijlocitor către Tatăl pe Iisus Hristos cel drept" (1 Ioan 2, 1).

Nădejdea presupune aşteptarea unui bine de care duci lipsă: „Iar dacă nădăjduim ceea ce nu vedem, aşteptăm prin răbdare" (Romani 8, 25). Dar întrucât cel mai mare bine la care putem spera este să nu mai păcătuim deloc şi întrucât nu avem acest bine suferim zilnic de păcat, care ne poate duce la veşnică pieire, nădejdea creştină trebuie îndreptată spre Hristos, ca spre izbăvitorul de păcate şi Mântuitorul nostru.

După cum toate cele necesare existenţei noastre fizice ne vin de la la pământ, aer, foc şi apă, tot aşa cele necesare vieţii spirituale, gândurile, impulsurile luminoase, bune, mântuitoare ale inimii ne vin de la Dumnezeu, deşi nu ne dăm seama, fiindcă gândurile şi impulsurile inimii nu pot fi văzute. „Duhul suflă unde voieşte şi auzi glasul lui" (cf. Ioan, 3, 8). „Nu că de la noi înşine suntem destoinici să cugetăm ceva, ca de la noi inşine, ci destoinicia noastră este de la Dumnezeu" (2 Corinteni 3, 5).

Când primeşti De viaţă dătătoarele Taine, închipuieşte-ţi cu nestrămutată convingere că însuşi Hristos se află sub înfăţişarea pâinii şi a vinului. Scrie, în gând, pe ele Iisus Hristos şi acest înscris trece-1 din gând în inimă, aşază-1 în străfundul ei pe oaspetele Dătător de viaţă. De vei primi Sfintele Taine cu o asemenea credinţă, fiinţa ta lăuntrică nu va întârzia să se bucure de roadă, puterile sufletului vor afla o

pace adâncă, vei simţi în toate o uşurare fără seamăn. Dumnezeu ne dă cele bune pe măsura credinţei noastre; în măsura în care îţi este pregătită inima să le primeşti, Trupul şi Sângele Domnului devin un cărbune aprins pe inima credinciosului, Biserica devine cer, altarul - tronul vieţii de pe care coboară Dumnezeu ca să dea hrană credincioşilor Săi şi viaţă, prin Preacuratele Sale Taine. „Mari şi minunate sunt lucrurile Tale, Doamne" (Apocalipsa 15, 3). Tu, Doamne, ne pregăteşti din vreme pentru contemplarea tronului dumnezeiesc şi a Celui ce stă pe el, prin arătarea tronului pământesc din biserică, prin contemplarea cu ochii credinţei a Celui ce stă pe el.

Când îi vei cere lui Dumnezeu daruri duhovniceşti, de pildă, înţelepciune, credinţă, nădejde, dragoste, blândeţe, smerenie, să-ţi aduci aminte că eşti chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, că, într-un fel, chipul tău poartă sigiliul lui Dumnezeu şi toate bogăţiile sufletului sunt cuprinse în Dumnezeu ca într-o comoară („comoara bunătăţilor"), noi putând scoate de acolo orice bogăţie duhovnicească, prin rugăciunea credinţei, prin răbdare, curăţindu-ne de toată întinăciunea. Zi către Domnul: sufletul mi-a venit de la Tine, de la Duhul Tău nemărginit şi atotdesăvârşit. Iată-mă acum, Stăpâne, sărac, sărace îmi sunt înţelepciunea şi judecata, sărac sunt şi în credinţă, nădejde, dragoste, blândeţe, smerenie; caută spre râvna inimii mele şi dă-mi înţelepciunea Ta, „credinţă neruşinată, nădejde neclintită, dragoste nefăţarnică." (A 8-a rugăciune a preotului la Utrenie).

Supunerea fiilor duhovniceşti faţă de Biserică trebuie să înceapă printr-o desăvârşită încredere în rugăciunile Bisericii, Tainele şi rânduielile sale şi să se încheie cu respectarea în fapt a poruncilor Sale.

Cu ochii inimii poţi vedea limpede cum te ţine Domnul mereu sub stăpânirea Sa, prin legile conştiinţei.

Cei ce vin mâncaţi la sfintele slujbe se încarcă de bunăvoie pe sine o povară inutilă şi vătămătoare, făcând ca inima să le devină surdă înainte chiar de a fi început să se roage, punând oprelişti cugetărilor şi simţămintelor sfinte ca să nu poată pătrunde în inimă. Trebuie să avem mare grijă să nu mâncăm înainte de sfintele slujbe. Aceasta este necesar fiindcă „împărăţia lui Dumnezeu nu este mâncare şi băutură" (Romani 14, 17); cu alte cuvinte, Dumnezeu nu poate împărăţi într-o inimă îngreuiată de mâncare şi băutură.

Domnul este foarte aproape de fiecare dintre noi, mai ales de creştinul care vieţuieşte în sfinţenie, pentru că inima şi trupul său sunt templu al Duhului Sfânt.

Cunoscând aceasta, cât de uşor ne vine să ne rugăm în orice loc! „Aproape de tine este cuvântul - cel al rugăciunii sau al lui Dumnezeu - căruia I te rogi - în gura ta şi în inima ta“ (Romani 10, 8).

Păcatul închide ochii inimii. Hoţul crede că Dumnezeu nu-1 vede. Curvarul, dedându-se destrăbălării, crede că Dumnezeu nu-1 vede; arghirofilul, mâncăciosul, beţivul cred că îşi pot ascunde patimile. Dar Dumnezeu îi vede şi îi judecă. „Căci sunt gol şi m-am ascuns“ (Facerea 3, 10). Aşa îşi zice, prin ceea ce face, tot păcătosul care se ascunde de Dumnezeu, Cel omniprezent.

Faptul că Dumnezeu este întotdeauna cu noi este învederat de Dumnezeieştile, Dătătoarele de viaţă Sale Taine; în ele Domnul se face perceptibil prin simţuri, îngăduie mâinilor inimii noaste să pipăie rănile cuielor cu care a fost răstignit, să pună degetul pe coasta Sa.

Ori de câte ori m-am rugat cu credinţă. Dumnezeu M-a ascultat şi mi-a îndeplinit rugăciunea.

Cea mai mare parte a vieţii suntem bântuiţi de neîncredere, puţină credinţă, necredinţă; „avem ochi, dar nu vedem, avem urechi, dar nu auzim, inima ne este învârtoşată" (cf. Marcu 8, 17-18). Trebuie să ne ferim de învârtoşarea inimii.

Omul este chipul lui Dumnezeu, chipul viu al Dumnezeului Celui viu. Sufletul omului, mai ales în al omului credincios şi făcător de bine, se reflectă lumina Dumnezeirii, perfecţiunea ei. „Fiţi sfinţi, pentru că Eu, Domnul Dumnezeul vostru, sunt sfânt“ (I Petru 1, 16 şi Leviticul 19, 2).

Sufletul celui dintâi om i-a fost dat aceluia de Dumnezeu. Date de Dumnezeu sunt şi sufletele tuturor oamenilor care au urmat lui Adam. Toţi oamenii sunt suflarea Lui, a Duhului Dumnezeiesc, toţi ca unul trebuie să fie poporul Său. „După cum Tu, Părinte, întru Mine şi Eu întru Tine - se ruga Mântuitorul Tatălui ceresc - aşa şi aceştia în Noi să fie una“ (Ioan 17. 21). Şi fiindcă sufletele noastre sunt de la Dumnezeu, este firesc ca şi Dumnezeu să fie întotdeauna aproape de noi, cum sunt părinţii aproape de copii. Aşa cum părinţii îşi cunosc copiii, cu atât mai mult îşi cunoaşte Domnul oamenii Săi, poporul Său, binecuvântat întru Hristos. „Eu sunt păstorul cel bun şi cunosc pe ale mele (oile) şi ale Mele Mă cunosc pe Mine“ (Ioan 10. 14).

Folosindu-te de obişnuitele cunoştinţe omeneşti îţi poţi însuşi perfect o anumită disciplină şi, de cele mai multe ori, ceea ce ai învăţat la şcoală nu ţi se va şterge

din minte toată viaţa. În privinţa credinţei nu este aşa. Adică ai aflat o dată, ai prins nişte lucruri, le-ai „pipăit" şi gata, te gândeşti. „obiectul credinţei mi-a rămas în suflet, limpede, l-am înţeles, îl voi iubi toată viaţa". Nu este aşa. El, acest „obiect" ţi se va părea de o mie de ori obscur şi îndepărtat, ba chiar vei avea impresia uneori că ţi-a „scăpat" cu totul şi că, după ce ţi s-a părut că-1 iubeşti, că trăiai şi respirai prin el, ţi-a devenit deodată cu totul indiferent. Ca să nu ţi se întâmple aşa, trebuie să cureţi mereu calea ce duce spre credinţă şi să o faci cu lacrimi şi cu suspine, ca să o poţi vedea, însuşi, cuprinde cu inima şi cu sufletul. Nepăsarea faţă de credinţă este urmarea păcatului.

Şi în gura noastră cuvântul este creator, formând sunete articulate; o dată cu cuvântul iese duhul viu al omului, care nu se desparte de gând şi de cuvânt. După cum vedeţi, cuvântul prin însăşi natura sa este creator chiar şi în noi. Atunci de ce mai suntem neîncrezători şi sceptici faţă de forţa creatoare a cuvântului? De pildă, când ne rugăm, de ce nu suntem convinşi că această slujire prin cuvânt ne aduce negreşit milostivirea Stăpânului? Fiindcă cuvântul îşi crează mereu trup sieşi. Sunetele distincte, vorbele puse pe hârtie, cărţile nu sunt oare carnea în care s-a îmbrăcat cuvântul? Dar noi n-am ţinut seama de aceasta, am ajuns să credem că este ceva ce nu merită o prea mare atenţie. Nu numai firea dumnezeiască este creatoare, ci, prin darul dumnezeiesc, şi firea creaturilor Sale însufleţite, cu călăuzirea lui Dumnezeu, Care a spus: „Creşteţi şi vă înmulţiţi" (Facerea 1, 28). Sub puterea lui Dumnezeu, sufletele creaturilor însufleţite îşi cresc loruşi trupuri. Astfel, oamenii prin puterea pe care le-a dat-o Dumnezeu cresc şi se înmulţesc pe pământ până în ziua de astăzi. Oamenii şi animalele îşi fac cele de trebuinţă vieţii, dar mai ales omul, creatură prin excelenţă născocitoare, care uimeşte prin creativitatea sa infinită în toate domeniile. Deoarece Dumnezeu- Cuvântul este Creatorul omniprezent, faptele Sale sunt răspândite pretutindeni, deşi nu la nesfârşit; creează, face şi, dacă este de trebuinţă, preface.

Dumnezeu este Fiinţă atât de simplă, încât mai repede decât fulgerul şi decât gândul ne poate cerceta sufletul, chiar fără să ne dăm seama. De aceea se şi spune: „împărăţia lui Dumnezeu nu va veni în chip văzut (...) căci împărăţia lui Dumnezeu este înăuntrul vostru" (Luca 17, 20-21). Deci nu poate fi stabilită clipa venirii împărăţiei lui Dumnezeu în sufletul nostru. Îndată ce ai izgonit păcatul din inimă, ea poate veni în orice clipă şi nu-ţi vei putea da seama cum şi când. Momentul respingerii categorice a păcatului din inima noastră este şi cel al înstăpânirii absolute a lui Dumnezeu în noi. Fiindcă Dumnezeu se înstăpâneşte şi împărăţeşte în noi pe măsură ce ne curăţim de păcate. Pe măsura credinţei noastre de viaţă dătătoarele Taine ne curăţă şi ne sfinţesc, deretică îndată cămara sufletului nostru. Dar şi diavolul şi duhurile rele sunt fiinţe simple, deşi nici pe departe desăvârşite în

simplitatea lor şi mult limitate; şi ele lucrează cu iuţeala fulgerului şi a gândului asupra sufletului nostru. Clipa când simţi că te-ai legat de cele pământeşti, sau cea când inima ţi-a fost atrasă de păcat, ca şi cea când te-ai îndoit de adevăr este momentul intrării diavolului în tine, care îţi poate trezi în inimă orice patimă, pentru ca mai târziu, pe măsură ce o accepţi, să pună stăpânire pe tine şi să te ducă unde vrea, ca pe un captiv, legat de mâini şi de picioare. Dacă ne opunem diavolului, el caută să ne oprească râvna spre credinţa izvorâtă din inimă, spre gânduri şi simţăminte cucernice, ne întunecă mintea şi inima cât poate mai mult. Pentru a-1 birui şi a ni-1 îndepărta din inimi, trebuie să ne întărim inima prin credinţa în Iisus Hristos Domnul, să nu uităm că diavolul lucrează în noi şi că gândurile, pornirile inimii, voinţa ne sunt din această pricină păcătoase, potrivnice lui Dumnezeu. De aceea caută să îndepărtezi de la tine, cu hotărâre, din toată inima, aceste gânduri, ca să-ţi smulgi - ca să zic aşa - din răsputeri inima din legăturile păcatului, aşa cum s-a smuls Samson care se înurcase în frânghii, şi vei reuşi să rupi acele legături ale iadului ca pe nişte aţe. . cu puterea lui Iisus Hristos şi cu harul Sfântului Duh.

Când ne rugăm, se cuvine să ţinem minte că suntem unul altuia mădulare şi că trebuie să ne rugăm unii pentru alţii şi pentru toţi după cum ni se arată în rugăciunea „Tatăl nostru". Ne stau drept pildă apostolii şi toţi sfinţii. Dacă nu vei uita aceasta şi te vei ruga pentru semenii tăi şi sfinţii se vor ruga pentru noi, ca şi mădulare ale împărăţiei lui Hristos, ale Bisericii unice, ale aceluiaşi trup. „Cu măsura cu care măsuraţi vi se va măsura" (Matei 7, 2).

Domnul îmi este viaţa, respiraţia, puterea, lumina, pacea, bucuria, mâncarea şi băutură; ce îi voi da în schimb Binefăcătorului meu, cu ce mă voi răsplăti? Cu ajutorul Său, îi voi aduce în schimb supunere, supune-mă-voi voinţei Sale, voi îndeplini poruncile Sale. „De Mă iubiţi - zice Domnul - păziţi poruncile Mele“ (Ioan 14, 15). Strădui-mă-voi să-I fiu pe plac, căutând împărăţia lui Dumnezeu şi adevărul Său şi fără a pune preţ, cu nici un chip, pe bunurile pământeşti, aşezându-le mai presus de cele cereşti; nu-mi voi lipi inima de nimic dintre cele pământeşti. O, Doamne! Fii Tu acela care să-mi dea puterea de a face acestea. Întăreşte-mă cu dreapta Ta. Dă-mi a-mi pune nădejdea numai în Tine, Cel ce mă nutreşti cu de toate, Cel ce nicicând nu m-ai părăsit.

Viaţa este putere de viaţă făcătoare. De aceea Dumnezeu, care este Viaţa primordială, cea din care au purces toate, este o putere infinită, care dă viaţă. De aceea îngerii se mai numesc Puteri cereşti, de aceea şi sufletul nostru este tot o putere. Îngerii şi oamenii sunt puteri aduse la viaţă de Viaţa primordială, puse în mişcare, călăuzite, întărite de puterea primordială, pentru a sluji în mod raţional şi

în libertate Vieţii primordiale. Moartea este puterea care ucide. În împărăţia fiinţelor vii în care Dumnezeu crease totul pentru viaţă, prima putere distructivă a apărut în persoana diavolului şi de la ea a trecut la oameni şi celelalte creaturi ale pământului, fiindcă „făptura a fost supusă deşertăciunii - s-a făcut roabă putreziciunii - nu din voia ei, ci din cauza aceluia care a supus-o“ (Romani 8, 20). Adică omul s-a supus celei dintâi putere aducătoare de moarte - diavolului. Dar fiindcă diavolul este o forţă inteligentă, lucrează asupra minţii noastre cu puterea inteligenţei diabolice, după ce mai întâi ne-a vătămat-o cu suflarea lui otrăvită şi a căutat să ne-o îndepărteze de Dumnezeul vieţii prin îndoială şi neîncredere în atotputernicia Sa, în însuşirile Sale neschimbătoare; ne desparte de Dumnezeul iubirii prin duhul vrajbei, răutăţii, zavistiei, de Dumnezeul-Duh prin legarea puternică a inimii noastre de cele materiale, de bunurile pământeşti. Ne dăm seama că dependenţa vinovată, nefirească a inimii noastre de toate acestea provine de la puterea care ucide sufletul, după cum tot aceasta lucrează în inima noastră când ne umplem de ură, de neîncredere, de toate păcatele, când cădem în deprimare şi deznădejde, când ne împotrivim poruncilor lui Dumnezeu. Şi Domnul Dumnezeu vine ca o putere în inima noastră mai cu seamă prin dragoste: „Că iubirea ca moartea e de tare“ (Cântarea cântărilor 8, 6), puterea tuturor virtuţilor, care înlătură toate opreliştile ridicate de puterile iadului în inima noastră.

Atunci când te rogi, fie că te afli sau nu în faţa icoanelor, trebuie să vii întotdeauna cu nădejdea că vei primi ceea ce ceri; de pildă izbăvire de necazuri, de bolile sufletului, de păcate, fiindcă şi ceea ce ţi s-a dat până atunci de mii de ori ţi s-a dat tot din mila lui Dumnezeu şi a Stăpânei noastre Maica Domnului. Dacă îţi va lipsi nădejdea că vei primi ceea ce ceri sau te vei îndoi că ţi se va asculta rugăciunea, ar fi din partea ta nebunie curată, orbire.

Dacă îţi va spune careva: “De ce te rogi la icoane neînsufleţite, crezi că te vei alege cu vreun folos?", răspunde-i că folosul pe care îl primim de la icoane este neasemănat mai mare decât de la oamenii cei mai buni şi mai săritori. Spune-i că de la icoane primim întotdeauna putere harică şi ajutor sufletelor noastre, izbăvire de păcate, de supărări, de boli. Folos primim mai cu seamă de la icoanele Mântuitorului şi Maicii Domnului. Că fie şi numai contemplarea lor cu credinţă izvorâtă din inimă, închipuindu-ne că avem în faţă oameni vii şi apropiaţi, ne izbăveşte de suferinţe cumplite, de patimi, de bezna cea din suflet. Că aşa cum atingerea de îmbrăcămintea Mântuitorului şi de mâinile apostolilor însănătoşea bolnavii, cu atât mai vârtos icoanele cu chipul Mântuitorului şi al Maicii Domnului au puterea de a-i vindeca pe credincioşi de tot necazul, prin credinţă în Domnul şi în Maica lui Dumnezeu.

Aş putea să-mi imaginez înlăuntrul sufletului milioane de chipuri, de pildă, toate ale Maicii Domnului; aş zugrăvi-o cu mintea în toate felurile şi toate înfăţişând aceeaşi persoană vrednică de veneraţie, ca şi Ea însăşi. După cum Monada cea de dinainte de fire, dătătoare de viaţă, a conceput, a creat prin cuvântul ziditor şi a sfinţit prin Duhul Sfânt o infinitate de chipuri inteligibile după însuşi modelul Său, care sunt Puterile cereşti, aşijderea Tatăl a conceput, iar Fiul, însuşi Chipul cel viu al Tatălui, a creat şi a sfinţit prin Duhul Sfânt şi un chip al Său sensibil şi inteligibil totodată - omul. De la apariţia aceluia, la început chip unic, creează, spre uimirea noastră, până în ziua de astăzi asemenea chipuri. Şi toate sunt vii, nespus de frumoase, după asemănarea lui Dumnezeu, dăinuitoare, veşnice. Aşijderea şi eu, oricât de multe icoane aş face, pe toate le voi considera adevărate, vrednice de cinstire, îmi voi pleca genunchii înaintea lor, cu condiţia să corespundă chipurilor (imaginilor) vii ale sfinţilor lui Dumnezeu. Ce ne-ar putea împiedica să avem atâtea chipuri ale Mântuitorului Hristos, câte chipuri reale de creştini există? Orice icoană a Mântuitorului este chipul Său vrednic de cinstire, care străluceşte în sufletul oricărui creştin adevărat.

Printr-o frumoasă şi pioasă tradiţie, ţinem în bisericile noastre icoana Mântuitorului şi ne rugăm înaintea ei. Este o cerinţă vitală a sufletului nostru. Domnul însuşi, cu Dragostea care îi este proprie, doreşte să Se facă închipuit în noi, după cum spune apostolul: “O, copiii mei, pentru care sufăr durerile naşterii; până ce Hristos va lua chip în voi!“ (Galateni 4. 19). Sau: „Hristos să se sălăşluiască cu credinţă în inimile voastre” (Efeseni 3, 17). Dar cum am putea să ni-L reprezentăm cu inima pe Hristos, fără ca mai înainte să nu ni-L fi reprezentat perceptibil, prin simţuri, ca şi cum L-am vedea cu ochii noştri? Iată de ce ţinem icoanele Mântuitorului, Maicii Domnului, ale altor sfinţi. Dragostea pe care le-o poartă creştinii, dornici să le aibă chipurile mereu în minte şi în inimă, ţine de însăşi natura noastră, deopotrivă senzorială şi spirituală, care îşi doreşte reprezentarea lor iconografică, spre a-i aşeza în locurile cele mai de cinste, în case, ca şi în inimi, în casa sufletului nostru, oferindu-le acolo locul de onoare şi venerându-i, mai întâi de toate prin plecăciunile inimii şi numai după aceea ale genunchilor. Şi cât de mult răspunde cinstirea icoanelor iconomiei dumnezeieşti! Cerul ne răspunde prin icoane aşa cum dădea răspuns Domnul de pe altarul tămâierii, din cortul vechilor evrei. Multe dintre ele strălucesc prin facere de minuni.

“Iată, stau la uşă şi bat!” (Apocalipsa 3, 20). Aceasta înseamnă că Domnul stă mereu la uşa sufletului nostru, închisă sau zăvorâtă pentru El din pricina păcatelor şi a patimilor de tot felul, iată stau. Vă rugaţi, iar El stă chiar la uşa inimii voastre, luând aminte la fiecare mişcare a inimii, la orice simţământ.

Doamne! Dă-mi inimă simplă, neprefăcută, fără răutate, deschisă, credincioasă, iubitoare, generoasă.

Când stăm de vorbă cu cineva, suntem convinşi că ne aude, indiferent de distanţa care ne separă de cel cu care vorbim şi care poate fi, uneori, considerabilă. Putem fi convinşi de aceasta, deoarece primim răspunsurile aşteptate, ştiind că şi cuvintele noastre produc în conştiinţa interlocutorului aceleaşi reprezentări şi aceleaşi dispoziţii sufleteşti ca şi în noi înşine. Sau luăm cuvântul la vreo adunare, în faţa unei asistenţe numeroase, şi suntem convinşi că în aceeaşi clipă toţi ne ascultă, iar atunci când vorbim din inimă, cuvintele noastre nimeresc în inima ascultătorilor, producând reflecţii şi stări sufleteşti pozitive. În acelaşi chip, vorbind cu Dumnezeu sau cu sfinţii, când ne rugăm, nu trebuie să ne îndoim câtuşi de puţin că spusele noastre, pornite din adâncul inimii, n-ar fi ascultate (Nu vorbesc de Dumnezeu, care este pretutindeni, ştie tot, ştie şi ce avem în inimă). Suntem ascultaţi mult mai bine decât ne dau ascultare oamenii, fiindcă lumea duhurilor este simplă, necompusă şi de aceea şi răspunsurile la cererile noastre vin mai simplu, sunt mai înţelepte şi mai folositoare decât cele ale persoanelor de pe pământ, din cauza simplităţii duhurilor, a faptului că locuitorilor cerului lumina le vine direct de la Dumnezeu. Acest lucru trebuie considerat realitate, care nu are nevoie să fie demonstrată, mai mult, este un lucru cu totul obişnuit. Ca şi în primul caz, când suntem convinşi că suntem ascultaţi de cei cu care stăm de vorbă pe pământ.

Când ne rugăm, Dumnezeu şi sfinţii ne ascultă întocmai ca într-o conversaţie între două sau mai multe persoane, sau precum credincioşii care ascultă o predică în biserică, sau ostaşii care ascultă de comandant. Suntem ascultaţi chiar income-parabil mai bine decât într-o conversaţie obişnuită. Fiindcă atunci când îi dăm ascultare unuia, nu ştim ce are în inimă şi în gând şi se poate întâmpla să spună una şi să aibă în inimă cu totul altceva. Nu acelaşi lucru se întâmplă cu Dumnezeu şi cu sfinţii. Ei văd ce avem în minte şi în inimă, Dumnezeu ca un Atotştiutor, sfinţii prin harul Duhului Sfânt, în care neschimbat sălăşluiesc şi îşi pot da seama dacă cuvintele noastre sunt întocmai gândurilor pe care le avem în inimă şi dacă, într-adevăr, corespund pe deplin, iar inima, la rândul său este credincioasă, înfrântă şi smerită, arde sau nu de dragoste şi de râvnă („cu umilinţă la Tine cădem“) şi cu dorinţa de a obţine ceea ce am cerut, ei vor răspunde cu dragoste rugăciunii noastre şi ne vor da cele cerute. Dumnezeu şi sfinţii vor ca atunci când ne rugăm să ni-i închipuim aievea, stând lângă noi, să-i vedem cu ochii inimii. Viu este Dumnezeu: „Dumnezeu nu este Dumnezeul morţilor, ci al viilor, căci toţi trăiesc în El“ (Luca 20, 38).

Pretutindeni, pe tot întinsul pământului, se face simţită prezenţa Marelui Artist - Duhul Sfânt - care se sălăşluieşte, aducând neştirbită bucurie în toate făpturile, vădindu-şi nemărginita Sa înţelepciune în tot ceea ce se face. Vedem pretutindeni Duhul Dătător de viaţă, lucrând asemenea unui mare artist, sau al unui olar, modelând mulţime de vase neînsufleţite. El poate fi descoperit mai cu seamă în sfinţi, ca în nişte măreţe şi neasemuit de frumoase temple ale Sale. În oamenii necredincioşi şi necinstiţi însă, poţi descoperi, aproape la fiecare pas, lucrarea duhului rău, patimi, frământare zadarnică, vrajbă, duşmănie.

Dumnezeu este existenţa şi viaţa a tot ce există. De aceea El este numit Cel ce este, ca şi unică existenţă, existenţa primordială, necreată sau ca începutul, din care se trage întreaga existenţă. De aceea şi spune apostolul: „Căci în EI trăim şi ne mişcăm şi suntem“ (Faptele Apostolilor 17,28). Trăim prin Dumnezeu, ne mişcăm prin puterea Lui, existăm prin voinţă, poruncă şi atotputernicia Lui.

Nu înţelegi în ce chip poate sta Domnul în Sfânta împărtăşanie. Este o taină, după cum tot taină este în ce chip ţi s-a pus în Tine duh nemuritor, dătător de viaţă, spre podoaba şi puterea trupului tău. Domnul este fiinţă simplă, adică necompusă, cu totul deosebită de materie, tot atât de simplă, ca şi gândul său ca o mişcare de-o clipă a inimii sau a sufletului nostru. Taină este şi chipul în care Domnul vine şi ţi se aşază în inimă întreg, nu prin mijlocirea vreunei materii, numai prin simplul tău gând, îndreptat către El, prin credinţă vie în El, prin ascultare faţă de cuvântul lui Dumnezeu. Simplitatea Sa absolută îl face să se afle. În mod necesar, pretutindeni. „Pretutindenea este şi pe toate le plineşte" (Rugăciunea către Duhul Sfânt). „Au nu umplu Eu cerul şi pământul, zice Domnul" (Ieremia 23, 24). El este nedespărţit, dar se împarte pe Sine tuturor, se dă tuturor pe Sine, cu adevărat, prin diferite daruri. Unic şi nedespărţit fiind, El creează mereu, la nesfârşit, mulţime de făpturi de tot felul, fiind „implicat" în orice făpturi, de la cele mai mari până la cele din urmă, până la cei mai minusculi infuzori.

Razele soarelui străbat aerul transparent care se contopesc, ca să spunem aşa, cu lumină, deşi aceasta, ca un element subtil ce este, poate oricând să îl părăsească. Apa de izvor, cristalul, sticla sunt de asemenea străbătute de lumini şi se fac una cu ea. Numeroase corpuri capabile să reflecte sau să refracte lumina sunt scăldate sau strălucesc de lumina soarelui, sau a unei surse de lumină, primesc şi căldură de la ea. La odăjdiile cusute cu fire de aur sau de argint, în fiecare sclipire străluceşte lumina soarelui. Exact la fel şi aleşii neamului omenesc, sufletele drepţilor, devin penetrabile Luminii Dumnezeului Raţiunii, strălucesc de lumina Lui, se dizolvă în ea. Întocmai şi fiecare părticică din Sfintele şi Dătătoarele de viaţă Taine, prefăcute în Trupul şi Sângele Stăpânului însuşi este, toată, numai lumină, strălucire, căldură,

viaţă. Nici cea mai măruntă particulă nu rămâne neprefăcută în lumina şi viaţa Dumnezeirii.

Ţine seama că Domnul este pururea cu tine în orice loc, în cu chipul şi cu asemănarea Sa, cele ce sunt în tine. Gândeşti prin Tatăl, vorbeşti prin Fiul, acţionezi prin Duhul Sfânt. Ceea ce sunt aerul şi lumina pentru trup este gândirea sau Dumnezeu-Tatăl pentru suflet; ceea ce este hrana pentru trup este Cuvântul pentru suflet; ceea ce este respiraţia şi căldura pentru trup, aceea este Duhul Sfânt pentru suflet.

Aţi văzut cum se ţin albinele de regina-matcă şi furnicile de regina- furnică? Exact la fel şi fiinţele cuvântătoare şi raţionale trebuie să se ţină de Dumnezeu.

Sau ştiţi oare că o planetă mică se ţine de una mare şi se mişcă în jurul ei? Exact la fel fiinţele raţionale şi cuvântătoare trebuie să se ţină cu orice chip de Dumnezeu. Şi trebuie să-L căutăm mai mult.

După cum într-o convorbire aerul se află pretutindeni şi umple totul, devine un fel de mijlocitor între cuvintele noastre şi cele ale persoanei cu care vorbim şi cuvintele ajung la urechile unuia sau ale celuilalt pe calea aerului, iar neexistând aerul, n-am putea vorbi şi nici auzi, întocmai şi în cele duhovniceşti. Duhul Sfânt, care pretutindenea este şi pe toate le împlineşte, ne mijloceşte comunicarea cu fiinţele fără de trup. Nu înţelegem bine cum anume suntem auziţi de alţii, de persoane aflate uneori la mare distanţă, prin intermediul aerului, ştim doar că suntem auziţi; de asemenea nu înţelegem cum aud, prin Duhul Sfânt, îngerii şi sfinţii suspinele inimilor din noastre, dar ştim că le aud. Aşa cum din răspunsurile celor cărora ne adresăm deducem că am fost auziţi, şi în cel de-al doilea caz deducem aceasta tot din răspunsuri. În primul caz vedem cu ochii noştri trupeşti faţa celui cu care vorbim, în al doilea, chipul celui cu care vorbim se înfăţişează ochilor inimii, o faţă nevăzută sau un duh nevăzut. Pentru fiinţele corporale distanţa contează. Pentru omul sfânt ea este inexistentă.

Ai putea să-ţi închipui că un înger este ca sufletul omului. Adică îngerul este întocmai ca sufletul tău. De aceea se şi arată îngerii în chip omenesc, fiindcă natura lor se aseamănă cu sufletul omului, atâta doar că ea este fără de păcat, sfântă, superioară.

Dumnezeu dă ascultare mai repede rugăciunii făcute de doi sau trei rugători împreună şi care se roagă din toată inima. Cunosc din experienţă.

Ceea ce îşi doreşte Domnul nostru Iisus Hristos pentru noi este să ne stârpească din inimi minciuna, trufia, răutatea diavolească şi să se pună în loc adevărul Său, dragostea, blândeţea, smerenia.

Dacă ne-am închipui chipul Domnului aflându-se în fiecare punct şi linie ale spaţiului, n-am greşi, fiindcă Domnul se află într-adevăr pretutindeni în spaţiu, de la cele mai mari până la cele mai mici lucruri. Dacă L-am vedea pretutindeni pe Domnul, am recunoaşte o realitate; că Dumnezeu stă mereu la dreapta noastră, oriunde ne-am afla.

Duhul Sfânt se numeşte şi Mângâietorul datorită însăşi esenţei Sale; El este pace, bucurie, fericire nesfârşită şi prin lucrarea Sa în sufletul credincioşilor, cărora le aduce liniştea, asemenea unei mame, îi ajută în toată fapta cea bună, în strădaniile lor, la supărare, la boală, în nevoinţele lor pentru credinţă. Se mai numeşte Mângâietorul şi fiindcă se opune duhului rău, al urâtului şi deznădejdii care ne pătrunde deseori în suflet. Orice lucru are o cauză. Când săvârşiţi o faptă bună, vă bucuraţi că vă găsiţi liniştea sufletească. De ce? Fiindcă îl aveţi în sine pe Duhul mângâietor, „care pretutindenea este şi pe toate le împlineşte, vistierul bunătăţilor", Cel care vă dă linişte. Dimpotrivă, când faceţi o faptă urâtă sau chiar când n-aţi făcut nimic rău, dar simţiţi în suflet o sfâşiere ucigătoare. De ce? Fiindcă v-aţi lăsat luat în stăpânire de duhul urâtului, al deznădejdii. De pildă, vă rugaţi şi vă cuprinde dint-o dată urâtul. Deşi o asemenea stare nu vă încerca înainte de a începe să vă rugaţi. Sau aţi început să citiţi o carte cu conţinut duhovnicesc, de pildă Sfânta Scriptură, şi simţiţi că vă cuprinde urâtul, lenea, îndoiala, puţina credinţă, necredinţa. De ce? Fiindcă vă ispitesc, supunându-vă la vicleşuguri, duhurile rele ale urâtului, îndoielii, necredinţei. Sunteţi în biserică, la slujbă, începeţi să vă plictisiţi, vă este greu, vă cuprinde lenea, v-a luat în stăpânire urâtul. De ce? Fiindcă uneltesc împotriva voastră duhurile rele ale urâtului şi trândăviei. Sau începeţi lucrul la o scriere cu caracter duhovnicesc, de pildă o predică, şi vă simţiţi mintea, inima copleşite de întuneric, de răceală şi parcă de o slăbire a întregului organism. De ce? Fiindcă sunteţi victima uneltirilor vrăjmaşilor nevăzuţi. Ceea ce spun se poate uşor demonstra. Îndată ce aceste duhuri vor înceta să vă mai chinuiască, vă veţi simţi uşurat, plăcut, sufletul şi inima despovărate de orice greutate. De ce? Fiindcă Duhul Sfânt ne este tuturor de trebuinţă la modul absolut, pentru toată fapta bună. El ne dă putere, tărie, bucurie, pace, mângâiere.

În existenţa lumii vegetale găsim o dovadă palpabilă a omniprezenţei lui Dumnezeu şi a lucrării Sale proniatoare. Există oare vreun loc pe pământ în care vegetaţia să nu-şi facă simţită prezenţa? Ea acoperă câmpiile, se caţără pe povârnişurile inaccesibile ale munţilor de piatră, răzbeşte în pustiuri, sloboade

rădăcini în apă şi printre ape, pe ostroave nelocuite. Şi cine o creşte şi o împodobeşte în cele mai frumoase şi mai felurite forme şi culori? Domnul Dumnezeu. Domnul astfel îmbracă. Dar dacă Domnul îmbracă astfel, cu atâta grijă, firul de iarbă, părăsi-ne-va oare pe noi? Fie şi o singură clipă; îl va uita, oare, Dumnezeu pe om? „Iar dacă iarba câmpului, care astăzi este şi mâine se aruncă în cuptor, Dumnezeu astfel o îmbracă, oare nu cu mult mai mult pe voi, puţin credincioşilor?" (Matei 6, 30; Cf. Luca 12, 28). Dacă Dumnezeu dă viaţă în fiece clipă firului ierbii şi nu-l lasă să moară, înceta- va, oare, să-mi dea viaţă mie? Nu. Dacă firul ierbii este îmbrăcat şi menţinut în viaţă de Domnul, în mine Domnul vieţuieşte mereu, ca într-un templu, dacă nu-L îndepărtez de bunăvoie prin păcatele mele. „Nu ştiţi oare că voi sunteţi templu al lui Dumnezeu şi că Duhul lui Dumnezeu locuieşte în voi?“ (1 Corinteni 3, 16). În ceea ce priveşte templul, ia aminte că apostolul spune despre creştin că este templu fiindcă în el viază Duhul lui Dumnezeu. Deci în templele (bisericile) creştine vieţuieşte neîncetat Dumnezeu. Biserica este sfântă. Să ne apropiem de ea cu evlavie. Credincioşii care vin să se roage în biserică înaintea Domnului îşi simt inima plină de sfinţenie.

“Striga-va către Mine şi-l voi auzi pe el“ (Psalmul 90, 15). O, voi cuvinte prea pline de iubire! O, voi cuvinte care insuflaţi rugătorului nădejdea cea mai vie!

Până acum încă nu te-ai obişnuit să-ţi iubeşti aproapele. Indiferenţei altora faţă de tine tu îi răspunzi tot cu indiferenţă. Fă altminteri, indiferenţei altora răspunde-i cu cordială solicitudine şi cu dragoste. Cu cât vei vedea mai multă lipsă de iubire faţă de tine, cu atât iubeşte-i mai mult. Lipsa de iubire este o boală, iar bolnavul merită mai multă compătimire, grijă, dragoste, tocmai fiindcă este bolnav. Nu ştii, oare, că vrăjmaşul cel fără de trup unelteşte împotriva tuturor, caută să-i otrăvească pe toţi cu otrava urii? Slujeşte-i Dumnezeului dragostei cu toată osârdia. Ţine minte că Dumnezeu- Cuvântul a murit şi pentru fraţii tăi.

Aşa cum curg râurile către mare, curg sufletele oamenilor către Dumnezeu.

Între viaţa spirituală şi cea fizică a omului nu este întotdeauna armonie. De aceea, uneori, fizic te simţi excelent, nu însă şi sufleteşte, cu inima. Uneori, când începi să te rogi, îţi simţi inima îngreunată: „îngrăşatu-s-a, îngroşatu-s-a şi s-a umplut de grăsime; a părăsit pe Dumnezeu" (Deuteronomul 32, 15) şi îţi vine greu să te rogi, deşi eşti teafăr şi în putere. Dacă încetezi să te rogi, te simţi din nou uşurat. Dar este o uşurare păcătoasă.

“Căci unde este comoara ta, acolo va fi şi inima ta“ (Matei 6, 21). Caută să afli la ce se gândesc rugătorii în biserică. Gândul le stă acolo unde le stă şi inimă.

Dacă inima ţi se va îndoi de Duhul Dătător de viaţă, nu vom avea viaţă în noi, ci doar suferinţă şi strâmtorare. Fiindcă viaţa ne vine de la Duhul Dătător de viaţă. Suferinţa pe care ne-o aduce îndoiala arată limpede că ea vine de la diavolul. Că o asemenea filosofie (a îndoielii) este mincinoasă.

Până acum am trăit prin Dumnezeu (am gândit, am simţit, m-am nutrit). Şi de-acum încolo voi trăi prin El. Las deoparte orice preocupare neliniştitoare şi îmi pun nădejdea în Hristos, respiraţia mea.

Cum trebuie să creadă în Hristos cel ce nu-şi îngăduie nici o clipă să pună la îndoială cele spuse de Domnul în Sfânta Evanghelie şi cele cuprinse în învăţătura curatei Sale Mirese - Biserica? Se cuvine să adune în inimă o credinţă atât de puternică, încât, păstrându-şi libera voinţă, să nu se lase cuprins nici o clipă de prefăcătorie şi nici atras de partea potrivnicului. Creştinul nu trebuie să fie ca valurile mării, iscate şi apoi risipite de vânt. Credinţa noastră să nu fie „da şi nu“, ci numai „da“ întru Hristos. (cf. 2 Corinteni 1, 19).

Deoarece Duhul lui Dumnezeu este o forţă teribilă, spaimă şi chinul demonilor, aceştia, punând în mişcare vicleşugurile lor drăceşti, poartă război împotriva Duhului lui Dumnezeu şi îl hulesc. Duhul lui Dumnezeu fiind Duh mântuitor, duhul comuniunii, dragostei şi păcii, ei caută pe orice cale să se împotrivească comuniunii, dragostei şi mântuirii oamenilor. Ei sunt la originea dezbinării Bisericii în Răsăriteană şi Apuseană şi - luaţi aminte! - aceasta s-a produs dintr-o neînţelegere în privinţa dogmei despre Duhul Sfânt; de la ei se trage şi sciziunea apărută în sânul Bisericii Romei, luteranismul, calvinismul, anglicanismul. Ei sunt la obârşia dezbinării apărute şi în Biserica noastră Ortodoxă (Apropo: e bine oare ca existenţa la noi a schismaticilor să nu ne oprească să facem unele schimbări, necesare, benefice în Biserică? Fireşte că da, altminteri îşi vor bate joc de noi demonii; putem să ne ţinem departe de uneltirile lor? Putem, fireşte. Deci traducerea Bibliei în limba rusă este binevenită, ţinând seama că milioane şi milioane de oameni se lipsesc de această comoară deoarece nu cunosc slavona). Demonii mai caută în fel şi chip să scoată din inimile oamenilor, şi au şi scos, credinţa în Evanghelie şi în Biserica lui Hristos, ceea ce este tot o blasfemie împotriva Duhului Sfânt. De asemenea, se străduiesc din răsputeri să-i înglodeze pe creştini în lucruri lumeşti şi în scârnăvii trupeşti, pentru ca Duhul lui Dumnezeu să nu mai fie în ei şi să se facă asemenea oamenilor de dinainte de potop; nu ne dăm seama, oare, că lumea s-a robit cu totul arghirofiliei, ghiftuielii, beţiei,

curviei? Până unde va ajunge dezmăţul? Va fi vai de capul nostru şi încă foarte curând. Duhurile răului se năpustesc asupra Duhului lui Dumnezeu din mintea şi din inima oamenilor; fac în aşa fel încât să li se clatine credinţa în Dumnezeu. Vai nouă! Să nu hulim Duhul Sfânt al lui Dumnezeu, dătător de viaţă, Duhul dragostei nespuse. „Duhul care se roagă pentru noi cu suspine negrăite" (Romani 8, 26). Fie ca toată viaţa să ne închinăm Lui şi să-L mărim, întocmai cum ne închinăm Tatălui şi Fiului, cum dăm slavă Tatălui şi Fiului, slavă nedespărţită, egală. Să cinstim Crezul, simbolul credinţei, mântuitoarea noastră călăuză întru credinţă, a credincioşilor din toate timpurile şi de pretutindeni. Să nu defăimăm cu gând de îndoială Duhul lui Dumnezeu care viază în noi şi care ne dă viaţă, a cărui iubire este fără de sfârşit, ca şi aceea a Tatălui şi Fiului.

“Toţi la un Duh ne-am adăpat" (1 Corinteni 12, 13). Ia seama: Duhul lui Dumnezeu este ca apa şi ca aerul, ne înconjoară din toate părţile, „Duhul lui Dumnezeu umple lumea" (înţelepciunea lui Solomon 1, 7). Spune apostolul: „Şi unuia i se dă întru acelaşi Duh credinţa, iar altuia darul vindecărilor întru acelaşi Duh" (1 Corinteni 12, 9). Şi tot acelaşi apostol spune: „Iubirea lui Dumnezeu s-a vărsat în inimile noastre prin Duhul Sfânt" (Romani 5, 5).

Ce bine este să-ţi învingi patimile! După ce le-ai învins, simţi o mare uşurare a inimii, pace, parcă ţi se înalţă sufletul!

Au nu este sufletul mai mult decât hrana? (Matei 6, 25) De bună seamă, infinit mai mult! În suflet străluceşte chipul lui Dumnezeu nevăzut, Creatorul nostru. Pentru a mă pune în slujba aproapelui, nimic nu trebuie să precupeţesc nu numai dintre cele materiale, dar mai ales dintre cele spirituale, nici sufletul, nici viaţa. Slujindu-mi cu dragoste aproapele îi slujesc lui Dumnezeu însuşi. O, inima mea simte un mare, un sublim adevăr: „întrucât aţi făcut unuia dintre aceşti fraţi ai Mei prea mici, Mie mi-aţi făcut" (Matei 25, 40). De ce? Pentru că, în primul rând, fiecare om este chip al lui Dumnezeu şi, în al doilea rând, fiindcă Iisus Hristos este deopotrivă Dumnezeu şi om şi Cap al Bisericii Sale, iar noi suntem „mădulare ale trupului Lui, din carnea şi din oasele Lui" (Efeseni 5, 30), adică mădulare ale lui Hristos.

Nu da crezare trupului atunci când te ameninţă că n-o să poţi face faţă fizic în timpul rugăciunii. Minte. Dacă te vei ruga, îţi vei da seama că trupul ţi se supune ca un rob credincios. Rugăciunea îi dă viaţă. Nu uita că trupul te minte întotdeauna.

Cel ce crede în Mântuitorul şi se nutreşte cu trupul şi sângele Său are în el viaţă veşnică. Iată de ce orice păcat produce în inima omului multă boală şi tulburare. Fiindcă cei ce nu au în ei viaţă veşnică beau fărădelegea ca pe apă şi nu le pasă.

Slavă Duhului lui Dumnezeu care din Tatăl purcede, ca să dea viaţă la toată făptura, ca să se umple de El întreg universul. Slavă Celui ce dă viaţă îngerilor, oamenilor, întregii creaturi. Slavă Celui ce este puterea şi sfinţenia noastră. Slavă Celui ce este de-o fiinţă cu Tatăl.

Firea mea trupească are nevoie de icoane. Vrednic şi drept este să ne facem icoane şi să ne închinăm înaintea lor. ***Oare ce este omul, dacă nu chip viu al Dumnezeului celui viu?*** Însuşi Fiul lui Dumnezeu îl redă în Sine pe Tatăl, ca urma lăsată de o pecete. Dacă noi înşine suntem chipuri ale lui Dumnezeu, alcătuiţi fiind din trup şi din suflet, de ce să nu-i venerăm oare pe aleşii lui Dumnezeu zugrăviţi în icoane? Scrierea pe icoană a numelui celui pe care îl reprezintă are o mare importanţă pentru credincios. Acest nume este ca un fel de suflet pentru icoană, cheamă din tot sufletul numele sfântului, el te va asculta şi va putea să-şi vădească în chiar icoana care îl reprezintă o putere făcătoare de minuni. Numele Mântuitorului, chemat cu credinţă, face minuni, izgoneşte dracii, stinge patimile, vindecă bolnavii. Prin harul Domnului şi al sfinţilor, când îi chemăm pe nume, se fac de asemenea minuni. Şi ce-ar fi de mirare? Toţi stăm în Duhul lui Dumnezeu, iar Duhul Său este dătător de viaţă, umple totul şi prin Duhul Sfânt sfinţii fac minuni, fiindcă numai Duhul lui Dumnezeu este Duhul minunilor.

Omul este un microcosm. Aşa cum stă sufletul în trup stă Dumnezeu în lume. Dacă sufletul părăseşte trupul, acesta cade îndată. Dacă Duhul lui Dumnezeu părăseşte lumea, ea va cădea îndată. Sufletul poate sta în tot trupul, dar mai cu seamă în inimă. Dumnezeu este pretutindeni în lume, dar mai cu seamă în cer şi în biserică. Recunoaşte la tot pasul prezenţa lui Dumnezeu.

Slavă Ţie, Atotsfinte, Duhule Dătător de viaţă, Cel ce din Tatăl purcezi, şi în Fiul pururea Te odihneşti, nedespărţit de Tatăl şi de Fiul! Slavă Ţie, Fiul lui Dumnezeu, Cel ce cu Duhul lui Dumnezeu scoţi dracii şi care, prin El ne dai mântuire, sfinţeşte-ne, înţelepţeşte-ne, întăreşte-ne! Slavă Ţie, Părinte, Cel ce pururea bine voieşti pentru noi în Fiul, prin Duhul Sfânt. Treime nedespărţită, Unime sfântă, miluieşte-ne!

Copiii, în care se regăsesc trăsăturile tatălui şi mamei, sunt aproape de inima părinţilor. Şi mai aproape sunt îndeosebi creştinii - chipuri ale lui Dumnezeu - de inima lui Dumnezeu. Asemănarea exterioară a copiilor cu părinţii şi adesea şi o asemănare sufletească ne aduce aminte de asemănarea cu Dumnezeu, cea dinlăuntrul nostru.

Orice loc este un loc al prezenţei şi domniei (autorităţii) lui Dumnezeu. De aici deducem, neîndoielnic, că Domnul ne vede cu ochii icoanelor şi ne poate vorbi prin gura icoanelor, ca şi prin propria Sa gură. Crucea Domnului lucrează în chip minunat, fiindcă Domnul este în orice loc, numele Său face minuni, icoanele Sale sunt făcătoare de minuni şi în orice împrejurare sunt locuri ale binecuvântatei Sale prezenţe.

Pot pătrunde liber cu mintea prin zidurile oricărei clădiri, munţii, mările, cerul şi pământul, fiindcă mintea omului arată asemănarea cu Dumnezeu, Cel ce este duh infinit şi omniprezent. Cum ar putea oare Dumnezeu, Atoatefăcătorul, să nu pătrundă şi să nu umple totul?

În rugăciune respiră nădejdea; o rugăciune fără nădejde este un păcat.

Avem fiecare un înger păzitor? Avem. Este firesc să avem. Spiritele, prin însăşi natura lor, sunt deosebit de dinamice, nu pot rămâne în inactivitate. Ne putem da seama după propriul nostru suflet. Un spirit bun caută, în mod necesar, prin însăşi firea sa, să-şi lărgească câmpul de activitate, extinzând astfel imperiul adevărului şi binelui. Şi invers, un spirit rău prin însăşi natura sa, îşi va căuta o activitate pe măsura acestei naturi, extinzând imperiul răului şi minciunii. Că dracii caută cu orice chip să extindă imperiul răului simţim noi înşine, existând de altfel în această privinţă mărturii şi în Sfânta Scriptură. „Potrivnicul nostru, diavolul, umblă răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită" (1 Petru 5, 8). Am putea să nu acceptăm, aşadar, un lucru care ţine de bunul simţ, şi anume că îngerii lucrează pretutindeni în lume, străduindu-se să extindă imperiul binelui şi căutând mântuirea oamenilor? Cât adevăr cuprind aceste cuvinte: „în cer va fi (...) multă bucurie pentru un păcătos care se pocăieşte" (cf. Luca 15, 7). Şi aşa cum pe lângă fiecare om se află un diavol, aşijderea se află şi un înger bun; după cum simţim desluşit prezenţa unuia, o simţim şi pe a celuilalt, deşi, din egoism, ne-am obişnuit să ne atribuim nouă înşine toate ideile, simţămintele, dispoziţiile sufleteşti şi intenţiile bune, nu îngerului păzitor. Pot exista oare atâţia îngeri păzitori câţi oameni sunt? Pot, fireşte, cu prisosinţă. Când apostolul Petru s-a aruncat cu sabia asupra slugii arhiereului, în apărarea Domnului şi învăţătorului său, Domnul i-a spus: „Ţi se pare că nu pot să rog pe Tatăl Meu să-Mi trimită acum mai mult de douăsprezece legiuni de îngeri?" (Matei 26, 53). Înţelegem de aici că Domnul are destui îngeri pentru apărarea fiecărui om (Elisei, Iacob), iar pentru Fiul lui Dumnezeu întrupat cu atât mai mult. Se ştie de asemenea că în Grădina Ghetsimani Mântuitorului i s-a arătat un înger pentru a-I aduce întărire. „îngerii venind la El îi slujeau" (Matei 4, 11) după ce a postit patruzeci de zile şi a fost ispitit de diavolul în pustie îngerul păzitor al Pruncului-Mântuitor i s-a arătat lui Iosif în somn, spunându-i ce trebuie să facă.

Duhule al luminii, Duh viu, personal, Domnesc, legătura vie dintre Tatăl şi Fiul, miluieşte-mă!

Duhule Sfinte, Cel ce dai viaţă întregii zidiri, unind-o, şi mai cu seamă făpturilor raţionale, Tu, Cel ce eşti puterea întregii zidiri, miluieşte-mă!

Omul când se roagă trebuie să lase deoparte toată grija cea lumească şi să se îngrijească numai de mântuirea sufletului.

Trebuie să ne punem nădejdea în Domnul, oricâte ispite ne-ar încerca şi oricâtă întristare ne-ar copleşi sufletul. Domnul ne va izbăvi.

Cuget în sinea mea la perfecţiunea Divinităţii. Câtă infinită plenitudine de viaţă cuprinde! Din Dumnezeu-Tatăl S-a născut cuvântul creator şi a purces Duhul Sfânt. Cuvântul şi Duhul îndeplinesc, cu stăpânie voinţa Tatălui, aşa cum mâinile omului execută lucrare pe care o concepe capul şi o doreşte inima. Minunat eşti, Dumnezeul nostru, Cel ce pe toate le-ai creat cu cuvântul Tău ipostatic şi care pe toate le desăvârşeşti cu Duhul Tău ipostatic. Câtă plenitudine de viaţă! Atât Fiul, cât şi Duhul sunt deopotrivă cu Tatăl, deopotrivă Cauzei primordiale. Atât Fiul, cât şi Duhul sunt atotputernici, după cum Tatăl şi Fiul sunt una în bunătate şi iubire, o singură voinţă, o singură putere, o singură Dumnezeire şi împărăţie! Câtă plenitudine de viaţă! Fiul este creator, Duhul este creator: „Mâinile Tale (Fiul şi Duhul) m-au făcut şi m-au zidit“ (Psalmul 118, 73). Ce perfectă unitate! Nici Fiul fără Duhul, nici Duhul fără Fiul, nu lucrează singuri, ci împreună îndeplinesc voia Tatălui, fiind trei, dar o singură Fiinţă. De aceea, unde vei auzi că lucrează Fiul, lucrează numaidecât acolo şi cu Duhul Sfânt şi tot acolo se află numaidecât şi Tatăl, din care provin şi către care se îndreaptă. „Slăvesc puterea Tatălui şi a Fiului şi laud stăpânia Duhului Sfânt, Dumnezeirea Cea nedespărţită şi nezidită, Treimea Cea de o fiinţă, Care împărăţeşte în veacul veacului” (Stihiră de duminică, glas 3).

D

umnezeiasca Ta măreţie, Mântuitorule Doamne, constă în faptul că viaţa oricărei făpturi în Tine este Viaţa cea ipostatică şi că toţi îţi aducem cinstire întocmai ca Tatălui; măreţia Ta, Duhule Sfinte, Dătătorule de viaţă, constă în faptul că Tu ne luminezi pe toţi şi ne întăreşti, că vieţuieşti împreună cu Tatăl şi cu Fiul şi îţi aducem cinstire întocmai ca Tatălui şi Fiului; măreţia Ta, Duhule Sfinte mai stă şi în faptul că Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, Cel de o Fiinţă cu Tine, prin Tine şi-a vădit puterea şi a făcut minuni, prin Tine ne sfinţeşte, ne întăreşte şi ne duce la Tatăl Tău. „Că prin El avem şi unii, şi alţii apropierea către Tatăl, într-un Duh“ (Efeseni 2, 18).

“Orice păcat şi orice hulă se va ierta oamenilor, dar hula împotriva Duhului nu se va ierta“ (Matei 12, 31). Cine a tăgăduit existenţa Duhului Sfânt ca persoană, mai cu seamă dacă se va fi făcut părtaş de multe ori de darul Duhului Sfânt, acela îl huleşte şi, dacă nu se va lepăda de hulă, nu va fi iertat nici în veacul acesta, nici în cel viitor. Duhule Sfinte, Dătătorule de viaţă, Duhul harului, miluieşte-ne pe noi!

Inima oamenilor care se roagă puţin este slabă. Atunci când totuşi vor să se roage îşi simt inima slabă, aşijderea braţele, trupul, mintea; le este greu să se roage. Trebuie să ne învingem însă slăbiciunea; să ne străduim a ne ruga din toată inima, fiindcă atunci când ajungi să te rogi aşa, te rogi cu uşurinţă.

Nădejdea în mijlocirea Maicii Domnului, îngerilor, sfinţilor, este o formă a nădejdii creştine. Ei au mare putere, ca mijlocitori pentru noi, în dobândirea harului de la Hristos. Nu ne rugăm lor zadarnic; nădăjduim ca prin mijlocirea lor să dobândim iertare de păcate şi mântuire, precum şi binefaceri vremelnice, de pildă sănătate, bună întocmire a văzduhului, izbăvire de necazuri şi de supărări. Roagă-te în Duh şi prin Sfântul Duh Mântuitorului, Tatălui ceresc, îngerilor, sfinţilor şi să-ţi fie rugăciunea înflăcărată şi să-ţi izvorască din ochi dulci şi uşoare lacrimi. Slavă Duhului Mângâietor! Şi câtă mângâiere ne aduce în suflet!

Mântuitorul şi Mângâietorul: două Persoane ale Dumnezeirii. Mântuitorul ne mântuieşte de păcate, Mângâietorul mângâie pe cel mântuit. Aceste două cuvinte exprimă o realitate, fiind învederate întotdeauna de realitate. Mângâie! Mângâie sufletul credinciosului întocmai ca şi Maica Preacurată, Duhul Sfânt.

Dumnezeu, prin puterea Sa, preface pâinea obişnuită şi vinul obişnuit în trupul şi sângele Dătătoare de viaţă ale Fiului Său, prin Duhul Sfânt. Din aceasta putem deduce limpede că Dumnezeu este Cel ce ne-a dat viaţă şi ne hrăneşte şi că existenţa noastră trupească nu este nici pe departe atât de importantă ca existenţa spirituală şi de aceea pâinea obişnuită şi vinul obişnuit, cele ce ne nutresc şi dau tărie firii noastre, se prefac în cea mai bună pâine - pâinea vieţii - iar vinul în băutură duhovnicească.

Duhul lui Dumnezeu este pretutindeni; lăsaţi-vă gândul să zboare pretutindeni în lume, peste tot vedea-vei lucrarea Lui. Prin El dobândesc viaţă de sus oamenii, animalele, păsările, peştii, plantele. Pretutindeni trupul şi sângele Mântuitorului fac minuni, pretutindeni Sfintele Taine au putere de la Duhul Sfânt.

Despre cinstirea sfinţilor şi despre chemarea lor prin rugăciuni (De ziua Sfântului Nicolae). De ce îi cinstim? Fiindcă ei sunt în Dumnezeu, dăruiţi cu bogate daruri

duhovniceşti. Ei sunt acum pe tărâmul celor vii, tărâmul belşugului, noi suntem pe tărâmul morţii şi al pustiului duhovnicesc. Domnul i-a luat la Sine pentru a ne fi nouă spre viaţă: „Dumnezeu ne- a trimis înaintea voastră pentru păstrarea vieţilor voastre" (Facerea 45, 5), le spune Iosif fraţilor săi. Avraam, Noe. Bogatul nemilostiv îl roagă pe Avraam în iad să i-1 trimită pe Lazăr. Noe - salvatorul de potop. „Fericit cel ce are în Sion sămânţă şi rude în Ierusalim" (Isaia 31,9, apud Biblia de la 1688).

Mă bucur şi mă încânt de nemărginita perfecţiune a Dumnezeirii. Mă bucur şi mă încânt că Dumnezeirea este în trei Persoane şi că fiecare Persoană este de sine stătătoare şi că există Dumnezeu cel Atotdesăvârşit. Că Tatăl este atotputernic, că Fiul este atotputernic, că Duhul Sfânt este atotputernic. Că Tatăl este omniprezent, aşijderea Fiul, aşijderea Duhul Sfânt. Viaţă este Tatăl, viaţă Fiul, viaţă Duhul Sfânt. Dragoste Tatăl, dragoste Fiul, dragoste Duhul Sfânt. Mă bucur întru Dumnezeu Tatăl, mă bucur întru Dumnezeu Fiul, mă bucur întru Dumnezeu Duhul Sfânt - Dumnezeire una, fiinţă una, putere una, de oameni iubitoare, Dumnezeu Mântuitorul. Mă bucur că fiecărei dintre cele trei Persoane i se atribuie lucrări stă-pâneşti aparte. Tatălui - gândirea creatoare şi buna-voire, Fiului - înfăptuirea gândirii Tatălui şi a bunei Sale voiri, Sfântului Duh - săvârşirea, darea de viaţă, introducerea lor.

Uneori diavolul lucrează cu o neruşinată curiozitate, împuindu-ne capul cu întrebări despre cele nepătrunse, despre Taina Celor trei Persoane ale Divinităţii şi relaţiile dintre ele. La Trinitatea Dumnezeirii se cuvine să cugetăm cu evlavie şi maximă prudenţă.

Rugăciunea, întocmai ca aerul pentru trup, dă vigoare şi prospeţime sufletului. Te simţi în ea mai vioi şi mai vesel, ca şi cum ai fi făcut o plimbare la aer curat, mai vioi şi mai proaspăt atât fizic, cât şi spiritual.

"Toate câte are Tatăl ale mele sunt" (Ioan 16, 15). Toate câte le are Duhul, ale Domnului sunt, mai puţin purcederea. Poţi spune la fel şi despre Tatăl, şi despre Fiul, dar să faci distincţie între însuşirile lor. Acestea intră în comuniune, fiindcă Treimea este Deofiinţă.

Învăţaţi să vă rugaţi, impune-ţi-vă rugăciunea. La început vă va fi greu, apoi, pe măsură ce vă veţi impune să vă rugaţi, vă va fi mai uşor. La început trebuie însă să ne-o impunem.

Sfinte ierarhe Nicolae, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi. ***Pe ce temei îi rugăm pe sfinţi să se roage pentru noi? Se roagă ei oare, într-adevăr pentru noi şi în ce măsură rugăciunea lor pentru noi este lucrătoare?*** Însuşi Dumnezeu le-a îngăduit unor oameni, care nu îi erau deloc apropiaţi şi care pe deasupra mai erau şi păcătoşi, să-i roage pe aleşii lui Dumnezeu să se roage pentru ei. De pildă, lui Abimelec, care luase soţia lui Avraam, i s-a poruncit să se roage lui Avraam pentru el. Iar în urma unei vădite descoperiri dumnezeieşti, Iov se rugă pentru prietenii săi. Se rugau Moise, Samuel, Ilie, toţi proorocii, însuşi Domnul, în virtutea firii Sale omeneşti, se ruga Tatălui ceresc pentru Petru şi pentru toţi ucenicii Săi. Sfinţii merită să ne fie mijlocitori înaintea lui Dumnezeu, îndreptăţiţi fiind pentru aceasta de faptele lor bune, de vredniciile lor, ca unii ce sunt bineplăcuţi lui Dumnezeu. Dacă pe pământ drept este ca un anumit om, mai aproape de Dumnezeu, să se roage pentru alţii, de pildă preotul pentru credincioşii săi, de ce n-ar fi aşa şi în cer? La Dumnezeu, toţi sfinţii sunt vii, vii ne sunt şi nouă. Văzând că toate trebuinţele noastre sunt în Dumnezeu, ei se arată gata să ne stea în ajutor, când ne rugăm lor. De ce doar când ne rugăm? Pentru a ne întări în credinţă şi în lucrarea rugăciunii. Şi pentru ce încă? Au nu doar şi viii, aici pe pământ, vor ca ceia ce au nevoie de ajutorul lor să li se roage?

După cum diavolul poate face ca inima omului să se lege într-o clipă de vreo poftă nelegiuită sau de vreun gând necuviincios, întocmai şi Dumnezeu şi îngerul păzitor pot face să prindă viaţă într-o clipă mulţime de doriri şi cugetări sfinte. Trebuie să fim cu luare aminte şi să-I mulţumim Domnului pentru lumina darurilor Sale duhovniceşti.

Ce rost are chemarea zilnică pe care o adresăm sfinţilor, în fiecare zi în chip deosebit, pe durata întregului an şi a întregii vieţi? Înseamnă că sfinţii, ca nişte fraţi ai noştri, care s-au învrednicit însă de desăvârşire, sunt vii şi ne stau aproape, ne aud şi sunt gata oricând să ne ajute, prin harul lui Dumnezeu. Trăim împreună cu ei în aceeaşi casă a Tatălui ceresc, dar în alte despărţituri: noi în cea pământească, ei în cea cerească, având la îndemână însă şi unii, şi alţii mijloace de a comunica între noi. Noi avem rugăciunea credinţei şi dragostei, ei au natura lor spirituală cu care sunt gata în orice clipă să ne vină în ajutor, din dragostea de care le sunt pline sufletele.

Credinţa i se dă omului prin Duhul Sfânt. De aceea „nimeni nu poate să zică Domn este Iisus decât în Duhul Sfânt" (1 Corinteni 12, 3). Duhul Sfânt ne-a fost descoperit de Iisus Hristos, acel Duh prin care a fost zămislit şi S-a născut, prin care a crescut şi a căpătat putere, Duhul Sfânt prin care a izgonit dracii. Duhul Sfânt prin care a înviat. Despre Duhul Sfânt au propovăduit apostolii, mucenicii,

cuvioşii ierarhi şi mulţi alţii care au pecetluit cu sângele lor învăţătura despre Sfânta Treime.

Sunt neputincios şi sărac, puterea mea este Dumnezeu. Această convingere socot că este înaltă înţelepciune, care mă face fericit.

Îmi găsesc toate în Hristos; viaţa întreagă, toate bunătăţile de mâncat şi de băut. Aşa să-i spui vrăjmaşului care te va ispiti cu bucate şi băuturi pământeşti alese. După fericitul Macarie, să le lăsăm pe acestea spre desfătarea altora şi să ne bucurăm de aceasta. Ca sufletul să ne fie mai puţin împovărat şi să poată urca mai lesne la cer.

Unii creştini care vin la biserică să se roage lui Dumnezeu nu au în suflet de fapt un singur Dumnezeu, ci mai mulţi, o seamă de idoli (păcătuind astfel prin încălcarea primei şi a celei de-a două porunci din Decalog). Unul dintre aceşti zei sau idoli este egoismul, iubirea de sine. „Unde este comoara ta, acolo va fi şi inima ta“ (Matei 6, 21; Cf. Luca 12, 34).

După cum atunci când respiri tragi aer în plămâni, pentru ca să-l elimini îndată, ştiindu-te înconjurat şi pătruns din toate părţile de aer, asemenea şi sufletul, ţi se trage de la Dumnezeu şi se întoarce la El, fiindcă eşti înconjurat tot timpul de Dumnezeu, iar fiinţa lăuntrică îţi este plină de El, ca şi de aer. De aceea se şi spune: „Vă umpleţi de Duh“ (Efeseni 5, 18).

Aşa cum respiri în fiecare clipă, tot în fiecare clipă poţi fi cu gândul fie la Dumnezeu, fie la diavolul, potrivit stării tale lăuntrice. Duhul lui Dumnezeu este pentru suflet ca aerul pentru trup. După cum o dată cu aerul inspiri şi anumite elemente necesare susţinerii corpului, tot aşa din Duhul lui Dumnezeu inspiri gânduri şi porniri bune.

Citesc Evanghelia. Nu eu cuvântez cu vorbele ei, ci Domnul însuşi. El stă în aceste cuvinte. Fiindcă Domnul este Duh, înţelepciune, înfinită gândire ipostatică, El este în minunatele idei şi cuvinte din Evanghelie. Numai cuvintele în învelişul lor material sunt ale noastre, omeneşti, deşi, dacă stau să mă gândesc mai bine, şi cuvintele sunt tot ale Sale; în ideile lor, în esenţa şi adevărul lor se află Domnul însuşi. Tot atât de limpede îmi apare şi icoana Mântuitorului sau crucea Lui; şi în acestea stă El, omniprezentul meu Domn, în chipul de pe icoană, sau de pe cruce, ca şi în cuvântul Evangheliei. Chipul Său zugrăvit pe o icoană sau pe o cruce este doar un înveliş exterior; în esenţă stă El. În orice loc şi în toate putând să se arate în tot chipul, dar mai cu seamă în icoane şi în semne sfinte pe care stă scris numele

Său, Căruia se cuvine să ne închinăm, ca însuşi chipului Său. Astfel, El este şi în binecuvântarea în chipul crucii a preotului, se află în ea cu întreaga-I putere, ca şi când însuşi ar binecuvânta. Binecuvântarea preotului are o foarte mare însemnătate. Şi gestul nostru de a ne închina cu semnul crucii are putere de la Dumnezeu, dar trebuie făcut cu credinţă. Iată cum poate fi descoperit şi perceput Domnul pretutindeni.

Chiar dacă îţi va greşi de şapte ori într-o zi şi de şapte ori se va întoarce către tine, zicând: «mă căiesc», iartă-l“ (Luca 17, 4). Stăpânul, ca unul ce cunoaşte ce avem în inimă, ştie că foarte des oamenii înclină spre cădere şi căzând se ridică de multe ori şi de aceea a lăsat poruncă să-i iertăm de multe ori pe cei ce cad în greşeală. El însuşi, Cel dintâi îşi ţine acest cuvânt: cum spui din toată inima „mă căiesc” îndată te iartă.

Toată Evanghelia este „vestea cea bună” a împărăţiei pregătite creştinilor, făgăduinţă de la un capăt la altul (toate parabolele, proorocirile, minunile), iar epistolele apostolilor înfăţişează mai amănunţit această făgăduinţă a nădejdii creştine.

“Vie împărăţia Ta.“ Adică să împărăţeşti în chip desăvârşit în inimile noastre.

După trup sunt pământ şi cenuşă, dar sufletul meu viază şi îşi găseşte pacea numai în Dumnezeu. El îmi este lumina minţii, tăria inimii. Eu singur nu însemn nimic.

Sfinţii au îndeplinit cuvântul Domnului, Domnul le îndeplineşte cuvântul lor; ei au lucrat Domnului, Domnul lucrează pentru ei. „Cu măsura cu care măsuraţi - a spus Domnul - vi se va măsura“ (Matei 7, 2). Iată de ce Domnul îndeplineşte neîntârziat rugăciunile sfinţilor care se roagă pentru noi.

Când ne rugăm, se cuvine să ne deplângem cu inimă deschisă greşelile şi să ne căim sincer, spunând păcatele pe numele lor, cum sunt trecute în rugăciunile rânduite, şi să le simţim ca şi cum ar fi ale noastre. Mai trebuie să nu ne lipsească dorinţa fierbinte de a nu mai repeta aceleaşi păcate.

Intenţionând să vorbesc despre nădejdea creştină, se cuvine să fac cunoscute cele făgăduite de Dumnezeu, la care nădăjduim, dar şi vicleşugurile prin care vrăjmaşul creştinilor caută să le abată atenţia şi nădejdea de la acele nepreţuite făgăduinţe şi anume: ispite de la bogăţii, desfătări, onoruri lumeşti. Vorbind despre nădejde, trebuie să vă fac cunoscută comoara bunătăţilor făgăduite nouă întru Hristos, să vă înfăţişez negrăita şi nemărginita bunătate şi neistovita îndurare ale Tatălui, Fiului şi

Sfântului Duh, ***Tatăl fiind Nădejdea, Fiul scăparea, Duhul Sfânt Acoperământul. Dumnezeul meu!*** Văd înaintea ochilor desfăşurându-se nemărginitele binefaceri făgăduite creştinilor, dar în acelaşi timp şi neatenţia fără de margini a creştinilor faţă de binefacerile făgăduite, puţina credinţă şi, în cele din urmă, necredinţa şi indiferenţa lor, care calcă în picioare sângele Legii cele noi, nearătând nici o râvnă pentru Taina mântuirii. Să-mi dea Domnul gură şi minte ca să cuvântez cu grai de foc, aprinzând focul nădejdii, care să grăbească paşii Domnului spre inimile îngheţate. O, tu, carte a nestrămutatelor porunci! Vesteşte-ne mereu cele făgăduite de Dumnezeu drepţilor şi păcătoşilor.

Să ne punem nădejdea în Dumnezeu, după ce am păcătuit în tot chipul, adică în împăcarea cu Dumnezeu, după ce ne-am duşmănit cu aproapele; la disperare, când ne copleşeşte urâtul, când ne încearcă patimile. Pare-se că nicăieri nu se exprimă mai limpede şi mai tare nădejdea creştinului în iertarea păcatelor şi în mântuire ca în rugăciunile de dinainte de împărtăşire, în canoanele de pocăinţă către Domnul nostru Iisus Hristos, Maica Domnului, îngerul păzitor, în canoanele zilnice.

Când fratele tău va greşi în vreun fel faţă de tine, de pildă te va vorbi de rău, te va bârfi faţă de cineva, relatându-i aceluia spusele tale în- tr-o formă denaturată, nu te supăra pe el, nu-1 urî. Caută să vezi în el părţile bune, atâtea câte vor fi existând. Ca în fiecare om ţine seama de ele cu dragoste, neluând în seamă răul ce ţi l-a făcut bârfindu-te, ca pe o murdărie care nu merită atenţie, ca orice plăsmuire dia-volească. Aşa cum căutătorii de aur nu iau în seamă mulţimea nisipului şi a impurităţilor în nisipul aurifer, oprindu-se numai asupra firişoarelor de aur, deşi acestea sunt foarte puţine, le păzesc cu grijă, le spală, extrăgându-le din masa nisipului netrebnic, întocmai face şi Domnul cu noi, culegându-ne şi curăţându-ne cu îndelungă răbdare.

“Căci pe El, care n-a cunoscut păcatul (se spune despre Hristos) L-a făcut pentru noi păcat, ca să dobândim întru El dreptatea lui Dumnezeu" (2 Corinteni 5, 21). Cunoscând aceasta, îţi va mai fi oare ruşine să-ţi recunoşti păcatele sau să-ţi asumi vina păcatelor nesăvârşite încă? Dacă însuşi Fiul lui Dumnezeu s-a lăsat învinuit de păcat. El însuşi fiind fără de păcat, şi tu trebuie să-ţi iei asupra-ţi vina pentru toate păcatele, cu dragoste şi blândeţe, fiindcă tu eşti într-adevăr păcătos, întrucât te-ai făcut vinovat de toate păcatele. Iar dacă, totuşi, de unele nu te vei fi făcut vinovat, ia-le asupra ta, cu smerită cugetare.

Fii îndrăzneţ, ferm în tot lucrul bun şi în primul rând printr-un cuvânt bun, mângâietor, duios, de împărtăşire, atunci când ţi se oferă prilejul să ajuţi pe cineva, să-i fii aproape. Consideră drept amăgire diavolească urâtul, disperarea, atunci

când te împiedică să faci o faptă bună. Zi: „Toate le pot întru Hristos, Cel Care ne întăreşte" (Filipeni 4, 13), deşi sunt cel dintâi dintre păcătoşi. „De poţi crede, toate sunt cu putinţă celui ce crede" (Marcu 9, 23).

Se cuvine să avem înscrise în inimă pentru totdeauna cuvintele „să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi" (Marcu 12, 31), inima să şi le ia drept călăuză în relaţiile cu semenii, oricând şi oriunde, fie că vin ei la noi sau mergem noi la ei, orice ar fi de făcut pentru ei, orice ar trebui să le dăm, orice am avea de vorbit cu ei. Păstrează deci mereu în inimă cuvintele „să iubeşti ca pe tine însuţi" şi poartă un necontenit război al minţii pentru apărarea acestor nemuritoare cuvinte ale Domnului nostru. Caută să-ţi iubeşti aproapele şi să-l faci să te iubească, iar pe viermele egoismului şi răutăţii care se ascunde în tine fă-1 cu tot dinadinsul să nu aibă o clipă de linişte, scormoneşte-1, schingiuieşte-1, răstigneşte-1 şi stârpeşte-1, „întărindu-te în Domnul şi întru puterea tăriei Lui" (cf. Efeseni 6, 10).
Când te vei ruga pentru odihna sufletului unui răposat, caută să te rogi din tot sufletul, ţinând seama că aceasta este o datorie de căpetenie a oricărui creştin, nu doar a oamenilor Bisericii, a preoţilor. Caută să înţelegi cât de mare nevoie are răposatul de odihnă, cât de mult îl pot ajuta să şi-o dobândească rugăciunile celor rămaşi în viaţă, ca fiind mădular al trupului unic al Bisericii; cum îşi dispută demonii sufletul lui, care tremură de spaimă, neştiind ce soartă îl aşteaptă în veci, încontrându-se cu îngerii. Rugăciunea pentru răposaţi făcută cu credinţă şi dragoste înaintea Stăpânului mult foloseşte. Gândeşte-te că şi tu ai nevoie de odihnă, de linişte, când, prins fiind în lanţurile păcatului, te rogi cu sârguinţă, cu ardoare, cu inimă deschisă Domnului, Preacuratei Sale Maici şi cât de mult te bucuri şi îţi trăieşti biruinţa, când după o asemenea rugăciune dobândeşti izbăvire de păcate, odihnă şi pace în suflet. Pune aceasta şi pe seama sufletului răposatului: şi sufletul lui tânjeşte după rugăciune în starea în care se află, îi este de folos rugăciunea ta, fiindcă el nu se mai poate ruga, rugăciunea lui nu mai dă roade. Sufletul lui are nevoie de odihnă, iar tu poţi s-o ceri printr-o rugăciune fierbinte, de mare folos pentru el, dar mai ales aducând pentru el jertfa cea nesângeroasă.

Voi, beţivilor, desfrânaţilor, lacomilor, leneşilor, calomniatorilor, trândavilor, cartoforilor, voi care vă daţi în vânt după teatru, după dansuri, după flecăreli serbede şi după glume stupide, spuneţi-mi: de ce s-a pogorât din ceruri Fiul lui Dumnezeu, de ce a predicat Evanghelia Împărăţiei Cerurilor, de ce a făcut nenumărate minuni, a pătimit, a murit şi a înviat, de ce şi-a trimis în lume apostolii ca să propovăduiască Împărăţia Cerurilor? Răspundeţi-mi, de ce oare? Pentru ca voi să vă ghiftuiţi, să vă îmbătaţi, să curviţi, să furaţi, să daţi mărturie mincinoasă, să vă irosiţi vremea în nimicuri, în flecăreli serbede, la teatru, în dansuri sau în

bârfe? Vai, ce scump vă veţi plăti această viaţă, potrivnică poruncilor Evangheliei, dacă nu vă veţi îndrepta şi nu vă veţi pocăi.

Preoţii sunt cei dintâi care ar trebui să facă dovada celei mai mari iscusinţe în înfrângerea răului cu binele, ca unii ce se sârguiesc pe temeiul poruncilor lui Dumnezeu, fiind şi cunoscători a nenumărate exemple în care se vădeşte nerăutatea sfinţilor: Avraam, Isaac, Iacov, Noe, David, Moise, Samuel şi fireşte, întâi de toate, exemplul Domnului nostru Iisus Hristos Dumnezeu şi om, suprema întruchipare a purităţii; exemplul apostolilor Petru, Pavel, Iacov, Ioan şi al celorlalţi, al întâiului mucenic şi arhidiacon Ştefan şi al atâtor altor sfinţi. De asemenea, ca unii ce capătă des tărie prin împărtăşirea cu însuşi Izvorul bunătăţilor, Domnul nostru Iisus Hristos, şi ca unii care îi învaţă pe alţii cum „se biruieşte răul cu binele" (Romani 12, 21). Unui preot, dacă nu va fi deprins blândeţea, smerenia, nerăutatea, dacă nu va fi învăţat să înfrângă răul cu binele, i se cere mult mai mult decât unui mirean. Fiindcă preotul se înalţă până la cer prin Dumnezeieştile Taine şi a dobândit putere multă în a-L binecinsti pe Domnul. Dacă însă nu-i va da cinstire după cuviinţă, osândi-se-va pe sine la focul cel veşnic de nu se va căi, de nu se va îngriji de lucrarea sa, făcând-o de mântuială. Iartă-mi, Doamne, greşelile mele şi învaţă-mă să fac voia Ta. Preoţii nu trebuie să fie îngăduitori până la a trece cu vederea păcatele şi patimile, acolo unde acestea se cer stârpite, ca şi obiceiurile proaste. Ei trebuie să lucreze cu stăruinţă şi curaj, fără să se teamă că prin aceasta îşi vor atrage ura celor împricinaţi, deşi chiar şi în asemenea cazuri trebuie să dea dovadă de blândeţe şi dragoste, de dorinţă sinceră de îndreptare a semenilor. Dacă asupra unor oameni ca aceştia nimic nu mai poate avea efect, atunci să nu mai ţină seama de nici un capriciu sau moft şi să-i mustre fără cruţare, neluând în consideraţie răbufnirile răutăţii lor. Nu se cade să ajungi la învoială cu păcătoşii care îţi răstălmăcesc intenţiile, văzând în orice reproş, oricât de binevoitor, şi în orice îndemn de îndreptare o rea intenţie. Aceasta deoarece, nevăzând ei înşişi lumina, îi consideră orbi şi pe alţii; fiind ei înşişi răi, refuză să vadă bunătatea altora.

Dacă, din bunătate, ţi se va întâmpla să te laude careva faţă de alţii şi aceia îţi vor transmite laudele, nu le lua drept un prinos ce ţi se cuvine de drept, pune-le pe seama inimii binevoitoare a celui ce te-a lăudat şi roagă-te pentru el, ca Domnul să-i întărească inima. Înclinând-o spre toată fapta cea bună, iar pe tine recunoaşte-te ca pe cel dintâi dintre păcătoşi, nu din smerenie, ci pe drept, fiindcă îţi cunoşti prea bine metehnele.

Să triumfe nemărginita dragoste şi milosârdie a Stăpânului, după ce ne-am recunoscut păcatele şi le-am mărturisit cu inimă deschisă. Să se ruşineze în veci păcătoasa ademenire a diavolului, care ne pune la cale să ne tăinuim păcatele şi să

nu ni le recunoaştem. Să se destrame, prin pocăinţă, ca pânza de păianjen, mrejele şi legăturile diavolului! Diavolul ar vrea să ne tăinuim păcatele pentru ca astfel să ne cufundăm mai adânc în ele şi mai uşor. Noi însă, cunoscându-i dorinţa, îi vom spulbera vicleşugurile, ne vom mărturisi păcatele, pentru a ne da seama noi înşine şi a descoperi şi altora mârşăvia diavolească şi prin aceasta să ne îndreptăm. S-a spus:" Mărturiseşte-ţi fărădelegile tale - nu le trece sub tăcere - ca să te îndrepţi".

Zi: nimic nu-mi aparţine, totul este Dumnezeu, când zic „al meu" mă fac victima unei amăgiri a trupului păcătos". Toate ne sunt comune: un om înnoit aşa ar trebui să spună. „Nici unul nu zicea că este al său ceva din averea sa, ci toate erau de obşte" (Faptele Apostolilor 4, 32). Doamne! Toate cele ce îmi sunt date ale Tale sunt!

Fraţilor! Pregătiţi-vă să vă uniţi cu Dumnezeu, lăsaţi deoparte toate zădărniciile pământeşti. Stăruiţi asupra lucrului celui mai important: curăţirea şi desăvârşirea de sine. Iubiţi progresul întru credinţă şi fapte bune, nu progresul veacului acestuia. Încă de aici, de pe pământ, ne pregătim să-L vedem pe Marele Artist, pe Cel ce a creat toată făptura văzută şi nevăzută, Frumuseţea absolută, pe care acolo o vom descoperi şi o von contempla în eternitate.

Ucenicilor mei. Sunteţi copiii mei fiindcă v-am născut şi vă nasc prin buna-vestire a adevărurilor lui Hristos, sunteţi sânge din sângele meu duhovnicesc, poveţele mele vă curg în vine. V-am nutrit şi vă nutresc cu laptele cuvântului, aşa cum îşi alăptează o mamă pruncii. Sunteţi copiii mei, fiindcă vă ţin mereu în inimă şi mă rog pentru voi. Sunteţi copiii mei ca şi fii duhovniceşti. Sunteţi copiii mei, fiindcă eu, ca preot, sunt cu adevărat părintele vostru şi chiar voi îmi spuneţi părinte. Să ştiţi, copii, că acest cuvânt nu-i place deloc diavolului, tartorul urii, răutăţii, făţărniciei. Eu însă, care mă străduiesc să fiu de ajutor Domnului, nu-1 voi lua în seamă, nu mă voi supune lui şi nu vă voi numi decât copiii mei, fiindcă îmi sunteţi cu adevărat copii întru credinţă, întru Biserica Domnului şi în virtutea faptului că vă povăţuiesc şi vă îndrum părinteşte. A-i numi cu inimă deschisă pe nişte copii străini copiii tăi poţi să o faci numai cu Duhul Sfânt, Duhul adevărului şi al dragostei.

Acolo unde te aştepţi la ispite mari de la vrăjmaşul, înarmează-te puternic cu armele lui Dumnezeu: credinţa, nădejdea, dragostea. Păstrează mereu în minte cuvintele: „De poţi crede, toate sunt cu putinţă celui ce crede" (Marcu 9, 23). Şi: „Să prisosească nădejdea voastră prin puterea Duhului Sfânt" (Romani 15, 13.) Nu mă voi îndoi de nimic din ceea ce este bun şi nu voi deznădăjdui, deşi tu, vrăjmaşule, cauţi să-mi sădeşti în suflet neîncrederea şi deznădejdea faţă de orice

lucru bun şi mai ales faţă de ceea ce este suprema bunătate: dragostea. Îl am pe însuşi Dumnezeul iubirii, pe Cel ai cărui fii suntem. Chipul acestui Tată îl port, deşi nu sunt vrednic de el. „Al Tău era şi Mie mi L-ai dat" (cf. Ioan 17, 6 şi 9).

Unuia care nu citeşte Evanghelia. Poţi fi oare curat, sfânt, desăvârşit, dacă nu citeşti Evanghelia; oare nu simţi nevoia să te vezi în ea ca într-o oglindă? Sau fiindcă eşti schimonosit sufleteşte ţi-e teamă să te vezi aşa? „Apropiaţi-vă de El şi vă luminaţi; şi feţele voastre să nu se ruşineze" (Psalmul 33, 5).

Nu vă faceţi griji în privinţa banilor. Dacă veţi avea nevoie, Dumnezeu vi-i va trimite, precum odinioară mana şi prepeliţele. “Al Domnului este pământul şi plinirea lui: lumea şi toţi cei ce locuiesc în ea“ (Psalmul 23, 1). Caută mai întâi împărăţia lui Dumnezeu, mântuirea oamenilor, întărirea lor în credinţă, îndreptarea moravurilor: întăreşte-te tu însuţi în credinţă, curăţă-ţi inima, îndeplineşte-ţi cu vrednicie chemarea, achită-te cu bine de toate obligaţiile şi atunci toate celelalte ţi se vor adăuga: banii, mâncarea, îmbrăcămintea.

O, Treime Sfântă, Dumnezeule! Tu eşti Fiinţă simplă, iar sufletul nostru este creat după chipul Tău, în Tine ne aflăm viaţa şi pacea! O, Treime Sfântă, Tu eşti nădejdea noastră, în tine aflăm toate cele spre viaţă! Dă-ne nouă să nu ne punem nădejdea decât în Tine, să ne aflăm pacea şi viaţa numai în Tine. O, Treime Sfântă! Ne porţi în braţele Tale asemenea unei mame iubitoare, ne hrăneşti cu mâinile Tale! Nicicând nu ne vei da uitării! Fiindcă Tu însuţi ai spus: „Oare femeia (mama) uită de pruncul ei? Eu nu te voi uita pe tine“ (Isaia 49, 15). Adică nu voi uita să te hrănesc, să te păzesc, să te apăr, să te izbăvesc, să te mântui. Şi tot Tu însuţi ai spus: „Nu te voi lăsa, nici nu te voi părăsi" (Evrei 13, 5). De ce oare ne facem griji din pricina mâncării, de ce ne lăcomim şi ne ghiftuim? De ce ne pare rău după ce am dat ceva aproapelui? Vai, ce blestemăţie! Ce orbire! Ce cumplit egoism! Şi câtă lipsă de iubire de Dumnezeu şi de aproapele! Doar ştim că Dumnezeu este în aproapele nostru, deci regretăm că I-am dat ceva lui Dumnezeu, adică chiar ceva din darurile Sale! Adu-ţi aminte ce răsplată bogată i-a dat de Dumnezeu purtătorul Prooroc Elisei femeii sumanitence care l-a primit în casa sa din tot sufletul, ospătându-1 cu inimă curată. El s-a rugat lui Dumnezeu să-i dăruiască ei fiu, iar apoi, când fiul a murit, l-a înviat.

Deşertăciune este viaţa noastră, adică ne-o irosim în zadar, fără rost; zilele vieţii ni se irosesc în van, fără să ne gândim la viaţa veşnică. Ne zbatem doar pentru cele pământeşti ale vieţii, abia dacă ne trece prin minte uneori că mai există şi o viaţă fără de sfârşit. Nu ne stă mintea nici la înfricoşătoarea judecată ce va să fie, la chinurile veşnice sau la fericirea cea fără de sfârşit. Trăim într-un fel de pâclă

spirituală. Trupul, patimile trupeşti ne ţin loc de toate. Duhul este oropsit, oprimat, sufocat. Dar iată, mirele sufletelor noastre: „vine în miezul nopţii şi fericită este sluga pe care o va afla priveghind, iar nevrednică este iarăşi cea pe care o va afla lenevindu-se“, adică copleşită de grijile vieţii. „Vezi dar, suflete al meu, cu somnul să nu te îngreuiezi, ca să nu te dai morţii şi afară de împărăţie să te încui, ci te deşteaptă strigând: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Dumnezeule, pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu miluieşte-ne pe noi“ (Tropar la Denie în Săptămâna Patimilor).

Crede că rugăciunea, fie ea doar a unui singur prieten al lui Dumnezeu, cu deosebire a unui sacerdot cu viaţă de sfânt, poate face minuni, în anumite privinţe şi în natură, precum rugăciunile proorocilor Ilie, Moise şi ale altora. Vieţuieşte deci, o, preotule al lui Dumnezeu, aşa încât să te faci bineplăcut Domnului. Fii sfânt, curat, blând, smerit, milostiv, înfrânat, iubitor de muncă, răbdător, astfel rugăciunea ta va putea să urce la cer, să fie ascultată şi împlinită. Roagă-te mereu, din toată inima, dar să o faci cu inimă curată. „Şi i s-a dat lui (îngerului) tămâie multă, ca s-o aducă împreună cu rugăciunile tuturor sfinţilor pe altarul de aur înaintea tronului. Şi fumul tămâiei s-a suit din mâna îngerului, înaintea lui Dumnezeu, împreună cu rugăciunile sfinţilor" (Apocalipsa 8, 3-4). Această tămâie ţi-a fost dată şi ţie, cădelniţa cu tămâie trebuie să-ţi aducă aminte mereu de ceea ce am arătat: rugăciunile pe care le faci „pentru tine însuţi şi pentru greşelile poporului" (Evrei 9, 7) să ajungă şi să fie bine primite de Dumnezeu şi să nu uiţi nici de păcate.

Dai slavă lui Dumnezeu cu vorba, nu însă şi cu fapta. Slăveşte-L pe Dumnezeu mai degrabă cu fapta. Cu înfrânare, cu dragoste de muncă, iubire, milosârdie, smerenie, răbdare. Nu te îndoi de nici un adevăr. „Puţin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit?" (Matei 14, 31). Necazurile ni se trag de la îndoială şi de la o prea mare încredere în mintea noastră.

Taina Sfântului Maslu este miere duhovnicească, licoare dătătoare de viaţă. Câtă bogăţie dătătoare de nădejde! Ce rugăciuni minunate! Un extras din întreaga Evanghelie!

Cât de puţin îi trebuie omului şi cu câtă mărinimie ne împarte Domnul darurile Sale, spre săturarea şi astâmpărarea setei fraţilor noştri.

Ceea ce dăm noi, atunci când dăm, este nu mai mult decât un ulcior de apă dintr-un râu, şi nici atunci nu dăm de la noi, ci de la Dumnezeu. Şi totuşi ne zgârcim, ne tremură mâna, ne fâstâcim, dăm din colţ în colţ, ca şi cum ne-ar fi viaţa în

primejdie. O, câte ne mai lipsesc ca să fim creştini adevăraţi! O, cât de zadarnic şi de orb ne este temeiul pe care îl punem pe mâncare şi băutură! Vai, câte ne mai lipsesc ca să ajungem la simplitatea creştinească!

“Cel ce mănâncă trupul Meu şi bea sângele Meu rămâne întru Mine şi Eu întru el“ (Ioan 6, 56). După cum pruncul, purtat în pântecele mamei, trăieşte prin ea, asemenea şi creştinul, împărtăşindu-se cu trupul şi sângele lui Hristos, rămânând în Hristos ca pruncul în pântecele mamei sale, trăieşte prin Iisus Hristos: „Eu viez pentru Tatăl şi cel ce Mă mănâncă pe Mine va trăi prin mine“ (Ioan 6, 57). E limpede. De ce altceva decât de Hristos ţi-ai putea lega nădejdea tu, cel ce te-ai împărtăşit cu Dumnezeieştile Taine, mai ales dacă eşti preot? De ce altceva te-ai putea ataşa? În ce ţi-ai putea găsi viaţa? În bani, care l-au dus pe Iuda la ştreang? În mâncare şi băutură? Iată, mâncarea ta nestricăcioasă, trupul lui Hristos, căruia te faci părtaş atât de des. „Că pe cine am eu în cer, afară de Tine? Şi afară de Tine ce am dorit pe pământ?“ (Psalmul 72, 25).

Despre răutatea vrăjmaşului. Cu cât este cineva mai evlavios, cu atât mai vârtos diavolul ne face să-i purtăm gând rău aceluia, aşa cum îi purta Saul evlaviosului David. Cu cât este mai sfânt cineva, cu atât se năpusteşte mai mult diavolul asupra sa cu înverşunată hulă, întocmai ca împotriva Celei ce este mai cinstită decât heruvimii şi mai slăvită, fără de asemănare decât serafimii; pe cei cu inimă curată îi îndeamnă să se semeţească, dispreţuieşte simplitatea credinţei, credinţa însăşi, ţinerea ei cu evlavie.

Cuvântul lui Dumnezeu glăsuieşte: „Nu vă îmbătaţi de vin" (Efeseni 5, 18). Voi însă, cei ce ţineţi cârciumi, ziceţi: „îmbătaţi-vă de vin" şi aţi înmulţit la nesfârşit cârciumile, spre ispitirea fraţilor voştri. Ba uneori mai mergeţi şi la biserică, cântaţi şi vă rugaţi acasă. „Judecă-i pe ei, Dumnezeule, să cadă din sfaturile lor, după mulţimea nelegiuirilor lor, alungă-i pe ei, că Te-au amărât, Doamne" (Psalmul 5, 10).

Tot ce am bun în mine şi pentru mine Domnul este. Eu însumi, sub raport moral, nu sunt nimic în afară de răutate, după cum spune şi Domnul meu: „Fără Mine nu puteţi face nimic" (Ioan 15, 5) (aceasta i-ar putea spune Domnul şi unui sfânt). Dar dacă în mine şi pentru mine tot ce este bun vine de la Dânsul, şi cu sfinţii se întâmplă aşa, fiindcă şi ei sunt oameni ca şi noi. De pildă, sfinţii se roagă pentru noi prin harul primit de la Dumnezeu (vezi Apocalipsa). Dacă Domnul nu le-ar fi dat harul de a se ruga pentru noi, ei n-ar fi putut face aceasta de la sine.

Credinţă neîndoielnică, speranţă neîndoielnică, iubire neîndoielnică, întipăreşte-ţi aceste cuvinte în inimă şi fă-le să prindă viaţă.

Fii în această lume una cu toţi, prin iubire reciprocă şi prin slujire. Vor fi cu tine una toţi îngerii şi sfinţii, Dumnezeu însuşi, aici pe pământ şi cu atât mai vârtos dincolo, în veacul ce va să fie, când Dumnezeu va fi „toate în toţi" (1 Corinteni 15, 28). Fă în aşa fel, omule, încât să ajungi a obţine unirea, comuniunea. Fereşte-te cât poţi mai mult de dezbinarea spirituală, aceasta putându-se produce din egoism, trufie, invidie, iubire de arginţi, îndoială, puţină credinţă. „Ca toţi să fie una, după cum Tu, Părinte, întru Mine şi Eu întru Tine, aşa şi aceştia în Noi să fie una“ (Ioan 17, 21). Dumnezeu este unire, comuniune. Diavolul este dezbinare. Dezbinarea Bisericilor este isprava diavolului. Ereziile, schismele sunt isprăvi ale diavolului.

Dacă vei fi lacom de mâncare şi de băutură, te vei face tot numai trup; dacă vei posti şi te vei ruga, vei fi duh. „Nu vă îmbătaţi de vin, ci vă umpleţi de Duhul" (Efeseni 5, 18; Cf. 1 Tesaloniceni 5, 6-8). Posteşte şi roagă-te şi vei săvârşi lucruri mari. Păstneză-ţi credinţa curată, neamestecată şi vei face minuni, căci „toate sunt cu putinţă celui ce crede" (Marcu 9, 23). Fii osârduitor şi plin de râvnă şi vei putea săvârşi fapte mari.

Dacă se face „multă bucurie în cer pentru un păcătos care se pocăieşte“ (Luca 15, 7 şi 10), cât de mult îi va fi bucurând pe îngerii Domnului timpul marelui nostru post, mai cu seamă zilele când ne spovedim şi ne împărtăşim, vinerea şi sâmbăta? Şi cât de mult contribuie la bucuria lor preoţii, cei ce primesc atunci cu osârdie, părinteşte, spovedania fiilor lor duhovniceşti. Dar, pe de altă parte, nu există timp de mai mare întristare pentru draci decât postul nostru; atunci se năpustesc cu mai mare furie asupra preoţilor, mijlocitorii căinţei sincere de păcate a oamenilor; se străduiesc din răsputeri, acasă şi la biserică, să împietrească sufletele bine-cinstitorilor creştini, râvnitori în post, rugăciune şi pocăinţă. Nu este nimeni dintre binecinstitorii preoţi şi mireni care să nu cunoască mânia dracilor îndreptată asupra lor chiar în timpul săvârşirii Sfintei Taine a Pocăinţei. La cea mai mică neatenţie a duhovnicului, la cea mai neînsemnată mişcare neevlavioasă a inimii, dracii, cu toată infernala lor cruzime, pătrund în inima preotului, îl chinuie timp îndelungat, dacă nu va căuta să-i izgonească îndată pe aceşti nepoftiţi musafiri cu sârguitoare rugăciune de pocăinţă.

Postul lui Moise a fost din pricina neînfrânării israilitenilor. Sfinţii se nevoiesc pentru decăderea noastră. Postesc şi se supun la tot felul de lipsuri din cauza neînfrânării şi luxului nostru. Se roagă cu ardoare pentru noi, cei leneşi şi delăsători în rugăciune. Domnul nostru Iisus Hristos a postit pentru neînfrânarea

noastră. El şi-a întins mâinile pe cruce fiindcă noi ne-am întins mâinile către fructul pomului oprit şi către toate cele oprite de poruncile lui Dumnezeu. În schimbul rugăciunilor pe care le facem pentru alţii, ne vine îndreptarea celor pentru care ne rugăm. Asemenea şi faptele de desăvârşire şi de virtute pe care le facem în folosul altora. De pildă, rugăciunile şi milosteniile pentru morţi şi pentru vii. În acest chip rugăciunile stropite cu lacrimi ale mamei lui Augustin l-au putut salva pe acesta de la pieire.

Când spovedeşti, nu-ţi precupeţi eforturile, nu te grăbi, nu te înfierbânta, nu te enerva. Spune-ţi în sine: aceasta este bucuria mea, să-i spovedesc cu de-amănuntul pe fiii mei duhovniceşti, oiţele Domnului meu. Prin aceasta îi aduc Domnului, care şi-a dat sufletul pentru noi, jertfă prea plăcută, mare folos fiilor mei duhovniceşti şi mie însumi, îndeplinind o lucrare atât de însemnată şi îmi simt conştiinţa împăcată. ***De ce oare Atotputernicul n-a creat lumea dintr-o dată, ci în şase zile?*** Pentru a-1 învăţa pe om, în mod practic, să-şi facă treaba treptat, fără grabă, cu cap. De te rogi, roagă-te fără să te grăbeşti; de citeşti Evanghelia, de pildă, cărţi sfinte sau profane, citeşte-le fără grabă, reflectând la cele citite, căutând să pătrunzi adevărul lucrurilor. De înveţi o lecţie, nu căuta să o isprăveşti mai repede, caută să judeci şi să-i pătrunzi bine înţelesul. Orice ai face, caută să faci fără grabă, liniştit, cu cap. Până şi lumea n-a fost creată deodată, ci în şase zile. Domnul ne dă exemplu în toate; să căutăm să-i urmăm paşii.

Caracteristica omului celei de-a doua jumătăţi a secolului al XIX-lea este autozeificarea şi autonomia (în sensul că îşi creează propriile sale legi - nomos), materialismul în viaţă şi scepticismul în materie de credinţă (necredinţa).

Am făgăduit viaţă îngerească în sânul lui Avraam, strălucire asemenea soarelui, voi însă nu aţi luat în seamă făgăduinţele Mele, cuvintele gurii Mele, în care n-a fost minciună în veci.

De ce oare „pentru orice cuvânt deşert, pe care-1 vor rosti oamenii, vor da socoteală în ziua judecăţii” (Matei 12, 36)? Fiincă orice cu¬vânt deşert aduce vătămare atât în sufletul omului care vorbeşte în deşert, cât şi în al aceluia care îl ascultă, fiindcă îl îndepărtează de Dumnezeu-Cuvântul, Cel simplu şi neamestecat. De aceea ne rugăm Domnului în timpul postului, cerându-I să ne ferească de cuvinte deşarte. „Duhul vorbirii în deşert nu ni-1 da nouă“ (Rugăciunea Sfântului Efrem Sirul).

Rabdă cu cuviincioasă supunere voinţa lui Dumnezeu, orice necaz, orice boală şi neputinţă, orice muncă grea, jignire, neplăcere, spunând: „facă-se voia Ta“ (Matei

6, 10; Luca 11, 2), cunoscând ca bunătatea lui Dumnezeu te va duce spre bine şi că Domnul poate lesne preface orice neplăcere în bucurie şi fericire.

Păzirea sănătăţii şi umplerea burţii sunt cei doi idoli la care se închină cu deosebire oamenii secolului al XIX-lea, printre care mă aflu şi eu, păcătosul. Pentru aceştia trăim şi îi slujim neîncetat, mergând până la neglijarea obligaţiilor legate de chemarea noastră creştinească, de pildă citirea cuvântului lui Dumnezeu, cel mai dulce decât mierea, rugăciunea, prea dulcea noastră vorbire cu Dumnezeu, alcătuirea predicilor cuvântătoare de Dumnezeu. Pentru întreţinerea sănătăţii şi pentru stimularea poftei de mâncare obişnuim să facem plimbări lungi: iată ce-şi doresc să facă şi la ce aspiră cei mai mulţi dintre noi. Din cauza prea deselor plimbări şi a patimii pentru mâncare şi băutură nimerim pe drumuri fără de întoarcere, rămânem cu multe lucruri nefăcute, la care nici măcar nu mai avem timp să ne gândim. Fiindcă nu mai eşti în stare, după un prânz sau o cină copioase. Ai vrea să lucrezi, dar pântecele ghiftuit de mâncare şi băutură nu te lasă, te trage înapoi, te îndeamnă la odihnă. Sau dacă lucrezi, moţăi la lucru. Mai poate fi asta o treabă? Dacă după masa de prânz nu-ţi rămâne decât să te culci ca să te odihneşti, după cină, făcându-ţi cu chin, cu vai rugăciunea (cu burta plină nu te poţi ruga cum trebuie), nu-ţi rămâne decât să te arunci în pat şi să dormi până a doua zi - jalnică urmare a îmbuibării pântecelui. Iar dimineaţa, la ceai, un mic dejun consistent te aşteaptă să aduci din nou jertfă pântecelui. Te-ai trezit, ţi-ai făcut rugăciunea, fireşte nu din toată inima; nu ne pricepem decât să mâncăm, să ne plimbăm, să citim romane, să mergem la teatru, să dansăm la serate, să umblăm îmbrăcaţi după cum ne place, dar de rugat ne rugăm din inerţie, neglijent, atenţi doar la aspectul formal al rugăciunii, nu la esenţa ei, fără credinţă vie, fără vlagă, fără ardoare în ceea ce îi aducem lui Dumnezeu - cereri, laude, mulţumiri - pentru milele lui fără de număr. Şi hai, repede, repede, începem să mâncăm şi să bem. Ai mâncat, ai băut pe săturate, acum te poţi duce la treabă târâş-grăpiş, dacă cumva ai vreo treabă, dar de cele mai multe ori te aşteaptă un lucru fără rost, de pildă să neguţătoreşti vreo deşertăciune omenească, în care minciuna şi înşelătoria se vor afla din belşug.

Iată cum îşi petrec timpul mulţi, chiar foarte mulţi dintre noi, cum se prezintă astăzi viaţa cum „ni se sting în deşertăciune zilele noastre şi anii noştri degeaba” (Psalmul 77, 37). De ceea ce ar trebui să fie preocuparea noastră de căpetenie pe pământ - mântuirea sufletului - puţin ne pasă. Ne petrecem cea mai mare parte din viaţă întreţinând cultul acestor idoli fragili: „sănătatea şi burta", cărora li se adaugă şi îmbrăcămintea. Din cauza hainelor, a cultului pe care îl au faţă de modă, unii renunţă la sănătate şi la mâncare, căzând într-o altă extremă: a banilor, acest atotputernic zeu, Jupiter al zilelor noastre. Mulţi îi jertfesc acestui idol sănătatea, pentru el petrec uneori nopţi întregi de nesomn, dau mărturie mincinoasă, încalcă

regulile prieteniei, întorc spatele celor dragi, doar-doar vor aduna bani, neţinând seama cu ce mijloace. Sunt arghirofili care, dacă ar putea, ar preface totul în bani şi ar trăi doar pentru ei, întocmai ca Iuda Iscarioteanul, care ar fi vrut să prefacă în bani mirul de mare preţ cu care o femeie evlavioasă, care îl iubea din tot sufletul pe Domnul său, i-a uns picioarele ştergându-I-le apoi cu părul capului său. Creştine! Nu purta grija sănătăţii, mâncării, hainelor făloase, banilor; îngrijeşte-te mai bine de iubire de Dumnezeu şi de aproapele, căci acestea sunt cele două mari porunci ale lui Dumnezeu: „Dumnezeu este iubire şi cel ce rămâne în iubire rămâne în Dumnezeu şi Dumnezeu rămâne întru el“ (1 Ioan 4, 16).

“Toate sunt cu putinţă celui ce crede" (Marcu 9, 23) deoarece credinciosul este într-un duh cu Dumnezeu. Dacă pe pământ toate îi sunt cu putinţă celui ce crede, deşi nu este întru totul desăvârşit, cu atât mai mult îi sunt cu putinţă celui ce vieţuieşte în cer, în strânsă unire cu Dumnezeu şi care s-a făcut desăvârşit. Pentru sfinţi Dumnezeu este totul, încât sfinţii sunt cu adevărat „dumnezei". „Eu am zis - adică a zis însuşi Dumnezeu, al cărui cuvânt este adevăr - «Dumnezei sunteţi şi toţi fii ai Celui preaînalt»" (Psalmul 81.6).

Urmăreşte orice mişcare a inimii, ca să vezi în ce măsură convine ea Sfintei Treimi, dacă nu cumva este dimpotrivă, o mişcare a omului vechi, pătimaş din tine.

Opera făurită de mâinile lui Dumnezeu - lumea văzută şi nevăzută - mărturiseşte despre existenţa lui Dumnezeu, despre înţelepciunea, bunătatea şi atotputernicia Sa. De aceea se şi cântă în biserică: „Binecuvântaţi pe Domnul pentru toate lucrurile Lui". De ce oare îl resping unii pe Domnul, nevăzând lucrurile Lui?

Crede şi întipăreşte-ţi bine în minte că oriunde te duci, oriunde te arăţi cu crucea Domnului, la sfeştanii sau în alte ocazii, crucea sfinţeşte întotdeauna aerul şi toate cele ce se ating de ea. Crede că la toate rugăciunile, sfeştaniile, mai ales la slujbele din biserică şi cu deosebire la Sfânta Liturghie, Domnul împarte neîncetat binecuvântarea Sa, drept urmare a rugăciunii tale sau a altor preoţi, asupra tuturor celor ce se roagă cu inimă deschisă, miluindu-i cu dumnezeiasca, împărăteasca sa milă. „Deci, dacă voi, răi fiind, ştiţi să daţi daruri bune fiilor voştri, cu cât mai mult Tatăl vostru cel ceresc va da cele bune celor ce cer de la El?" (Matei 7, 11)

Preoţii care se roagă pe pământ pentru toţi oamenii sunt o preînchipuire şi un simbol al Bisericii cereşti, care se roagă pentru noi în ceruri, precum şi a lui Hristos-Dumnezeu însuşi, Mijlocitorul nostru. Sfinţii sunt mai buni decât ne-am putea închipui şi ne pot veni în ajutor mai repede decât am crede, răspunzând rugăciunilor noastre.

Amărăciunile care ne încearcă inima le rabdăm de obicei în silă, cu spaimă, cârtind împotriva lui Dumnezeu şi hulindu-L, refuzând să vedem folosul pe care l-am fi tras dacă le-am fi îndurat cu supunere şi cu sufletul împăcat. Nu vrem să acceptăm că ni s-a molipsit inima de păcate, că s-a făcut trufaşă, desfrânată, rea, vicleană, împătimită de cele pământeşti şi că nu poate fi altminteri purificată şi smerită, ca să se îmbuneze şi să devină mai supusă lui Dumnezeu, decât prin necazuri grele, care să o treacă prin foc, prin cele mai mari strâmtorări.

Întăreşte-mă Doamne, dă-mi putere, ajută-mă! Mântuieşte-mă Doamne, cu grăbire!

Acorzi o prea mare importanţă părerilor altora despre tine, te preocupă prea mult faima de la oameni. Caută, stăruitor, să-ţi dezrădăcinezi această meteahnă a sufletului. Caută şi fă-ţi un scop din a-L slăvi numai pe Dumnezeu. Faima omenească ia-o drept un nimic. Când vei fi în situaţia de a acorda respect în faţa celebrităţilor şi învăţaţilor veacului acestuia, unui sărac, sau unui neştiutor de carte, sau părinţilor tăi mai „neciopliţi“, sau unui prieten, rudă sau cunoştinţă, sau să aperi adevărul într-un cerc de persoane care iau în batjocură acest adevăr, să ţii seama numai de Dumnezeu şi de poruncile Lui, de părinţi, rude, prieteni sau cunoştinţe, de adevărul lui Dumnezeu. Să-i respecţi neşovăitor, fără frică, fără să te ruşinezi de cei ce-ţi stau înainte sau împrejur şi te supun la întrebări.

Despre nădejdea în Pronia dumnezeiască. „Oare femeia (mama) uită pe pruncul ei şi de rodul pântecelui ei n-are ea milă? Chiar când ea îl va uita, Eu nu te voi uita pe tine" (Isaia 49, 15). Poate fi oare ceva mai important pentru o mamă decât să aibă grijă de copiii săi? Ce mamă ar putea să uite să-şi alăpteze pruncul, rodul pântecelui ei? Dar chiar dacă vor mai fi printre oameni mame care îşi părăsesc pruncii, Eu, spune Domnul, nu voi face ca aceste mame după trup, nu te voi uita, nu te voi părăsi.

Câtă încredere şi câtă nădăjduire în pronia dumnezeiască ne dă Domnul prin aceste cuvinte, El care ne poartă de grijă mereu şi care nu părăseşte pe nimeni! Eşti preocupat uneori de ce-o să mănânci, ce o să bei sau cu ce o să te îmbraci şi prin această îţi produci în inimă o mare apăsare, ca şi atunci când te desparţi cu părere de rău şi cu durere de banii pe care ţi i-ai adunat, când trebuie să dai ceva altora, deşi ai de unde da, când îţi legi speranţele de praful şi pulberea pământului. De ce trebuie să te nelinişteşti, să te „lipeşti" de această pulbere? „Lipeşte-te“ de Tatăl ceresc, El nu te va uita şi nu te va părăsi! Părăsească-te mai bine praful şi pulberea, te vei simţi prin aceasta uşurat. Fiindcă cu cât ai mai mulţi bani, cu cât te-ai lipit mai mult de acest gunoi, cu atât mai grav îţi vei vătăma inima cea nepământească. Există un proverb care spune că banii nu strică, oricât de mulţi ar fi. Nu este

adevărat. Ei aduc stricăciune sufletului şi încă foarte mare, îl împiedică să se înalţe la cele de sus, să cugete la patria cerească şi cu cât sunt în mai mulţi, cu atât mai în jos ne trag sufletul, spre pământ, ne îndeamnă spre îndeletniciri pământeşti: construcţii, interioare luxoase, îmbrăcăminte bogată, mâncăruri şi băuturi alese şi în felul acesta sufletul ne este frustrat de râvna sfântă, de timpul preţios în care trebuie să ne asigurăm, încă de aici, fericirea veşnică.

Sufletul omului trăieşte în trup ca într-un microcosm. Precum odinioară, din pricina fărădelegilor care s-au răspândit pe întreg pământul, Domnul a ales drept mijloc de pedepsire un element care intra în alcătuirea pământului, făcând să-şi iasă apele din matcă şi să inunde tot pământul, aşijderea alege pentru pedepsirea vreunui om, pentru păcatele sale, ceva din fiinţa acelui om, poruncind unor elemente care intră în componenţa organismului său să „iasă din matcă", determinând scurgeri masive ale apei şi sângelui (hidropizii, hemoragii) care inundă mica lume a corpului omenesc. În fiecare clipă ne putem aştepta la o pedeapsă de la Stăpânul nostru, propriul nostru trup şi propriul nostru suflet ascunzând înlăuntrul lor mulţime de pedepse potenţiale pentru cei ce încalcă poruncile lui Dumnezeu, Atoatefăcătorul şi Judecătorul. În acest chip ne pedepseşte Dumnezeu păcatele, prin noi înşine. Suferinţele şi bolile ţin de asemenea pedepse. „Prin ceea ce păcătuieşte cineva, prin aceea se şi pedepseşte" (înţelepciunea lui Solomon 11, 16).

Vorbele deşarte îndeobşte sau aceia dintre musafirii tăi care vântură, cum se spune, cuvintele din pustiu în deşert fac să ni se golească inima de credinţă vie, de frica de Dumnezeu şi de iubirea de Dumnezeu. Musafirii sunt otravă pentru inima evlavioasă. Vorbesc, bineînţeles, despre acei musafiri flecari care nu fac decât să vânture vorbele, „din pustiu în deşert". Este cu totul altceva când ne vin musafiri serioşi, plini de credinţă.

Îmbuibarea cu mâncare scoate din inimă credinţa şi frica de Dumnezeu. Inima imbuibatului nu simte prezenţa lui Dumnezeu, nu este în stare de rugăciune fierbinte.

Ţi-ai construit o casă sau ai făcut ca locuinţa să arate ca nouă, lărgind-o creându-i mai multe comodităţi, făcând-o mai curată, mai luminoasă, să poţi duce în ea o viaţă mai veselă. Te-ai îmbogăţit sau ai căpătat o oarecare bunăstare, te mişti acum într-un mediu încântător, îţi râde inima. Să tot trăieşti, nu? Dar abia dacă ai prins gust de binefacerile pământeşti, după ce te-ai îngrijit să ţi le asiguri, şi îţi simţi sufletul înecat de suferinţă, ca şi cum ţi s-ar fi descoperit acolo un izvor nesecat de care nu aveai până atunci cunoştinţă şi care îţi inundă din ce în ce mai mult fiinţa,

răpindu-ţi mult dorita pace a inimii. Încetezi să te mai ocupi de cele din jurul tău, ţi se par acum că şi inexistente, te apasă un rău persistent, un urât ucigător. Ce înseamnă aceasta? Ce forţe ale răului şi ale invidiei ne asediază atunci când ar fi trebuit să ne bucurăm de toate desfătările? Ce suferinţă ne-a copleşit sufletul, ducându-l parcă spre prăbuşire într-un moment în care ar fi trebuit să se veselească? Ascultă-mă, ucenice al lui Hristos; credeai că vei putea vieţui pe pământ în linişte şi desfătare, deşi calea pe care ar fi trebuit să o urmezi este îngustă şi plină de suferinţă, ai crezut că îţi poţi găsi linişte şi mulţumire în lucruri stricăcioase, nu în Hristos, singurul care poate da sufletelor noastre pace şi fericire veşnice. Şi iată că Domnul, care nu vrea să trăim aici pe pământ în pace şi „răcoare" şi din această pricină să uităm de lucrul cel mai important - mântuirea sufletului şi patria cerească - şi care vrea să ne căutăm pacea şi fericirea numai în El, îi îngăduie diavolului, vrăjmaşul nostru şi al Său, să ne copleşească sufletul prin supărare şi deznădejde, chiar dacă ambianţa în care trăim îndeamnă la linişte, desfătare şi pace. Ştii din experienţă că orice desfătare lumească este deşertăciune şi cădere a duhului şi că fără Dumnezeu, oricâte comodităţi ne-am crea, care să ne facă fericiţi în viaţă, rămânem tot săraci şi jalnici. Că singura noastră bogăţie este de a-L avea pe Hristos în inimă. El ne este locuinţă prea împodobită, luminoasă, ambianţă desăvârşită, pacea şi liniştea! Prefă-ţi tânjirea în răbdare şi deprinde-ţi inima să ştie că cea mai bună lecţie ţi-o dă Dumnezeu tocmai pentru că te face să tânjeşti; în bezna suferinţei, nu-ţi pierde nădejdea în mila Lui. „În ce chip miluieşte tatăl pe fii, aşa a miluit Domnul pe cei ce se tem de El" (Psalmul 102, 13). Fiindcă Domnul e milostiv şi ştie că suntem precum firul ierbii şi că zilele omului sunt ca iarba şi că înfloreşte ca floarea câmpului. Nu ne dă Domnul cercare mai mare decât putem să îndurăm. Dar chiar şi în ispită lăsane-va destulă putere ca să o putem răbda (cf. 1 Corinteni 10, 13).

Crede din toată inima că ori de ce s-ar atinge Duhul lui Dumnezeu Dătător de viaţă Care împreună cu Tatăl şi cu Fiul este închinat şi slăvit, El poate da viaţă şi suflare de Duh (pământului, holdelor, pâinii, lemnului. pietrei). Astfel, El preface pâinea şi vinul în prea cinstitul Trup şi prea cinstitul Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos. Deoarece Duhul este simplu, necompus, atotdesăvârşit şi precum gândul, El poate, în mai puţin de o clipă, să se sălăşluiască în om, în altcineva şi în altceva după cum va binevoi şi nu există obiect, oricât de mic, sau atom care să nu-L poată cuprinde. În faţa Duhului Sfânt, marele şi micul infinit din creaţie sunt deopotrivă.

Intervin în viaţa creştinului necazuri şi boli care nu mai lasă loc la nici o bucurie, momente în care înclini să crezi că Domnul te-a aruncat departe de El şi te-a părăsit, fiindcă nu mai simţi deloc în suflet prezenţa lui Dumnezeu. În aceste clipe, creştinului îi sunt puse la încercare credinţa, nădejdea, dragostea, răbdarea. Dar

curând vor veni pentru el „vremuri de uşu-rare“ (Faptele Apostolilor 3, 20), când Domnul îl va bucura din nou dacă nu va ceda ispitei.

În zilele marilor sărbători, vrăjmaşul şi pizmaşul nostru, diavolul, vine asupra noastră cu supărări, întristări, stări de deznădejde sau cu boli trupeşti care ne deprimă şi ne apasă sufletul, cu săgeţi de foc, sau cu extremă răceală şi insensibilitate, în scurt timp ni se vădeşte că am căzut pradă vicleşugurilor diavolului şi că n-a fost vorba de o predispoziţie firească a sufletului.

Cu cât sporeşte bunăstarea unor creştini evlavioşi, cu atât se înverşunează mai aprig satana împotriva lor, dezlănţuind asupra lor război prin ispite şi uneltiri, aşa cum i s-a întâmplat lui Iov. De aceea, iubitorilor de Dumnezeu, când în casele voastre pătrunde bunăstarea, aşteptaţi-vă la atacuri înverşunate de la satana. Se va năpusti asupra cuiva din familia voastră şi va începe să-i facă rău.

Când te rogi, fă în aşa fel încât să nu te doboare trupul sau cel ce lucrează prin el, vrăjmaşul. Fii precum „Cel ce n-a viclenit cu limba, cel ce are adevărul în inima sa“ (Psalmul 14, 3 şi 2). Ceea ce spui într-o rugăciune trebuie să şi gândeşti şi să simţi, nu cumva să ai miere pe buze şi gheaţă în inimă. Dacă vei fi înfrânt o singură dată de vrăjmaşul, va trebui după aceea să i te împotriveşti mai tare, să-ţi aperi inima de el. Fiindcă, dacă vrăjmaşul a izbutit să cucerească o cât de mică parte din inima ta, ea va începe să se îndepărteze de Domnul. Nu subaprecia nimic din ceea ce ţi se întâmplă în viaţa sufletească, nu considera nimic lipsit de importanţă, care n-ar merita atenţie. Prin păcate mici, diavolul te poate duce la păcate mari. Principalul este să-ţi stea inima mereu de partea adevărului. Când îţi este cel mai greu să te lupţi cu trupul, atunci arată-ţi tăria, nu slăbi lupta, ca un vrednic oştean al lui Hristos.

Când simţi cu inima că Domnul ar putea să se îndepărteze de inima şi de mintea ta. caută să-L înduplеci pe El, Milostivul, zicând: „Rămâi cu mine, că este spre seară şi s-a plecat ziua“ - ziua vieţii sufleteşti - şi „va intra să rămână în tine“ (cf. (Luca 24, 28-29), fiindcă este milostiv şi va putea să te asculte.

Nu te aşeza la masă dacă te tulbură cumva vreo patimă dintre acelea care apasă sufletul, pentru ca vrăjmaşul să nu-ţi prefacă mâncarea şi băutura în otravă, spre boală, nu spre sănătate. Căci vrăjmaşul unelteşte în tot ce poate, numai ca să ne vatăme. Aşază-te la masă întotdeauna cu pace, mulţumind Domnului, şi atunci mâncarea şi băutura îţi vor fi spre bine şi spre sănătate. Fiindcă şi tu, şi mâncarea veţi avea parte de binecuvântarea lui Dumnezeu.

“Căci cine va voi să-şi scape sufletul îl va pierde“ (Matei 16, 25). Adică cine va voi să facă scăpat omul vechi, trupesc, păcătos din sine, acela îşi va pierde viaţa. Fiindcă dacă vrei să duci o viaţă adevărată, răstigneşte, omoară omul vechi din tine cu toate faptele lui şi te îmbracă cu omul nou, „care se înnoieşte după chipul Celui ce L-a zidit" (cf. Coloseni 3, 9-10). Fără omorârea omului vechi, trupesc nu poate exista viaţă adevărată, nici fericire veşnică. Cu cât simţi mai mult şi mai chinuitor omorârea omului vechi din tine, cu atât mai perfect te înnoieşti şi renaşti ca om nou. Cu cât purificarea a atins o treaptă mai înaltă, cu atât ne va fi viaţa mai perfectă şi vom dobândi o mai mare fericire în veacul ce va să fie. Mortifică-te şi vei trăi. Vai, simt eu însumi că atunci când mă bucur de sănătate perfectă, când nu ostenesc şi nu mă istovesc muncind, atunci nu am în mine împărăţia lui Dumnezeu, trupul mă ia în stăpânire şi o dată cu el, diavolul.

Dacă ţi se va fi slăbit cumva credinţa în inimă, nu lua drept slabă puterea Crucii Domnului şi cu atât mai puţin aceea a Dătătoarelor de viaţă Taine ale Trupului şi Sângelui Domnului nostru Iisus Hristos. Ele au avut, au şi îşi păstrează puterea dătătoare de viaţă, fiindcă în ele stă însuşi Hristos, puterea cea veşnică, atoatefăcătoare, atotţiitoare şi dătătoare de viaţă. Asemenea şi Crucea are putere, prin puterea Celui ce S-a răstignit pe ea, este pururi dătătoare de viaţă, pentru Viaţa, care a fost spânzurată pe ea.

Să-ţi fie trupească dulceaţa amară, câştigul ca şi paguba, cele scumpe ca şi cele ieftine, cele sănătoase şi săţioase ca şi cele nesănătoase şi fără saţ, fiindcă acestea lesne pot fi nesănătoase şi nocive pentru suflet. Singura dulceaţă de care să te apropii să fie Hristos, singura nădejde în El, Cel ce a creat toate din nefiinţă.

O, dacă ne-ar fi dat tuturor să ancorăm cu bine la ţărmul patriei cereşti!

“Iar ei, lăsând îndată mrejele, au mers după El” (Matei 4, 20). Apostolilor nu le-a părut rău să-şi lase, pentru Domnul, mrejele, acestea fiind poate unica lor avuţie, foarte preţioasă pentru ei, fiindcă îşi câştigau pâinea cu ea. Şi noi trebuie să lăsăm totul pentru Domnul, tot ceea ce ne împiedică să-L urmăm: multele mreje pe care ni le-a întins diavolul în această viaţă. Dar nu ajunge să le lăsăm, trebuie să-L şi urmăm pe Hristos, aşa cum au lăsat totul apostolii, urmându-L. Iar cel ce vrea să-L urmeze pe Hristos şi să ajungă acolo unde a ajuns El, “acela trebuie să se lepede de sine şi să-şi ia crucea sa“ (Matei 16, 24; Marcu 8, 34; Luca 9, 23), asemenea lui Hristos şi apostolilor, şi să-L urmeze pe Hristos-Dumnezeu, ţinându-I poruncile; să nu-şi precupeţească puterile, săvârşind nevoinţe întru slava lui Dumnezeu şi mântuirea sa. Aplică istorisirea evanghelică despre lăsarea mrejelor la viaţa noastră

şi toate cele pământeşti, începând cu trupul nostru şi terminând cu ultimul obiect care ne acaparează ţi se vor părea mreje, de care te poţi lesne debarasa.
Nu putem să nu ne minunăm de acei pescari din Galileia, cu o inimă atât de deschisă şi atât de nepăsători faţă de bunurile pământeşti, care s-au supus la modul absolut chemării Domnului. ***A fost de ajuns ca Mântuitorul să rostească câteva cuvinte, pentru ca ei să-şi lase mrejele - mica lor avuţie, singura lor nepreţuită comoară - şi să-i urmeze, fără a se întreba unde şi de ce.*** Câtă curată simplitate! Câtă nepăsare faţă de cele pământeşti! Ce lesne au putut pătrunde în inimile acelor oameni simpli cuvintele dumnezeiescului Mesia! Zis şi făcut! Aşa se întâmplă până astăzi cu mulţi oameni simpli care trăiesc, muncind din greu, în condiţii mizere. Nu însă şi cu bogaţii. Există oare exemplul măcar al unui singur bogat căruia Domnul să-i fi spus să-şi vândă averea şi să-L urmeze şi care să-L fi şi urmat? Nu L-au urmat, bogaţii au urmat drumul pe care îi ducea bogăţia. Scris este: "Tânărul a plecat întristat căci avea multe avuţii" (Matei 19, 22).

Este de folos să aprindem lumânări în faţa icoanelor? Mai de folos este însă să-i aducem jertfă lui Dumnezeu focul iubirii noastre şi al iubirii de aproapele. Este bine să aducem şi una şi alta. Dacă pui o lumânare la icoană şi nu ai în inimă dragoste de Dumnezeu şi de aproapele, dacă te zgârceşti, dacă nu trăieşti în pace, degeaba îi aduci jertfă lui Dumnezeu.

Nu-ţi ieşi din fire de răutatea altora, caută să triumfi asupra ei cu mărinimia duhului; fă astfel încât răutatea să se încline înaintea ta cu fruntea până la pământ; nu-i ceda. Răul este întotdeauna cădere, o faptă bună, chiar şi atunci când este luată în batjocură, stă întotdeauna la înălţime. Atâta doar, să nu cadă şi ea, lăsându-se învinsă de rău.

Când simţim în aer un miros neplăcut sau nesănătos, căutăm să părăsim îndată acel mediu viciat sau să facem ceva spre a-l aerisi, ca să se împrăştie emanaţiile nocive. Asemenea când îţi simţi inima cuprinsă de tulburare sau strâmtorată în vreun fel, caută să te eliberezi îndată de acea senzaţie vătămătoare, care ar putea să provină de la o patimă, cunoscând că acestea vin din beznele iadului. În multe privinţe viaţa sufletească şi viaţa trupească se aseamănă între ele, simţul duhovnicesc al unui creştin înţelept fiind tot atât de dezvoltat pe cât îi sunt unui om „trupesc" simţurile trupeşti. Ar fi ridicol să ne cultivăm doar simţurile trupeşti, neglijându-le pe cele duhovniceşti. Simţul duhovnicesc sau sensibilitatea duhovnicească sălăşluieşte în inima omului, trebuie însă să-l cultivăm în tot chipul şi să îl curăţim. astfel încât să se poată îndepărta de cea mai mică miasmă de păcat şi de patimi, ferindu-se neîntârziat de ele.

Să nu-ţi fie frică de ce vor spune oamenii despre tine, nici de batjocura lor. Aceasta este o frică drăcească; cugetă doar la ce „va spune" Domnul despre tine, ce vor spune îngerii şi sfinţii.

În relaţiile cu oamenii păstrează mereu în inimă cuvântul dragoste şi supune-te lui; vorbeşte cu toţi arătându-le dragoste, inimă deschisă, binevoitoare. Nu lăsa să-ţi iasă din inimă vreodată acest cuvânt în raporturile cu cei apropiaţi. El te ajută mult ca inima să se statornicească în iubire. Bineînţeles, trebuie să purtăm în inimă această iubire nu singură, nu în sine, ci dimpreună cu credinţa neclintită în Iisus Hristos Domnul.

O, păcătosule, care te-ai prăbuşit în abisul răutăţilor, văzându-ţi cu mintea mulţimea păcatelor, atunci când eşti gata să cazi în deznădejde şi împietrire, adu-ţi aminte că Părintele ceresc L-a trimis în lume pe Fiul Său Unul-Născut Domnul nostru Iisus Hristos pentru a te mântui de păcate şi a te scăpa de veşnica osândă ce ţi s-ar fi cuvenit pentru ele. Vino cu credinţă în faţa acestui Mijlocitor, Dumnezeu şi Om, implorându-L din adâncul sufletului să-ţi spele cu sângele Său vărsat pe cruce şi fărădelegile tale. Vino cu osârdie la pocăinţă, mărturisindu-ţi înaintea preotului ca înaintea lui Hristos însuşi fărădelegile, ca să te îndrepţi. Apropie-te şi de Sfântul Potir, dacă slujitorul Sfintelor Taine te va găsi pregătit, şi ţi se vor şterge păcatele. Şi îţi vei afla pacea şi vei fi fiu al Părintelui ceresc, după ce „mort ai fost şi ai înviat, pierdut ai fost şi te-ai aflat“ (cf. Luca 15, 24 şi 32).

Nu-ţi ieşi din fire în faţa celui ce îţi poartă gând rău şi care nu încetează să te sâcâie în fel şi chip; compătimeşte-l, iubeşte-1, zicând: ştiu că nu el sau ea îmi poartă răutate, ci diavolul, prin el sau prin ea, se înverşunează împotriva mea. Sărmanii de ei, s-au lăsat amăgiţi, le va trece amăgirea diavolească şi se vor îmbuna din nou. Uneltirile vrăjmaşului celui fără de trup ne fac pe toţi vrednici de milă. Omenirea urmărită cu înverşunare de vrăjmaşul merită compătimire.

Simţi uneori pe suflet ceva ca o împietrită insensibilitate din pricina căreia nu-ţi mai vezi şi nu-ţi mai simţi păcatele. Nu-ţi mai pasă nici de moarte, nici de Dreptul Judecător, nici de înfricoşătoarea Judecată, de toate cele duhovniceşti nu ai habar. Vai ţie, vicleanul, trufaşul, hainul meu trup! Nu în zadar şi sfinţii se tânguiesc: „De dormitarea lenevirii sunt ţinut şi somnul păcatului îngreuiază inima mea. Având, suflete, vreme de pocăinţă, scutură somnul prea greu al lenevirii şi cu grăbire te deşteaptă”. Uneori ne simţim sufletul cuprins de o asemenea lenevoasă nesimţire, încât cădem într- o totală disperare, până câne izbutim să ne smulgem din această stare. Este mai bine să boleşti decât să zaci de trândăvie.

Facă-se voia Ta. Iată un exemplu. Ai vrea să nu fii atins de nici o boală trupească, te străduieşti din răsputeri să te fereşti de boală şi totuşi cazi la pat. Zi atunci: facă-se voia Ta. Când faci un bine cuiva şi ţi se răsplăteşte cu rău, zi: facă-se voia Ta. Ai vrea să întreprinzi ceva si nu-ţi reuşeşte, zi: facă-se voia Ta. Ai vrea să dormi, dar te chinuie nesomnul, zi: facă-se voia Ia. În general, nu-ti ieşi din fire când ţi se întâmplă ceva neplăcut; învaţă să te supui întru totul voinţei Tatălui ceresc. Ai vrea să nu fii supus nici unei ispite, dar nu trece zi fără ca vrăjmaşul să nu dea năvală peste tine cu ispite; te aprinde de mânie, te strâmtoreazâ în tot chipul; stăpâneşte-te, nu te enerva; zi, facă-se voia Ta!

Pe omul lipsit de răbdare îl scoate din fire şi îl supără totul. Se mânie chiar şi atunci când se abate spre el fumul unei lumânări. Supărarea i se trage de acolo de unde este din cale-afară de egoist şi-i poartă nemăsurata grijă omului trupesc, cel pe care s-ar cuveni să-l răstignească mai des în tot chipul. Propriul său suflet fumegă grozav de păcate şi de patimi, dar el nu vede ceea ce s-ar cuveni să vadă, nu ştie ceea ce s-ar fi cuvenit să ştie, simte ca şi cum n-ar simţi. Atunci însă când i se afumă faţa îşi iese din fire, nemaiştiind cum să se ferească. Dumnezeu ştie de unde îi vine această sensibilitate, această grijă de sine, deşi n-ar avea motive de nelinişte: fumul nu doare, nu vatămă, adie ca un vântuleţ uşor.

Dacă vreţi să vă bucuraţi pe pământ de zile îndelungate, nu vă grăbiţi să trăiţi făcându-i pe plac trupului, îmbuibându-vă cu mâncare, bând peste măsură, fumând, trăind în desfrânare şi lux, trândăvind. Viaţa „după trup“ ascunde în sine moartea. De aceea în Sfânta Scriptură trupul este considerat supus morţii, „omul cel vechi care se strică prin poftele amăgitoare“ (Efeseni 4, 22). De vreţi să trăiţi mult, trăiţi în duh, duhul cuprinde în sine viaţă: „Dacă vietuiţi după trup veţi muri, iar dacă ucideţi cu Duhul faptele trupului, veţi fi vii“ (Romani 8. 13). Vii şi aici, şi în ceruri. Fiţi cumpătaţi, simpli în mâncare şi băutură, păziţi întreaga înfrânare, nu irosiţi nebuneşte elixirul vieţii, nu alergaţi după avuţie, după lux căutaţi să vă mulţumiţi cu puţin, trăiţi în pace cu toată lumea, nu invidiaţi pe nimeni, purtaţi tuturor respect şi dragoste şi, mai presus de orice, străduiţi-vă să-L aveţi mereu în inimă pe Hristos şi veţi trăi mulţi ani în pace şi tihnă.

Fraţilor şi surorilor, voi cei râvnitori în evlavie! Deseori vi se întâmplă să auziţi chiar de la ai casei că sunteţi posaci şi greu de suportat. Vă veţi vedea respinşi, trataţi cu ostilitate, deşi cei ce vă vor trata în acest chip nu vor lăsa să se înţeleagă că vă resping fiindcă sunteţi evlavioşi. Nu vă enervaţi si nu cădeţi în disperare, fiindcă este posibil ca diavolul să fi făcut să crească peste măsură în voi unele slăbiciuni, de care, oameni fiind, vă este greu să vă eliberaţi; aduceţi-vă aminte de cuvintele Mântuitorului: „Şi duşmanii omului (vor fi) casnicii lui“ (Matei 10, 36).

Căutaţi să va îndreptaţi neajunsurile. dar ţineţi-vă tari în evlavie. Încredinţaţi-vă lui Dumnezeu, Cel ce vă cunoaşte inima, conştiinţa, viaţa şi faptele. Străduiţi-vă însă să va autoapreciaţi nepărtinitor; dacă aveţi sau nu un caracter dificil în raport cu ai casei, poate că într-adevăr sunteţi posaci, nedelicaţi, necomunicativi, taciturni.

Faceţi în aşa fel încât să aveţi loc în inimă şi pentru relaţii cu alţii, pentru o atitudine îndatoritoare faţă de aceştia, nu însă şi pentru prefăcătorie. Căutaţi să reduceţi la maximum conversaţiile, nu vă enervaţi, nu fiţi arţăgoşi: „Toate ale voastre cu dragoste să se facă“ (1 Corinteni 16, 14), a spus apostolul. Fiţi răbdători, stăpâniţi-vă să nu întoarceţi vorba îndată la mânie, răbdaţi totul în tăcere, trecând cu vederea totul. Dragostea „ toate le suferă“, „toate le rabdă” (1 Corinteni 13, 7). Uneori, din pricina unei vorbe întoarse necugetat, se iscă vrajba, fiindcă vorba cu care aţi răspuns n-a fost în duh de blândeţe şi diagoste, ci în duhul egoismului, al pretenţiei de a-i domina pe alţii.

Uneori persoane mai tinere decât tine, de aceeaşi etate sau mai vârstnici îţi fac o observaţie cu care nu eşti nicicum de acord, chiar dacă a fost doar o simplă aluzie, şi începi să-i urăşti pe aceşti dascăli de ocazie. Trebuie să rabzi şi să asculţi cu iubire tot ceea ce ţi-ar putea fi de folos, indiferent de la cine ar veni. Egoismul din noi caută să ne ascundă neajunsurile, alţii însă ni le văd şi de aceea ne fac observaţii. Ţine minte că „unul altuia suntem mădulare (Efeseni 4, 25) şi că suntem datori să ne îndreptăm unii pe alţii. Dacă nu suporţi să ţi se facă observaţii şi prinzi ură pe cel ce îţi dă sfături, înseamnă că eşti trufaş, că ai într-adevăr acele neajunsuri de care ţi se spune să te îndrepţi.

Întrucât Dumnezeu este Duh atotdrept, legile şi poruncile Sale sunt drepte, în ele se exprimă dreptatea Sa. De aceea şi spune Domnul: „De mă iubiţi, păziţi poruncile Mele“. „Cel ce nu mă iubeşte nu păzeşte cuvintele Mele" (Ioan 14, 21 şi 24).

Roagă-te pentru răposaţi ca şi cum ai fi cu sufletul în flăcările iadului supus tu însuţi la cazne. Simte cu inima chinurile morţilor şi roagă-te cu ardoare pentru odihna sufletelor lor în loc luminat, în loc cu verdeaţă, de unde a fugit toată întristarea şi durerea.

Cheamă-i pe sfinţi cu credinţă sinceră şi cu dragoste nefăţărită, de vrei să te asculte şi să-ţi îndeplinească cererea. Ţine minte! Asemănarea cere asemănare. Sfinţii au bineplăcut lui Dumnezeu prin credinţă şi dragoste şi vor ca şi tu să le fi asemenea. Adaugă credinţei şi iubirii tale şi o evlavie pe măsura celei a sfinţilor.

Un om egoist se cruţă pe sine când este în situaţia de a-1 ajuta pe altul. îşi precupeţeşte până şi cuvintele când s-ar cere să înveţe pe alţii. Dacă este învăţător sau preot, nu se îndură să-şi facă treaba din toată inima, s-ar zice că se pune în slujba semenilor doar cu jumătate de inimă. Îşi cruţă şi eforturile fizice şi e fricos ca un iepure. Se teme să nu se vatăme de prea multă muncă, trage la odihnă.

Credinţa în Domnul, Cel Pururea-Fiitor, este izvor de viaţă pentru sufletul omului. Cum oare am putea să-L cuprindem cu mintea pe Cel ce este Existenţa primordială? Consideră toate văzutele si nevăzutele ca inexistente, iar drept unică existenţă pe Domnul.

Pentru a-i cere ceva unui împărat sau unui om de seamă, oricare ar fi acela, trebuie să ajungi la el, să-l vezi, să stai faţă către faţă. Intervine însă, de cele mai multe ori, distanţa în spaţiu în raport cu persoana respectivă, trebuie să ai de-a face mai întâi cu multe alte persoane. Pentru a ajunge însă la împăratul ceresc, sau la împărăteasa, Născătoarea de Dumnezeu, la îngeri sau la sfinţi nu trebuie să te confrunţi cu o mulţime de persoane intermediare. ci doar cu mulţimea necredinţei tale, să-ţi scuturi sufletul de păcate, să-ţi iei drept tovarăş de drum credinţa vie, râvna şi iubirea. Numai aşa vom ajunge la ei şi vom putea îndrăzni să cerem de la Domnul, de la Preacurata Sa Maică, de la îngeri şi de la sfinţi cele de folos.

Nici o creaţie de ordin mental nu poate fi alcătuită fără un plan prealabil, după cum şi Domnul Atoatefăcătorul n-a conceput lumea decât după un plan, creând universul prin Fiul Său şi desăvârşindu-1 prin Duhul Sfânt. A realiza o scriere fără un plan dinainte alcătuit este un gest de nemaipomenit orgoliu. „Că cine dintre voi, vrând să zidească un turn, nu stă mai întâi să-şi facă socoteala cheltuielii, dacă are cu ce să-l isprăvească?” (Luca 14, 28; vezi şi Matei 7. 24). Se cuvine deci ca mai întâi să încerci a vedea cu mintea şi cu inima cum va arăta lucrarea în întregul ei, cu ideile sale diriguitoare. A face altminteri înseamnă a merge pe un drum necunoscut, legat de bunăvoie la ochi.

Roagă-te Domnului în fiecare zi, dimineaţa şi seara, pentru odihna răposaţilor tăi, moşi, strămoşi, părinţi şi fraţi, ca să trăiască în tine gândul morţii şi să nu ţi se stingă nădejdea în viaţa viitoare, după moarte, să se smerească în fiecare zi duhul tău la gândul că viaţa este trecătoare.

Cheamă, de asemenea. în fiecare zi pe sfinţii care s-au proslăvit, ca să-ţi lumineze calea cu rugăciunile lor şi să-ţi fie mijlocitori la Domnul pentru iertarea păcatelor: nu uita că după moarte te aşteaptă prea slăvire şi fericire pentru faptele bune şi veşnică osândă pentru cele rele.

Ţi se întâmplă uneori în timp ce te rogi să simţi că te-ai rupt de Dumnezeu şi că eşti căzut în deznădejde. Nu te lăsa copleşit de această stare, ea îţi vine de la diavolul, de aceea zi în inimă: nu voi deznădăjdui eu, blestematul, în mântuirea mea. „Nădăjduindu-mă spre milostivirea Ta cea fără de număr vin: de este mie nădejde de mântuire, de biruieşte iubirea Ta cea de oameni mulţimea fărădelegilor mele, fii mie Mântuitor” (Rugăciunile întâia şi a patra înainte de împărtăşire).

Dacă în timp ce te rogi diavolul îţi va încurca cuvintele, venind asupra ta cu o ploaie de gânduri foarte subţiri, zi în sinea ta: Mântuitorul este domn peste fiece cuvânt şi peste fiece sunet.
“Nu crezi tu că Eu sunt întru Tatăl şi Tatăl este în Mine“ (Ioan 14,10) .Nu ştii oare că în timp ce te rogi Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt sunt în tine şi tu în ei?

Când în timpul citirii canoanelor şi acatistelor Mântuitorului, Maicii Domnului, al canonului îngerului păzitor, în general al rostirii rugăciunilor, diavolul îţi va şopti în inimă: „Nu-i adevărat! Nu-i adevărat! Fals, fals, fals!“ şi îţi va şi smulge din inimă puterea pe care ţi-o dă numai adevărul cuprins în rugăciuni, fă-te ca „un om ce nu aude“ (Psalmul 37, 14); „fă-te nebun, ca să fii înţelept, căci înţelepciunea lumii acesteia este nebunie în faţa lui Dumnezeu" (1 Corinteni 3, 18-19), inima ta să nu stea nici o clipă de partea vrăjmaşului, a minciunii sale, nu judeca după mincinoasa judecată a iadului. Crede cu tărie în adevărul neştirbit al rugăciunilor şi cântărilor bisericeşti, cunoscând că acestea au fost insuflate de Duhul Sfânt unor oameni sfinţi care, îmbrăcându-le în cuvinte, au adus cu ele laude Mântuitorului, Maicii Sale, sfinţilor. În acelaşi timp, recunoaşte că suntem neputincioşi şi blestemaţi. Nu uita că Biserica este „stâlp şi temelie a adevărului" (1 Timotei 3, 15).

Fiecare preot este în parohia sau în satul său, sau într-o parohie de la oraş un apostol şi are datoria să umble prin casele enoriaşilor binevestind împărăţia lui Dumnezeu, dând cuvânt de învăţătură celor neînvăţaţi, chemându-i la o viaţă creştinească pe cei nerâvnitori şi nepăsători, pe cei ce îşi duc viaţa în patimi, încurajându-i pe cei cucernici şi râvnitori, neiubitori de cele lumeşti cu făgăduinţa răsplătirii viitoare, întărindu-i şi mângâindu-i. Umblatul pe la case de sărbători trebuie să-şi propună întâi de toate acest scop. Noi de obicei, când umblăm cu crucea mâncăm şi bem. Nu e bine. Având în mâini crucea, trebuie să ducem din casă în casă vestea cea bună: „Pentru aceasta Dumnezeu pe pământ S-a pogorât, ca să ne ridice pe noi la ceruri “ (Acatistul Domnului nostru Iisus Hristos, condac 8) şi că nu trebuie să ne legăm de nimic dintre cele pământeşti, că trebuie să preţuim timpul pentru a dobândi veşnicia. Să ne curăţim inima de toată întinăciunea

patimilor, să facem cât mai multe fapte bune. „Mâncarea Mea este să fac voia Celui ce M-a trimis pe Mine şi să săvârşesc lucrul Lui" (Ioan 4, 34).

Cum se explică faptul că în timp ce te rogi, sau compui o predică, sau predai o lecţie de religie la şcoală te cuprinde ceva ca o moleşeală trândavă, sau ca o încremenită nesimţire a inimii? Înseamnă că din înţelepte şi întemeiate motive ne-a părăsit harul lui Dumnezeu, care ar vrea poate să ne încerce tăria inimii sau să ne ofere libertatea unor iniţiative duhovniceşti proprii. Uneori harul ne duce de mână ca pe nişte copii, încât nu ne mai rămâne decât să terminăm un lucru făcut pe jumătate, desăvârşind o faptă bună, alteori ne lasă să ne descurcăm singuri, în neputinţa noastră, ca să nu ne lenevim, ci să trudim, pentru a dobândi harul prin efortul sufletului nostru. În acest timp, ca nişte fiinţe libere ce suntem, trebuie să arătăm că ne-am îndreptat prin propria noastră voinţă, că suntem râvnitori către Dumnezeu. A cârti împotriva lui Dumnezeu că ne-a lipsit de har ar fi o nebunie, fiindcă Domnul, dacă voieşte, ne poate lipsi oricând de harul Său, ca pe nişte decăzuţi şi nevrednici. Trebuie, în acest timp să învăţăm să răbdăn şi să binecuvântăm pe Domnul: „Domnul mi-a dat - harul său - Domnul l-a luat, fie numele Domnului binecuvântat!" (vezi Iov 1, 21).

Uneori unii oameni mai comozi şi mai împietriţi la inimă, din slăbiciunea voinţei sau din nerăbdare, adoptă în timpul rugăciunii o atitudine să-i zicem „familiară" faţă de Dumnezeu, îngăduindu-şi anumite ciudăţenii în glas sau în mişcări menite să exprime nerăbdarea, nemulţumirea, cârteala sau chiar neobrăzarea faţă de Dumnezeu. Trebuie să ne ferim cu desăvârşire de aşa ceva şi să ne scuturăm de asemenea „familiarisme “. Să învingem vrăjmaşul şi patimile.

Dacă vrei să te smereşti, socoteşte-te vrednic de toată răutatea, ura şi clevetirea altora şi nu te enerva, nu-i urî pe cei ce te urăsc, te clevetesc, te defăimează pe nedrept. Zi aşa: Facă-se, Părinte, voia Ta! Adu-ţi aminte cuvintele Domnului: „Nu este sluga mai mare decât Stăpânul său . „Dacă vă urăşte pe voi lumea, să ştiţi că pe Mine mai înainte decât pe voi M-a urât" (Ioan 13, 16; 15, 18). Dacă pe cel mai drept şi pe cel mai bun L-a urât lumea, ce-i de mirare dacă te urăsc alţii pe tine, păcătosule şi răule?

Când te rogi Domnului să-ţi lumineze mintea şi să-ţi încălzească inima, ca să poţi alcătui o predică, sau o scrisoare adresată părinţilor, rudelor, cunoştinţelor, iar Dumnezeu pare că nu te aude, iar tu rămâi în beznă şi frig, să nu-ţi fie teamă, nu deznădăjdui. nu fi nemulţumit, nu cârti împotriva lui Dumnezeu care „nu ţi-a dat atenţie". Domnul îţi pune la încercare răbdarea, credinţa, nădejdea, devotamentul

faţă de Atotţiitorul. Ţine minte că El te poate lesne, în câteva clipe, lumina să scrii o predică excelentă sau o scrisoare plină de căldură, de lumină, de idei înalte.

Pentru aceea am voit să venim la voi (...) o dată şi încă altă dată, dar ne-a împiedicat satana" (1 Tesaloniceni 2, 18). Ia seama cine ne împiedică uneori să ne vedem sau să corespondăm cu rudele, prietenii, cunoştinţele: satana. Cât de neputincios este omul când se bizuie doar pe forţele sale! Şi cât de limitat! Nu numai Dumnezeu nu-1 lasă să facă ceea ce ar dori, dar şi satana îi pune piedici.

Huzurul, după care tânjeşte trupul, insensibilitatea faţă de tot ce ţine de suflet şi de sfinţenie este un rău fel de a fi, ce vine de la vrăjmaşul, deşi omul trupesc consideră că îi e bine, fiindcă şi-l asumă de bunăvoie.
Dar cei ce vor să vieţuiască duhovniceşte consideră aceasta o strâmtorare, fiindcă Dumnezeu nu este lăsat să ajungă la inima omului şi să-şi reverse acolo harul Său, pentru a ne înviora şi sfinţi sufletul. Face ca sufletul să ne fie sterp în fapte de credinţă, nădejde şi dragoste: lipsindu-i duhul, se pietrifică. Iată în câte feluri ne poate „agresa” diavolul. Această încremenită insensibilitate a sa îi aduce sufletului mare vătămare şi, vai, cum vei mai vărsa lacrimi înaintea Domnului! Dar şi aceasta poate trece, inima ţi se va încălzi şi înmuia, va deveni capabilă de contemplare duhovnicească şi de simţăminte sfinte.

Când te rogi cu glas tare sau în taină pentru alţii, de pildă pentru ai casei sau pentru străini, chiar dacă ei nu te-au rugat să o faci, roagă-te cu aceeaşi râvnă şi căldură ca şi cum te-ai ruga pentru tine. Nu uita porunca: „Să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi" (Matei 19, 19; 22, 39; vezi şi Leviticul 1-9, 18). Respectă porunca în orice ocazie. Nu fi viclean cu Domnul care „cercetează inimile şi rărunchii” (Ieremia 11, 20; Apocalipsa 2, 23), ca să nu-ţi ia rugăciunea drept deşartă şi mincinoasă.

Dragostea nu caută ale sale, nu se laudă, nu se trufeşte.

Când citim prima dată anumite rugăciuni, reluându-le apoi mai rar, noutatea lor ne face să le parcurgem cu mare plăcere şi să le citim expresiv, simţit. Dacă le repetăm mai des, nu simţim aceeaşi atracţie; ele încetează să ne mai cucerească şi trebuie să facem un anumit efort ca să le mai putem citi ca prima dată. Ce-ar trebui să facem pentru a regăsi impresia de la prima lectură? Să ne închipuim că le citim întâia dată, când le-am descoperit frumuseţea care ne-a cucerit. Să pătrundem cu inima în fiecare cuvânt, să preţuim fiecare cuvânt. Ceea ce simţim acum în suflet este urmarea păcatului originar, a nestatorniciei noastre, a neîncrederii în adevăr. Nici până în ziua de astăzi nu suntem în stare să „stăm" neclintiţi în adevăr. Ajunge

să „ieşim din el şi îndată începem să ne îndoim. Aceasta ni se întâmplă în privinţa rugăciunilor, dar acelaşi lucru se petrece şi în privinţa credinţei, a prieteniei cu semenii, a dragostei de Dumnezeu şi de aproapele, în general când este vorba de fapte bune. Pretutindeni ne arătăm nestatornici în adevăr.

Se mai întâmplă uneori, în timp ce ne rugăm, ca inima să ni se aplece spre blasfemie, de parcă ne-ar fi ruşine înaintea oamenilor şi a lui Dumnezeu de cuvintele rugăciunii şi atunci le rostim parcă în silă, cu jumătate de gură. Trebuie să curmăm îndată această jenă şi această frică, potrivnică lui Dumnezeu şi plăcută omului trupesc şi diavolului. Să rostim rugăciunile din suflet, răspicat, din simplitatea inimii, închipuindu-ne că suntem în faţa lui Dumnezeu, singuri, făcând abstracţie de orice altă prezenţă. „Căci de cel ce se va ruşina de Mine şi de cuvintele Mele în veacul acesta desfrânat şi păcătos şi Fiul omului se va ruşina de el când va veni întru slava Tatălui Său cu sfinţii îngeri" (Marcu 8, 38).

Dumnezeu pune mare preţ pe om. Lumea toată se supune omului, însuşi Fiul lui Dumnezeu a pogorât din cer pe pământ pentru a-1 mântui pe om de chinurile veşnice şi a-1 împăca cu Dumnezeu. I s-au dat pentru hrană toate roadele pământului, carnea animalelor, precum şi felurite băuturi pentru desfătarea gustului, nu însă pentru a face o patimă pentru ele şi nu doar pentru desfătare. Fiindcă creştinului i se oferă mari, dumnezeieşti desfătări spirituale. Acestora trebuie să le supunem întotdeauna desfătările trupeşti, cărora trebuie să le ştim măsura sau să le curmăm cu desăvârşire, atunci când ne fac să nu ne putem bucura de desfătările duhovniceşti. Înseamnă că restricţiile care ni se impun în privinţa mâncării şi băuturii nu sunt statornicite spre răul omului sau spre a-i limita libertatea, aşa cum se spune uneori în lume, ci pentru a-1 face să guste adevărata desfătare, trainică, veşnică. Iată de ce sunt oprite în post mâncărurile de dulce şi vinul, fiindcă Dumnezeu ţine mult la oameni şi vrea ca ei să nu-şi lipească inima de cele stricăcioase, acesta fiind un mod de a abdica de la demnitatea umană. Dar omul vătămat de păcate se ataşează lesne de plăcerile lumeşti, uitând că în adevăratele desfătări îşi poate găsi adevărata viaţă, adică pe Dumnezeu cel veşnic, nu doar o plăcută excitare a simţurilor trupeşti.

La cei ce se roagă fără râvnă şi nu din toată inima auzul şi sensibilitatea inimii se atrofiază puţin câte puţin; aceştia văzând nu văd şi auzind nu aud cuvintele rugăciunii. Ei de ochii lumii se roagă îndelung - săracii, fără a-şi da seama că înmulţind cuvintele lor „îşi vor lua mai multă osândă" (Marcu 12, 40).

Ţi se întâmplă să-ţi baţi joc de neajunsurile altuia, să-l dispreţuieşti, să-l urăşti din pricina lor? Dragostea toate le rabdă. Să nu uiţi această poruncă. Suferă

neajunsurile şi greşelile fratelui tău, ca să ţi le sufere şi Dumnezeu pe ale tale. Rabdă neputinţele trupeşti. Suntem toţi acelaşi trup cu Domnul.

Trăieşte cu inima cuvintele rugăciunii Domnului către Tatăl: „După cum Tu, Părinte, întru Mine şi Eu întru Tine, aşa şi aceştia în Noi să fie una“ (Ioan 17, 21) şi străduieşte-te în tot chipul să fii una cu El, apără prin toate mijloacele unitatea în evlavie, nu precupeţi nimic din tine şi din ceea ce este al tău pentru a susţine unitatea în dragoste. Fiindcă Dumnezeul nostru Cel ce ne-a dat viaţă este şi Cel ce ne dă de toate, Atotputernic şi Atotbun. El ne ţine în viaţă, El ne susţine eforturile spre binele semenilor şi, de va fi nevoie, ne va da toate cele de trebuinţă, dacă cumva ne vom fi cheltuit averea în scopul susţinerii dragostei unuia faţă de alţii.

După cum în cea mai mică particulă din trupul şi sângele lui Hristos se află Hristos întreg, asemenea în fiecare gând şi cuvânt bun stă Hristos întreg.

Dacă vrei să fii întru totul smerit, jinduieşte după defăimarea şi strâmtorarea venite asupra ta de la alţii, aşa cum jinduieşte flămândul hrana. Fiindcă, potrivit adevărului dumnezeiesc, le meriţi pe acestea. Dacă vrei să te smereşti cu adevărat, consideră-te mai prejos decât toţi, nesocotitul cel mai de pe urmă. Fiindcă şi tu, în fiecare zi şi în fiecare ceas, nesocoteşti legea lui Dumnezeu, deci pe Domnul însuşi.

Când îţi vei simţi inima înfrântă de vrăjmaşul, care cuibărindu-se în tine îţi dă tulburare, strâmtorare şi cădere cu duhul, nu predica, pentru ca predica ta să nu fie spre sminteală, nu spre folos, nu merinde duhovnicească, nici să buimăceşti minţile sau să le scârbeşti. Abţine-te în acest timp să mustri pe careva, fiindcă s-ar putea ca în loc să-l îndrepţi, să-l scoţi din fire. În general, când ţi s-a oploşit vrăjmaşul în suflet s-ar cuveni mai mult să taci, căci atunci nu suntem vrednici să folosim cuvântul, care este un dar al cuvântului ipostatic. Îndepărtează-1 de la tine pe vrăjmaşul, fă să ţi se înstăpânească pacea în inimă şi atunci vorbeşte!

Unii consideră că dacă vor zice toate rugăciunile rânduite înainte de împărtăşire vor căpăta de la Dumnezeu bună sporire şi iertare de păcate, socotind că nu mai este nevoie să se pregătească într-alt chip, îndreptându-şi inima spre Dumnezeu, pentru îmbunătăţirea celor dinlăuntrul lor; aşa interpretează ei rânduiala de dinainte de împărtăşire. Cine vine la Sfânta Cuminecătură trebuie să aibă în vedere înainte de toate îndreptarea inimii, pregătirea ei pentru primirea sfintelor Taine. Caută să vezi, îţi este oare inima statornicită în adevăr, din mila lui Dumnezeu; este ea gata să primească Mirele? Atunci dă slavă Domnului, chiar dacă n-ai dus până la capăt rugăciunile de dinainte de împărtăşire. „Căci împărăţia lui Dumnezeu nu stă în

cuvânt, ci în putere“ (1 Corinteni. 4, 20). Bine este să dai ascultare în toate Maicii Biserici, dar cu înţelepciune, şi, de este cu putinţă, nu cu multe rugăciuni, ci punând mult în ele. „Nu toţi pricep cuvântul acesta, ci aceia cărora le este dat“ (Matei 19, 11). Dacă îţi dai seama că, zicând o rugăciune lungă, nu eşti în stare să o susţii cu duh fierbinte, mai bine fă una scurtă, dar cu ardoare. Adu-ţi aminte că un singur cuvânt al vameşului, pornit dintr-o inimă fierbinte, l-a făcut să fie drept înaintea lui Dumnezeu. Dumnezeu nu caută la mulţimea cuvintelor, ci la starea inimii. Principalul este să ai credinţă vie în inimă şi să te căieşti de păcate cu ardoare.

Gerurile puternice, ca şi dezgheţurile bruşte arată limpede „în mic“ că Domnul care a „compus” întreg universul poate, într-o clipă, dacă ar vrea, să-l şi „descompună”. Arată, de asemenea, că mările, lacurile, râurile pot să îngheţe, dar şi să se dezgheţe, că vegetaţia înfloreşte şi se dezvoltă primăvara şi vara, pentru ca toamna să se ofilească şi să se desfrunzească. În acelaşi chip putem privi naşterea şi moartea omului. Domnul ne-a compus. El ne şi descompune.

Rugăciunea preotului pentru oameni are o mare putere la Dumnezeu, atunci când este spusă din toată inima, cu credinţă şi dragoste. Să dea Dumnezeu să fie cât mai mulţi preoţi care să se roage Domnului cu duh arzător. Căci cine ar putea să se roage pentru turma cea cuvântătoare cu mai multă putere decât preotul investit pentru aceasta cu har şi putere de la Dumnezeu însuşi.

Rugându-te cu dragoste şi lacrimi pentru turma cea duhovnicească, s-ar putea să-ţi treacă prin minte gânduri de laudă de sine; zi-le acelora: nu mă rog eu pentru oamenii lui Dumnezeu, ci „însuşi Duhul se roagă pentru noi cu suspine negrăite" (Romani 8, 26). Şi pe mine m-a prins duhul, când mă rugam în dulcea prinsoare a dragostei Sale, a inimii înfrânte şi smerite. Că este aşa se vede din faptul că această dulce rugăciune şi stare iubitoare nu ţine mult şi mă poate repede părăsi.

Hristos însuşi depune mărturie pentru adevărul Sfintelor Sale Taine. Adevăr este că au fost create şi statornicite de El, că dăinuiesc în lumea văzută şi în cea nevăzută, că ne curăţă de păcate, că aduc pace şi bucurie inimii.

Dragostea nu se aprinde de mânie (1 Corinteni 13, 5). Tu însă te aprinzi de mânie. Ia seama, prin aceasta diavolul unelteşte împotriva ta, fiindcă în inima aprinsă de mânie se stinge credinţa în Dumnezeu, dispare îndrăznirea înaintea lui Dumnezeu.

Preocupările lumeşti, celor cărora ne dăruim cu mare satisfacţie, ne lipsesc de curăţia inimii şi de îndăznire înaintea lui Dumnezeu. De aceea este bine să nu

mergem la teatru, să nu frecventăm reuniuni mondene, frivole, să nu căscăm gura la dansuri ameţitoare, să nu vedem spectacole dintre acelea în care este arătată toată deşertăciunea lumii acesteia. Bine este să ne ataşăm cu inima de Unul Dumnezeu. Lumea ne momeşte cu atâtea lucruri, încât ochiul nu se mai satură de ele niciodată.

Sfinţească-se numele Tău! Iată ce cerem şi ce ne dorim întâi de toate: O, ca să se sfinţească în noi şi prin noi numele lui Dumnezeu, să ne aducem aminte că suntem creaţi după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, după asemănarea sfinţeniei Sale - dar vai nouă! - am păcătuit şi ne-am lipsit de sfinţenie şi acum ne naştem în păcate şi fărădelegi ca fii nelegitimi şi neadevăraţi (Evrei 12, 8). Ce altă grijă mai mare ar putea să ne preocupe acum decât aceea de a dobândi asemănare cu Tatăl ceresc, cu chipul nostru cel dintru început? Însuşi Domnul ne-o cere: „Fiţi sfinţi, pentru că eu sunt sfânt“ (1 Petru 1, 16; vezi şi Leviticul 19, 2). Aceasta ar trebui să ne fie cea dintâi dorinţă şi scopul întregii noastre vieţi. A doua dorinţă (din Rugăciunea domnească) o explică pe prima.

Inima noastră moare în fiecare zi de moarte duhovnicească. O rugăciune fierbinte, cu lacrimi, îi poate reda viaţa, o poate face să respire ca şi la început. Dacă nu te rogi în fiecare zi cu căldură în suflet, poţi lesne şi curând muri duhovniceşte.

În timp ce te rogi, mintea cârteşte uneori împotriva cuvintelor rugăciunii. Din cauza firii sale trupeşti şi înşelătoare, aceste cuvinte nu-şi găsesc loc în ea. Dar ele sunt duh şi adevăr, argint lămurit la focul credinţei şi dragostei din suflet, „curăţat de pământ de şapte ori“, „atunci când se ridică oamenii de nimic, nelegiuiţii care mişună pretutindeni” (Psalmul 11, 6 şi 8).

A avea inimă nesimţitoare faţă de cuvintele rugăciunii vine din necredinţa inimii şi din nerecunoaşterea păcatelor. Iar acestea, la rândul lor, vin dintr-un tainic sentiment de trufie. În funcţie de sentimentele sale din timpul rugăciunii, omul se poate cunoaşte pe sine: este trufaş sau smerit; cu cât trăieşte mai intens şi mai ardent rugăciunea, cu atât este mai smerit. Cu cât este mai insensibil, cu atât este mai trufaş.

“Cine va păzi toată legea, dar va greşi într-o singură poruncă, s-a făcut vinovat de toate poruncile” (Iacov 2, 10). Aceasta se potriveşte atât în plan moral, cât şi în plan dogmatic. Cel ce, cunoscând temeinic toate adevărurile credinţei, ar greşi faţă de unul singur dintre ele, acela se face vinovat faţă de Adevărul unic şi nedespărţit în esenţa sa şi faţă de Iisus Hristos care a spus: „Eu sunt adevărul” (Ioan 14, 6). De ce? Fiindcă Dumnezeu este Fiinţă simplă, necompusă şi totuşi nemărginită.

„Gândurile cele rele sunt urâciune înaintea Domnului” (Pilde 15, 26). Cel ce păcătuieşte faţă de adevărul dogmelor păcătuieşte înaintea Celui ce a spus: „Eu sunt adevărul”.

Nu-ţi pierde nădejdea în mila lui Dumnezeu ori de câte păcate te va fi legat diavolul prin uneltirile lui, roagă-te din toată inima, cu speranţa că vei primi milă, bate în uşa milostivirii lui Dumnezeu şi ţi se va deschide. Eu, păcătosul preot, îţi pot sluji drept exemplu; oricât ai greşi, din uneltire diavolească de pildă, arătându-te duşmănos faţă de vreun frate al tău, dintr-o pricină oarecare, fie ea şi întemeiată, şi te vei aprinde de mânie, stârnindu-1 şi pe acel frate împotriva ta şi vei săvârşi (preot fiind) fără vrednicie o Sfântă Taină, nu din rea intenţie, nu dintr-o delăsare voită, ci fiindcă ai fost prins pe neaşteptate în cursa diavolului şi vrei să te căieşti, Stăpânul te va ierta şi vei putea da şi primi cu vrednicie Sfintele Taine. Spăla-te-va sângele lui Hristos şi te va albi ca zăpada şi ca spuma mării; pacea cerească îţi va sălăşlui în inimă, simţi-vei în ea uşurare mare şi fericire. Uita-vei toată tulburarea, nelinişte şi strâmtorarea diavolească, te vei simţi alt om, ca şi când ai fi înviat din morţi. Nu deznădăjdui, fratele meu, oricâte păcate vei fi făcut, trebuie doar să te pocăieşti, cu duh umilit, cu inimă înfrântă şi smerită. Slavă milosârdiei Tale. Doamne! Slavă îndelung-răbdării Tale Doamne!

Păstrează măsura în cele duhovniceşti, fiindcă şi omul pornit pe fapte bune trebuie să păstreze măsura, în funcţie de posibilităţi, de timp, de loc, de ceea ce a realizat el însuşi mai înainte. E bine, de pildă, să ne rugăm cu inimă curată, dar dacă rugăciunea nu este însoţită şi de puterea care să te facă să realizezi ceea ce ceri rugându-te, dacă nici locul, nici timpul, nici pregătirea prealabilă nu oferă condiţii prielnice, nu vei ajunge la rezultatul bun pe care ţi-1 doreşti. De aceea apostolul Petru spune: „Pentru aceasta, puneţi şi din partea voastră toată sârguinţa (adică nu vă bizuiţi doar pe inimă) şi adăugaţi la credinţa voastră: fapta bună, iar la fapta bună: cunoştinţa. La cunoştinţă: înfrânarea; la înfrânare: răbdarea; la răbdare: evlavia" (2 Petru 1, 5-6).

“Cel ce nu adună cu Mine - zice Domnul - risipeşte" (Luca 11, 23). ,,Trebuie să înaintăm mereu în viaţa duhovnicească, să ne înălţăm tot mai sus. Să sporim cât mai mult rezerva de fapte bune. Dacă ne menţinem în acelaşi punct de dezvoltare morală, pe aceeaşi treaptă de ascensiune creştină, este ca şi cum am da înapoi. Dacă nu adunăm, înseamnă că risipim.

Pentru a ţine aprinsă flacără înaintea Domnului în timp ce te rogi, nu fă economie de lumânări, ţine seama că lumânările stau aprinse în faţa Celui ce vieţuieşte în lumina cea neapropiată şi care, cu lumina Sa, te luminează şi pe tine. Lumânarea ta

este ca o jertfă a arderii de tot înaintea Domnului. Să fie ca un dar adus lui Dumnezeu de la o inimă îmbunătăţită, să-ţi aducă aminte că şi tu trebuie să fii făclie care arde şi luminează. Se spune despre Ioan Botezătorul: „Acela era făclia care arde şi luminează" (Ioan 5, 35).

Domnul, în nemărginirea Sa este o Fiinţă atât de simplă, încât poate fi cuprins tot într-un singur cuvânt: Treime, Domnul, Domnul nostru Iisus Hristos.

Cine, oare, dintre muritori poate sta cu vrednicie înaintea Stăpânului? Cel pentru care toate nu înseamnă nimic, în afară de Creator, cel pentru care Creatorul înseamnă totul. Omule! De nimic să nu ţi se lege inima, în afară de Creator! Leagă-te de El cu simplitatea inimii tale. Să nu te laşi amăgit de nimic: nici de mâncare, nici de îmbrăcăminte, nici de vreo faţă omenească, nici de avere, nici de comodităţile vieţii, nici de gloria lumii acesteia; de nimic din cele lumeşti.

Pun înaintea Domnului, a Stăpânei noastre, Născătoarea de Dumnezeu, sau a îngerului păzitor, a unui sfânt lumină materială. Stăpânul, prin rugăciunile lor, îmi va da lumină harică şi lumină duhovnicească şi mă va scoate din bezna păcatului, ducându-mă în lumina cunoaşterii de Dumnezeu, îndreptându-mă către toată fapta cea bună. Aduc foc material, pentru ca prin focul harului Duhului Sfânt să se aprindă în inima mea şi să se stingă din mine, blestematul, focul patimilor. Aduc luminător cu dorinţa ca eu însumi să fiu luminătorul aprins, care să lumineze tuturor celor ce se vor afla în biserică. Iată de ce pun lumânări înaintea icoanelor, cu nădejdea că voi primi binefaceri duhovniceşti de la acele întrutotsfinte şi sfinte persoane zugrăvite pe icoane. Recunosc că în această privinţă sunt duhovniceşte „interesat”. De altfel, aşa este legea reciprocităţii, dai ca să primeşti. S-a spus: „Cu măsura cu care măsuraţi vi se va măsura” (Matei 7, 2). Sunt om neputincios, trupesc, păcătos. Dau şi eu ceea ce pot. Nefiind în stare să-I aduc Domnului meu, Preacuratei Sale Maici, sau îngerului Domnului, sau unui sfânt din toată inima credinţă şi iubire arzătoare, le aduc cel puţin, ca om trupesc, alcătuit din carne şi din oase, ca pe un dar adus cerului, darul meu material: o lumânare aprinsă, să-şi aplece privirea din cer Stăpânul asupra micului dar al râvnei mele şi să-mi dea în schimb mai mult. El este bogat, eu nu am nimic, sunt sărac. El stă în lumina cea neapropiată, eu stau în întuneric; eu sunt puţin credincios, El îmi va da darul credinţei; eu sunt sărac de iubire; fie ca Domnul să-mi îmbogăţească inima cu aceste neasemuite comori cereşti; eu sunt neputincios pentru orice faptă bună; Domnul să-mi dea putere. ***Îmi doresc binefaceri cereşti şi am oferit pentru aceasta un zălog material. Fie ca Domnul cel Atotdăruitor să-mi dea mie, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale îngerilor şi sfinţilor, toate cele cerute spre mântuire.***

⇒ *Dacă cineva te va vorbi vreodată de rău, acuzând imperfecţiunea şi neajunsurile muncii pe care o faci, recunoaşte cu smerenie justeţea acestor reproşuri şi zi: „Da, aşa este, sunt păcătos foarte şi nu-mi fac lucrul cu zelul, râvna şi elanul cuvenite; roagă-te, frate, pentru mine (zi-i celui ce te-a certat), pentru ca să mă înţelepţească Domnul şi să mă ajute cu harul Său să răspund chemării mele şi să duc la bun sfârşit munca ce îmi revine cu tot zelul şi elanul”.*

⇒ *Dacă îţi vor face imputări referitoare la însuşirile tale personale, zi: „Nu eu mi le-am atribuit, pe acestea mi le-a dat Domnul, nu altele.*

⇒ *Dacă îmi vorbiţi de rău însuşirile, înseamnă că îl vorbiţi de rău pe Creator, Cel ce mi le-a dat”.*

⇒ *Când vor aduce reproşuri slăbiciunilor tale în auzul altora, spune-le: „întocmai sunt, cum ziceţi, dar ce vă pasă vouă, ce folos trageţi dacă mă defăimaţi şi râdeţi de mine în faţa altora? A râde de neputinţele şi de slăbiciunile cuiva este iraţional şi inuman, mai bine este să nu dai în vileag neputinţele, fiindcă neputinţa mea este şi neputinţa voastră, ruşinea mea este şi ruşinea voastră. Fiindcă vă sunt vouă mădular şi nici voi nu sunteţi scutiţi de neputinţe; să ne rugăm Domnului pentru vindecarea neputinţelor noastre, fiindcă toţi ne-am molipsit de lepra fărădelegilor. S-a spus: «Dragostea toate le suferă» (1 Corinteni 13, 7), iar voi scoateţi la iveală ruşinea neputinţei”.*

Mare este nerâvna şi lenea noastră la rugăciune. Întotdeauna ne rugăm sau avem tendinţa de a ne ruga grăbindu-ne, ca şi cum am vrea să isprăvim mai repede, să sărim peste ceva, fără a căuta în adâncul inimii. De aceea rugăciunea noastră este ca vântul: se iscă, bate şi se duce.

Când te vei simţi cufundat în bezna ticăloasă a îndoielii, urâtului, deznădejdii, tulburării, cheamă atunci, din toată inima, prea dulcele nume al lui Iisus Hristos. Găsi-vei în El lumină, întărire, nădejde, mângâiere, pace; găsi-vei bunătate, milă, îndurare, toate cuprinse într-un nume, adunate acolo ca într-o nepreţuită comoară.

Domnul mi-a dat şi îmi dă de toate, cum aş putea, oare, să nu vin la El, numai la El ca mă rog pentru toate cele de trebuinţă? Putea-voi oare să nu nădăjduiesc că îmi va da toate câte îi cer? Mi-a dat viaţă, mi-a dat de toate. El este singurul care îmi poate da toate cele necesare pentru bună- sporirea mea vremelnică şi veşnică. Lui îi „revine", ca să spun aşa, să-mi asigure cele de trebuinţă. Îi stă în firea sa bună şi îndurătoare.

Nădăjduieşte şi crede nestrămutat că vei primi de la Domnul toate cele bune ca să-ţi poţi ajuta aproapele şi să dobândeşti mântuire. Nu sta în cumpănă, nu te îndoi nici o clipă că vei primi cele cerute: „La Dumnezeu toate sunt cu putinţă: nădejdea nu ruşinează" (cf. Matei 19, 26; Marcu 9, 23 şi 10, 27; Romani 5. 5). Numai necredinţa, inima goală de nădejde ruşinează.

Şi îndată strigând tatăl copilului a zis cu lacrimi: Cred, Doamne! ,,Ajută necredinţei mele" (Marcu 9, 24). Mare durere! Eşti strâmtorat din toate părţile, ţi-e milă de copil, dar nu ai credinţă în inimă, nu te poţi abţine să nu plângi. Şi atunci spui cu lacrimi în ochi: Cred, Doamne, ajută necredinţei mele! Aşa se întâmplă şi cu noi; ne paşte o nenorocire, dar ne lipseşte credinţa de a o face să se îndepărteze de noi. Ai putea să nu-ţi deplângi acest de două ori necaz? Mulţi au inima împietrită, nu simt nevoia să creadă, pentru a se izbăvi de necazuri.

Dar el, întristându-se de cuvântul acesta, a plecat mâhnit, căci avea „multe bogăţii" Marcu 10, 22). Şi nouă ni se întâmplă adesea să ne pierdem cu firea, sufleteşte şi trupeşte, de la un singur cuvânt, prin care ni se cere o jertfă pentru dobândirea Împărăţiei Cerurilor. Dar până atunci cum ne mai grozăvim!

De ce, oare, se cântă Crezul înainte de prefacerea Sfintelor Daruri? De ce, oare, în acel moment şi preotul în altar citeşte în taină Crezul? Pentru ca toţi cei de faţă să creadă şi să-şi aducă aminte că la prefacerea Sfintelor Daruri participă Sfânta Treime şi că Taina Euharistiei este lucrarea Sfintei Treimi a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh. Pentru ca şi preotul cu îndrăznire fără de osândă şi cu credinţa nestrămutată în bunătatea şi atotputernicia Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh să săvârşească Sfânta Taină şi după acea să se împărtăşească şi el. Fiindcă în acest moment, mai mult ca oricând, preotul trebuie să aibă o foarte mare credinţă, ştiind că mai cu seamă atunci vrăjmaşul caută să-i vatăme mintea şi inima, strecurându-i în ele indiferenţă sau necredinţă, tulburându-l cu îndoieli.

Este minunea minunilor că Domnul şi Creatorul meu recreează, preface, pre-schimbă fiinţa mea istovită de păcat, întocmai cum preschimbă pâinea şi vinul în trupul şi sângele Său, cum a preschimbat şi focul în rouă.

⇒ Dacă vei vrea să te rogi unui sfânt, fă mai întâi rugăciune ca să te învrednicească Dumnezeu să înalţi, din adâncul inimii, cerere, laudă de la Duhul Sfânt şi de la acei sfinţi, prin mijlocirea cărora vrem să-şi aplece privirea asupra noastră Mântuitorul Însuşi. Înainte de a ne ruga şi a-L slăvi pe Domnul, înalţă glas din inimă ca să-ţi dea darul rugăciunii nefăţarnice, ca jugul său cel bun şi povara Sa uşoară să ţi se aşeze pe inimă şi să se

îndepărteze de la tine toată uneltirea diavolească şi împotrivirea minţii şi a inimii.

⇒ Dacă vei vrea să te rogi Stăpânei, Născătoarea de Dumnezeu, cheam-o din adâncul inimii să te învrednicească a-I aduce nefăţărit, din tot sufletul, cerere, laudă sau mulţumire.

⇒ De vrei să te rogi îngerului păzitor, cheamă pe Domnul să te învrednicească a te ruga aceluia, a-I aduce laudă pentru binefacerile sale, pentru lumina şi bunătatea firii sale;

⇒ dacă vei vrea să te rogi unui sfânt, fă chemare către Duhul Sfânt, prin a cărui sfinţenie se sfinţesc sfinţii, pentru a-l invoca cu vrednicie şi a-I da laudă pentru binefaceri. Fiindcă noi nu putem face rugăciune destoinică şi dătătoare de viaţă decât întăriţi fiind de Duhul Sfânt Dătătorul de viaţă. Sfinţii sunt curată suflare a Duhului Sfânt. "Duhul suflă unde voieşte" (vezi Ioan 3,8). Adică îşi vădeşte suflarea în cine voieşte.

Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, Stăpâna noastră, este prisositor sfinţită şi curăţită de Duhul Sfânt. Îngerii sunt sfinţiţi de Duhul Sfânt, prin el viază şi respiră, întocmai cum trupul nostru trăieşte şi respiră prin aer. În forma lor adevărată, rugăciunile nu sunt altceva decât suflare (respiraţie) a Duhului Sfânt. S-a spus: " Însuşi Duhul se roagă pentru noi cu suspine." (Romani 8, 26)

Astăzi, învăţaţii au înălţat şi înalţă un idol uriaş, dând tuturor poruncă să i se închine, întocmai cum i se închină ei: scrisul care tăgăduieşte existenţa lui Dumnezeu. Un duh necurat care ne aţâţă şi ne pune în mişcare trufaşa, necredincioasa noastră raţiune pornită împotriva lui Dumnezeu. Diavolul e şiret, vai, cât de şiret este! El a descoperit, pasămite, în credinţa creştină o idolatrie subtilă, în raport cu tendinţele şi cu spiritul veacului acesta şi cu gradul său de dezvoltare intelectuală. Pe cât este de şiret, pe atât este de nemernic! Cum îşi mai face mendrele în sărmana omenire, care şi-a îndepărtat inima de Hristos! Cu câtă înverşunare îi trage pe oameni spre iad, făcând-o chiar cu funiile pe care şi le-au împletit şi nu încetează să şi le împletească oamenii înşişi! Ne duce la pierzare prin propria noastră minte, cea care ar fi trebuit să ne ducă spre Dumnezeul cel viu şi nemuritor! Cu propria noastră găleată scoatem apă moartă din fântâna deşartei, oarbei înţelepciuni a lumii acesteia, dându-ne să bem nouă şi altora şi noi o bem, fără să ne treacă prin gând că bem apă moartă.

Nu uita că omul trece înaintea lui Dumnezeu drept o fiinţă magnifică, nepreţuită, dar că această creaţie dumnezeiască, după căderea în păcat, s-a făcut neputincioasă, vătămându-se de nenumărate slăbiciuni. Iubeşte-o, respect-o, dar în acelaşi timp fii îndurător faţă de neputinţele, slăbiciunile, patimile şi faptele sale. „Iubeşte - sincer

- pe aproapele tău - chiar de ar fi păcătosul păcătoşilor - ca pe tine însuţi” (cf. Matei 19, 19). „Datori suntem noi cei tari să purtăm slăbiciunile celor neputincioşi", „pentru a îndeplini aşa legea lui Hristos" (cf. Romani 15, 1 şi Galateni 6. 2). Ce cuvinte măreţe! Cugetă asupra lor mai adânc. Vei regăsi în ele cuvintele Rugăciunii Domneşti „precum şi noi iertăm greşiţilor noştri".

Falnic şi vrednic de toată cinstirea este trupul Sfintei Biserici, al cărui Cap este Hristos însuşi. Nu uita că în acest trup falnic şi vrednic de toată cinstirea tu eşti un mădular cu totul neînsemnat şi neputincios şi că toate le primeşti de la Capul trupului Bisericii - Hristos şi că iei viaţă de la Duhul Său. Nu uita că în trupul Bisericii sunt milioane de mădulare viguroase, care au primit de la Duhul Sfânt mari şi felurite daruri duhovniceşti, fiecare după vrednicie şi după posibilităţile de a şi le însuşi. Respectă pe fiecare creştin ca pe un mădular al Bisericii lui Hristos şi templu al Duhului Sfânt. Nu dispreţui pe nimeni pe motiv că ar fi ignorant în materie de credinţă, lipsit de darurile Duhului Sfânt, „fiindcă în toate şi întru toţi este Hristos" (cf. Coloseni 3. 11). Domnul se arată lăuntric în fiecare, luminează oamenii în măsura receptivităţii fiecăruia, împarte tuturor, fără părtinire, din darurile Sale. Deci spune-ţi în sinea ta: sunt un mădular mic, neînsemnat în falnicul şi vrednicul de cinstire trup al Bisericii. Se cuvine să port dragoste şi respect tuturor celorlalte mădulare, întocmai cum aş purta nepreţuitelor, scumpelor mădulare ale Hristosului meu.

Când ni se reproşează ceva, într-o privinţă sau alta, nu trebuie să ne aprindem de mânie, nici să cădem în deznădejde, ci să ne smerim, considerându-ne cei de pe urmă din punct de vedere moral şi să ne îndreptăm spre Dumnezeu cu rugăciune sârguitoare, pentru ca să ne vindece neputinţele şi să ne umple lipsurile cu harul Său. A ne ieşi din fire, mai ales când ni se arată nişte slăbiciuni reale ar însemna să adăugăm boală la boală, patimă la patimă. Înseamnă a ne complace de bunăvoie într-un egoism orb, unul care refuză să-şi vadă părţile întunecate şi prin aceasta acceptă să ajungă la pieire. Disperarea nu ţine de nici o raţiune. Fiindcă orice creştin, prin darul primit de la Dumnezeu, dacă vrea, poate să se schimbe oricând spre bine. De aceea ne şi trimite Dumnezeu pe cei ce ne dau în vileag lipsurile, ca să ne deschidă ochii inimii; pentru a ne face să vedem neorânduielile din viaţa şi din munca noastră, să ne îndreptăm, să nu cădem în deznădejde. Deznădejdea este păcat, este lucrare diavolească. Scoaterea în vileag a lipsurilor trebuie să ne ducă la „întristarea cea după Dumnezeu”, care să trezească în noi „pocăinţa spre mântuire, fără părere de rău“ (2 Corinteni 7, 10), nu întristarea cea după egoism.

Cu îmbelşugare mi-ai descoperit, Doamne, adevărul Tău şi dreptatea Ta. Dezvăluitu-mi-ai, prin cunoaşterea ştiinţelor, întreaga bogăţie a credinţei, a firii şi a minţii omeneşti. Cunoscut-am cuvântul Tău, cuvântul dragostei, care „pătrunde până la despărţitura sufletului şi duhului"; învăţat-am legile minţii omeneşti, iubirea ei de înţelepciune, întocmirea şi frumuseţea vorbirii; pătruns-am din parte în tainele firii, în legile ei, în adâncurile zidirii şi în legile devenirii ei: ştiu care sunt locuitorii pământului; am cunoştinţă despre feluritele popoare, despre oamenii de seamă şi despre faptele lor, care s-au petrecut rând pe rând prin lume. Am învăţat câte ceva din marea ştiinţă a cunoaşterii de sine şi a apropierii de Tine: într-un cuvânt, am aflat o mulţime de lucruri, „descoperitu-mi-s-au cele mai mari dintre cunoştinţele omeneşti"; multe voi mai afla şi de-acum încolo. Am o mulţime de cărţi foarte felurite, în ce priveşte cuprinsul lor; le citesc şi le recitesc, dar nu mă satur cu ele. Duhul încă jinduieşte după cunoaştere; inima mea nu-i mulţumită încă, nu e sătulă, şi de la toate cunoştinţele dobândite cu mintea nu poate primi deplina fericire. Şi atunci, când se va sătura? Sătura-se-va „când se va arăta mie slava Ta“; până atunci însă nu mă voi sătura. „Oricine bea din apa aceasta (a cunoaşterii lumeşti) va înseta iarăşi. Dar cel ce va bea din apa pe care i-o voi da Eu nu va înseta în veac, căci apa pe care i-o voi da Eu se va face în el izvor de apă curgătoare spre viaţa veşnică", zis-a Mântuitorul.